~~John Redman Coxe~~

C. A. Young

Ps: CXXI.

Auxilium meum à IEHOVA,
qui fecit cœlum & terram.

Charles H. Young

Harriet Adelaide Brown

Rhodologia

1st Bk on The Rose

1. Rosenberg: Rhodologia 1628
2. Aug: Salæ - Ternarius &c 1630
3. Tentzelius - Exegesis Chem.

D. O. M.

TERNARIUS TERNARIORUM HEMETICORUM BEZOARDICORUM LAUDANORUM.

Dn. ANGELI SALÆ,

Cum

EXEGESI CHYMIatrica plus duplo aucta.

ANDR. TENTZ.

Gr. Phil. &

M. D.

Adami Calua ria.

TERNARIVS TERNARIORVM HEMETICORUM BEZOARDICORVM LAUDANORUM.

è Gallico Dn. Angeli SALÆ, Sermone, latinitate κατὰ πόδας donatus, & ab infinitis mendis repurgatus

Cum

EXEGESI CHYMIATRICA
plus duplo aucta

ANDREÆ TENTZELII
Greuff. Phil. & Med. Doct.

ERFURTI
Impensis JOHANNIS BIRCKNERI
Bibliop. Anno MDCXXX.

Perillustribus & Generosissimis Comitibus ac Dominis

Dn. GUNTHERO,
Dn. ANTHONIO-HEINRICO,
Dn. JOHAN-GUNTHERO, &
Dn. CHRISTIAN-GUNTHERO

Fratribus Germanis.

S. S. Rom. Imp. Quadrumviris, Comitibus in Schvvartzburg & Hohnstein, Dominis in Arnstad, Sondershusa, Leutenberg, Lohra & Clettenberg.

Dominis & Mecænatibus meis observandissimis.

PErillustres & Generosissimi Comites Domini mei Clementissimi &c. Quod Itali tribus

bus verbis proverbio & veriverbio dicunt: A gran Signori, poche parole: id & hîc adprimè mihi usui est.

Quantum enim antiquissimam & generosissimam Familiam; quãtum etiam propriarum virtutum laudes; tales omninò C.C.C. C. vestræ apud neminem non audiunt (ἀπαρρησίαστος non sum in rei veritate) de quibus cum Poëta non inconcinnè ego:

χθόνα ταράσσοντες ἀλκῇ χερῶν.

Quæis robur haud vulgare, & mens divinior astris.

De quorum numerosis animi, corporis, & Fortunæ benignitatibus modestè tacuisse meliùs; quám διεξοδικῶς, minus tamen, quàm singula merentur, protulisse. Hoc tamen μηδὲ ἐξ ἀλλοτρίου χοροῦ, μηδὲ ἀπροσδιόνυσον, uti videor mihi: Vestræ nimirum Magnificentiæ & liberalitati unice acceptum referendum esse, quòd integrum decennium in studiis

diis literarum virtutumq; in celeberrimis quibuscunq; cum Germaniæ, tùm exterarum Nationum Academiis versatus, cum doctissimis plerisq; Mundi luminibus, quiq; nihil admirantur, quod vulgò miraculum est, de rebus aliàs impenetrabilibus conversatus fuerim.

Quomodo ergò melior mihi resideret animus, quàm si qua publica luce dignum aliquid acquisierim, eò ipso, velut haustà in cavam palmam aquulâ Parthorum Regi Rusticulus ille faciebat, ex peregrinis locis C. C. C. C. vestram me reducem salutare, eoq; quod re ipsa in referendis gratiis assequi nequeo, aliquantulum duntaxat imitari?

Ideoq; cum multa *Dn. Angeli Salæ* Gallica opuscula divisim scripta, in via obviam mihi venerint,

iis ipsis sub nomine *TERNARII TERNARIORUM* (cum τὰ πρῶτα cujuslibet tria duntaxat sint) in unum fasciculum collectis, illud meum institutum per otium persequi minimè hæsitavi; Inprimis cum sequentes etiam obversatæ mihi causæ fuerint.

Primò, quod dictum librum perdignum judicaverim, qui non solùm in eorum, qui linguam Gallicam probè tenent, hygeiæq; mancipati sunt; sed & illustrium Dominorum, quibus non minus adversa contingit valetudo, quàm aliis τῶν πολλῶν, atq; è fæce triviali, & potissimum maleferiatorum magno sæpè Reipublicæ detrimento, insidiantur pocula, ingenii manumq; amplexibus hæreat. Est enim, si rectè judico, probatissimorum *CATHARETICORUM*, certissimorum *BEZOARDICORUM*, &

& tutissimorum *LAVDANORVM* contra omnis generis venena & difficillimos alios affectus ῥιζοτόμων remediorum, locupletissimâ è Chymico Galenicoq; penuario depromtâ supellectile, instructissimũ ἱερῷ φυλακεῖον.

Neq; enim scrupulum injicit, quod pleraq; novitatis vel invidiosæ vel detrimentosæ aliquid præ se ferant; cum aliàs τὸ πρεσβύτερον βέλτιστον. Nova siquidem illa non sunt ἐν τῷ χρόνῳ; sed κατὰ τρόπον τῆς λειτουργίας solùm; nec interim τὰ κοινὰ καινῶς, sed τὰ καινὰ κοινῶς dicta. Et si venena, uti venena etiam è Medicinarum familia simpliciter proscribenda non sunt, quin prius ad Jurisconsulti illius responsum, *Quanta, qualia & cui venena sint*, quærere oporteat; Taceo si hoc καθ' αὐτὸ omnibus non arridet, Medicum contemplatione physica veneni explorationem habere, & in patho-

logia inter causas mortificas arte abigendas invenire posse; Quantò minus nova, uti nova, jure repudiabimus, dum præsertim uti nova, ita quoq; corpori humano salubria, θεῶν χεῖρες καὶ ἱερὰ ἄγκυρα, non minus ac Rhabarbarum, Mechoaca, Lignum Indicum, Gummi Gittæ, chelapa, imo ipsissimus Ignis, cujus usum Plinius refert cap. 30. lib. 6. gentibus quibusdam ante Ptolomæum Lathyrum Ægypti Regem ignotum fuisse; Aurum item potabile, Magnetismi, aliaq; infinita Neotericorum τεχνεργήματα, quæ veterum, Galenicorum potissimum, Schola omninò nesciebat, interim tamen hoc seculo tàm vera sunt (vera enim certitudinis suæ edunt testimonia) quàm verè vivens DEUS est, ipsâ Experientiâ ἀδόλως deprehendantur.

Insuper fateri omninò oportet: nul-

nullam artem tantum perfectionis culmen unquam attigisse, quin quotidiè curiosâ Artificum industriâ incrementum capiat. Id quod maximè in Medicina locum obtinet; puta quæ ejus naturæ, ut de illa cum Rhetico (teste Neandro in Epist.) verè dixerim, quod non sit Geometria, quin potius quanto quis plus in ea proficiat, tanto plus in ea desideret, de cujus etiam plurimis omnium seculorum celeberrimis sectatoribus affirmare ausim: Si per plus quàm Diabolicam, nescio, an invidiam, an arrogantiam fieri potuisset, ut quæ DEUS pluribus sparsim donavit, in singulis singula conspirassent bona; nec aliter in Foro, Famæ magis quàm Conscientiæ vivendo, utilissima quaq; verborum latebris, Delphici Dæmonis instar abscondita fuissent, ipsos in ægrotis restituendis miracula propè divina, vel jamdudum

præ-

præstitisse, vel brevi præstituros.

Hoc sequitur, quod in Gallia adhuc versanti mihi, domestici linguæ exercitij causâ librum hunc ad Medicinam non inutilem Latinitate donaverim. Ad quod ipsum uti animum frustrà adduxisse videri nolo, ita facere non possum, quin ad proximi emolumentum etiam publici juris illud faciendo concedam; cum præsertim obscurorum terminorum, styliq; chymici (non mentirer si plus quam Chymici dicerem) explicationem, & sic nodo suum cuneum adjecerim.

Quamvis autem affirmare non ausim in omnibus morbis assignatis Authoris remediis secundum DEUM me penitus confidere, nec verbi gratia, in hydrope panchymagogon minerale nostrum, Spiritum Vitæ aureum, cum

Ne-

Nectare Paracelsi succoso, vel Sanctorij, Itali, mirabili paracentheſi; In Quartana Specificum Paracelsi purgans, cum Eſſentia Myrrhæ, ſeu Floribus Salis armoniaci; In febribus intermittentibus plerisq; Antimonium modo vomitorium, modo dejectorium tantûm, cum Nepenthe antifebritico, &c. ἐνεργικώτερα eſſe, quàm quę Author hoc nomine commendavit; Hoc tamen ingenuè fateor: pro locorum Naturarumq; mirabili diverſitate, illa infinitis alijs remedijs palmam facile pręreptura. Ingenua enim prædicti Authoris mens probè mihi perſpecta eſt, quod ipsâ Experientiâ neglectâ phyſicis problematibus libros implere, vel quoquo modo conſcriptis pharmacis citra judicium & Experientiam fidem habere, cum interim nec illi ipſi quibus forte credat, illorum quicquam fecerint, (velut Podagrici me-

medicamenti ille jactator apud Galenum; de simpl fac. cap. 29.) minime gestiat; sed tantum, ac vix quidem, (quia merito physicas rationes ignorat) ratione elogijsq; decorandum sumat, quantum antea Experientia ipsi probatum dedit.

Vestris igitur Illustribus Nominibus, Clementissimi Domini, debitâ animi reverentiâ omne illud submitto & dedico; submixè rogans, ut suo more, ea scilicet, quam semper in Medicinam secretiorem declarârunt, benigna affectione accipere dignentur. Id quod ad majora fortassis stimulum adjiciet, vestrisq; C. C. C. C. me tàm devinctum reddet, quam

quàm ego me ipsis in Clientelam in posterum etiam dari omninó cupio.

Valete Athleticè. Dabam Grussiæ 20. Iulii Anno 1618.

Perillustr. G. G. G. G. V.
addictiss.

ANDREAS TENTZELIUS *Phil. & Med. D.*

HE-

CAPUT I.

De usu vomitivorum, Medicinæ, optimorum quorumcunq; Philosophorum & Medicorum antiquorum & neotericorum testimonio, omninò laudabili & necessario.

ARbitror certè, quamvis nemo Medicus ullam uspiam vomitoriorum feciſſet mentionem: quod nihilominus rationis judicio naturali (quo ſummus rerum opifex homines præ cæteris creaturis donavit) deprehendere quilibet poſſit, magnum illorum uſum & inevitabilem neceſſitatem quibus generi humano in variis morbis plurimùm gratificantur. Idq; non ſolùm emunctoriorum, quibus corpus variè hinc inde locupletatum eſt, cauſâ; ſed & quotidianæ experientiæ & admirabilium curationum divitæ argumento. Attamen cum non deſint phantaſtica ingenia, quæ alienæ potius libidinis quàm experientiæ & Judicii divinitùs ſibi conceſſi rationem habeant (ſusq; deq; Ariſtotelis illud æſtimantes: negare experien-

tiam propter rationes, imbecillitatem intellectus arguere) *non potui non facere, quin antequam de particularibus præparationibus, & quæ de usu vomitivorum hactenus observare mihi licuit, sermonem aggrederer, oserum virulentis morsibus sequens antidotum opponerem.*

Hippocrates enim Medicorum Coryphæus 1. Aphor. 21. Quæ ducere oportet, inquit, quò maximè natura vergit, per loca conferentia, ducere convenit. *Id quod cum salè acceptum idem est, ac si* Hippocrates *dicere voluisset, quòd omnes evacuationes qualitercunq; etiam institutæ, absq; respectu ad naturam habito, incommodæ prorsus sint & illegitimæ; Quinimò Medicum naturam, cujus minister est, ceu Magistram intueri semper oportere, ut ne unquam quicquam ipsi contrarium aut impossibile moliatur; sed benè observet, quæ, per quam viam, ad naturæ motus juvandos evacuanda sint; Aliquando enim per secessum, aliquando per vomitum, jam per sudorem, jam per urinam, modò extraordinariâ viâ (id quod sæpè, imprimis tempore pestis veneno à corde per pustulas, furunculos, apostthemata &c: naturaliter exclusò, usu venit) supervacanea purgari expedit. Hinc eodem sensu Hippocrates lib. 1. Aph. 2. affirmat;* Si qualia purgari oportet, purgentur, confert, & facilè ferunt, si contra, difficulter.

Et

Et iterum lib. 4. Aph. 3: In medicationibus talia educere è corpore, qualia sponte prodeunt, utile; quæ verò contrario modo prodeunt, cohiberi oportet. *Cui ipsi ut majorem fidem conciliaret, exemplum haud inconcinnè posuit lib. 1. ab ipso Galeno etiam in commentario probatum:* In perturbationibus alvi & vomitibus spontinis si talia purgentur qualia purgari oportet, conferre, & leviter ferri, sin minus contrà. *Adeoq; evidenter conspicitur per has Hippocratis sententias, humores, mineras morbificas, non nisi per propria emunctoria & vias, per quas natura se utiliter evacuare solet, deducendas esse.*

Ex quo ergo rectò talò incedit argumentum: quòd vomitoria æquè remedia necessaria sint ipsi naturæ, quàm reliqua; quando nimirum natura & humoris inclinatio per vomitum viam affectat, ut sæpe contingit. Dummodo hoc in negotio satis prudens est medicus, *ad oportunitates Naturæ veras à falsis, naturales & utiles à non naturalibus & noxiis, discernendas, ne ignorantiâ occæcatus expulsionem deproperet, cui frenum potius iniecisse naturæ satius fuisset.*

Hactenus quæ Hippocrates *in genere pro institutione nobis reliquit; jam & audiendus est, quæ in specie de vomitoriorum usu profitetur. Libro quarto Aph. cap. 17. & 18. inquit:*

Eum qui febricitat, cibi fastidium, morsus oris ventriculi, vertigo, & oris amaritudo purgatione indigere per superiora significant. *Et paulo post:* dolores qui sunt supra præcordia, quicunq; egent purgatione, medicari per superiora significant, &c.

Videmus insuper Hippocratem vomitivorum usum magnifeciſſe non in robustis solum, pro ut alicui videri posset, sed in delicatis etiam & imbecillis. Libro enim de salubri diæta postquam de tempore vomitionibus oportuno disseruit, in hunc tandem Canonem etiam prolabitur: Quicunq; homines crassi & pingues sunt, & non graciliores, jejuni vomant, qui verò graciliores sunt ac debiliores, à cibis vomitum faciunt hoc modo.

Et quod vomitivorum usus tutus in debilibus etiam esse possit, minusq; suspectus, quotidiana observatio, quâ prægnantes non usq; adeò validas, in primis mensibus, assumptum cibum quotidiè per vomitu rejicere liquet, cum nihilominus maxima pars nil quicquam detrimenti neq; corpori, neq; fœtus ipsius, imò multum potius emolumenti ad facilem & salubriorem postea partum sentiat, satis superq; testatum facit. Sic parvuli etiam & teneri infantes sæpè sponte suâ vomunt; Quod ipsum tamen tantum abest, ut naturæ perniciem adferat, ut potius stomachò à

super-

superfluitatibus exinanitô, multis corruptionibus, ex quibus posteà varia symptomata, præveniat, eásq; penitùs eliminet.

Ex quibus omnibus sole meridiano clariùs apparet: vomitoriorum usum nunquam interdictum fore in ægrotis, qui aliàs sponte vomitiones ferre possint, dummodo de bene riteq; præparatis, & correctis, ne vel venenosa, vel nimis acria, quibus æquè benigni, quàm maligni humores rejiciantur, prospiciatur.

Ne tamen in mentem alicui veniat, neminem quàm Hippocratem assertionis nostræ vel autorem vel applausorem extitisse; Avicenna *4. 1. cap. 18. (cujus & schola Salernitana de conservatione sanitatis mentionem facit) quindecim sequentibus encomiis vomitoria, quantum ipsorum usum attinet & proeul dubio propriâ suffultus experientiâ extollit:*

Primum est: quòd capitis gravitatem tollat: idque maximè, si ex humorum ac vaporum multitudine è ventriculo ac membris inferioribus sursum vergente contracta sit. Si verò à proprio ipsius cerebri fuerit nocumento, ab eo cavendum, ut qui gravitatem magis augere soleat.

Secundum: quod visus aciem subtiliorem reddat: præsertim si visus ob vaporum copiam è ventriculo sursum ascendentem

obſcuratus fuerit ? aliàs enim offendit potius.

Tertium : quod nauſeoſam auferat ſatietatem ; Humorem enim in ventriculi ſpatio innatantem, eumq; ad nauſeam excitantem evacuat.

Quartum : quòd illi etiam ad cujus ventriculum flava bilis confluens cibum corrumpit, egregiè opituletur : eam enim per ſuperiora exturbat.

Quintum : quòd ſtomachi ſubverſionem atq; abominationem ex pinguium ac dulcium alimentorum eſu contractum ſubmoveat.

Sextum : quòd appetentiæ amiſſionem, & corruptum ipſius ventriculi deſiderium, quo nimirum acria ſolum, aut acida, aut pontica appetuntur, curet. Vomitus namq; ejusmodi affectionum cauſas omnes removet : remotis vero cauſis, effectus quoq; tolli neceſſe eſt.

Septimum : quòd corporis ex humorum redundantia orta laſcitudini conveniat : evacuatâ enim materiâ, vires corporis omnes levantur & reparantur.

Octavum : quòd renum ac veſicæ ulceribus ſuccurrat : materiam namq; eò corruentem ad oppoſitam abducit partem.

Nonum:

Nonum: quòd lepræ auxilietur: & maximè quidem, si cum vehementi vomitivo, quale veratrum cum primis exiſtit, eliciatur. Hoc enim lepræ materiam eradicatu difficilem è remotis locis ſubducit. Quin etiam primæ concoctionis errata corrigit; quo fit ut reliquæ concoctiones abſolutiores fiant. Lepræ enim origo eſt à concoctricis facultatis corruptione.

Decimum: quòd corporis colorem ex vitioſo aliquo humore depravatum emendet: ipſum enim à cute aliò derivat.

Undecimum: quòd epilepſiam ex ventriculi cum cerebro ſympathia obortam curet; Humorem enim, cujus evaporatione epilepſia accidebat, è ventriculo expellit.

Duodecimum: quod ictero, illi præſertim qui ab obſtructionibus initium ducit, medeatur: vehementiore ſiquidem vomēdi conamine obſtructionum materiæ à locis, quos obſidebant, avertuntur. Ad hæc materia etiam pituitoſa, quæ ejusmodi ferè parit obſtructiones, vomitu educitur.

Decimum tertium: quod aſthmati ſubveniat: cauſam ejus antecedentem tollat. Quin thoracem etiam ac pulmonem calefaciendo ſuperfluitates abſumat, unde aſthma gignebatur.

Decimum quartum: quod tremorem atq; paralysin curet; harum enim passionum materiam aufert.

Decimum quintum: quod magna & nigra ulcera in extremis partibus, & impetiginem (materiam divertendo) curet.

Arnoldus de villa nova *eximius Medicus Papæ, Cardinalium, multorumq; Italiæ principum, de symptomatibus inordinatum victus regimen subsequi solitis, sermonem tractando de vomitibus sequentia in medium profert, cap. 10. Breviarii*: Multos vidi, qui ciborum & potionum multam receperunt quantitatem, qui illicò ægrotare cæperunt, & nisi ejus provocassem vomitum, in ægritudinem, vel febrem periculosam, & fortè mortem incurrissent, qui statim liberati sunt propter vomitum provocatum. *Et ulteriùs*: Competit etiam his qui stomachum habent repletum, Phlegmaticis viscosis, & malis humoribus; & febricitantibus ex plenitudine, & repletione nimia; Competit etiam his, qui habent nimiam gravitatem corporis, abominationem, venarum extensionem, & rigorem cum calore: hæc enim plenitudinem stomachi significant, & vomitus his competit. *Et paulò post de febribus inquit*: Valet etiam contra tertianam veram

& no-

& notam, & contra quotidianam & quartanam. *Proponit etiam inferiùs vomitiva, quibus ad prædictos affectus uti commodè possimus.*

Johannes Fernelius *Medicorum dogmaticorum nostri seculi facilè princeps, multa rerum experientiâ clarissimus, quô nomine etiam apud Regem cæteros q; Galliæ principes multos annos in magno honore habitus fuit, diffusè de utilitate vomitoriorum differit lib. 3. meth. med. c. 3.* Quæ verò facilis & moderata obtigerit vomitio, inquit, saluberrima est & purgationum omnium præstantissima. Noxios quippè humores ex ipsis fontibus sinceros elicit, & evacuat, omnem quæ in ventriculi capacitate, in ejusve tunicis hæret illuviem inprimis expurgat, è præcordiorum membranis, è cavis jecoris & lienis, & ex pancrea omnis generis supervacuos humores sinceros elicit, quos plerumq; nec Hiera, nec aliud vehementissimum ullum, etiam frequens pharmacum in alvum exturbare potest. *Id quod observatu dignum est, iis qui omnem stomachi illuviem non nisi per alvum deturbare vanô labore student; Illâ enim cum per vomitum potius nata sit expurgari, nihil efficiunt; quàm quod corpus debilitent, absq; tamen causæ morbificæ demolitione. Et ulteriùs inquit:* In ventriculum ex his locis viæ breves ac expe-

ditæ magis quàm in alvum directæ sunt, per quas facilis est vomitio. Quanquam autem primum ab interioribus evellit, consequutione tamen caput reliquumq; corpus levat. Quocirca omnibus opitulatur affectibus, qui præcordiorum impuritate ortum aeceperunt, languenti appetentiæ, nauseæ, cibi fastidio, crebræ vomitioni, ventriculo, præcordiisve distentis, ictero, cachexiæ, febribus intermittentibus hemicraniæ, vertigini, intubo, epilepsiæ, suffusioni, omnibusq; capitis, affectibus, qui præcordiorum sympathia contracti sunt, & quos è præcordiis in reliquum corpus effusa impuritas protulit. In quocunq; igitur affectu langueſcit appetentia & nausea vomendiq; desiderium fatigat, si pharmaco non satis fit, vomitione curandum. Nam quæ purgatio non eluit, extirpat vomitio, & quæ illinc non facilè labuntur in alvum, promptè in ventriculum remeant. Tanti igitur vomitionis vis æstimanda.

In sequentibus verò totam vomitoriorum tecmarsin, quomodo nimirum, & in quibus personis administranda sint, luculenter demonstrat.

Josephus Quercetanus *excellentissimo-*

rum

rum Philosophorum nostri seculi non postremus medicus ordinarius Regis Henrici IV. Gallorum, arcanissimorum naturæ secreterum Mystagogus, & utriusq; methodi medendi, Dogmaticæ puta & Hermeticæ experientissimus, in Pharmacopœa Dogmaticorum restituta cap. 16. de vomitoriis, quantum ipsorum usum attinet, sequentia notavit:

Vacuatio per vomitum in longè majore frequentioreq; olim usu erat, quàm jam apud nos. Nonnulli inter Medicos recentiores eum idcircò abdicare videntur, commoveat, & disturbet, nec non molestissima plura inducat symptomata: adductus præterea his ratiunculis, nostras regiones multò frigidiores esse, quàm Græcorum, cujus nationis Hippocrates frequentissimè eâdem vacuatione utebatur, & infiniti post illum alii Græci authores, ipsius exemplum secuti; addunt etiam, homines nostrarum regionum esse multò pituitosiores, & minus ad vomitum proclives. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis inesse, nemo non videt: quæ idcirco tanquam frivola explodenda, cum econtrà hujus vacuationis usus utilissimus, & summè necessarius sit ad plurimos

rimos affectus graviſſimos & deſperatos profligandos, licet vel ijs, quæ maxima agendi vi & poteſtate excellunt, quorumq; ne periculum quidem facere audent, potius ejusdem ſint inimici, ſic enim naturæ adulatores tantùm ſunt, qui imbecillis nimis, & invalidis præſidiis eam fruſtrà propugnare conantur, nec potentibus ſatis armis, illius hoſtem ferociſſimum adoriri cogitant: qui interim velut invictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiva blanda & adulantia ridet, & reſpuit, quibus eliſis vix ſecundò ad eadem auxilia refugere audent.

Communis concluſio doctorum habetur preſolutione.

Quæ ſingula tot autborum teſtimonia (meo arbitratu) meritò ſufficere deberent, ad opinionem omnibus expectorandam, quâ ægrotos miſerè perire maluerunt, quàm ab initio ſtatim, viribus naturæ adhuc integris exiſtentibus, nec totâ maſſâ ſanguinis intimiore labe correptâ, vomitoriorum beneficio auxilium ſtruere; Neq; Medicorum turpem ignorantiam, ambitionem, metum, avaritiam, vel quicquam aliud ab ægrorum parte, quod me ipſum, fateor, ſæpè deterruit, tanti ponderis eſſe, quæ vomitoriis detrahere, vel uſum ipſorum alieni, ne minimé quidem ſuſpectum reddere valeant.

CA-

CAPUT II.

De Remediis ad excitandos vomitus Antiquis familiaribus in genere.

LEgimus Hippocratis, Avicennæ, Dioscoridis, Rasis, & aliorum antiquissimorum Medicorum hanc fuisse sententiam: quod si quis menstruo semel spatio Bacchi Genio tantùm indulgeat, ut stomacho ad nauseam usq; repleto Vomitus excitetur, sanitas hominis tutiùs conservetur, ægritudines præsertim Chronicæ citius & jucundius profligentur. Id quòd adhuc tum quoq; pro studio Sanitatis infallibili à plurimis observatur. Quamvis ergò probabile alicui videri posset, hanc vomitus citandi rationem quodammodo naturalem, & satis facilem esse, argumento scilicet magnæ illius repletionis in stomacho, cujus causa vomendi conatus magis promptior quàm jejuno stomacho; itemq; quòd ebrii ad quævis subeunda pericula minus meticulosi sint, quàm sobrii; Nihilominus prædicta opinio tanti æstimanda non est, uti ceu Salubrem Medicoq; dignam illam accipiamus. Etenim licet hâc ipsâ vomitionis specie, omnis vini superfluitas ex stomacho exhausta videtur, nihil tamen quàm terrestrior tantùm tartareaq; saburra rejecta est, spiritibus interim sulphureis præcalidis & penetrantibus à tergo relictis.

Id

Id quod communi petatorum suffragio certum est, qui quamvis fortissimos vomitus, non leves etiam tàm per alvum quàm per urinam excretiones habuerint, nihilominus extremis capitis doloribus, inflammatione totius corporis, partium nervosarum languore, tremore, convulsione aliisq; malignis symptomatibus corripiuntur. Prædictum ergo vomendi genus tantum abfit, ut salubre naturæq; consentaneum statuamus, ut nemine nisi Bacchi æmulis, vinipotis, Cyclopicis, sponsis Penelopes & fruges consumere natis dignam æstimemus. Siquidem plura alia magis naturalia utiliaq; hoc ipso nomine expetenda remedia Deus nobilis largitus est: Quinimò ipsissimi opinionis illius Magistri scriptis suis ebrietatem liberiusq; potandi studium cane pejus & angue persequuntur.

Alia ergò antiquis magis probata vomitoria, in tres classes principales distributa legimus; Quorum quædam sint lenia, seu dulcia; quædam mediocria; quædam violenta.

In primorum censu collocarunt usum aquæ tepidæ in magna quantitate cum modico oleo olivarum, aut oleo amygdalarum dulcium; vel cum Syrupo Acetosæ, Oxymelle simplici, aut similibus, leniente, modicè abstergente, & incisoviâ facultate præditis.

Mediocrium ordine comprehendunt decoctionem

onem radicis Raphani, Atriplicis, Erucæ, Nasturtii; sæpe etiam miscent Oxymel scilliticum, aut Hydromel cum radicibus Asari compositum: Quæ ipsa vomitoria practicis Medicis communi stylo inserviunt, quibus nimirum vel nihil, vel parum experientiæ est, de novis Hermeticorum inventis. Quidam etiam in usum revocant summitates sambuci, semen & radices Ebuli, Radices Betonicæ; vidi quoq; coagulum, quô ad casei sequestrationem Coloni utuntur, eodem nomine præscriptum fuisse. Singula enim hic facultate quodammodo citatiore prædita sunt, quàm priora.

In tertium ordinem referuntur Helleborus, albus, Tithymalus, Peplus, & id genus similia, venenosa & violenta remedia, de quibus mox sermonem habebimus. Observatu autem dignum nobis occurit hoc in loco; quod secundo ordine inclusa, quamvis minimè maligna, aut periculosa, quoniam tamen superfluitatibus corruptis & in ipsis ventriculi tunicis tenacius inhærentibus imparia sint, aliquando magnas ægris molestias creent, & perturbando, nihil tamen promovendo generando q; flatus, colicam, torsiones ventris, eructationes, & imbecillitates stomachi aliaq; id genus symptomata inducant.

Quod vomitoria illa violenta attinet: nemini dubium est, tàm perniciosa ea esse, ut dum adhi-

adhibentur, ne vitæ quidem parcant, Medicos vitæ custodes vires adimendo dedecus pro gloria concilient. Quod ipsum antiquorum anteſignanus Celſus ultrò teſtatur (de Helleboro differendo) quando aperté dicit: quod non ſemper bonis ægrorum rebus fiat, quinimò plerumq; in Sanis etiam, cum ſanitatis maxima jactura conjunctum ſit, iſtiusmodi vomitoriis quicquam tentare; Unde & Hippocrates amico ſuo Democriteo Helleborum vel ſimilia propinare, non fuerit auſus, affirmando: fortibus iſtiusmodi pharmacis robori vitali maximam ſecurim injici vitæq; humanæ noceri poſſe.

Et hæc ſunt principalia argumenta, quæ Medicis prædicta vomitoria ut plurimum exoſa meritò reddant. Apud Hermeticos verò, quoniam majori cum Securitate præſentem materiam tractant, uti diffusè in hoc ipſo tractatu demonſtrabimus, longè frequentior vomitoriorum uſus, & meritò, exiſtit, quàm olim apud veteres.

CAPUT III.

De præcipuis vomitoriis ab Hermeticis Medicis è Mineris inventis; deq; illorum præparatione, mirabili efficatia, vero uſu, & approbatione.

Poſtquam in præcedentibus ſatis verborum fecimus,

fecimus & demonstravimus re & ratione, & Medicorum quos unquam Sol vidit Clarissimorum authoritate: vomitoriorum usum, omninò ad auxilia Medicinæ pertinere, & è contra magno cum periculo Antiquitatem crassis illis Medicinis vomitus procurasse, cujus nomine quilibet Medicus, cui meliora abscondita, in universum merito abstineret; supereſt modò, in apricum ponere, magnas gratiæ divitias, quibus Deus Archiater plurimus Medicis hâc ætate benedixit, ingenium scilicet artis Chymicæ, magnæ illius naturæ imitatricis, aperiendo, cujus beneficio jam, non solùm medicamenta veterum corrigere, depurare, viribus exaltare, norunt, sed & (anatomias omnium rerum in profundo terræ abyſſo crescentium Metallorum Margasitarum, Talcorum, Sulphurum, Vitriolorum, aluminum, Salium, aliorumq; corporum mineralium instituendo) saluberrimorum secretorum ad sanitatem defendendam talem constituere Monarchiam, quæ omnes veterum medicamentorum thesauros multis antecedit parasangis. Quamvis enim è Græcorum & Arabum familia de mineralibus multa literis mandarint, in superficie tamen hæserunt & cortice rerum, nucleum seu veram ipsarum cognitionem nunquâ attigerunt.

Id quod in specie trium vomitoriorum mineralium longe excellentissimorum, & à plurimis

multo usu probatissimorum argumento vel maximè liquet. Quantùm enim Planetarum & Astrorum cœlestium dignitas & perfectio superior longè est, quàm inferiorum corporum; Tantùm virtus ipsorum præponderat virtuti antiquorum vomitoriorum. Et hoc est quod Josephus Quercetanus utriusq; partis censurâ scitè & rite factâ, capite de vomitoriis in sua Pharmac. dicit: Inventa sunt nostra ætate, sicut fœcundo temporis progressu nova rerum inventio indies incrementum sumit, multò præstantiora vomitiva, multoq; tutiora, quorum usus plurimus hodie existit in diversis & gravibus affectibus curandis. Iis etiam adjectis, quibus plerique vomitum nocuum & infestum existimant: ut verbi gratia in pleurisibus, quarum plerisq; vomitus valdè necessarius est, ut pestilentibus & in iis, qui cum lumbricis sive vermibus complicantur, de quibus supra in cap. de aquis, ubi descripsimus aquam nostram benedictam purgativam vomitivam, mentionem fecimus.

Quæ ipsa Aqua Benedicta nihil aliud est, quàm infusio croci metallorum cum aqua Cardobenedicti Cinamomò correcta, uti videre est dicto libro p. 126. & 127. Eamq; benignissimum & efficacissimum vomitorium in præditis affectibus

ribus multis experimentis idem Quercetanus summopere extollit.

Vomitoria ergo quæ è mineralium familiâ neoterici citò, tutò, jucundè usurpant, præcipuè tres materias agnoscunt: Vitriolum, Antimonium, & Mercurium *vulgò Argentum vivum dictum. Hæ ipsæ mineræ variis modis ad vomitus excitandos præparantur; quemadmodum hac de re passim plurima.*

Cum autem mei instituti non sit singula repetere multò minus propriis gloriari inventionibus: quinimò usum duntaxat vomitoriorum legitimum ostendere, & contra blasphematorum Calumnias confirmare; Descriptiones trium duntaxat, familiaritate usus, operationis benignitate, & facilitate præparationis, pauperibus æquè quàm divitibus commendatissimorum subjungam, uti sunt: Salis Vitrioli, Antimonii præparati seu Croci Metallorum & Mercurij vitæ. *Eorum ergo præparatio verus usus & approbatio præsto sequitur.*

CAP. IV.

Sal Vitrioli seu vomitorium vitriolatum.

℞ *Vitrioli ungarici cærulei, & optimi, quantũ vis, fac calcinentur in crucibulo ad ignẽ*

rotæ, donec in pulverem bruneum seu obscurè purpureum abeat.

Observationes.

Si Vitriolum Calcinatum, prædictum Colorem non adipiscitur, sed rubrum duntaxat instar Boli Armeni permanet, dum sal inde extrahere cupis purum & candidum, nihil accipies quàm Vitriolum ejusdem coloris, formæ & Saporis, ut fuit antea.

Pariter si nimis Calcinatum fuerit, ad nigredinem puta, vel spongiositatem, adeò ut spiritibus acidis spoliatum prorsus sit nec multum salis inde conficies, nec quod purget multum.

Extractio Salis.

Vitriolum prædicto modo Calcinatum ponatur in vase vitreo, superfundatur aquæ communis bona quantitas, sensim tamen & sensim agitando, ne in fundo conglometur, donec aqua affusa (quæ tâm calida evadit, ac si Calci vivæ superfusa fuisset) refrixetur; alias vitro adhæsio fieret, ut rumperetur. Stent ita viginti quatuor horas, postea trajiciantur per Chartam emporeticam in patinam latam vitream, *& fiat exhalatio super ignem lentum furni minusculi arenosi, donec sal in fundo reperiatur, siccum & coloris quodammodo incarnati, qui tamen pulverisando in albedinem convertitur,*

Hoc

Hoc ipsum Sal eodem modo extrahitur de capite mortuo ab olei Vitrioli destillatione residuo, Colcotar dicto. Quoniam tamen opere pretium non est, ut quilibet, qui sale Vitrioli opus habet, olei ipsius destillationem ad manus sumat; prædictum processum exactius tanto proposui. Vitriolum enim tanti pretii non est, ut quem magna cura, ne perdatur aliquid, afficiat; Et Artifex ad prædictum calcinandi modum melius observabit, num satis calcinatum fuerit, nec ne; quod in destillatione olei fieri minimè potest.

Aliò modo præparatur Vitriolum (ut Medico vomitorii loco inserviat) in formam subtilis magisterii substantias puras à terra impura sequestrando, & iterum uniendo simul (quemadmodum in libello meo Anatomia Vitrioli intitulato monstravi) unde in lapidem Colore Saphyreo, multumq; transparente coagulatio subsequitur, qui Vitriolum Regeneratum *appellatur. Attamen quoniam per triennium hucusque Salis illius confectionem vidi, & ipsemet tractavi, quo multorum morborum curationes feliciter successere, ejus conficiendi rationem potius, quàm cujovis alius hujus loci propriam facere volui, ut quæ facilis præparationis satis nihilominus virium ad destinatas operationes obtineat.*

VIRTUS ET PROPRIETAS Salis Vitrioli.

Authoris juramentum de Salis Vitrioli bonitate

Testor Deum, & certò cuivis promitto Lectori, quod inter medicamenta vomitoria, tam simplicia, quàm composita, & quomodocunq; præparata, sive Minéralia sive vegetabilia, quæ vel ab aliis adhiberi vidi, vel ipsemet adhibui, nullum observaverim magis universale, magis interim præ cæteris ad purgandum superfluitates in stomacho, corruptosq; humores in ipsius tunicis impactos, benignum, quàm hoc ipsum Sal Vitrioli.

Salis Vitrioli benignitas.

Adeò siquidem tutò, adeò facilè operationem perficit suam, ut meritò jure Mãna vomitoriorum *veniat appellanda. Quemadmodum enim manna cœlestis inter omnia lenientia benignissimæ indolis existit, ut propterea nulli non personæ absq; ullius periculi suspicione exhiberi possit: Ita se res habet cum vomitorio nostro vitriolato, quo ad faciendos vomitus assumpto ordinariè nihil, nisi à Medico præscripta & præparata, à naturâ verò proscripta materia è stomachi regione, absq; majori humorum in centro usq; sopitorum perturbatione & naturæ lacessitis viribus (quamvis ejusmodi violenta vomitio aliquando ex usu sit pro morbi & materiæ intus hospitantis differentia) rejicitur.*

Egregiè valet contra Epilepsiam, aliasq; cere-

bri

bri symptomata ex corruptis & acribus è ventriculo sursum actis vaporibus orta: Item contra squinantiam, Pleuresin, Febres pestilentiales Lipothymiam à repletione humorum corruptorum & Bilis circa orificium ventriculi effervescentia. Vermes enecat, Epar, Lienem, & Renes, deobstuit, urinarios meatus purgat. Resistit Catharris in pectora & pulmonum organa prolapsis, ut in sequenti curationum exegesi latius patebit.

Josephus Quercetanus in Tetrad. p. 153. dum de utilitate à vomitionibus contra Epilepsiam, Apoplexiam, & similes cerebri affectus procuranda loquitur sequentibus verbis extollit: Veteres præstantius vomitivum Helleboro albo nullum habuerunt. Multa præscribere possemus, minus quidem vehementia: at alijs omnibus citra discrimen, tutiora. Sed inter omnia, hoc quod sequitur, in omnibus id genus affectibus singulare & congruentissimum subsidium est, sal videlicet colcotharis Vitrioli, extractus, si ex sirupo scyllitico ad scrup. ß. propinetur. Mira enim tum præstabit. Idem Sal naribus inspiratus sternutationem etiam egregiè ciet, citra vim cerebrū serosis suis excrementis expediens. Atquè hoc quidē ex spagyrica arte

petitum est remedium. *Et in sua Pharmacopœa cap. de vomitivis p. 394.*

Satis mihi sit hic in nostram Pharmacopœam unum saltem vomitivum inferere, quod paratur ex Sale Vitrioli, de quo accipias grana 7. 8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idque dissolvas in vino, jusculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas iis, qui eo opus habent, & mirandos eliciet effectus.

Quibus omnibus Medici merito moveri deberent (si qua ipsis hactenus parum hoc de sale constiterit) ut pro genuino illud amplecterentur medicamento; è contra vero longa illa Apozemata, quibus sæpe ad mortem usq; discruciantur ægroti, & sæpissimè absq; profectu, cujus rei plura habemus exempla, post terga relinquerent.

DE DOSI.

Dosis salis Vitrioli est à scrupulo. s. ad drachm. s. pro una vice, quando qui purgari debent validiusculi sunt. Assumitur cum vino, cerevisia, jusculo carnis, aut qualicunq; alio, contra morbum subjectum inserviente liquore.

Num Vitriolum acrimoniæ & corrosionis causâ intra corpus tutò præscribi possit?

Medicorum quorundam scrupulosorum nimia

mis communis accusatio est, etiamsi nec naturam Vitrioli nec aliorum mineralium satis perspectam habent, quando alios de usu hujus Salis tám rotundo ore differentes audiunt, quòd dicant: Vitriolum corrosionis nimis esse particeps, unde stomachus, intestina omnesq; partes corporis internæ, quas transeat, immane quantum lancinentur, & pugnacissimè pro hac sua sententia, tam tamen ne unicam quidem historiolam ad illam roborandam adducere possint, pugnare non desinunt.

Ad illorum igitur persuasiones convellendas dico; quod si naturam omnium purgantium, à summis ad minima usque, ut & rerum balsamicarum & Traumaticarum pensitatè examinare velimus, rem aliter, se non habituram, quam quod singula corrosivam quandam facultatem, cujus beneficio corpori administrata mundificationem partium corruptæ materiæ rectificationem, naturæ corroborationem unitatemq; reintegrent, intimitus & potentiæ quodam gradu possideant. Quod ideoq; corrosivum hoc nomine dicitur revera mundificativum existit: naturæq; simplici rosione minimè adversum: Non ignotum quidem est, plura dari quæ intra corpus assumpta partibus inhærendo viscerum inflammationes, excoriationes, pustulas & vesicas excitent; Cujus farina sunt cantharides Euphrestes,

Euphorbium, Radices & Succus Tithymali, & similia. Sed horum maligna operatio nullo modo corrosivæ & causticæ ipsorum facultati, simpliciter ascribenda est, sed malignæ ipsius venenositati quâ scatent, & extraordinariæ qualitatum distemperiei, cujusmodi in Vitriolo simul accusari potest.

Quod si ergò ad retentiones urinæ in Hydrope, & aliis infirmitatibus à Medicis dogmaticis ordinentur aliquando hujusmodi vesicatoria, quibus ad superficiem tantùm applicatis vesicæ, pustulæ, & excoriationes excitantur, quorsum opprobrium dicamus Vitriolo, cui nemo tanta facinora imputare jure potest? Videtis ergo, quâ distinctione opus sit inter corrosiva & vesicatoria, & venena tenaciter adhærentia & penetrantia. Insuper Vitriolum interius magis corrodens non est, quàm Sal, quem in quotidiano victu ceu verum naturæ balsamum usurpamus. Quod enim utriusq; internam attinet substantiam, Oleum Salis tam impensè corrosivum & acre reperimus, quàm nemo dixerit esse oleum Vitrioli; Ab illo enim vitè præparato, ne aurum quidem se defendere potest, ut ne dissolvatur, cum tamen in hoc Vitrioli oleum facile aspernetur, quod ideoq; etiam in plurimis ægritudinibus usu variè frequentatur, dum è contra in oleo Salis adhibendo sat meticulosè, ratione facultatis summè

Sal Vitrioli acrius.

mè subtilis & penetrantis procedere oporteat. Vitriolum ergò, de caustica ipsius facultate loquẽdo, minus periculosum est, quam Sal commune.

Quod ipsius acrimoniam, quam post se relinquit, attinet, quæq; aliunde non est, quam ex mixtione substantiæ cupri aut ferri, certò scimus, illud duplo magis virtute illam ipsam ob causam cæteris omnibus salibus præeminere. Quod ipsum etiam affirmat Paracelsus cap. 8. lib. de Vitriolo dum de usu Vitrioli crudi ita dicit: Statuendũ enim est, quod unũ purgativum cui salsedo & acetositas cũ virtute purgatrice conjuncta sit dupla virtutis nobilitate excellat magis, quàm cætera omnia purgantia. *Et libro de specificis, Vitriolum & Tartarum solido fundamento pro specificis purgantibus præ cæteris omnibus confirmare studet, propterea quod Tartarum satis acre sit & acidum, ut Medici dogmatici etiam eo ipso ad segnitiem purgantium corrigendam utantur; Exasperat enim facultatem purgatoriam, & ita corrigit, ut nullæ torsiones ventris inde subsequantur. Inteream tamen Tartarum quoq; tàm urens est, ut aurifabri præ cæteris illud ad mundificandum argumentum cujus omnem externam spurcitiem absorbet, assumant. Imò novimus quod Tartarum acrimoniæ suæ causa cuprum consumat prorsus, & in æruginem cogat. Sed quid anxii sumus in hujus-*

modi

modi æquè frivolis, quàm superciliosis argumentis refutandis? anne videmus quod ne saccharum quidem, mel, manna, Sal, oleum Olivarum, acetum, vinum, aliaq; balsamica de quibus paulò superius dictum, quorum tamen & Medicina & œconomia celebres fecit usus, insigni corrodendi facultate careant? In summa omne quod commedimus & bibimus, quàm suave etiam & acceptum nobis habeatur, nostro arbitratu corrosivum quicquam participat, *vel hoc solum argumento: quòd per urinas, per sudores, & per alia excernendi loca, talia evidenter rejiciantur. Non ideoq; qualitas urens in calpa est, quòd corpus offendatur, sed quantitas, & abusus, quibus ipsis limites definire, ad neminem alium quàm ad Medicum pertinet.*

Quantum tamen usum Vitrioli attinet, legimus apud Dioscoridem antiquum Rei Herbariæ Heroa, crudi quoq; Vitrioli drachmam unam pro vice usurpandi libertatem ipsum concessisse, quo nimirum cum aqua, vel aceto poto, vel cum melle lincto vomitus proritavit, latos vermes enecavit, & fungorum venenosorum symptomatibus restitit.

Thomas Bovius *patricius nobilis Veronensis in suo flagello contra pseudomedicos rationales affirmat: quod plurimis Vitriolum crudum bene cum successu contra Pleuresin, laterumq;*

dolores,

dolores, & febres pestilentiales exhibuerit; Imo quod ipsemet in una aurora septendecim suis domesticis ad pestis præservationem propinarit. Hoc ego scio quod multi in Italia Musicam exercentes Vitrioli moditum per vices, cum saccharo mixtum hauriant, ad pectus purificandum pulmonumq; organa, quibus ad cantandum accuratius utantur, rectificanda. Sic Vitriolum etiam collyria & aquas Ophtalmicas *ad medelas oculorum, omnium partium, delicatissimorum, tutò ingreditur. Quod si ergo Vitrioli ita crudi non reformidandus usus est, quid in meliori ratione ipsius sali locum concedamus? puta quod ignis beneficio non solum à magna spirituum acrium & penetrantissimorum copia, sed etiam à terrâ sua metallicâ ponderosâ, viscosâq; libertatum, operationem omnino benignam & salubrem præstat. Cujus rei experientia omnium rationum argutiis longè major, fidem haud dubiam facit.*

Et hæc de usu Vitrioli Medicina probato. Qui præditis rationibus sibi minus satisfactum videtur, nec etiam observationibus infra notandis sibi satisfactum iri arbitrabitur, Huic Deus obstinati sui animi ergò gratiam & sanioremq; mentem largiatur, opto.

CAP.

CAP. V.

Vomitorium secundum, seu Mercurius Vitæ.

ARgentum vivum seu Mercurius Metallicus variis modis præparari potest, non solum ad vomitiones inferendas, sed etiam ad alvum duntaxat sollicitandã sine molestia, non magis quàm Aloe; Eundẽ etiam Mercurium Diaphoreticum efficies, qui non nisi per sudores & per urinas operetur. Sunt, qui in lue venerea ad humores peccantes per os extrahendos usurpant; quod tamen absq; periculo non existimo fieri; Quoniam, dum ut opus est, continuatur, maxima injuria cerebro & stomachó accedit, & pernicioſissima sæpe symptomata excitantur. Quemadmodum enim magnus ille Paracelsus in Chirurgia magna demonstrat operatio præter naturam prorsus est, infectos & per totum corpus corruptos humores medicamento versus cerebrum, cor, aliaq; nobilia viscera deducere velle. Et esto, quod hæc curandi Methodus in una persona bene succedat; econtra certè infiniti alii ad internecionem usq; miserè torquentur, id quod plurimis Exemplis satis superq; constat.

Mercurii usus pro Apophlegmatismate parum tutus.

Sed ad vomitoria Mercurialia, de quibus ab initio propositum nostrum erat, nos revertamur, quæ nimirum salutaria sunt medicamenta, & nemi-

nemini bene præparata & exhibita noxia existunt. Potissimùm autem hoc in loco Mercurium vitæ comprehendimus. Cujus præparationem seu inventionem potius, ut & plura alia, Paracelsi Archidoxis capite de Mercurio vitæ, debemus. Sic enim inibi: ℞. inquit, Mercurium essensificatum & cum æquali Antimonij portione sublima, postea super marmor dissolve & coagula iterum ad quartam usq; vicem. *Quamvis enim plurimi Alchymistæ hoc in loco Paracelsum de longè alio divinioris & miraculosiori Mercurio interpretentur: saniores tamen prædictum processum ad literam sequendo, miscendoq; Mercurium sublimatum, quem Paracelsus per Essensificatum id est subtilisatum & purificatum intelligat, cum Antimonio, & destillando, ad cognitionem benedicti hujus vomitorii adspirarunt. Multi deinde pro suo invento venditarunt. Utut tamen sit; honorem hunc Paracelso solum adscribo, & Scaphũ, Scabham dico ligonem, ligonem, donec alius quidam Æsculapius χυμικώτερος, si Diis placet, urgentioribus argumentis probarit: Paracelsi descriptionem non, nisi de mystico quodam Mercurio accipiendam esse. Sacra enim Medicina frivolis persuasionibus se contaminari non patitur, sed in rerum experientia & viva demonstratione consistit. Mercurius vitæ ergo conficitur hoc modo:*

Descriptio Paracelsi.

℞ An-

Descriptio Mercurii vitæ perspicua.

℞. Antimonii purissimi
Mercurii Chrystallinati ana ℔ ß.
Redige in pulverem subtilem, & in furno clauso per Retortam destilla oleum, quod rectificatum in arena ad tertiam vel quartam mq; vicem evadit, ut ne nivis candori cedat; superfunde postea, aquam communem in magno vase, & pulvis ad fundum præcipitabitur subtilissimus, quem lavari tam diu oportet, donec nullam amplius acrimoniam præ se ferat, postea exicca, & in vitro apto custodi ad usum.

Quidam Regulum Antimonii ad hoc ipsum assumunt non crudum Antimonium. Quoniam tamen prædictum satis probavi, nec discedere inde, nec de alio, de cujus virtutibus nulla mihi foret certitudo, quicquam asserere volui.

VIRTUS & PROPRIETAS MERCURII VITÆ.

Vomitorium hoc Mercuriale longè efficatius operationem perficit suam, quàm Sal Vitrioli. Nam in stomacho comprehensum, facultatem expultricem mirum quantum ad humorum corruptorum non solum in stomacho, sed & omnibus corporis partibus contentorum attractionem,

Mercurius Vitæ universaliter purgat.

& posi modum expulsionem per os, per alvum & per urinam, quemadmodum medicamenta veræ catholicæ facere consueverunt, excitat & promovet.

movet. Neque tamen ullius calamitatis causam præbet, quantum in personis plus quàm centum, cujuscunq; ætatis, infantibus etiam & decrepitis observavi. Maximopere excellit contra pestem, venena omnis generis, vermiculationes, inprimis ad purgandos lue gallicâ infectos, contra sciaticam, junctura rum dolores, Hydropicorum aquas, quas supra alia omnia mineralia, Lunâ purgante solùm quæ verum specificum Hydropicum meritò celebranda, *exceptâ, ad votum evacuat. In Helvetia Sancto Galli operatorem quendam Chymicum novi, qui Mercurium hunc ceu Panacæam in omnis generis quàm contumaciſsimis infirmitatibus exhibet, & miraculosa dexteritate ab omnibus Medicis desperatos sæpè sanitatem restituit. Tale quid Iosephus Quercetanus etiam Pharmacopœa sua p. 199. de dicto medicamento sequente Encomio testatur:* Est enim omnium, inquit, vomitivorum & purgativorum præstantissimum, ultra quam dici aut cogitari potest, stupendosque planè effectus prodit in diversis morbis profligandis. Præstantia tam insignis remedii vi quasi è manibus nostris extorsit clariorem ejusdem descriptionem, quam clausulæ loco, huic capiti appendere volui, ne aliàs mancum mutilumq; forte videri posset.

Varia insuper probitatis & virtutis admirandi hujus vomitorii argumenta producerem, nisi in bona causa & sapientibus tria verba putassem sufficere.

DOSIS.

Datur ab uno ad quatuor & quinq; grana unica vice, inchoando ab infantibus duorum triumve annorum usque ad robustos & validos: incochleare uno vini optimi vel jusculo carnis calido, vel etiam cum pauxillo sacchari rosati.

Num Mercurius venenum sit nec ne?

Obiicere fortè quis posset hoc in loco: quòd Mercurius prædicti vomitorii principalis pars, ab Antiquis, argumento tam horribilium symptomatum, quæ commune sublimatum, Mercurium tamen præparatum, consequuntur, pro veneno mortifero habitus fuerit, ideoq; nec jam tum pro salubri medicina rudioribus obtrudendum esse. Respondeo autem ad hunc modum: primò quòd hoc mera duntaxat sit opinio veterum, puta, qui hac de re certam experientiam nullam habuerunt, sed ab extremitate frigoris duntaxat externi conjecturarint, ac si Mercurius bellum prorsus ἄσπονδον cum corpore humano haberet; vel etiam, ob ponderis sui causam intestina fortassis perforaret &c, Tanti autem

tem momenti hæc non sunt, ut illis ipsis infascinati, non vacuas etiam aures Neotericorum Medicorum quamplurimorum dicteriis & experientiis concedamus. Siquidem de Brasavola celeberrimo Medico, aliisq; magni nominis legimus, quod & crudo Mercurio contra vermes non solùm in adultis, sed & infantibus, & parturientibus absq; periculo usi fuerint; Ad hanc sententiam affirmat Fallopius etiam libro de morbo Gallico cap. 26. Si bibatur argentum vivum, nullum facit nocumentum. Vidi mulieres, quæ libras ejus biberint, & sine noxa. Ego exhibeo in vermibus puerorum & nullum parit symptoma, solùm necantur vermes, Sic notum est, apud aulicos Germaniæ principum stabularios, minoris q; conditionis homines, consvetudinem increbuisse, quod, si qua inter ipsos vino quispiam captus nesciat quid faciat, argentum vivum in vino vel cerevisia ipsi propinent, elevando cò usq; poculum ut argentum vivum simul & semel intra corpus devolvatur; Nec aliam fundi calamitatem sequi, quàm quod (sit venia dicto) bombis ventru egregiè ebuccinatis, caligas forté maculando, alios duntaxat risum moveant.

Adeò luce meridianâ dum sudum est, clariùs apparet, antiquos conjecturâ illâ suâ toto cœlo aberrasse: dum nimirum quod naturam argenti vivi concernit, hisce nostris oculis

contrarium videamus. Quòd vero argentum vivum sublimatum venenatam labem præ se ferat; id non proficiscitur à naturali argenti vivi proprietate, sed à permixtione & coadunatione spirituum salinorum, cum quibus sublimatio facta est, quibus etiam debetur subsistentia illius instar Sacchari. Attamen si sublimatum cum argento vivo anaticâ proportione mixtum, denuò idq; ad quartam vel sextam usq; vicem sublimatur, donec nimirum insipidum prorsus depræhenditur; ad triginta vel quadraginta grana absq; omni periculo, ipsius exhibitio esse poterit, & tam suaviter per inferiora purgabit, ut ne Aloe, nec cuivis alii lenienti medicamento hac in parte cedat. Id quod conspicuum quoq; est, quando Vitriolum & Sal nitri invicem miscentur & destillantur. (quamvis neutrum horum per se non saluberrimum præstet remedium) quod ab hâc mixtione corrosivum intensissimum suboriatur, Aqua fortis nimirum gustui omninò intolerabilis, & ad usum corporis internum perniciosissima. Videte ergo quàm sagacem oportet esse Medicum, in rerum naturalium sympathias & antipathias perscrutatione: siquidem & vegetabilia cum mineralibus hoc habeant commune, ut ex duorum pluriumve valdè utilium permixtione perniciosissimum quoddam resultare possit. Sed ut ulterius constet: argentum vivum cum debitis menstruis etiamsi corrosivis præparatum,

tum, postea iterum dulcificatum, & bene correctum, Medicinam esse intra corpus minime reformidabilem; eandem sententiam quoq; Petrus Andreas Matthiolus, *eorum qui de simplicibus scripserunt per totam Europam facile princeps, Archiducum Austriæ tempore Maximiliani secundi, Imperatoris Medicus Ordinarius, inlomment. lib. Dioscoridis cap. de Argento vivo: uti etiam libro de lue venerea, ubi affirmat, quòd morbo Gallico infectis præcipitati (qui pulvis est ex argento vivo cum aqua forti factus) cum Perlis, aliisve cordialibus correcti ad dimidium usq; ʒ ij scrupulum uti & contra Melancholiam, non minus, quàm Lapidis Armenij usus esse possit, verissimam amplectitur.* Fallopius *tract: de Bubone pestilentiali cap. 12. sequentia de usu præcipitati docet:* Sed notate unum, cujus in superioribus mentionem feci, quod aliqui feliciter cum successu exhibere solent pro pharmaco solutivo præcipitatum per os. *Nos non latet* Iohannem de Vigo *Medicum & Chirurgum experientissimum in variis, iisq; gravissimis luis venereæ symptomatibus hoc medicamento tàm intrinsecus quàm extrinsecus fuisse usum.*

Leonhardus Fioravanta *Medicus Italus in frequenti usu habebat pulverem quendam ex Mercurio, Ferro, Chalybe, Auro & aqua forti,* Lapidem Philosophorum dictum, *in forma confectionis tabularum, in omnibus fere humani corporis affe-*

ctibus; Quemadmodum videre est libro Coronæ Medicinalis intitulato. Et novi annosum quendam Medicum in inferioribus hisce regionibus juxta Brabantiæ fines, qui beneficio hujus Medicinæ, curationes ad miraculum præstitit; Cujus nomen publicè hic appellare non licuit, ne ita cuilibet ad tàm nobile secretum aditus aperiretur. THomasus Bovius in Flagello pseudomedicorum Rationalium scribit: pulverem quendam ex argento vivo, Auro & Aqua forti, cum sale communi exasperatum, postmodum dulcoratum, & fragmentis lapidum pretiosorum correctum, quem Herculem propter admirabilem, quà in domandis pluribus affectibus pollet, potentiam, appellat, omnibus aliis catharcticorum speciebus multis parasangis, uti multa etiam exempla recenset, antecedere.

Imò non diffiderem centum autores mihi præstò esse posse, immotis rationibus confirmantes, quod Argentum vivum in sui natura, multò minus bene præparatum, venenum minimè existat, imò quod maximarum virtutum particeps meritò in tantâ existimatione apud omnes versetur. Hinc non injuriâ factum est in celeberrimis totius Europæ Officinis, pulverem illum flavum, Turbith Minerale appellatum, quo peritissimi Chirurgi ad luem veneream, & multos alios affectus curandos utantur, prostare. Et hæc sufficiant

ficiant ad faciendam fidem: Mercurio injuriam fieri si veneni astringatur, dummodo experientiæ, veritatis animæ, & Medicis quibuscunq; Christianis non minus quàm Paganis, omnia quæ non capiunt, carpentibus fides habeatur.

CAP. VI.

Vomitorium tertium, seu Crocus Metallorum.

Antimonium variis modis præparatur, in forma vitri flava, rubra, nigra, aliisq; coloribus. Destillantur inde liquores cum variis additionibus; sublimantur flores albi grisei, flavi, rubri, & purpurei, per se solum, præcipitatur etiam variis liquoribus Mineralibus. In summa in varias redigitur formas, ad auxilium corpori humano utile inde conficiendum, non solum in excitandis vomitionibus, sed & Diaphoresi promovenda. Crocum Metallorum verò quod attinet.

R. Antimonii pellucidi & venis albicantibus pleni instar argenti, Salis nitri purificati ana, quantum vis, pulverisa in simul, & in olla ferrea satis ampla vel etiam in mortario, vel olla terrea bene vitrificata superinjice carbonem exi- Descriptio croci Metallorum.

guum accenſum & in continenti ignis apprehendet materiam; Moveatur ergò bacillo ferreo, & inſtar pulveris tormentarii conflagrabitur. Inde Antimonium inſtar reſinæ fuſum, redige in pulverem ſubtilem, & lava cum aqua communi ad Salis nitri reliquias auferendas. Nota tamen quod unica ablutio ad prædictum ſcopum obtinendum omninò ſufficiat. Poſtea reſicca, inq; ciſtulâ vel vitro benè ſerva ad uſum.

VIRTUS ET PROPRIETAS Antimonii hunc in modum Vomitorii facti.

Si Antimonium ſubſtantiæ eſt venenoſæ, extra controverſiam verſatur, quòd illa venenoſitas auferenda ſit, antequam ſecurè pro ſalubri corporis Medicina venditari poſſit. Hoc ſi ullo modo tentatur rectè, certè eo, quo prædiximus, vel maximè perficitur. Rationes hæ ſunt: quoniam videmus quòd in illa aduſtione ſubſtantiæ magis volatiles, propter venenoſitatem maximè ſuſpectæ, conſumantur, & in aerem exhalent.

Cujus rei obtinendæ cauſa olim calcinatio inſtituebatur, quâ Antimonium primò in pulverem albicantem redigebant, poſtea per fuſionem

in

in vitrum, quemadmodum adhuc tùm plures facere consueverunt. Ea tamen præparatio nimis longa, molestaq́, nec interim tàm secura, quàm prædicta Croci nostri.

Insuper considerandum est, Sal nitri inimicum sua natura existere Arsenico, Realgari, aliisve mineralibus venenis, adeò ut cum illis commixtum & Vulcano traditum non possit, cum proprio spiritu non venena quoq; illorum vel in aërem abripere, vel penitus mortificare, qua de causa postea quod relinquitur, tutò intra corpus pro Medicina assumatur.

Quinimò eodem artificio Arsenicum corrigitur, ut in ulceribus malignis internus ipsius usus nil quicquam reformidandus. Quidni ergò prædictum vomitorium ab omni malignitatis suspitione liberum censeamus.

Ergò felicem præstat purgationem corporis ἄνω κὰι κάτω, vix minori promptitudine, ac Mercurio vitæ suprà ascripsimus. In genere utilis ipsius usus in omnibus affectibus repertus est, in quibus & aliorum præstantium vomitivorum. Inprimis tamen bellum indixit Ictericiæ, obstructionibus lienis, Epatis, Febribus intermittentibus, tempore & horis naturæ convenientibus; Nam (prosunt,

Temporibus Medicina valet, data tempore.
Et data non apto tempore nulla juvant.

Martinus

Martinus Rulandus Imperatoris Rudolphi Medicus ordinarius pro valentissima & verè γνησία habuit Medicina, & sub diversis nominibus modò hac, modò alia specie, exhibitum occultare studuit. Josephus Quercetanus itidem Aquam suam benedictam inde conficiebat ut jam tum diximus antea. Modus ipsius recipiendi in Pharmacopœa pag. 126. ita reperitur.

Aqua Benedicta Quercetana.

℞. Croci Metallorum unc. j. aquæ Carduibened. libr. 2. vel tres: Cinamomi unc. semis. Macera omnia per biduum aut triduum; dein trancola, & usui reserva hanc aquam, quæ optimo jure meretur nuncupari AQUA BENEdicta: Insignes enim & mirandos edit effectus. De hac sume unicam j. & semis, aut amplius horis matutinis: Non est ingrati saporis; blandè provocat vomitum, & quatuor aut quinq; sedes, evacuando per superiora simul, quod vix præstabit aliud remedium.

Sic plures alii, & præclari Medicinæ Doctores, eodem hoc remedio laudabiliter fruuntur. Attamen quo affectu nihilominus fiat, quod malevoli calumniatores, in me meiq; similes hoc nomine oppropria dicere non desinant, cum tamen longè majori jure, quàm illi (in mysticæ enim Artis secreta penitius σὺν θεῷ ingressi, naturam

turam rerum accuratius inspicimus) præparationibus hisce utamur, synserè judicantibus relinquo.

DOSIS.

Dosin Croci nostri quod attinet, ordinariè propinatur in infusione à granis sex, ad octo, vel decem in vino, cerevisia, aliove liquore congruo, magis aut minus, secundum quod ægri opportunitas, ætas, aut virium robur.

Hujus loci in Gallico tractatu erat Censura Petri Andreæ Matthioli, quam in Comment. super lib. 5. Dioscorid. cap. de Antimonio quatuor memorabilibus curationibus beneficio Antimonii vitrificati peractis de eodem Antimonio subnexerat.

Quoniam verò integra Orationis series ipsius me defecit, haud nimirum præstò habito ipsomet Authore, satius duxi, lectorem cum desiderio aliquo, quippe quod ipse facile explere posset, mihi relinquere, quàm me ipsi cum suspicione. Videat ergò qui velit Matthiolum citato loco. Zwingerum in Examine principiorum Chymicorum, cap. 3.

Gesnerum Pedemontanum, Bovium, Basilium, Valentinum, Alexandrum, Suchtenium, Platerum, Penotum, Crollium, & alios,

& alios, qui non injuriâ salubberrimas Medicinas & τῶν θεῶν χεῖρας ex Antimonio parare summo studio contenderunt, & felicitèr quoq; consequuti sunt.

Modò appendicis loco Curationibus quibusdam prædictis medicamentis in locis memorabilibus peractis, recensendi vacabimus.

OBSERVATIONES CURATIONUM.

Pro confirmanda majori fide, de vomitoriorum nostrorum usu & efficacia.

CURATIO I.

ANno 1609. Genevæ Filius annorum 13. Illustrissimi Domini, Domini Johann-Georgij principis Anhaltini Comitis, Ascaniæ, Berenburg & Zerbst &c. magno aliquo morbo afficiebatur, à Catarrho cum tussi & febricula, qui tandem in Epilepsiam quotidianam cum maniacis agitationibus, oris, brachiorum & crurum convulsionibus conjunctam terminabatur. Curam ipsius gerebant præclari Medicinæ Doctores Dn. Marcus Offredus, Castor Novus, Bonetus, & Paulus Offredus, magnaq;

gnaq; industriâ, uti omninò decet, Diætam, purgationes, Clysmata, Phlebotomiam, Sacrificationem, unctiones, suffitus, & plura alia suggerebant medicamenta; Verum tantùm aberat, ut juvaretur, ut malum potius quotidiè magis magiq; incrementum caperet; Tandem itur ad me, qui cum aliis collocutus vomitionem suasi, beneficio salis Vitrioli faciendam. Quo etiam exhibito, ad tres vices, quatridui spatio pristinam sanitatem omninò recuperavit, quâ in adhuc vivit Dei gratia sanus & superstes.

CURATIO. II.

Mense Septembri præterito filiolus Henrici Majeri opificis cujusdam quinq; circiter annorum, acerba vehementiq; tussi afficiebatur, cum febri continua anhelitus difficultate, quibus superveniens paroxismus Epilepticus convulsionem dextri Cruris, postea dextri brachii, colli, oris, oculorumq; horribili cum aspectu faciebat. Dumq; plus quàm trigesies paroxismo correptus erat, in tantam ecstasin incidit aliquoties, ut cuivis mortuus videretur.

Accersitus ego vesperi horâ nonâ, dum magnam respirationis difficultatem in ipso sentiebam, & mali ipsius principium à catarrho & gravi tussi extiterat, aliter judicare non poteram quàm quòd materia phlegmatica & viscosa à cerebro

cerebro in thoracem stomachumq; delapsa, omnis Calamitatis causa fuerit. Mox ergo dedi salis Vitrioli scrupulum unum in cerevisia calidâ, quo factum est, ut statim vomitus materiæ nigræ instar sanguinis coagulati & corrupti cieretur, adeoq; paroxismus diminueretur. Tertio post die prædictum medicamentum reiteravi, & alvum duntaxat sollicitavit; Factum tamen est, ut spatio 24. horarum à sævioribus symptomatibus liberatus fuerit. Cæterum Julepis quibusdam pectoralibus & specificis febrilibus in dies ter quaterve usurpatis à reliquis etiam penitus evasit.

CURATIO III.

Præterita æstate filiolus Erasmi Percivvalii Musici Angli sex annorum, febri ardenti & continua, magnoq; capitis dolore & inquietudine, tumore ventris, palpitatione cordis, aliisq; periculosis symptomatibus ægrotabat. Propino ego vomitorium Salis Vitrioli ad purgandum stomachum. Sequenti vesperi, postquam finita erat purgatio, dedi dosin cujusdam Bezoardici in formam Electuarii ad sudores proliciendos compositi; Ordinavi insuper julepum vitriolatum ad mitigandum febris ardorem, humores corruptos demulcendos, adeoq; confortandum stomachum & intestina.

Et

Et quarto die ab omnibus afflictionibus ita liberatus fuit, ut nil quicquam ipsi ad hæc usq; tempora ad sanitatem desit.

CURATIO IV.

Similes alicujus morbi curam præstiti in juniori filiolo prædicti opificis Heinrici Majeri, qui tres annos duntaxat natus beneficio vomitorii, Mercurialis, Rosa mineralis *appellati, simul cum julepo vitriolato sanitatem recuperavit, ut & hodie superstes vivat.*

CURATIO V.

Filius Dn. de Beaumont Comitis Heinrici Nassoviaci Officiarii, Febri ardente exanimatus fere, assumpto Sale Vitrioli cum prædicto Julepo tridui spatio lectum dereliquit absq; recidiva.

CURATIO VI.

Mense Julio Anno 1611. sub mediam noctem defluxio suffocativa filiolam meam adoriebatur adeò, ut intortis oculis impeditaq; respiratione morti valdè vicina esset.

Ore vi diffracto aquam vitæ rectificatam absorbendam dedi, & frictionem super nares stomachumq; ea ipsa, fieri curavi, & post dimidiam horam ad se redire & loqui iterum cepit. Tertio post die difficultate respirationis labo-

laborare cepit, & Rosam Mineralem *ad granum unum exhibui, unde materiâ quadam viscosâ per os projectâ, melius habuit.*

Nihilominus octavo die in febrim ardentem subitò incidit, magna cum inquietudine & respirationis difficultate implicitam, adeò ut de vita ipsius jam penitus actum arbitrarer; Minutam pillulam ex prædicto pulvere cum Sacchari rosati modico adhibui, tenendo ipsam capite, donec medicamentum operaretur. Et materiâ biliosâ, magna illuvie per os & per alvum rejectâ, sanitatem recuperare ab illo ipso puncto cepit jam tum σὺν Θεῷ superstes.

Curatio VII.

Æstate præterita, filiola Edovvardi Spillinck Sartoris Angli, tres circiter annos nata, febri lentâ & continuâ diu afflicta, adeò ut corpore tabe consumpto flatibusq; ad miraculum distento nihil spei ferè reliquum; potationibus continuè indulgebat, nil quicquam commedendo. Vnica solùm vice pulveris Mercurialis mei granum unum exhibui, unde ἄνω καὶ κάτω purgata, & partibus internis per habitum corporis æquè quàm per urinas deoppilatis, paucos intra dies integrè convaluit.

Curatio

CURATIO VIII.

ANno 1606. Mense Augusto Norimbergæ in Hospitio ad Anserem aureum dicto Carolus Perlingerus Consiliarius Cæsareus Sexagenarius valde corpulentus media nocte impetuosissimum Catarrhum è cerebro in Thoracē sentiebat, cum difficillima respiratione, interceptione loquelæ, & paroxysmo simul febrili; Per occasionem huic negotio intervenicus ego debito symptomatum examine præmisso, dum usum vomitorii cujusdam valde opportunum arbitrarer, quatuor grana prædicti pulveris, cum vini Malvatici cochleari propinabam.

Cujus operatione feliciter absolutâ statim reconvalescere cepit, & postmodum medicamentis quibusdam pectoralibus confortantibus assumptis quarto post die iter Pragam salvus & incolumis suscepit. Valde autem admirabatur pulveris hujus efficaciam, & inde plures ipsius doses pro viatico sibi comparavit.

CURATIO IX.

Anno 1610. cùm Illustrissimi Comitis Johan de Nassau Catzenellebogen Vianden & Dietz, Domini in Beilstein &c. Medici ordinarii officium sustinebam, in superiori palatinatu, (ubi generalis militiæ protestantium præfectus castra locaverat. Bohemum quendam Johan-

Adam Dominum de Zedtvvitz Asch & Krugesreut &c. VValthurni sex miliaria ab exercitu nostro, gravi Catarrho à cerebro ad centrũ corporis, omnesq; ipsius partes delapso laborantem inveni, cum magna respirationis afflictione punctur is laterum, acerbissimo dolore dorsi, urinæ difficultate, febrili paroxysmo, aliisq; symptomatibus. Re diligenter pensiculatâ, & cum alio, qui præsto ibi erat, Medicinæ Doctore communicata, salis Vitrioli dosin unam exhibui. Unde plurimâ pituitosâ materiâ per os, alvum, & urinam, refusâ, statim quietus factus est (per triduum enim ex suffocationis metu nullum somnum viderat) & ab inde nutritione refectus, secundo post die à prædictis symptomatibus magna animi alacritate meiq; nominis honore evasit. Retrò tamen misi ad corroborandum cerebrum, pectus, stomachumq; mundificandum & pulmones à putrefactione præservandos: Balsamum meum Cephalicum, *cum* liquore *quodam* ex Myrrha, Aloe, & Croco *singulo mane guttatim assumendum, & horum beneficio pristinam recuperavit sanitatem.*

CURATIO X.

Justus Soenen Vir annosus & imbecillis constitutionis, civis Haganus, æstate præterita Catarrho

catarrho suffocativo cum febri continua, magnâ tussi, gravi q3 respiratione correptus, cui eo q3 usus consilio, Sal Vitrioli intra quadraginta horas bis assumpsit, nec non alia quædam confortantia, & quinq3 vel sex dierum spatio integrè restitutus ad hæc usq3 tempora benè habet.

CURATIO XI.

Catharina Petri Sutoris Hagani prope carterem habitantis uxor multorum annorum in æstate ex Catarrho in pectus prolapso, nec à natura plus justo imbecilli digesto, periculosa plurimaq3 incidit symptomata: Primo Salis Vitrioli dosin administravi, postea potionem purgantem, ad orificium stomachi emplastro de melitoto nostræ inventionis admoto; Et quinq3 vel sex dierum spatio denuò incolumis evasit.

CURATIO XII.

Superiùs enarratum fuit, quomodo Dominus Zedtvvitz feliciter meâ operâ restitutus fuerit, tum temporis nimirum, quando stipendio generosissimi Comitis Nassoviaci Medicinam faciebam illud: Ipsum causa postea erat, quod paulò post ad Dominum Georgium Christophorum Dn. de VValthurn & VValdouvv &c. vocarer. Is ex defluxione quadam podagrica calida (communiter biliosa, Paracelso verò calido resoluto

Salepontico vel tartaro acuto dicta) in omnes fere juncturas extremarum partium præcipitata, tanta inflammatione & intumescentia laberabat, ac si Anthrax seu Carbunculus pestilentialis fuisset, cum gravissimo dolore.

Primâ statim vice ipsum vomere feci beneficio Salis Vitrioli; vesperi sequenti propinavi medicamentum Diaphoreticum & confortativum adhibito quodam cataplasmate aperiente specifico ad locum affectum. Intra tridui spatium tam se in melius recepit, ut equum ascendere, ad libitum exspatiari, & venationibus interesse commodè posset. Eodem malo idem aliquando confixus iterum simili medicina ab omnibus doloribus vindicatur. Sic vidi in aliis itidem podagricis Sal Vitrioli aliáq; vomitoria, inprimis ubi stomachus humorum corruptorum labe coinquinatus fuerit, summam utilitatem præstitisse. Interim Medicum & in hoc virum oportet esse prudentem. Cuilibet enim pro naturæ, virium q; conditione adaptanda sunt remedia.

CURATIO XIII.

Affectus ungaricus seu Febris Ungarica symptoma est, quod homines cum hemicrania, vertigine, cephalalgia extremoq; dolore capitis

cum

cum inquietudine, aliàs furore vel stupiditate omnium sensuum, cordis item passionibus, difficultate anhelitus, pleuritide, squinantia, prunella, dysenteria, lienteria, paroxysmis febrilibus immane quantum adoriri solet; Contagiosum insuper est adeo, ut ad pestis naturam verè accedat, quamvis hoc interstit discriminis: quod hoc majori cum vehementia cerebro, & Spiritus animalibus insultet, pestis minus: Id quod plurimorum hoc ipsô malô afflictorum historiis confirmare possumus. Factum enim est, quòd ægri capitibus muros impetierint, & sic cerebrum penitus conquassando vitam miserè finierint; Alii hôc eodem morbô defuncti, multos annos, postea judicii & memoriæ imbecillitatem, & ferè ad singulas Lunæ mutationes, conquesti sunt. Eodem morbo tùm temporis, cum in castris Medicum agerem, brevi, antequam exercitus dimitteretur, in nostri ordinis milites maximoperè sævire, & insultus suos de unô ad alium valdè accelerare cœpit, adeò ut infectorum à sanis sequestrationem instituere, in Nosocomio *non multum dissito curam ipsorum gerere necessum fuerit. Variis remediorum generibus auxilia tentabam, nihil tamen felicius succedere observabam, nec majori dexteritate morbo detrahere, quàm vomitionem beneficio Salis Vitrioli promotam. Quando enim in prima statim ac-*

Febris Vngaricæ crudelitas.

acceſsione adminiſtrabam, paucis diebus omne periculum eluctabantur. An verò dicta ſymptomata ab effervescentiâ quadam corruptorum in ſtomacho humorum ortum duxerint, quorum nimirum eradicatione beneficio Salis Vitrioli factâ, remiſsio ſucceſſerit; an hujuſmodi Vomitoria occulta quadam proprietate huic malo bellum indixerint, litem nemini movebo; Certum interim eſt, hoc eodem medio me innumeros in integrum reſtituiſſe, quod hujus loci facere omninò operæ precium videbatur.

CURATIO XIV.

Anno 1602. Dum Dresdæ primo praxi Medicæ me manciparem, Cæmentarii cujusdam curam habebam, is à caſu ab alto ædificio (unde abſtinendo à potione vulneraria, abſtergente mundificante ſanguis interius coagulabatur) diuturni atc temporis tandem Aſthma, & tabem cum febri incurrebat, quam affectionem quilibet pulmoniacam arbitrabatur. Conſideratis diligentius cauſis hujus mali, adminiſtrabam quatuor vel quinq; dies potionem digeſtivam, poſtmodum dosin unam pulveris Mercurialis ſupradicti & tria quatuorve fruſtula materiæ carnem elixam (præterquam quod duriora) referenti per os rejiciebat, ſuccedebant poſtea ſanguinis gutta; Quamobrem potionem conſolida-

tivam

tivam pectoralem propinabam, & intra paucos dies pristinæ sanitati restitutus, relictum laborem magna omnium admiratione, denuò subiit.

CURATIO XV.

Anno 1606. simili ferè curationi ab operario quodam Chymico in quæstore Dn. Baronis de Pandorff circa fines Helvetiæ susceptæ interfui; Isipse itidem diu ægrotarat, ac si fuisset pulmoniacus at ḡ adeo phtisicus, tàm profectæ ætatis, ut ab omnibus ferè Basileensibus & Schaufhusianis Medicis, prognostico relictus vix meliora speraret. Nihilominus per vomitoria integrè sanitatem recepit, & bis terve interea per eandem regionem iter faciendo ipsum incolumen vidi. Cautiùs ergò mercari discant, imposterum Medici Classici, nec sententiam deproperent, antequam rem planius & plenius perceperint, Judicium enim secundum Hyppocratem difficile.

CURATIO XVI.

Non absimile mihi usu venit, cum Secretario illustrissimi principis Christiani Anhaldini &c. Dn. Augustino de Kolen. Ille phlegmatis è cerebro in pulmones decidentis causa, singulo, mense anhelitus suppressionem patiebatur cum periculo suffocationis. Salis Vitrioli unicam

unicam solummodo dosin accipiendo, & mox multa per vomitum reiiciendo perfectissimum inde solatium percepit, adeoq; eodem die negotia pertractare sua commodè potuit. Et hoc auxilio ipsum sæpius postea, sine ulla virium diminutione, vel sanitatis jacturâ, quod quis forsè repetitò ipsius usu suspicaretur, sanatum vidi. Hinc etiam pro certo statuo, hoc ipsum medicamentum longè salubrius menstruâ usurpatione ad sanitatem conservandam, esse, (in iis nimirum qui ex liberaliori Genio stomachum Cacochymicum habent) quàm Ebrietatem ab Antiquis usq; adeò commendatam.

CURATIO XVII.

Absolutâ feliciter curatione in Cæmentario illo Dresdensi, quod suprà narravi, fama mihi satis inclarescere cæpit. Hinc ad quendam accersor lue Gallica immane quantum infectum, ita ut ad minimum magnis duodecim tumoribus, & ulceribus ab inguine ad pedes usq; innumeris refertus esset. Multorum Medicorum consiliis usus, qui suffumigationibus variisq; periculosis medicamentis, cruciatibus immaniorem illam reddiderant, tandem pro desperato derelictus erat.

Ego cum conditione retinendi honoris utcunque etiam res succederet, primò ulcera Aqua quadam

quadam mineráli lavari, Balsamo Sulphuris deinde illinir i, & Emplastro conveniente tegi curavi; postmodum vomitiones & purgationes intendi beneficio Vomitorii Mercurialis satis validi, ter quinq; dierum spacio, intercalando semper usum infusionis diaphoreticæ & laxativæ; Et brevi tuberculis & ulceribus profligatis, perfectam sanitatem recepit.

CURATIO XVIII.

Anno 1610. Amberga Dominus à Schlammersdorf. Illustrissimi Principis Anhaldini Christiani Officiarius aliquando sub auroram contumaci Urinæ retentione, cum Colicis cruciatibus, ventris inflatione, & anxietate pectoris detentus meum petiit consilium. Quandoquidem verò plurimis remediis frustrà lacessitum ipsum agnoverim, pulveris Mercurialis mei quatuor grana præscripsi. Quo ipso felici subsecuta operatione & confestim urina profluente, ab omnibus prædictis symptomatibus liberatus, tertio post die gratus discessit. Sic usum vomitoriorum in pluribus aliis eisdem vel similibus morbis ægrotantibus valdè salubrem observari.

Nec obstat quando principalis hujus retentionis causa flatus in urinariis meatibus aliisve corporis concavitatibus præclusus aliquando

extiterit. Eodem enim modo, quò Vinum vel Cerevisia è dolio evacuari minimè potest, nisi aëri superne liberior commeatus aperiatur, quâdo vero apertus est evacuatio subtus facilè sequitur. Ita quoq; dũ per vomitus, eructationes & flatuũ discussiones per os succedunt, dercpente urinæ, quoque modo contumax obstructio solvetur. Et hæc ratio est quare vomitoria, Clysmata, aliave carminativa hactenus iis, qui vel difficultate Urinæ, vel purgationis laborãt, à Practicis plerũq; commendata fuêre. Attamen, quoniam Urinæ retentio æquè à Calculo in vesica firmissimè cõpacto, carnositate item & exulceratione faeculentæ nimirum materiæ causa, procedere potest, Medico hoc in loco circumspectè agat omnino necesse est. Neq; etiam ægrotus cuivis Empyrico aureos montes pollicenti, ratione interim ad artẽ necessaria destituto, manũ, si se servare velit, injiciat.

CURATIO XIX.

Circa mensem Aprilis Dn. Johan Georgius à Romrod Illustrissimi & potentissimi Electoris Palatini cõsiliarius & Præfecti in Neumarck Palatinatus oppido, Ambergã alterius suis cruris quodammodo intumentis, attamen interea facultate motivâ & sensitivâ destituti causâ me accersebat: Exhibui dosin unam pulveris mei Mercurialis Roſæ mineralis appellati, qui non solum per superiora debitũ exequebatur officiũ, evacuando nimirum magnam pituitæ, modicam etiam bilis

quantitatem; Sed & attrahendo humorẽ in dicto crure principaliter peccantẽ per alvũ absq; omni periculo tã prosperè deducebat, ut biduj spatio super illud ipsum cr9 incedere absq; auxilio posset.

Paulo post thermas sulphureas quasdam in Bohemia frequentatum discessit, ut eo ipso partes affectæ magis corroborentur; Quomodo tamen cum ipso factum sit, nondum compexi.

CURATIO XX.

Ne longius, quàm par est, omnium curationũ beneficio vomitoriorum feliciter gestarum enarratione discedam, unica hæc instar omnium sit observatio; Quod nimirum superiori hyeme anni 1612. Nelecen Janſen in platea venaria hic Hagæ habitantis uxor jam triduum δυστοκία laborarit, fœtu mortuo existente, & capite alteroq; brachio extra matricem exertis, ita ut expessima hac pariendi figurâ nil quicquam spei reliquum videretur esse.

Illa enim, multorũ Doctorum remediis frustrà tentatis, meum tandem expetit consilium.

Valdè autem imbecillis erat, & calor totius corporis à capite ad calcem usq; exstinctus ferè, præterquam quòd natura facultatis expultricis aliqualiter robustæ speciem præ se ferebat. Confestim ego fomentationẽ (ex vino & Herbis quibusdam appropriatis ad vapores inde excipiendos) fieri curavi, quâ ipsa in Cathedra ad Sudores

dores proliciendos affabrè à nobis composita, calore exteriùs universaliter excitato, quatuor grana pulveris prædicti cum vini malvatici cochleare uno exhibui; Quo facto, dum in lectum iterum deferetur, post horam unam mirabili prorsus auxilio à mortuo illo fœtu liberata, & postmodum sensim & sensim naturali vigore recuperato, restituta fuit.

CURATIO XXI.

Alter jam agitur annus quod Ambergæ uxori ærarii præfecti Illustrissimi Principis Anhaldini eodem remedio à pariendi difficultate liberaretur. Cum enim fœtus jam octimestris multos dies mortuus gerebatur, ab exhibitione pulveris nostri ad ejiciendum fœtum supra commendati, capite aliisque partibus immane quantum diminutus & corruptus ejiciebatur.

CURATIO XXII.

Pluribus itidem notum est, quomodo in difficultate partus valde anxiæ mulieri Hagæ juxta sphæristerium habitanti, præter omnem spem opitulatus fuerim, quamvis viribus usq; adeò exhausta erat, ut nisi mirabiliter conservaretur, nemini non moritura videretur.

Nec mortuo solùm fœtui vomitorium Mercuriale nostrum accomodatum ἔκβολον est, sed & vivo

vivo adhuc infanti, dum natura in absolvendo enixus officio dèses extiterit, facilem transitum præbet, absq; ulla vel matris vel infantis offensione. In hâc ipsâ ergo difficultate, uti etiam secundinarum retentione, uti existimo, remedium hoc omnia alia facilè superat.

Hactenus testimonia quæ in laudem virtutum prædictorum vomitoriorum mineralium producere ab initio constitueram. Quibus ipsis omnem scrupulum lectoribus remotum esse arbitror, quapropter in legendis Medicorum scriptis de vomitoriis sinistrè judicare potuissent.

De vomitionum in genere administrandorum necessariò observandis circumstantiis.

Nemini ignotum arbitror: medicamentorum vomitivorum præparationem minimè Methodi medendi omnem latitudinem absolvere; Sed in primis & hoc ad ungvem tenendum esse: quomodo scilicet præparatorum usu, respiciendo æquè ad materiam superfluam, vires q; naturales, ne nimiâ medicamenti quantitate franguntur, quàm ad medicamenti ipsius naturam, citò, tutò, jucundè perfrui liceat; Considerandæ etiam sunt temporis oportunitas, quando scilicet ad naturæ auxilium administrari debeant, non nimis cunctanter, nec præcipitanter nimis,

sed

sed πάντα καλὰ λόγον. *Sæpe enim tota medicandi felicitas inde dependet. Ideoq; in Chronicis affectibus humores, ad Paracelsi omniumq; Clasicorum Medicorum præceptum, non nisi paulatinâ motione proliciendi sunt. In quibus humores rebelles sunt & vix vomendi conatu convincibiles, diligens adhibenda est præparatio quemadmodum Fernelius hortatur:* Quum enim, inquit, vel ex corporis conformatione vel ex humoris situ & crassitie, vomendi conatus augeri solet, ac faciei oculorumq; robur, capitis tensio, sudor multus, & interceptus spiritus obtingere, idque citra vacuationem ullam, non nisi adhibita præparatione vomitio tentanda. *Econtra in plurimis affectibus utpote subitaneis fluxionibus & Catarrhis suffocativis, in peste, & morbis venenatis, in febribus, tàm acutis quàm intermittentibus in principio statim, materia adhuc in ventriculo, vicinisq; partibus cavis hærente & fluctuante, vomitus imperandus est. Quandoenim hi res cum mora ageretur, humorum fermentatio & corruptio totam sanguinis massam spiritusq; vitales adeo invaderet, ut vel morti vel morborum Chronicorum incurabilium invictissima causa facile suboriretur.*

Considerationè præterea opus est, qui εὐσωμεῖς sint, qui ἐνσωμεῖς. Idq; propter periculosa inde

de supervenire solita symptomata, si viscera crebrâ validâq; nimis concussione debilitentur. Ideoq; qui corpore nimis procero ventreq; grosso; stricto pectore cum cervice gracili & oblonga præditi sunt; Pulmoniaci item ad febrim Hecticam proclives, stomacho imbecilli, gulæ inflammationibus, doloribus aurium & oculorum ab obstructione & flatibus oriundis obnoxii; Quibus vena rupta & sanguis per os & nares profluit, quibus costa fracta, vel gibbus dorsi ac pectoris; quos notabilis intestinorum ruptura aliave similia exercent, his omnibus vomitio difficilis, violenta, periculosaq; existit. In illis omnibus enim vomitionis motu sanguis nimium alteraretur, roburq; vitale evidenter caderet. Sic sunt, qui vel sponte, vel vomitorii viribus lacessiti, indesinenti vomitionis pressurâ gravia sæpe incidunt symptomata. Ideoq; medicum horum omnium gnarum oportet esse, ut telorum prævisorum aciem convenienti remediorum limâ vel avertere vel obtundere facilius possit. Id quod Fernelio consentaneum, quando dicit: Si violentior vomitio nimi opere fatigat, superveniatq; vertigo, æstus, anguſtia, suffocatio, cordis aut ventriculi compunctio: aut si immoderatius exuperat atq; vel succos utiles, vel Sanguinem elicit, vel ramenta vel nigrum quiddâ fœtidum atræbili persimile, lenienda certè & compescenda &c.

Pariter scire oportet, quæ signa apparere debeant à vomitu ritè expedito, cujus utilitas in corpus retundet. Horum quædam Fernelius rectè annotavit inquiens: Quumque sedatâ vomitione pulsus plenus & validus existit, placidus somnus sponte obrepit, facilis & libera est respiratio, appetentia bona reliquumq; corpus levius, utilis ea censeri debet & consentanea. *Contrà verò* inutilis, & noxia; si contraria appareant.

Et hæ sunt vomitionum maximè generales circumstantiæ in quas Medicum Christianum officii sui memorem in prædictorum Medicamentorum usurpatione animum oculosq; sedulò intentos habeat oportet. Singulas enim accuratè persequi voluisse, non compendium, sed integrum volumen sufficienter complevisset; Quo ipso tamen nec ignorantiæ quorundam, nec aliorum Theoninis dentibus, malevolisq; animis in minimis satisfecissem.

Colophonidem ergò huic libello impositurus, quemlibet adhortor, ut data vomendi occasione, ad prædictas leges & circumstantias, tria illa commemorata Vomitoria tali officio dedignari minimè velit.

Ἀκινήτως ἔχω, hoc si fiat. non solùm semel asscriptam dignitatem ipsorum non detrectatam iri; Sed vel majorem illam, & majori cum applau-

applausu, sequuturam; vel eandem contra omnium osorum ventosas velitationes constanter permansuram.

Abusum enim illorum quod attinet, tàm parum, verum usum exosum ille reddere debet, quâm parum comedendi bibendiq; desiderium, aliave utilia propter excessus prohibemus.

Moneo præterea, commendationes hasce meas nemini obtrudi, ac si vomitoria in omnibus morborum generibus unica, æqualia & ῥιζότομα forent remedia, sed, ut me alia quam plurima ipsis conjunxisse videre est; ita nemo solis Vomitoriis ubiq; confidat, sed cuilibet morborum ideæ suam Medicinam convenienter adhibeat velim.

Deniq; quia DEUS *omnia operatur in omnibus, adeoq; in* Medicina *quoq; ab ipsius benedictione singula dependent, ut plurima sacrarum literarum exempla docent, non solum Medicus pro se preces ad Deum fundat, ut felicem curandi manum habeat, sed & ægrum sedulò hortetur, ut peccata commissa ægnoscere, pænitentiam agere, & non minus quoq; Deum pro recuperanda sanitate sollicitare velit.*

Illi ipsi DEO *sit honor & gloria Amen.*

TERNARIUS BEZOARDICORVM

quo in

Tria potentissima Bezoardica

Contra plaraq; venena, intoxicationes & corruptiones, tàm exteriùs, quàm interiùs sangvini aliisq; humoribus impressas, innatasve.

ANGELI SALÆ Vincentini
Veneti Medici Spagyrici

Ad Clarissimum Virum Dn. ANGELUM Salam Medicum χαριέστατον Haghanum; amicum & Fautorem observanter suum.

TERNARIUS tuus BEZOARDICORVM, Mi SALA, ut Latinitate donatus in lucem prodiret, feci, non tàm meimet commodi, Non enim quod mihi, sed quod multis profutu-

futurum ad sanitatem ex officio quæro, quàm nominis tui, & Medicinæ Studiosorum gratiâ.

Quidam enim, quod scio, ignorantiæ caligine occæcati nimis augustè, alii angustè nimis de singulis statuebant. Neutrum equidem boni Nominis tui bono; Nec tamen aliter poterant, in re usq; adeò obscurâ; cum ut P. Syri versus habet, ad tristem partem strenua semper sit suspicio.

Animum autem ad id eò impetuosius everberavi, quo tu memet sæpius, cum Hagæ Comitis Chymicorum sacrorum causa versarer, aquè ad hunc ipsum tractatum, quàm ad ANATOMIAM Antimonii, quam adhuc brevi prodituram spero, in explicatiorem stylum convertenda adhortabaris.

Spontè quidem feci, ut aperto syncerita-tis clangore, secus quàm tu feciſti, singula ebuccinarentur, & scapha scapha diceretur. Verum dum hoc, ut mihi videor, impensè magis conciliet & famam & Venerem, quibus doctrinæ Filiis commendatior hic tuus libellus exiſtat, ne dicam, in uno-

quoq; eluceſſere debere dona Spiritus ad communem utilitatem; *non committes ſpero, ut ne tu ingenii tui, egt meæ induſtriæ & ſynceritatis, quæ jurt poſſumus, merita reportemus.*

Cum autem Typographi, cui, propter ultimum in Belgiam excurſum, totum negotium commiſeram, incuriâ. Ternarium hic cum Hemetologia jam pridem impreſſus, infinitis mendis ſcateret, nec non denuò, etiamſi omnia exemplaria divendita non fuiſſent, accuratiori limâ opus haberet, non ſolùm ſine mora (errores enim facilè hærent) altera editione illam adhibere volui; ſed & de aſſociandis aliis, quibus cum Gratiis ſacrificarer, meritò cogitavi.

Ideoq; quamvis de Tuis, quod noſti, plurima in manibus mihi verſentur, Opiologia tamen tua ad hoc præ cæteris mihi placuit.

Primò, quod, quantum ſcio, de Opio & veris Laudanis parum hactenø proditum ſit. Secundò, quod Catharcticis & Bezoardicis in periculoſiſſimis affectibus

Lau-

*Laudana aliàs subordinata, mirum quã-
tum efficiant. Ideoq; ut & alia, illam in
Latinum transposui, & cum Ternario Be-
zoardicorum & vomitoriorum tria illa
Laudana conjuncta, sub Titulo Ternarii
Ternariorum in publicum prodire feci.
Idem ergò Te quoq;, quod alii boni Viri,
de singulis judicaturum spero; donec in-
terea super Exegesin Chymiatricam me-
am, ex proprio penu aliquid præclarius (de
Catharcticorum quorundam Chymico-
rum tecmarsi assiduè laboro) depromam.
Vale, & me pro more tuo amore prosequere
qui εἰς αἰῶνας*

ὅσ

ὁ σὸς

ANDR. TENTZEL. D.

IN TERNARIVM BEZOARDICORUM.

Nec non

reliquos libros Chymicos jampridem antea in lucem editos.

ab

Angelo Sala Vincentino Medico & Chymico insigni conscriptos.

CARMEN.

Quales Cecropiæ per opertam suavibus Hyblam
Floribus, & montes latè fragrantis Hymetti,
Cum primùm æstivâ cælum Sol luce reclusit,
Exercentur Apes; tum cum liquentia mella
Stipare, atq; novo distendere nectare cellas
Incipiunt; Illæ hinc grave-olentis germina Thymbræ,
Atq; inde irrigivis latè violaria Campis
Nata supervolitant, nunc & spirantia longè Serpilla

Serpilla inviſunt, caſiasq; crocosq; rubentes,
Moxq; thymū ſuperinfuſum cum murmure torē
Paſcuntur; nec non tactam libanotida lin-
quunt,
Nec phœbea illis Daphne, nec ad omne ſalubrius
Salvia, nec Veneri Myrthus ſacrata quieſcit.
[*Tantq; amor florū eſt, & habendi gloria melli.*]
Tandem ubi jam defeſſa, & odoro plena liquore
Cura domum referunt, ſua ſe intra alvaria con-
dunt,
Privatūq; ſibi & proprium, nihil inde reſervant:
Verū in commune, & medium quæſita reponunt.
ANGELE te talem, talem te Sala videmus:
Florida dum ſolers, Hyblæ inſtar & inſtar Hy-
metti,
Hermetis rura, & Chymiæ ſublimia luſtras,
Firmaq; venturæ mundi per compita famæ
Fundamenta locas; poſtquā te nunc quoq; tandē
(melle
Nunc Theophraſtæo incumbens tua pectora
Inſua Mercurius adita, atq; arcana recepit.
Imbuis; inde ſupervolitas Myſteria LULLI.
Nunc luſtras magni ſecreta oracula Crolli, Querce-
Nunc illum inviſis, cui Chymica ſacra colenti. tanus.
Et famam nomenq; dedit Dodonia Quercus. Tyroci-
Mox te etiam involvit ſtudio tua cura Beguinus nium &
Maxima; Beguinus *qui poſt divina Tyronum* novum
Fundamenta, Novo cōplevit LULLIN E terras Lumen
Beguini.

Insuper, atq; suos docet alta indagine Mystas;
Alta, nec ingeniis investigata Priorum.
Quid te MULIERE? & quid te venerande
LIBAVI
Commemorē? & quid te sublimis gloria Phœbi
RULANDE? ó, per quos toties non cognita quondam
Pœonias veterum dextras Spagirica tisit.
Horum tu flores, horum tu industrius artes
ANGELE pervolitas, & digna volumina Cedro
Illorum sollers succoq; & sanguine comples.
Quin etiam nostro tua dona recentia seclo
Largiris, veteres quæ nunquam ivēre per aures:
Quodq; tibi rarum ante omnes largitur Apollo,
Nunquam visa olim sibi circumducere cogis
Vulcano domitore novas tua pharmaca formas.
Nec tamen interea curâ tibi sordet inerti
Pergameus; Cousq; senes; qui indagine diâ
Ingenii gratos, quondam docuēre nepotes
Præsentem Libitinam, inimicaq; fata morari:
Ex quibus ipse suam, veluti de fonte perenni,
Delius ut biberet Mystes Phœbeius artem
Perventura olim, retroactaq; sæcula jussit.
Sic etiam vestita novâ dulcedine rerum
Graja tuos oculos, & Arabs Medicina moratur:
Sic nostrā Hippocrates moriens cui credidit artē,
Fernelii decreta vides: & si qua Nepotum
Doctrinæ nova turba premens vestigia priscæ,

Jatri-

Patricis latè radiis illuminat orbem.
Hos omnes variis tua mens exercita curis
Perlustrat, quondam sive his Oenotria tellus
Seu lucem Germana dedit; sive inclyta semper
Gallia, seu proprior venienti Hispania Phœbo.
Horum igitur tu mella legis, te nectare pleno
Proluis, atq; utrosq; beato sydere jungis.
Sic fit, ut è Stygii quoties latratibus Orci
Mortales, jam jam Leteia pocla bibentes,
Eripis ambabus toties innixa columnis
Ter felici per te Hymenæo, atq; auspice Phœbi
Numine, Prisca Hygæia, atq; recens Alchymia nubant:
Quid tamen? An tristi veluti compesta sepulchro
Privatimq; altâ nocte occultata silentum
Hæc arcana premis? clausiriq; recodita servas,
Musæo captiva tuo? Nihil improbus horum.
Moliris: verum hæc animo dimissa sereno,
Omnia Apollineæ faciens communia stirpi,
(Tantus amor virtutum & habendæ gloria famæ est)
Scire tuum terras latè diffundis in omne,
Quaq; abiens sol Hesperio vultum æquore tingit,
Quaq; redux clarum Eoo jubar æquore tollit.
Dicite nũc Heliconiadæ, & tu Nata Tonantis
Commemora mihi Memosyne, quæ sunt ea tandẽ
Parnasso quæ digna & lethi vindice Lauro

ANGELUS ex imis Chymiæ penetralibus hausit?

Septem Planetarum terrestrium recensio

Prima vagabundos campos cœlestibus ignens
Cura polo trahitt, atq; intra terrestria condit:
Sic, quos æthereos spatiari prisca per axes
Fecerat, & cœlo solos incluserat ætas;
Terra suos etiam in medio liberata Planetas
Nūc habet: humanosq; parens miserata labores
Alchymia monstrante, extra sua viscera promit.
Sic, quanquam è cœlo terras se fundat in omnes,
Ipse tamen patrii veluti desertor Olympi,
Naturam, nomenq; dedit Sol aureus Auro.
Omnipotenti Auro, terræ quod in ima repostum
Evellit tamen ex atris humana cavernis
Dexteritas, domitoq; operosi afflatibus ignis
Diva pares Phœbo vires Spagyrica donat.

Argentū Lunæ, Venus cuprum.

Succedit vestem Phœbæa induta sororis
Terrestris Luna, Argentum: sic fusile cuprum
Possidet alma Venus: Lunæq; æquabile stannū est,

Jupiter Stannū, Plumbū Saturno

JOVI PITER & gaudet SATURNI nomine Plumbum:

Ferrum: Mars Argentum vivum. Mercurius.

Crudeliq; gerit veluti MARS omnia Ferro,
Virtutem Ferrum ætherei sic Martis adumbrat.
Tu quoq; stare loco, fixæq; ignare quietis,
Salve Atlantiade, cœlo qui lapsus ab alto
MERCURIO vires liquido, titulūq; dedisti;
Hei mihi! vivacis jugi molimine flammæ
Quæ tibi diversas donat DEA Chymica formas.

Ex te

Ex te etenim humanis (testor cœlestia) rebus
Aurea, depositō Spagiræa per arma veneno, &
Communis Medicina, illiq; potissima nota est,
Qui sub te malesvada VENUS, malisvada
CUPIDO,
Vapulat, & miseræ præter ludibria mortis, Anatomia Vitrioli.
Importuna timet truncati damna veretri.
Proxima virtutes penitus penitusq; repostas
Chalcāti excutere, & membratim singula nosse
Cura fuit; quæ Chymiatræ non rara palæstræ
Gloria q;, & sublime decus; Brevitatis amatrix
Pierii excutienda aliis, ut cætera linquat;
Quis non suspiciat, memoriq; in mente reponat
Admiranda SALIS? toties quē vidimus omnes
Humanæ circumsvavissima prædia vitæ
Excutere invisō stabulantes agmine morbos
Quem non commoveat? cujus non pectora tangat
Elicitusq; LIQUOR? nonoq; excussus Alembo
Spiritus? Ætnæa cohibens incendia flammæ;
Spiritus, occulto quæ habitant cacoethea cancro
Ulcera; balsamicoq; cohibens contagia frano:
Effectuq; suo tales de corpore promens,
Delphicus ipse suos quales fateatur Apollo.
Pars ea, quæ ex prima turbat regiōe saburram Triumphus vomitoriorum.
Humorum, vomituq; abigit de corpore fœdam
Colluviem; illa etiam Theophrasto digna Magistro est.

Mul-

Multoties ſtomachi rugis, & ſplene repoſtus
Et vena Miſaræa, atq; imo Pancreate Languor.
Expectata Rhei & Sennæ ſolatia riſit:
Mox ubi ſeſe ad principium medicamine vertit
Ventriculus, largoq; ejecit flumine ſuccos
Lethiferos; nova mox facies & vivida ſurgit,
Et renovata vigent parvi fundamina Cosmi.
Ergo etiã, hoc opore, ut tu re tituloq; triumphas
ANGELE, ſic & honos & anus tua fama tri-
umphet.

Opiologia ſive de LAVDANO.

DIVA QUIES RERUM placidiſſima
Diva Dearum
Nunc age, commemorem quarti ſecreta laboris,
Quæ puto, SALA, tibi rapto ad cœleſtia regna
Admiſſoq; intra taciturna cubilia, Morphei
Ipſe Pater placido dictavit murmure SOMNUS.
Qualia, Dii magni, Chymicas & quanta per artes,
Pervigili præbere doces ſolatia menti
Sancia Thebanis fœcunda papavera campis.
Diſcite Pœonii Juvenes, quã hic ordine miro
Degenere ex Baccho tractos opiumq; crocumq;
VINCENTINA manus fragranti combinet
Ambræ,
Atq; Auro, lignoq; Aloes, rubroq; corallo.
O (mihi ſi qua fides) venturi audite Nepotes
Tantum alias celſum Panaceas extulit inter
Hæc Panacea caput, quantum inter ſydera vultu
Cynthia purpureo latè veneranda refulget,

Cum

Cum fessos abduxit equos ad pabula frater.
O quoties, sævi præter sopita doloris
Tormina, & edomitos diris in febribus æstus,
Optatas q̃ moras jussi remanere cruoris,
O quoties vigili languentia lumina motu
Et dudum frustrà expectati ignara soporis
LAUDANUM hoc placitum in requiem
composita lotavit!
O quoties, cum regna æger cocytia cernit,
Atra q̃ funestis prope Mors circumvolat alis,
Inde tamẽ nostrâ hac perfusꝰ membra Nepenthe
Attollens medio rutilantia lumina letho,
Ætherias redit exultans redivivus in auras,
Multiplicis q̃ videt felicia tempora Brumæ!
Sæpius eventu hæc mihi sic iviſſe beato
SOMNE voco te, & te Diva Experientia testes.
Nunc tandem BEZOAR TRIPLEX,
Extreme laboris
ANGELICI, gradere in medium, teq̃ exere
Mundo;
Exere te latè Populis, Flos optime florum,
Quos manꝰ ex Chymicis legit VINCENTIA
campis.
Vos ô qui manibus regalia sceptra tenentes,
Subjectas celsò regitis moderamine terras,
Ponitis & populis leges, & jura remotis,
Vestra quidẽ res nunc agitur; date munere plenâ
Dexterâ & hunc vestris saturate Machaona
donis.

Ternarius Bezoardicorũ postremum hoc opꝰ.

Nam

Nam si forte Erebi quisquam de faucibus olim
Excitus, & Dominæ dimissus ab ubere Romæ,
Vipereoq; animo, & diris conatibus ausit
Excutere excelsum colcho Diadema Veneno,
Sanctaq; lethifero fœdare palatia tabo;
En facilè Antidotum ex lectis Podalyrig herbis
Vester habet; cujus vero moderamine & usu
Corpora ne quicquam attinget penetrabile virus
Haud aliter, quã olim est tutus munimine Moly
Toxica Dulichius contra Circæia Princeps.
Gallicus hæc animo infigat propriore Cupido
Alta Jovis soboles; qui nunc ad vota parentis,
Passus ab Hispania juvenilia vulnera Psyche,
Suspectos regno parat, invisosq; Hymenæos.
Audiat hæc mediâ circumdatus Amphitrite;
Qui nunc te triplici Regina Britannia, sceptro
Dirigit, atq; altâ compostam pacæ gubernat.
Tempus erit, cum solliciti pertæsa timoris
Quem secũ fera sica trahit, post funera Magni,
Mæstaq; frustratos nitriti pulveris ignes
Transmittet Babylon; qui occulto tramite fati
Ambulet, & Cererem, & mortali pocula succo
nificiat. Tunc si quod Dædala dextra paravit,
Prælibuta imis BEZOARvis ossibus hæsit,
Vel sic tunc etiam libeat sacro unguine pectus
Munire, & conclamato succurrere cordi,
Quæ fera jam occasũ & sancta cõpage parabãt,
Irrita subtiles [illegible] in auras.

De

De cælo velut i tactus mirabitur auctor.
Infandúmq; dolis facinus molita repertis
Carnifices Medæa manus, pœnamq; timebit.
Quid tamẽ? An tantũ funesti masculà victrix.
TRIGA veneficii? populorum oblia minorum
Purpureas Chlamydes, sola & Diademata Regũ
Corporaq; auratis curat recubantia Lectis?
ANGELE, non tibi mens tam injuria: cuiq; licebit
Morbifugas hauriri isto de flumine lymphas;
Si modo, dum meliora Deus pius omnia poscit,
Pœonias adhibere manus non abneget æger.
Nam cæco cœli vitio, aut putredine nata
Corporibus, si tempestat miserande coorta est,
Et plebi & regno, & reginæ flebilis urbi,
Cum præter viridante armenta boantia campo,
Quasq; feras pascunt per devia compta sylvæ,
Progeniemq; Mari, gremio quam divite condit
Neptunus; volucresq; vagas quas sustinet aër,
(Tabida queis cunctis sua dant elementa ruinã)
Aridus humanos, etiam depascitur artus
Ignis, & innumera prosternit corpora strage.
Quosq; solutarat lampas Phœbea salvos
Adveniens, videt hoc abiens animã exhalantes:
Mane quibus socios Cytherea parabit amores
Vespere funesto claudit Libithina sepulchro:
Illic it Pater illachrymans atq; anxia mater
Et flentem abiungunt fraterno à funere fratrẽ

Invi-

Invida ne gemino noceant contagia fato;
Hic sua vota facit chara pro conjuge conjunx,
Pro nato genitor: & dum faciunt expirant.
Quid multa? exanimata carent jam corpora bustis,
Fœdataq; jacent, exhaustæ civibus urbes,
Atq; viæ atq; auræ, & resonat plangoribus Echo
Atq; eheu, paribus respondit vocibus Eheu.
Attoniti tali miserarum turbine rerum
Dic mihi quid faciant homines? faciantne quod olim
Rustica progenies, dextris quæ haud æqua medentum,
Sol & freta DEO, & causas exosa secundas,
Non vitata animis exspectat fata quietis?
Absit, & exangues jubeant abscedere curas,
Cum sacrum DIASOLIS habent, usuq; repostum
AURATUM triplicique aquandum BEZOAR auro,
Quæ mens arcano Hermetis deprompta recessu,
Phyllirides flamma sollers domitrice paravit.
Pharmaca dia; & mortali mortalia pesti
Pharmaca, quæ Andromachus sua postulet, & Methridatem
Pompœo victore optato funere fraudent.
Nam quamvis admissa lues, venisq; recepta
Jam furit, atq; individui funestat ruinam

Præpa-

Præparat, infernæq; inhians jam janitor aulæ
Expectet fugientē animam. Tamē inclyta quādo
Hygæica soboles, diro & contraria tabo
Ebibita hæc medicina suas in corpore vires
Exerit, atq; laboranti solatia cordi
Exhibet, extemplo abscedit sudoribus ortis
Secreta humorum labes, & membra resurgunt
Languida; Fatalesq; inhibent sua fila sorores
Et stat, fletq; Charon, vacuaq; in littore cymba,
Ilsq; adeo tabem & pallentes discutit umbras.
Haud aliter, quam olim obscuro caligine cœlo
Subjecta adveniens nebulas regione movantes
Sol pētrāte fugat radio, & clarū ætherā reddit
Ulterius morbos iret mea Musa per omnes
Qui summis, mediisq; imisq; in partibus hærent,
ANGELE, queis cunctis tua connexo ordine rerū
Auxiliū medicina; manusq; Metāpidas adfert;
Sed prohibent curæ anciptes, & vellicat aurē
Phœbus; & Aonie properat jam claudere rivos
Pierus, & requiem lasso concedere vati.
Tu interea Alchymicæ flos delibate palestræ,
Collige consimiles, iterumq; recollige flores,
Et Myrtho, sociaq; revinctus tempora lauro,
Et duro silice, indomitoq; perennius ære,
Ventura æternum transfunde in sæcula nomen.

Ewaldus Schreevelius ordinarius Reipubl. Haghanæ Doctor.

AD LECTOREM.

AMice LECTOR, si cum ratione, ceu veri naturæ ministri in omnis generis & ordinis Medicamenta, tùm simplicia, quam composita, ad cognoscendum: quænam illorum virtutibus nobiliora, quæ evidenter auxilium adferendo, & universaliter plurimis resistendo morbis, specifica veluti sanitatis subsidia existant, disquisitionem instituamus; Extra omnem dubitationis aleam versatur, ejusmodi se nobis offerre medicamenta venenis resistentia, Bezoardica *aliàs à Medicis, item* Theriacalia, Alexiteria, *&* Antidota *dicta, ut meritò Gemmarum, aut si quid in pharmaceia pretiosiori, dignitatem adæquent. Quamvis enim multi hanc laudem, propter latè patentem usum Cathartici adscribendam existiment; longè tamen alio modo res sese habet.*

Id quod quatuor potissimum argumentis confirmamus, Primò, *quòd Bezoardica*

dica ejus conditionis sint, quæ vel propria naturâ; vel beneficio præparationis omni venenositate, vitæq; hominis insidiatrice facultate careant; dum econtra purgantia omnium Classicorum Medicorum consensu, suâ naturâ (quamvis alia magis, alia minus) noxiam venenosamq; qualitatem, quâ ipsâ nimirum operantur, *participent. Et hæc causa est, quare ad usum à doctis Medicis nunquam adoptentur, nisi Bezoardicorum beneficio correcta prius fuerint.*

Alterum est, *quod Bezoardica (sive per se, sive ex accidente) ad id inprimis operationes intendant, ut à venenis Cor, sedes animæ, Rex viscerum naturalium, & sol agens, illustrãs, calefaciens, confortans, & singula Microcosmi, id est corporis humani sic à Philosophis dicti, membra vivificãs, cui illa maximam partẽ bellum indixêre, defendatur, & præservetur; purgantia verò principaliter suos edunt effectus in stomacho & intestinis, quæ quidem partes corporis humani perneccessariæ sunt, quibus etiam affectis cor male habet, longè*

tamen ipso inferiores, cui nimirum omnē vitam, vigoremq; suum acceptum referunt.

Tertiò, *Bezoardica expellunt venena, quæ ordinariè morbis acutissimis & symptomatibus mortalibus (nisi citò præveniantur) causam præbent; cathartica verò humorum crassorum, excrementorumq; cibariorum illuviem tantùm exturbant; causam quidem multorum affectuum indubitatam, eorum tamen curabilium, boni moris, & chronicorum, quibus etiam afflictus citius quàm contagiosis & venenosis affectibus sanitatem recuperare potest.*

Deniq; ita se habet cum Bezoardicis, ut medeantur morbis, (adversus quos specificâ, amicâ quasi acceptâq; vitæ hominis virtute pollent) confortando calorem nativum, & vi suâ cordiali, balsamicaq; humidum radicale à corruptione conservando; cathartica verò, inimica puta naturæ, partes corporis exuunt spoliantq; utili suo succo, debilitant calorem naturalem, & indifferenter, (de fortibus & famosoribus

ribus mihi sermo est) utiles bonosq; humores cum depravatis ejiciunt, adeò ut miselli ægroti, nisi cautè adhibeantur, illis ipsis in summâ sæpè desolationis & mortis præcipitia dejiciantur.

Id quod ratio est, quare apud ægrotos & debiles usus illorum rarior longè sit & restrictior, quàm medicamentorum Bezoardicorum.

Unde satis inferendum: cathartica ipsis Bezoardicis neutiquam virtute & efficatiâ æqui-parari posse; Quamvis & illa ipsa necessaria habeamus remedia, quibus sæpè, ubi opus sit, uti oporteat, præsertim si unum duntaxat humorem, unicamq; materiam peccantem, morbificam electivè (veluti sequestratio fit seri à caseo) nihil eliciendo de bonis humoribus expurgare nobis concessum foret: Quandoquidem tamen DEUS hanc scientiam nobis adhuc incognitam reservavit, hâc difficili viâ incedendum nobis erit, dum jam melior tutiorq;, quæ tamen à doctis anhelis votis exoptatur, præsto minus habeatur.

Incognita adhuc sunt purgantia per electionem.

Antiqui tanti æstimârunt Bezoardica seu Alexiteria, ut potentissimi Reges magniq; Principes non solum vires simplicium alexiteriorum, ita ut Natura ea producit; sed etiam quomodo egregia indè conficiantur compositiones, summo studio, persecutati fuerint. Id quod de Mithridate Rege Ponti & Bithyniæ literis proditum est, qui perfectam scientiam de simplicibus medicamentis contra venena assecutus (illorum enim in facinorosis ad mortis supplicium damnatis δοκιμασίαν faciebat) nobilissimum composuit Antidotum, ab ipsius nomine Mithridatum appellatum, hoc etiam tempore maximi in Medicina usus & existimationis; Qua ipsâ Antidoto prænominatus Rex (singulis diebus de eo præservationis causa aliquid assumere consuetus) corpus suum ita velut balsamo condivit, suumq; sanguinem essentiis alexiteriis adeò replevit, ut nullâ venenorum offensione unquam laderetur: Siquidem in periculo postea constitutus, ut ne captivus ad Pompejum abduceretur, Romaq; fabula Triumphi fieret, sæ-

pènu-

pènumero varia ad subitam sibi conscisscendam internecionem hausit venena, frustrà tamen omnia, quòd multùm prædicto suo Antidoto antea fuisset usus, adeò ut mortem sibi conscíscere nescio, socii malè amico officio tandem interfectus fuerit.

Alexander M. Rex Macedoniæ (quibusdam affirmantibus Historiographis) autor extitit Antidoti, jam tum quoq; usu recepti, Aureæ Alexandrinæ dictæ. Galenus suum contemporaneum Attalum Regem Pergami eodem se delectasse studio refert. Quibus historiis fides facilè habenda, cum orientales plagæ bestiarum, crescentiumq; venenatorum proventu valdè prodigæ existant; dum insuper Magni Monarchæ nullo non seculo veneficiorum insidiosis periculis expositi subjectiq; fuerint. Idcirco etiam in id annitebantur, ut sibimetipsis eorum remediorum, quibus à venenis vindicarentur, Magistri necessitatis tempore medicatrices manus, adhibere possent.

Ad hæc Prisci Medici (quorum nimirum hoc proprium erat officium) in hac parte nihilominꝰ fuerunt occupati, quemadmodum ex ipsorum libris posteritati consecratis videre est. Inter ipsos enim Nicander discipulus Hippocratis excellens Medicus & Poeta Græcus, tantum subiit laborem & diligentiam ad omnium bestiarum plantarumꝙ, venatarum nocumenta simulꝙ, universalia & specialia ipsorum remedia pernoscendꝫ, ut duos tractatus ea de re scripserit, doctrinâ & experientia adeô divites, ut multùs postea harum rerum scriptoribus Ingenii quasi Lumina extiterint.

Andromachus Candiot (qui primus Neronis VI. Imperatoris Romani Medicus fuisse fertur) composuit Theriacam, *quæ hodie etiam celeberrima omnium, quæ ex veterum manibus ad nos pervenêre, Antidotus, & Theriaca Andromachi nomen in ævum usqꝫ in perennem autoris memoriam retinet. Esdra Medicus invenit magnam compositionem appellatam* Antidotus Esdræ. *Oribasius* Theriacam

eam de Bryonia; *Mesues* Diatessaron; *Damocrates* co[illegible] *illam autoris nomine* Theriaca [illegible]mocratis *dictam. Philon excellens Medicus & Philosophus græcus*, Philon[illegible] Romanum. *Actuarius* Antidotum Aphyceritum; *Nicolaus Myrepsus* Tripheram magnam, & Requiem Nicolai; *Et ita plurimi alii in simili labore sudarunt.*

Ad nostri seculi examen accedentes, Medicinæ gnaris ordinum modicâ tantùm lustratione expertis manifestissimum arbitramur esse, quod Illustrissimi Principes Europæ à multis retrò spectantibus temporibus ad hoc usq; momentum, in tàm nobili artis Chymicæ purum ab impuro separandi, & usq; ad sublimiores virtutum gradus exaltandi scientiâ se delectantes, ad multorum virtuosissimorum Bezoardicorum inventionem simul adspirârint, quæ ipsa multis, quod dicitur, parasangis omnes veterum, artem illam ignorantium, compositiones antevertunt. Et nemo est Princeps, qui ex hac speculatione

tione aut exercitio non capiat delectamentum; quem [illegible] ad minimum cura afficiat, optim[illegible] quocunq; etiam pretio redimenda Be[illegible]oardica ad propriam thecam tut[illegible]ris atu[illegible]sus ergò transferendi. Quin imo [illegible] desunt inter Neotericos sedulâ Bezoardicorum indagine exercitatissimi Viri, qui plura arcana Bezoardica tacitâ tamen αὐταρκεία possident, quæ non solum cum quibusvis aliis in seplasiis familiaribus comparare, sed & inaudita difficillimorum morborum curatione illis omnibus jure meritò præferre possint. Quod autem inde theatricales minus instituunt apparatus, illud propterea fit, quod eorum, quibus veterum Medicorum sputum tantum sapit, ècontra verò omnes Novellorum inventiones, quoquo modo etiam experientiâ stabilitas, imposturis, rebusq; nihili adjudicent, injuriam contemtumq; ferre minimè velint.

Medicamenta Bezoardica insupertàm necessaria sunt, ut illis destituta Medicina, ne Medicina quidem esset. Nam non solùm (divina cooperante gratia)

Prin-

Principes à veneficiis illis se tueri possunt, qui Satanæ malitia plurimùm hoc nomine periclitantur; nec etiam fluuantium climatum incolæ solum à morsibus venenosorum animalium illorum virtute sibi cavent, sed vel maximus & crudelissimus morborum, quotquot illorum, vel ab aëris contagiosis miasmatibus, vel internis corporis corruptionibus sub acutorum vexillo contra vitam & Cor, ejus arcem militant, exercitus horum adventum & pertimescere & fugere cogitur. Cujus assertionis testes irreprobabiles habeo, omnes, quotquot reperiuntur, Medicos. Nullus enim ullum unquam acutum affectum alicujus momenti, superaret absq; Bezoardicorum cum simplicium tum compositorum succenturiatu. Et illi ipsi, quorum curam habent, mali longitudine torturæq; ipsius contumacia interdum defessi, & velut navicula impetuosissimis Oceani fluctibus violenta suborta tempestate hinc & inde anxiè rejecti, adhæc ipsa medicamenta velut ad sacram quandam medicinæ anchoram sponte refugiunt;

Unde

Unde sæpè usu venit, quod magna assistentium admiratione levicula aliqua re vel minuscula portione de lapide Bezoardico, Unicornu, Theriaca, Mithridatio aut similibus, vitam (naturaliter loquendo) redimant. Quod ipsum in causa est postea, quod multi Idiotæ & plebei (oculis videntes suis quæ curationes, & quibus perficiantur) quando evidenti aliquo affectu corripiuntur, ab illis ipsis etiam expectent & expetant solutionem: & sæpe spe minimè falluntur sua; adeò ut absq; ullius Medici consilio penitus reconvalescant.

Certum est in Alpinis Grisonum Helvetiorum, Wallachiæ, Tyrolensium aliisq; montanis regionibus Europæ, à quibus Medicorum collegia longè absunt, incolas sibimetipsis in variis morbis solo Plantarum aliquot Bezoardicarum usu opitulari. Singulari enim DEI *(cui bonum non videbatur, ut homines Medicis destituti majoris ἰατρικῆς, διαῤῥωσία, quàm ipsæ bestiæ, ut quidam somniant, laborarent) factum est providentia,*

ut

ut nobilis illa Imperatoria, fragrans Angelica, Carlina, Gentiana, Valeriana, Hirundinaria, Cruciata, Peucedanum, Rhaponicium, siler montanum, calamentum, Meum, Daucum & plura; alia egregia simplicia, alexiteria, inibi producerentur, utq; & indoles & modus utendi, si qua necessitas postulet, incolis constaret. In diversis Germaniæ locis, ubi Pagani longè rejecti sunt à Medicis, observavi similiter, singulis annis quosdam succum, vel Rob ex Granis Juniperi coquere solere, quem Wacholder Latwerg *vulgò appellant. Similiter ipsi faciunt cum succo vel Rob sambuci, Granorum Ebuli, quæ singula Diaphoretica pollent, facultate, veneniq; resistunt; Qua de causa etiam per totam hyemem sarta tectaq; conservantur, & in foro ad vendicaonem publicæ licitationi afferuntur. Id quod sæpius Norinbergæ, Augustæ Vindelicorum & alibi videre licuit, ubi nihil minus gravem quamcunq; passionem sentientes, è vestigio dosin prædictorum*

(qua-

(quæ Theriacæ & Mithridati loco habent) assumsère, & ad sudandum in lecto vel hypocausto, quo usq; satis visum, se composuerunt: Et certe restituti sunt felicissimè. Imo repetitis harum Medicinarum vicibus ægros ab oppilatione inveteratâ hepatis, lienis, aliarumq; partium, ab arthritide, stomachi imbecillitate, plagis & vulneribus & pluribus aliis liberaverunt. Quæ etiamsi verissima si ad vivum resecarem, vereor, ut ne imperitis mendatium, sapientibus, si diis placet, sales profiteri videar. In Ungaria regno militibus tempore belli admodum familiaris erat scientia illa præparandi pulverem serpentum, Bezoardicum animale, seu pulverem regium dictum, cujus usu sibimetipsis febres acutas, aliosq; periculosos affectus cujuscunq; averruncare poterant. Hujus pulveris præparatio & usus, postquam in Germaniam postea esset translatus, multas extraordinarias curationes morborum venereis complicatorum illo ipso perfici posse observatum est. Quemadmodum si res postu-

fularet, ad oculum demonstrare possem. Illustrissimorum principum, Comitum, aliorumq; Dominorum, quorum in præsentia δοκιμασία haud dubia facta est, testimonio. Novi etiam multas nobiles faminas, quæ Medicinâ se delectantes non solum magnas optimarum aquarum Bezoardicarum simplicium & compositarum divitias possident, sed & multa alia solidioris substantiæ puta de cornu cervi calcinato, & cum aquis cordialibus præparato, Terram sigillatam sileſiacam, Lacrymam Cervi (quæ velut gluten, ad oculum Cervi certo anni tempore reperitur) os de corde Cervi, Sanguinem cervi exiccati, pulverem serpentis supra recitatum, multaq; alia Bezoardica in promtu semper habent, quorum beneficio pauperibus magna sæpè præstant solatia.

Ex dictis ergo, & pluribus aliis rationibus Bezoardica digna consenda sunt, quæ diligenter observentur, quæq; ab omnibus, quicum laude & bona conscientia aliquando Medicinam facturi sunt, maximi existimentur.

Quandoquidem ergo multiplicem su-

prædictorum medicamentorum utilitatem in Medicina sum expertus, & ibid in votis habui, ad eorundem efficacissimorum scientiam penitus adspirare; opus ipsum propriis, quod dicitur, manibus tractare cœpi. Ideoq; preciosissimarum rerum, quæ Bezoardicorum compositiones ingredi solent, cognitionem, adeoq; TRIA virtuosissima, & nobilissima assequutus sum remedia, quæ dummodo non superent ad minimum tamen quibuscunq; veterum & recentium Bezoardicis compositionibus adæquari optimo jure possunt. Compositiones tamen hic intelligo, non quæ venenis solum, quibus fieri potest, ut & simplicia quædam potentius resistant, contrariæ sint, cum tamen in aliis angustiis vel pusillum prosint, vel omninò nocent, sed illas ipsas, quæ in genere pluribus diversissimarum causarum affectibus adversantur.

Has compositiones publici juris facere volui, ob tres potissimum causas: quarum prima est, ut qui illis ad necessarium usum opus haberet, sciret, apud quem nomen

nomen suum hoc in casu profiteri debeat. Altera est, quò Filiis Doctrinæ, gnavis mysteriorum naturalium indagatoribus ipsorum præparatio innotesceret. Deniq; ut studii mei rationes, diligentiam & labores, quos ad principalissimorum Medicamentorum, ad praxin Medicam assiduò mihi inservientium præparationem sustineo, aliquo modo probarem. Nam ille demum quod D. Lobelius, *Rei herbariæ heros in præfatione in Dispensatorium Belgicum* Leydsman *appellatum, & cum illo optimi quiq; profitentur Medici; Ille, inquam, qui & cognitionem medicamentorum, & præparationem illorum authenticam habuerit, de operatione certus esse potest, quin imò felicior & confidentior erit in suâ praxi, quam qui rem universo pede metiens fecerit contrarium. Quemlibet, uti ad idem Caritatis officium obstrictum existimo, ita de hoc ipso proposito meo candidè judicaturum, omninò spero.*

DESCRIPTIO PRIMI BEZOARDICI, DIASOLIS

Ratio Etymologiæ

Vic Medicamento DIASOLIS nomen impositum, suæ naturæ & proprietatis causâ: Est enim calidum, essentiale respectu aliarum usitatarum è vegetabilibus compositionum; confortat cor, reficit calorem nativum, restaurat spiritus, expedit obstructiones, resistit corruptionibus, malignitatem demum & violentiam venenorum fortiter expellit & retundit. Undè cuivis apparet, quod & naturæ & proprietatis analogiâ soli respondeat. Discernenda tamen sunt superiora cœlestia, magna, activa, ab inferioribus, terrestribus minutis & passivis. Eo & illi respiciunt, qui hominem magno mundo, Aurum Soli, Argentum vivum Mercurio, sulphur igni, & similia alia inter se comparare solent. Quatuor basibus consistit principalibus,

bus, prout & nomina & præparationes illarum ordine sequuntur:

Prima Basis

Prima appellatur, Alexiterium vegetabile specificum, & hoc modo præparatur:

℞. Rad: *Vincetoxici* | *Angelicæ odoratæ*
Serpentariæ | *Carlinæ*
Scorzonera | *Tormentillæ*
Bistortæ | *Gentianæ*
Valerianæ | *Aristolochiæ longæ*
magnæ | *Pimpinellæ hircinæ*
Imperatoriæ | *an part. æqual.*

Tempus colligendi simplicia Balsamicum.

Omnes istæ radices ejusmodi debent esse: primò collectæ sint tempore suo balsamico, siccatæ curiosè, non spoliatæ colorem, odorem, saporemq; naturalem, nullo modo corruptæ & obsoletæ; Aliàs extractum inde conficiendum, aut nihili, aut vix modicum valeret.

Hoc modo electæ radices, minutimq; concisæ, optimo aceto ex vino Hispanico irrorentur, lentèq; ad impregnandum melius cum spiritu aceti resiccentur, postea in aquæ vitæ, vel similis alterius destillatæ sufficiente quantitate per integrum mensem simul primo gradu ignis digerantur, separetur deniq; illarum essentia in formâ resinosa & servetur ad usum, cujus inferiùs fiet mentio.

Secunda Basis. Secunda Basis appellatur Diaromaticum essentiale, cujus præparatio talis:

℞. *Cinamomi officin. opt.*
Santali albi refragam.
Ligni Aloës resinosi.
Macis.
Zedoariæ.
Galangæ, ana part. ij
Caryophilos.
Cardamomi mag.
Piperis longi
Zinziberis albi
Cort. extern. Citri in umbra exicc.
Spicæ Nardi elect. ana part. j.

Infundantur omnia in Quinta Essentia vel sulphure cœlesti *ex iisdem aromatibus destillato: eliciatur q. extractum, cujus singulis unciis admisceantur.*

Ambræ grisea opt.
Moschi oriental.
Balsami peruviani rub. & odorifer. ana
℥ß.
Camphoræ scrup. ß.

servanda in vase vitreo benè clauso.

Tertia Laudanum Benedictum, *denominata ita conficitur:*

Tertia Basis. ℞. *Essentiæ opii Thebaici extractæ admodum nostræ opiologiæ part. ij.*

Tin

Tincturæ Croci Anglici per aquam rosar. diligent. extract. p. i.

Extract. Mumiæ elect. seu sanæ, & non ex cadaveribus morbif. & corrupt. ante mortem.

Essentiæ castorei per Q. Essentiam aromat. more spagyrorum extract. ana part. ß.

Incorporentur simul, & quousq; ad bonum Laudanum conficiendum opus est, digerantur.

Quarta. *Elixir Bezoardicum* appellanda venit, cujus ἐργασία talis: Quarta Balis.

℞. *Salis Essentialis compositi ex omnium supradict. ingredient. per aquam Veronicæ extract.*

Sulphuris potentialis ex Balsamo aquatico, diaphano, fixo, per quartum gradum ignis Spagyrorum sublimati, inq; formam liquidam redacti an. p. j.

Sulphuris cœlestis sive Balsami volatilis à liquore Catholico, Specifico, Cardiaco per B. M. distill. & ab omni superfluitate depurati part. iiij.

Tria hæc probè invicem mixta, inq; vase circulatorio ad id apto benè clauso, in in calorem naturalem ad digerendum per

sex septimanas collocentur; Tum liquidum à sicco per destillationem sequestrando, in fundo residebit Elixir album & fragrans. Et hæc quatuor illæ Bezoardici Diasolis bases sunto, quarum uniendarum sequens observanda proportio est,

COMPOSITIO DIASOLIS

℞. *Extracti, Alexiterii vegetabilis specif: ut supra præparat.*
Diaromatici essentialis.
Laudani Benedicti ana unc. ſs.
Elixir Bezoard: drach: iij

Hæc in scutellâ Myrrhina in modico cinerum colore simul mixta, ad lentum nimirum extractorum dissolutionem, meliorem; contemporationem, in vase vitreo posteà vel porcellanico, vel aureo, vel argenteo inaurato, nequaquam plumbeo, stanneo, cupreo vel ligneo, probè custodiantur.

Estq; nostrum Diasolis, vel Theriaca aurea, quæ quamvis nihil accipiat de viperarum carne, nihil de lapide Bezoar, unicornis, terra lemnia, Bolo orientali, fragmentis pretiosorum lapidum, auro, argento, perlis, corallis; nihil de gummatibus, resinis, liquoribus, herbis, fructibus, floribus,

libus, seminibus, aut infinitis aliis; potentissimum tamen multorum affectuum remedium est, de quo suo loco.

DESCRIPTIO II. BEZOARDICI CHRYSOBEZOAR APPELLATI.

ALterum nostrum Bezoardicum nomine CHRYSOBEZOAR insignitum propterea est, vel etiam BEZOAR auratum, quod principaliter ex auro constet; Quin imo etiam, quòd virtute & potentiâ, non minus quàm aurum cuncta metalla, omnes res Bezoardicas ex lapidibus & mineralibus facilè superet; Id quod experientia ad usum præ lapide Bezoardico, unicornu, aliisq; preciosis Bezoardicis illud conferentibus satis demonstrabit sequenti modo præparatur.

℞. *Auri purissimi*
Mercurii Martialis ana part. æqv.
Roris solis philosophici cum Spiritu Salis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevati & rursum in aquam solarem conversi q. s.

In hac ultimâ aquâ prædictas materias seorsim in parvo matracio solve. po-

ſtea liquorem Mercurii Martialis deputatiſſimum in liquorem auri decanta, in B. M. phlegma deſtilla, donec in fundo ipſius liquor inſtar mellis ſpiſſus tranſparens, citrinusq; relinquatur.

Poſtea in B. roris clauſâ cucurbitâ per menſem digere, ut Spiritus Balſamici Aquæ ſolventis meliùs cum dictis uniantur metallis. In fine digeſtionis apori vas, & cum ſufficiente *Aquâ Tartariſatâ* ponderoſum ſepara à levi, & terram ab aqua; & pulverem habebis ſubtiliſſimum, lavandum toties cum aquâ pluviali deſtillatâ, donec omnem amittat acrimoniam, ſiccandumq; demum in vaſe vitreo. Irriga tandem *oleo Balſami univerſalis*, ut fiat quaſi paſta, ad umbram iterum exiccanda. Poſteà miſce cum quadruplo pondere *Floꝛum Reſinæ metallicæ*, & in crucibulo obliquè ſuper prunas collocando calcina, donec materia incanduerit. Tere cum aquâ ſequenti aromatiſata, ut pharmocopæi in Corallorum præparatione ſuper lapidem Porphyrium ſolent, ut fiant Trochiſci, ſi placet, ad uſum diligenter recondendi. Exiccati pulverem facient brunei coloris, verum Chryſobezoar.

Aqua

Aqua vitæ aromatisata.

℞. Spiritus Vini odorati sine phlegmate unc. *iiij.* Santali citrini, Cinamomi ligni aloës resinosi ana scrup. j. Ambræ grisææ scrup. j. Infundantur tres, quatuorvè dies. Posteâ ad usum recondantur.

TERTIVM BEZOARDICUM, UNGUENTUM BEZOARDICUM.

VNguentum hoc, quod Bezoardici nomine appellandum veniat, facultati ipsius, qua principaliter omnibus venenis adversatur, propriè ascribendum est. Ratio præparationis sequitur:

℞. *Succi Nicotianæ lib. iiij.*
Rutæ,
Absinth:
Abrotani
Cardobened. ana lib. ij.
Axungiæ Cervi juvenis lib. ij.
Olei Scorp: opt:
de sem. citri expreß. ana lib: ß.

Ebulliant simul lento igne, in ollâ vireatâ ad phlegmatis consumtionem, mox cola & refrixari sine, posteà unguentum superius à succorum sedimento quod viri diusculum, sulphureisq; dictarum herb-

tum subſtantiis valde repletum, ſepara & Adde:

℞. *Extracti Alexiterii ſpecifici ut ſuprà præparati unc: iij.*
Extracti opii Thebaici per Spiritum acet.
Eſſentiæ Mumiæ
Caſtorei ana unc. ſ.
Ol. Balſami Peruviani operiferi per Retortam deſtillati.
Ol. de liquid: Ambra.
Ol. Styracis liquidæ.
Ol. ſuccini albi non rectif: ana drachm. iiſ.
Caryophyllor.
Ligni ſaſſafras.
Thymi.
Roſmarini.
Camphoræ ana drachm. ij.

Extracta primò cum unguento miſceantur in mortario vitreo: Poſteà affundenda olea deſtillata, in quibus tamen camphora fuerit diſſoluta, & erit paratum.

Hoc in plumbeo aut vitreo retinaculo benè clauſo, inq; frigido ſerva ad uſum, quem mox declarabimus.

BREVIS DIRECTIO seu METHODUS PARTICULARIS, DECLARANS SUPRA DICTORUM Bezoardicorum usum ad se præservandum & curandum, tàm à venenis & intoxicationibus, quàm pluribus aliis affectibus.

QVamvis medicamenta Bezoardica multivariâ, vereq; polychreſtâ ſuâ proprietate, benignâq; operatione multis aliis internis præferantur medicaminibus, iiq; qui ne extremis digitis quidem fundamenta artis attigerunt, felici ſæpe illorum fruantur ſucceſſu, quod jampridem in præfatione hujus libri ſatis demonſtratum eſt: nihilominus ad genuinum, directumq; ipſorum in venenis, aliisve Chronicis compoſitisq; affectibus aſſequendum uſum, methodicè, rectaq; ratione ea adminiſtrentur neceſſe eſt: idq; non ſolum conſiderando in genere ipſorum naturam, facultatem & doſin; ſed quibus aliis medicamentis uſus ipſorum propriè proſperandus ſit, & dirigendus, ſecundum diverſas Artis indicationes & Regulas. Exemplo res fiet manifeſtior.

Si quis ægroteț ex ſtomacho cacochymico,

mico, crassis & depravatis humoribus repleto, purgandi utiq; necessitas urget, antequam Bezoardica injungas, modo tempus aut alia non contrà indicent ; Aliàs cum ratione insanires, æquè ac si quis conclave, incenso â fœtore alicujus exeramenti, alteriusve rei malè fœtentis, correcturus Thymiamata velut Diis sacrificaturus circum circa faceret, intactâ interim relictâ fœtente illâ sorde, unde bono odore nihil superante malum, aer nihil minus infectus remaneret, ut antea.

Existente plethorâ ad phlebotomiam procedas necesse est ad diminuendum sanguinem ; aliàs Bezoardicis commeatus minus esset transeundi, nec operationem perficiendi suam. Si curam geras hominis alicujus gulosi, potationibus, aliisve cupediis dediti, regimen victus ordinatum instituendi ipsi scientiam habeas. Similiter si qua, domitis gravibus affectibus beneficio Bezoardicorum, symptomata quædam interna, externave succenturientur, occurrendum ipsis maturè est debitis, appropriatisq; remediis. Et ità omnes aliæ respiciendæ sunt circumstantiæ, ad integrè restituendos consolandosq; miseros ægrotos. Etsi enim eâ laude, quam su-

prà

prà perſtrinximus, Bezoardica dignemur, mens tamen noſtra minimè eſt, abſolutam ipſis proprietatem ac ſi omnibus affectibꝰ, neglectis aliorum remediorum, & regularum auxiliariis copiis; ſecurim injicerent, attribuere velle. Nec enim eundem cum Alchymiſtis funem trahimus, idem de incognito & inviſibili ſuo *Philoſophorum lapide* ſomniantibus. Ad quem poſſidendum vanâ, profanâq; ſpe illactati atq; illaqueati, iniqui naturæ coctores, noctes atq; dies turpiter terendo, quicquid poſſident, dilapidant, expectantes interim ipſius adventum & ſuccurſum, veluti Judæi ſuum Meſſiam. Quandoquidem igitur proximo meo pro ingenii modiolo gratificandi deſiderio tenerer, præſentem hanc methodum in quibusdam pertexere volui, quâ in prætereundo longas cauſarum morbificarum enarrationes, prognoſticationes, regulas Diæreticas, res non naturales, aliasq; ſimilis argumenti, quæ ad perfectam Methodi omnium adfectuum corporis humani traditionem pertinent, breviter tantùm declarabo, quæ Bezoardicorum noſtrorum uſum concernere principaliter vi'a ſunt. Idq; pro Filiis doctrinæ ingenii aliqua perſpicacitate præditis:

Taxantꝰ indagato res Lrpidis philoſophici.

Quan-

Quantum enim ad alios, quamvis omnia ad vivum usq; resecandi & explicandi studio & cura integrum annum me macerassem, anceps tamen essem adhuc, an ejusmodi res ipsorum tenebricosis oculis, quorum radiis fortè occœcari possent, objicerem.

CAP. I.

QVOMODO PER BEZOARDICA à VENENIS fiat præservatio.

Duæ sunt principaliter rationes à Venenis se præservandi, tuendiq; secundum doctorum sententiam: Una prophylactica variis regulis & observationibus consistens, quibus nimirum illa & cognoscuntur & declinantur, de qua scriptum à multis abūde est. Altera therapeutica, quæ nititur certis quibusdam antidotis, cujusmodi illud Regis Mithridatis erat, ad venenum jam conceptum expellendum & vincendum & idonei; Quæ ipsa ratio multo tutior & certior priori. Quandoquidem enim Diabolus omnis improbitatis pater, adeo subtilem intoxicandi artem discipulis suggerit suis, ut illis (spretâ omnium Medicorum cautione) ve-

Turcis venena solo cō-

nasto-

neficio occulte quoslibet inficiendi nihil fit facilius; ratio utiq; patet, quare internis specificis Alexiteriis securius confidendum sit, quam incertis & fallabilibus prophylacticæ præceptis; Nihilminus tamen & illa suo modo observanda erunt, quatenus nimirum cibos, potiones, odoramenta aliaq; venenato infecta homini per imprudentiā internecionem adferentia interdicūt.

tactu interficientia cognita. In foro Senensi circūforaneus solo floris Caryophylli odoratu interficiebatur.

Quantum ergo præservationem dictorum Bezoardicorum attinet: si quis assiduo venenorum metuat pericula & abillorum successu securitatē exoptet, sequenti se subjiciat ordini necesse est.

Primo persvasum sibi habeat omnes afflictiones & miserias propter transgessiones homini impendere, omnes econtra prosperitates animi & corporis à Deo esse omnium rerum creatore & directore. Et propterea quemq; inprimis in id incumbere decet, ut de remissione peccatorum sollicitus firmiter sibi propositum habeat ad Deum se convertendi, inq; meliorem se recipiendi frugem, ad benedictionem scilicet demerendam largiorem super omne id, cui tanquam medio manum admovere cogitat. Illa enim est, quâ sine procul dubio nihil auspicato, nihil utiliter cedere potest.

Posteà medicinam quod attinet, si dictis Antidotis usurus quispiam crudis abundet humoribus, purgationem inprimis aliquo, vel vomi

torio,

torio, vel etiam catarctico moliatur, ita ut natura humorum, locus, ἰδιοσυγκρασίαι corporis requirunt, Id quod decrescente potissimum Luna, ad ultimam Lunæ quadram, felicius succedet.

Factâ purgatione, vena dextri brachii media secanda, dummodo tamen nihil mali in eo, quod impedimento sit; Quo in casu altera ejusdem nominis in sinistro brachio aperienda, ad mediocrem sanguinis evacuationem, plus tamen aut minus, pro habitus corporis diversitate, aut secundū quod quis phlebotomiæ antea assueverit.

Dosis Diasolis

Duabus hisce evacuationibus præmissis patienti dosis exhibeatur Diasolis *nostri, pondus nimirum 8. 12. vel 15. gran. plus aut minus secundum vires ipsius, manè antequam è lecto surgat, sudetq; per horam aut ulterius, quantùm ipsi ferendo satis est, ne dissolvatur nimium: Eoq; ipso die, ut & sequenti, aërem frigidum studiosè fugiat. Sudore ita provocato, altero post die, sub auroram 5. vel 6. grana ejusdem Bezoardici, nihil tamen ad sudandum se componens hauriat, & hoc singulo die postea vel ad minus tertio quoq; die hebdomatim per annum integrum vel biennium vel etiam per totum vitæ decursum, quamdiu intoxicationis pericula timet, continuet.*

Confectio ista Diosalis commodè assumi poterit,

rit, instar Theriacæ vel Mithridatij, vel etiam deglutiri, ut pilulæ, ad quarum formam effigiandam, ut & consumendam fluxibilitatem, modicum pulveris rosarum exiccatarum admisceatur. Contemperare etiam poteris cum conserva Majoranæ pro phlegmaticis; observando tamen quantum cujuslibet assumseris, ut ne de conveniente Diasolis dosi, quæ quotidie usurpando 3. 4. 5. aut 6. grana pro differentia corporis nunquam excedit, dubius postea hæreas.

Quod superest qui huic se credidit medicamento, bono victus regimini studeat oportet, cavendo sibi à crapula, ebrietate, luxuria, melancholia, cholera, violentis exercitiis ut Venere &c. Hæc enim singula viscerum & partium nostri corporis œconomiam destruunt, functiones vitales animales & naturales dissolvunt, corrumpendoq; utiles humores, brevi totum corpus distemperant, adeoq; certè, optimis licet contra positis Antidotis, ad facilius intromittenda venena disponunt.

Quemadmodum enim bonum semen in sterilem terram projectum salubrium fructuum messem minus apportabit; eodem certè modo Antidota Bezoardica optatos minus expedient effectus, in corpore valetudinario & distemperato.

Qui sanguine & Cholera abundant, tempe-

ratam semper observent Diætam, vinum nimis vaporosum & forte tam supercalefactionis ipsius corporis, irritandiq; humoris, quàm ipsius medicamenti sua natura satis calidi ratione, diligenter evitent. Quin imò per totum frigida potius quàm calida ad corpus ejusmodi in sua temperie retinendum amplectenda victus ratio est.

Pro phlegmaticis & Melancholicis contraria potius eligenda sunto, hâc tamen adhibitâ συγκρίσει, ut melancholicos; emaciatos nimirum, attenuatosq; ad parciorem, vini præsertim generosi, ciborumq; calidorum usum, quàm Phlegmaticos & Plethoricos adstringas. Non enim tam necessarium est, ad Melancholicorum frigidam respexisse crasin, ut illa ad calidam reducatur, quam uti siccus, squalidusq; illorum habitus, obstructiones & debilitates mediocriter calidâ, humidâ & restaurante diætâ humectentur, deoppilentur, reficianturq;.

Quilibet ita certe persvasum sibi habeat, se Diasoli nostro ad se tuendum contra venena ad præscriptam normam usus fuerit, majores quàm à quolibet alio Antidoto expectari possunt, successus, se oppidò experturum. Nam assidua ipsius assumptione omnes corporis humores, imò & spiritus essentiis illis alexiteriis cordialibus, anodynis, balsamicis, ex quibus constat, adeò im-

prægnan-

prægnantur, ut si qua clanculum postea venena se insinuent, illorum vires statim reprimantur, cor ab ipsorum malignitate omnesq; similiter partes totius corporis liberatæ triumphare possint. Pariter efficacem præservationem nihilminus etiam unguentum nostrum Bezoardicum, quotidie, vel tribus, in septimana, diebus, illinendo pulsui, brachiis, naribus,, regioni cordis, spinæ dorsi, volæ manuum, plantis pedum, pollicetur.

Integrum cuilibet sit, quod velit, eligere, modo in vivendi ratione, quam præscripsimus, prævaricationem fugiat.

CAP. II.

De Intoxicationum Curatione.

Singula toxica è signis discernere impossibile.

QVoniam difficillimum est, quando quis intoxicatus est, quâ veneni specie hoc factum sit, cognoscere, & propterea impossibile, particularem aliquam secundum naturam, qualitatemq; veneni instituere curationem. Ideoq; confestim Medicos ejusmodi remediis curâ aggredi oportet, quæ quasi generale omnibo venenis indixere bellũ, ad evitandũ majo periculũ, quod dilatando, inquirendoq; in alia specialiora interim irruere posset. Id quod sæpe sæpius usu venit, dum nimirum Medici rixantur

inter se de veneni natura, miselli ægroti exspirant, aut in Chronicos desperatissimos, & incurabiles planè incidunt affectus.

Ad curandum ergo beneficio nostrorum Bezoardicorum ejusmodi ægrotos, præterquam quod citò citius ad remedia festinandum est, tria insuper velut prima capita observare oportet.

ἰητρὴ ὀλιγόκαιρός ἐστιν.

Primò: Venenum è corpore iterum eliminandum est, ne ad cor usq; subrependo malos ibi parturiat fructus, spiritumq; vitæ suffocet. Posteà particularibus medendum erit affectibus superstitibus nimirum post expulsum venenum in illis partibus, quas transiit.

Deniq; pro colophonide adijcienda, corroborandum corpus est, reficiendumq; ut sequitur:

Expulsio Veneni.

1. *Quando in homine benè constituto post cibum vel potum, vel odorem cujuscunq; rei admissum ex subitò insultantibus symptomatibus, veneni suspicio oriatur, ad reijciendum è corpore venenum, intercludendumq; ipsi aditum ad cor duæ potissimum intendendæ operationes sunt:* Ad concitandum vomitum scilicet; & proliciendum sudorem.

Primæ intentioni sani satisfiet alterutro subsequentium vomitoriorum.

℞. Flor. Antimonii *iij. iiij. iiiij.* vel *vj.* gr. prout vires patientis sese habuerint.

Conser-

Conſervæ. Flor. violar. drachm. ij.
Miſce, fiat Bolus, ægroto ſimul & ſemel offerendus.

Vel diſſolvendus in aqua Boraginis ut hauriatur potus. In defectu tamen Florum Antimonii hoc aliud ſimilis fere efficaciæ erit.

℞. Salis Vitrioli drachm. ß. magis aut minus pro viribus patientis, & ſtomachi repletione.
Aquæ ſucci cardobened.
Syrupi violarum, ana unc. i.
Miſceantur & aromatiſentur cum Aqua cinamomi.

Vomitorium alterum, paulo mitius.

Sudorũ provocatio.

Secunda intentio (poſtquam æger jam vomuerit) duobus modis abſolvitur. Primò, corpus patientis unguento noſtro Bezoardico bene oblinatur in locis nimirum ſuprà manifeſtatis, idemq; ægrum, vel in lectum vel calidum hypocauſtum collocando, ſingulis quatuor horis, donec evidentibus ſignis de mortificatione veneni edoctus fueris, reiteretur. Secundò (ſi unctio ad optatum minus cedat, exhibendæ ſunt duæ vel tres Doſes Diaſolis per intervalla ſuprà poſita, eo usq; identidem procedendo, donec omnino cantetur expellaturq; venenum.

Hæc tamen dum fiunt, his duobus etiam inſtructum oportet eſſe Medicum:

1. Difficulter vomenti ægro (undecunq; ſi-

In Vomitus difficultate quid faciendū.

ve à naturæ proprietate, sive humorum in dispositione illud oriatur,) sæpe exhibeatur de pi- sana cum hordei itemq; passularum justa quantitate præparata, cui quotiescunq; administrandæ tantillum butyri recentis vel olei amygdalarum dulcium misceatur. In defectu ejus, ad opem ferendam si brevis hora est, ejus loco assumatur jusculum carnis, vel etiam serum lactis cum modico butyri recentis. Alterum est, quod ægroto per sudores continuos imbecilli reddito succurrendum sit, spongiis Aceto rosato imbutis, naribusq; admotis, itemq; etiam administrando cochlear j. vel alterum jusculi restaurantis, in quo dissoluta sit portio Gelu Cydoniorum, vel syrupi succi Cydoniorum. Et hæc quantum ad veneni expulsionem.

Curatio Symptomatum.

II. Quamvis cura veneno infectorum primario in veneni proscriptione sita sit, ut suprà declaravimus; nihilominus, cum expulsis istis tam prospere nunquam abeat, ut ne vel una vel altera pars, magis aut minus mali quippiam alterationisve inde contraxerit; sæpe accidentia quædam particularia, quibus remedia adferre omninò ex usu est, & necessarium, relinquuntur. Multa quidem ea esse possunt, magis tamen familiaria quinq; ; Cordis dejectio, imbecillitas Hepatis, compressio stomachi, inflammatio Renum, & calor intestinorum præternaturalis. Qui-

Quibus extirpandis duplici utendum est ratione: Una ex parte remediis specificis appropriatis; Ex altera certâ diætâ eo usq; nimirum protensâ, donec integrè patiens fuerit restitutus, velut ea sequitur inferius.

Contra cordis deliquia.

℞. Conservæ fol. Melissæ unc. iij.
Magister corall. rub. scrup. ij.
Chrysobezoar scrup. j. Misce.
De qua compositione æger singulo manè jejunus, vesperi etiam cubitum iturus drach. j. vel ij. assumat.

Cõserva Hepatica.

Ad imbecillitatem hepatis.

℞. Conservæ Rosar. rubear. unc iiij.
Olei Vitrioli ungarici rectificati gutt xviij.
Misce. Dosis drachmæ ij. manè & vesperi ut supra. Circa regionem hepatis sequens applicetur Emplastrum hepaticum.

Emplastrum Hepaticum.

℞. Tincturæ flor. Hypericonis in consistentiam picis liquidæ redactæ.
Sapæ Cytoniorum.
Succi rosarum rubear. condensati ana
Ceræ albæ, (unc. j.
Terebinthinæ Laricis in aceto rosaceo lotæ.
Ol. Cytoniorum ana unc. j. & drachm. ij.

Santali rubei Subal. puiv.
Coralli rub. more ordinario præparat.
ana drach. vj.
Granorum Tinctorum.
Lacrymæ Draconis ana drach. iij.

Cera, Therebinthina & Oleum misceantur simul ad ignem in sartagine absq; ebullitione; Tum ab igne removendo tam diu agitentur, quousq; incipiant refrixari. Postea succi affundantur condensati, & cætera subtilissimè pulverisata, perq; cribrum missa misceantur inq; olla vitreata terrea ad usum reserventur. Est enim medicamentum externum, si quod aliud, ad confortandum jecur præstantissimum. De quo propterea quilibet Medicus sibi pro necessitate semper præsto aliquid habeat. Emplastro tamen hoc præ manibus non existente, vel sumtibus & tempore ad illud præparandum non suppetentibus, alia communiora ad hunc usum adaptanda sunt remedia, cuiq; pro libitu.

Mixtura stomachica.

Ad compressionem stomachi.

℞. Pulpæ Cydoniorum condit. vel Gelatinæ Cydoniorum
Conservæ Florum Betonicæ ana unc. ij.
Diasolis gr. xxx.
Tincturæ croci gr. x. Misce.

Æger mane & vesperi drachmam unam assumat. Cavitatem pectoris inungat modice unguenti

guenti Bezoardici vesperi duabus ante Cœnam horis.

Contra ardorem Renum.

℞. Suec. Plantag.
Portulacæ ana unc. *iiij.*
Seminis Papav. albi contusi unc. ß.
Lactis vaccini recent. lib. *iiij.*

Ad ebulliendum collocentur supra ignem in olla terrea vitreata, statim vero quando incepe-rint bullire, auferantur misceanturq; Aluminis Rochæ scrupuli quatuor, dissoluti in tantillo aquæ rosarum. Frigidæ colentur, addanturq; sacchari optimi cum albumine ovorum, si opus, clarificati unciæ tres vel quatuor, aromatisen-tur ultimò aquæ cinamomi 6. vel 8. guttis. De hac potione bis terve in die patienti bonus prepi-nandus est hausfus tepidiusculè. Ador tamen nimius circa regionem Renum tali mulceatur linimento.

Linimē-tum ad idem.

℞. Seminis papav. albi
Psyllii ana unc. ß.
Cydoniorum drachm. *ij.*
Aquæ rosarum unc. *vj.*
Fiat emulsio ſ. a deinde add.
Ol. Nenuphar
Lilior. albor.
Rosar. ana unc. ß. Misce.

Aliud.

Linimentum aliud nobile.

℞. Lythargyrii auri pulv. un. j.
Aceti rosacei unc. iiij.

Acetum calefactum superfunditur Lythargyrio, miscenturq; agitando paululum cum spatula.

Postea infusa per tres vel quatuor horas per inclinationem colantur quàm potest, clarissimè; miscendo q; in mortariolo plumbeo olei rosatè uncias ß, Linimentum inde conficitur album & subtilissimum, quod felici cum successu ad prædictum malum usurpabitur.

Contra Intestinorum calorem.

Calor intestinorum, qui venenis succedere solet, regulariter ab excoriatione illorum provenit, producta à venenis intestina sua proruptione permeantibus. In curatione ipsius non solùm ad refrigerandum, verum etiam ad consolidandum dirigendus scopus est. Quod ut fiat:

Clysma refrigerans.

℞. Fol. Violar.
Malvæ ana Manip. j.
Alchimillæ
Summitat. Hypericonis ana manip. ß.

Bulliant in sero lactis quantùm ad uncias decem decoctionis sufficient.

Cola-

Colatur. trajectis adde.

Mellis Mercurialis unc. ij.

Pulpæ Tamarindorum unc. j.

Butyri recentis unc. j.

f. Clysma, toties Patienti injiciendum quoties necessitas postulaverit. Et si calor fuerit exasperatius valde, singulâ vice adjungere poteris, ℥j. Aquæ Aluminis Rochæ in arena lento igne, ne spiritus acres subleventur, destillatæ. Loco etiam Aquæ Aluminis Rochæ, aqua spermatis Ranarum commodè substituitur. Varia enemata ad propositum conferentia præparari possunt, ex quibus eligendi cuiq; integrum esto judicium. Aqua Aluminis Rochæ

Hæc sunt illa medicamina, quæ contra supradicta symptomata brevi suggerere volui, quibus utendum, secundum quod circumstantiæ concesserint. Unicum namq; si se prodiderit symptoma, unicum etiam medicamentum opponendum ipse rit. Si vero multa: verbi gratia, affectus cordis & stomachi, remedium tentandum pro corde sub auroram oriente sole; sub occasum duobus ante Cœnam horis aliud pro stomacho. Hepate & stomacho simul affectis stomacho manè prospiciendum erit, jecori interim rectificando supradictum accommodandum Emplastrum. In super si malo renum intestinorum affectus esset implicatus, medicamenta interna & externa Renibus admi-

administranda forent, sub serum nihilominus alio vè tempore Clysmate injecto; Et sic pro reliquorum symptomatum differentia etiam gubernanda utiq; erit curatio.

Potio leniens

Quod si verò necessarium visum fuerit corpus evacuare, intrinsecus præ cæteris omnibus hoc in usum veniat catracticum.

℞. Rhabaro. elect. drach. *j.*
Aquæ succ. Cichor. unc. *iij.*
Infundantur per 3. aut 4. horas, & incolatura dissolvatur.
Mannæ calabrinæ unc. *j.* f. potio.

Propinetur patienti manè jejuno stomacho, itemq; etiam post horam jusculum carnis vitulinæ sorbeat, vel serum lactis tepidum modico sacchari adspersum, accelerandæ operationis causâ. Sed & hoc alterum huic indicationi inservit.

℞. Syrup. rosat. sol. unc. *j.*
Cass. recenter extract. unc. ß.
Cremoris tartari scrup. *j.*
Aquæ succi fumi terræ unc. *iij.*

Aquâ prius paulisper calefactâ, misceantur invicem, stentq; ita tres quatuorve horas, & interea cassia fermentando mucidum evomet excrementum; Eenè cola, & corrige tantillo aquæ cinamomi.

Extractū Rhabarbari.

Pro illis ipsis qui potionum respuunt formulas, eligendum Extractum Rhabarbari est, præpara-

paratum scilicet cum succo pomorum dulcium, idq; in Bolo vel pilularum formâ. Et ut multa paucis comprehendam: Rhabarb. Manna, cassia & Syrupus Rosat. hoc in casu omnibus aliis longè anteferenda sunt.

Quod spectat phlebotomiam, vena incidenda minimè est, antequam corpus ritè purificatum, & à veneni suspitione liberatum fuerit. Hoc verò si præcesserit, & nihilominus perseverârint symptomata, in corpore plethorico, si vel febris, vel inflammatio cujusdam partis ex sanguinis abundantiâ metuenda sit, illam administrandam non nego, modo id fiat prudenter & κατὰ λόγον. Venæ sectio veneno infectis quãdo utilis.

Jam ad Diætum, quæ Medicamentorum prædictorum individua quasi pedissequa debet esse! Habitâ ideoq; ratione imbecillitatis functionum vitalium & naturalium, idemq; ardoris plerumq; in corpore, exterminato quamvis veneno residui, ager istiusmodi tractetur cibariis, quæ εὔχυμα sint & εὐπεπῆ, humectantia & lenitiva, ut sunt caro vitulina, agnina, hædina, gallinacea, perdicum aliarumq; campestrium, avium, ova recentia & præcipuè jura dictarum carnium Butyro recenti elixarum. Similiter ptisana seu cremor hordei, jusculum cũ pane minuto, butyro recenti vel oleo amygdalarum dulcium nuper expresso accommodatum. Ex Diæta Medicamentorũ pedissequa.

pisci-

piscium genere eligantur, Truttæ, percæ, aliiq; similes, itēq; gammari fluviorum: Quamvis enim illi ipsi aliquantum difficilioris digestionis sint, mitigatoriâ tamen facultate & nonnihil etiam restaurante proprietate; venenisq; resistente pollent, cujus gratia, nemini appetenti deneganda puto. Ex fructibus hisce ægrotis nulli plus utilitatis præstant, quàm poma dulcia assata super prunis; Ex conditis verò amygdalata, pistaciata, pignolata recentia, itemq; pastæ saccharatæ ex pomis dulcibus & cytoniis &c. Potus esto ordinarius cerevisia mediocris, sapore nec amara, nec acris, nec ingrata, cui, si deficiat, bona ptisana de hordeo & passulis, tantillo aquæ Cinamomi aromatisata substituatur; Vinum cantetur prorsus, quousq; nimirum ardoris, erosionum punctionumq; internarum aliquis sensus. Si qua tamen, quocunq; id fiat modo, usum istius concedere cogamur, vinum illud sit album, ὀλιγοφόρον, bene maturum, dulcedinis potius quam alterius qualitatis particeps, dilutumq; aquâ distillatâ succi Borrag. Buglossæ aut pimpinellæ domesticæ. Et tantum pro Diæta.

Corroboratio corporis

Deniq; pro tertio, postquam jam à venenis omnibusq; symptomatibus liberatus fuerit æger, ad confirmandam penitus curam, corpusq; corroborandum, exhibeantur xv. aut xx. dies continuos singulo mane Chrysobezoardici nostri duo

aut

aut tria grana, in cochleari syrupi Cydoniorum. Quibus simul cura adjungenda est, ut ne ventis, pluviis, aëri insalubri vespertino exponatur, abstinendo ab ira, Melancholia, & quæ pernicio-sissima sunt, Ebrietate & Venere. Ita sensim & sensim ad pristinam vivendi rationem pro-serpat. Subitò namq; hic procedendo discedendoq; à præscriptis regulis, metus erit, ne propter alterationem præcipitem in alia graviora mala incidat, Catharrum nimirum suffocativum, colicam, hydropem, febrem chronicam, phtysin & id genus alia.

CAP. III.

De usu Bezoardicorum ad præservationem pestis.

Quantumvis pestis omnium, qui genus humanum adoriri solent, affectuum vehementissimus, contagiosissimus & difficilimæ curationis sit, tam propterea, quòd flagellum divinæ super peccata indignationis, ordinariis naturæ artiq; remediis minus cedat, quam quòd venenum adeo essentiale & λεπτόμερον cor arcem vitæ præoccupet, antequam medicamentis præveniri possit: Nihilominus tamen sæpius observatum est, sæviente hoc contagio, Deum ad demonstrandam infinitam Misericordiam, mitigando scilicet iram suam in medià Clade ita bene-

benedixisse remediis naturalibus, ut beneficio illorum infiniti, salvi & incolumes magna Medicorum admiratione evaserint. Propterea omnibus Christianis tempore hujus infectionis inprimis recurrendum est ad fontem Medicinæ, unde nimirum vera aqua vitæ scaturit, secundum quod scriptum est: Venite ad me omnes qui sititis &c. & hoc nomine adhibitis medicamentis expectent eorum effectus ad DEI benignam voluntatem, in timore, humilitate, precibus ℥ perseverantes; Ita minime dubitandum erit, ipsum tanquam patrem Misericordiæ erga pœnitentes, auxilium ℥ ab ipso petentes in mediis angustiis furorem iræ suæ remissurum, & gratiam abundanter largiturum. Nam quemadmodum Avicenna 1. Metaphys. quamvis à Christianismo alienus, testatur: Ira DEI reconciliari potest sanctis devotis ℥ precibus.

Remedia ideo ℥ contra pestem usurpantur duplister: Primò ad se præservandum à tali infectione; Secundo ad restituendum jam tum infectos. Ad præservandum illos qui nec debent, nec volunt, nec possunt de loco infecto abire, nostris Bezoardicis fruantur duobus modis.

Primò, singulo mane accipiant Dosin Diasolis de qua cap. 1. abs ℥ venæ sectione, purgatione aut diaphoresi, nisi necessitas ad id urgeat, id ℥ continuare oportet, quamdiu grassetur pestis.

Alter

Alter modus, ut pulsus carpi, nares, tempora in omni aurora illiniantur unguento Bezoardico, antequam foras se recipiant: Ex his duobus quilibet eligat quod velit; utrumq; enim satis est ad defendendum corpus à corruptione pestilentiali, quantum naturæ possibile est.

Trochisci fumigatorii

Insuper multum refert etiam, scire quomodo aër domesticus vel cujuscunq; loci in quo subsistimus, beneficio suffumigii purificetur; Ad quod commendo sequentes Trochiscos.

℞. Flor. sulphuris
Myrrhæ electæ ana unc. j.
Balsami peruviani odorati q. s.

Ad formandos Trochiscos. De quibus super carbones positis excitetur fumus quotidiè, vel ad minimum alternis diebus, intereaq; donec fumus cesset, in aliud conclave te conferas.

In defectu Balsami peruviani cætera duo ingredientia nihilominus adhibeantur mixta & incorporata cum sapa granorum Juniperi; vel etiam flores sulphuris solum.

Vix enim in rerum naturâ simile his remedium, propterea quod sulphur in se ipso contineat Resinam mineralem, verum & Balsamum terrestrem, qui nunquam corrumpitur, aut vires suas perdit, quod aliàs Resinis, Gummatibus, liquoribus & Balsamis vegetabilibus commune est, ad depurandam aëris corruptionem, reperietur. Id

ipsum præterea ignis est potentialis, facultate sua igneâ consumens omnia venena, uti Medicorum anatomiæ rerum naturalium peritorum schola unanimiter testari poterit. Elogium Sulphuris. *Sulphur debito modo mixtum cum pice, subductum ligni, non permittit, ea neq; à ventis neq; à pluviis aliisq; externis injuriis putrefieri, aut vermibus esca fieri, quamdiu ita serventur. Vapor seu fumus ipsius debito instrumento in Aquam corruptam penitus turbidam, salitamq; præcipitatq; intra paucas horas ipsam fermentat, omnesq; impuritates ad fundum deficiendo clarificat, & purgat ab omni terrena illuvie. Fumo Sulphuris dolia vinaria veluti condiuntur, quo longius in ipsis sine corruptione perdurent vina; Quin imò quæ à naturali perfectione ex parte declinaverunt, turbidaq; existunt, hoc modo pristino splendori bonitatiq; restituuntur. Id quod œnopolæ testimonio suo facilè comprobabunt. Eodem quoq; fumo Tinctores serico crudo splendorem puritatemq; argenti ferè æmulatricem conciliant; Fœmellæ Venetianæ maculas ex vino rubro (quod inprimis Itali valdè amant) mappis mantilibusq; impressas eo ipso dextrè eluunt; Quædam etiam solo dicti vaporis beneficio capillos albos splendidosq; præstant. Quibus, & quæ, si brevitas pateretur, adduci ulterius possent, nemini non persvasumerit: Sulphur me-*

diante

diante acido suo fumo, aërem quoq; mundificare, omniaq; ipsius μιάσματα separare & consumere posse.

Sic divinus senex tum temporis quando Athenienses horribili peste ex Gracia affligebantur, integram sylvam combussisse fertur, uti calore istius flammæ, vel fumo etiam arborum lignorumq; odoratorum prædicta infectio consumeretur, idq; felici cum successu. Quod dum ita fiat, quæ dubitatio restet, quin fumo sulphuris, ignis adeò virtuosi, & balsamici, aër quoq; alicujus domicilii alterari, eoq; in habitantibus sanitas vel restitui vel conservari possit? Equidem omnes Medici Nosocomiis præstituti ex prædictis causis in id sedulò dent operam, ut continuò sulphuris suffumigium instituatur. Cætera siquidem quæ communiter ad hoc usurpantur, facultatibus suis minus paria sunt tam subtili, acutoq; veneno.

Flores Sulphuris diaphoreticis.

Nec possum hoc in loco, propter pauperes silentio involvere, quod sulphur sublimatum in omnibus fere Europæ officinis vili pretio redimendum, ad pondus scrupuli unius vel drachmæ semis secundum quod vires permiserint, cum modico aceti vini vel oxymellis assumtum, liberalem excitet sudorem, totumq; corpus subtili vapore suffundat, unde & aër internus & sanguis, simili, quo supra dictum est, modo egregiè emundificetur, ventiletur q;.

Nũ purgatio in peste conveniat?

Multis hæc infixa opinio est: quod tempore pestis purgatio instituenda sit venæq; sectio, in iis quibus corpus naturâ cacochymicum, corruptisq; humoribus coinquinatum, eam nimirum ob causam, uti corpus ab immunditie vindicetur, & consequenter focus auferatur, quo in ignis pestilentialis flammam facilè aliàs conciperet.

Certum tamen est, nullum catharcticum corporis naturâ impuri pravisq; humoribus repleti illuviem adeo radicitus tollere, ut ne simul aliis succrescendi subinde relinquat occasionem. Præterea eò dirigenda ratio est, quod catharctica turbando corpus non depravatos solùm humores exonerent, sed & utiles simul succos, unde partium exinanitione facta meatus hient, Spiritusq; viribus ægrotent, & sic corpus tantò proclivius ad attrahendum venenum reddatur. Talis enim conditio omnium partium est, ut proportione humorum naturali diremta, vapores, aëremq; contagiosum magis admittant, quàm si plenæ ipsorum extiterint. Id quod à pluribus observatum est, qui huic innixi fundamento (nullo ad cacochymiam respectu habito) nunquam foràs se receperunt, tempore contagii, nisi vel pastu & vini vel cerevisiæ haustu refecti antea, sentientes eo ipso se præservari ab omnibus infortuniis, quibus aliàs jejuni fuissent expositi.

Illis ergò, qui imbecilles, nec purgationibus assueti sint, licet cacochymicis purgationes minimè arbitror convenire; Quin potius Bezoardicorum beneficio corpora, humoresq; ipsorum tanquam balsamo muniantur, & putrefactiones corrigantur. Attamen si qua corpus Cacochymicum obviam fiat, adhuc robustum veneno minus vastatum, & quod accidere potest, definitis purgationibus assuetum, illam ipsam curationem locum merere non nego, ne scilicet à consueta actione subitò deducendo ægrum, exitium magis, quam auxilium accersamus.

Quo in casu sequens pilularum descriptio inserviat: Pilulæ Balsamicæ.

℞. Infus. Violarum.
Rosar. pallid. solut.
Succi Cichorei,
Borrag. ana li. j. unc. iiij.
Aloës lucidæ lib. j.

Infundatur Aloës in B. M. sex vel octo horas, postea per destillationem separando humiditatem in consistentiam picis quasi, ut pilularum formationi congrua sit, redigatur, cujus singulis unciis adde; Tincturæ Rhabarb. per aquam è succo cichorei extractæ & ad consistentiam solidam redactæ. Scrup. iiij. Tinctura Rhebarbari.

Tincturæ Croci per Aqu. Rosarum extractæ. scrup. ij.

Balsami peruviani odorif. scrup. ß.
Flor. Sal. Communis more Spagyrorum sublimat. scrup. ß.

Omnia simul in massam conformata, oleoq; amygdalarum dulcium oblita, cum pelle ovina fictili vitreato committantur usq; ad usum. Pilulæ hæ materiam fæculentam è centro usq; expurgant, sine humorum attractione vel perturbatione, alimentorum putrefactioni resistunt, & cordi robur conciliant.

Dosis earundem est à scrup. j. ad drachmam semis, ante cœnam singulo quinto die aut menstruo spatio semel. Qui tamen sæpius uti illis velint, ad alvi segnitiem solummodo tollendam, singulis septimanis semel bibe ascipiant.

Phlebotomiam quod attinet, utilem illam in corporibus languidis & desolatis nullo modo arbitror esse, modo non evidens necessitatis lex contrarium svaserit. Bezoardica siquidem ad rectificandam sanguinem omnibus phlebotomiis palmam præripiunt; Illa enim sæpius administrata sanguinem deteriorem magis reddit, quàm quod quicquam commodi alterius præstet. Quod reipsa videre est, in iis, quibus sæpè sanguinem mittendo, sanguis tanto serosior postea, pallidior & imperfectior affluit. Cujus rei causa neminem Medicum tàm plumbei judicii existimo esse, cui non cogitanti statim obvia veniat.

Quod

Quod si tamen persona athletica, robusta, & magnoperè interim pletorica ad manus venerit, ad præveniendum affectibus repletiones aliàs facilè subsequutis venæ sectionibus locum minimè abrogo,

Diæta talis sit: Comedendum bibendumq; liberius est, quantùm nimirum opus fuerit ad satiandum naturam, non ad vires opprimendum; Absint carnes porcinæ, lac, pisces, herbæ, fructus, & legumina, quæ facilimè corruptionem, cruditatis malig; sanguinis ortum promoverent. Qui verò necessitate coacti suo modo vivere minus possunt, firmiter sibi persvasum habeant, divinam benedictionem, optimum ciborum condimentum, simplicem & frugalem cibum pauperibus æquè salubrem quàm dubiam divitum cænam præstituram.

Caterum Venus & Bacchus, Melancholia & cholera moderata omninò sint, illis præsertim qui valdè à peste abhorrent.

CAP. IV.

De usu Bezoardicorum ad Curandum peste infectos.

NOtandum ab initio est, duas pestis species esse; una grassatur duntaxat intra corpus. Altera foràs protrudit sub cutè pustulas, furunculos.

culos, Apostemata, Carbonesve pestilentiales. Prima appellatur pestis interna; Secunda externa, quamvis & hæc principaliter interiora viscera invadat, suamq; originem inde deducat non minus quàm alia. Secundum hanc igitur differentiam Medendi quoq; methodum diversificari oportet.

DE PESTE INTERNA.

Curatio internæ pestis in duobus consistit potissimum. Primò veneno injiciatur frenum, illudq; è corpore proscribatur. Secundò symptomatibus, postquam jam veneni nulla amplius suspicio, securis injiciatur. Illa enim, malignorum suorum effectuum ratione, igni optimè comparari possunt, qui arborem apprehendens subitò tantam infert stragem, ut licet in continenti fere extinguatur, nihilominus tamen vix mica naturalis potentiæ ad pristinum vigorem in arbore relinquatur.

Venenum expellimus, ægrotum ab initio statim sequenti potione tractando.

Diaphoreticum diasolare efficacissimũ.

℞. Diasolis x. xv. xx. vel xxv. grana ad conferentiam scilicet ægroti, considerando utiq;, majoribus ad expellendum è corpore venenum viribus, quàm ad prohibendum, ne se insinuet, opus esse.

Spiri-

Spiritus Vini rectificati drachmas ij.
Syrupi succi Cydoniorū vel Citri unc. ß.
Mixta patienti propina & sudabit satis fortiter. Post quinq; horas dictam repete potionem, si opus fuerit, atq; iterum sudorem provoca, donec nihil intus veneni amplius. Vicem hujus potionis commode supplere posset Unguentum Bezoardicum supra citato modo adhibitum. Quod si qui aegrotat, nimis tenellus & medicamentorum absistemius, ut neq; saporem neq; odorem ferat; superiorum loco Chrysobezoar iij. iiij. v. vel vj. grana pro dosi in cochleari Aquæ è succo Veronicæ vel Carduibenedicti exhibeas, idq; quamdiu necessarium ad Methodi legem judicaveris.

Unguentum Bezoardicū diaphoreticum.

Aurum diaphoreticum.

DE SYMPTOMATIBUS.

Symptomata magis communia & σωωεδρεύοντα Peſtis, quibus manu opus eſt medicatrice ſunt, deliquia, Ardor, Angina, punctiones laterum, difficilis anhelitus, delitia, Vomitus & fluxus ventris. Contra deliquia.

℞. Conſervæ Flor. Bugloſis. Gela. Citriana ℥ vj.
Magiſter. Margaſit. ℥ ß.
Croci ſubtiliter pulveriſati grana iiij.
Olei Cinamomi gutt. ij. Miſc.

Mixtura Cordialis.

De qua compoſitione patienti bis terve indies porrige per ſe, vel cum aqua quadam deſtillatâ.

Julep Cordiale. *Pariter etiam inserviet Julepus Cordialis sequens:*

℞. Aquar. Borraginis
Buglossæ
Acetosæ
Melissæ ana unc. vj.
Syrup. Bugloss.
Borrag.
Acetosæ.
De succo Citri ana unc. ij.
Ol. Vitrioli rectificati ad acorē.

Misceantur & aromatisentur cum Aqua Cinamomi, vel cum Spiritu Santali Citrini. De dicto Julepo sæpius patienti bibendum concedito.

Julep Roſatum. *Sed & aliud minoris pretii pro iis, qui dictis conservis, aquisve destillatu destituti sunt, præparari potest.*

℞. Aquæ fontanæ libr. xij.
Flor. Rosc. Rub. exiccat. Man. j.
Cinamomi opt. drachm. ij.

Supra ignem in ollâ vitreatâ ad ebullitionem usq; cum aqua coctis, & colatis statim, (aliàs amarus adstringens usq; sapor nauseam excitaret,) postquam tamen refrixerint, adde Olei Sulphuris vel Vitrioli ad acorem; Sacchari item pro singula libra compositi unciam unam, vel semis ad minimum. Hæc duo clareta, aut quomodocunq;

cunq; appellare velis excellentissima sunt in peste. Nam ratione olei Sulphuris vel Vitrioli, quod ingreditur, (quod omnino corruptionem resipuit, pariterq; acidum svavemq; præ se fert saporem) contrariatur corruptioni, sitim extinguit, cor confortat, omnesq; alias corporis partes robore magis demulcet, quàm quivis alius liquor fructusq; acidus, alias Medicu familiares. Oleum Sulphuris, & Vitrioli quid possint.

Contra intemperiem calidam internam.

Deproperandum hîc, quantum potest, auxilium est, præsertim ægro viribus destituto.

Quemadmodum enim stipula arida citiùs in cinerem ignis violentiâ reducitur, quàm viride aliquod lignum; Non aliter ejusmodi corpora citiùs calore febrili ad internecionem marcescunt, quàm sanguinea adhuc & succi plena. Ideoq; ad id respiciendum sedulo est, ut ne sitim longiùs ferant; Quinimò liberaliter bibant de ptisanâ, aut suprà dicto claretto.

Postea semel in die hanc paregoricam & refrigerantem bibant potionem.

℞. Aquæ Spermatis Ranarum per Baln. destillat. unciam j. vel ij. secundum patientum conditionem, maliq; vehementiam. Potio refrigeràs, anodyna.

Tincturæ croci grana ij. Misce:

Per-

Porrigatur ægro manè vel vesperi aliâve diei horâ, quandocunq; oportunitas postulat.

Potio refrigerans alia, valdè efficax.

Ad eundem finem R. Aquæ fontanæ poculum, dissolve in ipso Salis Nitri præparati unciam semis, & propina ægro semel vel bis in die, vel sæpius etiam, si necessitas postularit; Curatione tamen adhibitâ, ne oleum Vitrioli aut Sulphuris sali petræ conjungatur; Nunquam siquidem illorum auspicatum in corpore matrimonium. Hic potus ut alicui vel simplex, vel effætus ad divitum præsertim palatum videatur, magnarum certè virium est. Refocillat Epar, totamq; sanguinis massam, urinam promovet, conductus aperit, deoppilat, & deniq; vapores æstuantes per Ναπνοὴν λόγῳ θεωρητὸν absorbet. Usus eo ipso sum liberaliter; nunquam non auspicatissimè. Cum in Germania alicujus, qui me multis discursitationibus, equitationibusq; huc illuc oneraret, officio adstrictus versarer, tempore aliquando æstivo immane quantum jecur & renes propter succussatorem equum ad calorem distemporatos habui, dictam potionem aliquoties reiteravi, & actutum restincto calore, urinâq; de rubro in naturalem & inculpabilem colorem reductâ, meliùs habui. Id quod tenendum illis est, meum consilium qui sequi velint; Quorum in gratiam si qua inter illos præparationem Nitri quidem minus intelligant, nihil ob-

stante

stante, quod & alibi descripta reperiatur, illam de novo huc adducere volui. Salpetræ puriss. l. j.

Præparatio salis Nitri in pulverem.

Funde in crucibulo & accensis super ipso sulphuris, donec drachma una ipsorum ab igne deglutiatur, in ollam vitreatam ad coagulandum iterum effunde. Dissolve in Aquæ Rosarum tribus libris, per chartam emporeticam calidum adhuc cola, & ultimò Aquam iterum lento igne evaporare sinito, continuò interim movendo materiam cum spatula lignea, donec Salpetræ iterum siccescat, inq; pulverem subtilem & album redigatur, quem serva ad usum.

Contra Anginam.

Hujusmodi affectibus tria potissimum obviare remedia solent. Primo Gargarismi frequentes ex sale petræ, ut supra dictum; Item Scalpra abstersoria, quibus lingua mundificetur; & Linctus quibus obducitur lingua, ex quorum classe hic inprimis eligendus.

Gargarismi.

Scalpra acstersoria.

Linctus.

℞. Syrupi Diamori simpl.
Dianucum ana unc. ſ.
Sal. Nitri præpar. ſcrup. j.

Misce ad auferendam subtus natam crustam tartaream.

Potio refrigerans & repercutiens è Salpetræ

Alterum est potus Aquæ supra dictæ sæpè reiteratus.

Tertiò si venæ sanguinis copiâ nimis turgeant vel etiam φλόγωσις ipsius in parte affecta vehemens

hemens timeatur. Basilica secanda est in dextro brachio, & sub lingua etiam si necessitas postulet, aliter minus. Continuando enim ejusmodi remedia, symptomata protinus cessabunt.

Vena secatio.

Pro quibus tamen Salpetræ præ cæteris veluti specificum, ob id à Medicis Salis prunellæ nomine indigitatum, non levi brachio commendamus, quamvis illud factum quis dicat, ad rem indocti suspectam quodammodo abscondendam, probrumq; ipsorum declinandum. Sub morbi declinationem scabrities, asperitasq; linguæ forte superstes, adhuc Syrupis emollientibus & lenientibus de Tussilagine, Dianucum, vel etiam sero lactis, quo in flores Malvæ, violarum, Caprifolij aliorumq; similiũ bullierint, coperceatur.

Ad somnum Narcoticum.

Frontale contra somnum

℞. Majoranæ.
Salviæ.
Flor. Rosarum rubrar. ana. unc. ſ.
Cortic. Aurantiorum drachm. ij.

In pulverem grossum redacta aceto florum sambuci vel rosaceo irrorentur, itaq; calfacta, duobusq; linteolis interposita fronti patientis applicentur, redintegranda, si calorem deposuerint.

Præterea ad sternutandum insuffletur naribus tantillum pulveris sternutatorii sequentis:

℞. Sum.

℞. Summitat. Majoranæ — Sternutatorium contra somnum
Thymi ana drachm. j.
Rad. Angelicæ
Salis Vitrioli ana drachm. ſ.
f. pulvis.

Ad inquietudines & deliria.

Ægro inquietudine, perturbationibus mentis, vigiliis, capitisq; doloribus multum diſcruciato, ita ſubveniendum puto: Primò reſpicias, num fuerit plethoricus; num ventriculum nimiò plus bile habeat onuſtum; Num alvus contumax egeſtionibus; Si enim Plethoricus, venam tunde ſub pollice dextri pedis, ſi fuerit poſſibile, aut revellendum magis ſanguinem, præter naturam ad caput usq; ebullientem; Secus alia quædam vena incidenda in oculos magis incurrens, juxta prudens Mediti conſilium. Ventriculo plus æquo humoribus inquinato medeberis tali vomitorio.

℞. Syrupi violar. — Julepus Vomitorius.
Aqv. Borrag. ana unc. ſ.
Salis Vitrioli ſcrup. j. vel drach. j.
pro re nata.

Miſceantur & aromatiſentur cum aquâ Cinamumi pro doſi. Protollenda ventris conſtipatione cogitandum eſt de clyſtere quodam emolliente, vel ſuppoſitorio aluminoſo, ſupremis ad hunc ſcopum auxiliis, in hunc modum. Suppoſitorium aluminoſum.

℞. Alu-

℞. Aluminis Rochæ pulverisati q. v.

Cum Tragacantho in Aqua Rosarum soluto fiat massa, & inde suppositoria majora minorave, prout videbitur & exiccari sinito. Ad usum vero commodiora ut fiant, oleo Amygdalarum dulcium lubrica facta applicentur. Evidenter inde experiemini effectus non solùm ad intestina à recrementis repurganda suis; Sed ad vaporum etiam amarorum caliderumq; ad cerebrum ut q; evolitantium revulsionem.

E capitis dolore quod superest molestiæ, facili postea deletur negotio, administrando scilicet supra frontem tale linimentum:

Linimentũ ad capitis dolorem.

℞. Emulsionis è sem. papav. albi & Hyoscyami cum Aqua Rosar. extractæ ũc. ij
Aceti Rosacei
Olei Nymphææ ana ũnc. j. Misce.

Pari modo petiæ cum Alumine Rochæ pulverisato albumini ovorum & Aquæ Rosarum mistæ retrò caput adhiberi rectè possunt. Illud enim sæpenumero magnas tulit suppetias.

Pilula ad inquietudinem præstantissima.

Quantum ad inquietudinem debellandam, somnumq; conciliandum: audacter exhibeas dosin unam Laudani in forma pilularum, vel etiam in Aqua destillata appropriata dissoluti idq; vesperi occidente sole, vel mane illo exoriente.

Ad

Ad dolorem laterum.

Quando æger de dolore ardoreq; laterum, ut sæpè accidit, conqueritur.

℞. Mucilaginis sem. Cydon. cum Aquæ Rosar. extractæ uncias iiij.
Aceti Rosarum. unc. ij.
Olei Rosati completi unc. j.
Boli armeni drachm. ij.
Santali rubei subtilit. pulveris. drachm. j.
Camphor. scrup. j. Misce.

Linteolum duplicatum, intusq; madefactũ, & tepidum quodammodo admove. Et dolore existente præsimio tria insuper vel 4. gr. Laudani boni ad supradictum modum præscribas.

Anodyni præstantissimum genus.

Ad dissolutionem stomachi.

Quandoquidem symptoma hoc ventriculum sæpè tantâ irruat sævitiâ, & ab initio morbi statim, ut nec medicamenta, nec cibus absq; rejectione ingeri queant, roborationem moliri sequenti fotu necesse est.

℞. Summit. Absinth.
Majoranæ
Fol. Menthæ Crispæ
Thymi
Flor. Rosar. rub.
Fruct. Myrtill.
Rad. Galangæ ana unc. ſ.

Scutum pro Stomacho.

Pulverisata simul grosso modo acetoq; rasati adspersa & calefacta loculo sive scuto insuta superimpone extus regioni ventriculi. Frigida facta, calore, iterum recuperato, denuo adhibeantur, donec opus amplius non videbitur. Interim oleum Vitrioli vel sulphuris ordinariæ ipsius potioni admisce; Vel etiam sequentis liquoris ad confortandum stomachum prævirtuosi cochleare unum per intervallum propina.

Potio stomachica

℞. Syrup. Menthæ
Cidoniorum
Melissæ
De succo Citri ana unc. j.
Aquæ cinamomi opt. drachm. j.
Olei sulphuris rectific. gutt. xij. vel xv. Misce.

Ad fluxum Ventris.

Ægroto ventris fluxione detento, Medicus etiam atq; etiam cogitet oportet, num necessaria & utilis ejusmodi evacuatio, nec ne; uti neq; Naturæ in suo motu laudabili remora injiciatur, neq; ultra limites frenum ipsi laxetur. Nam si ex materia, quæ naturaliter excerni debeat, in corpore retenta, vitæ discrimen imminere potest, pariter etiam ex nimia fluxione illius, quod commorari intus debebat pertimescendum erit. In casu ergo profluvij præter naturalis ad sequentia consestim properandum erit.

℞. Ol.

℞. ol. Citoniorum
Mastichini
De Nuce Moschata ana drach. ij.
Misce.

Linimentum ad ventris profluvium.

Hoc in linimento bis terve in dies Venter inungatur, & circa hepar Emplastrum nostrum Dysentericum supra cap. 11. descriptum adplicetur. Quin imò, si ex usu videatur, dosis Laudani cum Syrupo Citoniorum semel atq; iterum exhibeatur.

Quod si tamen dicta remedia malo huic exstirpando, supervenientis fortasse excoriationis intestinorum ratione, minus sufficientia fuerint, ad subsequentia confugite:

Clysma mirè efficax.

R. Caput ovinum crudum per medium dissectum, linguâq; exutum cum cerebro ad bulliendum in aquæ sufficiente quantitate constitue, donec caro ab ossibus penitus secedat. Juri colato statim immitte duos vel tres manipulos summitatum Hyperici & radicum Tormentillæ grosso modo pulverisatarum unciam j. vel ij. Infunde per tres vel quatuor horas in cinere calido. Colatum patienti duabus terniave vicibus in die in forma Clysmatis injicito, & mirabiles sese prodent effectus; Liquor enim iste præstantissimus est in desperatis ventris fluxionibus, inprimis etiam ubi continuis vomitionibus ægri excarnificantur. His Clysmatibus etiam

ægros persanavi, quibus omnia corporis emunctoria hiabant, adeo ut nimiæ inanitionis & dissipationis spirituū causā periculosæ convulsiones, torsiones oriū, sensuumq; planè sequerentur, quibus insuper ne tantillum quidem neq; medicinarum, neq; alimentorum suggestorum intus retinebatur. Id quod annotari hic diligentius volui, illorum causa, qui dum hoc cum morbo conflictantur, eorum remediorum prævalente auxilio, forte opus sunt habituri.

CAP. V.

De peste externa.

IN peste externa, quæ nimirum foris parturit symptomata, duæ quasi curationis species occurrunt: Una Physica, interna concernens viscera, & quomodo cor à veneno defendatur, illudq; à centro ad circumferentiam, vel quorsum natura voluerit, expellatur. Altera Cheirurgica, quæ in eo occupata est, ut venenum topicis remediis attrahatur, à regressu intercipiatur, pars affecta ab humorum concursu præservetur, maturanda materia ad maturitatem reducatur aperiendum aperiatur, suppurationem materiæ peccantis promovendo & deniq; digerendo, mundificando, consolidando & omnia ad perfectam sanationem manuariâ operâ perducendo.

Quan-

Quantum ad curationem Physicam; illa eodem modo quo supra pestem diximus internam absolvitur, in principio nimirum statim nostri Diasolis unguentive Bezoardici una, duabus vel tribus dosibus, vicibus successivis, obviando, uti supra declaratum est.

Curatio Chirurgica divaricanda est pro differentiis externorum affectuum, quorum tres potissimum sunt. I. Glandulæ mobiles intra cutem & carnem. II. Tumores majusculi duri renitentes absq; suppuratione. III. Apostemata sordida, excrementitiâ quâdam, malignâ, virulentaq; materiâ tumida, quæ Anthraces, Carbones, Buboneſq; pestilentiales appellantur. In quibus hanc subsidiariam præstetis operam.

Ad glandulas.

℞. Gummi Armoniaci depurati, q. s. impone quasi Emplastrum & consumentur, modo curatio physica antecedat, vel simul cum hac ipsa conjungatur.

Ad Tumores renitentes.

Ad tumores renitentes & difficulter suppurabiles, Cataplasma componito sequens:

℞. Amygdal. amarar. contus. unc. ij.
Gummi Armoniaci clari
Farinæ Fabarum ana unc. j.
Salis Gemmæ unc. ß.

Oxymell. squillit. unc. iij.
Decoct. carduibenedict. unc. viij.

Eulliant ad consistentiam Cataplasmatis & addatur Theriacæ Diatessaron. unc. j. De quo satis inspissato applicetur tumori q. s. Aperit poros, transpirationem materiæ peccantis promoveat, resistit putrefactioni, & duritiem sine periculo resolvit.

Anthrax seu Carbo.

Ad medendum Anthraci seu Carboni tribus rem aggredi oportet operationibus. Primò excessivus partis affectæ calor & dolor mitigandus. Postea intercipiendum venenum, ne retromeet intra corpus, & suppuratio promovenda. Tertiò ulcus detergendum ad perfectam ejus sanationem.

Ægro ideoq; existente plethorico, & viribus alioq; circumstantiis phlebetomum permittentibus, ante omnia sanguis ad partem offensam præter naturam affluens & olei instar iguem excusitans revellendus est, tundendo venam secundum celebrium authorum institutionem magis convenientem, mittendoq; necessariam quantitatem. Quod si vero in omnibus minus probetur, ejus loco Ventosæ cum profunda satis scarificatione non ita procul ab Anthrace, uti major sanguinis copia profluat applicandæ sunto.

Circa

Circa Bubonem tamen ad duos tresve digitos hoc defensivum adprimè confert.

℞. Minii unc. j.

Aceti Sambucini unc. v. Infundantur in B. M. per hor. iij. Deinde colentur per chartam & addantur. Defensivum.

Olei Sambuccini

Rosacei completi ana drachm. vj.

Santali rub. subtil. pulv. scrup. iiij.

Croci opt. scrup. ß.

Misceantur in mortario plumbeo vel in patinâ terreâ vitrificata, usq; dum acquirant consistentiam unguenti. Quo ad prædictum modum utendum, resiccatum subinde renovando. Et his duobus auxiliis maximis ille ardor mulcebitur, parsq; ab aliis pernitiosis, quæ ipsi accidere aliàs possent, accidentibus tuta retinebitur. Postquam ita Defensivum administraveris, mox Anthracem sequenti quoq; Emplastro super delicatam pellem satis largiter extenso cooperi. Emplastrum Apetitivum Specificum.

℞. Gummi Sagapeni

Ammoniaci

Galbani ana unc. iij.

Therebinthinæ coctæ

Ceræ Virginis ana unc. iiij. ß.

Magnetis Arsenicalis subtil. pulv. drach. xviij.

Rad. Aaron pulv. drachm. viij.

Gummata defæcata prius oportet esse aceto scyllitico, coctaq3 in formam Emplastri & pondere æstimata. Tum demum Emplastrum inde cum alijs speciebus s. a. continuetur. Ad foras alliciendum venenum virusq3 in pus convertendum exceaenti specificaq3 virtute pollet.

Cauſticū potentiale in dolorificū.

Præparatio Magnetis Arſenicalis supradicti.

℞. Arſenici Criſtallini,
Sulphuris vivi,
Antimonii Crudi ana part. æquales.

Pilo simul subigantur in mortario ferreo, mittanturq3 in matracium vitreum satis forte. In furnum venti postea in arenam posita ignem tamdiu subtus habeant, donec vitro bene calfacto dictæ species simul instar picis colliquentur. Id quod cognoſces, ſidum filo fundum contigeris materia adhæreat, trahaturq3 instar Therebinthinæ. Postea frange vitrum, refrixamq3 materiam, subfuſcum quæ repreſentat lapidem, ſubtiliter tere & ad uſum cuſtodi.

Anthrace ita aperto tumorem ſuperſtitem diſſolve, ulcus abſterge, & colophonidem demum toti negocio injice ſequentem ad modum.

℞. Succi plantag.
Scabioſæ
Roſar. Rubrar.

Nico-

Nicotianæ veræ ana unc. ij.
Mellis Virgin. crudi unc. iiij.
Vitellos ovor. nō iij.
Therebinth. Laricis unc. j.
Farinæ Hordei unc. ß.

Coquantur igne lentissimo, semper agitando materiam, ad consistentiam unguenti, quo ipso ulceri intus prospiciendum, sequenti superimposito Emplastro.

℞. Picis navalis
Resinæ Pini
Gummi Armoniaci depurati
Ceræ Virginis ana unc. j. ß.
Asphalti unc. j.
Mellis adusti ad nigredinem, & subtil. pulver. unc. ß.
Camphoræ in oleo succini dissoluti drachm. j.
Fiat Emplastr. s. a. quod servetur ad usum.

Quod si Carbone aperto magna instaret inflammatio, orisq; ipsius durities seu callus; præmissis duobus supradictis remediis cataplasmata ex foliis Malvæ, bismalvæ Violar. plantaginis, Radicum Altheæ vel similium emollientia, & refrigerantia adhibere & loco oleorum vel pinguedinum, Mellis rosati, Mellis Mercurialis, lutei ovorum aliquid admiscere oporteret. Res enim

unctuosæ poros constipant, transpirationem humorum malignorum impediunt; quibus conclusis & repercussis continua partium inflammatio dolorq; ut magno Medicorum probro quotidie testatur Experientia, consequeretur.

Quod spectat ad Diætam ipsorum, ab initio usq; ad ἄκμην, quamdiu nimirum & febris & ardor internus excedunt, ab omni assumendorum superfluitate, quamvis etiam appetierint, valdè caveto.

Simile de Diæta

Natura enim seu restaurator (uti Paracelsus loquitur) in conflictu contra destructorem occupatus, superveniente stomachi repletione, uti cadat victoriâ, non minus perturbari potest, quàm si quendam ducto contra hostem exercitu, jam jam aciem aggressurum, amicus totius negotii componendi nomine à qualibet pugnandi superadiq; potestiâ & occasione interim detinuisset. Propterea vires naturales tantum conservare studeas, facilis digestionis victu, laborem febrilem contemperante, corrigenteq; materiam peccantem. Ad quod conveniret Hordeum mundum in aquâ purâ coctum, butyroq; recenti & aceto rosato, vel Sambucino, vel jure Citri, Aurantiorum, Granatorumve ad libitum præparatum. Omnes enim istiusmodi liquores gustu suaves, prædictoq; usui conferentes existimo. Quod si grata aliorum vicissitudo sit, panem mi-

nutum,

nutum, lentè diuq; in aqua coctum præparatumq; ut de hordeo diximus, imperabis. Existente ægro valdè delicato, sequentibus consummatis & jusculis restaurantibus confidendum.

℞. Caponem benè nutritum & visceribus, pinguedine, pedibus, collo, extremisq; alis spoliatum.

Carnis Vitulinæ lib. j. in minutas partes scinde, & matracio impone cum:

℞. Aquar. Succi Melissæ
Succi Bugloss.
Succi Scabiosæ ana unc. iij.

Nobile Consummatum seu restaurativum.

Clauso matracio ne quid exspiret, in B. M. bulliente aquâ spacio 8. vel 10. dierum retine, postea cola & per linteolum exprime, addendo.

Gelatin. Cytonior. transparentis.
Gelatinæ Citri.
Syrupi Violarũ Cœrulei ana unc. j. ß
Aquæ Cinamomi drachm. j.

De quo patienti debito tempore unum, duo, tria cochlearia pro dosi exhibeantur, singulis vicibus admiscendo 4. vel 5. magisterii Perlarum grana, vel etiam duas tresve guttas auri potabilis, alio nomine Magisterium auri apellati in forma liquida. Ad potum, Vinum minus convenit, donec periodus morbi omnino absolvatur, cujus loco interea ptisana jucũda & delicata accipiatur. Declinãte tamẽ morbo paulatim ad jã pre-

Aurum Potabile.

dem

dem interdictorum eduliorum usum procedere nihil interest. Et tantum de modo & ordine ad legitimum Bezoardicorum nostrorum usum in peste observandis. Quamvis etiam dicta occasione & Methodo deficiente adhibere illa non esset religio, de qua sub fine hujus tractatus.

CAP. VI.

De usu Bezoardicorum pro extirpanda febre ardente.

QVamvis κᾶυσος seu febris ardens malignitate contagionq; adeò effrænata non sit, uti pestis; nihilominus tamen tanta symptomatum sævitiâ, tamq; præcipiti decursu quemquam adoriri solet, ut vel sex octove dierum spatio robustissimos etiam juglare queat. Ideoq; mora hic æque perniciosa, ac supra de peste diximus. Posito enim, causam hujus febris aliam non esse, quam igneum calorem in putrida quadam materia, absq; veneno; minori tamen diligentiâ, consilioq; regenda curatio non est, ad illum extinguendum, quam ad expellendum venenum in lue pestifera: eò quod utrinq; subitanea, acuta, lethaliaq; symptomata. Verum equidem est in febri ardente sæpenumero usuvenire, quod absq; ullo remedio, natura motu Critico corpus â morbificæ materiæ tyrannide, redimat, eoq; ipsa persanet. Qua de causa multi Medici ad

Criti-

Criticum naturæ conatum attendentes ægris dictam rerumq; non naturalium legitimam administrationem solum absq; Pharmaceuticorum medicamentorum usu commendant.

Verum tamen cum DEUS ter. Opt. Max. tanta medicamentorum, quibus cum temporis opportunitate uti liceat, copia nos locupletavit; Ego sapientissimorum Practicorum opinioni adhæreo, qui ipsi naturam sæpè desidem nimis ad necessaria sua officia, gnaviter medicamentis adjuvare, corpus debitè purgare, calorem q; attemperare in tempore student. Et hâc Methodo decem restitues, dum vix quatuor possis, si aliâ incedas viâ, id quod experientia abundè demonstrabit.

Triplici ergò via incedendum tibi, ut febri ardente correptos restituas. Primò minuendo humorem bilio sum, focum nimirum febrilis inflammationis, qui totam venarum molem subrepens, sanguinem inflammat, & corrumpit, spiritusq; alterat, universum corporis habitum desiccat, & quibuscunq; sollicitatos ejusmodi febricitantes videmus, symptomata producit. Minutio materiæ.

Secundò uti cor à vaporibus malignis, adustisq; defendantur. Tertiò uti in universum corpus, ne in tantâ combustione succumbat, humectetur, refocilleturq;. Cordis defensio. Corporis humectatio.

Quod attinet ad primum, in principio statim quando

quando, tali se morbo confixum sentit, modo facile ferat vomitus, sequens exhibe vomitorium.

Vomitorium vegetabile.

℞. Fol. Gratiolæ drachm. j. ß.
Fl. Centaurii min. scrup. j.
Tartari albi crudi drachm. j.
Aquæ Scorpionidis sive calendulæ unc. iij.

Infundantur per horas iiij. Colaturæ addantur Syrup. rosar. solut. cum Rhabarbaro unc. j.

Aquæ Cinamomi gutt. x. vel xij.
Fiat hausſtus.

Quem dum offers patienti in promptu habeas ptisanam, vel serum lactis clarificatum, uti in sitis benos ipsius hausto præbeas. Illud enim in partibus sitim restingvit & operationem medicamenti facilitat ἄνω κάτω πάντα. Hic potus quidem amarus valde, virtute tamen tam præstat, quam vix aliud purgativum. Si ager tamen liberaliter genitus & mollis fuerit, facilis item ad vomitiones & purgationes, non nisi mediam, vel etiam tertiam ipsius partem concedas. In hoc enim prudenti consilio opus est. Quod si acerbitatis causa talia non ferrent, ipsorum loco flores Antimonii quemadmodum cap. de intoxicationibus dictum est, assumas. Si nec hi proficias, quod fortasse a vomitorii prorsus ab hac vel illa causa abhorreant, infusionem Rhabarbari cum

Manna,

Manna, uti cap. de peste infecti ostensum fuit, purgationem instituas. In summa, quoquo potes medio, humorem biliosum egregie, quantum res postulat, viresq; patientis ferendo satis sunt, ab initio statim diminue, & ita propriissimum febris subjectum è corpore removebis.

Phlebotomia.

Secundo peracta purgatione uti nusquam impingas, num corpus Plethorâ laboret, numq; missionis sanguinis oportunitas adsit, considera. Si iamq; Phlebotomia necessaria visa fuerit, ipsam sine hæsitatione moliri, sin minus suspendere oportet, postea dare tale Bezoardicum:

Bezoardicum.

℞. Aquæ Succi Veronicæ unc. j.
Diasolis grana viij.
Chrysobezoar gr. iiij.
Misce.

Quo assumpto, sudori viam, secundum quod patienti tolerabile naturæq; consonum, paululum concedito. Si namq; peri nimis hient, ægerq; sudore ultra modum sponte satis superq; diffluat, sudorem remorari satius esset.

Tertio ad restinguendum nimium calorem & inexhaustam sitim, nihil dubites, quin subinde potum, quandocunq; velit, excepto sudationis tempore, porrigas; Dum tamen modice calfactas antea. Nunquam enim non humectandũ corpus est, præsertim in gracilibus ad prohibendũ ne, ut ita dicam, tanto calore nimium præsiccetur.

Refrigerantia & humectantia.

Potus

Potus magis convenientes hoc in casu sunt ptisana simplex vel vitriolata; Aqua fontana tantillo syrupi violarum oleoq3 sulphuris & Aquæ Cinamomi guttis quibusdam correcta; Alias hæc potio singularis ad hunc scopum efficaciæ est:

℞. Seri lactis caprini vel vaccini lib. x.
Succi Buglossi
Borrag.
Endivæ ana unc. iiij.
Sacchari unc. v. vel vj.

Mixta simul clarificentur albumine ovorum ad pellucidatem usq3 Aquæ fontanæ; Aromatisentur Aquâ Cinamomi, & frigida pro potu liberaliter detur. Restinguet enim sitim, lenit partes internas nimio calore exasperetas, humoremq3 biliosum per urinam evidenter educit.

Quod si adhuc aliorum refrigerantium opem implorare necesse est, eo nomine Sal nitri præparatum cum Aqua Sperniolæ eligito. Et sic aliis supervenientibus symptomatibus, ceu vomitionibus, ventris fluxionibus, doloribus capitis &c. cuiq3 suum opponere remedium.

Purgatio & phlebotomia quando intermittenda.

Æger pridem valetudinarius, revellus & languidus, nec purgationibus nec phlebotomo turbandus est. Quin imo ab initio statim grana 4. vel 5. Chrysobezoar cum cochl. j. Syrupi Cydoniorum assumat, idq3 tertio quoq3 die interponendo usum Magisterii Corallorum & perlarum

in ta-

in tabulas cum Saccharo concinnati ad roborandum. Lenitioni promovendæ Eccoprotica vel clysmata non nimis δραστικὰ, sed lenia adhibenda. Purgantia enim si dentur minus quàm debent ἐνεργητικὰ, operatione frustaberis, propter maximum, qui intus est, squalorem, dum nihilominus satis perturbent stomachum; Si justò fortiora, his viribus impares penitus forte succumberent.

Quod superest, postquam ita Methodo & pietate ægrum tractavimus, quilibet benedictionem divinam spe seriâ expectet. In omnibus enim actionibus ad Medicinam pertinentibus, ut & aliàs, Colonos imitari debemus fideles & cautos. Ii enim, cum terram excoluerunt, semenq; suo tempore & modo inavêre suum, tùm toto onere levati sponte acquiescunt, & prosperitatem expectant, ab illo qui, dum vult, vitam & incrementum singulis largitur creaturis; postquam autem ad sententiam messis advenit, cum reverentiâ & gratiarum actione fructus colligunt & amplectuntur, cognoscendo in universum Sapientiæ, Justitiæ, & Misericordiæ DEI, quæcunq; acceperunt, accepta referenda esse; Quin imò totum universum supra captum nostrum ab eodem conservari & gubernari, ut nec immutare quicquam, nec corrigere unquam possimus.

CAP. VII.

De Pleuritide.

QVamvis diversæ pleuritidis species, diversa producentes symptomata, ab antiquis recenseantur Medicis, considerando tamen generale ipsius subjectum, & in quibus partibus soleat hospitari, reipsâ cognoscimus, omnia Medicamenta sanguinem attenuantia, corruptioni resistentia, meatus partesq; obstructas deoppilantia, evaporationem humorum calidorum in alia atq; alia corporis regione conclusorum promoventia, singulis pleuritidis speciebus remederi posse.

Ut ergo in tempore hoc morbo confixis Bezoardicis nostris struatur auxilium; primô dispiciendum est: num Φλόγωσις sanguinis, venarumq; distentio adsit. Secundo: num bilis aliive crassi, vel acres & vellicantes humores in stomacho superabundent. Sanguine enim existente præcalido, incunctanter vena Basilica lateris affecti tundatur, eò usq; mittendo sanguinem, quousq; Temperamentum, ætas, morbi magnitudo, anni tempus, aliæque phlebotomiæ circumstantiæ permiserint; de quo, ut & aliis in morbis, Capivaccius & accuratiùs & uberiùs.

Phlebotomia in latere affecto.

Horâ post alterâ hanc præscribe potionem:

Potio diaphoretica.

℞. Aquæ succi papav. Rhæadis diligenter destillati unc. j.

Dia-

Diasolis gr. viij. vel x. Misce.

Quo assumpto in lecto coopertus stragulis bene sudet, quous q3 vires abs q3 incommodo ferunt.

Econtra stomacho humorum illuvie nimis refarcto, auspicanda cura est à sequenti vomitorio. Syrupus Vomitorius.

℞. Salis Vitrioli ʒß. vel ℈ij.
Mellis Rosati.
Aquæ Cardobeed. ana. ʒß. vj Misce.

Vel propinetur Aqua Vomitoria præstantissima in hunc modum præparata.

℞. Vitri Antimonii Hyacinthini more. Aqua Vomitoria ätipleuritica.
Matthioli præparati & in subtilem pulverem redacti.
Salis Cardubenedicti ana gr. xxxx.
Aquæ succi Veronicæ unc. v.
Aqv. Cinamomi gutt. xxx.

Infundantur in B. tepido per horas 24 postea colentur per chartam, & serventur ad usum.

De quo patienti 3. 4. 5. 6. vel 7 drachmas secundum quod repletus, robustus, facilis, vel difficilis ad purgandum fuerit, propinabis; Singula enim drachma hujus aquæ singulum Vitri ipsius granum viribus adæquat. Excitato sedato q3 iterum vomitu, potio Bezoardica, ad præscriptum assumatur.

Nullus quidem dubito, quin Vomitoriorum mineralium à multis pro venenis potius, quã pro

Num Vomitoria pleuriticis conferant?

Medicinis habitorum usu, stomachum plurimorũ valdè concitaturus sim. Verùm sua cuiq; esto Helena, Mihi mea. Quamvis enim quis dicat: Vomitiones medicinas esse exagitatorias, Spiritus impense nimis exaggerare, alterare sanguinem inq; partibꝰ affectis magis inflammare &c. singula tamen ad veritatis trutinam ponderantibus tanti momenti non reperiuntur, ut ne vanarum ociosorum ingeniorum conjecturarum, & experientiæ contrariarum machinationum turpitudinem effugiant, ne dicam ea quenquam à vera sententia abducere posse. Vomitoria siquidem supradictorum humorum massam, subjectum scilicet, ex quo multi vapores, iiq; mordaces & acres ad partem affectam subinde ascendunt, expurgant; adeoq; febrem ipsam diminuunt, inflammationem præcavent & vel punctiones laterum tollunt vel mitigant. Quæ ipsa profectò non contemnenda pericula minantur, si corrupti humores in corpore impunè relinquantur. Concedo quidem tùm, quum vomitus cietur, Spiritus partesq; quodammodo ad indignationem perturbari, attamen illam eo usq; non persequi, ut ne æquo animo ad integram postea sanationem consequendam sufferri possit. Et quid tibi aut mihi, aut ulli viro bono argumenta ubi sensus judex est, multorum etiam celebrium Medicorum authoritas arbiter?

Sed

Sed ad propositum μελέτημα revertor. Si ergò accideret, ut ambæ hujusmodi repletiones sanguinis scilicet & vitiosorum humorum, in corpore concurrerent, & evacuatio utrinque æqualiter indicaretur, quod sæpe fit, tunc vomitorijs prima, venæ sectioni altera, Bezoardicis tertia Curationis cura debeatur.

Aliàs, quando neutrum eorum præstò est, nec vel purgatio, vel Venæsectio indicatur, interim etiam natura patientis viribus prostrata succumbit, à Bezoardicis, mediocriter sudorem provocando auspicari oportet.

Attamen & venis meatibusq; apertis si sudore fluxo, sanguis phlebotomiâ adhuc ventilaretur, maxima alleviatio sequeretur; Inprimis Melancholicis, frigidis, imbecillis & meticulosis. Venis enim apertis & spiritibus calore excitatis, (usu nimirum Bezoardicorum) sanguis tenuior & fluxilior, æger etiam ad ferendam sanguinis missionem idoneus magis redderetur. Quæ ipsa etiam militat ratio quòd in febribus intermittentibus aliquando, ægrotis nimirum Melancholicis existentibus, venæsectio necessaria visa, durante paroxysmo magis quàm ἀπυρεξίας tempore committatur; idq; vel pari vel majori successu, quàm dum aliàs infebricitationis tempore vena sanguineis & robustis secetur. Venæ sectio quãdo sudoriferis postponenda.

Hactenus de remedijs generalibus, & specificis.

Unguẽtum doloribus oppositũ.

Jam quando dolores in parte affecta valdè sæviunt, sequenti unguento bis in die usurpando, illos demulcias.

℞. Succi Nasturtii aquatici unc. viij.
Quinquenerviæ unc. vj.
Butyri recentis unc. vj.

Bulliant lento igne ad consumptionem humiditatis. Deinde addatur olei succini albi non rectificati ʒß. Misceantur pro Linimento.

Ægro tussiente, & sanguinem aliamve materiam per os respuente, ad digerendam & abstergendam eam, convenientia pectoralia subministrabis.

Ad restrictam alvum emolliendam, & ventos vaporesq; concluſos dissipandos Clysmata rectè injicias. Cæterum pro diæta, cane pejus & angue habeatur vinum, potus esto ptisana hordeacea uvis passis communibus vel Corynthiacis, Hydromelite, Cerevisiâ secundariâ, Syrupo aliquo vel Tussilaginis vel violarum dulcorata, fugiantur acetosa; Nutriantur pane, Cremore hordei, cum butyro recenti, vel oleo Amygdalarum dulcium præparato; Lacte amygdalino, pomis dulcibus, assatis cum saccharo & c debito tempore dum febris exulat. Post febris finitionem jusculæ restaurantia, ova recentia, pullorum, aviumq; campestrium caro, modicum vini etiam cum ptisana, assvetis præsertim, maximopere prodest.

Cum

Cum tamen febris abest, & horripilatio, & imbecillitas insuper molestias creant, vinum præsentibus non denego, dummodo in debita illud exhibeatur quantitate.

CAP. VIII.

Curatio Variolarum.

VAriolarum Morbus universalis adeò est & communis, ut raro videas, qui quadragesimum vel circiter annis superatis, ab illis intactis prorsus immunitatem jactare possint.

Cõmuniter pro salubri & exiguo malo habetur, puta quòd naturalis evacuationis modo corpus mũdificare & à mẽstruosa malignaq; alvo matris usq; contracta labe liberare creditum est.

Verum enim verò illud sæpè adeò contagiosum & crudele existit, ut non solum quàmplurimos adultos etiam quos corripit jugulet, sed etiã pestilentialem prorsus aërem post se relinquat.

Quin imò sæpè observatum est illius malitiã multos in externis partibus adeo devastatos fuisse, ut, ne penitus internecioni ipsos tradere oporteret, Medici ad crudelissima, vereq; cruenta remedia, ferrum scilicet & ignem usq;, pervenire coacti fuerint.

In Variolis nulla præservatio.

Fieri non potest, ut quenquam à tali morbo præservemus; Imò cum periculo non levi conjunctum est, periculum ipsius facere,

Officium ergò Medicinæ, quantùm hic præstare potest, in hoc consistit: ut naturæ jam afflictæ, & delassatæ, auxiliarias mittat copias; ut q3 viscera à corruptione defendat, & in doloribus aliis q3 symptomatibus remedia suppeditet.

Ad humores (quibus natura tantopere delassatur) foràs ejiciendos, considerare inprimis oportet: num stomachus, communesq3 viæ, superfluitate aliqua retundent nec ne. In tali siquidem casu à purgatione tanquam à linea auspicaberis, duplicem ob causam. Primò quod eô ipso Corruptionis subjectum, ab humoribus, dum præter naturam retenti fuerunt, fermentatis, corruptis, & à calore interno, qui totius fundi calamitas est, accensis, obartum rescindatur & expurgetur.

Secundò, quod stomacho ita perpurgato Bezoardicis postea locus magis detur, quàm dum ille variis sordibus adhuc scateret.

Quandoquidem ergo Ventriculum ab illuvie suâ vindicare omninò necesse est, statim in prima morbi invasione, antequam pustulæ foris conspiciantur, ita agito.

Potiuncula Vomitoria.

℞. Salis Vitrioli gr. v. vj. vij. x. aut minus pro circumstantiarum conditione.
(Adulto debetur ʒß. ad ℈ ij)
Syrupi Violar.

Aquæ

Aquæ Scabiosæ q. s. ad magnã vel parvam potionem. Fiat potiuncula.

Propria ad vomitum excitandum. Vice Salis Vitrioli, si qua sapor ipsius formidabilis sit, Vomitorium Antimoniale precedenti cap. descriptum assumere licet. Pariter quando parentes ex insciti a neutrum admiserint, purgationem ex Mannæ & Cremoris Tartari simul unitorum sufficiente quantitate instituc. Illa ipsa enim ex purgantium familia benignissima vere sunt & Benedicta. Parem tamen cum prioribus efficaciam & operationem ab his nemini polliceor. Non enim satis est cavere, ne corpus purgatione aliquantulum sollicitantibus Medicamentis atteratur; Quin imò ad id sedulò convertenda cura est, ne illa nemis tarde perficiant operationem, relinquendo ea quæ relinquere minus oportebat.

Quidam periculosam valdè arbitrantur usuram purgantium medicamentorum in hoc affectu, quomodocunq; etiam sive per secessum sivè per vomitum operantium, his suffulti rationibus, quod nimirum materia peccans à circumferentia versus centrum eâ ratione magis illiceretur, impediretur q; materiæ per poros dissipatio: Attamen possum affirmare contrarium ab ipsis effectibus, quos sæpè hisce meis oculis vidi. Nam quoniam purgatio porrigitur antequam pustulæ Purgantium usus in variolis legitimus.

prorumpunt, eaq; minus violenta vel hydragoga, quâ humor serosus de longè attrahatur, tantum abest, ut naturam ab expulsione per loca conferentia impediat, ut potius illam hoc modo exoneratam, ad reliquias per poros detrudendas alacrius confortet, & impellat. Id quod observavi, in propria filiola annorum quatuor cum dimidio, inprimis morbi prædicti symptomatibus valdè afflictata & stomachū, pectusq; impurum habente, adeò, ut natura hoc modo impedita ab officio expurgationis tedere prorsus cogeretur; Statim enim dum per vomitoria purgationem una aut altera vice tentavi, ipsaq; biliosa simul cū phlegmatica illuvie rejecit, pori recludi, totumq; corpus pustulis abundare cœperunt, ita ut feliciter absq; ullo symptomatis, pectoris, gutturis, cōsveto succenturiatu, restituta jam tū quoq; sana vivat.

Similiter superiori æstate mihi accidit Hagæ cum Ancilla Domini Baumont, Illustris Principis Henrici Nassoviæ Equisonis triginta quatuor annorum hoc eodem morbo ægrotante.

Postquam enim stomachum valdè coinquinatum, magnam oris amaritudinem, urinam valdè biliosam cum magno vomendi desiderio unà sentiret. Vomitorium propinabam mole ad constitutionem ipsius mihi visa conveniente. Quo factum est, ut humoribus ad exitum benè dispositis (minima enim medicamenti illig erat dosis)

pur-

purgatio adeo succederet, ut postquam quater vel quinquies vomuerat leniter, continuè postea ad vesperam usq; nonnullis arduis symptomatibus supervenientibus, dejiceret. Exhibui ipsi dosin unam Laudani & postridie benè quietam iterum inveni, vetus enim fluxus desistebat, mens q; benè habebat iterum. Sequenti verò die tota pustulis obsessa à capite ad calcem usq; fuit, & brevi postea ad se tutò rediit. Quod si purgationes materiæ morbificæ secretionem impedirent, in hoc casu, ubi æquè subtiles quàm crassi humores eliminabantur, minimè curatio successisset.

Insuper quid dicendum de Laudano ex opio ad omnium ferè Medicorum sententiam frigido in 4. gradu, & narcotico? Anne secundum hanc theoriam inferendum fuisset, quod in corpore usq; adeò eximanito sensus esset stupefacturum, increassaturum materiam peccantem, & reliquum caloris nativi suffocaturum? Nihilominus tamen contrarium usu venit, dum Laudanum suas Laudes in hoc fluxu sistendo, somnum inducendo, vires recuperando & sic materiam morbificam naturæ viribus auctis secernendo, egregiè probavit. Et plures observationes adducere facilè possem, si opus esset, & brevitas scripti pateretur.

Ad rem autem revertendo dico: statim post purgationē infanti exhibenda esse unum, duo vel tria

Aurum diaphoreticum. *tria grana Chrysobezoar in aqua destillata succi Veronicæ in forma potionis ad sudandum modice. (Nimia enim sudoris prolicitatio utilis non est,) tenendo ipsum calidè donec pustulæ foràs prodierint. Quod si cum difficultate fiat, ut sæpè accidit, repetenda prædicta Chrysobezoardici dosis est, etiam ad tertiam vicem, si opus videtur. Hoc enim modo facultas expultrix robore aucta apertiq3 poris, facilè noxia â se protrudit.*

In puris corporibus loco purgantis medicamenti statim Bezoardicum administretur. Et tantùm in genere de prædicta cura.

Insuper valdè necessarium est in accidentia quoq3 hujo morbi animadvertere, sequēti modo.

Remedia oculorū. *Primò oculis suppetiæ ferendæ sunt, ne corrumpantur, hocq3 nomine in usu celebria sunt Crocus & Lac, mixta invicem & mox ab initio circum circa inuncta. Crocus enim facultate sua incrassante, & anodynâ penetratione malignorum subtiliumq3 humorum resistit, ardorem mitigat, & concursum materiæ peccantis eo modo impedit, unde communiter bene habere solent, si ab initio antequam materia fluxerit, adhibeatur.*

Ad os & linguam *Sæpè inflammatio & putrefactio in gula & ore, præsertim prætermissa ab initio purgatione negotium facessunt, tàm ratione officii partis affectæ, quà sine homo sustentari non potest, quam respe-*

respectu situs. Optimum igitur erit per intervalla cochlear liquoris lenientis modice abstergentis, resistentiúq; putrefactioni propinare. Ad quod inserviet sequens Julepus.

℞. Aquarum succi Fragariæ.
Plantaginis.
Sambuci.
Succi Glyzyrrhyzæ.
Tussilaginis. Julepus.
Dianacum simpl. an. unc. ß. Misce.

Dosis ipsius ter quaterve indies exhibeatur, & in casu constipatæ alvi applicetur suppositorium ex melle rosato.

Corruptioni & putrefactioni partis cujusdam externæ, quæ interdum, quamvis raro, accidit, vereq; periculosum symptoma est, occurrendū est remediis infrà de Gāgræna descriptis.

Contra sitim potus audacter ad satietatem cōcedatur de Julepo aliquo svavi, vel de ptisana edulcorata & tepefacta, præsertim in principio, ne calor nativus subitaneo horore repercussus à Laudabili proposito desistat. Cavendus etiam magnopere vini usus est, præsertim ubi febris adfuerit, quippe quod & febri focum accenderet, & paroxismis Epilepticis, Spasmo convulsionibus, ipsiq; morti etiam ansam præberet.

Si caput dolore præcimio afficiatur, noctesq; insomnes habeantur, commendatum tibi habeas

granum

Anodynum & hypnoticum Specificum.

granum dimidium vel integrum Laudani in pauxillo aq. Cardobened. dissolutum, dummodo pectus minus viscidis humoribus repletum & respiratio libera fuerit, Et hoc medicamentum somnum conciliabit, dolorem, ardoremq; mitigabit egregiè.

Ad turpes Variolarum cicatrices præcavendas

Quando variolarum vestigia turpitudine faciem afficiunt, dupliciter resistendum est; Primò impediendo, dilatando, dissipandoq; materiam, ne tàm in facie hospitetur, quàm in aliis corporis partibus. Posteà præcavendo, quando jam foras gliscant pustulæ, ne nimium carnem derodant; Quandocunq; ergò in principio infantem tali morbo decumbere animadvertis, singulo die, ter quaterve unguento aliquo astringente & mediocriter refrigerante faciem illimas, verbi gr. liquore Myrrhæ unguento rosato permixto; idq; sine intervallo, donec pustulæ cutem totius corporis bene occupaverint. Sic enim pori adeò constringuntur, ut materiæ peccanti omnis aditus egregiè præcludatur.

Interum tamen benè prospitiendum est ipsi Naturæ, ut diximus, ad eum finem nempe, ut in exterminandâ materiâ noxiâ, eaq; longius à corde propellendâ, sese alacriorem præstet.

Alterum illud ne nimium erodant carnem, obtinebis, humectando pustulas jam formari cæptas, tepidâ malvæ decoctione cum pauxillo sac-

charo

chari concinnata, vel instar Cataplasmatis superposita; pulvere itidem pomorum dulcium in lacte coctorum, perq; cribrum actorum, & cum saccharo & croco permixtorum. Ejus enim remedii beneficio celeriter marcescunt. Quo facto abscindendæ sunt subtili forcipe, & postea foliorum plantaginis decoctolavandæ, permodicoq; mellis rosati ad purificationem juvandam demulcendæ. Deniq; quando jam arescere incipiant, seq; bene habeat infans, faciei omni sero fomentum superinducatur ex decoctione furfuris frumentacei cum sacculo in lactis sero cocti, ad poros cutis aperiendos sudoremq; proliciendum. Sublato eo inunge oleum, quod antea in promptu habeatur, tali modo præparatum.

℞. Olei de vitellis ovorum per expressionem.
Olej de Benn.
Vini albi opt. ana unc. iiij.
Mirrhæ electæ subtil. pulver. unc. j. ß.
Gummi Sandarachæ. (unc. ß.
Asæ dulcis sivi Gummi Benzoin. an.

Infundantur in vitro, & ponantur in B. M. vel fimo equino per 40. dies, deinde colentur & serventur ad usum. Quæ ipsa inunctio semel quotidiè, vel ad minimũ alternis diebus, per duas vel tres hebdomadas continuanda est sine intermissione. Nisi enim, quibusdam in casibus, veluti si

ti si infans nimis parvus, & delicatulus exiterit, contra indicetur, procul dubio egregiam experieris operationem. Nec ignoro ad hoc idem ex variis classibus Medicamenta desumi posse, quibus, qui volet, proprio ingenio fretus, ad prædictum scopum dextre utatur. Meum interim bono publico inserviendi studium boni consulatur. In adultioribus tam purgantium quam Bezoardicorum dosis ad proportionem ætatu virilem, ipsiusmet morbi semper dimetienda est.

CAR. IX.

Contra morbillos.

Hic affectus, nisi febri ardenti implicatus, usq; adeo periculosus non est, nec etiam tam contumax ut variolæ, propterea etiam ut plurimum ad Medicorum manus non pervenit: Nihilominus quia materia peccans naturam lacessendo expultricem ejus facultatem impedire potest, ad sequentia attendere oportet:

Diaphoreticum ℞. Chrysobezoar gr. j ij. iij. ad proportionem ætatis & virium.

Aquæ stillatitiæ de succo Pimpinellæ cochl. j. & propina.

Posiquam propinaveris in lecto se gerat calide mediocriter, & dubio procul, dummodo natura non omnino victa fuerit, morbilli foràs apparebunt. Quo facto, tam regiminis victus, quam

quam aliorum particularium accidentium ratio recte habeatur. Ad quod superius caput remedia quoq; subministrabit.

CAP. X.

De Dysenteria.

Dysenteria seu profluvium sanguinis per intestina & alvum ad Classem morborum acutorum & populariter grassantium pertinet. Propterea, quod in populum grassando, brevi tantam excitet stragem, ac si fuisset pestis ipsa. Idq; potissimùm circa autumnum, quando fructuum abundantiâ, ex stultaCupedia, vel etiam penuria homines nimium repleti ad aquæ potum sese conferunt. Eo ipso enim vires ipsorum dejiciuntur, stomachus pravis humoribus repletur, Temperamentum Epatis alteratur, sanguis depravatur, humores dissolvuntur, facultas retentrix partium labefactatur, expultrix irritatur, adeo ut in febres ardentes fluxui sanguinis complicatos facile incidant, & pauciss imi diebus vitam finiant suam.

Tractabimus hoc in loco tantùm de dysenteria illa maximè universali, & maligna, non item de cæteris sanguinis profluviis.

Duobus itaq; remediis curà ipsius absolvenda est. Uno Prophylactico; Therapeutico altero.

Prius consistit in eo, ut Caveamus nobis à nimio fructuum esu, à potu tenui & frigido præser-

tim ut fructus comoderimus, sumantur item singulo mane guttæ iij. vel iiij. olei sulphuris vel vitrioli in cochlearí vini, vel cereviſiæ, vel aquæ communis. Et hoc tam vili emitur pretio, ut nemo, credo ſit, cui ad illud ipſum per totam æſtatem redimendum non ſuppetant ſumtus. Ditiores à fructibus prorſus abſtineant, in eorum locum ſalubri victui operam dantes. Quod ſi etiam cum ægrotis familiaritatem habere oporteat, ſæpe utantur Diaſoli noſtro cum conſerv. roſar. rubr. vel etiam Syrupo Cydoniorum permixto. Mane nares muniant unguento Bezoardico, contrà malignitatem aëris, graveolentiam item ab hoc morbo ſubortam. Stomachum pravis humoribus onuſtum ſi ſentiant, pilulis noſtris Balſamicis ſupra 3. Cap. deſcriptis ſerò ante cænam purgationem inſtituant, potiſſimum quando Lactucâ, fructibusve horariis paſti, mali aliquid ſuſpicantur. Et ſic à dicta labe σῳ Θεῷ, conſervari quemlibet poſſe exiſtimo.

Curam auſpicari oportet ſubitò, quanto nempè vires adhuc valuerint. Primò, expurgandi humores viſcoſos & peccantes. Secundò, robur partibus conciliando: Profluvio ſimul reſiſtendò vel eundem omninò præcavendo.

Ad primum ſcopum collimamus ſequenti hemetico.

℞. La-

℞. Lapid. Philosophici Fioravanti gr. v. Hemeticum nobile.
vij. viij. ad jx. ad x. pro virum differentia.
Conserv. ros. rubr. ℥ij.
Ol. Cinamomi gut. j. Fiat Bolus.

Quò devorato, os liquore aliquo colluatur, ut melius ad stomachum succedat, possunt etiam pilulæ inde formari; cum syrupo quodam & Boli loco deglutiri cum custodia. Hoc loco dignatus sum Vomitorium istud, quod egregiè sæpe mihi plurimes præstiterit, tam facultatis, quâ pollet, hemeticæ, quam adstringentis & roborantis causâ.

Et hoc inde proficisci arbitror, quod in ejus compositionem Chalybs & ferrum magnâ satis copiâ ingrediantur, prout videbunt, qui præparationi ipsius horas operasq; impendent. Consulatur Fioravanta in Corona Medicinali, Attamen ab aquæ fortis spiritibus cum beneficio Ignis tum ablutionibus ritè vindiceretur necesse est. Nec enim sufficit, rudi tantum Minervâ medicamentum præparare posse, sed & opus est, scire particulariter, in qua substantia, in qua operatione, benignæ malignæve ipsius sitæ sint qualitates & multa alia. Et necessariam hanc fuisse admonitionem arbitror, quod plures noverim hisce arduis studiis sese intermiscentes, eo ipso veri sanitatis turbatores, qui ne tantillum quidem instructi de corio humano immane quantum ludunt.

Vomitorium aliquantò mitius.

Alterum vomitorium, cui in Hemetologia nostra, & hoc etiam in loco, meritò suas quoq; debemus laudes, tale est:

℞. Salis Vitriol. ℈ j. ℥ß. vel ℈ ij. ad differentiam corporum Syrup. Cytoniorum.
Aquæ Betonicæ ana unc. ß. vel j.
Aquæ Cinamomi gut. x. Misce & propina.

Quod si quid vomitoriorum usum prohibeat, ut sæpe usu venit, materiam peccantem infusione Rhabarbari cum Manna ad sufficientiam purgari operam dabis.

Purgationi succedat venæ sectio, quando ea indicabitur, postmodum Chrysobezoar, dosis j. in cochleari Syrupi Cydoniorum. Pro pauperibus Crocum Martis (pro cujus integra libra justo pretio numeratur dimidius coronatus) ad grana x. vel xij. cum conserva rosar. rubrarum commendo. Et quodquod horum usui destinaris viginti quatuor horarum spatio bis exhibeas.

Si magnus dolor urgeat, pilula una Laudani deglutienda detur. Eâ enim dolor fugatur, quies conciliatur, totiq; curæ egregium auxilium præstatur.

Ita quoq; venter inungatur bis in die oleo Cytoniorum, Myrrhæ, Mastichis invicem contemperatis. Et dubio procul bonus inde sequetur effectus.

Quod

Quod Dietam attinet, jusculis potissimum, cibisq; aliis restaurantibus facilioq; digestionis, ratione tamen diligenti ad omnes circumstantias, an item febris adsit, nec ne, habitâ, nutriantur. Potus esto ordinarius: bona ptisana, bene cocta, dulcorata, & Cinamomo aromatisata, Aliquando etiam modicum vini Clareti, adua Menthæ vel Melissæ mixtum.

Reliquas dysenteriæ species quod attinet, particulariter nempe ab Epatis imbecillitate, ulceribus intestinorum procedentes, earundem remedia ex superioribus singulatim hauriri possunt. Pro Epatis imbecillitate operas præstabit suas, Emplastrum Dysentericum; pro intestinis, Infusio Hypericonis cum jusculo capitis Vervecis facta, uti diximus cap. de febrib. ardentibus, & sic pro aliis alia.

CAP. XI.

De Hemicrania.

QVoniam Bezoardica præcipuè venenis acutisq; affectibus opposita sint, magis pro renata fore duxi, toto veluti libello in duas partes diviso, prius de acutis morbis tractasse, antequam sequentium Chronicorum nempe curam auspicarer. Quamvis tamen animus nunquã fuit generalem Methodum, vel medicinales institutiones, quin potius directionem, & usum trium

noſtrorum Bezoardicorum tractaſſe; Nihilominus benevolus Lector meam manuductionem hanc, dum jam ad Chronicos etiam affectus utilitatem Bezoardicorum demonſtro æquo animo, ſpero, accipiet. Pro iis ergo quibus caput Hemicraniâ laborat.

℞. Flor. Betonicæ.
Meliſſæ ana ʒß.
Diaſolis ʒß. Miſce.

De hâc mixtura ſingulo mane per 3. quatuorve ſeptimanarum ſpatium ægro exhibeatur, corpore tamen ſequentibus pilulis Cephalicis rite purgato.

℞. Suc. fæniculi.
Roſ. rubr.
Betonicæ
Meliſſæ ana ℔j.
Majoranæ ℔ß.
Aloës lucidæ ʒviiij.

Aloë in ſuccis depuratis in olla vitreata diſſolvitur & humiditas decoquitur, donec ſimul picis conſiſtentiam adepta fuerint, pilulæque formari aptè poſſint. Poſtea aloë ita compoſita accipitur, & ad ſingulam ipſius unciam incorporantur ſequentia.

Pilulæ Cephalicæ.

℞. Eſſentiæ fol. fenæ per aquam Tartariſatam diligenter extractæ ʒiij.
Eſſentiæ Hellebori nigri ſtrigonienſis

sis (vel ex alio loco) ver. & opt. per lixivium ipsius Hellebori extract. ℥ j. 2.
Ligni Aloes resinosi
Cariophyll. an. ℥ iiij.
Spicæ Nardi Ind. ℥ ij.
Ol. Majoranæ.
Angelicæ
Nucis Muschatæ succini albi nō. rectif. an. gutt. x.

Mixta & incorporata in membrana oleo amygdalarum dulcium irrorata bene custodiantur ad usum. Dosis earum esto à ℈ j. ad ℥ ß.

Dentur mane jejuno stomacho; Vel etiam vesperi ante cœnam, & tum in minore pondere usurpantur. Post purgationem hanc & venæ sectio instituì potest, in corpore sanguineo calidoq; : aliàs minus.

Sic & tempora inungantur interdum unguento Bezoardico.

Et his remediis rectam victus rationem observando, ventu, nimio calori aut frigori se subtrahendo, brevi morbo huic nuncium remissuri sunt, nisi forsan radices egerit, vel senium naturæq; imbecillitas difficultatem pariat.

CAP. XII.

Contra oblivionem vel hebetudinem memoriæ.

AD memoriam, à frigidis humoribus in cerebro perdominantibus deperditam, restituendam, sequentia præscribimus capita.

1. Semel atq; iterum purgatio pilulis Cephalicis ex præcedente capite instituatur.

2. Singulo mane per tres septimanas tria vel 4. grana Diasolis cum conserva florum Rorismarini sumantur; Caputq; pectatur, & hebdomatim lotione purgetur, capillis intercalando pulverem Ireos, Majoranæ, fricandoq; pannis asperis calidis; vel caput lavetur lixivio super Rosmarinum, Majoranam, Thymum, Melissam, radices Acori, Iridis, aliarumq; rerum capitalium aliquandiu infuso.

3. Mane aliquando Nucha inungatur unguento Bezoardico. Adhæc si recta victus moderatio accedat, per tempus diligenter à frigore cavendo, nullum erit dubium, quin brevi memoria in pristinam vivacitatem restituatur. Exceptis iis casibus, ubi hebetudo ista à generali corporis debilitate enata fuerit, vitæq; melior pars transierit.

CAP. XIII.

Contra Vertiginem.

VErtiginosis consulendum est, ut omni mane pauxillum Diasolis cum conserva Florum Betonicæ intro deglutiant, interdum etiam soma-

stomachum per Sal Vitrioli expurgent, sanguinemq; pro necessitate ex vena Cephalica dextri brachii (attamen discretione) mittant.

Deniq; & ipsis inunctio in tempora & nares ex unguento Bezoardico, præsertim ubi mali Originem ex cerebro magis quàm stomacho susticeris, valdè convenit, cum aliàs si ex stomacho malum proveniat, duobus prioribus remediis totum negotium conficere liceat.

CAP. XIV.

Contra Lethargiam vel stuporem cerebri.

QVamvis Lethargiæ nomine nullus alius morbus propriè appellandus veniat, quàm magna illa cerebri stupiditas, cum privatione memoriæ, continuo somno, & linguæ titubatione, quâ ipsâ plurimi etiam adfliguntur; Nihilominus tamen Carus, congelatio, & coma quæ quàm proximè ad Lethargiæ propriè sic dictæ naturam accedunt, generaliter sub Lethargiæ cura tractari possunt.

Et sunt tales affectus, præsertim congelatio, periculosissimi, & verè deformium & horribilium symptomatum causæ.

Quodipsum multi mecum superiori æstate experti sunt in quodam Juvene hoc modo ægrotante, cujus nomini hoc in loco parco, annorum

circiter viginti sex, boni corporis habitus, temperamenti inter sanguineũ & plegmaticum medii, bonæ indolis, & ingenii ad modestiam & amorem nati. In accessione enim mali (quod quidem interdiu nullos observabat typos, attamen nocturno infallibiliter revertebatur) tanta sensuum inordinatione corripiebatur, ut nec motus, nec vitæ ipsius ullum reliquum erat indicium, præter lentam respirationem, caloremq; corporis; Oculos semper fixos & apertos instar glaciei micantes tenebat, per horas aliàs plures, aliàs pauciores, secundum quod vel minor vel major copia materiæ in cerebrum influxæ. Expergefactus omnino insciis omnium rerum erat, nec insomniorum, quæ procul dubio viderat, recordabatur amplius, imò pro certo statuo, quod, si auris, manus, aut pes ipsi decisa vel abrepta fuissent, (quãvis aliquando, licet raro in titillatione plantæ pedis, absq; tamen ulla experrectione, movebatur) ipsum dolorem non nisi obscurè percepisse. Aliquando enim, cum ita stupidus jacebat, sub sinistrum genu, ruptorium ad cauterium excitandũ applicare feci, & paulo post ligaturas removendo & super escharam digestivum apponendo nihil quicquam doloris percepit, sed alto sopore obrutus semper mansit.

Post aliquot horas demum experrectus doloremq; & ligaturam sentiens, mirari subiit, quo-

quomodo sibi inscio hæc omnia advenissent. Aliquando idem eodem paroxysmo triginta aut quadraginta horas sine experrectionis intervallo detinebatur; Quin imò ad hæc usq; tempora, quamvis mitius, eodem modo interdum adfligitur. Sed ut ad rem redeamus, quamprimum Lethargiæ halitum olfaciamus ante omnia purgatio per sufficientem Salis Vitrioli *dosin, vel per Mercurium vitæ instituatur;, eaq; postridie, etiam si necessitas postulet, pilulis cephalicis nostris, aut quibuscunq; aliis continuetur, donec corpus ab omni humoris pituitosi superabundantia optimè rectificetur.*

Unguẽtum ad sudorem.

His præmissis quatuor aut quinque auroris in lecto sudor proliciatur unguento Bezoardico toti corpori obducto ad modum, quem capite de intoxicationibus significavimus, frigus posteæ summo studio cavendo. Humore seroso ita per sudorem exhausto, & sanguine fluxili reddito, in plethorico & juvenili corpore, vena etiam Cephalica dextri brachii cum fructu aperiri posset. Sic enim & spiritus quodammodo alterarentur, & venæ capitis exonerarentur.

Tribus his peractis, ægro singulo manè sequens compositio commendetur.

Mixtura Cephalica.

℞. Conserv. Majoranæ
Melissæ an. ℥j.
Diasolis. ℈iiij. Misce.

Insu

Insuper tempora, nares, nucham modico unguenti Bezoardici aliquando oblinias, & sternutationes, capite de peste infectis, ejusq; particularibus symptomationibus descripto, cieas. Hanc methodum quinq; vel sex hebdomadas usq; continuando, & Diæta convenientis regulas observando, (abstinendum enim est, à cibis phlegmaticis, ventosis, acribus, alterantibus, variis, nimio potu, somno, violentis exercitiis, Cholera, Melancholia, Venere, humorum ebullitionem, causantibus) humorem illum narcoticum materiamve peccantem cerebro impactam brevi consumtam, sensus redintegratos, totiq; morbo per omnem vitam maximam securim injectam iri, nullum erit dubium.

Quod si malum fuerit inveteratum, vel ex naturali propensione obortum, semel singulis annis vel ad minimum biennio, tempore veris prædicta repetenda sunt remedia. Inprimis multùm confidat in pilulas nostras Cephalicas, Luna Sextiliter solem adspiciente, postmodum etiam in unguentum Bezoardicum, ut dictum est præsertim in aurora, cœlo existente nebuloso humidoque, quod quàm fieri potest declinandum.

CAP. XV.

De Epilepsia.

Epilepsia morbus est ut plurimùm infantibus magis

magis quàm adultis familiaris, idq; duplici ex causa. Vel enim ab uteri Matris sanguinisque ipsius inquinamentis mali hoc secum apportant; Vel ab humorum acrium & vellicantium copiâ, flatibus item ventris, dolorem & extensionem intestinorum causantibus facilius in illud incidunt.

Et hæc distinctio adprimè exusu est, ad infantium curationem. Illis ergò quibus Epilepsia connata est, ad duplicem scopum collineando auxilium præstabimus: primò nutriendo ipsos rebus Epilepsiæ specificè oppositis. Secundò administrando Medicinas convenientes secundũ ætatẽ.

Utrumq; humorum corrigendorum spirituum illustrandorum morbiq; ipsius essentiæ diminuendæ causâ.

Quod primum attinet considerandum est: anne Mater infantis Valetudinaria, natura Melancholica, timida, cujus gratia spiritus facilè turbantur, & impressionibus phantasticis, arumnosis, obnoxii existunt. Miselli enim infantes ab ejusmodi matribus tantam labem lacte quotidie insugunt, ut per totam vitam postea morbidas arumnas eluctari nequeant.

Inprimis ergò nutricem habeant juvencam, sanam, & temperantem in cibo, potu, Cholera & reliquis rebus non naturalibus. Victus, itemq;

potus

potus ipsius esto, non ventosus, neque nimium calfaciens sanguinem, singulo mane (si se pro salute infantis dare velit) assumat conservam Betonicæ quantitate nucis castaneæ cum grano j. vel duobus Diasolis permixtam; Sæpius bibat Aquam Betonicæ, Hypericonis, florum tiliæ, vel infusionem illorum solam vel ordinario potui attemperatam: Idque decem vel duodecim continuos menses vel etiam per totum lactationis spatium.

In matrimonio si vivit, sedulò attendendum est, quando imprægnetur, ut infans vel ablactetur, vel ab alia nutriatur; vel etiam pultibus aut pane trito cum aqua & pauxillo butyri recentis oleive amygdalarum dulcium satietur.

Quò ad pharmaciam: singula Lunæ mutatione dentur granum j. vel j ß. Chrysobezoar in cochleari Aquæ succi hypericonis, vel ejusdem Syrupi ex floribus compositi, quod summum mali hujus remedium laudo, si ad prædictum usque tempus continuetur. Et hoc modo morbus felicissimè profligabitur, dummodo ab initio paroxysmi non usque adeò impetuosi & vehementes functiones vitales, & animales penitus aboluerint. Aliàs enim intra paucos dies, quotidianâ docente experientiâ, vitam cum morte commutare solent. Infantes labe hâc accidentaliter ab acri quadam materiâ, sanguine in stomacho gru-

grumescente, flatibus &c. decumbentes, praterquam quòd ad supra dictam normam tractandi sint, singulo quoque die dimidium granum, gr. j. ij. ad ætatis differentiam, Diasolis, cum cochleari olei amygdalarum dulcium recenter absq; igne expressi sorbeant, & unguenti Bezoardici tantillo umbilicum & pectoris concavitatem inungi patiantur. Si sunt constipati applicetur suppositorium ex melle rosato ad dejiciendas intestinorum feces. Quibus remediis magnum ipsis solatium adferes.

Adultiores Epileptici utriusq; sexus ad sequentem ordinem tractentur.

℞. Conservæ Hypericonis ℥iij.
Diasolis ℥ iij. Misce.

Detur singulo mane ad ℥j. per 6. 8. vel 10. menses. Singulo bimestris spatio ad vomitum provocentur sufficiente Salis Vitrioli, vel Vitrioli nostri Regenerati dosi (illud reperitur in nostra Anatomia Vitrioli) pridie Novilunii vel etiam biduo ante.

Sic & tempora & Nucha unguento Bezoardico inungantur. Et notandum patienti temperamento calido prædito, cui adventante vel finiente paroxysmo, nares & os sanguine diffluunt, loco Diasolis singulo mane duo vel tria grana Chrysobezoar cum conserva rosarum rubrarum magis convenire; Hebdomatim etiã exhibeatur

dosis

dosis Laudani nostri vesperi duabus horis ante cubitum. Sic & vena dextri brachii hepatica semestri spatio semel aperiatur, diligenter in paroxismorum tempora advertendo, in quibus nempe planetarum concursibus, vel quadrato aspectu Martis insultum faciant. Observavi enim sapius venæ sectionem paulò ante paroxysmum factam, egregie successisse. His regulis observatis, uti etiam bono victus regimine, secundum cujuslibet temperamentum, morbi, diversas causas, æger sublevabitur multum; Medici verò honorem & existimationem inde reportabunt, dummodo morbus simul cum generationis principiis, & sic naturaliter non fuerit implantatus, ut sæpe factum experimur.

CAP. XVI.

De Catarrhis.

AD auxiliandum iis qui phlegmatici sunt, quique propter nimiam cerebri humiditatem, Catarrhis frigidisque defluxionibus laborant, sic erit procedendum.

Vomitorium Mercuriale.

Primo R. 4. 5. vel 6. grana ℔ij Emetici secundum personarum constitutionem, cujus in nostra Hemetologia mentionem fecimus, ac porrige ægroto in cochleari vini albi ad declinationem Lunæ, tempore matutino ante solis ortum dum adhuc in lecto decumbit. Dignum autem

obser-

observatu est: quod per vices jusculum aliquod calidum ad promovendam medicamenti operationem vomentibus præbendum statuamus.

Die sequenti, nisi quid contra indicet, ut perfecta fiat evacuatio per alvum, subsequens detur Bolus.

℞. Resinæ scammonii seu scammon more spagyrorum depurat. gran. x. vel xij. — Catarcticum Scammoneatum.

Conservę rosarum rubra. drachm ij.

Ol. Caryophillorum gutt j fiat Bolo.

Corpore evacuato, tribus aut quatuor auroris, sudor prolicitatur unguento Bezoardico, modo in capitulo de lethargia prædicto.

Demum 15. vel 20. dies continuos exhibeatur horis matutinis 4. vel 5. gra. Diasel. in conserva florum Rorismarini, inunganturque tempora unguento Bezoardico. At ☿ hac ratione brevi mitigationem sentiet æger, adde, quod vivendi rationem ad curationem, pro virili, quo ☿ dirigere necesse sit.

Quam ipsam curam reiterare quotannis semel, verno, aut autumnali tempore operæ pretium erit.

Aliis Catarrhis non tàm â frigidorum humorum superabundantia, quam sanguinis præternaturali ebullitione, vaporibus ☿ calidis vellicantibus, & pituitam cerebri colliquantibus,

exortis, quod sæpe plethoricis, intemperatis, & bibonibus, item mulieribus suppressionem Menstruorum patientibus accidit, sequentem normam observare debent.

1. Viris vena sæpius secetur, singulo triduo, postea dosis j. Chrysobezoar cum conserva rosarum exhibeatur, decoctiones item herbarum refrigerantium & hepaticarum cum sero lactis vel Julapiis ad refrigerandam sanguinem accommendatis. Interim etiam purgatio instituatur infusione Rhabarbari quantum vires portaverint.

2. Quod fœminas attinet, dabis operam, ut menses provocentur, modo id ætas non dissvadeat, medicamentis, quæ peculiari capite summus proposituri:

Sic enim sanguine diminuto calorque ad temperiem reducto, cessabunt vapores & Catarrhi simul, dummodo facultas cerebri retentrix non omnino labefactata; vasa ipsius resoluta aut longo tempore natura ad malum habituata fuerit; Eo enim in casu, quicquid ad integram curam molieris, operam & oleum perdes; Ideo & svaserim palliativa potiq & mitigatoria ad ministrare remedia, veluti Laudanum, quod singulares ad vapores prædictos inhibendos, humores subtiles incrassandos, partes imbecilles corroborandas, præstabit effectus; Abstinendum tu-

men

men est inprimis à fortiter purgantibus medicinis. Illa ipsa enim valde pernitiosa esse, ratio manifeste probat.

CAP. XVII.

Contra Tussim.

TUssis morbus diversas habet causas, quas recitare hoc in loco mei propositi non est. Quilibet enim qui volet in infinitis aliis libris omnia reperiet. Ejus tantùm curam attingam, quæ ab humore frigido à cerebro per intervalla in asperam arteriam delapso, aut frigida simplici pectori nocente qualitate, ut decrepitis usu plerumque venit, exoritur.

Tussis ergo à Catarrhosa & frigida destillatione ut auerruncetur, ad generalem Catarrhorum curam superiori capite descriptam, confugiendum est. Demptis enim hoc modo causis, accidentia quoque inde suborta, domari facilius poterunt. Sin vero alia difficultas in causa sit, verbi gratia, quòd tussis sit inveterata, corpus debile, quod prædictam curam sustinere minus possit, vel quod morbus adhuc sit in fieri, nec tum confirmatus, leviusribus medicamentis superandus; sequentem curationis viam calcabis.

℞. Axungiæ caponis drach. iij.
Unguenti Bezoardici drach. ß. Misce.

Quo ipso pectus ægroti obliniendum serò ante lectu ingressu, mappulâ bene calidâ superpositâ.

Dum hæc fiunt porrigas simul tria quatuorve grana Diasolis cum pauxillo Syrupi Tussilaginis; idque duabus vel tribus vesperis usurpatum, magnum adferet solatium.

Stomachus catoschymicus si adfuerit, ad evacuandum ipsum Sale Vitrioli pro virium morbique magnitudine utaris: Inter vomitoria siquidem non ultimum illud obtinet locum ad hunc præsertim scopum. Attamen si quid obstet, ejus loco pilulæ Balsamicæ substituantur, quarum descriptionem tertio cap. de peste tradidimus.

Infantibus tussi à nimia refrigeratione absq; phlegmatum concursu vexatis satis erit, pectoris cavitatem duntaxat supradicto linimento inungere. Humoribus autem crassis & viscosis in pulmorum branchiis infarctis, & respiratione quodammodo impedita, protinus 4. 5. 6. vel 7. grana Salis Vitrioli cum pauxillo Syrupi consolidæ regalis ad evacuandum pectus, majoraq; evitanda symptomata, administrentur. In hoc enim levissima etiam mora vel mortis ipsius, vel maximarum sollicitudinum causa esse potest, quemadmodum sæpe videre est ab ipsis, qui parentum plus justo meticulosorum causâ, arma hæc salutis è manibus extorqueri sibi patiuntur, & omni spe conclamata, in vigore demum morbi ve-

bi velint, quod incipientibus morbis tempestivè secundum Hipp. 2. Aph. 29. exequi debuissent. Illi verò parentes non magis affectus in filios demonstrant bonos, quam simiæ, quæ sobolem amplexu interficiunt.

CAP. XVIII.

Contra paralysin.

PAralysis inveterata ad sanitatem rarò reducitur, imò dixerim nunquam nisi longa Balneorum specificorum, medicinarum egregiè confortantiũ, & diætæ denique restaurativæ continuatione, in juvenilibus & robustis corporibus. Bezoardicorum verò usus uti methodicè contra paralysin dirigatur, considerandum protinus in principio est, num curationis spes habenda sit nec ne: Ea ergò existente curabili, examinandum est: num corpus fuerit plethoricum nec ne; utrius enim sortis homines, æque debiles & exinanitos, quàm plethoricos invadere sæpè solet. Plethoricis ad Catarrhos & defluxiones dispositis inprimis vomitus provocetur conveniente quantitate Mercurii vitæ. Alias si sanguis solummodò abundet, è Cephalica oppositi brachii mittatur, quantum sufficiet.

Præmissa evacuatione & partibus affectis hoc modo ab humorum illuvie quodammodo liberatis, postmodum etiam unguento Bezoardi-

Mantile ligneum Laconicum.

co perunctu, linteolo calido totum corpus involuatur & mantili ligneo peculiari induſtrio ad ſudores proliciendos concinnato includatur ut linteolis undiq; ſubductis; pauxillo q; Aſæ dulcis aut ligni Aloës, in ignitario ſubtus pedes, accenſo, ſudor, quantum opus eſt, provocetur. Quod uti felicius ſuccedat pulvinis & lodicibus circa collum præſertim, ita cooperiatur, ut ne fumus foràs prorumpere, nec capiti moleſtias creare poſſit.

Hoc facto inſtrumentum iterum removeatur, egerq; calidè ad ſequentem auroram usq; quieſcat, Camerâ concluſâ & ligno Aloës aceto q; florum Lavendulæ perfumatâ. Superveniente deliquio ſpongiâ aceto prædicto imbutâ nares demulciantur, & aqua florum Lavendulæ ſeu Cinnamomi cum Aqua Roſarum in B. M. deſtillata & ad dulcedinem inſaccharata ad cochleare exiguum exhibeatur. Ventrem conſtipatum emollias Clyſteribus.

Poſtridie dabis operam, ut eodem, quo ſuprà factum eſt, artificio, ſudores proliciantur. Si tamen vires non ſuppeterent, die adhuc uno vel altero interpoſito, idem ſi fiat nihil intereſt.

Poſtquam hoc modo per ſudores, quantùm neceſſe erat, ſuperabundantiam ſeroſorum humorum, defluxiones, ſanguinis ineandeſcentiam, & pororum conſtipationes amolitus fueris, ſingulo-

gulo manè 3. vel 4. grana Diasolis in cochleari Syrupi Melissæ propinentur. Vesperi partes affectas sequenti tractabis unguento.

Unguentum antiparalyticum.

℞. Axungia vulpis ℥ij.
Liquoris lumbricorum sine additione olei ℥j.
Unguenti Bezoardici ℥ij. Misce.

Et hoc unguento, quamdiu opus erit, perseverabis. Quod si super partis tantus sit, ut unguentum calidum magis magisq; aperientis naturæ oporteat esse, pondus unguenti Bezoardici augeatur, & singulæ unguenti uncia mediam drachmam salis plumosi subtiliter pulverisati, mediam item Aquæ vitæ rectificatæ unciam accipiat. Quo ipso unguento ita acuto reddito diutius non uteris, quàm donec coloris mutatio partis q; quasi intumescentia persentiatur. Pari enim industria, ac frigida in hoc morbo vitanda sunt linimenta; ita quo q; calidorum abusus omnino perniciem infert: dum nimirum nervos ultra modum exiccat, nutritionem avertit, aliaq; symptomata generat, quo in respectu satius esset totum negotium naturæ ab initio reliquisse. Idem accidere potest unguentis quamvis temperatissimis, si termino adhibitionis eorundem plus justo prolongetur: Tantùm enim abest, ut influxa materia eorum virtute exhauriatur, ut contrà illa ratione prohibitæ transpirationis magis

Unguentorum abusus.

pertinax spissa & immobilis reddatur. Medicum igitur & in hoc virum oportet esse prudentem, qui loco unguentorum, morbo usq; adeò perseverante, fomentationes ex specificis herbis cum lixivio aliisq; liquoribus factas præscribere commodè possit. Notandum tamen accidentalem illam humiditatem à fomentationibus relictam beneficio sudorum exhauriendam iterum esse. Quæ tamen molestiæ evitari possunt ijsdem herbis in Emplastri formam sequenti modo accommodatis.

Emplastrum antiparaliticũ.

℞ Sapæ Baccarum Ebuli
Mellis Juniperini.
Resinæ pini.
Olei sambuci an. ℥. iiij.
Gummi armoniaci in succo summit. Ebuli vel sambuci depurati. ℥ij.
Chamepytios.
Fol. Melissæ.
Flor. Lavendulæ
Camomillæ ana ℥j. ℥ij.
Salis Gemmæ torrefacti.
Tartiri ad nigredinem calci an. ℥iij.

Sapæ primum coquantur in consistentiam satis viscosam, postmodum Resina (quæ puræ sint, & spiritibus adhuc repletæ) dissolvantur in oleo Sambucino. In fine dum ab igne remota modicè agitata fuerint, usq; dum sponte unguenti

spissi-

pissitudinem acquirant, admisceantur Gummi Arabicum, sapæ, cateraq; subtiliter pulverisata. Unde massa instar Emplastri de Meliloto communis, non nimium unctuosa, nec nimium humida evadet.

Hoc emplastrum partibus paralyticis adplicatum mediocriter calefacit, materiam peccantem subtiliat & abstergit, sudoremq; promovet absque omni symptomate ab unguentis aliàs metuendo.

Diætam quod attinet: ordinanda illa est non ad morbi solummodo naturam, verùm etiam ad ægroti temperamentum & consvetudinem.

Quemadmodum enim terra non nisi arida pluviam sitit, humida verò solis radiis gaudet, Ita res habet cum corporibus nostris. Emaciata corpora humida, pinguia contraria postulant; Aliàs eodem modò, quò semina vel suffocantur vel corrumpuntur, ita quicquid naturale est, in corpore distemperato, victuq; necessario destituto funditùs perire necesse est; Totus paralyticorum non sit vinum præsertim ab initio morbi, nec propter calorem vini, sed quod subtilis substantiæ causa spiritus impellat, cerebrum perturbet, pituitam colliquet, & consequenter nervosum genus debiliret; Verùm potius Hydromel simplex, Cerevisia secundaria, vel ptisina radicibus Caryophyllatæ aromatisata usq; ad morbi de-

clinationem. Et tantùm de Paralysi à manifesta defluxione cum pituitosi humoris redundantiæ suborta. Ad alias enim paralyseos species, ut & reliquas curationis circumstantias sermonem extendere animus non fuit.

CAP. XIX.

De Febribus intermittentibus in genere.

QVamvis Febres intermittentes diversissimæ sunt, tàm ratione periodicationum, quàm ipsiusmet materiæ peccantis; nihilominus tamen prudens Medicus ægrotum in omnibus sequacem & robustum instituis, secundum Hippocratis sententiam, generalibus medicamentis restituere posse minimè inficior. Meam nihilominus sententiam, ut ut plurimi in contrariam inclinent, nostraq; usu comprobata medicamenta hoc in loco recitabimus.

Et notandum ab initio est, quod Hippocrates lib. de vetere Medicina immotis rationibus confirmat: febres nimirum non à Calore, nec frigore ortum simpliciter ducere, verùm inprimis à materia amara, acri, salsa, pontica, insipida &c. calori aut frigori conjuncta, intra corpus corrupta & fermentata; quâ etiam exputsâ febres oppidò cessent. Quod item Paracelsus amplectitur, dum docet, quando eò usq; perventum sit, ut

homi-

hominem febris invaserit, jam tum materiam peccantem necessario præparatam esse, & propterea absq; morâ purgationem imperari debere; & præparationi humorum diu incumbere nihil aliud esse, quàm corruptioni & alterationi per reliquam sanguinis massam occasionem impertiri.

Quod dum ita se habet, quid de calore & frigore vanis speculationibus nosmet ipsos discruciamus? dum nimirum non sint nisi fermentationis illius materiæ peccantis accidentia? quid longis illis Apozematibus & Syrupis digestivis tempus frustrà perdimus? Liberari se & brevi tempore in integrum restitui qui cupit, sequentibus medicamentis aut similibus, quorum natura ditissima est, curam aggrediatur. Calor & frigus in febribus quid & unde.

Primò quando quis febrim incidit intermittentem, chronicam, ut ex signis facile deprehenditur, examinandus æger est, de natura sua, de temperamento, ætate, viribus, eo fine, ut iis omnibus postea curationem accommodare, materiam expellere, vel fortibus vel levioribus & mitigativis medicamentis, possis.

Statim ergo in principio, si vires sustinuerint, vomitorium è Graciola *herba supra cap. de febr. ardent. præparatum, vel etiam Syrupum ipsius è succo, vel denique Infusionem Antimonii cap. de Pleuritide descriptam propinabis.* Vomitorium.

Sequen-

Sequenti autem biduo, triduo, vel quatriduo, Apozemate hoc purgante instabis.

Apozema purgans.

℞. Fol. senæ drachm. xij.
Tartari albi crudi drach. iiij.
Summitat Carduibened.
Absinthii
Centaurii minoris
Fol. pilosellæ ana drachm. j.
Aquæ fluce. Card. benedict. ℥xiiij.
Infundantur in vase terreo vitrif. per horas vj.
In colatura dissolvantur
Mannæ Calabrinæ ℥iiij
Clarif. cum albumine ovi f. a. & aromatisentur cum Aqua Cinamomi,

Dosis sit quarta ipsius pars, plus, aut minus, secundum quod corpus robustum vel aliàs dispositum fuerit.

Quod si verò æger à prædicta potione abhorreat, vel propter amaritiem, vel ob formam potulentam quæ sæpe usu venit, substituendæ erunt pilulæ nostræ Cephalicæ duobus tribusve Diagridii granis acriores factæ.

Corpore ita purgato penitus, hoc enim omninò, quamvis imbecilles fuerint ægri, necesse est, febris sponte evanesceat, vel de vigore suo multum remittat. Ulteriori tamen cura si opus esset, hâc viâ incedito: Manè scilicet Mediana vel Basilica dextri brachii secetur ad mittendum sanguinem

nem pro copia ipsius & virium conferentia.

Vesperi proximo quatuor vel quinque grana Chrysobezoar in cochleari aquæ stillatitiæ è succo papaveris Rhœadis ad sudorem in lecto promovendum exhibito, postridie & tertio post die idem repetiturus, adeoq; Medici officium penitus absolvito.

Diætam oportet esse è cibis boni succi & facilis digestionis, nec cibandus unquam æger est, nisi finito paroxismo. Vinum pro potu sub mensam nemini interdicatur, dummodo consvetudo etiam coindicet, illudq; sobrie assumatur. Nimis tamen Generosum si foret, Aqua fontana vel Boraginis, pimpinellæ, cichoreæ, cerefolii, & empyreuma non redolentibus diluatur necesse est. Vinum quousq; febricitantibus concedēdum.

In ipso paroxysmi ardore ad sitim sedandum ad libitum ptisanam, vel Aquam fontanam oleo sulphuris modo cap. de febr. Ardent. proposito correctam concedimus.

Post paroxysmum lapsas vires dissipatosq; spiritus pane tosto vino & saccharo imbuto, seu panatella, haustulo item ejusdem vini reficimus. Et hac ratione ægri sanitatem, Medici existimationem assequuntur.

Quod si æger usq; adeo debilis foret, ut supradictam curam tuto minus perferret, mitigationi tamen symptomatum humorumq; rectificationi incumbere oportet.

Ad quod

Ad quod opus est, ut stomachus pilulis nostris Balsamicis ad purgationem sollicitetur, & per intervalla ante paroxysmum Chrysobezoar vel exigua pilula Diasolis exhibeatur. Sitis, dolor capitis, alvi constipatio, vigiliæ, aliaq; febrium symptomata remediis suprà de peste descriptis sublevabuntur, convenientem victus rationem secundum quantitatem, qualitatem & tempora diligenter observando. Et sæpe accidit, quod istiusmodi ægroti imbecillis scilicet constitutionis vili aliquo remedio æquè feliciter restituantur, quàm qui fortibus utuntur medicamentis, idq; has ob causas: quod in corpore debili lenis Medicina tantùm operetur respectu naturæ ipsius, quantum efficacissima alia, respectu corporis compacti & robusti. Quod item tantam humorum illuviem in imbecillibus febris non reperiat, ut sine commutatione cum salute vel morte diu hospitari queat; Cum è contra robusti, juvenes & plethorici, ratione superabundantis materiæ, sat habeant, unde febris longissimum tempus, nisi fugatur medicamentis, nutriatur.

Levia remedia quæ aliàs morbos pellunt, aliàs ming.

Qui gloriantur de secretis febrifugis specificis, quod absq; corporum purgatione modò illam febrim profligârint, & proinde universaliter inferre non erubescunt, ac si omnes cujuscunq; generis febres simili modo profligari possint, illi certè veritatem non dicunt; Certò enim certius

Empiricorum febrifuga quousq; probanda.

tius est, ejusmodi remedia, quamvis in suo genere ὑπερηκόντεγα, nullum unquam habiturum effectum, nisi vel naturæ vel artis beneficio purgatio præcesserit. Accessiones febrium intermittentium impediri posse non nego, nunquam tamen hoc fiet, ut ne recidiva vel alia graviora symptomata reduplicentur. Vidi talem & talem, inquiunt, qui tantillo pulviſculi albißimi cultelli cuspide comprehenso febricitanti ab initio exhibito intra 24. horas sanitatem feliciter restituit.

Alium item qui posthabitis purgationibus, phlebotomiis, & à Medicis provincialibus pro desperatis habitos, exiguo aliquo secreto pristinæ sanitati restituit. Respondeo: primum casum de non alia, quàm febri Ephemera accipiendum esse, quæ ipsa sua sponte etiam intra 24. horas terminatur. In alio casu quodcunq; factum est illud potius præmißis medicamentis attribuendum dico; purgatio siquidem si præcesßit, huic meritò acceptum referatur, non secreto illius Ægyrtæ, si quid præstitum fuit; Quod verò usurpatis catharticis nihilominus aliquando febris æqualis, vel etiam acrior perseveret, id fit propter subtilium humorum intra venas, quas Diaphoretico prius dißipari oportet reliquias; Vel etiam: quod corpus ita apertum, aut dilatatum à frigido quocunq; aëre iterum offendatur, ut febri posthiminio locum cedat. Idem

Purgatione facta quare perseveret febris.

Idem autem usu venit istiusmodi Empirico, qui purgationibus radicalibus ab aliis præmissis, corroborante aliquo sanitatem demum conciliant, ac illis qui propugnaculo seu portâ bene munitâ, hostibus foràs propulsis, sine armis arcem occupare & defendere dicuntur. Nulli tamen Medicinæ, qualicunq; etiam, dixeris hisce probrum dixerim, quum nulla tam tenuis videatur quin proprietatum virtutumq; quarundam certa de se præbeat testimonia; Quin imò magis ad docendum illos, quibus curæ & cordi est, morbos tuto & jucundè curare, ea omnia prolixiùs persequor.

CAP. XX.

De Febri quartana inveterata.

Omnium febrium intermittentium Quartana, secundum quod Hippocrates, & quotidiana testatur experientia, mitissima est, tutissimaq; attamen dum vitam nostram querelis, vel maximè exosam reddit, obvia variis modis agrotantibus infestissima est.

Febris Quartanæ miseranda conditio

Postquam enim corpus occupavit semel, raro ante 6. 7 8. 12. 15. 18. 24. mensium, prout invenit, quo nutriatur, resolvitur. Absumtâ etiam materiâ, corpus usq; adeo labefactatum, maciduum, & nigricans derelinquit, ac si in Arabiâ

vel

vel Ægyptia aliquandiu vixisset, Quidam asseverant sanitatem inde constantiorem implantari; attamen horum

Semper ego optârim pauperrimus esse bonorũ.

Verum ideoque est, quemquam absque ipsius auxilio sanum persistere posse; Quinimò quisque non exoptet aliter, cum antequam ad id perveniat, homines tàm discruciet, tantis q; ærumnis, schyrrhis renum & hepatis, hydrope, ictero, melancholia Hypochondriaca & id genus aliis languoribus afficiat, ut nihil supra.

Inter Medicos valdè controvertitur de loco primario, ubi materia hujus febris proprie diversoriam habeat, adeò ut nullo modo indagari medicamentis nedum fugari queat. Qua de causa etiam opprobrium Medicorum *dicitur. Verum relicta hâc disputatione ad duo principalia puncta consideranda nos accingamus. Primò num quid observatum sit à febri quartanâ confirmata, medicinæ operâ quenquam unquam convaluisse? Secundò, si qua convaluerint, quibus remediis illud factum sit? Quibus utrinq; debitè pensiculatis, facilius postea de loco, ubi materia consistat, (à perceptione namq; effectuũ sæpè in causarum notionem felicissimè provehimur judicabimus.* Quæstio duplex.

Quod primum attinet, nullo modo abnegandum est, febrem quartanam confirmatam à quibusdam

busdam tàm externis quàm internis medicamentis profligatam esse, nec erit Medicus practicus, qui Æsculapium tam difficilem habuerit, ut ne semel vel aliquoties hoc ipsemet perfecerit.

Si jam inquiramus in Medicamenta eorum q_3 qualitates, quibus hoc factum fuit, reperiemus ea calida acria penetrantia, quæ q_3 omnia meatus aperire; sanguinem agitare, spiritus alterare, & inprimis in venis operationem edere potuerunt.

Ex numero siquidem externorum alter Apium vel Rutam minutam concisam carpo, duabus tribus q_3 ante paroxysmum horis super imponit. Alter capam Theriaca repletam, & tosturæ medio in Cataplasma reductam; Alius telam aranearum Therebinthina oleo q_3 spicæ commixtam adhibet; Alius iterum unguentis calidis & subtiliter penetrantibus utitur. Quin imo egomet ipse (absit jactantia) quosdam curavi, brachio solummodo applicando mixturam è cornu Cervi nuper combusto ad nigredinem, Mumia item & allio. Quæ singula calidam, subtilemq; facultatem impensè participiant, pustulas etiam, ruborem & inflammationem in subsita parte, dolorem item capitis, Spirituum alterationem sudorem modo lecti juvamen adsit, suscitant. Similiter non nemo ad se rediit, infusione aquæ vitæ cum pyrethro, Zinzibere, pipere longo ante

horri-

horripilationem largâ dosi assumta. Quo ipso etiam Empiricus quidam in his regionibus plurimos è Rusticorum tribu curæ se cõcredentes ipsius, sudorem nimirum in lecto provocando vel forte aliquod exercitium injungendo liberavit.

Alii pristinam sanitatem integrè assequuti sunt, solo Sinapi in aceto vini calido assumto; Alii beneficio succi Chelidoniæ & Rutæ; Multi etiam liberali dosi Theriacæ vel Mithridatii, floribus item Sulphuris cum aceto vino: Aquæ etiam vitæ multi, cum Vitrioli Aquâ; Sic Cuprum, Stannum & Mercurius præparata vitè, & Diaphoretica facta, aliaq; plurima, quæ singula ad prædictorum naturam accedunt, plurimum profuerunt.

Causa Quartanæ proximæ.

Proinde ex illis curationibus medicinarum enumeratarum effectibus colligere indubitatâ ratione possumus: Causam febris quartanæ confirmatæ proximam, aliud nihil esse, quàm subtilem materiam in sanguine hospitantem ad cujus incrementum, fluxum & refluxum statis temporibus interveniente Caloris vel frigoris commutatione paroxysmos parturiat, instar æstatis & hyemis, cujus tamen causas ad unguem reddere nullus & nemo potest.

Ejusdem argumenti est, quosdam Quartanarios nuper restitutos transeundo Aquam, vel loca concava, humida, in idem malum facilitè

incidisse, quod satis superq3 etiam confirmat nostram sententiam: in casu nimirum esse subtilem quandam, & naturæ contrariam essentiam in sanguinis massa & spiritibus, quæ in instanti quasi alterata febrim iterū ceu crabones excitet.

Quod opinionem attinet illorum, qui putant: materiam febris quartanæ esse humorem viscosum, Melancholicum in liene, hepate, Meseterio aliisq3 stomacho vicinis partibus delitescentem, eam tribus potissimum argumentis proscribo: Primo quod non video, quomodo Epithemata aliaq3 pulsui superposita ad profunditatem usq3 corporis transire, & prædictum humorem expellere per loca conferentia possint; Quem ipsum humorem tamen puta febris ipsissimam causam, necessario antequam febris solveretur, è corpore removeri oporteret. Attamen illa sine omni dejectione, per quam grossi humores aliàs exturbantur, feliciter operantur. Quin imò nec Diaphoretica interna usui forent, utpote, quorum usum, dum serosos & subtiles tantum humores spectent idq3 per sudorem & urinas, crassior humorum viscosiorq3 & consequenter febris difficilior status esset subsequuturus.

Secundò quod, secundum hanc theoriam, Medicamenta purgantia vere ῥιζοτομα harum febrium, quamvis confirmatarum penitus, forent remedia, ubi econtrario purgare corpus in quar-

tanis

tanis fere nihil sit aliud, quàm perturbare, diriq́ crucitatibus absq́ ulla mitigatione corpus augere. Id quod aliunde non proficiscitur, quàm quod prædictæ partes subtiles è venarum mole purgantium opellâ ad centrum corporis & ad cor usq́ revellantur, absq́ tamen absoluta earum per sedes amolitione, uti demonstravimus.

Tertia ratio est; quod illas partes si causam febris istius foverent necessariò obstructas & aggravatas oporteret esse, quod in omnes non cadit, sed in quosdam duntaxat. Quamvis contendere quis ultrâ posset, à diuturnitate potius febris illa accidentia in uno quidem magis, in alio minus pro partium dispositione multiplicari. Si namq́ ex vitio hepatis, & lienis sanguis alterationem & corruptionem contrahit, quidni etiam eâdem facilitate sanguinis perversitas ad illa ipsa proserpat? Verum enim vero, quod diximus, tanta fundamentorum evidentiâ nititur, & cuilibet in oculos manifestè incurrit, ut sermonem ea de re longiùs producere, omninò supervacaneum existimemus.

Neq́ ergò inconveniens dictu, neq́ impossibile arbitror esse: quod materia febris Quartanæ ab initio quidē in stomacho cōcepta, postea vero humoribus crassis intimitùs mixta, sanguinis massā coinquinet, uti dictum est, ibiq́ mansionem suam statuat. Et super hoc fundamentum totam

curationis normam superædificandam censeo. Quicunq; ergò affectum hunc tàm immanem prævertere cupit, statim in principio, ubi stomachus male habere, & superabundantia humorum alterari incipit, ad methodum generalem supradictam se convertat, purgando scilicet corpus repetitis vicibus, donec ab omni impuritate penitus exhauriatur, postmodum constipatos meatus aperiendo, sanguinem sudorum provocatione clarificando, ventilandoque venæ sectione. Quorum omnium beneficio æger à multis morbi miseriis, & afflictionibus præservabitur.

Quod curationem attinet æger quartanâ aliquandiu satis exanimatus, posthabitâ quorundam rudi sententiâ; in cursu nimirum sup quartanam non esse impediendam, *neque tamen purgatus, purgationem inprimis instituat mitiorem, quàm ut stomachi vicinarumq; partium regionem superet, ne scilicet in curationis progressu humorum effervescentia eorumq; ad periculosiora inferenda Symptomata perversitas metuenda sit. Ad id muneris perficiendum vomitoria præstò sint supradicta, non tamen scyrrhosum lienem vel hepar infestante: Eo enim in casu nõ tàm vomitoria, quàm Cathartica usui sunto: Ægro verò emaciato, humoribusq; viscosis, redditis, biduum vel triduum (indies tres vel quatuor haustus assumendo) sequens digestio prodest.*

Vomitoria ubi noxia.

R. Se-

℞. Seri lactis vaccini recent. unc. xvj.
Syr. scolopendrii D. Fernelii.
Fumariæ simpl.
Violar. solut.
Mannæ calabrinæ ana unc. ij.
Salis Tartari Vitriolati gran. xxiiii.

Misceantur in vase terreo Vitrif. Clarif. cum albumine ovi, & colata aromatizentur cum d. Cinamomi. Stomacho hoc modo evacuato pro exigentia ipsius (aliàs Cathartica missa faciamus) tribus quatuorve horis ante accessionem totum corpus potissimum tamen spina dorsi unguento Bezoardico bene inungatur, & sudor in lecto, vel beneficio Instrumenti lignei supra nominati, *liberaliter provocetur. Attamen si patiens enervatus nimium, prædictam tractationem sufferre nequeat* in peculiariter ad id composito instrumento *sedeat, capite foràs protensa, subtusq; decoctione Malvæ, bis malvæ florum Meliloti & Camomillæ collocata, ad calorem nativum excitandum, poros aperiendos, sudoremq; deniq; facilius proliciendum. Decocti enim illius vapor cutim humectat, poros penetrat, materiam præparat & simul educit, multo majori cum conferentia, quàm aliàs in sicco aëre fieri solet. Ideoq; accedente victus humida ratione potissimum hausto jusculorũ carnis, tepido, seri lactis, vel hydrœellis simplicis as-*

Instrumentum Laconicum.

sumto mirum in modum & sudorem & morbi profligationem promovebis.

Tertio post die operationem hanc reiterare necesse, ubi primâ vice febris non fecerit divortium. Corpore autem bene calefacto, ventosas, unam vel alteram cum sacrificatione super lumbos applicabis, easq; sanguine bene saturatas secunda vel tertia etiam vice, secundum quod ægroti vires sufficiant, reiterabis.

Proximo verò die paroxysmi ab omni vacandum remedio, ad attendendum solùm, num cessarit nec ne. Hoc enim si factum est, salva res est, sin minus, singula ad tertiam vel quartam usq; vicem repetere operæ pretium erit.

Diæta durante adhuc curatiõe.

Cæterum durante eâdem curâ, debito tempore, & victu multum restaurante nutriendus ager est; ventris constipatio tollatur Mannâ cũ pauxillo infusionis sennæ vel per Clysteres.

Diæta peractâ curatiõe.

Peractâ feliciter curatione, in victus regimine, quantum potest, rectè se gerat, aërem frigidum, ventos, pulvias q; fugiendo, donec penitus pristino vigori restitutus fuerit. Quocunq; enim errore in recidivam delapsus, septies tanto periculosius decumbet.

Symptomata Quartanæ.

Quod restat oppilationes Epatis, lienis, labefactatum ventriculum, à febre relicta, suo quodlibet remedio recuperare oportet.

1. Con-

1. Contra duritionem & Obstructionem lienis.

℞. Unguenti rosati ℥j
Ungenti Bezoard. ℥ß.
Oleum Gummi Elemini drach. ij.
Misce f. unguentum.

Hoc ipso regionem lienis singulo sero, duarum vel trium septimanarum spatio superinunges.

Contra Opilationem hepatis.

Hic maximopere valebit unguentum Nasturtii aquatici *ut supra de pleuritide præparati. Quotidiana itidem Diasolu cum conserva cichorei, flor. buglos. vel borragis Exhibitio. Super omnia tamen, in icteritia etiam & Hydropis initio, his duabus partibus obstructionem commodissime jugulabis*, decoctione vulneraria- Herbæ Epati & lieni in primis utiles.
rum herbarum, *aperitivarum, detergentium, expellentium, virgæ aureæ, vincæ, pervincæ, veronicæ, centaureæ, saxifragæ Aquileiæ, Millefolii, pentaphylli, Cerefolii, scolopendrii & aliarum similium.*

Sola imbecillitas si adfuerit, nulla in dispositione partium relictâ, decem vel duodecim dierum spatio, singulo mane Chrysobezoar ad ij. vel iij. grana cum pauxillo Gelu Cytoniorum deglutiat, & multum sine dubio consequabitur.

CAP. XXI.

De Hydrope.

HYdrops ad morbos pertinet Chronicos, & insanabiles, præsertim si fuerit inveteratus, diversas agnoscit causas, prout Doctores earum mentionem faciunt: Tres verò duntaxat ex usu sunt.

Primò Aqua in hypochondriis collecta exhauriatur, postmodum singulæ partes corroborentur, & fervor hepatis contemperetur. Sic enim & generationi materiæ in ipsa parte, & collectioni in partem debitè resistimus.

Quod primum attinet, cogitandum est: num materia ad expulsionem disposita satis nec ne. Id quod particulariter ex urina alba, quodammodo subjugali instar seri lactis, & quando calori admota confestim dissolvitur ex parte tamen instar coaguli inspissatur, colligere est. In hoc ergò casu tali Hydragogo opem parabis.

Signa maturitatis materiæ hydropicæ.

℞. Magisterii Argenti dejectorii gr. iiij. v. vel vj. pro viribus.

Vini Malvatici vel albi opt. ℥ij.

Dissolvēdo invicem f. potio frigida.

Exhibeatur bis terve, tertio semper die, si opus est, eó usq; donec omnes aquositates penitus absumantur.

Ali-

Aliud.

℞. Sem. Ebuli recent. ℥ß. vel drachm. vj.
Secundum virium differentias.

Fiat emulsio cum jusculo carnis vitulinæ veluti Amygdalarum, modico saccharo dulcoranda & aqua Cinamomi aromatisanda. Bibatur satis calide, reiterato, quotiescunq; opus est.

Aliud.

In defectu superiorum sequens substituatur.

℞. Scammonii mpre spagyrorum depurati gr. x. xij.
Ol. Salis Gemmæ gutt. iiij.
Ol. Caryophill gutt. j.
Conserv. ros. drachm. j Fiat Bolus.

Non minori promtitudine quàm priora aquas per alvum & urinas deturbabit.

Huic usui etiam Extractum Esulæ, Elaterii, Hellebori aliorumq; hydragogorum inservire, commodè possunt. Quiq; pro suo arbitratu vel potius pro sua experientia eligat, quod velit.

Ad corroborandas partes *labefactatas* quinq; vel sex *auroris continuis* detur *Chrysobezoar* cum Syrupo *jusculi Cytoniorum*, sed nec sudor prohibeatur, si natura eò sit proclivis.

Calorē hepatis *restinguit Sal prunellæ per* 3 *hebdomadas singulo manè ad* viij. gr. cū Aqva *succi Cardobenedicti exhibitum*. Interim victus

insti-

ſtituatur è pullis, avibus, carne vitulina, agnina toſta, ovis recentibus. Potus ſit Claretum, ſi fieri poſſit.

Tumor ventris *rebellis exiſtens adeò ut ne ſuperioribus ritè adminiſtratis cedat, ſequenti unguento, modo de progreſſa purgatione nullum ſit dubium, tractandus eſt.*

℞. Summit. Ebuli vel Sambuci viridis ℔ iiij.
Buryri recentis ℔ ij.

Bulliant ad conſumtionem humiditatis. Colaturæ addantur.

Ol. Sem. cavi recentis deſtillati ℥j.
Miſce.

Corpus eô ipsâ ungatur circa tumorem bis in die, & conſumetur.

Interdum veſiculæ, puſtulæ, vel inflammatio in ſcroto, coxendice, cruribus aliúq; partibus, aeris materiæ intra cutem reſtitantis causâ, aliàs in principio, aliàs in declinatione ſuboriuntur, & tum inter plurima remedia hoc ferè primatum obtinet.

℞. Auricular. Judæ num. xx.
Aqv. Sambuci unc. xx.

Infundantur per horas xij. Deinde bulliant ad caſum meditatis, Colaturæ addantur.

Semin. Mali Cydonii drachm. ij. & fiat *Mulcilago in qua permiſce.*

Olei

Olei Sambuci
Rosar. completi an. ℥iß.

Quò ipsò subitò omnis ardor & dolor mitigari, profligariq; poterunt.

CAP. XXII.

Contra mensium retentionem.

PRovocatio menstruorum præter naturam retentorum, operatio est tàm incerta, variabilis, tamq; infinitis subjecta circumstantiis, quàm forte nulla alia in tota Medicina. Quemadmodum enim Matrix ratione formæ, facultatum, officiorum, proprietatum & operationum vere secundus Microcosmus, & vas mirabile existit, adeò, ut intellectum nostrum natura ipsius longè excedere videatur; ita & affectus ipsius ejus conditionis sunt, ut vix ac ne vix quidem eorum omnium causas ad unguem indagare & cognoscere liceat. Liquet illud vel maximè, quòd suppressio mensium, non solum à manifestis qualitatibus, intemperie calida, humida, frigida sicca, repletione, inanitione, humorum corruptione, veneni, contusionibus, in sensum incurrentibus, sed & ab amore, gaudio, subita consternatione, cholera, Melancholia, aliisq; plurimis Methodo minimè subjectis exoriatur. Ad quorum cogniti-

gnitionem Medicus nunquam perveniret, nisi ἐν πλάτει ab ipso patiente instrueretur.

Nostrorum Bezoardicorum usum eò solum dirigemus, quomodo illorum beneficio Retentioni duplici ex causa ortæ remederi liceat: Primò, quando menses retinentur, propter cacochimiam phlegmaticam totius corporis; Secundò, quando à propria Matricis vicinorumq; meatuum obstructione.

Retentio ex Cacochymia phlegmatica.

Ad primam intentionem dabis Mercurii vitæ dosin, quò frigidi humores per os & per alvum mirabiliter purgabuntur.

Postridie exhibe Scammoneæ depuratissimæ gr. v. vj. vij. viij. vel x. cum conserva Betonicæ vel Gelu Cydoniorum ad majorem gratiam dissolutæ; Idq; tamdiu, donec nihil impuritatis in corpore reliquum fuerit; ægrum interea bona victus ratione sedulò tractando.

Peractâ evacuatione sudori studendum est, tribus quatuor, vel quinq; auroris, unguento Bezoardico; Quo ipso nimirum frigidæ partium externarum superfluitates consumentur, sanguis attenuabitur membraq; calore refecta à frigidorum humorum detentione liberabuntur.

Post sudorem duarum triumve septimanarum spatio singula aurora, quatuor vel quinq; granis Diasolu cum Syrupo Melissæ utantur. Abstineant à frigidis, humidis. Et sic bonis & lau-

laudabilibus succis regeneratis, temperamento q3 in naturalem statum reducto, non poterit non felix effectus succedere.

Retentio à Matriois obstipatione.

Quod retentio ab alia causa nempe particulari constipatione Matricis profecta fuerit, deprehendere est ex eo, quod tempore, quo aliàs fluere consveverunt menses, omninò desistant, dolor q3 capitis, inflammatio oculorum, defluxiones calidæ & aliquando hæmorrhogia per os & nares subsequantur.

In hac obstructionis specie nisi forsan insignis plethora, & sanguinis abundantia interfint non usq3 adeo, necessaria est, venæ sectio: Quamvis enim à venæ sectione in Saphena facta sanguine ad inferiora detracto adjumenti aliquid fiat, quantum præsertim Capitis symptomata attinet, primarium tamen scopum, qui est, ut obstructio tollatur, non attingit; Et vix una è millibus venæ sectionem admissa in Saphena, sanitatem recuperet.

Curationi ergo huic sequenti modo Colophonem imponimus; Statim ab initio dum stata purgationis tempora relinquuntur, & menses retineri incipiunt, exhibeatur Extractum Hellebori nigri ad gr. xv. vel scrup. j. manè ante exortū solis, eoq3 die sæpè jusculæ calida propinentur, vitenturq3 frigida. Et quando corpo strenua Medicamēta actione forte alteratur nihil interest.

Nec

Aqua vitæ ad hypercatharsin.

Nec enim præter rationem illud accidit, & chlear Aquæ vitæ Matthioli, vel Aquè Theriacalis in continenti iterum auxiliabitur.

Bis terve si dejecerit, bene est, corpore præsertim humoribus non multùm referto; Attamen si nihil omninò operetur, altero diè idē repetatur.

Factâ purgatione quinq; vel 6. grana Diasolis cum Syrupo Artemisiæ manè jejuno ad decem usq; vel duodecim dies commendentur.

Et abhinc quiescendum usq; ad proximum mensem, quò aliàs fluere naturaliter consveverunt, ad cognoscendum, num sponte cursum iterare forte velint Sin minus eâdem viâ incedere oportet quâ prius; Sed si ad quartam usq; vicem repetita singula nihil proficiant, per 2. vel 3. dies continuos propè matricis orificium pessarium hoc gestitet.

℞. Pulv. Fol. persicariæ maculatæ sole existente in Leone collectæ in umbra exiccatæ drachm. ß.
Radic. Ellebori nigri pul. ℈ß.
Et cum Gummi Tragacantha in vino albo infuso formetur pessar. s. a.

Hoc ipso sanguis menstrualis cum multis uteri quisquiliis prolicietur.

Quod si verò remediis prædictis, quamvis specificis attractivis, in cassum laboraverimus, & ægrota

ægrota fortunam artemq; ulterius experiri voluerit, ultimum præsidium esto Balneorum usus, secundum Medici alicujus συμβόλαιον institutus, & interea per intervalla pessarium interponatur. Si verò nectum ex sententia succedit, incurabilis prorsus habeatur obstructio, nulliq; remedii imposterum tentanda. Dieta correspondeat Medicamentis necesse est, idq; secundum constitutionem, temperamentum, consvetudines, ætatem, morbi durationem & alias circumstantias.

Ad eundem modum puellis quoq; mensium primitias promovemus, attamen cautè, ne hoc fiat præmaturè, ne plantarum flores carpantur antequam crescant. Fieri enim potest, ut majori hinc afficiantur damno, quàm ad sanitatem auxilio.

CAP. XVIII.

Ad difficilem partem.

DIfficultas parturiendi à diversis causis procedere solet. Ad harum itaq; diversitatem diversa quoq; excogitentur remedia necesse est. Nos verò ea tantum perstringemus, quibus laboret istiusmodi, quamvis fœtu naturaliter jacente, & tempore completo, ob facultatis expultricis ignaviam tantum, exasperati, sublevari &

promoveri possunt. Quo in casu ad duo præsertim veluti sanitatis anchoras confugiendum.

Primò detur Diasolis *quantum convenit cum cochleari vini Malvatici, vel alterius vini albi generosi.*

Secundò umbilico illinatur unguentum Bezoardicum *&c. Si tamen minorem, quàm par est, efficaciam præstiterint,* Mercurius vitæ *debita dosi exhibeatur in cochle. vini vel jusculi carnis. Et in continenti, quando nauseare & vix vomere cæperit facultas expultrix ad expellendum fœtum simul calcar accipiet. Nec abhorreatis à tali medicamento. Eo ipso enim plurimis in acie novaculæ quasi cōstitutis, hoc in casu præstiti fui, æquè delicatis quibus nulla spes superstes erat, quàm robustis & paganis, ut undiquaque hariolari quis posset. Quin imò fœtum semiputridum sæpè, & secundinam biduum vel triduum post partum relictam beneficio istius, salvâ matris vitâ, discedere fecimus.* Mercurium vitæ *ergò quilibet Medicus hac in parte optimâ de notâ commodatum sibi habeat. Inter omnia enim quæ huic usui natura suppeditavit, (quamvis in maximâ copia) illum ipsum experientia veluti Regem nobis probavit. Neq; existimandum puerperas nimium tormentis eò ipsò discruciatas iri, dum aliàs ἄνω καὶ κάτω satis perturbat: Operari enim incipiendo, ut sic loquar,*

Mercurius vitæ quid possit,

quar, operam finit suam; unde merito cuiquam videri posset; confortando potius, quàm quovis alio modo prædictos effectus omnes perfici & exerceri.

CAP. XXIV.

Contra Calculum.

Curatio Calculi.

CUrationis eorum qui calculi tormentis afficiuntur, summa hæc est: Vti nimirum assumant dosin Diasolis in cochleari vini albi, & lumbis unguentum Bezoardicum obducere sinant.

Dum enim in lecto prædictis remediis sudare cœperint, meatibus urinariis diductis tophi facile dejicientur. Attamen ad hoc etiam attendendum est, quod ventre plurimum constipato & hypochandriis flatibus distento, Clystere Carminativo flatus dissipare oporteat. In casu, quod prima vice frustranea fuerit opera, nec alvus Clystere dejiciatur, ventositatibus interim respirationi frænum injicientibus, uti sæpè repetitis etiam clysteribus usu venit, Mercurius vitæ vel Sal Vitrioli vomitum ciendo integram curam præstabunt.

Præservatio Calculi.

Præservationi studemus commodissimè, exhibendo bis quotannis (vere scilicet & autumno) salis Vitrioli quantum sufficit. Interea dosin

Diasolis *cum vino albo mane ante novilunium ad sudandum porrigimus.*

Et hoc modo diætæ convenientis *regulas simul observando, temporis successu causa hujus mali sævaq; symptomata ipsius penitus extirpabuntur; Nolo tamen intelligi de iis, qui vitio hæreditario aut naturæ defectu decubuerint.*

CAP. XV.

Contra scabiem pruritosam & malignam.

QVi scabie à sanguinis corruptione humoriq; melancholici confusione exorta, divexantur, nec delumbes interim, inprimis ad curandam valetudinem dosi mercurii vitæ *ad ciendum vomitum opus habent. Altera post tertioq; die purgationem* Extracto Ellebori *nigri instituant, Viribus autem destituti hanc assumant* potionem.

Potio purgans.

℞. Epithymi recent.
Fol. senæ ana drachm. j. ß.
Agarici albissimi non troch. serup. j.
Tartari albi drachm. j.
Seminis Fœniculi drachm. ß.
Aquæ succi fumariæ unc. iij.

Infundantur per horas sex, colaturæ addatur Mannæ Calab. unc. j. fiat haustus.

Posteri-

Postridiè etiam vel tertio post die pro renata reassumendus; Qui verò hanc potionem aversantur, pillulas nostras cephalicas (præmissa tamen humorum, appropriato aliquo lactis sero, capite de febre ardente supra descripto, præparatione) in locum ipsius pro purgatione adsciscant: Respiciendum autem sedulo est ad siccitatem corporis. Pillulas enim in siccis constitutionibus, sine humido vehiculo ante & post ipsarum usum, exhibitas plerumq; steriles sequuntur operationes.

Post purgationem sanguis mittatur, postmodum quinq; vel sex dies continuos manè sudori studeant, beneficio instrumenti ad eum usum capite de paralysi peculiariter destinati, exhibendo scilicet intrinsecus Diasolis aliquot grana & superbibendo, ad promovendum sudorem, hydromelitis simplicis bonum haustum; si tamen adhuc sanguinis evacuatio usui foret, illam repetere tantò magis prodesset.

Dietandi ratio sit, ut quævis salita, dulciaria ferina, allia, cæpæ, synapi, vina aliaq; sanguinem calefacientia, spiritusq; irritantia, studiosè evitentur. Pro potu inserviat hydromel, ptisana, aliquando etiam serum lactis, Betonicâ, Bugloss â, Boragine, cerefolio, fumoterræ, scolopendriâ, cichoreâ, ceteracb. vel id genus aliis contemperatum, & albumine ovi uno vel plu-

ribus, secundum indigentiam clarificatum, denique saccharo dulcoratum, & aqua cinamomi modice aromatisatum. Et hoc modo triginta vel quadraginta dies procedendo, per vices etiam leve catharcticum propinando, & singulo mane exiguam Diasolis pilulam absque tamen sudoris prolectione, nisi postulet natura, deglutiendo, fieri non potest, quin sanguis mundificetur, & proxima scabiei causa penitus pessum prematur.

Pendendo hoc curationis negotio, quando opus videtur linimento aliquo extrinsecus usurpando, subsequens præparatio præligatur.

℞. Suc. Nasturcii aquatici depurati
Plantaginis ana ℔ ij.
Rad. Peucedani recent. in minutissima frust. incis. ℔ ß.
Unguenti rosati ℔. j. ß.

Bulliant in vase terreo vitrif. ad consumptos succorum.

Expressioni addantur.

Spirit. Therebintinæ sulphureat. vulgò
Balsami sulphuris unc. ß.
Sublimati Veneti subtil. pulveris. drach. j.
Camphoræ drachm. ß.

Hoc unguento corpus subtiliter bis terve singulo biduo, decrescente luna, delibutum, ilicò ardoris mitigationem, materiæ digestionem, e-

jusq;

jusq; per poros cutis depulsionem, desiccationemq; quæ omnia in scabie per habitum corporis curanda necessaria sunt, experietur. Quibus singulis lectoris mentem deliberare volui, ne desint miseris ægrotis veræ medicinæ solatia. De gallica illa scabie tractare hoc in loco animus non fuit. Quamvis enim prædicta remedia nonnihil eo in morbo prodesse possit, nihilominus tamen methodus medendi alia meritò instituēda.

CAP. XXVI.

Ad suggillata & contusiones.

SUgillatorum seu contusionum medela ordinaria hæc est: Contusio vehemens magnæq; activitatis venæsecium *ilicò indicat in brachio oppositi lateris; Toto autem corpore conquassato, in vena dextri brachii media; Unctionem item bis terve repetendam ex* unguento Bezoardico: *dummodo os fractum, vel dislocatum non fuerit, & interim contusio exterius apparuerit. Hoc adeó proficitur, ut nullo alio opus sit unguento.*

Interna contusio præter venæ sectionem sequentis traumaticæ potionis *usum quotidie manè & vesperi ingeminari postulat, ab uncia dimidia ad unciam integram per vices.*

Potio traumatica.

℞. Oculor. Cancri pulv. ʒiiij.
Aceti vini albi odoriferi ℥vj.

In magno vitro fiat, infusio in B. M. tantùper, donec acetum non ebulliat amplius, postea colaturæ per inclinationem adde sacch. pulv. ℥ij Diafolis gr. xxx. *Æger se teneat calidè abstinendo à frigida potione, studendoq; calidæ victus rationi. Ventrem stipatum* Clystere emoliat. *Hâc Methodo paucos intra dies sanitas redintegrabitur, dummodo non pars quædam principalis noxam acceperit ad quam resarciendam nulla forent remedia.*

CAP. XXVII.

Contra Gangrænam.

CUi Gangrænam curare animus est, ante omnia malignitatem ipsius benè perspectam habeat necesse est. Non multùm enim differt à morsibus venenosorum serpentum. Quamvis enim tàm acutis, subitaneis & perniciosis Symptomatibus in vitæ fontem non sæviat, ut in morsibus viperarum, Aspidum & similium fieri solet; nihilominus tamen sensim & sensim tantam corruptionem inducit, ut & spiritus quoscunq; tangit, lethaliter inficiat. Quæ ipsa infectio, dum per Arterias cordi usq; subrepit, intollerabilium symptomatum, imò ipsiusmet mortis, quamvis tale quid ab initio suspectum non fuerit, ansa existit.

Ad de-

Ad detruncandam ergo Hydram hanc, idq; Herculeo successu, non solum collimandum est ad remedia Topica eaq; Balsamica essentialia, quibus nimirum membra à corruptione defendantur, & natura in exuperatione carnis mortificatæ adjuvetur; sed etiam ad Bezoardica, quibus cor athleticè muniatur, & supradicta infectio eminus arceatur.

Quod externa remedia contra Gangrænam attinet, quæ ἀνευπαρολκῆς & citò administranda, eorum magna est diversitas; Et quodvis fortè approbari potest in suo genere oportuno tempore adhibitum. Inter maximè generalia tamen & securissima hoc se nobis offert. Corrosivum

℞. Ol. Salis communis diligenter destillati.
Ol. Vitrioli potētissimi ana drachm. j ß.
Salis ammoniaci purificati drachm. j
M in vitro

Usus ejus est, ut superior carnis mortificatæ pars scarificata, Emplastro pro defensione quadam circumposito, eo ipso subtiliter fricetur. Si enim pars sana tangitur, non tàm metus est, eam corruptam, quàm dolorem fortassis immanem excitatum iri. Illicò etiam cataplasma *tantæ magnitudinis ut circumjacentes partes benè cooperiat, imponatur.*

℞. Farinæ Fabar.
Hordei ana ℥ j.
Decoct. summit. Carduibened. & Anethi q. s. coquantur in formam Cataplasm. & addantur Oxymell. simpl. ℥ ij.
Theriacæ Diatessaron. ℥ j.
Myrrhæ Trogloditic. subtil. pulver. drachm. ij.
Misce.

Ad hæc si visitando ægrum Grangræna in Escharam quidem redacta reperiatur, ea tamen optatò non progrediatur, repetendi suprædicti corrosivi usus minimè est; Quinimò Cataplasma solum eò usq; continuandum, donec caro mortua à viva perfectè separata conspiciatur.

Hoc enim dextrè peracto, Chirurgi ad alia medicamenta, pro ut se indicationes offerunt, tutò progredi poterunt. Circumcirca etiam pauxillum Diasolis *si placeret inunctum, malignitati Gangrænæ summopere resisteret.*

Prædictum causticum escharum inurit separatu facilimam, humorum concursum sistit, carnem à corruptione præservat & undiquaq; laudabile fundamentum producit. Neq; in minimis æqualia iis metuenda erunt symptomata, quæ aliàs Arsenicum *singulari licet artificiò (si Diis placet) ad eum usum præparatum, &*

Arsenici ut nitro præparati pernities.

fixum

fixum vel dulce redditum inferre solet; Docebo prius ἐργασίαν ipsius, postea historiam de sinistro prorsus. & funesto ipsius usu, (quippe venenum est specificum, naturæq; humanæ inimicũ) recitabo. Optima ergo præparatio hujus, quæq; ab omnibus etiã Paracelso lib. 1. de reb. naturalib9 cap. 9. pro suspecta minimè habetur talis est.

℞. Arsenici Cristallini

Salis Nitri purificati ana part. æq.

Pulverisata in Crucibilo, cooperculo in medio perforato tecto mittantur ad Ignem rotæ, tantisper, donec albus elevetur fumus (à quo sibi cavendum benè est) nec amplius vapor aut fumus appareat. Refrixâ materiâ, quæ alba est instar Salis Nitri fusi iterumq; coagulati, eximatur.

Maxima enim ejus pars Nitrum est, quippe dimidium ponderis absumi, prædictumq; fumum non aliunde quàm ab Arsenico proficisci, in propatulo est.

Dicere quis posset, quum Arsenicum totum in auras evolavit, consequenter etiam malignitatem Arsenici abolitam fore. Verum enim vero Arsenicum quidem *totum fugatum est,* non item Arsenicale; *tantumq; abest ut Sal nitri Arsenicum correxerit, ut potius venenositate Arsenici potitum, seq; ipso redditum venenosi9, quãdo vulẽribus applicatur longè sæviora symptomata inducat, quàm aliàs simplex nitrum, quippe*

quod

quod intrinsecus etiam assumitur, facere consuevit. Adsertionem hanc luculentius Historiâ confirmabo: Æstate præterita contigit, ut civis quispiam magno ulcere sinistri Crucis laboraret. Huic carnis spongiosæ & fœtidæ demendæ causa, Chirurgus Arsenicum, ut supra, præparatum adhibuit: Æger certe paucas post horas tantis cõvulsionibus, stupiditate manuum pedumq; sudore frigido, palpitatione, Deliquio cordis, & vomitionibus correptus fuit, ut nisi in continenti Bezoardicis aciem intus foriq; contra instruxissent, procul dubio diperiisset. Ab hoc & similibus aliis quos simili successu in Cancro, aliisq; malignis ulceribus observavi, quisq; summo studio sibi caveat. Ego certè quousq; vivero tale remedium meum nuncupare, nec etiam usum ipsius approbare nunquam audebo. Et quorsum hoc? Cum rerum omnium Archetypus plurimis aliis de quorum ἀσφαλείᾳ dudũ nobis constitit, nos liberalissime locupletárit.

Arsenicum ubi conveniat.

Adsumsi quidem Arsenicum ad Emplastrum Bubonibus pestilentialibus adhibendum, verum multùm interesse cogitabis, an super vel subter cutem, adhibeatur, an item cerâ & Therebinthinâ delibutum vel non; præterea concursus humorum attrahentium admixtorum facultate elicitus, retrò magis repellit, quàm quod intrò serpens venenum admittat.

Deniq;

Denique Arsenicum eo modo quem de peste externa descripsimus, cum Sulphure & Antimonio præparatum eorum virtute facultatem escharoticam & Causticam plane exuit, dum econtra Sal petræ illud acutum magis reddat. Inter Salia enim nullum magis penetrat, nec inflammatiora reddit ulcera, quam Sal petræ in furno calcinatum. Hanc ob causam etiã Emplastrum meum diutius non usurpo, quam donec Bubones maturari, suppurari, materiaq; purulenta, foras protrudi incipiunt. Arsenicum Sulphure & Antimonio præparatũ.

Jam ad μελέτημα propositum revertendo statuimus, statim dum hæc fiunt, vel etiam paulò ante, ægro dosin Diasolis cum Syrupo Carduibenedicti porrigendam esse, idq; continuandum posteà singulis auroris, donec victi mali istius signa evidenter acceperimus.

Victus prætrea moderandus sedulò est, ne spiritus alterantibus, sanguinem nimium calfacientibus, febremq; excitantibus cibo potuve utantur. Hoc enim ordine Gangræna domari facile, & exstirpari poterit, dummodo vel delumbis ætas, vel partis alicujus principalis offensio remoram non injecerint.

Usum ergò nostrorum tot numero morbis resistentium Bezoardicorum jam satis superq; (quantum ad χειραγωγίαν solummodo opus videbatur) declaravimus. Colophonidem ergò

Tracta-

Tractatulo huic addendo: DEUM ter Opt. Max. supplex precor, ut his omnibus Medicamentis ad usum afflictorum exoptatum benedicere, meq; ab Invidorum virulentis morsibus, ad quos ipse solus antidota novit, munire & custodire dignetur. Cæterum candidum lectorem peto, ut hunc qualemcunq; laborem æqui bonique consulere, & si qua error ignoranti subrepserit, illum ſyncerè, æquè, ac sibimet vellet, meo si sederet loco, interpretari velit. Quis enim homo est, errare à se qui alienum prorsus affirmaverit? Deus est, ut Propheta dicit, qui solus justus est; Omnes econtra homines mendaces.

Πάντοτε δόξα ΘΕΩ.

TER-

TERNARIUS LAVDANORUM.

seu

OPIOLOGIA

De Natura, proprietatibus, verâ præparatione & usu OPII.

SUB TRIBUS PRÆCIPUIS LAUDANIS,

ANGELI SALÆ
Vincentini Veneti.

Psalm. 145. v. 10.

Confiteantur tibi DOMINE omnia opera tua, & sancti tui benedicent tibi.

IN

IN OPIOLOGIAM Dn. ANGELI SALÆ &c.

ILla Opii abstrusim detenta scientia, Praxis,
Vis varii effectus, delituêre diu.
Hic timet admixtum, fortè alter abutitur, illi
Vel leviter sacrum præparat anodynũ.
Hinc patitur genus humanum, pulcra Ars latet omnis.
Grassatur passim corpore dira lues.
Dira lues frænanda Opio, sananda Opiatis,
At SALA pulcrum Opio, credite, pandit iter.

Andreas Honterus.

Ad

Ad Lectorem.

BEnigne LECTOR. *Nullus dubito, quin, quando hunc meum libellum in publicum emitto plures futuri sint, qui dicant: Num SALA hoc ipso annititur scribere, quid sit Opium; & quomodo exinde nobile illud medicamentum,* LAUDANUM *appellatum, concinnetur, contra omnes corporis humani internos dolores, febriles ardores fluxus ventris, vigilias & inquietudines &c. Anne utroq; respectu actum agit, tùm quia idem & antè, nec absq; industria & judicio, multi præclari Veteres sub manibus & literis habuerunt; tùm quia, quòd ipsius Opii* θεραπεία *medicam attinet, moderni quoq; Medici in scribendo industriam & experientiam, in communicando cum aliis synceritatem satis probarint? Illis meritò hic scutum obverto, &, quantum sermonem suum de*

Natura Opii accipi volunt, quæro: Quinam unquam antiquorum Medicorum hoc de medicamento tàm abundanter, tamq; solidè scripserit, ut nihil eorum, quæ scripsit, vel contrariis labefactari, vel imminui, vel melioribus aut similibus augeri possit? Profectò vix ac ne vix quidem erit, qui ad producendum talem quemquam satis instructus prodeat. Quid enim opus esset hac in parte tot disputationum in Academiis, & privatis Medicorum consultationibus, tàm laboriosè institutis lucubrationibus, de Naturâ Opii, ejusq; usu, uti hactenus consvetum est. Vanæ certè curiositatis argumentum magis, quàm solidæ prudentiæ foret, de re & doctrina disputare, & dubitare velle, quæ jam judum ratione & experientiâ confirmata, & certis regulis comprehensa antiquitùs proponeretur. Usus ergo Opii ambiguus adhuc, & incertus plurimis existimandus est.

Usus Opii hactenus ambiguus.

Si verò ita sese res habet, nec interea interdictum, vel Veterum inventis addere,

lere, vel de ipsis opinari; vanitas, meo judicio, obtrudi mihi non potest, quod & meam ea de re sententiam ad Rationem, Sapientum tàm veterum, quàm recentium authoritatem, ipsamq; Experientiam conformatam, bonis multorum rebus in medium producam. Inprimis cum institutum mihi non sit, neq; in hac neq; in alia scribendi materia, quod plurimis commune est, mihi seorsim docendo vendicare.

Porrò quòd diversi Medici nostri temporis Opii, & præparationum Chymicarum ipsius in Laudano Opiato, & aliis mentionem faciant, non inficias eo; Quinimò partim authoritate & testimoniis ipsorum utor: Verùm quòd propterea Laudanum, & usus ipsius res vulgò trita, & communis sit, nemo est, qui vel credat, vel contrarium mecum non probet. Certum enim est, vix é centum Medicinæ Doctoribus, prout in Europa medicinam faciunt, quinquaginta reperiri, qui Theophrasti vel aliorum libros de LAUDANO scripturientium

legere dignentur; tantùm abeſt, quòd illud usq; adeò ipſis familiare, vel notum exiſtat; Ex his quinquaginta difficultèr viginti erunt, qui eo utuntur; E viginti hiſce mirum iterùm, ſi decem reperias, qui αὐτοχειρως illud præparare poterint. Ex his iterum & magis mirum, ſi tres ſolummodò ſint, qui inde cognitas ſibi virtutes, ut nunc homines ſunt, conſultò alijs manifeſtare, vel ægrotis audacter uſurpandum proponere, proq; merito commendare velint.

Poſſum certò adfirmare, etiamſi hic Hagæ Laudanum Medicis nonnullius uſus æſtimetur, plures tamen Europæ civitates Medicos alere, quibus ne chri quidē de ipſo, vel in ſermone, vel in uſu; puta, qui vel incognitū illud, vel à re medica alienum prorſus habitum ſibi, aliter tractare non poſſint. Certus etiam ſum, ut popularius rem examinemus, hoc ipſo in loco (non obſtante quod ſuprà dixi) è millibus tàm viris quàm fœminis, aliàs magnarum quarundam Compoſitionum velut Theriacæ Mithridatii, &c. ad titulum

& u-

& usum gnaris, vix quinquagesimum quemq; de Laudano quicquam unquam alicujus momenti auribus percepisse; Ad quos singulos tamen ob multiplicem usum aquè Laudani, quàm supradictarum rerum cognitio spectaret.

Quòd si ergò hic Tractatulus meus vel ad hoc duntaxat conferat, quod simpliciter nomen Laudani ad multos deferendo, occasio sit: quo tempore necessitatis illud à Medicis quarant & expetant; si quidem saevissima quaq; morborum symptomata nulli alii remedio tàm citò, tutò & facilè, quàm huic ipsi cedunt; sanè vel hoc solùm nomine labor meus sat utilis commendandus foret. Ad quid tamen ulterius aditus multis aperiat, prudens Lector statim animadvertet.

Caterum verò qui ad vulgare proverbium. Qui a la gorge plenie de fiel, ne peut cracher doux: proprius passionibus correpti, sibi soli sapere videntur, nec alterius quomodocunq; etiã utilem institutum laborem probare consueverunt. Horum authoritas certè minor est, quàm

Cui os felle plenum, mel non exuit.

ut iis obstaculo sint, qui operas suas ad Dei gloriam, emolumentum proximi, & propriam utilitatem convertere conantur.

Num Medicamenta chymica in universum vehementiora sint & periculosiora, quàm vulgaria & num propterea nullius usus, nisi in extremis affectibus, quod quidam obstrepunt.

Sunt nonnulli Medici, iidemq; multi, (vel artis Chymicæ parum gnari, vel δογματοφοβοι duntaxat) qui ab ægrotis suis interrogati: quidnam Chymicis medicamentis in genere tribuendum sit, aliud responsum haud reddunt: quàm quòd laudabilia quidem remedia sint, verùm quòd nihilominus violentas & periculosas perficiant operationes, secus quàm vulgaria medicamenta faciant; & propterea nõ nisi extremis affectibus, in acie novaculæ, quod dicitur, accomodari & debeant & possint.

Ideoq; antequam sermonem hic de Opio ejusq; præparatione ulterius protraham, ignominiam illam à Chymica & cultoribus

tus ipsius avertere, & quæstionem debitè resolvere operæ precium duxi

Quod ergò responsum adversariorum attinet, duobus potissimum argumentis Censuram ipsis complebimus, quibus tamem ὀφθαλμοφανῶς apparebit, insipidum prorsus illud esse & futile:

Primùm in eo consistit, quod sibi de rebus judicium arrogent, quarum nec cognitionem, nec experientiam habeant, sed ex vanâ tantùm conjecturâ, vel lubrico aliorum relatu.

Secundum: Quod nulla adhibitâ distinctione vitio duntaxat unius vel alterius commoti, omnibus eo nomine insultare, eaq; conspurcare audeant.

Verùm ut ne plus operæ insumam ad redarguendum id, quod nemine non animadvertente heautontimorumenon est ad alterum progrediendo, dico: vehementiam ruditatemq; falsò medicamentis Chymicis imputari; siquidem eo ipso nomine in genere non solùm magna illa Vomitoria & cathartica, ex Antimonio & Mercurio; verùm etiam singulas Vomitoriorum

ſpecies, mediocres & benignas, omnia è vegetabilibus ſumta purgantia dejectoria, à maximo uſq; ad minimum, veluti de Scammonea uſq; ad Roſam & Aloen, ut & totam claſſem Diaphoreticorum, Diureticorum, Vulnerariorum, Bezoardicorum, cordialium, Anotynorum, hypnoticorum, Roborantium ad varias partes affectusq; appropriatorum, & deniq; totam medicamentorum ſeriem Galenicorum, aquè quàm Spagyricorum impugnent, maleq; audire faciant; quamvis ea quidem in methodo componendi præparandiq; à ſe invicem diſcedant.

Quando ergò maculam hanc Medicamentis chymicis conſtanter vellent, è generali pronunciatione particularis formanda eſſet, dicendumq;: Eſſe quædam inter ſpagyremata illa, quæ δεξιὰς & violentas perficiant operationes. Non abſolutè: Medicamenta Chymica eſſe violenta: Hoc autem dum faciunt; quamvis ita veritatem ipſis non cedere non poſſimus, ad confitendum tamen hortamur eos, quòd non ſolùm nos ejuſmodi quædam habeamus,

mus, sed quod & ipsi non dissimilia multa ad varios usus ambabus manibus amplectantur.

Huc usq; concordiâ inter nos factâ, si nec ulterius accusare cessant, probandum utiq; incumbit ipsis, quod Medicamenta Chymica vehementia & δεινὰ, crudiora tamen sint & periculosiora ipsis vehementibus vulgaribus aut ordinariis, & quod benigniora illa vulgaria Chymicâ praparatione periculosiora evadant, quod in ipsorum potestate esse minimè existimo. Certum enim est inter sanos Medicos, (praterquam quod Experientia quoq; plenis tibiis acclamet) hujusmodi remedia chymica cum Veterum fortibus illis vomitoriis: Elleboro, Tythimalo, Cataputia, & aliis collata, adeò mansueta, benignaq; censenda esse, ut quis meritò dicat: non Senam, non Rhabarbarum, ad Scammoneam, Colocynthida aliaq; fortia ejusmodi esse. Dicant, si placet quod Elleborum album in usu ipsis non sit, nec Tythimalus, idq; propter exitiales eorum, quas metuunt, operationes; en sibimet

ipsis manifestò adversantur, quod egregiè ad nostram sententiam confirmandam facit. Nunquam siquidem obtinuerunt: Antimonium & Mercurium ritè præparata parem in corpus tyrannidem exercere, cum supradictis. Porrò si se laudabile quid perfecisse putent, dum Veterum instituta imminuendo, periculosa ipsorum Medicamenta proscripserint, eóq; salubrium classe exterminârint: quid non nobis quoq; ad malignorum extirpationem & salubrium quorumcunq; introductionem eadem licentia restet? Nec est quod ipsis parum ad rem hæc dixisse videar, propterea quòd ipsorum judicio vomitoriis uti nimis periculosum sit, vomitusq; nullo modo proritare liceat. Sufficienter namq; frigidæ huic objectioni respondi, & contrarium ad oculum demonstravi in tractatu illo, quem Hectologiam inscripsi, Ideoq; actum agere hoc in loco nolui. Instant: Antimonium tamen & Mercurium quodammodo corpori humano esse infesta; imò visceribus tenaciter inhærendo illa occul-

tam

tam infectionem toti sanguinis massæ imprimere, quæ non statim quidem, attamen decursu temporis instar Ichneumonis foràs proserpat & calamitatem abundanter nimis adferat. Argumentum ad persuadendum magis aptum, privatim rudi plebeculæ, quàm quicquam certi demonstrandum. Evidenter enim constat, dummodo non ipsi sponte cacutire vellent, maximam partem eorum, quibus Antimonium vel Mercurius ritè præparata exhibita sunt, foràs singula rejicere, idq; vel per vomitum, dum vix operari illa cæperint; vel per alvum, prout in eventu postmodum excrementa satis evincunt.

Metallica venarum molē haud subeunt.

Insuper Metallica illa quia sunt & fixa, digestioni stomachi minimè obediunt, nec in Chylum convertuntur, & consequenter sanguinis massam, aliasq; partium substantias neutiquam subeunt, id quod alias medicamentis è Vegetabilium & animalium classe desumtis, propter commune symbolum, quod intra se invicem alunt, familiare est. Et hæc procul dubio causa est, quod Venena plan-

plantarum malignarum, Serpentum, aliorumve animalium venenosorum, sæviora sint, magisq; subitanea, quàm vel ipsum Arsenicum vel Realgar minerale.

Verum etiamsi hujusmodi rationum arietes, ad demonstrandum: Medicamenta chymica vehementia, inprimis duo jampridem citata, in quæ plurimùm invehuntur, benigniora esse, quàm Antiquorum illa sæva vomitoria; imò tuta magis, quam quævis ex Helleboro, & aliis supra dictis desumpta, species, copiosâ pertexere serie facilè possim, singula tamen propter brevitatem contrahere merito hoc in loco placuit.

Accedo jam ad quæstionem: Num Medicamenta vulgaria simplicia natura benigna & innoxia, Chymicè præparata plus justo vehementiora & periculosiora evadant, & quod boni habent, cum malignitate commutent? *Quemadmodum vero à purgantibus ceu usitatioribus in plerusq; corporis affectibus exordiri placuit; ita illorum exempla satis erunt; quod i-*

denti-

dentidem etiam Diaphoretica, Diuretica, Alexiteria &c. eâ suspicione liberentur. Ratio ergò luculenter dictitat: quodlibet medicamentum fæculentiâ & terrestreitate suâ spoliatum, purgatumq; beneficio Vulcani, minus noxium, malignum, vel periculosum; imò ad citò, tutò, jucundè curatoriis indicationibus satisfaciendum longè magis dispositum esse, quàm quodvis aliud crudum, vel malè præparatum, puta impuritatibus adhuc suis vel nihil ad rem facientibus, vel multùm nocentibus, coinquinatum, vinctum, & ligatum. Nec causa ejus obscura est, quia quod ignis examine ab impuro nondum fecit divortium, dum in ventriculum ægri deglutitur, naturam jam tum in certamine contra morbum satis labefactatam, ad coctionem illam intempestivè rapiendo lacessendoq;, eo usq; veluti enecat & examinat, antequam quicquam confert, ut sæpè sæpius vel eo duntaxat nomine ægros jugulatos manifestò conspicias.

Econtra quod Artificis industriâ purificatum, coctumq; intrò assumitur ἀνάπαιγλ-

παρολκῆς, κατὰ ἣν λεπλομερεῖαν, quâ pollet, dissolvi, dilatari, vel levissimo etiam calore actuatum, incipit, absq; gravi negocio, quod Naturæ facessat, absq; alteratione, ad instar conjuratissimi amici, cum prædicta illa sæpè magnas molestias Naturam fatigando creent, ut merito Tyrannorum more in ægros sævisse, non servasse quempiam confitearis.

Præterea nec illud susq; deq; habendum, quod τεχνουργήματα chymica à fecibus repurgata, quando in corpus ingrediuntur minus habeant, quod conspurcando quisquilias accumulent, partesq; ad internecionem præcipitent, quemadmodum vulgaria apozemata solent.

Quod si quidem rationibus hisce contradicunt, denuò objiciendo: quod tantùm absit, ut vera profitear, ut Chymica illa ob subtilitatem, tenuitatemq;, quam habent, nimiam, naturam magis irritare, & ad præternaturales actiones cogere possint, quàm quævis alia; Responsio tamen in promtu est satis valida: quod quidem inter

inter species chymicas plurima sint valdè subtilia, velut olea destillata, Essentia Vini aliorumq; vegetabilium, & varii liquores efficaci potestate penetrantissimi, & hoc ultrò concedimus; illa tamen non sunt extra usum; Sunt enim morbi, in quibus nihil utile indicatur, præterquam, quòd usq; adeò subtile penetrans, tantaq; activitatis est, non crassa feculentaq; illa. Proinde absit, ut undiquaq; quod subtile est & tenuium partium, vel periculi vel insalubritatis culpa maculemus; Quin potius vel maximè salubria censeamus, dummodo citra ἐπεξήγησιν ad indicationum materias assumantur, quæ tamen cautio non magis Chymicis quàm Galenicis remediis necessaria est. Ad hunc porrò censum nec omnia alia ex Chymico agro prolata pertinent, nec quod aliquibus duntaxat familiare est iisq; paucis, omnibus improperari debet. Quis enim jure inextracta purgantia hoc nomine invehatur, quæ nec subtilia sunt, nec παχύμερη, nec λεπτόμερη, puta quæ in

Sapa

Extracta nõ sunt subtilium partium

Sapæ succive condensati formam decocta, Spiritibus subtilibus & irritantibq exuta planè sunt; quæq; à quibusdam fortè subtilia celebrata, nomen non tàm causâ virtutis penetrantis sortita sunt, quàm citæ in quovis liquore resolutionis ergò, quâ res cunctas é quibus extracta erant, facilè superant.

Extracta simplicibus mitiora.

Posteà experientia non mentitur: Extracta Mechoacæ, Rhabarbari, Senæ (quæ Benedictis annumerantur) multò benigniores effectus dare, quàm res ipsissimas adhuc integras vel crassa solùm Minervâ præparatas. Sed quid ulterius? Num chymita arte Colocynthidem, Scammoneam cathartica aliàs impensè acria & venenosa, adeò domari videmus, ut liberè, velut cum Rhabarbaro facimus, ad humores sibi proprios usurpemus? Privatum hoc notatu dignum: Scammoneam Spagyricè præparatam ad viginti usq; grana robustis unica vice in Conserva Rosarum &c. exhiberi posse, ad debitam solummodo corporis evacuationem, absq; ullis ventris torminibus, perturbatione,

vel

vel viscerum inflammatione, quæ tamen vix rarò ab aliis dividuâ sunt purgationibus. Imò veluti maxima est in hac arte, non Scammoneam solum, sed & alia Cathartica venenata, & plus justò vehementiora, ut sunt, Elleborus, Tithymalus &c. Artis nostræ industriâ facultate malignâ & acrimoniâ privari, èq; Draconibus ignivomis mites columbas, in variis scilicet corporis affectibus veræ salutis nuncias, reddi conciliariq; posse. Cui ipsi tanquam verissimo Epiphonemati, cum sexcentis aliis sat profundè edoctis, hoc in negocio meritò acquiescimus. Et immotam hanc qualemcunq; defensionem contra licet acerrimas quorundam ἀπληκτικὰς ἐπωρείας facilè retinebimus. Medicamenta tamen ordinaria in officinis hoc in loco culpare animus non est. Etenim & illa bona sunt, & salutaria inventa, dummodò vero suo fine definiantur, non abusu aut artificum pertinaci ignorantiâ; Nihilominus opera danda est sedulò, ut Medicinam ritè excolamus, illustremus, exaugeamus, si non ipsimet

artis quæ per se dicente Hippocrate de leg. πάντων τεχνέων ἐπιφανεστάτη, *attamen Charitatis ergò in proximum; Nec quicquam, ut ut recens introductum simpliciter aversemur, priusquam rectæ rationis examine experti fuerimus*

—— quid turpe quid utile quid non
—— —— quid distent æra lupinis.

OPI-

OPIOLOGIA

seu

TERNARIVS LAVDANORUM.

CAPVT. I.

De natura & qualitate Opii ad veterum Medicorum sententiam.

OPIVM *quemadmodum Veteres testantur, nec moderni inficiantur Medici, est lachryma seu liquor viscosus, è capitibus papaveris albi, vel nigri, certo anni tempore incisione in primam corticem seu ultimam superficiem ipsorum facta, extractus, prout Dioscorides tradit lib. 4. Simpl. cap. 63. Hic liquor seu lacryma postea condensatus, ut monstrabitur, usui accommodatur pro necessitate: Id quod ex Historiâ Petri Bellonii de succo ipsius dum recitavero, dilucidius patebit.*

Præstantissimum habetur, secundum Dioscoridē, aliosq; veteres, quod fuerit ponderosum, densum, gustu amarū, odore soporiferū, & quod facilè Opium delectus

cile aquâ solvitur, læve, candidum, neq; asperum, neq; grumosum, non ceræ instar adhærescens, dum colatur, nec ad solem liquabile, quod lucernæ admotum non atra lucet flamma, & extinctum integrum retinet odorem.

Impostorie vitiatur Glaucii, vel lactucæ sylvestris succo & gummate, cujusq; tamen notâ facilè perceptibili relictâ. Flavedo enim deprehenditur ex Glaucio, quando in partes diriminitur, dilituráq;. Adulterium ex succo lactucæ sylvestris indicatur ab asperitate, & quod odore nimis obscuro præditum sit. Quando lucidum est, minoriq; efficaciæ, gummi admistum habere non dubium præbet indicium.

Crudum ervi fere quantitate sumtum, omnes dolores levat, digestionem adjuvat, tussibus & stomachalibus defluxionibus subvenit. Facit etiam ad capitis dolores cum rosaceo insperſum; In aurium doloribus cum amygdalino oleo, Croco Myrrhaq; utiliter instillatur: in oculorum autem inflammationibus cum tosto ovi vitello & Croco. Prodest idem vulneribus sacrisq; ignibus cum aceto; podagris verò cum humano lacte & Croco. Quin etiam sedi pro balano subditus, somnum facit. Diagoras, Ætius, Mnesidemus usum Opii reprobant in prædictis malis propter virtutem quam habeat stupefactivam; Dioscorides verò defensorem ipsius agit non ignavum,

falsamq;

falsam q3 ipsorum redarguit opinionem. Experientia enim remedii hujus vim ex eventu contrariam testatur. Nihilominus in alio loco magnam ipsius noxam futuram agnoscit, ubi in quantitate quis modum excesserit; & lethargiam & in fine, vitæ jacturam sequuturam. Id quod ulterius etiam confirmat libro 6. de venenis eorum q3 remediis, ubi symptomata in magna nimis quantitate Opium potum subsequi solita recenset. Ita nec Nicander, nec Ætius nocumenta Opij silent. Itidem Galenus lib. 2. & 3. de comp. Medic. Opium medicamentum periculosum & lubricum proclamat, quod sensus hebetet, & mortalium symptomatum causa existat. Unde accidit, quod tàm raro in usum veniat, nisi in extremis vitæ periculis dolorum sævitiâ subortis. Cui quoq3 Plinius multiq3 alii calculum adjiciunt, quamvis ab altera parte non desint, qui contrariam opinionem propugnent, iiq3 tàm Neoterici, quàm Antiqui Medici.

Causa tristium operationum, quas Crudum Opium producit in liberaliori copia potum, nimio ipsius algori attribuitur, siquidem maxima Medicorum pars in quartum usq3 frigidorum ordinem illud collocavêre.

HISTORIA DE OPIO EX Lib. III. Cap. XV. PETRI BELLONII de singular. rerum memorabilium Græciæ, Asiæ, aliarumq; Regionum.

RErum omnium, quæ quemquam in sui admirationem trahant, nulla prope observatione magis digna videtur, quàm Opiū, quod jam in Turcia, præcipuè Achara, Carachara, Spartada, Emetelinda, inq; vicinis aliis locu paphlagoniæ, Cappadociæ & Ciliciæ copiosè nascitur. Agrum ibi conserunt papavere albo, uti nos solemus tritico; tamq; deditι huic seminationi sunt, ut quilibet Agricolarum tantam messē assequatur, quantam servorū suorum operā & metere & colligere possit. Et quando jam papaver capitibq; emergit suis incisione duntaxat in exteriorē corticē facta lachrymā guttatim promanārem adinstar lactis excipiunt, quam ad spissamētum usq; coagulari faciunt. Sunt Agricolarum quidā, qui decem usq; libras bujus colligunt; alij sex, alij etiam plus & minus, secundū quod unusquisq; majori servientiū opera & auxilio stipatus. Nam nō tàm interesse, quod quisq; magnam agri partem insemināverit; quàm quod satis servorum habuerit, qui metant, & colligant. Ideoq; quāvis Turcis in magno usu sit, non tamē vulgò adinstar aliarum domesticarum mercium, hinc & inde vēditur. Nec Turcarum quispiam est, qui non assiduè sibi comparet; Si vix asperum possidet, mediū

ejus ad Opium emendum insumit, quod & armatus & togatus secum undiquaq; gestitet. Mercator quidā Judæus; ex Natolia pro certo indubitanter nobis adserebat: nullo non anno quinquaginta Camelorū onera à paganis paphlagoniæ, Cappadociæ, Galatiæ, Ciliciæ eò ipsò cōpleri, quæ in Persiam, Indiam nostramq; Europam, & alias longè dissitas terras, ut nō minus etiam, quæ Turcio imperio adhuc subsunt transmittantur. Cui fidei parum habuissemus, nisi ille ipse, ratione accuratè institutâ, probè monstrâsset, quid quātumve unusquisq; vicꝰ ex ꝯfinio Caracharæ aliarumq; civitatū paphlagoniæ, Cappadociæ, Armeniæ minoris & Gallogræciæ finitimis nationibus suggereret. Dicebat etiam quod Persis epulū hoc longè familiarius esset, quàm Turcis. Aliquando autem experiri animus erat, quantùm satis esset, quod pro una vice quispiam assumeret, sine periculo. Et Janitschirum antea nobis notum, cuiq; quotidie eo uti aliàs insolens non erat, offendebamus, is pondus semidrachmæ haud ægrè deglutiebat, nobis præsentibus. Postridie insuper in Taberna quadā drachmā integram nobis pōderari curabamus, quæ denuo data ipsi nihil omninò nocumēti, præterquā quod ebrij instar paullū turbaretur, attulit. Vsq; adeò Opio vesci in Turcia res insolens aut nova no est. Ratio verò quare illud tam ardenter & appetant, & devorent, alia non est:

quàm quòd persvasum sibi habeant, eò ipso se alacriores & quorumcumq; periculorum bellicorum contemptores evadere. Hinc etiam belli-cis obortis motibus, quando milites conscribuntur, tanta ejus, increscente nimirum usu, penuria oritur, ut omnis ferè regio his suis divitiis careat. Ideoq; etiam in trivio ipsis dicitur ut probri objiciendi causa; Esitavit Opium; æquè nempe probrosum, ac si nostrates aliquem ebriositatis insimulent. Armenius quidam Christianus, cui diversorio nos diu eramus conjuncti, sæpè nobis præsentibus partem aliquotam Opij assumebat, & facto periculo nihil quicquam mali inde experiebamur, nisi quod pectora aliquantisper exæstuari, cerebrumq; leviter turbari, acin somnium turbulentius quodammodo affici faceret.

Si cuidam animus esset, papaver hujusmodi in Europa, Gallia, Germania, Italia &c. plantare, rem simili successu, ac in Asia, non caritaram exisimaremus; dummodo tempus colligendi debito studio observaretur. Clima siquidem Natoliæ non magis calet, quàm illud Galliæ. Et factum est ejusdem sortis & bonitatis cum eo, quod ab authoribus descriptum legitur. Quod si verò eò usq; progredimur, de mixtura ejus, ac si parum candidè quid interveniisset, dubitare minimè possemus. Mercatores enim

ante-

antequam in nundinas secum ferunt, quo possint modo multiplicare illud, adeoq; adulterio contaminare non intermittunt. Ideoq; ut quisq; sibi ab hujusmodi fraudulentia cavere rite queat, notas, e quibus optimum eligitur & agnoscitur, describere haud cessabimus. Probatissimum ergò est, gustu amarum, acre, imò linguam nonnihil mordicans & ferè inflammans, colore russo, intus grumosum, odore fastidiosum & forte, ut ut temperamento frigidum statuatur. In Natolia in frusta conficitur, quatuor circiter unciarum, aut ad summum semilibræ. Mercatores verò lucri causa medietatem aliunde sufficiunt, adeoq; massæ in Seplasiorum Venetorum officinis integram ferè libram adæquant.

Hucusq; Bellonius de Opio. Quamvis autem ante hac in Europa Opium omnibus his notis absolutum perfectumq; vix reperiebatur, hoc tempore tamen Terra nostra copiâ ejus abundanter affluit, quod quidem omnes probitatis notas evidenter exhibet; nullis verò seminariis aut granulis intus refertum (quod forte ab alio collectionis modo provenit) nihilominus & utile & pretiosum satis deprehenditur. Aplerisq; Opium appellatur Thebaicum, καὶ ἐξοχὴν, quod probatissimum illud æstimetur, quod Thebaides conficiunt.

CAP. II.

Quod OPIUM sive crudum, sive mixtum, in Medicinam tutò veniat, absq; ullo vitæ damno.

SUnt inter Neotericos plurimi, qui plus iusto veterum opinionibus addicti, juratiq; Opii hostes, non ipsi solùm credunt, sed & alios persvadere conantur: Omnia horum autborum in ignominiam medicamenti hujus dicta & prolata, irrefragabiliter oraculi instar accipienda, tenendaq; esse. Hos responsi loco scire volo: non licere liberalem Medicum servum mancipium dare alienæ libidini, ad credendum quidquid etiam per somnum dixerint alii; Verum quotidianas rerum observationes, & matrem scientiarum Experientiam esse, quæ in quolibet negocio judicium nostrum ad Veritatem aptè conformet, & confirmet; & quicquid minus inde depromtum, vel eidem contrarium, detestandum mendacium agnoscendum esse. Non minus enim quàm nos hoc nostro tempore, veteres etiam tàm Græci, quàm Arabes, ut ut apud plurimos in magna existimatione hodie, infirmitatibus & vitiis veluti arrogantia, invidiæ, contradicendiq; studio

dio

dio dediti fuere; ut vel inde causæ satis sit, nemini manum injiciendam esse, nisi orationem Veritati & experientiæ conformem attulerit. Galenus, Plinius & alii errores suos de usu Opii per totum mundum spargunt, eumq; nemini non suspectum reddunt; Econtra Oribasius, Dioscorides & alii illud valdè utile, & ad multos corporis affectus debellandos non minus necessarium deprædicant.

Neutra pars fidem constanter derogat alteri; Ultra verò recto talo incedat, quis melius arbiter extiterit, quàm ipsa Experientia? Ea ergò dum frustraneum illum metum monstret de Opio, quin imò, illud intra corpus etiam ad sanitatem consequendam tutò usurpari posse, Ideoq; Oribasius & Dioscorides de Opio vere scripserunt; illi alii verò osores valdè lapsi sunt, undecunq; etiam sit, quòd mendacio magis quàm veritati blandiri voluerint; Hoc enim multo studio inquirere ad propositum nihil facit; siquidem qualiscunq; etiam illa causa sit, tanti ponderis esse nequeat, quæ Experientiæ sacra dicteria evertat.

Quod autem OPIUM dignum sit, ut intra materias indicationum à singulis recipiatur, duo mihi sunt potißimum argumenta:

Pri-

Primum ab eo sumitur, quod Petrus Bellonius, *imò sexaginta alii magnifaciendæ authoritatis, de Opio testantur: quòd Turcis largâ etiam copiâ in usum veniat, ut vix dies ab assumtione istius vacuus transeat, idq; tamen absq; ullo sanitatis incommodo. Unde satis superq; constat: Opium multis parasangis abesse, à venenositate & malitia illa, quâ plures illud mendaciter insectari, & vituperare consveverunt.*

Dicat quispiam me hoc sermone meo parùm receptui canere. Clima siquidem calidum, sub quo Turcæ degunt, frigiditatem Opii, ut felicius digeri queat, longè superare; Id ipsum verò Christianis Europæis minus sperandum esse, quorum nimirùm loca habitationum longè frigidiora. Huic objectioni respondeo: Etiamsi concesserim omnia illa præsupposita, nihilominus digestionem majorem, minoremve impropriè Climatis temperaturæ ascribi, sed, si quid rei subsit, unicè in causa esse Robur virtutis naturalis in hominibus. Sic enim Hippocr. s. 1. Aph. 15. καὶ τὰ προσύρματα πλείω δοτεόν καὶ γὰρ τὸ ἐμφυτὸν θερμὸν πλεῖον ἔχουσι. *Et Gal. in Comm:* Non aliud quidquam prætercalidum hoc innatum, anima ab initio finxit formavitq;, non aliud postea ad justam magnitudinem perduxit, non aliud deniq; ad finem usq; vitæ aluit ac sustentavit. Siquidem

dem omnium naturalium actionum causa existit. *Imò si quicquam valeat regionum habitus ad appententium, concoctionem & digestionem, tantùm abest, ut loci caliditas ea promoveat, ut econtra magis impediat, & labefactet. Quia aëris nos ambientis calore solutâ natura,* Gal. in comm. ejusdem Aph. *calor nativus, qui concoquere & perficere debet, paucus habetur,* in Comm. Aph. 17. *Econtra calor circumstante extrinsecus frigore intus coërcitus major & vegetior. Jam videamus, utrum ille Turcarum à nostrorum hominum naturis tantùm absit, ut specie differat, nec potius secundum magis & minus? Vel: utrum tantæ activitatis sit, ut, quod aliis populis venenum, hisce solis corporis & animi commoda pariat? Ad utrumq; respiciendo statim pronuncio: virtutem naturalem in ipsis Turcis non specie aliam esse, sed accidentibus duntaxat, & quod dicitur, secundũ magis & minus, Si enim intenderetur secundum speciei diversitatem, eo quoq; modo intenderetur, etiam essentia ipsorum, atq; adeò ipsi Turcæ vel magis homines essent, quàm nos, vel nos magis quàm illi, quod valdè ridiculum. Est enim omne accidens proprium non solum æquale essentiæ, ita ut conversione mutuâ utrinsq; de utroq; prædicatio, sed etiam ut voluit subtilissimus Johannes Duns, idem. Ideo cum eadem specie virtus*

natu-

naturalis sit in Turcis & in nostratibus; non aliter toto genere effectus erit in illis, ac in nobis ipsis experimur; & consequenter pro alimentis non habebunt, quæ nobis totâ substantiâ subitanea sunt venena. Est quidem observatio: quod planta eadem uni sit homini salutaris, alteri exitialis & mortem inferens, velut Cassiæ fistulæ hausta certam interisse familiam; item Cicutam quosdam interficientem, in Ligu ribus Taurinis pro deliciis haberi in acetariis, addo etiam elogio salubritatis; Urinas quoq; ciere valide admodum. Ea autem singula non ipsis herbis, earumq; diversitati debentur. Venena enim non sunt individualia; sed vel persvasio in causa est, quæ sæpe tanta impressione animos afficit, ut ea deleri nunquam possit; Vel aliud aliquid externum, potestatis undiquaq; impetuosæ, velut in illo qui ab Antimonio semel læsus, ne videre quidem Antimonium poterat, quin alvum dejiceret. Alicubi etiam venenata crescunt, quæ ratione loci venenositatē exuunt. Quemadmodum enim speciebus sua cuiq; est natura proprietatis, in qua ite invenias individua ab aliis diversa, si in mores inspicias, individuis: ita & loca certa certis speciebus. Neq; solū illa longè lateq; patentia, aerem avibus; aquam piscibus, terram aliis; sed etiam designatis præscriptisq; regionibus aliqua, quæ in aliis vel non sunt, vel non ejusdem naturæ sunt.

Quas

Quas inter species & loca illa, privatim nõnihil naturæ peculiaris est, non omnibus aliis semper communicatum, aut vulgo cuivis notum.

Illa omnia adversario parum conducunt ad propositum. Quis enim persvasionis aut phantasiæ locus in venena, si Opium in gratiã ipsius pro veneno habendum sit? Et hîc præsertim, ubi per tot annos Turcæ prælia inituri, vel conventus annuos celebraturi epulum illud esitent, inq; eo irreversim perseverent, neq; Turcæ solùm, sed totiꝰ Orientis incolæ. Ita enim Scaliger philosophorum hujus seculi phœnix: Ex affinibus atq; amicis nostris illud pro vero nõ dubitanter affirmare possum: Opium in multis Asiæ agris ex albo papavere sativo expressum, esse toti Orienti in quotidiano usu ad animi, ut ajunt, cõmoda comparanda. *Quis alicui externo? dum illa omnia de* Natura Opij *referantur, quòd omnibus indiscriminatim (quamvis, ut arbitror, pro temperamentorum diversitate aliis magis, aliis minus) compartiatur. Neq; Opium quod in usu apud Turcas est, pro Turcis peculiare servatur, sed & ipsum transferri in hac loca usq; conceditur; nuspiam tamen de eo proditum est, quod ipsum solum prosit, cætera verò noceant, & mortem inferant.*

Opii in animos ad Martem plenis pectoribus spirandũ effectus.

Ais? Consvetudinem multùm posse, ob id à Galeno naturam acquisititiam dictam. Velut apud Indos consvetudo peti seu Tabaci,

herbæ

herbæ non solum narcoticæ sed vehementer quoq; vomitoriæ, quæ inde sensim & sensim in Europæ provincias introducta, neminem aßvefactum usu suo periculose afficit. Multum equidem potest, eaq; procul dubio in causa est, quôd tàm frequens usus Opii Turcis minus exitialis sit. Nec quicquam dubito, quin plurimi quoq; inter Europæos, dum prius adsvefiant, æque Opii ac Tabaci, quamvis haud eâdem quantitate, nec toties assumti (Opium quippe velut pura essentia est ex herbæ; essentialia vero ἐνεργικώτερα sunt integris & impuris) futuri sint decoctores. Et certum est, si è Tabaco resinosa sulphureaq; substantia separata, inq; Opii consistentiam redacta, iis, qui alias Tabaci fumos trahunt, exhiberetur, vix sextam partem ejus, quod in foliorum substantia alias hauriretur, tanta facilitate quenquam pati, vel concoquere posse, quod sæpius probatum fidem jure optimo meretur.

Neq; ignoro Empiricis vel maximè familiarem, attamen non usq; adeò crudelem crudi etiam Opii exhibitionem esse, ad varios affectus, vel eâdem, vel largiori paulò dosi; quàm Dioscorides præscripsit, & nihil corrigentis loco miscent, præter modicum seminis Carvi in pulverem redacti. Ex his ergò concludo: Opium non solum non venenum esse, & impune, sed & salutà-

salutare & utiliter, æquè ac Turcis, nobis quoq; usui esse posse. Quamvis enim illi ab infantia agrestiori, & crassiore victus genere enutriti, & educati, robustiores sint, & ad largius edendum Opium ob id magis dispositi, quàm Christiani; Correctio tamen Opii, quam infra addemus, quodquod Natura parciùs nobis concessit, optimè & cum fœnere compensabit. Propterea adfirmare haud verear: ubi casus indicationis hujus necessarius accideret, me absq; ulla animi suspensione, crudum etiam Opium, pondere duorum triumve granorum exhibiturum. Quamvis enim Opium nunquam penitus deglutierim non præparatum, sæpe sæpiùs tamen gustu saporem, olfactu, vaporibus in magna Copia in cerebrum & pectus attractis, odorem & efficaciam, absq; ulla offensa satis exploravi. Interea verò author nemini extiterim, ut, dum commodiùs liceat, crudum in usum assumat.

Alterum, quod Opio utendi libertatem nobis confirmat, est, quòd saniores quoscunq; Medicos ejusdem sententiæ affectas habeamus; quodq; ipsorum svasu in nobilissimas quascunq; compositiones: Alexiteria, Diaphoretica, Anodyna, Confortantia, & alia desperatissimorum morborum remedia velut basis optima ingrediatur; Unde & ἔτυμον est, quòd Opiata appellantur, cujusmodi sunt Theriaca Andromachi, Mithridatium

datium Democratis, Tryphera magna, Aurea Alexandrina, philonium Romanum, Tarsense, Persicum, Requies Nicolai & alia quorum usus à multis seculis ad hæc usq; tempora perseveranter manſit, & adhuc in posterum haud dubiam vigoris ſpem in laudatiſsimis quibusq; ſeplaſiis promittit.

Rationum quibus Antiquitas commota Opium prædictis confectionibus admiſcuit, monumenta certè non levia fuerunt.

Proprietas Opii. *Proprietas enim Opii eſt: ſedare omnis generis dolores, internos & externos, roborare meatus, nimium hiantes & apertos; præcipitare, & conſumere vapores malignos hinc inde productos; incraſſare ſubtiles & rodentes humores, corrigendo illorum malignitatem & acrimoniam; ſiſtere fluxum dyſentericum & menſtrualem, extinguere calorem ardoremve febrilem; provocare inquietis ſomnum; & denig; inſtar Balſami partes à corruptione defendere.*

Quæ ipſa virtutes omninò neceſſariæ ſunt omnibus compoſitionibus, pluribus ſimul morbis dicatis; ad quorum depulſionem ordinariè, vel una, vel altera harum proprietatum deeſſe non poteſt. Cujus ſententiæ teſtem Quercetanum habemus in pharm. ubi de facultate Opii tractat his verbis.

Pau-

Pauci enim sunt morbi, qui non simul complicentur vel ardoribus, vel inflammationibus, vel inquietudinibus, commotionibus, languoribus, oppressionibus, vigiliis defluxionibus, vel varii generis doloribus, capitis, pectoris, ventriculi, ventris, vel cujuscunq; alterius partis: ad quorum omnium symptomatum ferociam compescendam Opium Specificam & peculiarem quandam habet proprietatem, quâ vel unum ex his symptomatis seorsim, vel plura cum malo conjuncta, simul cum admirabili adstantium, & ipsorum ægrorum admiratione evincit ac subigit, unde sæpènumero in eiusmodi casibus tàm mirandos sanationum effectus prodere videmus theriacam Mithridatium, antidotos Esdræ & similes, quæ Opium excipiunt &c.

Et hæc sunt, quæ singula usum Opii, secundum nobis ad plurimos corporis humani affectus promittere, & præstare bene possunt; Quin imò, quibus sanitatem conservabimus, morbosq; profligabimus, dummodo pietate & methodo. (cautione æquè in aliis medicamentorum Speciebus necessaria) singula administraverimus.

CAP. III.

De causis benignorum malignorumve effectuum, ab Opio corpori humano contingentium.

Quod OPIUM *eo, quo suprà dictum est, modo adpositè scilicet exhibitum, ægris varias præstet utilitates; econtra verò accedente abusu infinitis & immedicabilibus malis fomitem accendat extra omnem dubitationis aleam versari arbitror. Quid verò causæ subsit τὸ δι' ὅτι, non omnibus ea de re eadem sententia. Maxima Medicorum pars extremam, quam ad quartum usq; gradum habere dicunt, frigiditatem accusant. Argumenta ab effectibus desumta hæc proponunt; Opium vigilantibus somnum conciliat, subtiles & tenues humores incrassat. Vigiliæ verò causam habent ut plurimum calidam & siccam, vel cum, vel sine materia; tenues item & dissoluti humores à calliditate oriuntur. Ergò cum his contrariatur* OPIUM, *prædictâ qualitate præditum oportet esse: Insuper authoritates jactant Galeni, Plinii & multorum aliorum, nec non observationes & exempla, quòd* OPIO *abutentibus inexpugnabiles somni, Lethargia, sensuum privatio, membrorum stupefactio, suffocatio caloris nativi, & denique mors ipsa imminuerint.*

Age-

Agedum non inficior me eò usq; Logicum non esse, ut in verbosæ disputationis περισσμάτων magis quàm rerum ipsissimarum fundamenta, adeoq; Veritatem intentum habeam animum; nihilominus & tanto magis quidem, quia rerum naturalium scriptoribus licitum est de rebus experientia ipsis notis pro libitu differere, meum quoq; judicium, salva tamen eruditiorum autharitate, eadem de re aperiam. OPIUM *ergò non sub frigidorum medicamentorum classe contineri, ut vulgaris opinio est, Ratione & Experientia certissimè comperio: Ratio calorem præfert, quia sentit non solùm amaritiem, sed & adustionem & excoriationem, quæ calidi temperamenti signa esse abundè docemur è communi sapientum de rebus amaris judicio, & quòd ex lumine Naturæ constet inter elementa ignem duntaxat corrodere, inflammare, & calfacere; sentit insuper, quando Opium siccamus, in*q; *pulverem redigimus, obscuram flavedinem illi, quam Aloë & Myrrha præ se ferunt, non absimilem, Vulgò autem creditur: Omnia flavedine tincta præsertim amara simul calore, exuperare. Quod Experientiam attinet illa duplex nobis magister est, quod Opium calidum potius, quàm frigidum statuamus: Primò enim Turcis comedentibus hilaritatem alacritatem & magnanimitatem præstat ad concertationes:*

Vide Egeni Chym: de Laudano.

Postea ad unum duove grana ægris exhibitum, in lecto decumbentibus tantos sudores rorare facit, quantos vix aliud sudorificum remedium eliceret, quod mehercle nullatenus à frigiditate procedit.

Objiciunt fortassis: Turcas impensè calidum habere temperamentum, & ob hoc ad actiones rectè obeundas ignavos esse & minus hilares, æquè ac in nimis frigidis corporibus accidit. Opium verò hunc temperando calorem, atq; adeò ex accidenti animum emasculare, roburq; corporis viribus addere. Pariter haustum frigidæ ad bibendum concessum æquè sudorem provocare, nullâ, quòd manifestum, caliditatis culpâ.

Respondeo verò: si Turcæ vires animumq; sibi compararent, à temperatione caloris per frigidum, frustrà illos sumtus impendere in Cerealis hujus sationem Opiiq; collectionem; siquidem eundem appetitum quælibet aqua profluens seu fontana majori cum successu expleret, quæ nimirum omnes corporis partes actuali frigiditate non sine voluptate etiam mulcerent, citoq; reficerent; tantum verò abest, ut hîc idem aquæ effectus cum Opio, ut contrarium potius; virium scilicet animiq; dejectionem, & ignaviam sequi videamus. Quod autem aqua quamvis frigida actu & potentia, nihilominus sudorem promoveat, intellige, à causis per accidens non duci firma argumenta.

Non

Non enim in omnibus temperamentis vel affectibus hujusmodi aquæ effectus est, sed in aliquibus duntaxat: veluti quando febricitanti vel corpori calido exhibetur; Tum enim imbibitione frigidæ (velut infusione in flammam vel lapidem ignitum) copiosi excitantur vapores, hi à natura condensati iterum, vel per poros, vel per ureteres expellantur necesse est. Ideoq; hoc tale non à facultate quadam diaphoretica proficiscitur, sed contingit ita ex eventu, & accidentaliter, ut dictum est, non semper.

Ad prima ergò argumenta illorum qui Opium frigidum probare conantur, ex eo quod somnum provocat & subtiles incrassat humores, dico: illa infirma esse, & nullius authoritatis, hoc in loco. Primò enim non solùm somnus à causa calida impeditus ab Opio restituitur, sed & cæteræ somnum intercipientes causæ ab hujus actione immunes non sunt, quamvis illæ variæ ab Avicenna & aliis definiantur.

Deinde nec calidi duntaxat humores ab Opio incrassescunt, sed & alii impensè frigidi pituita, humor Cristallina, vel vitrea, à cerebro in subjacentes partes destillari idonea. Quàm necessariò ergò lemma ab operationibus Opii, quemadmodum αὐτοσχεδίως arbitrantur, desumendum sit, quis sanæ mentis nō videt? Si enim ad hunc sensum argumentarū conclusio necessaria foret, certè sequeretur: quæq; frigida esse soporifera,

quacunq; etiam de causa vigiliæ fuissent productæ; item sedare dolores; incrassare humores subtiles quoscunq;, sive calidi illi essent sive frigidi; & denig; omnes Opii actiones æquè à quibuscunq; aliis frigidis expectendas esse, calidis è contra contraria efficientibus: quibus tamen Experientia expressè contranitittur.

Neq; enim Argentum vivum potum, neq; Magisterium plumbi, quod tamen Saturno propter summam frigiditatem comparatur, neq; Salpetræ neq; Alumen; singula frigidis salibus annumerata, neq; Aqua, spermatis Ranarum, seu sperniola, quæ vel sanguinem etiam frigiditate sua coagulare dicitur, cum Opio similes hos effectus edunt. Quin imò dicam quod ne quidem glacies vel nix, quamvis iis in magna copia uti liceret dormire, omnes q; dolores cessare faciant; sed vel singula in statu eodem permanere, vel exasperari; Quamvis fieri posse non nego, quod quædam frigida somnum inducant, is tamen effectus neq; semper, ubi opus est, neq; tanta cum fiducia, velut ab Opio, sperari potest.

Deinde tantùm abest, quod calida inquietudines humorum q; crassorum subtiliationes causentur, quin potius illorum plura reperiantur, quæ somnum conciliare, humores q; subtiles & virulentes incrassare tàm possint, quàm ne infinita quidem frigida; Id quod videre est in

Myr-

Myrrha, Aloë, Storate, Olibano, Absinthio, Betonica, Croco & id genus aliis; Quin imò ipsum Sulphur, quod tamen ignis instar Naturæ potentialis est, somnum inducit, adeoq; calidos acresq; humores coagulando retinet, ut & physicis ad fluxiones retardandas dextrè præscribatur.

Præterea res veris Spagyris notissima est, Aquam, Vinum, Spiritum vini beneficio Sulphuris tàm coagulatam consistentiam adipisci, quàm vel in mortario pulveris instar subigere, atq; iterum pristinæ formæ reddere liceat.

Non ignoro dicturos quosdam: quaslibet res tàm frigidas, quàm calidas operationes in corpora perficere diversimodè, secundum diversitatem subjectorum, quæ offendant: pari modo, quo ignis res quasdam coagulat, quasdam resolvit, & eliquat; Eodem modo de frigore rem accipiendam. Quod item Opium quia extremè frigidum alicubi agat, ubi alia minus frigida nil quicquam possint.

Hæ duæ rationes tamen scopum disputationis nostræ parùm attingunt; Opium siquidem de quo sermo nobis hactenus, in corpus humanum per electionem non agit, neq; discernit diversitatem temperamentorum; sed indifferenti odio cunctis vigiliis, cunctis item doloribus à quacunq; demum causa ortis, vigorem præscindit, quemadmodum suprà quoq; dictum est. S 5 Se-

Secundò: etiamsi Opium ponatur frigidissimum: nihilominus in tantilla portione, quæ propinamus. fieri non posset, quin magnitudine frigidorum aliorum, qua in usus meditos veniunt facilè superaretur.

Et quæ non absurditas dictu audituq; foret, unicum duntaxat binave Opii grana majori frigore prædita affirmare, quàm integram Alu-minis sive crudi sive præparati drachmam? pluris illius frigiditatem æstimare, quam vel scrupuli Magisterii plumbi, vel unciæ Sperniolæ, vel binarum unciarum Aquæ Nymphææ; vel unius alteriusve unciæ Argenti vivi, pluribus in casu vermiculationis & alibi remedii consueti, quodq; instar frigidissimæ glaciei corporis singula membra percurrit?

Pariter singula prædicta os omniaq; membra, per quæ trajiciuntur, manifestò algore afficiunt, quod Opium tamen non solùm non facit, sed & contrarium, calfaciendo urendoq; & os & pectora, facit.

Hæ ergò similesq; rationes veritatem rei non spectant, neq; certò de frigiditate probant, quod authores proposuerant: sed velut declamationes otiosæ in verbis potius artem, quàm in re ipsa præ se ferunt.

Quantum jam symptomata *ex nimia ipsius quantitate attinet, Experientia monstrat:*

Vinum

Vinum adustum, essentiam calidam & subtilem, in extrema quantitate exhaustum eosdem prorsus effectus prodere. Siquidem multoties visi sunt plus justo ebrii, tanta stupiditate, sensuum privatione, tremore, lethargiâ affecti, quantâ vix ab Opio etiam nimio credas; & quando vitam finierunt suam, tantus in corporibus repertus livor fuit, ac si summo frigore inglaciati periissent. Similes effectus simplex quoq; Vinum abutentibus præstare, funesta exempla illorum probant, qui, quod in papatu pluribus in locis valdè inolevit, ad supplicia rapiendi vino prius nimium inebriantur. Pars enim plus quàm humana audacia cantantes morti obviam quasi currunt; pars velut stupidi instar bestiarum supplicia ferunt, nullo martyrii metu, dolorumq; morsibus perceptis, imò, quod pessimum est, absq; facinoris patrati recordatione, piove ad Deum misericordem se convertendi affectu. Vinum secundum omnes Authores imò ipsam experientiam abusu phreneſin, Maniam, rabiem, furorem, stupiditatem, Lethargiam, paralysin, aliosq; detestandos affectus temporis successione parit, non minus quàm Opium; interim quis illud frigidum statuendo contra totius mundi confessionem Experientiæ scuticam pateretur.

Ideoq; libere nobis concludendum restat: OPIUM *quà Turcis audaciam & hilaritatem*

præ-

præstat, quà ægrù vigilias doloresq; internos compescit, minimè, neq; frigidum neq; calidum esse (quamvis in se quod calidum exuperet, manifestò liquet) sed unicè à specifica occultaq; totius substantiæ proprietate illa omnia proficisci; Simili prorsus modo, quo Catharctica non calidi, non frigidi, ulliusve purè elementalis qualitatis virtute, sed specifica item proprietate sua, omnis mirabilitatis subjecto, corpus mundificant. Purgantia legitimè usurpata excrementa corporis dejiciendo, non dici potest quantum commodi producant, sed abusu contaminata & distorta tantò magis offendunt, vitaq; nocent. Ita OPIUM salutari suo usu benè Sacrum est, abusu verò intempestivum, stupendum, & lethale.

Quod ergò in omni Medicina opus est, id vel maximè ad hoc dextrè usurpandum: Medici duces esse debere. Rationem, Experientiam, bonamq; Conscientiam. *Is qui innititur, honorem Dei & salutem proximi ad Artis ingenium rite promovebet.*

CAP. IIII.

Quid Theophrastus Paracelsus de anodynis statuerit, & privatim de OPIO.

Jam

IAm Veterum sententiâ de OPIO *in genere, ejus natura virtute & usu explicatâ, & quid intercedat controversiæ inter neotericos adversus se invicem de ipsius qualitate: operæ pretium etiam visum fuit, Theophrasti unici pene illius Naturæ miraculi, & Chymicorum principis judicium quoq; ponderare.*

Hic ipse ergo usum medicamentorum anodynorum in genere tanti habet, ut non aliter quàm pro principali totius pharmaceuticæ columna discipulis suis eadē offerat & commendet; quodq; ad averruncandos gravissimos morbos nobilissima omnium sint remedia.

Lib. 7. Archidox. cap. de specifico anodyno sequentia habet: Ad scribendum etiam de specifico hoc anodyno multæ causæ nos induxerunt: Multi enim morbi nobis occurrerunt, in quibus quævis arcana nos deseruerunt, excepto solùm anodyno specifico: Non enim aliter Anodynum specificum extinguit morbos, quàm aquam ignem extingvere videmus; Quod enim quiescit vel dormit, non peccat, non intelligitur naturaliter, sed paroxismus dormit, quô fit ut impediatur ejus operatio, frangaturq; &c.

Et lib. 1. de reb. natural. cap. de Sulphure Embryonato, ubi in genere hypnoticorum & anodynorum laudes celebrat, his utitur verbis:

Quod-

Quodnam Medicus magis arcanū habere desideraret, quam hoc, quod & omnes dolores & ardores omnes auffert & cōpescit? Hoc qui potitur, nec Apolline ipso, neq; Machaone, neq; podalyrio scientiâ minor. *Sententia utiq; digna, quæ candidè ad animum revocetur.*

In comment. ad 2. Aphorism. Hippocr. sect. 2: Ubi somnus delirium &c. ubi de utilitate somni in fine explicationis loquitur. hæc adfert: Somnus in Medicina reverâ maximum arcanum est, super omnes gemmas & lapides pretiosos, (quod tamen in opprobrium ipsis non dico) & vellem videre, qui ad quoscunq; corporis affectus divinius mihi monstraret remedium.

Somnifera ergò undecunq; etiam desumta, minimè despicienda sunt; Quin imò Medicus qui arcana somnifera à vera essentiâ sumta naturæ egenti commodè applicare potest, merito apud omnes magnificiendus veniat.

(Quod autem Theophrastus & Opium intra somniferorum & anodynorum censum referat, expresse videre est, è prædicto cap. de specifico anodyno, quo in nullum aliud somniferum in confectionem illam assumit, quàm solùm Opium, eiq; tantas ascribit virtutes, ut non hominem eo ipso dormire sed totum morbum duntaxat, dicat. Lib.

Lib. de morbis amentium, dum de vesanis Lunaticis, Maniacis, phreneticis, & Epilepticis tractat, Opium in quintam essentiam redactum eodem titulo, & ordine dignatur, cum Auro potabili, argento potabili, magisterio gemmarum, aliorumq; pretiosorum prædictis morbis adversantium medicamentorum.

Hoc in loco fortè invidus quispiam litem nobis intempestivè, ut aliàs omnia, moveret, obtrudendo! si tàm preciosa nobis præstò sint arcana, qui fiat, quòd non omnium morborum quorum curam suscipimus, radices & cruciatus tollamus? Hinc κατ' ἀνθυποφορὰν respondeo: Quare nec ipsorum medicamenta, institutiones & Regulæ ad eosdem curando, sufficiant? Non enim illa Chymica eousq; sese extendunt, quamvis magis citò tutò, & jucundè operentur, ut melioris præparationis ergò, quâ cuncta quidem Galenica post se longè relinquunt, omnibus affectibus, sive hæreditarii illi sint, & ingeniti, sive per aliàs incurabiles, aut quod justitia Dei sine intermissione ægrum exerceat, jugula potant, eosq; ceu Cæsias nubē, quod dicitur, interficiant.

Libr. de morbis resolutis: lib. 1. de morb. mineral. & in pluribus Operum suorum locis tàm honorificam Opii mentionem facit, quàm quisquam alius medicus, quamvis magni fecerit illud.

Adhæc

Ad hæc loquendo de Opio prout remedium in corpus exhibendum est, non intelligit crudum illud & simplex, vel etiam craßâ minervâ duntaxat cum aliis permixtum & compositum, sed ritè præparatum & correctum. Lib. 1. namq; de reb. natur. cap. de Sulphure Embryonato affirmat malignitatis quiddam habere OPIUM, *Mandragoram, & Hyoscyamum, & propterea non usurpanda illa esse, nisi sub formâ duntaxat quintæ Essentiæ. Ideoq; occasione inde sumtâ Medici Spagyrici opus operi adhibendo, modum tandem invenerunt, tam pretiosum & nobile medicamentum rite præparandi, cui certè, quoad subitaneam miraculosamq; operationem, neq; in Spagyrica neq; in Dogmatica pharmacopœa ullum æquale, ne dicam eo ipso præstantius unquam repertum fuit remedium, pro quo quilibet Christianus omnium bonorum Datori* DEO *meritò gratias immortales agere debet.*

CAP. V.

De vera OPII præparatione, & in quibus illa consistat.

POstquam ergò de mirè utili necessitate Opii in Medicina varia produximus; progrediamur jam ad declarationem Methodi, quâ Spagyrici ad liberiorem tutioremq; Opii, exhi-

exhibitionem, secus quàm Veteres, qui crudum admiscebant medicamentis, facere poterant, in præparatione ipsius usi fuêre. Ita enim Quercetanus de compositione Theriacæ in sua pharmac. dogmat. restit. pag. 414, de Opii correctione queritur:

Deplorandus enim error est, nobili hujus medicamenti alexipharmaci compositioni, in tam magna, trium scilicet unciarum dosi admiscere tantum venenum, quale Opium crudum & minus præparatum esse constat. Quo ipso Quercetanus non authores Theriacæ, multo minus ipsam Theriacam, cujus successum quotidianas usus satis probat, vituperat; sed duntaxat insinuat, quàm majori cum fiducia uti Opio licuisset hactenus à multis seculis, si Artis Spagyricæ veram cognitionem qualis Dei gratia nobis concessa est, habuissent. Æquo tamen grato q animo accipienda meritò sunt, quæcunq illi secundum Experientiam quam acquisiverunt, literis nobis posteris prodiderunt.

Interea inventionem veræ præparationis Opii jure meritò in honorem Theophrasti Paracelsi, ceu omnium classicorum philosophorum, & Chymicorum facilè primi, referimus; Is ipse enim universam fere Medicamentorum materiam Chymicis præparationibus nobilitavit, & ad

morbos profligandos tutò jucundèq; usurpandos præstitit, cum alii econtrà in ancipitis propositi de Lapide philosophorum bivio hæsitando non solum non utiles labores maximæ cum totius Reipublicæ, tùm eorum qui sese æmulos præstarunt infelicitate, sed & pernicioſissimas fraudes, nugose tantùm tractârint.

Consistit autem præparatio illa Opii in tribus potissimum: Primò substantia quædam oleaginosa in ipso superflua, malignæ ipsius & narcoticæ facultatis propria quasi sedes, auferenda est.

Secundò corrigenda leniendaq; præmia ipsius acrimonia, & febrilis ardor, qua Tythimalo aliisq; lacteſcentibus acribusq; plantis ferè similia obtinet.

Tertiò beneficio aliorum quorumcunq; præstantissimorum prosperanda, adjuvandaq; ipsius actio est; quemadmodum ex sequentibus descriptionibus in Specie manifestabitur.

CAP. VI.

De triplici modo Opium à sulphure suo narcotico malignoq; vindicandi, quod primum omnium esse debet, antequam essentia extrahitur.

Ad

AD Opii superfluitatem auferendam tria media principaliter exhibentur:

Primum est: quando ad mentem Paracelsi Tract. 2. de morb. Amentium, rebus aromaticis admixtum, eumq; sapa, vel Rob Cidoniorum, in massam reductum, in malo Cidoniorum excavato, cumq; pasta farinacea involuto, in furno panificiario coquitur, posteaq; exemtum in pulverem teritur, macerandum in idoneo liquore ad extractionem usq; ipsius Essentiæ; quamvis eo loci Paracelso sermo tantùm sit de Spiritu Vitrioli ad Epilepsiam composito.

Alterum medium est: ut Opium in minutas partes dissectum, in patinam immittatur ferream, seu laminam etiam ferream, assetur q; tamdiu, lente tamen, donec Sulphur ipsius in specie fœtidi densiq; fumi, à quo sibi pro virili cavendum, evaporârit; Quidam aceto Rosaceo irroratum spatula miscent ut instar Aloes fundatur, postea super Laminam extendendo tamdiu evaporare faciunt, donec omnis fumigatio esset, & quod restat, tàm siccum evadat, ut in pulverem abeat, non tamen, quod seduiò observandum ustionem contrahat. Qui ipse modus à Quercetano, & multis aliis neotericis valdè approbatur; Neq; egomet habeo quod in hoc vituperari possim. Ideoq; quandocunq; Laudanum concinnavi eam ipsam rationem semper magnifeci, & adhuc magnifacio.

Tertia præparationis σκλασία est: ut Opium antequam misceatur reliquis, in aliquore aliquo digeratur prius, bulliatq; lente, donec sua Sulphura, & Venena noxia, spumam nempe seu cremorem unctuosum, in superficiem rejiciat; succus autem qui restat usui tantum commodus servandus est.

Hæc eadem ratio Crollio in Basil. Chym. cap. de Laudano valde accepta secretaq; existimatur.

Ex his tribus præparandi methodis, antequam extractionem moliatur, quilibet pro libitu, quam velit, eligat.

CAP. VII.

Qvomodo extrahatur Tinctura, Quinta essentia, seu quomodocunq; etiam substantia Opii appellanda veniat, in qua bona ipsius virtus inest; Quomodo item exitialem ipsius acrimoniam aufferre liceat.

AD Tincturam Opii à malignitate Sulphuris sui jam defæcati, extrahendam. communiter usurpantur Aqua vitæ rectificata, vel acetum, jus Citri, Aurantiorum, Cydoniorum, aliive liquores aciduli; Omnibus aliis tamen præfero semper acetum. Nam in universum omnem liquores acidos proprietatem

quan-

quandam venenositatibus rerum adversam habere, ut &, quâ illarum acrimoniam, vimq; causticam retundant, Chymicis notissimum est. De Aqua vitæ autem nemo tale quid verè affirmârit.

Hanc eandem ob causam Veterum quoq; instituta postulant, ut Scammonea cum succo Cydoniorum, liquore scilicet acido, vel etiam Spiritu Vitrioli philosophice corrigatur. Sic Euphorbium, Elleborus, Esula aliaq; venenositatis, & corrosionis nomine suspecta, beneficio aceti, vel irroratione inde, vel infusione factâ, mitescunt.

Antimonium eodem modo, ad vomitus prius & secessus paratum, extractione cum aceto destillato institutâ, secundum modernorum experientiam, loco quod nauseam & magnam corporis alterationem excitârit, Medicinam præstat Bezoardicam, ad sudores naturaliter provocandos convenientissimam.

Ita quoq; Arsenicum pernitiosissimum venenum & Mercurius sublimatus corrosivum insigniter noxium cum aceto per digestionem adeò correcta castigataq; apparent, ut in Chirurgia tutissimus ipsorum usus esse possit.

Præterea acetum, aliaq; acida, in tanta omnium existimatione versantur, ut nullatenus fere excellentissimarum Medicinarum, veluti Lapidis Bezoar, Unicornu, Terræ Lemniæ, The-

riacæ aliarumq; alexipharmacorum usus permittatur nisi vel oxymellis simplicis, vel syrapi Cidoniorum, vel Citriorum, vel Granatorum, de Berberibus, Acetosæ, aliorumve acidulorum societate directorum. Nec mehercle sine causa, ut arbitror. Singula enim acida in universum stomachum confortant, venenis resistunt, ardores internos mitigant, & corruptiones arcent, & vel maximè acetum; Quod, si non aliunde patet, ex eo satis colligere est, quod & se, & immixta alia integra inviolataq; conservet, secus quàm succus Citri vel Aurantiorum, vel Granatorum; non oleo quodam superficietenus superinfuso, ut ne crassus aer subire possit, facere consveverunt. Insuper experientiâ fretus affirmare omnino possum: Opii essentiam cum Aceto factam, longè efficaciorem esse, quàm cui extrahendæ spiritus Vini servierit; cum tamen is ipse spiritus subtilitatis, veræq; essentiæ, quâ plures aliæ prosperantur medicinæ, alias super omnia meritò extollat, quamvis in hoc, ut acetum, æquè commendari certas ob causas nequeat: Administratio ergò Essentialis Opii extractionis hæc est:

℞. Opium ad supradictum modum præparatum & pulverisatum, immitte in cucurbitam recti colli, & singulis ejus unciis affunde ad

mini-

minimum octo uncias vel aquæ vitæ vel aceti, quodcunq; magis placuerit: Orificio benè clauso stent in B. M. vel ad solem, vel qualemcunq; fornacem, in qua panis conficitur, triginta vel quadraginta dies, ad digestionem consummendam. Hoc enim modo Opii acrimonia, & cruditas omninò mutantur: Non aliter, quam fructus aliàs immaturos, & austeros, & acres, ad solis ferventes radios dulcedo, maturitasq; sequitur. Id quod Ficus exemplo patet, quæ in principio lac valdè corrosivum præbet, & quod carni superinductum pustulas & scabiem excitat, quando verò ad solis gratissimum jubar maturescere incipit, succum dulcissimum delicatissimumq; priori loco offert.

Consummatâ ergò Opii digestione subtile à spisso separatur decapulando, inq; B. Roris, ad extracti debitam consistentiam redigitur. Usui destinetur, qui infra sequitur.

CAP. VIII.

De tribus diversis confectionibus Opiatis, Laudanis à Spagyricis appellatis.

SPagyrici Paracelsum, qui in pluribus locis medicamenta anodyna & confortantia LAUDANORUM nomine insignivit,

sequuti, Opio compositio illud nominis, quemaddum videmus, imposuêre: Nihil autem hoc nomen significat aliud, quàm medicinam propter raras nobilesq; virtutes multis laudibus dignam prædicandamq;. Quâ de causâ etiam Crollius ad propositum valdè adpositè loquitur: LAUDABILE, *inquit*, medicamentum, quod planè suo nomini respondet, si Laudanum dicas.

Variæ, imò vix numerabiles Laudanorum præparationes passim venduntur, & arrepta semel ipsorum utilitas, adeò partim curiosis, partim sciolis imposuit, ut quisq; ferè Medicus de proprio, quod commentus est, certare possit. Ne verò absq; magnete hoc in mari rudiores navigare permittamus, tria velut præstantissima famosissimaq; Laudana, ad quæ cætera quoq; omnia aptè referri & applicari possint, candidè recitabimus. Et ὑπομνημάτων χάριν, utq; applicationis istius, vel unicum tantum exemplum ob oculos exhibeatur, nostram quoq; Laudani Opiati usu & experientia fors non minus, quam alia probati specifici, confectionem syncerè adjiciemus.

LAU-

LAUDANUM PRIMUM,
Seu Anodynum Specificum Theophrasti Paracelsi, secundum descriptionem lib. 7. Archidox. tract. de Specificis.

℞. Opii Thebaici unc. j.
Succi pomorum Aurantiorum
Cydoniorum ana unc. vj.
Cinamomi
Caryophyll. ana unc. ß.

Contusa perquam optimè simul omnia, mixtaq; ponantur in vitrum cum suo coopertorio cæco; digerantur in sole, vel fimo per mensem, postmodum exprimantur, & imponantur iterum cum sequentibus:

℞. Musci scrup. ß.
Ambræ scrup. iiij.
Croci unc. ß.
Succi Corallorum,
Magister. perlarum ana scrup. j. ß.

Commisce, postq; digestionem ipsorum uno mense factam, adde Quintæ essentiæ Auri scrup. j. ß. qua permixta cæteris, Anodynum Specificum erit, ad auferendum quoscunq; dolores internos & externos, ut nullum torqueatur, vel arripiatur membrum latius.

Et hoc Specificum Anodynum est Paracelsi, quo in pro basi anodyna solum ordinat Opium,

quod notatu hoc in loco dignum. Quoniam enim in virtutum relatione illud medicamentum prædicat, omnibus doloribus à forma specifica fugandis conveniens, non leve certè pondus, quæ suprà de qualitate à nobis dicta sunt ad demerendam fidem accipiunt.

LAUDANUM SECUNDUM
Juxta descriptionem Quercetani
pharmacop. dog. pag. 452.

℞. *Essentiæ Opii, à suo dissolvente per Balneum Vaporosum, ut suprà separatæ, (id est, beneficio acetifortis vel juris Limonum extractæ ex Opio siccato suprà laminam ferream, ut semetipsum interpretatur pag. 451.) unc. ij.*

Essentiæ Croci, cum aquâ Limonum extractæ unc. j.

Hæ duæ essentiæ confundantur invicem in parvo quodam vasculo argenteo: his adde

Gemmarum
Magister. Hyacinthor. & Corallor.
ana drachm. jß.
Terræ sigillatæ veræ drachm. j.
Pulver. Bezoard. veri.
Unicornu
Ambræ griseæ ana scrup. ij.

Hi pulveres sufficient, ad bonam consistentiam Laudano inducendam: miscendo & agitando

tando omnia continuò ad ignem lentum, donec ex materia frigefacta pilulæ formari poßint: ſufficit exhibere de hoc Laudano magnitudine piperis grani: Et inſignes, ac ſuſpiciendos percipies hujus Anodyni effectus, quod te ſpe tuâ nunquam fruſtrabit: Nam confert citra moleſtiam, & cerebri ullam perturbationem, adverſus omnis generis dolores à quacunq; cauſa ſubortos: contra omnes hæmorrhagias, ſive fluxus ſanguinis, in quacunq; corporis parte fuerint: contra omnes defluxiones, & fluores ventris, dyſentericos, hepaticos, lientericos, & ſimiles: & ad adducendam gratam tranquillitatem, in febribus ardentißimis, in quibus ipſis rationis ſenſus læditur, & in phreneſin æger plerumq; delabitur.

Huic & aliud ſubjungitur, quod Hyoſcyamum, & triginta circiter alia Bezoardica & cordialia recipit. Si placet curioſo lectori, idem expendere poterit. Hujus loci illud facere haud placuit propter operoſum moleſtumq; nimis proceſſum, quem ad ſui præparationem requirit; & quod ejus vicem quod modo deſcripſi, ubiq; & commodè ſupplere poßit. Hyoſcyamus etiam multis eſt ſuſpectus, de quo tamen alibi.

LAUDANUM TERTIUM OSVALDI CROLLII descript. in ipsius Basil. Chym. pag. 173.

AB initio Crollius de usu omnium Anodynorum laudabili hæc præmittit:

Multi sunt morbi, qui absq; Anodynis sanari non possunt. Ergo in omnium morborum curationibus, ubi dolorum comites vigiliæ, virium q; resolutiones adfuerint, Anodyna intrinseca appropriata possunt administrari, ut ablatis symptomatum ipsis radicibus pernitiosorum cruciatibus, amica quies Naturæ reddatur.

Postea Compositionem sui Laudani quod Paracelsi Laudanum indigitat, ita recenset.

℞. Opii Thebaici unc. iij.
Succi Hyoscyami debito tempore collecti, & in sole prius inspissati unc. j ß.
Specier. Diambræ & Diamoschi fideliter dispensatarum ana unc. ij ß.
Mumiæ transmarinæ select. unc. ß
Salis perlar. Corall. ana drach. iij.
Liquoris Succini albi per Alcool Vini extracti.
Ossis de Corde Cervi ana drach. j.
Lapid. Bezoar.
Unicornu animalis vel mineralis ana drachm. j.

Mo-

Moſchi, Ambræ ana ſcrup. j.

In defectu gemini Auri potabilis nullis corroſivis coinquinati, addantur.

Oleorum Aniſi
Carvi
Aurantior.
Nuciſtæ
Caryophyll.
Cinamomi
Succini ana gutt. xij.

Fiat ex his ſecundùm artem Chymicam maſſa ſeu Extractum, è quo ad neceſſarios uſus poſſint pilulæ efformari.

His obſervationes quasdam notabiles de Opij & Hyoſcyami præmittendis præparationibus aliisq; circumſtantiis, ut & eâdem ſeorſim componendi ratione ſubjungit.

Doſis hujus eſt à granis 2. ad 4. ad Authoris præſcriptum. Virtutes quod attinet, illas inferiùs ſub inſtructione de Uſu Laudanorum in genere poſita comprehenſas communicabo.

NEPENTHES AUREUM noſtrate,

hypermeri loco adjectum.

℞. Eſſentiæ Opii, per Spiritus Aceti Cardiaci extractæ drachm. iiij.

Tincturæ Croci more Quercetani extractæ drachm. ij.

Lapi-

Lapidis Bezoardici Regii, seu Auri purissimi more Spagyrorum purpurisati & in veram Medicinam Cardiacam redacti scrup. ij.

Resinæ Ligni Aloës

Ambræ grisea opt. ana scrup. j.

Misceantur & incorporentur simul in vase vitreo, eoq; bene clauso, serventur ad usum.

Animadversiones.

1. *Intelligo Opium à Sulphure suo maligno, beneficio prædictæ exiccationis probè vindicatum; postea per integrum mensem cum aceto super debitam quantitatem Santali albi odorati, Melissæ Rosarum rubrarum, & Cinamomi distillato, digestum: deniq; in picis liquidæ, vel paulò solidiorum consistentiam redactum.*

2. *Pro lapide Bezoardico Regio accipio Aurum purissimum in formam lapidis beneficio menstrui Balsamici philosophorum elaboratum, inq; Medicinam verè Bezoardicam & Cardiacam redactum, adeò ut unum duntaxat istius granum nihil cedat sex octove granis Bezoar Orientalis optimi, id quod requirente necessitate ὀφθαλμοφανῶς demonstrari potest.*

3. *Crocus debet purus bonæq; notæ esse; infunditurq; in aqua Limonum ad Quercetani mentem, donec eliciatur tinctura; Ea sensim decantando separanda est, & lento calore, ne*

nobi-

nobilior Spiritus avolet, inspissanda.

4. Non immisceo Magisteria lapidum pretiosorum, Corrallorum & perlarum aliorumve Cordialium. Puto enim Aurum prædictũ instar omnium horũ esse postea singulares alias habeo rationes, quas allegare hoc in loco minũ cõvenit.

5. Quòd Ambram griseam, quæ ingreditur, attinet, testari possum me unquam vidisse, mulieres hystericas ab ejus usu quicquam mali, aut fors suspicio quorundam, percepisse; Qui tamen ea in re anceps, pilulam prædictis mulieribus exhibendam modica olei succini portiunculâ tangat, & audacter postea deglutiẽdam offerat.

Et hæc Laudana illa sunt, seu confectiones Opiatæ, de quibus hoc in tractatu tractare mihi proposuerã. Bona illa omnia sunt, & præ cæteris omnibus quæ Opium recipiunt, laudatissima, & quamvis alterum differat ac altero, in methodo compositionis, & ratione ingredientium, præcipua tamen basis Opium scilicet in omnibus æquè retinetur. Quod verò non singula aperte, & quod dicitur, cibum præmansum ir os omnibus ingesserim, ut primo intuitu semiluscis etiam appareant respondeo quomodo dicimus παροιμιαζόμενοι: Οὐκ πάντα, οὐδὲ πάντοτε, οὐδὲ πᾶσι πάντων. Quamvis enim omnibus idem libri hujus commodum & utilitatem non invideo; conscientia tamen non patitur, ut lucri-

lucripetis æquè, & qui ad hanc messem alienâ utuntur falce, ad tam gravia τεχνεργήματα feneſtram aperiam. Propterea etiam author omnibus ſum, qui ſanitatem magis æſtimant, quàm pecuniolam, ut ne Laudano utantur, quod non experientiſſimi & fideliſſimi quiq; Medici compoſuerint.

Quod reſtat, non ignoro eſſe inter Chymicaſtros quosdam, immodicos ſui æſtimatores qui intemperantiſſimè gloriantur, ſe Laudana poſſidere, Anodyna præcellentiſſima, quibus tamen ne micam Opii admiſceant: Talia quidam è rebus duntaxat cordialibus concinnare pollicentur; Quidam è Sulphure quodam Embryonato Vitrioli, quod medicamentum ſomnis & doloribus utiliſſimum & precioſiſſimum jactitant: Mera tamen ampullæ ſunt, cum nimirum ſine Opio, aut ſimili facultate præditi nemo generale, verum tutumq; Anodynum præparari poſſit.

Negare quidem non poſſum: ex rerum quarundam ſapore, odore & natura inter ſe differentium certa permixtione, ſpeciem Laudani elici poſſe. Ipſemet enim tale quid præparare novi, è Nuce Muſchata Mace, Myrrha, Croco, Ambra, Moſco, Aquâ vitæ, Quinta eſſentia Sulphuris &c. abſq; ullo Opio, cujus ſolo odore ſomnum, & pro adminiſtrationis modo dolorum etiam variorum ſedationem promittam.

Mul-

Multum tamen abest, ut illud Laudano Opiato comparandum veniat. Etsi etiam æquale ipsi censeatur, eâdem tamen accusatione illud insectari liceat, quâ id, quod ex Opio conflatur. Si namq; Opium corpori malè convenit propter facultatem somniferam, quam naturalem habet; quid ni Aromata ut ut cordialia etiam, quæ eandem somniferam facultatem mutuo tantum & adscitiè ab arte acquirunt, ex eadem culpa malè itidem audiant?

Quod porrò Sulphur Anodynum Vitrioli attinet, Paracelsus quidem mirabiliter de eo philosophatur libr. 1. de Reb. nat. cap. 7. ubi & plura de multis aliis sulphuribus metallicis prodit; Animus tamen inclinat, confiteri magis cum Crollio, apud neminem mihi tale hactenus videre licuisse: Quamdiu enim Vitriolo operam & sumtus tribui, nunquam quicquam reperire potui, quod cum opio ad somnum dolores q; pares virtutes habeat; quemadmodum pinguiori Minerva demonstravi in Anatomia Vitrioli nostri, ante paucos annos in lucem emissâ. Fallunt igitur & falluntur, qui beneficio præcipitationis cum Oleo Tartari bulliendo in Catino ferreo, vel per sublimationem in pulverem Vitrioli viridiusculum separatum, Sulphur Embryonatum Vitrioli nominant, quod nimirum citrò Vulcani dissectum, merum caprum oculis

objicitur, & inde exhibitum stomachum potius alterare, vomitusq; proritare, quàm vel confortare, vel somnum naturaliter inducere potest. Paracelsum ergò eo in loco homines phaleratis dictis pro more duxisse, fictamq; personam sustinuisse necesse est, ubi aliud legere, aliud intelligere expediat. Interea cum certum propter incertum deserendum nõ sit, meritò prædicta Laudana, vel similia amplectemur & magnifaciamus, & candidis eorundem authoribus gratias agamus potius, quàm vanis jactatoribus aures patefaciamus.

CAP. IX.

De Virtute & usu Laudani Opiati tam in genere, quàm Speciatum.

Hic usq;, ut lineis constanter insistamus, de præparatione OPII *satis. Nunc proficiscamur ad declarandum virtutes ipsius, & usus, quo ipso iis, qui eo opus habent, nonnihil fortè gratificabimur.*

Proprietates ergò Laudani ad prædicta fundamenta præparati cujuscunq; sex principales sunt.

1. Sedat omnes dolores internos à quacunq; causa, quocunq; tempore, in quibuscunq; personis, nullâ temperamenti habitâ ratione, neq; ætatis, neq; constitutionis corporis, solâ dosis,

fis, aliarumq; necessariarum circumstantiarum cautione observatâ.

2. *Somnum vel è morbo, vel errore externo deficientem provocat, absq; ulla sensuum stupefactione, membrorum debilitatione, ventris adstrictione, aliorumve timendorum accidentium inductione, quod aliàs plurimùm somnifera alia, propter nimiam frigiditatem, vel malè institutam præparationem sequi solet.*

3. *Egregiè facit ad sistendas omnes defluxiones subtiles, mordicantes, catarrhosq; tenues de cerebro in subjacentes partes prolapsos, sensim & sensim incrassando illos roborando cerebrum, & vapores sylvestres defluxionum plerumq; causas antecedentes reprimendo.*

4. *Hæmorrhagias, fluxus alvi, & menstruorum, sive ratione exuperantis caloris, sive humorum peccantium & mordentium exorta compescit.*

5. *Pellit omnes ardores febriles, caloremq; præter naturam ex ulceribus, vel per fermentationem humorum biliosorum, vel materiam rodentem venenosamq; exortum.*

6. *Roborat viscera, meatusq; nimium relaxatos labefactatosq; ut & virtutem retentricem imbecillem, vel ex Chronico morbo, vel à superpurgatione.*

In specie contra sequentes affectus feliciter usurpatur.

1. *Contra Capitis dolores: Hemicraniam inveteratam, cephalalgiam, aliasq; dolorum Species. Stomachus tamen ab humoribus crassis & viscidis inquinatus non sit.*

Datur ad pilulam unam vesperi ante somnum duabus post pastum horis, in cochleari Aquæ Majoranæ, Betonicæ, vel ejus syrupo, aliove liquore capitali. Potest etiam exhiberi cum cerevisia, vel jusculo, vel etiam deglutiri in substantia sicca, quamdiu opus fuerit.

2. *Contra subtiles defluxiones Catarrhosas, è capite in oculos, dentes, aures, pulmones, stomachum irruentes &c. Usus ejusmodi, ut suprà: Caput ægri tamen tustodiendum à nimio calore, vel frigore; Vinum interdicendum, cerevisia item vetusta aliaq; generosa potulenta. Neq; etiam convenit Sinapi allium, cepe, & quæcunq; aromatum & fortiter alterantium nomine appellanda veniunt.*

Quando purgatione opus fuerit, & alvi lenitione, non nisi dicè cum aqua Rosarum lota, ejusq; succo condensata, Rhabarbarum, Manna, Syrupus Rosatus, vel quod melius est Clysma quodlibet usurpandum. Omnia enim alia purgantia, alterantia, & attrahentia in hoc Casu periculi plena.

3. Con-

3. *Contra Aurium dolores cum sonitu vel tinnitu flatulento, sive ab inclusis flatibus in cerebro, sive à vaporibus à stomacho ascendentibus. Sumitur in aqua Feniculi, Salviæ vel vino albo sero uti dictum est suprà.*

4. *Contra Epilepsiam vaporosam (loquor cum doctis) cum magna sanguinis ebullitione, hæmorrhogia, & capitis subsequente dolore. In aqua pæoniæ, florum papaveris sylvestris, seu erratici aliove appropriato liquore, ante vel post paroxysmum. Datur etiam singulâ Lunæ quadrâ semel, manè antè Solis exortum, convienti Diæta, & venæsectione pro necessitate indicationem instituta.*

5. *Contra dolorem dentium à calida & subtili defluxione proficiscentem Laudanum in aceto dissolvitur, ejusq; guttæ quædam in ore retinentur, paulò post, priori rejecto, denuò sumitur ad doloris finitionem usq;.*

5. *Qui noctes insomnes habent, quacunq; de causa illud veniat, cum cochleari aquæ Hyperiçonis, vel Melissæ, quantum opus fuerit hauriant, bis terve in septimana.*

7. *Qui narium hæmorrhagiam patiuntur, vel sanguinem per os rejiciunt: dijudicatâ prius causâ, propter quam vel venæsectio, vel scarificatio ad revellendum imperanda veniat, in continenti Laudanum cum Aqua plan-*

taginis, Bursæ pastoris, Tormentilla, vel quod melius est, cum aqua spermatis Ranarum per descensum destillata bibant, stillanteq; sanguine iisdem liquoribus cum Laudano madefactum gossypium naribus intrudant. Ex eodem etiam Epithemata fronti imponant, & statim fluxus cessabit.

8. *In vomitionibus, ubi nec materia stomachi peccans in causa; ibi enim materia per loca convenientia evacuanda; nec flatus in hypochondriis (uti sæpius accidit) propter renum aliarumve partium obstructionem concluſi; quo in casu diuretica, Diaphoretica aliaq; ex usu sunt; sed peculiaris stomachi debilitas, vel ulcus aliave, præter prædictas, causa adest, exhibeatur cum Syrupo Cydoniorum vel Betonicæ, quoties opus visum fuerit.*

9. *Contra febres ardentes, malignas & pestilentiales: vomitoriis, Bezoardicis aliisq; ad diminutionem humorum & sanguinis, ubi expediat, remediis præmissis, Cum aqua Cardobedicti Veronicæ, Chelidoniæ & similium. Hi enim in casibus mirum quantum vapores sursum in caput vergentes & deliria, furorem, phrenesin aliaq; symptomata producentes deprimit & consumit. Extinguit insuper calorem febrilem, confortat Corpus, Spiritusq; recreat.*

10. *In febribus intermittentibus, minerâ crassiori per Vomitoria, vel dejectoria debita expulsâ, serosiori illa diaphoreticis item propriis dissipatâ, ut & Astro ignis Microcosmici phlebotomiâ probè ventilato, cum aqua Centaurii, Cardobenedicti, pilosellæ, aliorumq; febrifugorum, una vel duabus horis ante invasionem, idq; bis terve repetendo. Vidi enim hoc ipso remedio ad prædictum modum administrato, febres, nullo alio juvante remedio, penitus curatus fuisse. Vereor tamen affirmare, hoc omnibus febribus æquale fore remedium. Sunt enim quædam ad tam difficilem coagulationem destinatæ, ut nec Æsculapii manibꝰ, si curator ipsis adesset, etiamsi ὑποκαρδιῷ ὀργῇ rem aggrediatur, ante fatalem terminum cedant.*

Febrium quarundam difficultas.

11. *Contra colicam, & ventris tormina, alvo, vel medicamentis laxativis vel clysmatibus prius liberatâ, ubi opus fuerit; Datur cum cochleari vini albi: Quando tamen tantæ activitatis sit dolor, ut ferri minus possit, nullo ad alia remedia respectu habito, eligatur ab initio statim; Dolore tamen fugato, postea ordinâriæ curæ ad removendam causam morbificam datâ occasione indulgere, minus prohibeo.*

12. *In extremis illis intestinorum tenuium cruciatibus, quos Iliacam passionem, seu Miserere mei appellant, feliciter administratur cum oleo Amygdalarum dulcium, seu Mucilagine seminis Cydoniorum.*

13. *Contra dolorem matricis, cum aquâ Camomillæ vel Artemisiæ exhibitum prodest: Quando tamen in menstruorum retentione peccatum fuerit, provocationi illorum in primis studere oportet. Nihilominus ad hoc parùm solliciti, quando dolor nimis urget, tutò ad mulcendum dolorem vapores & malignos reprimendos Laudanum propinamus. Dolore enim mitiori factò, cætera cum majori facilitate absolvimus.*

14. *Mulieribus, doloribus post partum denuò exortis, vocant die Nachwehe. concomitantibus vigiliis, delirio, febri ardente, & omnimodâ corporis imbecillitate, egregiè opitulatur: Sic & nimiam sanguinis fluxum, exclusâ jam parte compescit, parvâ ipsius pilulâ deglutitâ, ati dictum est.*

15. *In menstruorum profluviis præter naturam, datur binâ ternave vice, si ex usu fuerit: Remoram illis feliciter injicit, quiete solummodò, & dietâ convenienter institutis. Multas hoc remedio liberavi, omni ferè sanguine exhaustas; simul tamen necesse fuit naturam viribus lapsam cibis euchymis restaurare, & medicamen-*

dicamentis confortantibus, ceu Magisterio, Corallorum & perlarũ, Elixire item cordiali, aliâs Auro potabili philosophorũ dicto, viscera firmare

16. *In dysenteria, ut & aliis alvi profluviis materiâ peccante, beneficio Rhabarbari aliorumve pro differentia mineræ partisq́; affectæ convenientium prius exclusâ, cum Syrupo Cydoniorum semel bis terve, quantum ad dosin requiritur, utiliter usurpatur. Non posthabitis interim venæsectione, si necessaria fuerit, aliisve externis remediis, veluti unctionibus, Emplastris ad rem convenientibus.*

17. *Post purgationem hypercatharsi affectis, quorum plurimos in extremum vitæ periculum præcipitatos novimus, Laudanum bis terve cũ vino rubro datur, donec omnia fuerint quieta.*

18. *In magnis Renum doloribus seu Nephritide; ut & urina guttatim profluente, cum acrimonia instar lixivii mordicante cum modicâ sacchari Rosati quantitate, vel Syrupo violato mixtum bonis ægrorum rebus exhibetur.*

19. *Calculosis etiam, doloribus fortiter urgentibus cum Hydromelite vel syrupo Glyzyrrhyzæ porrigimus, præmisso tamen clystere emolliente, & Carminativo, alvo scilicet constipatâ, ut solet.*

20. *Non minori cum successu damus etiam doloribus ex hernia intestinali cruciatis cum*

cochl. vini boni; inungendo interea ab extra oleum Nucis Muſchatæ, & calidè tenendo ægrũ.

21. Inſervit laudabiliter contra podagricos, ſciaticos, & ſingulos artuum dolores cum inflammatione & materiæ hinc & inde in varias partes in cubitu. Hoc enim in caſu dolorem ſedat, materiam digerit, & incraſſat, ut cathartico poſtea lubentiùs obtemperet; vel per inſenſibilem tranſpirationem diſſipetur. Medicamentum certè manu ſapientis Medici præſcriptum excellens & nobile. Turgente enim materiâ & vagabundâ exiſtente, purgantia magis magisq; irritando, cauſandoq; inanitionem partium, dolores dilatant, exaſperant, & omnem ægri ſtatum deteriorem faciunt. Arthritici porrò, materia quietâ exiſtente & fixâ, interea verò non doloribus ſaltem, ſed febri ardente etiam, & imbecillitate cum ſomni privatione moleſtantibus, valdè convenit ad ſymptomata illa removenda, & purgantibus poſtea quibus aliàs natura nondum quietè ſe habente parũ proficimus, liberiorem locum conciliandũ.

22. Vulneratis ſuperveniente febri ardente, inquietudine, hæmorrhagiâ, aliisq; ſymptomatibus, quibus vulnus irritatum ad Gangrænam facile inclinat, valdè convenit. Et Cheirurgis meritò magnifaciendus, qui Laudani uſum rite noverit.

23. Ni-

23. Nimios dolores à chronicis ulcexibus, Crurum, brachiorum &c. quod sæpè accidit, certò lenit, exhibendo, quantum pro dosi sufficit, vesperi duabus post pastum horis.

In Helvetia aliquando rustici nonaginta circiter annos nati curam habebam, in casu duorum ulcerum in crure subortorum, quæ quinquennium magnâ cum molestiâ, quam ob causam tandem vocatus aderam, supportârat. Nec enim noctu, nec interdiu præ nimio dolore somnum viderat. Administrabam consvetam Laudani dosin, mox dolore cessante, quietè se habebat, & paulò post foràs exspaciabatur, multaq; alia, diu intermissa peragebat: Imò beneficio Laudani sine dolore ad sesquialterum usq; annum se substinebat, donec tandem propter senectam è vita discedebat, ulceribus interim nil quicquam mali, etiamsi semper apertis, sentientibus, cum tamen nullum remedium adhibebatur, præterquam Aqua Perficariæ, quam meo Consiliò linteolo tepidam admovebat.

24. Denique quando quis diu qualicunq; etiam morbo afflictus, omni medicamentorum ordinariorum genere in auxilium vocato, non solam solatii nihil percipit, sed & dolores sive continuos sive intermittentes acriores patitur, unde humidi radicalis consumtio, caloris na vi-

nativi extinctio præmaturè metuenda, tùm Laudanum *jure merito* Languentium suffragium *celebrârim. Sistit enim dolores, corroborat viscera, calorem nativum tuetur, & quæ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνουσι, multa alia felicissime operatur. Hujus assertionis exempla plurima memoratu digna in memoria habeo. Factum enim scio, ubi Laudanum extremè languidis in agone pro doloribus constitutis exhibui, quod citò meliùs habere, & sensibus restitutis bona dispensare, & deniq; cum ratione & vera precatione, piâq; multorum adstantium institutione se Deo commendando expirare potuerint. Econtrà accidit sæpè ubi prædicta medicina destituimur; Quippe nullam aliam, quæ æquè pro salute hominis propugnet, huic substitui posse ipsa Experientia demonstrat. Quare quicunq; sit Medicus qui hujus cognitione caret, omnem rudentem moveat, ut illud in tempore assequatur, & pænam neglecti Deo & proximo debiti officii cautè declinet.*

Certum enim est rationum strophas, ἐπιπληκτικὰς ῥηθορείας, Charitati erga proximum in cujus legitimo tenore totius mundi conservatio subsistit, quæq; omnium bonarum scientiarum, & Artium firmissimum creditur fundamentum, quicquam detrahere nec posse, nec debere; & si turpi desidiâ in rerum nobis ad sani-

sanitatem ægrorum commissarum scrutatione, sive Galenus, sive Paracelsus illa primum prædicârit, peccaverimus, nos minus coram Deo aliquando excusabiles fore. Experientia enim magnus ille & verè fundamentalis liber est, qui quotidiè lumine Naturæ ob oculos nobis versatur. Quilibet ergò non solum legat, sed & intimiùs evolvat, penſiculatéq; intelligat. Vete enim hoc sensu Paracelsus dixit: omnia remedia, quæ morbos naturaliter tollunt, veras Medicinæ regulas & Canones esse: cæterum vix umbram Medicinæ affectare, ea qui negligant.

A Theophr. Medicina non pro arte, sed pro medicamẽto accipitur.

Id quod, salvâ undiquaq; venia, hoc in loco, quamvis extra oleas forte ſsus, non admonere non potui. Interea Rationis & Authoritatum memores suam cuiq; laudem, & veritatis præmium, suo tempore & relinquimus libenter, & concedimus cumulatè, & deferimus liberaliter.

CAUTIONES DE LAUDANI usu observandæ.

Sciendum hoc in loco omnibus est: in toto universo, nil quicquam tàm aptum natum ad Medicinam homini præstandam esse, quin singulari judicii perspicacitate, & prudentia opus habeat, ut ad adpositè curandum, rectè adhibeatur. Res enim tàm sancta nulla est, quæ abusu

abusu profanari nequeat. Imò quò divinior illa, eò deteriores patitur abusus. Ideoq; de usu Laudani pauca edisserere operæ precium duxi.

1. *Statutum equidem supra est, quomodo & quibus cum vehiculis in quolibet affectu Laudanum usurpari debeat; Sunt tamen aliquando, quibus Aquæ illæ destillatæ, & Syrupi &c. nullo modo commodè præscribi possunt; Idq; non solum propter qualitates, quas manifestò præ se ferunt, ut & odorem, saporem &c. sed etiam propriæ antipathias ergò.*

Plura hujus exempla scimus: quosdam Rosarum odores ferre absq; deliquo animi non potuisse; quosdam ne quidem saporem Cydoniorum; Quibusdam maximam voluptatem à dulcibus accessisse; quibusdam econtrà summum tædium; In quibusdam aquas destillatas bonos edidisse effectus; in quibusdam nihil nisi nauseam aliaq; symptomata excitasse qualucunq; etiam occulta natura subierit, nobis certè ignota; sed & sapienti haudquaquam vestiganda.

Quandocunq; igitur in ejusmodi naturas inciderimus, satius erit LAUDANUM cum vino, cerevisia, jusculis Gallinarum, aliisve Naturæ cuj uslibet familiaribus rebus exhibere.

2. *Uno die binâ vice Laudanum non detur, nisi in extremis dolorum casibus; sufficit enim*

tim unica exhibitio: Præterea non audeas tria quatuorve grana pro dosi excedere, nisi in valdè robustis ubi vehementia affectus urget; In iis aliquando ad sex usq; grana ascendimus: Tempus exhibitionis est, duabus horis post pastum elapsis, attamen Necessitas sæpè terminum præscindit, ut quavis horâ conveniat.

3. Observatione etiam dignum est: ante usum Laudani ventrem ab excrementis cibariis vacuandum esse, vel leniente aliqua Medicina, vel emolliente Clystere, vel suppositorio: In personis tamen aridis, imbecillibus, & extenuatis, ardore interim & sanguine plenis, illud usq; adeò respiciendum non est; Cura enim hic ad mitigandum potiùs ardorem, & corpus humectandum, quàm ad alia, quæ purgando incrementum caperent, dirigenda.

4. In Asthmaticis, ubi pectus & pulmones materia viscosa, & tenui obstruuntur, cautè procedendum: Indicatio enim educendi & abstergendi est; Laudanum verò roborat, & mediocriter incrassat.

5. Non convenit Hydropicis, ob aquarum copiam difficulter respirantibus, somnumq; suffocationis metu meritò fugientibus. Aquis tamen exhaustis, & jecoris aliarumque pari-

partium obstructionibus decentibus remediis expeditis, ut de supradictis nihil amplius timendum sit, nihil prohibet, quo minus ad roborandum viscera, corpus à subtilibus fluxionibus defendendum, & ultimam curationi Colophonidem imponendam adhiberi possit.

6. *Deniq; παντελῶς ἀπροσδιόνυσον: ægrotis stomachum impurum habentibus, & vel vomitoriis, vel catharticis evacuari cupientibus, Laudanum exhibere.*

Pariter prorsus abstinendum in pustulis & variolis, quorum nimirum causas convenientioribus remediis appetimus.

Breviter, nullius prorsus usus esse debet, ubicunq; vel Vomitoria, vel Cathartica, vel sudorifera, vel diuretica vel Alexipharmaca, vulneraria, phlebotomia, Diæta, aliaq; genere differentia remedia locum aptè merentur. Quot enim morbi naturâ diversi, tot remediorum oportet esse Ideas, Quodlibet enim remedium, quemlibet sub se morbum continet, cujus, ratione naturæ partisq; affectæ consentaneis, ratione vero affectus contrariis spiritibus diversorium novit & impetit. Quamvis haud inficias eam, plura sæpe in unius medicamenti copulam venire, pro diversa & multiplici morborum complicatione.

CAP.

CAP. X.

De Confutatione Trium erroneārum objectionum, quas proponere quis posset, contra usum Laudani.

OCtavus fere jam annus agitur, quando Medicorum quorundam consultationi interessem de Ægroto jam quatuor septimanas à fluxu ventris febri continuæ complicato cum somni privatione, & gravissimis in ventre cruciatibus decumbente. Variis quidem remediis tentatus, nihil tamen propius habebat, quàm ut propter nimiam virium amissionem, periret, nihil longius, quàm ut sperare meliora arderet. Ordine differendi ad me devoluto, Laudanum utiliter usurpandum recta ratione proposui; Ut autem Veritatis regnum nunquam infestos habet obtrectatores; ita tribus sequentibus objectionibus propositionem meam debellari conábantur, quæ singulæ tamen tanti ponderis non erant, ut meis quicquam detrahere, vel res verbis æquare, ut Naturæ divinitatisq; negotiis impedito animo studendum est, potuissent. Ne tamen in ægroti interitum, Medicinæ studiosis imponant, easdem hoc in loco & repetere & non Tullianis, sed certis rationibus confutare volui.

OBIECTIONES

1. *Quod Laudanum principaliter ex* ΟΠΙΟ *compositum, proprietatem ipsius somniferam retineat, & consequenter calorem nativum suffocare, omnesq; sensus stupefacere possit.*

2. *Quod, quia humores subtiles & tenues incrassat, dolores quidem sopiat, postea verò causas morborum malignas, permanentes & ineurabiles efficiat.*

3. *Quod usu observatum sit, ægros nonnullos sumtò Laudano paulò post pejus habendo mortem oppetiisse; qua de causa usus ipsius omnibus meritò invisus debeat.*

RESPONSIONES

Quæ dicta sunt contra Laudanum partim falsa partim cõfusa, partim inconsequentia sunt, & hinc παιδικὰ illa judicio, νηπίων φόβητρα.

Quod tamen, primam objectionem seorsim attinet, omnino arbitror, si adversarii experientissimorum Authoritate, & veræ Experientiæ, quæ utraq; ne crudum quidem Opium in minima quantitate calorem nativum suffocare, sensus q; stupefacere concedunt, sese ascriptores statuerent, in bonam Laudani famam non tàm crudeles illos fore.

Esto tamen: Opium crudum non posse non prædictos effectus dare; non propterea omne

Opium

Opium, à superfluitate sulphuris sui narcotici liberatum, ab acrimonia correctum, & postea cum Bezoardicis & cordialibus, ut suprà patet, commixtum, eâdem perticâ tractandum venit. Opium ergò prout Laudani basin constituit, quia & forma & substantia mutatum, non antiquis illis & crudo propriis virtutibus præditum potest esse; quis hoc non videt, parum videt, nec illi puto sanum esse synciput. Et quamvis Laudanum somnum provocat, experientia tamen monstrat quotidie διὰ παντὸς abesse, quod eandem ob causam calorem nativum suffocare consueverit. Quin imò, quando ille consumitur, & ad manifestam perniciem, propter nimias bilium insultationes & exagitationes, tendit ab Opio promtè, conservatur & defenditur. Eadem enim hic conditio est, quàm ubi Lampas nimia ventilatione plus justo valentior facta, longè citius & flammam & oleum perdit, quam ubi in quiete retinetur.

Ad alterum respondeo: Laudanum causas quasdam morbificas præparare, & ad expulsiones magis idoneas reddere, ut suprà quoque de usu ipsius in Podagra mentionem fecimus, ne dùm ut deteriores illas efficere possit, Accedat autem hæc appendix ad munimentum jà

factii judicii. Num prudentiores Medici unanimiter consentiunt? præparationes humorum expurgandorum (corporis illæ huc non pertinent) ad duas potissimùm operationes referri; Crassos nimirum & viscidos humores attenuandi & liquefaciendi; & nimiùm subtiles, virulentos, vaporosos, & turgentes mediocriter incrassandi, & compescendi? Cum autem maxima dolorum acutissimorum ardorumq; intollerabilium pars, à causis Symbolo sibi meritò conjunctis, salsis acutis mordicantibus, inquietis, causticis, vaporosis &c. proficiscatur; Quo sensu Galenus quoq; bilem acutos semper morbos facere adfirmavit in comment. 7. Aph. 33. Quibus in urinis biliosa sedimenta, sed supra rentia, acutum morbum significant &c. Quid præclarius? quid utilius in his exoptaremus, quàm Laudanum, quod & incrassare, & digerere prædictos humores, vapores reprimere, omnemq; malignitatis modum abscindere natum est? Adsit superfluitas expurganda, nulla à loco in quo inhæret, contradictione insurgente, securius certè post Laudanum usurpatum illam attentabimus, quàm si intactam antea reliquerimus. Et num sententiam hanc varia ulcera externa abundè satis confirmant, quæ certè, quia phlegmonosa, subtilibus, & rodentibus humoribus

moribus scatentia, & magnos sæpè dolores, tanacinationes, & febres symptomaticas pariunt, præstantius remedium non postulant, quàm, quod dolores mitiget, ardorem temperet, & simul humorem morbificum maturet, & incrasset, quibus omnia Symptomata mitescunt? Hæc ergò tàm præclara effecta, quia Laudanum perficit, non dicam, quod & mundificet, putrefactionem arceat, instar Balsami consolidet, partes q; imbecilles reficiendo, varia tollat symptomata; multum abest, quod omnia deteriora & incurabilia reddat; Longius illud: quamvis mediocriter incrasset, quod sanguinem alias q; humorosas in corpore substantias in lapidem coagulet; vel partes instar Gypsi constringat & conglutinet, quas fortassis ineptias ad malè obtrectandum LAUDANO bardus animus, ridiculè sequatur.

3. Quod accidere possit, ut quis sumto Laudano nihilominus paulò post mortem oppetat, tàm clarum est, quàm Sol in medio cœlo, dum fulgum est. Experientiæ scuticâ dignum quoq; me præstarem, si inficias irem. Quod autem Laudanum mortis hujus causa extiterit, nec potius committi Elenchum non causæ ut causæ; purè & nervosè in ambulatris nostris suppeditata, non lutulentè ac languidè ut sit in novis Academiis: quæ nihil nisi rabularum

rentosas velitationes olent, dabimus & explicabimus.

Primò ergò è præcedentibus liquidò manifestum repetimus: Laudanum nequaquam veneni tàm reum esse, ut utentes interficiat. Ideoq; importuna illa morientium exempla omnibus Rationum & Experientiæ, quæ singula Laudani usum summoperè commendant, monumentis anteponere, tàm absonum est & absurdum, quàm procul dubio foret, si diceremus: Vidi ægrotos minimâ Lapidis Bezoar, Unicornu perlarum aliarumq; rerum cordialium portiunculâ sumtâ periisse. Ergò prædicta omnia interitus fuêre causa, ideoq; digna, quæ qvo rejectamento habeamus.

Vel æquè pueriliter: Vidi Clysma fuisse injectum dum moriretur; Ergò Clysmata vel periculosa vel lethalia, quemadmodum Supina ingenia Clysteribus insultando ridiculè colligunt, in quibus perspiciendis, si & nos Supiniores essemus, jam id committeremus, ut illorum simplex error, culpa esset nostra.

Eodem modo absurdam prorsus est & inauditæ consequentiæ argumentum. Bonam Laudani famam eo ipso allatrare, quod dum usurparetur, mors paulò post alicui supervenerit: Quamvis enim contra dolores præsentissimum remedium sit, nec ad somnum conciliandum, se

quic-

quicquam præstantius ferat, neminem tamen à Morte, ejus præsertim fatali limite obversante, præservare, contra omnium reliquorum Medicamentorum naturam peculiariter statutum est. Dormire quidem, & doloribus exemtum esse, necessaria sunt cùm sanis tùm ægrotis, hoc quidem absolutè, illud suo modo: attamen utrumq; propterea vel vitam hominis conservare, vel redintegrare, non tàm illorum, quàm Naturæ sibi ipsi debito officio parcentis culpâ fieri arbitrandum est. Id quod notioribus exemplis patet: Edimus & bibimus, & aliis rebus non naturalibus utimur, immutatâ ipsarum naturâ aliquando tamen prosunt, aliquando minus, aliquando etiam valdè obsunt, singula pro alia atq; alia Naturæ partitione. Tam variæ siquidem Naturæ vices sunt in iis, quæ condidit, ut idem non solum diversis sit diversum speciebus, sed etiam eodem in corpore alias atq; alias comparet effectiones. Cujus rei opportunum exemplum præbetur in homine indefessis laboribus adeò fatigato, ut neq; manus neq; pes officium faciant, sed omnia in somnum & quietem inclinent; Dormit etiam in utramvis aurem, Experrectus verò tàm vegetus corpore & animo existit, ut antea, antequam laborem subiret. Is ipse homo ad labores redit suos, eosque duplo tantos sustinet, ut sanitatis & virium limitem excedendo jam

virtutes vitales, animales & naturales debiliscant, & humoribus sursum deorsum agitatis nihil quicquam reliquum sit, quàm ut mortali morbo misere decumbat: Hac occasione denuò in somnum, pristinam illam corporis & animi fulturam, se conjicit, ad eandem morbo medicinam faciendam; Tantùm abest, ut meliusculè inde habeat, ut & vitam finire ipsum inevitabiliter oporteat.

Similiter judicandum est, de ægro, qui vel vigiliarum, vel dolorum acutissimorum, vel esurritionis diuturnæ excessu, jam morti vicinus factus, vel ex spontanea lassitudine, vel quia Laudani pilulam, vel potionem restaurantem assumsit, somno obruitur, nec tamen reficitur, sed vel pejus habet, vel prorsus moritur.

Ideoq; quod sinistrè hoc in loco cecidit, non quia aliquid vel somno, vel nutritioni datum est, utrumq; enim ad vitam necessarium est, imputari debet, sed quòd appropinquante Morte assumta illa bonos suos effectus edere non poterant, Loquar meo more barbarè, & ab Oxonio, non è rostris aut comitiis: *Verum non est*: Æger medicamenti salubri motu movetur: ergò salubriter movetur. *Quia receptivum non recipit per modum inprimentis, sed per modum receptivitatis. Præterea*

natu-

naturalia ὡσαύτως agunt, ἐαν μὴ τι ἐμποδίσῃ, nisi aliquid interfit, quod impediat, uti hoc in loco. Et hæc ad tertiam quoq; objectionem confutandam breviter sufficiant. Laudani enim ritè ac scitè præparati, & prudenter adhibiti causam agimus; non OPII Turcarum, Hyoscyami, Mandragoræ, aliorumve Narcoticorum crudorum, vel sinistrè adhibitorum, quorum nocumenta non est meum vel excusare, vel commendare.

Id quod ἐν τῷ παρέργῳ de OPIO & LAUDANO sufficiat.

Profestor ideoq; curam omnibus, hæc qui legerint, absq; omni vel odii vel calumniæ affectu, in quemcunq; etiam videri alicui videatur, totum hunc libellum me conscripsisse inq; lucem edidisse; neq; aliud ad scribendum hac de re calamum armasse, quàm quòd cognitionem & famam medicamenti hujus apud non paucos, valdè angustam, pinguiorem, splendidioremq; facere, & meum simul studium, quod in rerum Medicinalium inquisitionem quotidiè colloco, omnibus probare, in præcipua Christiani Medici laude posuerim. Spero etiam, quibus in causæ hujus judicio, aliquando odium & infectatio magis cordi fuére, quàm Regni literarum anima, virtus & veritas, illos ambitiones & factiones contradictionibus hactenus in me

exercitas relicturos, & cautius in Posterum, contra honorē proximi ad propriam solummodo authoritatem superciliose præferendam, præliaturos.

Nemini hoc sermone litem seorsim moveo, nisi qui forsan propria oratione semet accusando litigiosum prodat, quem sua culpa reum video magis, quam excuso. Omnem autem causam meam DOMINO *tribuam, qui & corda & renes hominum scrutatur, & justitiam, æquitatem, misericordiam & gratiam exercet super omnes creaturas; Illi uni soli & semper sit laus, honor, & gloria.*

FINIS.

EXE-

EXEGESIS CHYMIATRICA.

ANDREÆ TENTZELII, GREUSS. Med. D.

Quâ in

Quæcunq; in prioribus Angeli Salæ libris tacta quidem, attamen planè detecta non sunt, multaq; alia ἐκζοδικῶς interpolata.

Descriptionibus verè & sincerè enucleatis

Cuilibet, vel mediocriter duntaxat in arte Chymica exercitato ob oculos exhibentur.

1. ad Corinth. 14.

Sive lingua quis loquitur, per binos fiat, aut ad summum per ternos, idq; vicissim, & unus interpretetur.

Can-

Candido Lectori Salutem!

IN mundo si quid est, Amice Lector, *quod odiosum est, illud vel maximè odio plus quàm Vatiniano dignũ existimo: quòd qui ab Artis perfectione* rerum occultarum manifestatores & detectores *audiunt, optima quæq; arcana Harpocrati magis, quàm Hippocratis; magis famæ, quàm conscientiæ sacrificando, tanto studio silere, & si vel spontaneo Naturæ ductu (illa enim benignâ Mater nunquam deficit in necessariis) emergere velint, adeò invidiosè supprimere soleant.*

Mesues de Reme medica lib. 3.

Mala mens, malus animus!

Equidem nulla ars divinior, nulla perfectior Medicinâ foret, nisi artificum inhumanam illam, & nec divinis, nec civilibus, nec gentium legibus concessam invidiam tantopere experiretur.

Alia

Alia ideoq; mens mihi est, & Sanior multò. Boni enim si sumus, si quid boni à DEO *accepimus, cur non vicissim collocemus benè, ut ne calamitosissimæ vitæ nostræ adjutores desint? Gaudeo, si quæ scire mihi persuadeo, cognita esse omnibus intelligam, Quin has noctes, (inquit subtilitatum Professor) infestissimo Cauro gelidissimas hujusce rei causa vigilo, ut ingeniorum felicitates communicentur. Is sapientum finis est, qui libros condunt.*

Ideoq; affectum illum jam primitus exequi studeo, cum TERNARIUM TERNARIORVM *&c.* Dn. Angeli Salæ *publici juris facturus, quæcunq; obscuriora perplexioraq; plurimis stuporem injiciebãt, hâc ipsâ* Exegesi *meâ enucleare, & explicare mihi adsumam. Quamvis enim à tali proposito plurima me detinere visa sunt; Chymiæ tamen studium, & vel maximè utilitatem ipsius, non minus è* D. Angeli Salæ *libris, quàm aliunde gustatum, tanti habui, ut illa omnia, ne non animum ad id alacrius hortarer, suoq; deq; haberem. Eò enim, postquam Chymia*

Medi-

Medicinæ pedissequa facta est, rediit, ut Medicinam duabus tribusve guttis Olei Thymi Salviæ, ad Apoplexiam; tribus guttis vel granis Olei Corallorum, aut Cinabaris Antimonii ad Epilepsiam; Essentiæ perlarum vel Auri totidem ad Syncopen; Rosæ Mineralis ad difficultatem partus, & ejusdem cum totidem granis Specifici Antifebritici contra febres: Olei Ammoniaci ad Melancholiam Hypochondriacam & Splenis obstructiones; Olei Ferri vel Laudani liquidi ad Dysenteriam, & menstrua mulierum; tribus deniq; guttis Olei Crystallorum, vel Ludi Humani ad calculum &c. potentiorem adfirmarim, quàm si eadem pluribus eorundem non Chymicè præparatorum libris instructa, olim adversus eosdem morbos arenam conscendisset.

Medicinæ Chymicæ præeminentia.

Ideoq; cum duplici argumento, quod boni Viri, supradicta intentione me fecisse arbitror; argumento, dico. (synceritatis affectus erga Filios doctrinæ, & publico pro virili studendi commodo; ea lege mea legas peto, ut me diligas etiam, & ad lecti-

lectissimos usus penitus intelligas. Pauca quidem ea sunt: Attamẽ meo, meq; & hac, pede sum metitus; Et primo vere fructus nimirũ numerosâ efflorescentes serie, plerũq; marcescunt, non matureſcunt; Attamen tàm bona (non audiat Nemesis) quorum causa & illustrissimam personam, nec non multos Medicinæ studiosos sollicitasse novi; Et si meliora, id meam vix probet culpam. Tam plana, & perspicua, quæ si ne ipse noctem in oculis adferas, parùm advertenti tibi facilè obvia Φέγγος μὲν ξωετοῖς, ἀξωετοῖς δ' ἔρεφος. Et si planiora, omnem tibi attentionem excutiam, imò Arti & mihi pæné authoritatem. Aliàs tamen plura, Deo dante, & meliora, quando scilicet plura & meliora scribendi animi potestatem, sementisq; hujus fructum, salubritatis nimirum & Gratitudinis erga me vestræ ad suavem maturitatem aliquando adspirasse sensero. Vale dabam Grussiæ pridie Cal. Aug. Anno 1617.

D. Andr. Tentzelius.

IN

IN EXEGESIN CHYMIATRICAM.

Viri doctissimi & Excellentiß.

DOMINI

D. ANDREÆ TENTZELII,

illustrium Comitum Schvvartzburg-Hohnsteiniorum Medici Aulici &c.

EPIGRAMMATA

I.

ANgelo à Gallis Latias volitavit in oras,
E Latio, toto totus in orbe volat:
Laus sit *Tentzelij* virtuti, qui dedit alas,
Per populos multâ laude nitescet opus.

SALOMON HUBERUS
Bernensis Helvetius Med.
Ord. Erffurt.

II.

SAL A tibi quondam fuerat junctissimo hospes,
HAGÆ Belgarum cum mihi notus eras.

Atq;

Atq; ibi, Tentzeli: *mihi eras jũctissimus hospes,*
Intimitùs socio cum Tibi notus eram.
Nam pariter mirè juncti convximus illi,
Unaq; tùm Tecum mensa domusq; fuit.
Ars mihi, Sermo mihi sunt altâ mente reposta,
Quæ tua, quæ Salæ cum sale musa dedit.
Arbitror hinc etiam Ternarius, *atq; tuômet*
Quæ Geniô, nudô plurimus ore doces.
Hinc etenim agnosco Bezoardica Laudana, *& ultra*
Te dante, obscuris lumen adesse libris.
Ergò ut nonnihil est, tenebris perplexa docere,
Sed magis, è tenebris pandere verba suis;
Sic laudò meritò SALAM, qui abstrusa docẽdo,
Conatur doctis utilis esse scholis.
Obscurata tamen quòd dextrè evolvis, & offers,
In lucem, ingenio Te magè laudo tuo.
Sit tibi, sit domui felix labor iste paternæ,
Inq; DEI laudem fertile cedat opus:
Hunc precor, ut facilis benè cœptum prosperet ausum,
Et tribuat rebus mollia fata tuis.

Lipsiâ transmittit.

Michael Christiernus
Haf. Danus.

III.

DElirent alii, ut delirant, AUREA, ut ipsis
Utq; ARGENTEA sit mox HYGIEIA sibi;
Et quî mox FEBRES, mox *intestina cruenta*,
Singulaq; horrēdæ spicula mortis agāt.
Vix ea sunt, mala mens, nec talia, qualia vendis,
Impostura magis, vel mage stultitia est.
Te te, Tentzeli, longè mens sanior egit,
Dum tua, quæ scribis, sint tua, & absq; dolo.
Odi lusores istos; Te laudo tuumq;
Erga homines fidum pectus, & erga DEUM.
Perge modò, ut pergis: DOCTORUM
hæc maxima laus est.
Quæ norunt alios, posse docere viros.

Petrus Erasmi Holsatus
Med. Stud.

EXE-

EXEGESEOS Chymiatricæ.

PARS PRIMA.

DE LIQVORIBVS.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

QVicquid sit, quod hisce pagellis in me tractandum suscepi, equidem ἀμεθόδως καὶ ἀτάκτως *illud exequi, cum impensè illud placeat:*

Ordine fac doceas, & dexter habebere Doctor.

Ordine fac discas, & benè doctus eris.

animum planè adducere non potui.

Quamvis verò ordo ille maximè idoneus mihi visus fuerit, qui ex Operum Chymicorum partitione maximè congrua, & singulis Chymiæ speciebus, (è quarum singulis classibus puta & hic aliquid in medium proferendum) adæquata fuerit erutus; adeoq; divisio Operum seu specierum nostrarum sub disparatorum & Comparatorum serie titulosq; (hæc etiam Magisteria,

illa Separata vocari possunt) omninò instituenda videatur. Omnibus enim subductis rationibus nulla pragmatum Chymicorum Partitio amplectenda magis, quàm quâ prædicta pragmata vel in DISPARATA, vel in COMPARATA, seu Magisteria primariò dispecuntur. Quascunq; enim tota Chymia sub se continet Species, sive simplices sive Compositas, sive Magisteriorum sive Extractorum, sive Elixirium, sive Chlyssorum censu recensendas; & vel elaborationis vel exaltationis, quibus omne opus Chymicum primùm perficitur, beneficio productas; omnes illas duo illa summa capita rectissimè comprehendunt, in q̃ se coarctant, ἀχολία non inconcinna. Verùm enim verò quoniam in hoc libello accuratam Methodum observare propterea non possum, quòd, ut justam molem commentariolus hic assequatur, non solùm ea consignare quæ in præmissis SALÆ libris tacta, in q̃ certas classes Disparatorum & Comparatorum eorundem q̃ simplicium & Compositorum, ordinanda facilè fuissent, sed sæpè διεξόδως, ferè Ambubajarum modò, ad alia genere & materia quidem convenientia, Specie & forma tamen plurimùm diversa dilabi, & sic fasceatim q. construere, non quæ secundum operationum essentialem convenientiam cohærent; sed tantùm ex confinitate materiæ, vel interdum

facieto-

facietenus duntaxat similitudinem præ se ferunt, oporteat; Accedit quòd, cum in priore plus nimis deproperata editione, Superficiaria illa partitione in Liquida, mollia, dura, contenti fuerimus, jam demum totam titulorum seriem permutare, adeoq; singula transscribere, ordinariorum laborum cumulus prohibuerit. Ideoq; ut ut divisio illa suâ naturâ sese habeat, præsertim in acutorum Logicorum oculis, ut ne tamen planè ἀπάιτως progrediamur, vel laborem humeris nostris in parem subeamus, vel deniq; subtilitatem quandam affectando, manifestam confusionem incidamus, ob hanc causam, inquam, ordinem, quô Species quasdam sub liquidis, quasdam sub mollibus, quasdam sub duris tractemus, quamvis quodammodo rudem retinuimus. DEUS ter. opt. max. qui solus omnia in omnibus animos nostros cœlesti modestiâ faciat temperatos nosq; aliàs inutiles & malos, immensò atq; ineffabili suo Spiritu compleat, suâq; mortalibus ignota & admirabili Sapientia ditet & regat, ut quantum loci; temporis & argumenti captus fert, ipsi grata dicere liceat, proximoq; non inutilia.

SECTIO I.

De SPIRITIBVS SULPHUR COELESTE SEU SPIRITUS VINI

VEra illa sententia Theophrasti εἰς ὑπερβολὴν *in Philosophia & Medicina* ἀρίστου, *omninò est, lib. 1. de Origene morb. ex tribus primis substantiis: cui & Fernelius Neotericorũ Phil. & Medicorum facilè princeps lib. 4. cap. 3. physiol. haut obscurè annuit:* In rerum omnium analysi sic se habere: *quidquid reperiatur, quod uratur aut ardeat, sulphur esse; quicquid, quod evolet, aut in fumum abeat, Mercurium; demum quodcunq́ fixum ac stabile maneat, sal appellandum. Ea enim omnium Neotericorum tria illa principia asserverantium mens est unanimis, aut, nisi* ἀσύστατα *loqui velint, esse potius debet, ut non tria illa corpora hoc nomine vulgariter venire solita; Illa enim ex omnibus eniti nemo potest; sed quicquid in resolutione Chymica iis analogiâ quadam respondeat, licet in aliis atq́ aliis disparem subsistendi modum servet, principiorum illorum nomine dignentur.*

Hinc Sal, Sulphur & Mercurium, cum ita intel-

intellecta ultima sint, in quæ permanentibus rerum ad Medicinam destinatarum astris & scientiis singula naturalia resolvantur, tam vera Chymicæ principia habeo, quàm vera, omnium suffragio, illa duo physicæ sunt: Materia & forma, de privatione nemini litem moveo; quàm vera item Medicinæ quatuor illa: Ignis, aër, aqua, terra, vel calidum, frigidum, humidum, siccum; ex quorum puta legitima inter se ἐυκρασίᾳ & temperatura partes similares & dissimilares gignuntur; imò ratione quorum sub humoribus mixtorum pars quævis vel benè vel malè habeat ad agendum ut affirmat Galenus 1. de Element. cap. 1. lib. de Artis constit. cap. 4. de morb. diff. cap. 5. &c. Naturalis enim Philosophus objectum suum contemplatur solummodo, quatenus naturale motus & quietis subjectum, ad naturâ corporis naturalis, in quantum naturale est, secundum materiam & formam constituentia principia; Medicus illud considerat, quatenus ad sanitatem conservandam & recipiendam aptum natum est, secundum principia, ad quorum conditionem sanitas vel constituitur & conservatur, vel destruitur. Chymicus porrò alium considerandi modum adhibet: quatenus scilicet resolutionis & coagulationis subjectum est, plurimis ad medicinam necessariis facultatibus, ad manifestationem

Principia Chymicæ.

Principia physicæ & Medicinæ.

sui artificiosâ elaboratione & exaltatione opus habentibus præditum. Et hoc respectu nisi tria principia Chymica præsupponantur, atq; adeò illa nominis sui triumphum mereantur, non magis artifex perficeret, quàm Polyphœmus occæcatus stellas numerare, quàm Icarus sine pennis volare. Omnis enim Medicina Chymicè elaborata ab Artifice aliter conspici non satagit, quàm sub trium principiorum illorum hypostasi tanquam proprio suo vexillo. Dico quod elaborata haud aliter conspiciatur. Non enim dixerim cum Paracelso, Severino, Petreo & aliis: Principia illa actu semper inesse rebus, cum ad elaborationem Chymicam adsumuntur, sed, quia sub propria non subsistunt forma, à qua propria & peculiaris dimanet ἐνέργεια, destinata solùm sunt in misto naturali gigni, quando artem experiuntur.

Chymica principia quo usq; vera.

His ideoq; præmissis cum in vini viribus indagandis adeoq; ἀναλύσει Chymica manifestandis, ulterius absq; totali cum corporis, tùm astri ipsius eversione pervenire non licet, quàm ad Spiritum & essentiam quandam ardentem, deinde ad aqueam, & terream deniq; materiam, sicut hæc ultima artis consvetudine, Mercurius & Sal anagogicè appellantur; ita Spiritum ardentem illum meritò Sulphur indigitamus; cũ adjectione verò Sulphur cœleste, modificatè:

Spiritus Vini qua re dicatur Sulphur cœleste.

quòd

quòd vel aliis liquoribus puritate & subtilitate, (vel inde duntaxat æstimanda, quod ex ejus incendio nihil quicquam fuliginis prodeat) dissimilimum in operationibus Chymicis nunquam non Alembicum, analogiâ haud obscurâ cœlum referentem petat; vel quòd ritè elaboratum omnia, metulla etiam ac lapides, ab impuro puncti quaternarii coagulationis vinculo naturaliter liberet; adeoq; cœli instar omnium Astrorum seu Specierum impressiones, velut cera recipiat; in Sphæra ignea, igneam vim edat, in Sphæra aëris, aëream & sic in reliquis. Qua ratione aliâs Raymundus Lullius Aquam cœlicam vocat, quâ centum quadraginta trium specierum selectissimarum essentias evocavit; Et Quercetanus menstruum cœleste, Sulphur Bezoardicum vegetabile, quo pluribus (uno enim is haud contentus est dissolvente) vires & essentias extraxit. Hoc idem Sulphur vini cœleste eodem sensu alii, teste Eionymo, cœlum, vel clavem philosophorum; alii cœlum medicum; corpus æthereum, ex igne & Aqua constans appellarunt.

Variæ Spiritus Vini appellationes.

Angelus Sala, cujus superiora opuscula explicanda potissimum hoc in loco sumsimus, prout in rebus & nominibus inveniendis ingenii est sagacissimi, idem hoc, non aliud quid, in descriptione DIASOLIS sui, Sulphuris cœlestis, vel

Explicatio menstrui in descript. Diasolis.

vel Balsami volatilis à liquore catholico, specifico Cardiaco &c. nomine nobilitavit.

Sulphur seu Spiritus Vini simplex.

Sulphur hoc, si simplex quæsieris, tale est: ℞. Vini generosi q. v.

Digere per 14. dies in Fimo, vel ejus vicario, postea per phiolam destilla, idemq; destillatum aliquoties per eandem phiolam rectifica, donec ad summam subtilitatem pervenerit.

Hujus Spiritus libras duas misce cum recentis vini ejusdem libris sex, & per phiolam denuò eandem librarum duarum quantitatem destillando prolice. Hunc eundem iterum cum recenti vino homogeneo in prædicta quantitate, & destilla, idq; toties, septies scilicet, vel pluries, donec Alcoolis vini fortissimi libras duas fortiaris. Reliquum ad residuos vinosiores spiritus inde destillandos reservato.

Hic ipse Spiritus, si rectè fueris operatus, tàm fugax & tenuis erit, ut ne bibi quidem, ne inter labra & calicem differat, nec guttatim è manu destillando, ne amittatur, terram attingere possit. Ideoq; in vase probè clauso asservetur.

Sulphur seu Spiritus Vini cũ adiectione.

Cum adjectione sequenti optimum etiam, & cum hoc modo inter aquam & Spiritum facilius divortium fiat, in majori copia destillatur; imò etiam pellucidum magis.

℞. Vini ardentis ex fecibus vini optimi libras xij.

Tartari crudi albiss. mundificati & pulverati uncias sex.

Inde in cucurbitam majorem (*Germanis* Eine Herrnkolben) *vel quod melius in phiolam majoris capacitatis; Superimposito Alembico magno bene loricato, cum Recipiente itentidem spacioso* (Eine habe Vorlage) *Destilla per labrum aheneum, ut aheneum servaturâ lignorum ad dimidiam Spithamam adimpletum, & serratura madefacta mediocriter compressa sit. Super hanc collocando cucurbitam, & circumcirca adhuc serraturam, ut vinum vix unum aut alterum digitum latum superemineat adspergendo, affundendoq; aquam, ut nec vas natando tituberet, nec in serratura prorsus discontinuata nimis molliter cubet, destilla lentissimo igne (ut guttæ quarti nō præproperent pulsum) donec non amplius striæ in Alembico, sed guttæ potius hinc inde adhærere incipiant. Tum enim Spiritus omnis prodiit & phlegma stillare incipit. Quod plerumq; fieri notabis, postquam quatuor circiter mensuras prolicitaveris. Sinla seorsim excipiendo, Spiritum vini habebis ad multos usus satis perfectum.*

Quando tamè subtiliorem exoptas, supra destillatum eodem modo per eadem vasa bene tamè

mundi-

mundificata, iteratò destilla, addendo ad singulas libras duas Spiritus vini, singulas uncias Tartari albi crudi pulverisati. Et Postquam mensuræ tertia vice sine adjectione Tartari duæ vel circiter destillaverint, remoto priori excipulo sæpius periculum facito, num adhuc purus putus Spiritus fluat, nec ne, (id q3 comburendo Spiritum in cochleari quodam; vel instillando oleum, prout nosti.)

Quando enim phlegma simul cadit, seorsim excipe, & per B. rectificando Spiritum utrinq3 ad usus diligenti cum custodia reserva.

Hoc modo tamē ob tardiorem proventum ardentior evadit.

Vel eundem Vini Spiritum hucus q3 s. a. præparatum adhuc duplicatâ chartâ emporeticâ cum panno spissiori in summo cucurbitæ, vel etiam spongiâ oleo svavi irrigatâ, interpositis, eodem modo destilla, non tamen ad absolutam siccitatem ne heterogeneæ misceantur; & Spiritus vini permeat purissimus, propius q3 ad quintam essentiam accedit.

Nota surgentium Spirituū

Reliquam portionem per se adhuc imponere, & per chartam itexum rectificare poteris, quamdiu Spiritus suo signo prodire agnoscit. Quò enim spissioribus striis Alembicus refertus, eò uberior semper Spirituum evaporatio, dum prorsus desinunt, nec spiritus amplius ascendunt. Tartarum in fundo reliquum ad spiritū. vel Sal Tartari conficiendum non inutilem reservabis.

Oleum

Oleum quod lentâ hâc destillatione peractâ, guttis quibusdam innatare videris; quamvis vina in hoc valdè inter se invicem discrepent, vera vini essentia, singulari genio humanum genium exporrigens æstimetur. Oleum Vini.

Prædictus Spiritus si quorundam sentētiâ in secunda, tertiâve destillatione cum Cohobio, super eundem Tartarum ad viriditatem prius fusum, & aliquandiu retrò fornacem digestum, donec instar sanguinis rubeus evadat, rectificatur, & in fine urgentiori ignis flamma, Spiritus Vini Tartarisatus, *aliquibus, quod dicente Quercetano omnibus veris philosophis ad unguem cognitus,* Aqua Philosophica *appellatus dextrè habebitur. Et idem ille in Spagyrica cochlea Hermeticè concluſus, & circulo actus è mero fiet balsamicus, è fragrante fragrantior, & è cristallino carbunculans, haud secus ac Cor sanguinem Epatis continente pulsuum circulo in auram vitæ Balsamicam, vividamq; Spirituum vitalium sedem elaborat.* Spiritus Vini Tartarisatus.

Hoc itaq; sanguinis in Vino mysterium! Ad quod penitiùs considerandum paradoxum ἄδοξον non est, sed omninò ἔνδοξον: Neminem unquam à condito mundo usq; extitisse, qui abhorruerit ab hac Essentia meracia, cum aliàs abstemiorum, Casei, Brassicæ, Carnis, Rosarum, Cydoniorum, pomorum, (vicinia quendam alit,

qui

qui nec vinum nec cerevisiam, à quibus tamen per se minimè abhorret, ob naturale odium in vitrum, è vitreis poculis nunquam, aut non impunè bibit) magnus numerus.

Hujus essentiæ guttæ tres vel quatuor tantùm reficient, calidumq; nativum quasi in eclampsin evocabunt, quantum vix vulgaris integrum cochlearium.

Spiritus ipsius (est enim medicamentum quasi generale, ut cujusq; propriæ naturæ studeat, & cum morbo præsente pugnet) inprimis ad Tincturas & Extracta omnium purgantium in genere, Radicum nempè, herbarum, seminum & Florum elicienda, ad conservandas Mettallorum, vegetabilium & animalium facultates καὶ τὰ πρωτεῖα usus longè præstantissimus. Sic si purgantia, quorum plurima seipsis meliora reddit, immaceres, purgantes Spiritus facies, inter quos & ille Rulandi aureus est; si stomachica stomachicos; si Cardiaca, cardiacos, si carminantia carminantes &c.

Conquesti hactenus multi sunt & meritò de Saccharo succis conservandis, aliisq; in tanta copia inutiliter destinato. Affunde illis Spiritum Vini Malvatici, demtô serô, cum Syrupali illo post destillationem restitante sedimento, & meliùs certè rerum cum perennitati, tum salubritati studebis. Quod ipsum etiam obtinere est: si Vi-

Syrupo-rum no-a ratio.

si Vinum Malvaticum materiis auxiliorum superfusum destilles, Spiritumq; rebus filtro trajectis inq; Syrupi consistentiam redactis misceas.

In Therapeia arcanum est ad plurimos affectus, inprimis ex seminibus impuritatum ad fixam (salis fixi) coagulationem vel propriâ scientiâ, vel errore externo productis; aut ubi Sal fixum ex deficiente illa Coctionis (cujus authores Spiritus Mechanici similitudinis appetentes omnia quasi Spirituascere faciunt) πνευματώσει nimis abundârit, vel deniq; ubi Spiritus ventriculi, & reliquorum viscerum mechanici frigidis qualitatibus seu tincturis infirmari, vel quo minus soleuniter purum ab impuro secernant, ut loquuntur transplantari incipiunt; velut in obstructionibus viscerum contumaciss imis, quibus sapè Spiritus vitæ adeò ab actionibus suis impeditur, ut & pthysis (licet vulgariter practicantes filum Curationis hujus alio prorsus trahant) aliaq; immedicabilia mala succrescant; in Tartaro hypochondriorum, Scorbuto, Asthmate, Cachexia syncope & aliis. Usq; Spiritus Vini.

Qui usioseos Vini præbium cum croci essentia dilutum exhibet morbosâ vigilia affectis, somnum conciliabit verè medicum; puta ex quo expergefactus membrorum gratissimam sentiat restaurationem. Et hoc est quod pulcrè

pulcrè quidam, nec indoctè: Gemachte Schläfe der krancken sollen entstehen auß Balsamischem Weinig süssem Daw / vnnd in muntere Kräffte außgehen.

Imò ausim affirmare: nullam medicinam, quã ab initius usq; è simplicibꝰ inventã jam tum quoq; in usu habemus, tantæ nobilitatis, usus & efficaciæ, quæq; sine Medici Apollini & Gratiis minus sacrificentur, esse, quàm Spiritum Vini ritè destillatum, dummodo ad usum rectiùs conferatur. Tutela sanorum & fulcrum languentium! κακῶν κὴ γήρᾳ ἄλκαρ! Hunc qui vel ignorat aut prævaricatione quadam vilipendit, præclarissimorum arcanorum, imò ipsiusmet Auri potabilis, prout à plurimis pro summæ confortante Medicina haud fucatè venditur, nunquam particeps futurum nihil est, quod me detinet affirmare. Hic ipse est, qui summè exaltatus sub nomine Roris Jovis Amphibii vegetabilis *ad admirandum illud Biolichinum parandum confert. Est etiam, quantum de re nunquam aliàs auditâ conjicere est, cujus beneficio* Organum *illud* Mulicum *in Anglia, cœlo sereno ad solis jubar conversum svavissimam harmoniam, nullô digitulô tactum, edens regitur & perficitur. Est deniq;, cujus meritò, quod audio,* Perpetuum mobile *(cujus motus machina exemplaris licet minoris*

Aurum potabile summè cõfortat

Roſtovis Amphibii.

Organũ Muſicũ Anglicũ

Perpetuũ mobile.

vul-

vulgò admirationis velut res trita & omnibus conspicua passim à me visa) ex Anglia Cæsari missum, sempiternos syderum motus, temporumq; leges & vicissitudines &c. ad momenta & accuratè repræsentat.

Ejus etiam analogicâ naturâ radicali maturantur, vegescunt, & præcipuos fructus edunt fructus salubres omnes & herbæ omnes odoremq; ejus quadamtenus demonstrant. Proinde in harum injectarum intimas partes is se induit facilimè, & meliores vires ilicò, velut ignis ignem prolectat, & in se traducit, nec invitâ rerum Minervâ, nisi crassiori aliquo repagulo, vel limo, vel ligno, vel alio externo aliquo detineantur.

Taceo plura alia Artis & Naturæ non minus utilia, quam rara & admiranda opera, quibus annumeranda meritò etiam; Crascocriterium in Italia conspiciendum; & Lampas absq; ullo aëris impetu aërem ventumq; mirè projiciens, quæ singula ope Spiritus Vini ex absconditorum Operum scena à sagaci studioso produci certò possunt. Cæterum quæ curiosè potius, quàm utiliter Spiritum Vini præparandi artificia, absq; igne, modo beneficio pellentis frigoris, modo aquæ frigidissimæ, modò etiam argenti vivi; ea non tam facienda quàm contemplanda cuivis hoc in loco relinquo.

Instrumentum addifferentias temperamentorum.

Lampas ventum projiciens.

Unicum tamen adhuc movendum duxi: quòd ad Spiritum hunc faciendum nihil compendiosius, quàm vasorum fabrica. Tale ergò, ut in promtu semper habeas, quod duplici orificio, inferiori & anteriori, ritè factis pro Recipiente adhibeatur; vel quod depressiori phiolæ vel Cucurbitæ formâ cum Alembico duplici rostrato destillationi inserviat (a) vel deniq; quod tricollatum inter utrumq; rostrum scilicet phiolæ & Recipientis interponatur, ubi ventris tubulus phlegmatis deorsum, cauda Spiritus sursum porroq; ducet existant. (b) nulli laboris parcendum suadeo.

(a) *Vas duplicis Alembici.*

(b) *Am-*

(b) *Ampulla trium fistularum pro Compendiosa Spiritus Vini destillatione.*

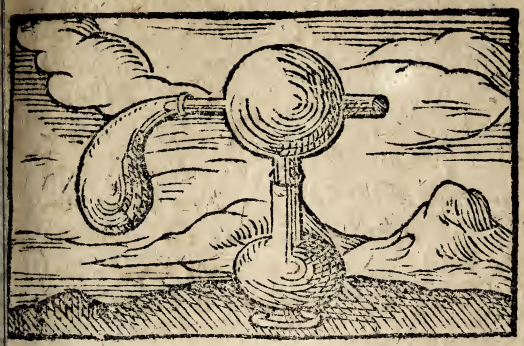

De admirandis Spiritus Vini facultatibus Consule Levinum Lemnium, Euonymum Gesneri, Coronam Medicinal. Fioaravanti, Andream Libavium Johan. Liebaut de philosoph. Chymica & Medullam destillatoriam Conradi Rhunr. &c.

SPIRITUS & QVINTA ESsentia Sambuci & Ebuli.

Magnus mehercle Sambuco & Ebulo honor in re medica debetur, & longè major quàm secundum antiquitatum authores quosdam in templis ipsis erat olim & religione. In hoc Superstitio impiè credentibus mirè impouebat; Nobis autem usus dictitat & Experientia, virtutes hisce ineſſe uberrimas, & plurimis aliis vitæ re-

mediis longè præstantiores veræq; admirandas. Quas si stylo ad unguem persequi vellem, quanta nimirum in semine, quantæ & quales in Radicibus, foliis, floribus, corticibus, medulla, fructibus, fungis, oculibus, & locustis, adeoq; singulis ipsorum partibus, debito tempore collectis & præparatis, intra & extra corpus hactenus deprehensæ, integrum sanè libellum facilè implerem. Nulla enim Medicamentorum insigne genus est (velati purgantium, vomitivorum, Digestivorum, Diureticorum, Diaphoreticorum, Confortantium, lithontriborum, Specificorum & Consolidantium, adeò quod mirum uni rei tàm varia messe auxilia) ad quam non operam suam, magno, si id prudenter fiat, ægrotantium bono, utiliter conferat.

Et hujus admirabilis præstantiæ argumentum haud obscurum est: quòd Quintæ illius Essentiæ ætherææ, in qua omnium mistorum vires præcipuæ, totaq; natura essentialis posita, complexu suo vix minorem, ignobilioremve radium secundum Vinum & Triticum obtineat, quàm quidvis aliud in tota crescentium familia. Unde etiam laudum illarum prædicatione non indignum arbitror esse, quæ aliàs Quintæ Essentiæ meraciæ materiæ Vino scilicet, magnificè accommodantur: Quòd nempe in se conclusam habeat naturam proportione elementis stella-

stellarum respondentem; *cujus virtute Spiritus ipsius æquè, quam Spiritus vini à suo corpore tractus & separatus, potestatem habeat extrahendi quosvis alios sibi familiares ab omnibus corporibus, tàm vegetabilium, quam mineralium & animalium per solam infusionem. Quâvis enim in vino Quinta Essentia καὶ ἐξοχὴν, inq; Tritico & baccis Sambuci quas ob id Dioscorides ὀινωδας scribit esse, abunde latcat, & à nullare alia tàm facile & absq; vehiculis separari possit; Quam ob facilitatem philosophi etiam Vinum hactenus prætulerunt, non quod ipsius Quinta essentia melior & præstantior sit, quam de quovis alio corpore; Omnibus tamen universalis est illa cœlestis virtus, nec nisi propter diversitatem subjecti diversa, neq; diutius, quàm in eo fuerit; libera verò omninò suam ad unitatem redit. Id quod unum ex arcanis occultioribus Naturæ est, per quod ad altiora pervenerunt philosophi. Hanc ob causam doctrinam de Quinta Essentia suprà attactam, exemplo Q. E. Sambuci ampliare maximè volui. Hic ergò Spiritus ipsius, & inde Quintæ Essentiæ operi ipsi conformis apparatus est:*

℞. Baccarum Sambuci succulentarum q. s.

Stent in loco frigido in vase ligneo clauso, ob feliciorem Spirituum Spiritibus jam in actu existentibus in suam materiam reflexis, eductionē

& augmentationem; donec incipiant fermentare, & quod intra octiduum fere perficitur, recluso corpore odor Quintessentialis actuosior organum olfactus quodammodo moveat. Tum per Vesicam s. a. destilla, & striare quando cessat, iterum atq; iterum rectifica. Ex hoc spiritu Essentia illa paratur hoc modo: Recondatur ille in duplici vase ad tertiam partem pleno, in Balneo Mariæ, debito igne moderatum, inq; continuis rotationis motibus ibi permittatur, donec Rotæ circulo finito, vapores ascendere & descendere quiescant & Spiritus nullis vaporibus amplius galeam impleant, sed in fundo maneant mirum in modum clari & odori.

Usus utriusq; similis est cum illis è vino paratis. Phædro *tamen peculiariter Spiritum ad mala uterina magnifacit.* Nec *desunt etiam qui contra Nephritidem, imprimis cum aliorum lithontriborum virtutibus stipatum valdè comprobant.*

Clysſus Sambuci ſudoriferus.

Ad Clysſum ſudoriferum *parandum, meo judicio, faceret, si Aquæ è floribus in spiritum redacta, omisso phlegmate, cum Spiritu baccarum misceretur, atq; simul super succum, sale Foliorū prius conditum, debita digestione coadunarentur. Usus tamen ejusdem hîc unicè dominetur.*

SPIRITUS ET QUINTA Essentia Ceraſorum.

Demon-

Demonstrandi favoris causa in Quintam illam Essentiam addere etiam libuit Spiritum & Quintam essentiam è Cerasis quæ destillantur. Non quod non in omnibus Quintam E. reperire liceat. Impensè enim placet, quod Paracelsus de Q. E. dictitat: Intelligendum *est, inquit, in omnibus Quintæ. E. parvam inesse quantitatem, ut in ligno, herbis, lapidibus, aliisq; similibus Et: Quintam Ess. esse tantum Naturæ, vires virtutes & Medicinam, quæ rebus insunt, ut in suis domiciliis præter extraneam incorporationem: esse etiam colores, vitæ, proprietates q; rerum; quæ q; curat sanat ac tingit corpus totum, ut sal cibum aliquem optimè condit. Et Dorneus in Artificio supernaturali cap. 2. Universalis est omnibus, atq; æqualis illa cœlestis virtus &c. Sed quod in hujusmodi crescentibus Quinta essentia ad magnæ illius Essentiæ meraciæ scilicet, naturam & gradum quàm proximè accedat, adeoquè secundum gradus operationum, quos ex insita subjecti proprietate habet, excellentior sit multis aliis. Notandum enim est: Quintas Essentias prout in Medicinam veniunt scilicet non nudas sed in elemento adhuc aliquo pro cujuslibet mixti natura prædominantes, similes ubiq; vires non habere, sed virtutum prædestinationis & dispositionis nonnullas esse differentias. Ideoq; aliquando contra febres inservit ut Opiatorum;*

aliquando contra Hyposarcam, ut Essentia Tartari Quinta; aliquando contra Epilepsiam ut Vitrioli; aliquando contra Apoplexiam ut Cerasorum, Rosmarini, de quibus ut & spiritibus ipsorum hoc in loco:

℞. Cerasa dulcia nigra q. p. Succulenta eorundem materia, rejectis lapillis, inferatur in tinam, addendo o si placet, propter fermẽtationis accelerationem, partem aliquotam fæcum Vini vel cerevisiæ. Relinque ita ad aliquot septimanas, donec nempe reclusis per fermentationem vinculis spiritus olfactu deprehendatur.

Tunc per vesicam leniter destilla & rectifica. Postea circulo tractari debet, donec exaltatio voto respondeat. Usus ejus inprimis commendabilis est contra Apoplexiam dosi cochl. s. m. & v. Cum Castorei essentia Epilepsiæ medetur & multis capitis affectibus.

SPIRITUS RORISMARINI.

℞ Rorismarini cũ floribꝰ absq́ꝫ madore collectiũ q. v. Contũde accuratè, inq́ꝫ vase terreo vitreato vel querno benè impressa concludendo in cellani, (adsperso pauxillo salis, quod tamen omitti etiam potest) per mensem unum aut alterum, donec fermentando vinum acidulum odore referat, repone. Acor enim fermentationis sufficientis nota. Postea ubi interea frigidi menses ingruerint.

℞. lib.

℞. lib. vj. vel circiter, & destilla in B per Alembicum ad siccitatem ferè. Aquam destillatam denuo parti Rosmarini reliquæ superfunde & (aliquandiu invicem fermentata) ut prius, destilla. Idq; toties repetendum, donec omnem Rosmarinum fermentatum hoc modo per Alēbium transegeris, fecibꝰ tamē singula vice rejectis.

Tandem omnem aquam e Rosmarino extractam è cucurbita longi colli lento igne in B. rectifica, partem saltem duodecimam destillando, eamq; denuò, sin minus spiritualis, rectifica.

Usus ejus prænobilis est in frigidis capitis affectibus in syncope & cordis imbecillitatibus. Ad uterum rectificandum fæcunditatemq; inducendam.

Eodem modo & salviæ Betonicæ & Rosarum flores spiritum utilissimum dabunt.

SPIRITUS PURGANS.

Quoniam Spiritus purgantis & Spiritus vitæ aurei Rulandi mentionē jam pridem fecimꝰ, de utroq; & quæ ad finia, locus tractandi hic non incōgruus. Spiritꝰ autē non intelligo destillatos. Hos enim ad purgandum præparandi ratio multò rarior est, & difficilior. Atqui tamen injuriam fecerit arti, illam impossibilem prorsus qui dixerit. Plurima enim ejus generis esse, cùm suâ naturâ, tùm aliorum admixtione & præparatione, quam-

An in Aquis destillatis vis remaneat, qualis inest herbis &c.

antequã fiat destillatio?

quamvis postea cum indestillatis pares vires non habeant, quis est qui penitus inficiatur; An non enim Flores persici & pruni sylvestris aquas quando destillantur leniter purgantes praestant? Quid? quod Clarissimus Eeguinus: spiritum Vini cum Rhabarbaro & sena digestum post per Alembicum destillatum, robustissimum quemq; ad purgandum sollicitare? Credo equidem Libavio ex Esula succulenta, Elleboro recenti, corticibus Sambuci & Ebulo, quando aquas valdè purgantes ritè destillando futuras effirmat. Eunonymo & Quercetano; dum hic Aquæ purgantis, simplicis & compositæ ex pluribus aliàs quoq; receptis purgantibus; ille Aquæ Rosaceæ purgantis meminit. Unus tamen Fernelius instar omnium mihi est lib. 2. de abd. cap. 18.

Quæ ex herbis, inquit, aut aliis purgantibus aqua vaporario elicitur, purgandi vim etiamnum retinet. *Confusè ergò illæ objectiones sunt, & nihili:* Liquorem destillatum tenuitate potius urinalem fieri; & quia similitudo mutua medicamenti ad humorem, *reliquis nempe violatis partibus solvatur purgatricem vini cessare.* *Neq; enim quæ purgant, quod purgant, qualitatibus debent; nec urinalia semper tenuiora catharticis, nec quælibet destillata tenuiora quibuslibet*

Cathar-

Catharcticis. Et multorum vires, *inquit Fernelius d. l.* eousq; penetrârunt, ut non solùm in Spiritu, & in tenui substantia firmius inhærescunt, permaneantq; abeunte totius formâ, illiusq; temperamento dissoluto. *Ideoq; ad Aquas seu Spiritus purgantes destillandos non tam Naturæ potentia, quàm artis, elevatororiumq; adminiculorum scientia plures deficit. Ut enim Natura mirè partita est suas vices & operas, in iis, quæ condidit; Ita & variis encheirematibus instructum artificem postulat, quô ad elargiendas illas satis concilietur.*

Sed hoc in loco saltem Spiritus purgantium volumus, qui per infusionem purgantium vires hauserunt.

SPIRITUS PURGANS.

℞. Spec. Diacarth. rec. dispensat. unc. iij.
Spiritus Vini q. s.

Digere aliquandiu, postea per chartam filtra, & si opus est, ad puriorem substantiam, novâ circulationis operâ fiat Spiritus Catharcticus.

SPIRITUS PURGANS alter.

Accipito Scammonii p. iiij.
Succi Cydoniorum p. ij.

Mi-

Mixta probè ponito in locum calidum, & moveto quotidiè, donec mediocriter induretur massa: Deinde formato pastillos, eosq₃, quantum satis est, exiccato. His superfunde Spiritum Vini Malvatici q. s. stentq₃ aliquandiu ad digerendum. Et consummatâ Digestionis operâ, Spiritus fiet solutivus, lucidus, & egregiæ virtutis. Scammonium enim hoc modo diu nutritum & correctum Meraciâ illa usiosi, neq; stomachi vires infirmat, nec cum fastidio irritat; verùm analogia Meruciæ stomachum nutrit, & quæ subest, salsilagine cicuratâ vellicat excretionem. *Ad annum etiam aut circiter servavi Scammonium, cum supernè cumulabantur rubræ Olei guttæ instar picis liquidæ, aut Olei succini crassioris, & vulgaris illa veneni contumacia faceßit, ut vel minimum cochleare Catharsi auxiliaretur absq₃ torminibus. Dosis tamen ubiq₃ esto, pro Scammonii ingredientis mole, quod ita præparatum absq₃ formidine exhiberem in robustis ad grana xx. usq₃, vel ad scrupulum integrum. Vis enim Cathartica nimis ferocius aliàs, æquè in Scammonio, quàm aliis purgantibus Spiritu Vini valdè infringitur; utq₃ is Hypercatharseos, & medicamentorum enormiter purgantium veluti antidotum est, & frænum tutißimum; Ita vix aliud vehiculum commodius excogitari potest*

Solutivũ lucidũ.

Dosis Scãmonii ritè præparati.

pra-

pro Scammonio, Colocynthide, & id genus aliis, in corpus humanum tuto jucundeq; perducendis; præsertim cum hoc in Spiritu ex abundanti Scammonii præparatio obtineatur, omnibus aliis longè anteferenda.

Exhibeatur enim illud cum oleo Anisi & Vitrioli tritum & mixtum, ut & Neotericis quibusdam impense placet. Solvatur etiam prius cum Aqua Rosarum & coaguletur, idq; iterum atq; iterum, antequam Spiritui Vini subjiciatur, prout aureum Darioti Gazophylacium *commendat; Vel deniq; usitate correctum quoquo modo exhibeatur; Dixerim tamen: ex parte viscositate scammonii veluti picea remanente; nec non accedente Olei Anisi suffumigatoriâ qualitate, termina, aliaq; vulgare Diagridium consequi sveta nihilminus seriatura; Ex parte Aqua Rosarum non sufficienter solutionis munus obeunte jacturam rerum & temporis sequuturam; Ex parte deniq; multum de substantia & viribus Scammonii perituram.*

Præparatio illa Scāmonii philosophica.

Epicrisis de quibusdam Scāmōii præparationibus

SPIRITUS PURGANS tertius.

℞. Electuar. de succo Rosar. uncias ij.
De psyllio unc. j. ß.
Diaphænici unc. j.
Elescophi drachm. vj.

Fol.

Fol. sennæ elect.
Rad. polypodij mundat. ana unc. j.
Methoac. veræ drachm. vij.
Diagridii opt. drachm. iij.
Elaterii opt. drachm. j.
Sem. Malvæ drachm. ij.
Spec. diatrionsant. scrup. iiij.
Aromat. rosati drach. j.
Diarrhod. Abbat. scrup. ij.
Rosatæ novellæ scrup. j.

Stent infusa in alcoole infusionis Anisi lib. j. S. & unc. ij. per triduum, bis quotidie agitando: Colatura rite facta servetur usui.

Dosis unc. ſ. ad drachm. vj. vij. cum drachm. j. Syrupi viol. nisi per se satu placeat.

SPIRITUS VITÆ RULANDI.

Non unicum Rulando Spiritum Vitæ purgantem fuisse, quamvis omnes, quos legi Authores, in uno, diversimodè licet descripto, acquiescant, argumento est: Quia Cent. 2. cap. 96. expresse distinguit, Spiritum aureum vitæ, & spiritum rubeum vitæ; Quoniam inquit, hîc & alibi mentionem sæpenumero incidet, de spiritu aureo & rubeo vitæ, svasit res ipsa ut hic alterius vires commemorarem.

Esse-

Effectus etiam prorsus dissimiles & contrarii ad unum referri non patiuntur. Eádem enim Cent. & Curat. Spiritum vitæ aureum per solam alvum, in utroq; sexu, & in quavis ætate purgare adserit. Cent. verò decimâ Spiritus vitæ meminit per alvum & vomitum vacuantis.

Idem præterea Quercetanus pharmacopœa p. 392. & 393. conceptis verbis testatur. Utitur, *inquit*, alio vomitivo, quod ab eo nominatur Spiritus aureus. *Et:* Spiritus item ejusdem aureus vomitivus purgativus &c.

Ita Johan. Werneri Belgicus Tractatulus, quem der Krancken Wyngart *inscriptum Lugduni Batavorum vidi; quo in de plerisq; Rulandi Medicinis, quantum, & quibus in morbis conferant, aliquoties exprimit: Spiritum vitæ ipsius medicinam esse ἄνω καὶ κάτω purgantem:* het welcke de materie weder nae de mont sal leyden/ het welcke met weinich moeyelicheit de verhouden vuylicheyt mitsgaders de schoreuse humeuren von vnter/ ende boven heerlic sall afdryden *Imò, cum sermonem cum hoc ipso Erk sæ communicarem, ipsiusmet Rulandi clarissimo testimonio abundanter probavit. Spiritum vitæ & vomitivum esse, & ejusdem cum Aqua Terræ sanctæ originis, Pro certo ideoq; statuo:* RULANDUM,

quem-

quemadmodum & Aquam Benedictam variam modo ex Croco metallorum, modo ex calce, aut terra sancta habuit; non unum duntaxat spiritum vitæ; sed duos ejusdem nominis usurpasse, ad quorum differentiam tamen alterum rubeum alterum aureum *nuncupârit.*

SPIRITUS VITÆ aureus.

℞. Trochisc. Alhandali unc. ſ.
Spiritus vini Malvatici unc. x. vel xij.

Digere aliquandiu. postea decapulatam vel filtratam essentiam ad usum prebe serva.

Præterquam quod ad omnes effectus, quos ipſi Rulandus Cent. 2. c. 96. ascribit, satis efficax est, in hydrope etiam, præsertim Anasarca & vermiculatione præstantissimum auxilium præstat.

Est℥ vere Spiritus vitæ aureus Rulandi, qui per solam alvum, in utro℥ sexu, & in quavis ætate abs℥ omni periculo omnes humores viscosos, bilem utram℥ pituitam, ichoras at℥ flatus purgat, si tertio quo℥ die mane ex hoc frigide propinas à drach. ſ. us℥ ad unc. j. vel ad summum ſeſcunciam, donec ſolvatur, & avertatur morbus.

Nec quenquam offendat, quod non gratum habeat saporem, quem quis inde ſibi polliceatur;

Multa

Multa enim Rulandi medicamenta, & pleraq; ferè purgantia palato valdè adversa, sed quid interest, dum eô ipsô etiam utilia? Laborantibus gratiæ, *inquit Hippocr. 6. Epid. s. 4.* ἀλλὰ μὴ μεγάλα βλάπτειν.

Bitter in dem Mund
Macht das Hertz gesund.

SPIRITUS VITÆ RUBEUS.

Spiritum vitæ rubeum Rulandi ab Aureo alium esse, & officio, & nomine discrepare, supra ipsismet Rulandi aperto testimonio abundè declaratum est. Quî ergò non diversa hujus à prædicto præparatio? Hæc verò quia nullibi, quod scio, neq; in Rulando, quippe qui optimis & maximè ἀξιομνημονεύτοις omissis, nomina adeoq; vix umbras rerum pluries, venditat, reperire est, divinationi magis, quàm definitioni locus datur, quid & sit, & quomodo ejus instituenda præparatio. Præterquam enim quod scripta Rulandi, plerumq; [illegible] Cardine est, δυσκαταμαθητως ἔχει, [illegible] ἄφθονοι debeant esse μεσῶν θύραι, hoc non parum difficultatem eorundem & auget, & perplexiorem reddit, quòd vel sollicitantes ipsum non responso dignatus fuerit, vel hinc inde, rem licet eandem explicando, Prothei instar mirè varium se præstiterit. Res ipsa, me tacente, loquitur in Croco

Metallorum ad Aquam Benedictam concinnandum, non loquitur, sed vociferatur verius in Aqua Antipodagrica ejus, in Aqua Ophthalmica Terræ sanctæ, in oleo Heraclino, Linæleo, saccharo Bezoardico, spiritu pantanosagogo & pluribus aliis; adeò ut & nunc necesse, qui ita apud ipsos Rulandos olim, ac si ex ipsis, ne dum alii certum habeant, quæ singula illa, & quomodo sub singulis arte singula.

Auguror ergò ex eo, quòd suprà luculento & clarissimo ipsiusmet Rulandi testimonio, Spiritum vitæ vomitivus, *quem pro rubeo omninò habeo, quippe qui aureus est, solùm alvinum remedium prædicatur aliunde oriundus non sit, quàm è Terra sanctæ; illa ipsa verò Terra clarissimi Libavii adsertione, à Rulando patre & filio infallibiliter collecta, nihil aliud, quàm Antimonium sic & sic ustum, crematumve; & quod Operatio Spiritus ipsius Vomitivi nulli alio Rulandino hactenus cogn[illegible]dio, excepto vino sublimato pantanosago[illegible]amvis in hoc spiritu Vini assumto pro ipso Vino, aliâve aquâ non sublimatâ dosis minor) conveniat* Spiritum prædictum rubeum, *vel Aquam Benedictam esse, cum spiritu Vini, ubi ruber ratione ingredientis, vel cum Vino Malvatico spirituoso, ubi per se ruber (quippe varius Rulandus in liquoribus suis ad Aquam Benedictam adhibendis concinnatam, vel Aquâ*

Terræ

Terræ sanctæ ipsi proxime adfinem. Quamvis enim luculentior AQUÆ TERRÆ SANCTÆ dosis sit, quam Aquæ Benedictæ, hoc tamen non à debiliore Basi, sed à copiosiori proficiscitur liquore, qui τὸ ὄχημα præstat. De Aqua ergò Benedicta adsignificabo paucca.

AQUA BENEDICTA optima.

Ex libris colligere, quæ prodiderint authores, longè est periculosissimum. Rerum ipsarum cognitio vera è rebus ipsis est, adeoq; nō dulcis modo, ut Hippocrates ait, sed & verissima, ex operè quæ fluit oratio. In rem præsentem hoc deducto exemplo AQUÆ BENEDICTÆ à Chymicis hactenus tantopere elatæ & commendatæ, ut præ hac Sacrificulorum illa παραδοξότερον sordeat prorsus. Quæ enim non varietas ejusdem quæso? Tanta mehercle, ut in judicanda ea nisi te Oedipum præstes, oppidò deceptum te videas. Plurium descriptionum hanc meminero hoc in loco, quam quæ pluribus simul notæ.

Talis primò illa est Quercetani, à quo Beguinus Salis & alii mutuarunt, quæ ex Antimonio & Nitro anatice mixtis, calcinatis, & elotis cōficitur. Verùm equidē rudior illa est, & crudior, quā ut de meliori & magis cocta adinveniendā nō major ponēda opera. Neq; enim ex vero Croco Metallorum paratur, sed ex Hepate duntaxat Antimonii.

Ægregia illa Hartmanni Dicta super Crollium & Beguinum aliam (quamvis non dixerim, eam ipsi Hartmanno usu esse geminam; nam & alia atq; alia hinc inde ipsi ascribitur) exhibent, & quæ prima facie nonnullam à superiori differentiam præ se ferat: Nitro lento igne fluxo, & quoad fine inflammatione ac detonatione Antimonium patiatur, refrixo, pulvis Antimonii primò paulatim, continuè agitando, postea confertim miscetur, & tum vel carbone vivo, vel ferreo candente ad detonandum accenditur; sed quæ secundum parandi utendiq; modum ejusdem cum illa farinæ, nec ullam vel ἀλλοίωσιν vel ἀλλοίωσιν inducit. Fluxi siquidē Nitri admixtio sive detonationem anticipet, sive minus, dummodo postea detonando ritè Nitrum fluat, adeoq; penitus Antimonium subeat, quid discriminis adferat?

Hartm. tautopere hac Aqua Beēdicta utitur, ut vix quatuor Mēsuræ quotannis ei sufficiāt.

Sunt etiam qui in modum Extracti magis, quàm Magisterii, Eparnempe Quercetani in Aqua fervente ebulliendo, donec Aqua colore, velut à Croco imbuatur, per chartam postea filtrando, & relinquendo donec rubedo probè subsideat, eluendo denique, & siccando Antimonium in Crocum pulcherrimum redigunt: & pro Aqua sua Benedicta eligunt. Verum ut ut Crocus eo modo purior & excellentior evadit, non modò imbecillior redditur ille, & minori cum fœnore;

pluri-

plurimum enim Antimonii vix modicum Croci præbet; sed & Crocus ille Rulandi minimè est, Aquam illam Benedictam tot experimentis desantatam ingredi assuetus.

Ideoq; talem hic Crocum & Aquam indè Benedictam, omnibus hactenus enarratis præferimus, qualem ipsemet Rulandus rei medicæ causâ toties, propriâ manu teste, fabricavit totq; præclaris encomiis nobilitavit: Qui ita se habet:

℞. Antimonii electi.
Salis Communis
Salis Nitri ana p. æqv.

Minutissimè trita & mixta cum catino luto probè munito, foramine tamen parvulo in medio superficiei, spiritum arsenicalium exhalandorum gratia, relictò in furnum anemium collocentur, igne follium adhibito, donec omnia sufficienter fluant, tamdiu hoc continuando, quamdiu fumus per foramen illud prorumpere non desinit. Quando verò desinit ignem probè, ad quadrantem horæ adauge, deinde exime, ubi vase infrigidato, Antimonium in fundo à salibus supereminentibus instar Reguli à scoriis sequestratum sese malleo aliquo detruncandum, atq; in pulverem terendum facilè dabit. Erit autem quando teritur, etiamsi ab initio præsertim, cum ignis moderamen excesserit, obscurè duntaxat rubeat, instar Cinabrii rubicundissimus & florentis-

rentissimus. Modus eô utendi in Medicina varius est; Is verò qui sequitur usu receptissimus.

℞. *Croci Metallorum prædicti à gr. j. ad gr. xij. xv. Vini Malvatici, vel etiam liquoris cujuscunq; convenientis, præsertim ubi Vomitivo catharticum velis ab unc. semis ad unc. ij. & amplius.*

Macerentur, vel etiam necessitate urgente ebulliant, & usui reserventur.

1. *In doloribus capitis sæpè ab impuritatibus ventriculi illud lancinantibus cum Aqua Betonicæ, Bugloss, Borraginis*

2. *In Epilepsia cum Aqua Pæoniæ, florum Tiliæ, Carasorum, Lavendulæ &c.*

3. *In pleuritide tàm notha, quàm exquisitâ aliaq; sanguinis coagulatione cum Aqua Cardobenedicti, Mariæ, Pap. Rhœados &c.*

4. *In tussi inveterata, asthmate, peripneumonia, angina, in Aqua Tussilag, hyssopi, violarum.*

5. *In plericq; ventriculi affectibus cum Aqua Menthæ, Betonicæ, Absinthij.*

6. *In Melancholia Hypochondriacæ.*

7. *In peste ab initio cum Aqua Cardobened.*

8. *In præservatione ab arthritide ejusq; speciebus omnibus cum Aqua Serpilli &c.*

9. *Ejus-*

9. *Ejus Croci cum Aqua quadam vel vino cocti vel macerati drachma ſ. vel. j. juri vel decocto mollientium admixta pro clyſterum uſu valdè utilis.*

10. *Inſignis item uſus eſt Aquæ Opthalmicæ inde confectæ. Querc.*

11. *In vermibus cujuscunq; generis ſint, lumbricis præſertim, de quo mirabilis hiſtoria, in promtu mihi.*

QUINTA ESSENTIA Laxativa.

Propter materiæ adfinitatem ſuperioribus annectere placuit, Spiritum vitæ purgantem compoſitum, *quem Fioravanta lib. 2. cap. 58. Coronæ Med. ſub titulo: Quintæ eſſentiæ laxativæ miris laudibus proſequitur:*

℞. Cinamomi, Ligni paradiſi.
Turbith. ana unc. j.
Aloëpatici.
Colocynth. ana unc. ij.
Caryophyll. Croci.
Moſchi orientalis ana drachm. j.
Julepi violacei lib. j.

Infundantur in Quintæ eſſentiæ vini libris duabus duodecim horas. Colatura arte facta retur ad uſum. Doſis à drachm. ij, ad unc. in juſculo carnis, vel Syrupo conveniente.

Svaſerim tamen antequam Colocynthiaca vel Aloëtica hauriantur, ſive pyrethro ſive Cinamomo linguam fatuam reddere.

SPIRITUS VINI RHODO ſaccharatus.

A plurimis hactenus deſideratum fuit, præſertim in parandis aquis ex Spiritu Vini; Aquas vitæ vocant, quomodo ſaccharum parari poſſit, ut cuicunq; liquori miſtum facilè eò ſolvatur, & omnibus partibus exactè miſceatur, neq; unquam ſubſideat; inventum ſcilicet tam naturæ, quàm oculis & linguæ valdè gratum. Ideoq; varii variè illud tentare conati ſunt; Alii enim uvis paſis id effecere ſperârunt, alii vaſi recipienti Julep infuderunt, cui Spiritus Vini deſtillans miſceretur; Beguinus ad Andreæ de Blauuen mentem Matthiolo in Epiſtola explicatam, ſaccharum aceto ſolvere nititur, poſtmodum cum ſpiritu Vini circulando à fecibus tincturam ſeparare, iterumq; inſpiſſare, quo ſaccharum ſeipſo dulcius, & purius reddatur, & quemlibet liquorem flavô colore æqualiter ſine ſubſidentia tingat. Quàm illi felici; hi facili (ob digeſtionis diuturnitatem, cæteris quidem paribus) ſucceſſu, ipſi viderint.

Verùm cum ejus experientiam ſæpius fecerim cujus ſcilicet ampulloſorum quorundam

apud

apud nos insolentia, ac si illud ἐκ τ ἀδυνάτων foret, causam præbuit; idq; solius filtrationis & mixtionis proportionatæ opera, ejus modum, exemplo Spiritus Vini, sacchari & Aquæ Rosarum, quæ aliàs æqualiter, & ut diaphana maneant, misceri vix possunt, in sequentibus expeditum dabo.

℞. Sacchari Candi albiss. pulv. lib. j.
Aquæ Rosarum odoratiss. lib. j.

Mixta stent in loco calido, & conquassentur aliquoties, ut saccharum melius liquefiat. Quo facto affunde lentè, Spiritus Vini non adeo recens rectificati lib. ij. Repetitâ filtrationis operâ per chartam leucophæam donec nimirum & sapor & consistentia placet, adjectoq; interea scrupulo j. vel altero Diaromatici Essentialis vel Alkermis nostratis fiat Elixir Rhodosacharatum insigne reconvalescentium & imbecillium restaurativum, sitisq; haud vulgare sedativum in quibusdam febribus, quippe quod & Aurum potabile Zapathæ, & mixturam Quinti essentialem Rosarum Fioravanti, ut ut magnificis exornata laudibus, longè superat.

Item processus in Rhodosacharatis ejusmodi compositis locum habet. v. gr. pro roborando stomacho è pulegio & Melissa recens siccatis tincturam Spiritu V. extrahas, digeraq;, & Essentia Pulegii stomachalis.

postea eâdem proportione confusa invicem coles. Sic puto variæ variis usibus dicatæ Essentiæ continnandæ facilè erunt. In simplici illo si Colorum varia delectamenta ipsi conciliaveris, illi rebus vires nihil imminuentibus, veluti; pro viridi, exiccato petroselino, pro rubro, serico rubro, tinctura Cariophyllorum coronariorum, vel Sătalo; pro citrino santalo cum Croco &c. oculis & palato valgè placebis.

SPIRITUS CITRINATUS vel Elixir Citri.

℞. *Cortic. Citri recent. ab albicante medulla benè mundatarum, minutim ℥ij. incisarũ lib. iij. Macerentur in Spiritus vini non rectificati lib. xij. postea destilla per vesicam cum refrigeratorio, donec prolectis omnibus phlegma prodire incipiat. Ex hoc spiritu cum pauxillo Croci tincto, mixto ℥ij. cum Succi Citri purificati lib. j. ß. Elixir Citri parabis, elegans Cordiale & Antidotum contra pestem, & aëris contagia. Dosis cochl. j. singulâ aurorâ jejuno, nisi Epatis calidior intemperies, vel capitis imbecillitas prohibeant; Eo enim in casu, satiato ventriculo melius confert.*

Diamoschũ pro Magnanitus.

Cæterum si Diamoschum *ad Magnatum corda roboranda velis.*

℞. *Am-*

℞. Ambræ griseæ. p. vj.
Moschi odoratissimi Alexandrini. p. j.
Adde Sacchari albissimi aliquantulum. Tere subtilissimè in concha, ac postea cum Spiritu Citri prædicto, miscendo olei Vini guttam unam aut alteram, diutius perge, donec totum quasi pulmentum fiat. Cum cucurbita sigillo Hermetis clausa sub terram vel B. M. per mensem philosophicum reconde, donec totum sibi undique simile & rubicundum evadat: Postea serva ad usum. Dosis ad pisi magnitudinem.

SPIRITUS ANTAPOPLECTICUS.

℞. Florum Lilij convallij Mens. j.
Marcerentur cum vini opt. ℔ viij. in loco frigido octiduum circiter. Postea destillentur. Destillatum reservetur donec Flores Tiliæ ad nanas perveniant. Illarum itidem Mensuram immacera aliquandiu, & destilla quousq; Florum Lavendulæ mediam mens. nanciscaris. Florum enim non Lavendulæ flores adde tantum, id & Florum pœoniæ unc. ſ.
Flor. Cheiri
Rorismarini ana unc. j. ſ.
Rad. pæoniæ
Zedoariæ.

Galan-

Galangæ
Zinziberis ana unc. ß.
Rosar. rubr.
Cortic. Citri
Visci querni
Nucis Musch.
Macis
Cinamomi
Garyophyllorum
Cubebar, ana unc. ſ.

Stent mixta aliquandiu ad faciendam digestionem; postmodum lentè destilla.

Usus in paroxysmo est apoplectico cochl. j. Imò etiam extra paroxysmum prophylaxias causa singulis diebus ante & post Lunæ mutationes.

SPIRITUS CEPHALICUS.

℞. Florum Lilii convallii, M. ij.
Salviæ. M. j.
Spiritus Juniperini vel etiam Cerasorum libr. iiij.

In sole digerantur dies quindenos circiter; Deinde exprimantur & colētur. Colato indatur

Conservæ Lavendulæ
Roriſmar. ana unc. ij.
Sach. Candi in Aqua Lavend. soluti lib. j.
Spec. Diambr.
Diamosch. an. ℥ij.

Mixta

Mixta macerentur per mensem. Tandem destillentur Chymicè. Usus ejus insignis est ad confortandam memoriam, avertendam Apoplexiam & Epilepsiam. Dosi cochl. j. aliquoties in hebdomade.

SPIRITUS STOMACHICUS.

℞. Radic. Zinzib. albi unc. iiij.
Nucis Muschatæ.
Macis
Galangæ.
Zedoariæ.
Garyophyl.. ana unc. j
Grosso modo contusa macerentur aliquandiu in
Spiritus Vini poc. iij.
Postea lentissimè destillentur in Balneo, osculis Alembici benè conclusis. Deniq; misce concutiendo
Syrupi de succo Cydonior. unc. x.
Santali rubri tessulatim inciſi drach. ij.
Quiescant aliquandiu, & hinc mediante filtrô chartaceô in aliud vas transferantur.

SPIRITUS CARDIACUS.

℞. Cinamomi electi unc. viij.
Fol. Rosˢ. rubr.
Cortic. Citri
Arantiorum ana unc. iiij.
Santali albi odoriferi unc. ij.
Ligni Aloës opt.

Sto-

Storacis Calamitæ
Caryophyll.
Macis ana unc. j.

Macerentur in Aquæ vitæ poculis tribus, p[o]stea blando calore destillentur. Tinge violis caruleis, aut Syrupo Violaceo cæruleo. Dulcoretur Julapio ex saccharo simplici, Ultimò ada

Moschi Alexandr.
Ambræ grisæ ana scrup. ſ & a[d] usum reconde.

SPIRITUS FLATUS DISCUTIENS.

℞. Seminum Anisi
Fæniculi
Carvi
Cumini ana unc. iiij.
Flor. Camomæl. Mij.

In Aqua vitæ aliquandiu macerata destillentur in diplomate. Colore petroselini ex Manipulo j. ipsius exiccati imbutus deniq; Julapio quoq; dulcescat, & filtrò Chartaceo trajectus servetur.

SPIRITUS SATURNI ardens.

Neq; etiam è Vino, aut vegetabilibus tantùm, sed etiã ex omnibus metallis & mineralibus arte Chymicâ Spiritus fragans elici potest. Exemplum esto de Saturno: ℞.

℞. *Sacchari Saturni cum aceto ſtillatitio è Saturno calcinato ſeu Minio ſ. a. extracti q. v.*

Hoc purificetur per reiteratas ſolutiones & coagulationes & in frigido fiant cryſtalli. Hos pone in Retortam vitream lutò optimè munitam, cui adaptabis recipiens ſatis capax & clauſis jũcturis deſtilla. Exibit primò fumus albus, deinde oleum rubrum. Rectifica in B. M. & ſerva ad uſum. Cujus doſis gutt. ij. vel iij. in aquis appropriatis, in Peſte, Melancholia Hypochondriaca, febribus ardentibus, lue Venerea &c.

De hoc ſpiritu quidam exiſtimant, quòd ex Aceto Vini, minimè verò è Saturno proliciatur, utq; adeo turpiter hallucinari plerosq; Chymicos, quibus Spiritum hunc Saturni Spiritum appellare ſolemne ſit. Rationem addunt: quòd quantitas Saturni, quæ mediante aceto in forma Salis præexiſtebat, in fundo vaſis poſt deſtillationem ſpiritus, inſtar pulveris ſubtilis eadem remaneat. Belle! Quis enim credat, omne id, quod in fundo manet, ſaturninum eſſe, nec quicquam de aceti fixo ſale reſtitiſſe?

Et ſit, inquam, Saturninum; ſpiritus tamen volari è corpore poſſe; non diminuto ipſius pondere, in Chymia plurimis exemplis notiſſimũ eſt. Parum præterea prædicti ſermonis authores ſibi conſtant. Vel enim reſtitit aliquid aceti in

fundo

fundo simul; vel nihil restitit. Si aliquid, utiq; argumentum magis est: quod destillavit, de Saturno potius esse, quàm de aceto. Si nihil, si quod prodiit, Saturninum negas, falsum sit necesse est, quod fundamenti loco habent: Quod nimirum eadem Saturni cum aceto ante destillationem quantitas sit, quæ post destillationem, seperatô nimirum eô, quod est aceti. Et quid argumenta, ubi Spiritus Ardens è plumbo elicitur; nullo aceto adhibito? Ita enim Libavii descriptio habet: Plumbum calcinatum per Vitrioli Spiritum solvitur deliquio (aliàs aqua stillatitiâ communi.) solutio filtratur, coagulatur, & Spiritus inde propulsi consistunt, in aquam vitæ ardeniem seu inflammatilem. Et cur acetum prædicto modo tractatum, per se spiritum ardentem non præbeat? Per quod enim unumquodq; tale, illud meritò debebat esse magis tale. Utuntur vocabulo alterationis; Spiritum hunc Aceti esse, hunc in modum à Saturno alteratum.

Ergo in Saturno vel Spiritus ejusmodi ardens inest, vel aliquid aliud, quod ardentem hanc qualitatem in Acetum inducat. Utroq; modo flagrantia Spiritus aceto non debetur, sed Saturno. Omnis enim alteratio, generatio est qualitatis, quæ aliam sibi contrariam præexistentem mutat; ita videlicet, ut unius acquisitio

ab al-

ab altera, tanquam à termino à quo proficiscatur.

Concludo ergò ἀνεμποδίστως: in Plumbo, ut & plurimis aliis, Sulphur radicale delitescere, quod calcinatione attenuatum, & liberatum à corpore impuro, tandem destillatione debiti ignis ex potentia actum acquirat, fiatq; liquor proximè inflammatilis.

ARCANUM REGIS, Aqua Regia etiam, & Aqua pugilum dicta.

℞. Salis Armoniaci,
Nitri depurati ana lib. j.

Tere simul, & misce cum duabus unciis silicum grosso modo pulverisatorum. Inde in Retortam postica parte tubulatam, hujus figuræ:

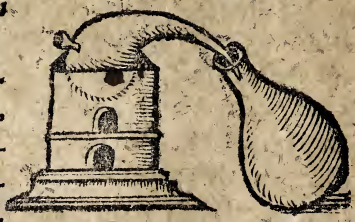

Pone in Igneum Reverberii, præmisso capaci recipiente, & paulatim ignem subministra, donec Retortapaululum incandescat: Postmodū, ubi junctura bene munitæ fuerint, injice per tubulum prædictæ materiæ Cochl. vel unciam unam, & statim cum impetu surget nebula in excipulum;

Quæ in aquâ resolutâ, denuò novam materiam injicito, recto regimine ignem gubernando, semperq; tubulum argillâ madidâ cooperiendo, donec satis spirituum elicueris.

AQUA REGIA ALIA

Quoniam destillatio duorum Athletarum Salis Armoniaci scilicet & Nitri propter impetum periculosa quodammodo, nec Spiritus inde in copia haberi possit; Quin imò sal Armoniacum plerumq; in fundo remanet, transeunte Nitro. Iccirco sequens tutior præparatio est:

Spiritus Nitri. *℞. Nitri per se, & cum tribus partibus filicum contusorum vel boli Armeni misce & destilla igne libero per Retortam & sic habes Spiritum Nitri, quem rubicundum præstiteris Camphora, si rite interpolatam adhibueris.*

Spiritus Nitri rubicundo. *Postea habeas cineres, è quibus per aquam calidâ extractum sit sal, ut omni acredine careat. Hos misce cũ sale Armoniaco, ana. Sit autẽ salis armoniaci tantum, quantum antea erat Nitrũ; Tum præpostero Recipiente cum Spiritu Nitri, destilla igne libero, per Retortam, vel per Alembicum & transibit Aqua Salis Armoniaci, & miscebitur cum Aqua Salis Nitri. Et sic habebis* Aquam Regis ex duobus Athletis.

Si rursum per Alembicationem velis destillare, clarior & lucidior evadet. Hæc arcana Aqua

Regis

Regis à Basilio summoperè commendatur, & multi usus est, ad Auri seu metallorum Regis præparationes; unde & nomen sortum est, quod Aqua regia dicatur. Est verè Ros Solis philosophici *Angeli Salæ*, cum spiritu salis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevatus, & rursum in Aquam solarem conversus, *de quo in præparatione Chrysobezoar. Denominatione inde sumtâ; quod ille instar Roris pyrotechniâ generatus, solus Auro seu soli philosophico & terrestri dissolvendo menstrui munus sufficienter obeat.*

Sola Aqua Regia Aurum solvit.

ROS SOLIS.

Ut ἐνεργῶς magis adpareat, quâ analogiâ D. Angelus Sala menstruum regium suprà Rorem solis philosophicum appellârit; En quale illud Belgis & Anglis valdè usitatum.

℞. Roris Solis (herba est, quæ aliàs Rorella dicitur) Man. iij.
Rorismarini, Majoranæ
Melissæ, Lavendulæ
Salviæ, ana, Man. j.
Sem. Anisi, Fæniculi, Coriandri ana unciasij. ß.
Nucis Muschatæ unc. ij.
Gummi Ladani unc. iiij.

Infunde in lib. xxxv. Aquæ vitæ & destilla per vesicam. Optimo, quod prodierit, infunde

Cinamomi electi uncias quatuor. Caryophyll. Macis ana drachm. ij. piperis scrup. j.

Secundò verò: Liquiritiæ uncias iiij.
Laudani unc. semis.

Tertiò: Rosarum. Flor. Lavendulæ
Rosmarini drachm. iij.
Roris solis M. j.

Quartò: Tornæ solis uncias ij.

Post aliquot dies misce, & cola. Tunc. R. aquæ Rosar. cantharum unum. Sacchari lib iiij. Solve, & adde Vini Alacanthini cantharum j. Misce & iterum cola.

OLEUM BALSAMI UNIversalis, vulgò Spiritus Salis.

Balsamum quid sit, & quas vires habere debeat, jam in plurium intellectu est, quàm usu.

Vel enim verum est, quod quidam existimant: hâc nostrâ ætate Balsamum interiisse; vel, naturale illud rarius ad nos perferri.

Ad hoc ipsum autem cum inter cætera antibalsama sal facultatibus suis proximè accedat; adeoq; inter mineralia nihil sit, quod æquè aromaticam obtineat naturam; Cogito enim cum Gesnero, aliquando Balsamum ab excellentia dictum esse, quod preciosissimum nobilissimumq; inter aromata esset; Nam Baal dominum significat Hebræis, Sam verò aromâ; oleum sive

Spi-

Spiritum salis ritè præparatum, oleum Balsami universalis, consvetudine Chymicorum servata, appellari posse, explicatissimè patet.

Sequitur ipsius præparatio.

℞. Muriæ, vel salis marini calcinati q. v.

Terræ sigillatæ vel boli armeni duplam portionem, misce & impasta ad orbiculos inde faciendos, quos ad duritiem exiccatos Retortæ terreæ imponas, benè lutatæ, ut vix dimidium ipsius repleatur, adaptatoq; magnô Recipiente igne forti per gradus aucto destilles. Primò enim, lento igne, phlegma egredietur, postea urgentiori Spiritus albi, quô ignis regimine instabis, ut Retorta benè incandescat, & receptaculum diaphanon iterum evadat. Eadem ferè destillatio, quæ in Aqua forti adhiberi solet. Refrixa fornace Spiritum exime, & adhuc semel in B. M. per alembicationem phlegmatis rectifica. Et sic Spiritum salis elegantissimum cum ente Terræ sigillatæ embryonato maritatum tenes. Caput mortuum, quod in prima destillatione restitat, Lapidem habeas, quorundam opinione, externo saltem usu verè antipodagricum.

Lapis quorundam antipodagricus.

Notandum tamen hoc in loco est, quoniam non omnis salis spiritus his solis operationibus elevetur, sed multa ipsius pars Artificem in caput mortuum se subducendo ludere soleat: quod per aquam communem (coquendo simul) ex eodem

sal collectum, & priori modo destillatum æque efficacem Spiritum præbeat.

Vel idem. Sal cum priori spiritu conjunctum & aliquandiu debito loco digestum, tandem cum Terra sigillata, ut suprà, commixtum, & quoties opus est, destillatum, universas salinorum spirituum reliquias refundet. Si enim ex capite mortuo sal toties prædicto modo extraxeris, & destillaveris, quousq; quippiam salis in ipso restiterit, quamvis inde non usq; adeò lucrareris, totum salem tandem in forma spiritus transire facies.

Et hoc revera est illud Oleum Balsami universalis *Dn. Angeli Salæ, quo in Chrysobezoar suo conficiendo utitur.*

Aliàs quoq; ad medicos & metallicos usus efficaci potestate nobilissimum est, de quo vide Crollium Basil. Chym. pag. 151.

In diuretico & lithontriptico meo specifico, quod qui mihi venditabat, more paracelsico, Sal Nitri philosophicum *appellabat, & in hydrope, urinæ retentione, & Nephritide magnarum virium adserebat esse, non minimas huic spiritui salis tribuo. Cæterum usus ipsius in febribus lentis præsertim & quotidianis præmissa vacuatione non vulgaris est, si cum Aqua è succo Veronicæ destillata intermiscendo saccharum singulis diebus m. & v. debita dosi pro Julepo exhibueris.*

S. P. L.

SPIRITUS SALIS COMPOsitus ad Medicinam præstantissimus.

℞. Salis Nitri puri
Salis communis decrepitati an. q. v.
Misce cũ dupla vel tripla quantitate argillæ siccæ & per setaceum cribratæ, & è globulis probè post malaxationem exiccatis, per Retortam igne Reverberii Spiritum propelle.

Hujus Spiritus libra una cum satis fusti uncio quatuor, aliquandiu digesta, ut sal adjectum solvatur (per diem ß. unum vel alterum) & per Retortam denuò destillata, id q. toties, quoties placuerit, cum novo sale fuso factum Spiritum fortiorem auctioremq. dabit. Ab illo Spiritu phlegma in B. abstrahe, & deinceps Spiritum per Retortam vel cucurbitam in arena rectifica, tandemq. cum Spiritus Vini partibus æqualibus conjunge, & tùm in vase circulatorio aut pelecano in cineribus commacerando, atq. iterum rectificando Spiritus istos, vini nempe & salium inseparabiliter unitos, & hinc Spiritum Salis compositum notandæ virtutis inde confities, ad conservandam sanitatem & propulsandos morbos egregium auxilium.

Inprimis prodest ictericis, hydropicis & verminculosis.

Podagram lenit exterius illitum.

Epilepsiam curat, teste Neandro, in aqua vitæ vel Tiliæ singulo mane exhibitum.

Ad Therapeiam dosis est gutt. vj. viij. ad scrupulum semis in vino, Aqua vitæ vel alio appropriato. Ad hygieiam gutt. iij. septimanis singulis semel atq; iterum accepti.

Denique quicquid de Oleo, Spirituve salis apud Paracelsum aliosq; modernos authores patet, idipsum hic potentissimè præstabitur.

SPIRITUS SALIS DULCIS.

Ut ut gloriosa & sesquipedalis de Spiritu Salis edulcorando ostentatio est, apud Chymicos magni nominis etiam, ipsorum tamen demonstrationibus, quibus, nec, nisi magno pretio conducti, summam illam & impermixtam prorsus pollicentur, fidem adhibere nunquam potui. Nec enim τὸ ἁμαρτάνειν à magnis ingeniis etiam alienum prorsus, quamvis hoc ipsum credere, multis supercilios is videatur alienum.

Mordacem tamen acrimoniam à Spiritu Salis quomodocunq; auferri, eumq; sub dulcem reddi posse non inficior. Idq; sequenti modo: Ut nimirum vel Spiritus Vini, vel oleum Tartari, ab initio cum sale commisceatur, & secundum artem Spiritus inde destilletur; Vel etiã: ut Spiritus salis jam prolectus cũ alterutro illorum sæpius,

pius cohobando subtilietur; vel etiam: uti fæces vini sali adjiciantur &c. Idem enim & in aliis Spiritibus feliciter obtinetur. Hic suo modo exhibitum egregium præservativum suppeditat in peste.

Sal Gemmæ seu fossile quod attinet, ex eo itidem extrahitur liquor eodem modo, quo ex sale communi seu muriâ ipsius, qui & oleum & Spiritus salis Gemmæ *fusibilis Mercurialis à Chymicis vocatur. Hujus beneficio solutorio & fixatorio Regulum Martis eò reductum vidi, ut mediante digestione, destillatione & rectificatione liquorem præbuerit, vel pro libitu pulverem, quorum hic ad grana tria quatuorve; ille ad guttam unam vel ad summum duas singulis vicibus ex conveniente liquore, vel Tartaro Vitriolato exhibitus, ad alterandum, ἄνω κάτω, tutò tamen, vacuandum, aliosq; curationum scopos complendos, potentior erat centum lagenis herbarum decoctionibus refertis, nec non ipsis de Rhabarbaro potionibus. Eundem ipsum Spiritum Salis Gemmæ bonâ fide accipias, pro vero illo Angeli Salæ* Sulphure potentiali ex Balsamo aquatico, diaphano, fixo, per quartum gradum ignis Spagyrorum sublimato, & in formam liquidam redacto; *de quo sub Elyxire ipsius Bezoardico.*

Spiritus Salis gēmæ.

Oleum egregiè purgans ad gutt. j. pro dosi.

Sulphur potentiale Balsami aquatici, diaphāi, fixi &c.

SPIRITUS SALIS COROLLATUS.

℞. Salis Communis lib. iij. vel iiij. Corallor tenuiss. tritorum lib. j. Misce lævigando. Postea, gradibus exceptis, igne destilla vehementissimo in excipulũ capacissimum, & Spiritũ salis accipies unà cum Sp. corallorum, in affectibus insuper cordis, palpitatione &c, dos. scrup. ſ. maximarum virium.

SPIRITUS SALIUM VEgetabilium precioſus.

Sed & Spiritus é ſalibus vegetabilium magno Medicinæ commodo conficiuntur, de cujus apparatu διεξοδικῶς ut & plura alia, hoc modo:

℞. Silicum contuſorum
Sabuli puri ana p. ij.
Sal. herbæ cujuscunq; p. j.

Madefac cũ Spiritu ſive propria aqua iſtius herbæ (Spiritus autem hebdomadali digeſtione, affuſa ad herbam aqua calidâ cum modico facum cereviſiæ, poſtea deſtillatione perficitur.)

Deſtilla per Retortam loricatam, lento primùm, ne ſal ſluat. poſtremò quando Spiritus albi prodierint, fortiori igne, flammæ ſcilicet, ut & ſicci Spiritus prorumpant. In Excipulũ ipſa herba quoq; præpoſita ſit, ad manipulum unum vel alterum. Phlegma in B. rectificando abſtrahe,

atq;

atq; capiti mortuo denuò ad sal extrahendum affunde, quod coagulatum vicißim (capitis mortui extractione semper repetita) destilla, donec omne sal in spiritum abierit. Qui Spiritus salis est cujuscunq; herbæ, quam ad illum salem conficiendum assumseris.

Pro natura diversorum salium diversas etiam & præstantißimas virtutes ad Medicinam obtinet. In hoc verò præ cæteris mirabilis perhibetur, quòd propriæ herbæ impositæ essentiã, & tincturam usq; adeò spoliet, ut illa pallore velut universali lepra pẽitꝰ obducta videatur; cũ interea herba in terrã implantata iterũ, quamvis perẽni illo existẽte colore, jucundo miraculo reviviscat.

Ad rem propiùs accedam exemplo Clyssi Carduibenedicti.

CLYSSUS CARDUIBENEDICTI.

℞. Spiritꝰ Carduibẽedicti supradicto modo destillati, atq; binâ rectificatiõe, priõ per Cucurbitã, postea per phiolã in B. à phlegmate liberati q.v.

Salis aquâ propriâ è capite mortuo ipsius elixiti lib. unam.

Misce cum silicum & sabuli puri vel Terræ argillaceæ lib. iij. aut iiij.

Pastilli inde facti destillentur per Retortam in furno anemio, super herbæ Carduibenedicti Man. ij. donec ultimo Retortâ incandescente, Spiritibusq; cessantibus, Recipiens inclarescat.

E 6a-

E capite mortuo denuò sal extrahe, & ut prius, Spiritum inde destilla.

Hunc spiritum in B. sicco gradatim rectifica, & guttis sia visculis prodeuntibus, alio substituto Recipiente, ignem urgentiorem adde.

Spiritus apricetur in sole, ut elegantior evadat.

Est Clyssus Carduibenedicti *ad præcedentem modum, magno sanitatis bono, elaboratus. Guttæ siquidem ipsius v. vj. ad scrup. ſ. exhibitæ sudorem, inprimis in febribus, salubriter promovent.*

Et hoc Hermetis nepotes ex triade unitatem facere *dicunt: alii* circulum ex quadrato &c. *cujusmodi & illud est valdè secretum de resuscitatione plantarum è suis salibus, quod eandem ob causam, stylo quamvis contractiori, sequi volui.*

SECRETVM E CINERIBVS philosophicè paratis plantas resuscitandi suas. de quo Quercet. cap. 23. in responsione ad Anonymum.

℞. *Sal cujuscunq; plantæ fixum ac volatile; Spiritus item aëreos & phlegma (modo autem quo decet præparata) solve & coagula. Et superfusa Aquæ Roris Majalis vel cujuslibet herbæ propriæ, in vase idoneo optimè clauso, herba in aqua illa, mediante calore Cinerum vel nativo no-*

ve noſtro, corpore ſpirituali explicatiſſimè repræſentabitur, confeſtim q3 ſuperante frigore evaneſcet judica.

SPIRITUS VITRIOLI, SEU Acetoſa mineralis.

Paracelſi proba in æſtimando Vitriolo eſt: cum lamina ferrea humectatur aqua, & Vitriolum affricatum ſubitò colorem cupreum gignit. Hoc enim magis de Venere, quàm de Marte participat.

Aliàs Tinctores & atramentarii vulgare Vitriolum, quod ferrum non tingit, tanquam utilius præferunt, vulgò atramentum dictum; ſed hoc magis de Marte, uti volunt, quam Venere participat, & in Medicina & Chymia non æquè præſtat.

Alia probitatis nota eſt: quòd ſi liquefiat in Crucibulo & humor aqueus exhalet, calcinatum flavèſcat prius, quàm albeſcat, denſeturq3 viſcosâ quaſi tenacitate.

Quod verò Spiritum Vitrioli attinet, licet ejus præparationem vix quisquam unus ſit qui neſciat; Quoniam verò Angelus Sala in præmiſſis libris non vulgarem illum Spiritum per rubrificationem Vitrioli præparatum, & hinc Spiritu Mercuriali, & volatiliori prorſus deſtitutum, licet valdè corroſivum uſu dignum exiſtimat;

ſtimat; interim tamen Liquor Vitrioli acidus ipſius *cujus laborem in* Anatomia Vitrioli *deſcribit, propter nimis curioſam adeoq; moleſtam præparationem non omnibus arridet; neceſſum duxi, talem Spiritus hujus* κατασκευὴν *tradere, quæ & facilis eſſet, & ad Vitrioli corroſivam acrimoniam viſcoſitatemq; adimendam aufferendamq; æquè adpoſitiſſima: Eaq; talis eſt.*

℞. *Vitrioli optimi q.v. in aqua communi beneficio coctionis diſſolvito; vel etiam ſi ſapis per ignem* Naturæ *ſimplicem quorundam. Stent aliquandiu, & reſidebit Terra Vitrioli ſubflava. Hinc colaturâ facta ad ignem coque, usq; dum pellicullam contraxerit, deſpumando interim ab initio coctionis, ſi qua impuritas ad ſuperficiem ebullierit. Poſtea in loco frigido collige Cryſtallos, recondendo potiſſimum ſuperiores, & quæ cæruleo radiant calore. In fundo quod eſt, terræ priori ſimile ſeparetur. Hoc enim reſiccatum, & per Retortam igne Reverberii deſtillatum, oleum dabit rubicundum penetrantiſſimum, doſi guttæ ſex ad decem ad plerosq; capitis affectus perutile. Guttæ ejus xv. & xx. annotantibus quibusdam, vomitus expediunt.*

Vitriolum verò niſi prædicto modo ſatis depuratum fuerit, denuò ſolve, per filtrum cola, & coagula, idq; adhuc ſemel atq; iterum, donec

nec colore adpareat purissimo. Tum inde in vitream cucurbitam, satis spacioſi orificii, luto munitam; superfunde Spiritum Vini subtilissimum, ut fiat pasta; Circula, adpositoq; alembico immitte in furnum aperti ignis, cum suo Recipiente satis amplo. Hinc rite clausis omnibus juncturis destilla, primo lento ad Spiritum Vini seorsim provocandum, mox fortiori ad phlegma quoq; intercipiendum, tandem incipientibus provenire spiritibus siccis, sensim & sensim fortissimo igne.

Liquori destillato in cineribus abstrahe phlegma cum spiritu Vini, donec guttulæ cadentes acescere incipiant. Tum appositio novo excipulo pellatur quoq; spiritus per arenam, qui ipse Liquori Vitrioli acido, quo Dn. SALA sub olei nomine in Ternario Bezoardico cum plerisq; officinis (licet improprie) intrinsecus multoties usus est, in omnibus facile æquivalet.

Eodem prorsus modo etiam patruus meus JACOB LANGENHAYN parabat, à quo primùm inter chartacea illa brevi ante obitum mihi legata accepi.

Aliàs etiam ad Spiritum Vitrioli quem dulcem vocant, ita tenditur. Spiritus Vitrioli dulcis.

℞. Vitrioli calcinati lib. iij.

Superfunde acetum destillatum ut bene superpernatet, stent aliquandiu in leni calore; decanta acetum, & affunde novum. Hoc quinquies vel sexies, semper dies aliquot digerendo, repete. Aceta illa mixta invicem destilla, donec Spiritum Vitrioli destillandi detigerit ordo. Tunc inde in Retortam adjectis sabuli puri manipulis duobus, & liquor Vitrioli promanans dulcem referet saporem.

Nonnihil etiam arbitroresse, quòd post phlegmatis separationem Spiritus vulgariter destillatus, super Cornu Cervi ex arena rectificetur. Ita enim sine omni corrosivo prodire apud plures jam in propatulo est. Nec non: quod Vitriolum cum Urinæ putri, ἀφθόρȣ vinumq; bibētis debita quantitate satis maceratum, omniq; phlegmate ritè exutum, (ubi scilicet ad siccitatem ita redactum) per Retortam destilletur. Sic enim non solùm Aquam egregiè paregoricam, sed & in fine Spiritum ad Epilepsiam tam transplantatam quàm aliunde infestam pueris præsertim, quod de vulgari illo frustrà hactenus promissum, maximoperè utilem suppeditabit. Ubi meritò mirari subit: Crollium Chymicæ scientiæ exercitatissimum tàm hospitem hac in parte esse, ut ipsum Spiritum Vitrioli dulcem ne vidisse quidem se ultrò fateatur. Cum tamen dulce

vitrio-

Vitrioli ab acido separare nihil aliud sit, quàm modicum illud Sulphur Vitrioli ab flumine vindicare suo, id quod variis modis, & vel Chalybis immissione tantùm non dico tamen, non vel imminutis, vel planè deperditis quibusdam Vitrioli specificis proprietatibus obtinere potest.

Ejus usus & virtutes infinitæ propè sunt cum in Medicina, tum etiam in Alchymiæ illa parte, quæ Enceiria dicitur ad metalla pro usu humanorum corporum variè elaboranda, quo fortè respectu non immeritò à Paracelso quarta pharmacopolii pars Vitriolum æstimabatur. De utroq; videndus est Crollius, Quercetanus, Bovius Liebautius, Libavius, Sala in Anatomia Vitrioli & alii.

Illud hoc in loco, ἐν παρόδῳ quasi excutiendum nobis: an spiritus Vitrioli Conservas Rosarum Violarum &c. revera tingat, uti Beguinus arbitratur; an verò nitorem, quem ipsamet habeant, eliciat saltem, ut ejus commentator. Quod revera tingat, non saltem eliciat, argumento est, quod æquè aliis floribus, qui diverso colore splendent, utpote v. g. Bugloss. Borraginu, quæ veneto &c. similem tincturam cõciliet.

Hæc ad complendam paginam.

Huc referimus etiam spiritum Vitrioli coagulatum, quem alii describunt, quod digestione & cohobatione super Terrã Sigillatam, à li, quod ex Spiritus Vitrioli coagulatus.

Oleo & sale Vitrioli simul digestis perficiatur.

Ego Spiritum & Oleum destillavi cum ana laterum pulverisatorum forti igne, & quamvis Spiritum vulgarem me accepisse putabam, ubi tãen per 5. milliaria portatum depromsi aliquãdo, totam in altissimos crystallos coagulatum reperio, aciditate ejus multùm retusâ. Usum verò quem habeat, cum cognitis saltem utendum, nec facilè ad ea, quorum facultates & operationes adhuc obscuræ vel dubiæ sunt, confugiendum duxerim, nondum expertus sum. Ideoq; plura hic differere supersedeo, ejus q; loco de Volatilitate spiritus Vitrioli, puta in qua summum deoppilationis & corroborationis spirituum cerebri & cordis arcanum statuitur, pauca annotare curæ & operæ prætium duxi.

Primus autem laudum ejusdem buccinator, nec immeritò, Paracelsus extitit. part. 3. de morb. Amentium tract. 2. Nec admirationem inquit, *vel indignationem pariat, Vitriolum tantis (averruncandi nempe Epilepsiam) virtutibus pollere. In occulto enim vim solarem absconditam habet, nec eam corporalem, sed spiritualem, quæ multis modis Auri facultates antecellit. libr. de Contract. c. v. edit. Dorn.* Non reperitur medicamen aliquod penetrantius membra citius, aut materialius isto perquirens à fundamento. *In tract. de trib. essentiis, cap. 7. Experien-*

rientia, affirmat stabilitum: Oleo Vitrioli vel spiritu ejusdem Species Epilepsiæ curari.

Hunc quidem plerique, nisi indigno in Chymiam odio occæcati, hactenus sequuti fuerunt, & in capitis affectibus præsertim Caduco eradicando ad cœlum usq; laudibus extulerunt, multis eorundem minimè curantibus, qualenam Vitriolum, & qualis ejusdem præparatio, ad hæc obeunda à Theophrasto requirantur: Hinc secundum Galeni illud 4. κατ. τοπ. nempe promissiones omnium medicinarum esse magnas, operationes verò ipsarum interdum valde exiguas, imò quandoque nullas factum, ut ne unus quidem eorum, eo ipso, quicquam memorabili præstiterit, quin imò loqui hic & operari, velut Hippocr. de lege pronunciatum est, prorsus contrariè sese habuerint. Quo argumento impulsus Crollius apud nullum veram illam Vitrioli præparationem videndi facultatem sibi datam, nec ullum affirmare potuisse, quod confirmatam Epilepsiam solo vulgari & simpliciter præparato Vitrioli Spiritu profligârit, conqueritur. Nec adhuc quispiam erit, qui hanc objectionem facilè diluere aut præcunte Experientia (monente Paracelso paragraphor. c. 4. qui ad Curam Caduci secundum Experimenta, ingenia cum Speculatione, pluraq; elementata composita, Arcana

Per Ingenia intellige præsidia Chirurgica: Perforationem scil. Cranii & Fōticulos. Per Elementata, Teremabin ipsiꝰ præparatum.

cum Experientia exigit) contrarium obtinere possit jam ergò non injuria quis litem hîc moveret, de causa, unde isthæc Vitrioli facultatum prævaricatio proficiscatur. Aliis causam illam tribuentibus diversitati temporum qua fiat, ut senescente quasi mundo res singulæ juvenilem fortitudinem exuant; vel crescente hominum malitiâ, justa DEI irâ, morbi magis magisq; viribus indies augeantur; Aliis, Cœli concordantiis, in cujus scilicet ductu & directione omnes Medicinarum potentiæ sitæ; Cujus ratione usuvenit, quod sæpe eadem Medicina in eodem morbo eademq; horâ deleteriam & alexiteriam vim edat; quod porrò non Medicina Medicina evadat, & contra, Veluti hoc ipsum Theophrastus tract. 2. de Astronomia exemplo Bursæ Pastoris, Hypericonis, silicis, & aliorum insigniter corroborat, propter majorem emphasin ipsiusmet Authoris Verba partim adjiciam: So jhr wisset/ *inquit*, was in eim Kraut ist / noch wisset jhrs nicht / Jhr müsset auch wissen/ wie sich die Krafft in diesem Kraut wird vollenden/ vnd wie sie jhren Lauff begehret/ vnd wie sie in demselben wil geführet seyn / sonst ist alle dein Sach vergeblich / vnd wenn es nun nicht hilfft/ so verwunderst dich wie ein Meerwunder vnd sprichst/ Bey Gott / da vnnd da stehets geschrieben/ da vnd da hats

es ge-

es gethan/es mus eine Plage von Gott seyn/ mein Kunst ist je gerecht / das machts/ daß du der Natur *Concordantz* nicht weist.

Item gefelts dem Himmel vnnd ist sein Lauff / so ist die Krafft in den Steinen / gefelts jhm nicht/so ist sie nicht da/daß ist/wenn seine *Concordantz* nicht da ist/ ꝛc. Darauff bedencket alle jhr Artzte / wie jhr diß wollet verantworten / daß jhr selbst saget / daß etwan ein Ding hilfft / etwan nicht. *Eodem modo lib. de Cad. parag. 4. multa edisserit de Visco querno & sanguine humano, è quibus in Caduco aquoso perfecta quidem medicatio. Sed non nisi in suo Flech & secundum signa sua Ascendentia. Ibidem porrò disertis verbis de Vitriolo scribit. Arcanum ejusdem non in Oleo, sed Volatilitate ad summum exaltata sed ad Astrorum & Exaltationum eorundem tenorem administratasitum esse.*

Idem lib. de cœlest. Med. Metallis, licet per se ad illos usus minimè aptis, morbos fere omnes tollendi & præcavendi potestates asscribit, hoc unico fundamento, quòd fabricationes eorundem suis determinatis temporibus, adeoq; juxta corporum cœlestium influentias instituat. Ego non quidem omninò rejectis prædictis (saltem quæ primo loco posita parum physica est) rationem in tribus hisce invenio.

Ratio de Concordantiis cœli non flocci pendenda.

Debet esse Vitriolum solare & Spiritus ejusdem solares.

Primò Non omne Vitriolum, quia non omne perfectum, teste Paracelso, sed quod optimum, ad hoc eligendum; Tale scilicet quod solaris naturæ particeps idq; magis spiritualiter, quam corporaliter. Quod αἰτιολογία ipsius undesciliicet Vitriolum tantis viribus dotatum sit, superius annotata perspicuè docet. Hujus generis est Cyprium & Ungaricum. At verò rarò sine sophisticatione ad nos perveniunt. Ideoq; inprimis curandum, ut de probitate ipsius certi sciimus.

Theophr l. d.

Secundò. Non omnimoda Vitrioli ejusdemq; spiritus præparatio, sed ea tantùm, quæ subtilissimum & penetrantissimum spiritum, adeoq; Essentiam quasi volatilem ipsius reddit, ad hoc solum prædicanda. Hinc variam quidem confectionem ipsius agnoscit Theophr. sed pro varietate illa etiam varias virtutes. In quo adhuc evidentius sese explicat: quod nimirum non omne Arcanum ad hæc sufficiat, sed summa efficacia in præparatione & laborum subtilitate consistat. Quin imò etiamsi per biduum destillationem summâ cum industriâ continuat nihilominus tamen reiteratò, cohobando videlicet, super Caput mortuum spiritum destillat, eaq; ipsâ operatione verum & insignem gradum Essentiæ, debitamq; penetrandi virtutem obtinere adserit. Lib. de Contractur. cap. 5. igne violentissimo,

Lib. de morb. Amentiu.

nec

nec non in recta Cucurbita usq; ad nonum alembicum per Reverberatorium in Athanar locatum ad quartam diem naturalem urget. lib. 3. paragraph. ter destillat, ultimò per Phiolam.

3. Ad feliciorem facultatum adscriptarum executionem nonnihil expediet, non ubivis Arcanum hoc Vitrioli per se, sed, quia aliquando, monente Theophr. minus integrum aut viribus exhaustum, aut non debitâ industriâ præparatum, aut aliquo alio modo viribus impeditum, cum aliis appropriatis & adjuvantibus ceu sunt juxta prædictum Authorem. Coagulativa, constrictivâ, Specifica, & sedativa compositum ad usus convertere.

Si nec dum laudibus istis satisfaceret, ubi tamen minimè arbitror, vel certè Authorum scripta nihili facerem, vel morbi istius majorem modò ac tùm temporis fuit vehementiam accusarē. Vitrioli gradatio Paracelsica.

Agedum verò procedamus ad ipsum τεχνάσγμα:

ARCANUM SIVE ESSENTIA VITRIOLI.

℞. Vitriolum Ungaricum verum non corruptum nec sophisticatum. Gradetur per solutionem in Aqua Thereniabin stillatitia; colando postea solutū, & digerendo in calore Fimi vel

vel B.M. vel Cinerũ per mensem, abjectis q3 undiquaq3 fecibus & ablato ad cuticulã usq3 menstruo, in frigido toties colligendo Cristallos, quoties id eri potest. Horum calore Solis vel Hypocausti exiccatorum libr. v. vel vj. per Cucurbitam terream probè loricatam in Athanare igne nudo, tàm phlegma (nam & huic tantùm ferè tribuit Paracelsus, quam ipsi oleo, seu spiritui) quàm spiritus omnes excipiendo secundum artem, sensim nimirum & sensim ad bidui usq3 decursum, alembico q3 amplo, luto sapientiæ munito præfixo destilla. Caput mortuum exemtum tere, & vel per Phiolam; vel per erectam Cucurbitam igne violentissimo, usq3 ad nonum Alembicum altero alteri, mediante cujusq3 exteriori limbo tanquam Zonâ, factoq3 in fastigio amplo foramine ita adaptato, ut spiritus ascendens ab imo ad summum usq3 absq3 ullo exitu pertingere queat, sapienti industria Spiritum superfusum denuò destilla; id quod intra quatriduum vix absolvitur, & ita Essentiam Vitrioli habebis penetrantissimam, arcanum illud contra Epilepsiã dudum quæsitum & optatum. Quod si verò ex instrumentorum inopia ad prædictum modum operari nequeas; scito, non deesse è probatissimis authoribus, qui phrasin istam Theophrasti: ad nonum usq3 Alembicum &c. in sensu dis-

junctu

junctо accipiendo, priorem deſtillationem ſuper Caput mortuum octo Cohobiis, ita ut non niſi per nonum Alembicum abſolvatur, repetunt. Horum veſtigia ſequendo, nullius etiam neq; laboris neq; impendii te pœnitebit. Uſus ipſius patebit in ſequentibus.

ARCANUM ANTEPILEPTICUM.

℞. Summita Hypericonis
Anagall. flor. rub.
Rutæ,
Rad. pœoniæ
Viſci quern.
Theriac. Andromach. ana. ℥ij.

Infunde in R. M. cum Spiritus Vini lib. ij. vel tribus.

Colaturæ adde prædictæ Eſſentiæ Vitrioli libr. ſ. Cranij humani ſubtiliter pulveriſati unc. ij. Opii ritè præparati unc. ſ. Camphoræ drachm. ſ.

Hæc omnia ſimul colloca ad circulandum in calorem putrefactionis, ad minimum ſeptimanas ſex. Poſtea ſubtile à ſpiſſo ſepara, & tanquam theſaurum reſerva. Doſis ipſius à ſcrup. j. ad drachm. ij.

Eandem illam eſſentiam Vitrioli ſi cum Oleo Cinamomi & Aniſi in circulum aliquandiu è-

geris in plerisq; ventriculi affectibus à guttis decem ad quindecim usq; in jure Galli inprimis in ipsius eruditate exhibendum, haud levi brachio commendamus.

SPIRITUS ANTEPILEpticus alius.

Hic penitus ad Paracelsi canones compositus est, & quia eximiæ contra Caducum virtutis, hactenus sæpè ἀψεχείρως à me elaboratus pro γνησίῳ mihi hoc in capite inservit.

℞. Rad. pœoniæ debito tempore collect.
Visci quern. itidem certo tempore collect. ana. unc. iiij.
Opii Thebaici verè præparati drach. ij.
Camphoræ unc. semis
Spiritus Vini Theriacalis ceu Santali tinctura prædiți
Spiritus Vitrioli Volatilis prædict. ana lib. j.

Stent in simo per mensem philosophicum, & circulatione ita expeditâ subtile à spisso decantatum serva. Aurum vel gemmas ad robur ipsius adjuvandum addere liberalitas est omnibus concessa, mea id hactenus non tulit inopia; Alias in fine Auri potabilis Anglici accessu præstantiorem ipsum existimassem.

Desis.

Dosis ipsius à paucis guttis ad scrup. j. in appropriatis. θεραπείας cansa, quandocunq; Paroxysmus irruit; prophilaxias verò gratia vel quotidiè præsertim decrescente Luna, vel tantùm in singulis Lunæ nodis; tertio quoq; mense brevi ante Novilunium præmissa cerebri & stomachi purgatione, idq; maximè vel Sale Vitrioli de quo in Hemetologia, vel Antimonio infrà ad secessum parato. Antimonium enim, teste Varignana in Secretis, à singulari proprietate Epilepsiæ confert.

Hactenus de Spiritu Vitrioli volatili, quatenus Epilepsiæ in simplici & mixta forma ut plurimùm confert. Jam prout aliis copulatus, aliis adfectibus etiam accommodatur.

LIQVOR DIANÆ.

℞. Vitrioli Ungarici albificati p. ij.
Tartari ad ingredinem calcinati p. j.

Pulverisata invicem misce, & spiritu Vini paulisper conspersa destilla per cucurbitam seu phiolam magno imposito Alembico forti igne. Liquorem destillatum super Caput mortuum reaffunde, & Cohoba. Hinc rectifica ipsum in arena destinctè capiendo & Spiritum Vini & liquorem reliquum, qui pro

pro temperato sudorifero in omnibus internis obstructionibus in sanguine grumoso, contra scabiem ad mundificandam & lævigandam cutim. Cujus respectu, vel etiam coloris saporisve limpidi & accepti ergò ita appellatur, egregias vires exhibet ad sudandum per tres auroras continuas, datur à drachm. ij. ad unciam. j. per se vel cum brodio, vel cum pauxillo Vini Hispanici. Et parùm aberit, quin hæc descriptio conveniat cum Nectare succoso Paracelsi de quo lib. 2. de Tartaro part. 3. operum, præterquam quod non insimul destilletur, atq; adeò à fœtore Tartari ingrataq; suâ austeritate liberetur.

DIAPHORETICUM
in peracutis.

Quod hoc titulo propositurus sum, varie quoq; multorum authorum scripta passim habēt. Paracelsus idem libello de peste, & in 3. parte op. lib. 2. cap. 2. quamvis stylo paulo presiore & parabolico. In consiliis medicin. sub eodem nomine ejus mentionem facit. Idq; nomini multi quidem retinuêre; plures tamen vel mixturam simplicem vocant; vel mixturam de tribus, Vitriolatam &c.

Nec enim nova prorsus inventio ejus est, sed extat etiam apud Andernacum de vet. & nov. Medic. sub nomine Aquæ pestilentialis Cam-

phora

phoratæ; extat etiam apud Conrad. Khunr. VVeckerum Duncanum & alios.

Quia tamen pleraq; illorum scripta δυσκαταμαθήτως ἔχει non immeritò etiam de ipso ψαφέστερον καὶ παχύτερον ego in sequentibus: Ita passim describitur:

℞. Spiritus Vitrioli ut suprà præparati. p. j.
Tartari opt. correcti p. iij. vel iiij.
Aquæ Theriacalis Camphoratæ p. v.

Misce, in q; vitro angustioris optimè clauso, spatio trium quatuorve septimanarum probè digere; Consummata digestione, factaq; trium illorum spirituum ad triplicem spirituum nostrorum seriem ritè accommodatorum unione, medicamentum habebis, nec acrimoniâ vitriolatum nimis, nec fœtore nimis tartarisatum ad plures affectus extirpandos satis efficax. Veluti de eo Dn. Grasbecij Chymiatrica, *quâ in porrò Mixturarum Specificarum variæ formæ, nonnullo sanè pharmaceuticæ bono cõcinnantur aliquando luculentius declarabit.*

Pluris autem ego hanc ejus διατύπωσιν facio, quòd nimirum Paracelsicæ illi magis respondeat, & jucunditate & viribus nobilior sit. Diaphoretici in peracutis διατύπωσις melior.

℞. Spiritus Tartari super caput mortuum suum rectificati lib. j.
Spiritus Vitrioli Volatilis nostri uncias quatuor,

Spiri-

Spiritus Vini lib. duas.

Digerantur cum Colchotar Vitrioli & capitis mortui ipsius Tartari ana lib. una in Baln. per aliquot dies. Postea per Retortam, sensim quidem ab initio, nec subtilitates exhalent, ultimò tamen vehementiori igne, ita ut vix tridui spatio operatio hæc absolvatur, destillentur.

De destillato liquore ἀκμήτως ἔχω, vix quicquam in internis viscerum obstructionibus Hydrope incipiente, in Cachexia, pleuritide, Colilica, Epilepsia scabie, Venenis & denigʒ in Tumore ventriculi præstantius reperiri posse.

SPIRITUS VITRIOLI Philosophicus vulgò Cohob Antimonii.

Hoc ipsum quidem multis cognitum hactenus, attamen nihilominus sese habet secundum paræmiam: quòd nec omnia, nec ubiq; nec ab omnibus. Etiamsi enim Quercetanus & Zvvingerus ejus mentionem faciant; celeberrimus tamen Hartmannus, ni fallor, sub Spiritus Vitrioli philosophici appellatione inprimis introduxit, & fere discipulis duntaxat suis pro stomachico commendavit.

Talis autem ejus est perigraphe; ℞. Aquæ Floribus Butyri Antimonii ad salia corrosiva eluenda, affusæ, iisdemq; salibus bene impregnatæ,

nata, quantùm placet. Destillando à phlegmate libera eòusq;, donec vel liquor acidus subcitrinus, vel nihil quicquam etiam phlegmatis ascendat amplius. Reliquum exime pro Spiritu Vitrioli philosophico, vel etiam quorundam Aqua Mercuriali philosophorum. Potioris hic Hartmanno virtutis est, quàm vulgaris, cum ad metalla lapidesq; dissolvendos, tùm etiam ad eximios in Medicina præstandos usus. Dosis gutt. 3. 4. 8. 10. contra febres, præsertim stomachales, Luem Veneram, Vermes, pestem &c.

Theoria Spiritus Vitrioli philosophici.

Haud concinnè tamen facturos arbitror, qui propterea spiritus Vitrioli nomine insignitum hunc existimando, quòd vitriolata tantùm facultate polleat; nullis non affectibus, quibus spiritus Vitrioli aliàs per se convenit, nec pluribus, quibus ille haud convenit, administrare auderēt: Non enim Spiritus Vitrioli dicendus hic est, nisi per tropum & analogicè; quippe qui nihil aliud est, quàm salinorum æquè (è sale, Nitro, & alumine) quàm vitriolatorum in salibus post sublimationem Mercurii restitantium spirituū mistura, ablutione producta. *Quāvis autem spiritq isti per se sanitati nihil adversentur, & κατάλληλον πρὸς τὰ πάθη illorū doctissimis quibuscunq; satis probetur; animad-*

verten-

Spiritus Vitrioli philosophicus jure meritò reprobatur.

vertendum tamen: multa fieri conjunctis, quæ non separatis, *& econtrà; Et multa Methodum medendi ambabus manibus accipere, quæ componendi illa & pathologica planè arguat. Neq; hoc non inventum in Naturâ dicimus, aut Minervam sine Junone, id est, sine exemplo, proprio cerebro parimus, Fecimus enim Tartarum Vitriolatum hoc ipso cum spiritu; Fecimus inquam animo; reipsa, mixtione decenter factâ, quid vis potius factum erat, quàm Tartarus Vitriolatus; quippe qui ad Medicinam prorsus inutilis nedum Chymica prosapiâ dignus. In his igitur & similibus probè Galeni j. de simplic. facult. c. 33. sententiâ retinenda est:* Quemadmodum, *inquit,* haud secura est, procul à sensu ducta de explorando medicamento ratiocinatio; ita nec ipsius alteri cuipiam permisti usus. Siquidem ipsum per se solum, quod judicandum venit expendere oportet &c. *Et quod lib. 2. c. 9. habet:* Quippe experiri solùm oportet, quæ impermista sunt, & ab omni extranea qualitate aliena.

Ex quibus omnibus liquidò, patet: mistione sæpe naturam medicamentorum adeò perverti, ut injustè faciamus, dum à natura simplicium exorsi de compositorum virtutibus judicium faciamus.

Non

Non enim omnia medicamenta, quas facultates habent, actu habent, sed multas in potentia æquè inutiles, quàm utiles, quas tùm demum exerunt, quando aliis permixta exhibentur. Sæpè enim in remixtis ἀνεκλάλητος ἀλληλεγχία surgit, quâ compositi vires non diversæ tantùm, à simplicibus, sed & pugnantes ac sæpè subcontrariæ efficiuntur.

Sit itaq; Spiritus prædictus, vel Spiritus Vitrioli vel quidvis aliud; eximii etiam usus in Medicina contra quamplurimos morbos; ad eadem *tamen ipsum cum Spiritu Vitrioli per se concinnato* vel easdem vel potiores virtutes *obtinere, quod quibusdam ex Etymologia, aliorumq; suggestione placere posset, nemo mihi persvadebit.*

SPIRITUS VITRIOLI PHILOsophicus alter, vulgò Antepilepticus Basilii.

℞. *Viride æris ad placitum, superfusô aceto calidô toties extrahe, quoties viriditatem de se præbet. Liquorem per Alembicum abstrahe; Reliquum in Aqua pluviali solve, filtra & ad tertias coquendo in q; cella colligendo Crystallos, coagula. Residuam aquam iterum ad tertias insoque, donec nulli amplius confiant Crystalli.*

Hos in Retorta fortiter destilla; Prodibit e-

 enim

enim Aqua subviridis, su bnigra quando incipit cessa; Aquam illam subviridem denuò per Retortam destilla per se, & instar Crystalli clarissima destillabitur. Cujus usus in caduco valdè nobilis perhibetur, Dosis. in Aqua pœoniæ ad scrupulum unum.

Et huc usq; ἐξ ἐπιμέτρου de Angeli SALÆ Liquore Vitrioli acido Sulphureo.

SECTIO II.

De AQVIS DESTILLATIS.

VArios aquas per destillationem eliciendi modos esse, neq; interim omnes reprobabiles, neq; omnes omnibus ubiq; convenientes, nemini non certum arbitror esse. Cum autem ex duplici fine, qui destillatori propositus esse debet, nempe, ut & multum aquæ accipiat, & multæ efficaciæ, aliæ aliis palmam præripiant; is ipse verò modus quo Dn. SALA in plerisq; utitur, præ cæteris hoc nomine plurimùm commendandus veniat; ab omnibus aliis supersedebo, huic soli in plantarum, aquis eliciendis addictus: Ut nimirum rebus destillandis balsamico tempore *collectis vel per se*

per se, quando contusis rorido Baln. calore humiditas prolicitur; vel per commacerationem cum liquore, pro singulæ naturæ analogia, vel vino, vel propriâ aquâ, vel aquâ simplici affuso, succus exprimatur, & ipse postea per B. M. in aquæ debito ignis regimine destilletur, quousq; Aqua progreditur. Effecibus Sal elicitur, qui & ipse loco, quod aliis guttas quasdam aceti admiscent, ad depurandas melius & conservãdas aquas inservire potest. Efficaciores si velis res novas ipsis infunde, & post macerationem prolecto succo aquoso iterum atq; iterum destilla. Vel eas ipsas exiccatas in Alembicum interventu Craticulæ impone. Sic enim vaporibus transeuntibus non vegetior solummodò virtus, sed & Tinctura aliquando egregia simul enitescit.

Hac arte & Aqua, & Extractum unâ operâ comparatur.

Quod verò vires Aquarum stillatitiarum spectat: falsitatis omninò insimulanda est opinio, quæ destillatis easdem virtutes cum Raymundo & Gesnero parùm cautè tribuit, quas ipsa corpora, è quibus eliciuntur, habuerunt, etiamsi Matthioli additamento se munierit: Esse scilicet eâdem, sed non pari efficacia præditas. Quemadmodum enim pars non est totum, nec Aqua Plantæ cujusdam tota plantæ substantia; sed vix pars Mercurialis, Sulphure & Sale (excepta, si arctè sumatur, subtilissima & maximè volatili eorum parte)

destituta; Nihil autem, teste Fernelio, de abd rer. causis lib. 2. c. 17. in ulla Naturæ parte est, quod non peculiari, & occulta proprietate vigeat; Ita nec effectus virtutesq; totius compositi, puta quæ non nisi harmoniæ & compositionis beneficio insunt, nec etiam singularum partium constituentium omnes exæquare Aquæ stillatitiæ poterunt.

Hanc ob causam Aqua Menthæ & ocymi teste Manardo in Epistol. 15. mali potius quàm boni odoris est. Aqua Nasturtii hortensis (quod ipsum etiam Montanus in Consiliis de Calamentho refert) quòd aliàs linguam sinapi instar mordet, vix levem calfactionis sensum excitat; Et Aqua Radicis Affricanæ, teste Scaligero, pota intra horæ spacium mortem adfert, cum tamē radix illa per se minus vegiti, aut præsentis sit veneni. Usq; adeò eadem omninò vis nequit esse destillatorum cum suis integris.

Exercit. 153. sect. 4.

Ais, è purgantibus destillari Aquas purgantes &c. de quibus suprà? Benè, purgantes, sed nec æquè, ac ipsa corpora extitére, nec ex omnibus purgantibus. Etiamsi enim proprietates formæ toti subjecto immergantur, inq; singulas q; segmenta ejus penetraverint; tamen nec uspiam puræ illæ in ulla parte totius seorsim (adeò ut & falsum sit, quod de secreto illo Sulphure quidam jactitant) consistunt, nec etiam in omnibus

mnibus illis partibus à se invicem diremtis æqualiter. Quin imò totius substantiæ vis & habilitas agendi, ita singulis partibus se adsociando imminuitur, ut quod antea toti univocè & absolutè inerat, jam eo usq; divisum vix secundum analogiam in quibusdam reperiatur, id est, quod quidem in omnibus partibus reperiatur, in alia tamen principaliter, in alia minus, & infirmissimè in Aqua, puta in qua è stirpe viridi prolecta humor exuberet alimentarius, nondum stirpis vim omnem ac proprietatem adeptus. Accedit: quòd præparationis meritò ex agentis ignis cõmunione novæ nonnihil qualitatis accipiant. Ideoq; fieri non potest, quin Destillata non solùm in quibusdam facultatibus minoris sint efficaciæ; sed cùm plurimas earundem vel è nimis tenui vel crassiori materia oriundas &c. penitus amiserit; tum etiam planè novas, & quæ primordia non redoleant, acquisierint.

Propterea quod usum Aquarum stillatitiarum attinet, is ex præcognitionis corporum simplicium viribus & usu æstimandus minimè est, sed sola experientia norma & Regula Lesbia judicanda, juxta quam pro utentis Medici scopo ad hunc vel illum affectum adhibeantur.

RHODOSTAGMA ODORATUM.

Ne rem actam agamus, loco Aquæ Rosarum vulgaris hanc compositam ejusdem Salæ substituimus.

℞. *Fol. Rosar. recent. libram j. vel ij. Santali albi odori, styracis Calamitæ, Benzoin, Cinamomi ana drachm. ij. Cariophyll. Labdani de Barba ana drach. j. Moschi gr. x. f. pulvis, & facto strato super stratum stent in fimo per Mensem. Postea destillentur. Ubi enim ad jubar Solis ita steterit aliquandiu, fragrantior erit quâvis alia.*

AQUA VERONICÆ.

In praxi Alchymiæ.

Si è Veronica contusa inq; Vino macerata succum extorques, & destillando, herba sicca juxta Rostrum Alembici interpositâ, Aquâ elicis multarum erit virium cum per se, de quo Libavius, tùm cum aliis etiam. De quo Angelus Sala in Ternar. Bezoard. Inprimis mirabilis est ad ulcera lavamenti ratione, quæ Charoniis ferè deteriorâ, præsertim in pueris, inde sanata esse, sæpè his annis expertus sum. Cum saccharo in varioli puerorum exhibita, maximè ubi seminis Napi drachma immacerata fuerit, egregiè confert.

AQVA CICHOREI HERBÆ & FLORUM.

℞.

℞. *Herbarum & Radic. Cichorei, ambarum debito tempore collectarum q. v. Tussis & minutim incisis affundatur propria aqua q. s. & postquam per triduum vel amplius macerata fuerint, donec nempe tumere incipiant, coquantur parum; postea exprimatur succus ad destillationem utilis.*

Aqua Ophthalmica.

Aliàs ex Floribus ipsius itemidem præparatur in Ophthalmia & plurimis oculorũ affectibus aqua valdè insignis & secreta, *hoc modo.*

Vide Hieronymum Braunschvveigium de arte destil.

℞. Flor. Cichorei Sole in principio Leonis existente recenter collectorum. q. p.

Inde in Vitrum fortiter concutiendo, postea orificium diligentissimè claude, & circumcirca farinam ad panem pinsendum subactam applica trium quatuorve digitorum crassitudine. Stent in Clibano; donec panis eximatur, & invenies aliquando Flores tantùm in se collapsos, attamen rubicundo liquore, tinctura scilicet producta ipsorum succiplenos. Hanc tinctura fortiter expressam, vel per se ad usum mox instantem serva; Diu enim conservari non potest; vel per Alembicum in Cineribus destilla, (potes idem commode perficere cum floribus simul) & Aquam habebis Ophthalmicam ad oculorum plures affectus, calidos præsertim sola illinitione utilissimam.

Quò eodem modo & ad idem Flores Calendulæ in Aquam (quæ aliàs in vitro vitta muliebri crinali interpositæ per insolationem ad oculos, membri virilis & mammarum dolores præparatur rediqi posse existimo.

Aqua Ophthalmica cõposita.

COMPOSITÆ *inde* Aquæ *istæ fiunt variis modis: ut, quæ inter omnes alias minimè contemnenda est:*

℞. *Tutiæ octies vel decies in vino restinctæ, & in pulverem redactæ.*

Camphoræ mediante oleo olivarum pulverisatæ, ana scrup. j.
Aquæ Flor Cichorei cæruleo ru.
Rosarum ana unc. ij. &c.
Misce.

Valdè conducit in calidis oculorum fluxionibus, Ophthalmia, nubeculis, suffusionibus &c.

AQVA SPERMATIS RANARUM.

℞. *Spermatis Ranarum circiter Martium & triduo ante Novi lunium collecti, (sic enim non tàm facilè fœtet aqua inde destillanda) q. s.*

Destilla per Vesicam, ignem moderatè adhibendo, ne superebulliant, & reserva.

Intra corpus à quibusdam utiliter assumitur in febribus ardentibus; sedat enim dolores & ardores mitigat. Cum phlegmate Vitrioli mista multum confert Ambustis. Con-

Contra hæmorrhogiam etiam, præsertim cum Myrrha, Croco, & Camphora incorporata, ex Crollii præscripto utilissima est.

In ea si tantillum aluminis solvatur, doloribus podagricis linteis madefactis commodissimè adplicatur.

Experientissimus Angelus Sala utitur eâ in prænimio ardore pestis, item in clysmatibus contra intestinorum calorem. Vide Ternar. Bezoard.

De crudi spermatis Ranarum usu ad hæmorrhagias, quod eodem ferè modo, si nimirium tibialia inde confiant in Erysipelate efficax. Vide Experimenta Fernelii. Quoniam verò in se Mercurium habeat cum Saturnina quadam proprietate, quâ membrum, ipsumq; malum quasi mortificatum iri metuendum, cum Decocto Myrrhæ & Olibani laudabilior exiitit ejus usus.

AQVA SPERMATIS RANARUM. Antipodagrica.

℞. Spermatis Ranarum, Mense Martio circa Novilanium collect. lib. iiij.

Stercoris bubuli recentis, ana.

Misce stent per noctem. Postea destilla & serva Calidiusculè membris affectis applicata in in petiis dolores feliciter sedat in podagra calida.

AQUA SPERMATIS RANA-rum antipodagrica altera.

℞. Aquæ ſpermat. Ranarum lib. ij ß.
Urinæ Adoleſcent. lib. iij.
Theriacæ recentis unc. ij. ß.
Vitrioli albi
Salis, Aluminis ana uncias iiij.

In aqua inde per arenam deſtillata Miſce.

Salis Vitrioli unciam j. ß.
Camphoræ
Croci, uncias ij.

Exteriùs in petiis applicata, quoties reſiccatur, eousq; donec & dolor & tumor reſedit, eximiè antipodagrica eſt.

AQUA THERIACALIS, ſimplex.

℞. Theriacæ Venetæ, unc. iij.
Aquæ vitæ rectific. lib. j.

Miſce, ſtent per aliquot dies ad digerendum. Tinctam aquam decanta, & recentem affunde, donec non amplius tingatur: & ita ſerva ad uſum, qui egregius eſt ad ſudores eliciendos in peſte, ictero, imbecillitate Ventriculi, Catarrhis, Hypercatharſi, vermibus &c. De quo paſſim Angelus Sala inter Bezoard.

Doſis cochlear j. vel dimidium. Non nemo hâc ipsâ à Podagra, quam aliàs ſæpè eſt perpeſſus, ſeſe feliciter præſervat.

AQUA

AQUA THERIACALIS
frigore destillata.

Aquam Theriacalem appellare lubet, non propter Theriacæ ingressum; sed quod cuncta, quæ Cor contra venenum stabiliunt, ac illud latius reddunt Theriacalem; ut ita dicam, vim sortita fuêre, quibus & hæc annumeratur.

℞. Spiritus Vini opt. lib. j. (ptem.
Camphoræ selectæ drach. sex vel se-
Croci scrup. ß.
Sacchari essensificati in quocunq; liquore liquabilis drach. iij.

Misce, solve, & per Chartam bibulam destilla. Ita tenuissimæ partes, quæ à mitissimo etiam foco fugarentur, protectantur; Et maxima cum utilitate dosi à gutt. ij. ad Cochl. j ß. in peste usurpatur tàm prophylactice, quàm therapeutice & hic per se datur ad sudandum; illic singulo die cum pane, jusculo vel aliis appropriatis.

Antidotum pestilētiale sine par

Egregiè etiam conducit hysterico & febriclitantibus febribus lentis, ut Quartanis & similibus.

AQUA THERIACALIS
Composita.

℞. Theriacæ Andromachi Veteris unc. V
Myrrhæ rubeæ unc. ij. ß.

Croci

Croci Orientalis unc. ß

Spiritus Vini opt. rectif. unc. x.

De aquis Theriacalibus angustè sentiendum, nisi vel ōninō non vel lētissimè destillētur.

Mixta in B. M. lentissimè *destillentur, ut vix 3. vel 4. dierū spatio totū extilles, camphorā in Alembicum ad drachmas duas interposita.*

Tandem cessante destillatione hoc eodem ignis gradu calor augeatur ad ebullitionem Aquæ in B.

Finito hoc opore per Cohobia denuò repete, idq; tertia etiam vice, & Voti compos eris.

Oleum Theriacale.

Oleum Theriacale, *quod ad gutttas aliquot progreditur simul, per infundibulum secerne, & ceu pretiosissimum reserva contra pestem & plurima venena.*

Aqua verò à cochl. semis ad integrum valde salutaris est in venenis, febribus, quartanâ, jctero Vermibus &c.

Angelus Sala supra ad extracti Helleborii ferociam compescendam adhibet, nec id immeritò.

Aqua Theriacalis hypercatharsin sistit & quare.

Etenim illicò à Theriaca restagnare laxiorem alvi effusionem, vimq; purgatricem remediorum domari, experientia & ratio satis ostendunt. Est enim purgatrix vis vehementior, media quædam potentia inter alimenta & venena Naturæ, Galeno teste, noxia, vasa debilitando, oscula laxando, mordicandoq;. Quibus singulis Aqua Theriacalis potenter resistit. Deinde pharmaca à peripheria ad centrum succos & spiritus abducunt.

cunt. Theriacæ autem vis properat ad cutem, & per eam excrementa corporis exigit Gal. 11. de simpl. facultat.

Cum Spiritu Tartari & Vitrioli debitè maritata quid præstet, præsertim in antiquis viscerum obstructionibus, inq; Melancholia Hypochondriaca, quia suprà prolixiùs tradita sunt, hoc in loco meritò prætereo.

AQUA TARTARISATA.

Aquam Tartarisatam cum nonnulli percipient me notis jam explicaturum, arrectis procul dubio auribus stabunt, expectando, quoniam extrahendis purgantium viribus idoneus perhibetur, si qua fortè de modo illo Beguini in Tyrocinio Chym. p. 107. obscurè attacto; tincturas nempè, omnemq; vini Catharcticam spatio quadrantis horæ è medicamentis purgantibus absq; ullo calore externo, aliave re minerali eliciēdi compendiosiori *interpretaturus sim; Idq; secundum Marpurgensium quorundam Studiosorum sententiam, per Oleum Tartari Mercuriale, per deliquium paratū &c, Neutiquam verò; Ea quippe Beguini ratio longè alia est, & longè diversæ ab illo indaginis; Menstruum, inquam, subtilissimum, simplicissimum, temperatissimum ex simplici Aqua pluviali vel Majali rore in locum spiritus Vini, aliarum*

rumq; aquarum, quæ nec facilè nec purè, nec sine salis Armoniaci purgantis spoliatione ab extractis purgantibus separantur, surrogandum.

Prout ipsamet Beguini altera Tyrocinii longè melioris editio à me in Gallia apud ipsum Authorem tùm temporis mortali morbo confixum visa, brevi fortè declarabit.

Tyrocinii alterũ Gallicum.

Quid, inquiunt, quod ab instillatione olei Tartari mox contingat, extractum Medicamenti colorem foràs adparere, Ad id ergò muneris perficiendum in extractione purgantium quid illo felicius reperietur? Verum à coloris mutatione ad extractam jam facultatem argumentum valdè arenosum est, & imbecille. Si-

Magisteria colorum.

quidem Magisteria colorum causas sæpè obstruas habent, quæ non imperitis solùm imponunt, sed & sagaces valdè ludunt.

Veluti quod Spiritus Vitrioli trajectione per chartam emporeticam rubicundior evadat; Quod Aquæ à Spiritu Vini scammoneato vel Guajaci Sulphure vapido; ut & aceto sale Saturni impragnato &c. injectis lacteſcant. Quod vel unica tantùm guttula olei Caryophyllorum alteriusve aromatis, in corrosivam illam Auri solutionem, anteà Citrinam, dimidio quadrantis horæ totam ferè mensuram rubicundam reddat. Sic lapis ille Lunaris de quo inferius, si cum Auro soluto misceatur instar atramenti nigririmus

mus evadit: Taceo inexplicabilem tinctura rationem esse, quod Aqua regia Auro satiata faciem rubedine sanguineâ inficiat; Aqua fortis verò argenti plena nigredine; Quòd aqua in qua ebullierit gallæ perspicua, mista aliæ calcanthinæ ilicò nigerrimæ evadat.

At nihilominus inficias ire non possum: Menstrua non satis acuta ad purgantium viscera usq; & brevi subeunda, olei Tartari guttis quibusdã, uti & sale fæcularum vini, spiritu mellis, aliarumq; rerum mineralium commodè exasperari posse. Et hanc eandem ob causam Angelus Sala quoq; in defectu altioris illius menstrui loco olei Tartari, meritò Aquam suam Tartarisatam ad purgantium succos foràs extrahendos adhibuit. Eaq; talis est, opinor, quæ infra, ubi de Tartari præparatione, à Tartaro depurato in Crystallos redacto purior remanebit superstes. Non inutilis præterea ad obstructiones stomachi, lienis & renum est si ad cochl. aliquot cum jusculo quodam exhibeatur. Imò potest & illa esse: in qua Tartari depurati portio tantùm soluta seu liquata fuerit.

Aqua solutionis Tartari tortium quartúve repetitæ.

AQUA CINAMOMI.

In Aqua Cinamomi destillanda multivarias Operariorum Chymicorum industrias videmus, quorum quidã hoc, quidam alio modo destillationẽ perficiunt, ut semper toties centenas opinionũ vanitates, quoties semel veritatis usurã capiãus.

Multi Cinamomum cum vino generoso superfusum destillant; Attamen inde lactescens & subjugalis aqua, parumq; olei. Quoniam oleum virtute Spiritus Vini propria per totam aquæ molem adhuc dispersum est, ac discontinuatum; Quod inde patet, quia Spiritu Vini per digestionis diuturnitatem ab Aqua Cinamomi exhalante, oleum & copiosius & clarius redditur.

Hoc autem Angelus SALA in sua Aqua Cinamomi non curat; Quin imò bene gnarus, quando vel Spiritus Vini excipiendus venit, vel aqua Cinamomi &c. Vel etiam artificii ipsius peculiari menstruo Oleum ab aqua separandi *&c. Sequentem profitetur modum.* ℞. *Cinamomi opt. Confracti q. v. Superfunde Spiritus Vini p. ij. Aquæ pluvialis p. j. Stent aliquandiu, postea per vesicam destillentur.*

Elixir Cinamomi. *Ex hac aqua præter simplices usus auxilio Tincturæ Santali croceati & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particulâ Elixir paratur, visu jucundissimum, usu excellentissimum.*

AQVA ÆSCULAPII.

Johannes Baptista Zapatá in Med. mirabil. c. 13. Aquam Æsculapii miris modis deprædicat ad pestem, Epilepsiam, aliosq; capitis, ventriculi, jecoris, lienis & Renum difficilimos affectus,

affectus, & quod posit omnia, quæ Lac Virginis potest, cujus usum in Chirurgia eodem libro iuculentius prosequitur.

Descriptio ibi habet: quod in vesicam intus stanno oblitam immittatur acetum, tertia parte vacuâ, & per Alembicũ plumbeum Aqua dulcis, aurei coloris, usq; ad corrosivam faculentiam, quæ statim exhaurienda, ne vas lædat, destilletur.

Verum inter SALÆ experimenta id nomin habet, quod sequitur;

℞. Aceti fortissimi q. v.

Destilla per campanam plumbeam, fiet q; dulcis liquor.

Dosis ab uncia ſ. ad unc. ij. vel iij. Operatur per sputum & vomitum, multum phlegmatis evacuando & in morbo caduco, ubi duobus vel tribus ante Novilunium diebus bibitur, spiritus effervescentes sedat, velut arcanum longè maximum, & quod nominatim Filiolo Symphonistæ Basileensis Epileptico sanitatem reconciliavit.

AQUA ALUMINIS.

Aquæ Aluminis Rochæ supr. cap. 2. Ternar. Bezoard. factam mentionem in rem præsentem perducimus sequentibus:

Præcipua autem ex Alumine Chymicè paranda medicamenta, quatuor nobis data sunt.

Aqua; Magisterium, Saccharum & Salfixum Aluminis.

AQVA talis est: ℞. *Aluminis Rocha pulverisati q. s. impone Cucurbitæ & lento igne, ne Spiritus acres qui quidem ab aliis usibus penitus proscribendi non sunt, sequantur, per artem deflla; & quæ egreditur aqua, phlegma seu Aqua Aluminis vocatur.*

USUS ipsius ἐν τῷ γένει dirigitur ad siccandum mundificandum, adstringendum & refrigerandum. *Ideoq; varie scopis* inservit Chirurgicis ad vulnerum sanationes, *eorumq; symptomata.*

Magni aliquibus æstimatur in omnis generis febribus, ubi, quoq; Spiritus ipsius interventu major videbitur ἐνέργεια.

Neq; decipiuntur, credo, effectu. Quippe clarissimorum Authorum authoritate constat, Aluminis crudi drachmam semis cum Aqua Centaurii vel Tabaci in febribus intermittentibus præscribere licere, quam nimirum plus millies id felicissimè successerit, universali aliquâ, inprimis ex Antimonio peculiari industria ad id elaboratâ purgatione, præmissâ. Sic Author noster in decocto refrigerante contra ardorem magne cum fiducia exhibet; Et Fioravanta Capr. Medic. lib. 2. cap. 10. Aquam, regiam dictam,

cujus

cujus basis & hæc Aqua Aluminis est, in dentium & Gingivæ putredine & nigritæ, inq; febribus scrupulari pondere sæpè sæpiùs probatam proponit.

MAGISTERIUM ALUMINIS.

Paulò aliter ἐγγείρησις sese habet, dum ad Magisterium Aluminis adnitimur.

Sumitur Aluminis purissimi & pellucidi pars quotacunq;, in vesicam bubulam, suillamve aptè componitur, & sic in aquam fervidam immergitur, donec alumen contentum liquescat, inq; liquorem penitus convertatur. Liquor filtro depuratus destillatur per alembicum, cucurbitâ brevi in cineribus positâ, ad siccitatem usq; materiæ seu remanentiam Capitis mortui. Quod ipsum denuò prædicto modo in liquorem solvitur, destillaturq;. Idq; eousq; repetendo, donec tota Aluminis substantia, saltem rejectis inquinamentis alembicum transcenderit.

Stypticum hoc μηδὲ ἀδέσποτον, μηδὲ ἄδοξον *est; imò* Ischæmon *haud rejectitium, quod vix Essentiâ Ferri, Boli, Acatiarum, Sperniólâ, aut quicquid hoc in classe præclari nominis est, ne Jaspide quidem ipsâ inferius; Quibus etiam partim* Ischæmō nobile. *Hoc arte unitum.*

Specificum stypticum. Specificum Stypticum *vel non à Theophrasti illo (de quo libr. de Specificis) aliud, vel tamen parum dissimile redditurum haud levi conjectura nitor.*

AQVA ALUMINIS FIXI.

Si non tàm ordinem ab initio nobis præstitutum, quàm rem ipsam jam sub manibus habitam respiceremus, de Saccharo Aluminis pauca hic præfari, non usq; adeò ἐκτὸς δρόμου foret, At verò satis superq; de his Paracelsus, Libavius & alii. Ideoq; progredimur jam ad Medicinas non minus nobiles ex fixi Aluminis sale præparandas. Prima arcanum inprimis est contra Ischiam; Altera contra ariduras & membrorum diminutiones.

AQUA CONTRA ISCHIam arcana.

℞. *Aluminis Rochæ, Solve ad ignem ut phlegma & spiritus exhalent, (utrumq; urgentiori phlegmatis superioris destillatione obtineri potest.) Terram, quæ in fundo residet, aqua communi solve, & filtro trajectam evapora. Reliquum, Sal Aluminis fixum, collige. Hujus*

Sal Aluminis fixum. ℞. *Uncias octo salis fusi subtiliter triti lib. j Misce, inq; tigillo luto firmiter clauso, pone ad ignem Reverberii intensissimum duodecim horas.*

horas. Materiam porrò exemtam separationis causâ in Aquæ fontanæ mensuris quatuor infunde. Pars, non soluta quæ residet, fiat pulvis; quæ verò soluta in Aquam abiit, aquam filtrando constituit contra Ischiam arcanam. Modus eo utendi est: ut eâ ipsâ locus dolens totus calidè illiniatur, & fricetur primò; postea præcedentem pulverem misce cum oleo Laurino, quo idem locus semel in die ad vigesimum usq; diem ungatur. Insuper.

℞. Prædictæ Aquæ p. j.
Verbenæ
Centaurii ana part. iij.

Coque in Aqua communi q. s. ad in sessum, eoq; utere decrescente potissimum Lunâ, quater vel quinquies singulâ vice horam unam vel alterâ.

Tempore Balnei verò hanc potionem ordinariam habeas:

℞. Rad. Caryophyll. unc. j.
Calami Aromat. drachm. ij.
Flor. Summitat. Centaurii unc. j. s.
Veronicæ unc. j.
Absinthii drach. vj.
Cinamomi drach. ij.

Infunde in Vini libris circiter octodecim, & servetur pro potu.

AQUA ARCANA CONTRA ARIDURAM.

℞. *Pulveris Aluminis ab infusione Aquæ, ut suprà, residui q. v.*

In cucurbita superfunde spiritus Vini rectificati ad supereminentiam duorum digitorum, stent aliquandiu, donec ad prædictum morbum, cujuscunq; generis ille sit, opus habeas. Est enim, cum utilibus unguentis mixta, sive illa ex oleo Lauxino sive Axungia humana &c. composita sint, & postmodum membro arido, bis terve affricta, nullo ad nodos Lunæ habito respectu, longe præstantissima. Unctione enim hoc modo factâ, membrum, absq; dolore tamen, in tumorem attolli incipiet, & fotu ab exuviis vulpinis, felinis, caninis &c. continuò sequente, brevi penitus restaurabitur.

AQUA LUMBRICORUM per se.

Hujus Dn. Sala supra in Ternario Bezoard. cap. 18. ad Unguentum Antiparalyticum mentionem facit. Ideoq; & illa hujus loci est; Non propter conficiendi difficultatem, sed quia occasio simul erit, arcanarum, quas habet, virtutum monumenta memoriæ suspendere. Est q; talis:

℞. *Lum-*

℞. *Lumbricos terrestres rubeos, qui in agrorum versionibus potissimum visuntur in fuss. qv.*

Purga bis terve, prout nosti, per muscum arboreum. Quidam Brassicam rubeam aliquandiu devorandam præbent. Postea ciba cum vitellovi ad duritiem cocti, donec quod brevi fieri solet, lutei evadant. Tandem vitro anguſti orificii inditos, & massa panu jam pistandi involutos in clibano cum pane simul pista, donec panu eximendus veniat. Invenies eos in Aquam conversos elegantem. Fæces subsidentes separa; Aquam verò ad plures affectus haud contemnendam serva.

Dicata inprimis est nervis & articulis roborandis, eorumq; vulneribus mulcendis glutinandisq;. Hinc etiam membris paralyticis & aridis inunctione confert, præsertim ubi magis penetrantium, velut Unguenti Bezoardici nostri, vel Aquæ Magnanimitatis consortio adjuvetur. Nobilissimus tamen usus ipsius est in Hydrope, adeoq; merito Specificum Hydropicum *prædicatur, cujus nimirum exhibitio, ad cochl. s. cum Syrupo Cinamomi, sæpius repetita raro infructuosa existit.* Specificum hydropicum.

Similis lumbricorum terrestrium usus est, quando ab aliquibus in Aquam

destillantur, eaq; mane & vesperi ad cochl. ij. assumitur; vel quando decoctum ex iis concinnatur cum Cerevisia, cui denique calamus aromaticus in debitâ quantitate incoquitur, singulos m. & v. plurium septimanarum spatio assumitur. De quo vide ἰατρεῖον Clauseri. Si quis tædium capiat ex vulgari vermes hosce sollicitandi modo, is capturam eorum captet sat ita: In aqua simplici Vitriolum solvat, quantum absq; igne poterit; hac aqua Terram superfundat, quâ in ipsos cuniculos suos agere putabitur; sic abundantia eorum longè major cum nonnulla videntium admiratione suppeditabitur.

LIQUOR OCULORUM CANCRI.

Hujus supra cap. 26. Ternarii Bezoard. sub potione Traumatica mentionem fecit Author. Ideoq; nos ἐξηγούμενοι ἕκαστα, quod de Oculorum Cancri verè medica præparatione nobis constat, spongiæ incumbere haud voluimus.

Lex καθ' αὐτὸ verò de Liquore tantum hoc in loco libertatem concedit, quem variè docent Magistri. Quidam antequam essentiam extrahunt, lapides Cancrorum calcinant in Reverberio.

Hi autem quia crustacea non egent calcinatione,

tione, superflue laborant, cum sola lævigatio ad eandem intentionem sufficiat. Quidam menstruo variant, & jam Spiritu Vitrioli utuntur; jam Spiritu salis, ex quorum mistione tamen nauseabundus pretimendus sapor; jam Tartari oleo per deliquium facto, de quo tamen experientia me fecit dubitare; jam aceto non destillato, ut Author noster, jam destillato, jam vini; jam Hydromelitis vinosi; jam succis acidis & aliis. Omnes autem in hoc conveniunt, aut acribus solutionem tentent. Nec sua cuiq; sine causa, stat, arbitror, sententia; prout scitiset vel ad hunc magis respexerint morbum, vel ad hanc Naturam, quibus utrinq; Medicum intentum oculum habeat, oportet. Sequitur ergò & Ratione & experientia comprobatissimus.

LIQUOR OCULORUM CANCRI NEPHRITICUS.

℞. Oculorum Cancri tenuissimè pulverisat. unc. j. ſ.
Aceti destillati oleo Tartari alcolisati uncias ij.

Misce in ℥ B. vel ejus vicario, septimanam unam vel alteram digere, Decapulatum liquorem spatio vigenti dierum in matracio lento igne coagula, indeq; tere in pulverem tenuissimum. De-

niq; Spiritu Vini dilatetur ad Essētiæ Tincturæ-ve modum, qui vel liberaliori dosi ad usum servetur; vel eousq; in B. abstrahatur, donec liquor maneat austeriusculi coloris. Vel denig; ultimò cum optimo Spiritu Vini digeratur, abstrahaturq; fortiter in Cineribus, donec fixum fiat volatile, id quod additâ Salis Urinæ volatilis aliqua parte factu sine dubio facilius. Ubi enim Alcool vini fermentatum est, cum virtute lapidum sæpius antea solutorum & coagulatorum; vim resolvendi calculum hominis adipiscitur nō vulgarem; Quemadmodum Alcool vini fortificatum cum Tartaro, Auro & Corallis; Aqua cū sale Calcis vivæ, Antimonio rubedinem, tincturamve certò extrahere possunt.

Et ad eundem modum pulverem Ludi seu calculi humani, & lapidum Cyprinorum in liquorem redigere licet, quorum guttæ perpaucæ in aquis appropriatis exhibitæ calculum Renum & vesicæ efficacissimè solvunt & expellunt.

Dosis prædicti liquoris est à gutt. paucis ad cochl. s. in Aquis petroselini, Cnonidii, Genistæ &c.

In Lithiasi, Nephritide, hydrope, Ischuria: Dysuria, obstructione mensium &c.

Dn. Sala quamvis rudius paratum cum Diasoli, præsertim ubi ad inflammationem prohibendam

lendam venæsectio præmissa fuerit, in Casibus & contusionibus internis utilissimè exhibet. Alioquin ad eadem valet cum Aqua Cerefolii.

AQUÆ OPHTHALMICÆ.

Aquæ Ophthalmicæ Vitriolatæ ab Authore Hemetologiæ cap. de Sale Vitrioli occasio sunt, quod & nos hoc in loco & de argumento ipsius, & de Aquis ipsis pauca.

Argumenti causa notandum Misochymicorum gratia, Dioscoridem lib. 5. c. 74. Vitriolum tàm crudum ut exulceret, & erodat, ex aquâ potum venenosis fungis opponere, & latos alvi lumbricos eo ipso enecare; Oribasium adfirmare, quod per superiora purget, sudoremq; moveat; Alexium Pedemontanum eodem fauces anginâ pressas colluere; Gesnerum vix Medici personâ dignum judicare eum, qui oleo Vitrioli carere se posse existimet; Horatium Augenium Vitrioli oleum ad febrem pestilentialem sanandam esse Medicinam, quæ non habeat parem; Capivaccium cum Gal. c. 2. lib. 4. κατὰ τόπ. in Ungue oculi ascendendum svadere ad Collyrium ex Atramento sutorio; imò hoc ausu absonum esse, confugere ad Oleum ex Calcantho cum lacte correctum.

Et denique: quod in Medicinam viribus æstimandis Medici, teste Galeno, propriis finibus excede-

excedere minimè debeant, id est, velut alibi dilucidius explicat; omnia rationum nimis physicarum præcipitia fugere, & medicamenta non qualia in sua Natura & per se, sive metallica sint, sive alia; Verùm quid in nobis & ubi efficere possint, exquirere; Atq; si hujus meminerimus, certissimam omnium & junctis saltem paucis quibusdam epilogismis sufficientissimam esse judicatricem experientiam, quam qui derelinquunt, atq; aliunde ratiocinantur, (quandoquidem & secundum Hippocratem: πεῖρα χερσὶν κάλλιστον διδασκαλεῖον) non solum falsa pro veris ducere, sed & omnem tractationis utilitatem destruere &c. De Aquis Ophthalmicis, Vitriolatis plurimi plurima; veluti Gal. 1. 2. & 3. de facult. facilè parab. & Quercetan. Riverius, Plaaterus, Heurnius &c. passim.

Inprimis Crollius duo Specifica Ophtalmica *ad omnes oculorum affectus valdè prædicat, quorum alterum, quia obscurè descriptum; Alterum verò omnium affectuum ocularium indicationes minimè explet, sed partim materia duntaxat est remedii requisiti, non indicati, propter aquas & alia oculis specifica proprietate dicata, partim ex Avicenna, & cap. 2. lib. 4. x. τοπ. Lippitudini, hypopyo, fugillationi & strabismo, quod pace tanti viri dixerim, parum conveniēs; meritò sequuntur Ophthalmicum Crollii ex-*

lii explicatum, & quæ alia Oculis valdè dicata, non sine prece & pretio, ad manus mihi pervenerunt.

OPHTHALMICUM CROLlii explicatum.

Mirum illud stupendumq; Crollii Ophthalmicum è Cancris & Chelidonia debito artificio & tempore præparandũ, quomodo non tàm surdis promissis ad credulum illaqueandum, quam reipsa ægrotum ab infirmitatibus redimendum usurpari debeat. facem haud obscure lucentem. Clariss. Dn. Petræus Nosol. Harmon. dissertat. 21. *ob oculos nobis exhibuit. Affirmat enim fieri illud ex Chelidoniæ & Cancrorum succis depuratis & conjunctis & ex B. destillatis. Ad hoc ideoq; prolixius percipiendum.*

℞. Succi Flor. & Fol. Chelidoniæ major. verno tempore collectæ, in B. M. ad sufficientem depurationem usq; digesti,

Succi Cancrorum fluviatilium ritè expressi ana.

Misce, inq; Balneo destilla ad usum.

Eodem tempore pulverem confice tenuissimum, è Cancro in Clibano exiccato & incerniculo succretum, ut tactum effugiat, serva.

Usus

Usus est ad oculos desperatè læsos, eorumq; vulnera, eodem modo, quo pulvis & Aqua prior Crollii ad nebulas.

AQUA OPHTHALMICA Hartmanni.

℞. Vini albi opt.
Aqv. Rosar odoratiss. ana. drachm. ij. iij.
Sacchari Candi alb ℔ ß.
Vitrioli albi purificati ana scrup. iiij.

Misce; postea ex hac aqua tamdiu cote Zinziberis digitum tere, donec in Aquam absumatur.

Colaturæ per chartam emporeticam institutæ, adde spiritus Vini, quo in Camphoræ drachmam unam solveris, cochlearia duo. Sic demum promenda usui, in multis oculorum affectibus velut suffusione, Ophthalmica, Epiphora, Rhaade & ubicunq; adstringentium, reprimentium, detergentium & attenuantium indicatio est.

Unguētū Ophthalmicum.

Caterum, quod è Vitriolo Veneris per vaporem urinæ pueri ἀφθόρως arte extracto in Anglia Clariss. Dn. Daniel Mollerus Londinensis practicus *mutuò mihi communicabat.* Unguentum sine cera & oleo unctuosum, sine colore, cœlestino colore coloratum, *in Ophthalmia & suffusione seminis sinapi magnitu-*

gnitudine in Oculum indendo efficacissimum, & Galeni etiam Authoritate lib. 1. 2. 3. de facilè parabilibus comprobatum, etiamsi cum prædictis probè affine, quia tamen Classi liquorum parùm convenit, in alium locum haud immeritò rejicimus.

AQUA MAGNANIMITATIS.

Superioribus propter assertionem in Ternario Laudanorum allatam: quod Opium Turcis animum masculum & fortem reddat; *non apponere hoc sequens non potui. Præsertim quia ab aliis studio pressum, non gregatim, turmatimve, sed viritim duntaxat, & singulis data acceptáq; fide proponitur.*

Aquam Magnanimitatis nuncupo, non propter Martialem aut heroicum, sed propter Medicum duntaxat usum, quo & ægro & Medico desperatis animus sæpe redit. Qui autem animo eo ipso inexpugnabilem armaturam ad quævis pericula conciliari scribunt, similimos præconibus habeo, qui notas & bonitatem fugitivi mancipii, licet ipsi non viderint unquam, præconio tamen publicant. Notas enim ab aliis, qui norunt, accipiunt, & ceu cantilenam proferunt, ut si forte is, quem præconio indicant propè adsisteret, agnoscere tamen non possent.

Bibi enim & ipse aliquoties illam aquam, & ali-

& aliis bibendam propinavi, benè quidem babuimus inde, ut opinionem de ejus confortante natura medicâ præconceptam non dereliquerimus; animo autem utrinq; neq; audaciori, neq; ad mala perferenda obfirmatiori facto, Achilleum seu Martialem ipsius usum planè nullum percepimus.

Nec me movent historiæ de inusitato illo Maximiliani primi Imperatoris Rupicapras insectandi aut quicquid alterius suscipiendi studio & ardore, cujus memoriam, Crucifixi servatoris imaginem prope Cyrillum pagum triū duntaxat horarum itinere ab Oeniponte in sublimi rupis pariete ipsemet ex Italia redux vidi. Peccatur enim vel Elenchi ignoratione, vel Elencho non causæ ut causæ. Non enim historia narrat: Imperatorem aquam illam in usu habuisse; & quamvis habuerit, ut Alexander Magnus fortè cæseum, quis non indubitato affirmet? Omnes illius res gestas vel innatam, vel longo usu comparatam animi præstantiam fecisse, non miscellam hanc Aqualam. Nec enim leve est in iis, quæ sensui apparent, & in propinquo posita sunt, discernere, quod ex se est, & quod ex accidenti provenit; ne dum in iis, quæ interna, & animum hominis & rerum occultas proprietates concernunt.

De signatura his bestiis divinitus ad id impressa, parum attexere Adsertoribus hujus placet; quia omen est, nullam eam subesse. Fors illa placet: quòd Formica animal sit ad nocturna, & extra patriam gregatim, & cum periculo, sæpè expediunda negotia valdè audax & arduũ? Quid autem, quòd Gal. 11. de simpl. fac. adversus metum utiliter edi cerebrum leporis velit? Præstat ideoq; à talibus conjecturis recedere, utpote quæ judicium ad sensum haud referunt, neq; ex propè positis aut vicinis, sed e longinquo, & longis leminatis rationem colligunt.

Deniq; si aqua illa tàm præstans animi confortativum foret, ut vix una aut altera hora uti scribunt, antequam periculum adoriantur, utentes tali Metamorphosi afficeret; neq; juxta medium potius cum aliis confortantium materiis consisteret, non certè tanta de facultate ipsius, num tanta & talis sit controversia incidisset; sed uti de Cicutæ, Mandragoræ, ignis & piperis viribus nemo ambigit, ita quòd Aqua Magnanimitatis è prospicientes timidioribus Heroës faceret, uno ore omnes faterentur.

Apollinei ergo non Achillei usus causa hoc in loco præparare, & pingui satis Minervâ docebimus.

℞. *Formicarum acidularum ollâ intus melle imbutâ, vel patinâ ex orichalco cum ba-*

cillis, (de quibus in cumulum formicarium impositis tanquam senes de ponte præcipites dentur, in Spiritum Vini) collectarum. fuff. q.

Superfunde adhuc Spiritus Vini genialis illius Roris â Vulcano lustrati, *tantum, quantum opus est ad supereminentiam. Digere vase clauso, donec digestione & putrefactione consummatâ in liquorem abierint. Quod ut fiat* Magnæ Matris filio, *id est, Balneo Mariæ exponito, aut* Saturno cuipiam calido, *id est, Fimo devorandos deponito. Deinde destilla per idem Balneum, & liquori sic à Vulcano iterum perlustrato, tantum, quantum satis esse videbitur, immittito Arboris infœcundæ, quam è Zeilam & Mutir Moluchorum advehunt, condimenti amœnioris ergo, & in vase vitreo diligenter clauso ad usum custodi.*

Per arborem infœcundam intelligo Cinamomum; In Zeilam enim nascitur Cinamomum, & in Mutir una ex Moluchis; Nullum gerit fructum. Item, in duas species Cannellam partiuntur: Zeilamitam, & Mutiream Schr. exerc. 144. sect. j.

Usus est: si species Anacardinæ ad faciendam extractionem addantur, & dosi 4. vel 6. guttarum in Aqua Lavendulæ, vel quotidie, vel sæpius in hebdomade exhibeatur Extractum liquidum ad memoriam insigniter juvandam:

Mira-

Mirabiliter etiam atrophiam pellere perhibetur, si cum pane tosto ter quaterve in septimana exhibeatur, & interea toti corpori vel partibus exuccis inungatur; Promovere item conceptum & Lepræ curam; & liquoris antequam destilletur cochlear j. contra calculum prodesse.

SECTIO III.

De OLEIS.

OLEA AROMATUM & SEminum odoratorum, [illegible] ti Caryophyllorum, Nucis Muschatæ, baccarum Lauri, Cardamomi, Cubebarum, piperis, granorum Paradisi, Seminum [illegible] Fœniculi & simi-

R. *Aromatum vel seminum exicatorum rq. ʒ. ad implendam vesicæ medietatem Contusa macerentur per aliquot dies in Aqua fontana, vel Vino pro cujusq; natura modoq; substantiæ, in loco tepido, ut liquor infusus quinq; vel sex digitis materiam excedat. Destilla, ut moris est per vesicam cum refrigeratorio, igne non interrupto, horas circiter sex pro materiæ*

multitudine; & non solùm Aquam sed & ole-
um prolicies.

Seminum grosso modo contusorum singul-
libris in vase ligneo, addere expedit: Tartar
& Salis ana unc. j. & macerari cum Aqua fer-
vente per aliquot dies indies agitatâ materiâ, &
si Apus est, aquâ denuò superfusâ. Destillabitu-
ita, dum vix duas partes aquæ prius affusæ rece-
peris, Aqua & Oleum, quantum optaveris, &
ubi aliquandiu steterint, rectè separabuntur.

OLEUM CINAMOMI.

℞. *Cinamomi opt. lib. j. (Hartm. ex Cas-*
sia lignea præstantius sibi promittit oleum) con-
tunde minutim, (nihil interest, dum disconti-
nuetur quodammodo sequentibus) extemplò in-
termiscendo, idq; per quatuor vices, Olei Amy-
gdalar. dulc. lothones quatuor, & parum vini
Rhenani, ut scilicet humectetur aliquantisper.
Stent per noctem & diem, donec humiditas pene
evanescat. Ultima tamen vice humidior massa
fiat, & digeratur vitro clauso ad solem.

Postea per lutatam Cucurbitam in arena
gradatim destilletur, & oleum cum aqua acci-
pies, tam copiosum, quàm vix aliâ enchiriâ.

OLEUM CINAMOMI ALIUD.

℞. *Cinamomi in plenilunio. Eo enim*
tempo-

tempore singula aromata astraliorum sunt virtutum q. v. Modicè contunde, affundendo Aquæ pluvialis vel roralis destillatæ, vel alterius cujusdam stillatitiæ contra morbum calidum frigidæ, contra frigidum calidæ, ad supereminētiam materiæ. In putrefactione Fimi, vel B. vaporsi per mensem detineanttur; Postea per vesicam destillentur. Peractâ destillatione refrixaq; materiâ secundum artem vel beneficio instrumenti, vel olei vaporosi, quod & D. Tanckium feciſſe constat, oleum separetur.

Aquam adhuc semel relictæ materiæ affusum destilla, idq; toties, donec nihil amplius ascendat olei. Quod ipsum ut felicius succedat: alembicum habeas aliqua in parte tubulatum, ad eum finem, ut aquam ab initio ab oleo transeunte, separatam mox restitanti materiæ reaffundere liceat. Antequam item materiam in putrefactionem immittas.

℞. *Fermenti part. iij. Fæcum Vini, salis Tartari ana p. j. f. globuli exiccandi, & magnitudine Nucis juglandis pulverisati adjiciantur.*

Pulvis Diamoschi dulcis.

Oleo Cinamomi utimur ad Diamoschum hoc dulce conficiendum.

℞. *Olei Cinamomi drach. j. Ambræ grysææ, Moschi ana scrup. j. Sacchari Candi albi q. s. Terendo misce. Valdè confortat, & pro odorifero inservit.*

OLEUM BACCARUM LAURI.

℞. *Baccarum Lauri lib. ij. Contusis superfunde Aquæ tepidæ lib. iij. vel iiij. Postquam aliquandiu steterint, destilla per Alembicum, & Aqua simul cum oleo prodibit, quæ per tritorium à se invicem separanda. Guttæ ij. in vino assumtæ, ut & odor duntaxat, quod perhibétur, alvum relaxant, & ventositates expellunt. Membra syderata illitu restituit.*

Auribus ad dutt. j. inditum dolores compescit, & auditum confortat.

Delet impetiginem, lentiginem, & quascunq; faciei maculas cum Aqua Rosarum.

Deniq; jchorosis capitis ulceribus medetur & phteiriasin, tineas &c. pellit. Prout hæc & plura in Adsignationibus Neandri prolixius recensentur. ut & hoc: quod cum Mercurio subactum linteoq; exceptum, & cinguli instar ventri nudo circum impositum contra tineas alvi & lumbricos valeat.

OLEUM ROSARUM stillatitium.

℞. Rosarum fragrantiss. libr. decem.
Sacchari Candi denisitam quantitatem.

Misce

Misce in mortario contusa; postea Cucurbitæ spacioſæ indantur, fortiter inculcando, & superinfusa Aqua Roſarum ſtent benè loricata ad ſolè tres ad minimum ſeptimanas. Deinde arte deſtillentur per Alembicum, & Aqua & oleum fertur ſuppeditari odoratiſſimum, quamvis in magna quantitate largaq; manu illud non ſit expectandum. E ligno Rhodio quorundam opinione oleum artificiosè extrahitur, quod procul dubio vel huic æquale, vel ſatis æmulum.

Uſus ipſius præclarus eſt ad roborandum, præſertim in Balſamis de quibus in part. 2.

OLEUM SUCCINI ALBI.

Crollius & alii multi Succinum craſſè tuſum & elotum per Cucurbitam affusâ Roſarum Aquâ per arenam deſtillant, & oleum inde deſtillatum per eandem Roſarum aquam rectificant. Cujus quidem animi & ego olim ebullitionis mouendæ cauſa. Verum quia Oleum ægrè eo usq; in Capitellum aſſurgit, ſed vel nimis æſtuando jacturam vaſorum facilè infert, vel empyreuma & aduſtionem contrahit; Ideoq; jam quotiescunq; illud parandum in me ſuſcipio, hoc pacto omne negotium abſolvo. Accipio ſuccini albi modicè tuſi lib. j. atq; alteram.

Fragmentorum ſilicum pro libitu.

Mixta per Retortam luto munitam ex arena igne debito in amplum Recipiens destillo, ubi rubeo nigrum subsequitur oleum, prægressa cum Recipiente priore removeo; (Illud enim vix ad internos usus reservandum.) Quod quia justo turbulentius, adhuc aceto Vini commixtum super Caput mortuum itidem, ut antea, ex arena rectifico, ubi quod primo loco destillat, aquæ fontanæ instar oleum est limpidissimum; quod subsequitur subflavo colore præditum, paulò minoris conditionis. Quod restat pro rejectitio habeo. Sal volatile quod eadem opera nanciscor, Cineribus Onyscorum & saccharo Candi in justa proportione oleo Balsami universalis, paucis duntaxat guttulis interveniente conjunctum mirabile mihi præsidium in Calculo & Hydrope.

OLEUM EBULINUM.

Lac Ebulinum inter Bezoardica suprà præscribitur, ad aquas cutem abeuntes exhauriendas. Nec immeritò. Quippe & Fernelii suffragio drachma acinorum una tunsa ex mulsâ aut vino albo aquas hydropicorum facilè deducit; & Dioscoridies testatur: Πὼ ῥίζαν ὑδεωπικὰς ὠφελεῖν. Quinimò Quercetanus Extractum granorum Specificum prædicat contra Hydropem & cachexiam. Quod verò ventriculo aliquantum grave est, aquâ Cinamomi, quæ admiscetur,

fcetur, cavere haud disconvenit. Sed & Oleum ex iisdem acinis paratum usum in Medicina jure meritò obtinet.

℞. *Granorum Ebuli libr. j. Macerentur in Cineribus per noctem in Aqua vitæ q. s. vase clauso, quoad à sensim absorpta aqua vitæ grana in tumorem accreverint. Postea fortiter exprime, & dabitur oleum valdè efficax, non solùm contra Hydropem, sed & icterum, morbum Gallicum, febres, Epilepsiam, interna Apostemata, venena, imò etiam pestem. Siquidem dosi cochlearis dimidii camarinam ventris expurgat felicissimè. In febribus datur cum jusculo, & ut haustus vini superbibatur. Aliàs etiam cum præbio Aquæ vitæ.*

Hîc si verum Dioscorideum illud: δύναμις δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέρας (*ebulo & sambuco*) καὶ χρῆσις, *idem omninò expectandum est à granis Sambuci.*

Eorundem tamen Oleum elicitur facilius, si grana exiccata prius contundantur. & inter tũdendum vino præhumectentur, usq; dum unctuositas in apricum veniat. Tum ad ignem calefiant ad evaporationem humiditatis; Postea prælo subigantur, & Oleum exudat copiosè, insolatione aliquandiu purificandum.

OLEUM LIGNI GVAJACI & Saſſafras.

℞. Ligni Gvajaci raſpati q. v.

Imple Retortam loricatam & colloca in fornacem anemiam, adaptato Recipiente, luto itidem obducti, ſubſterne ignem Carbonum primò lentum, & per gradus auctiorem, ut aquoſior pars deſtillet; Spiritibus ſuccedentibus urge paulò fortius, ne tamen Spirituum turbulenter prodeuntium copiâ Recipiens diſrumpatur; perge in eodem Ignis gradu, donec ſpiritus ceſſent quodammodo.

Urge ignem magis ac magis, & ultimò fortiſſimè ad incandeſcentiam Retortæ, donec Oleum ſubfuſcum penitus tranſeat. Id quod penè ſpacio 24. horarum perficitur. Refrixis omnibus totum deſtillatum per vitream Cucurbitam in Arena gradatim deſtillando rectifica, & phlegma, ſpiritus & oleum ſimul tranſibunt, magna impuritate retrò relicta. Oleum per tritorium ſepara ab aqua & ſpiritu, & ſerva. Poteris iterum atq; iterum per arenam rectificare, & inſtar ſanguinis rubeſcet.

Nota tamen, Lignum illud, quo majorem nucleum habet, eò oleoſiorem obtinere naturam; Quò minorem; eò ſpiritualiorem.

Spiri-

Spiritum & phlegma simul mixta adhuc separentur in arena per Cucurbitam lentissimo igne, ad phlegma eliciendum, donec aciditas spiritus surgat, Spiritum in B. M. abstrahe, erit acidus & boni saporis. Dicitur Spiritus Guajaci correctus.

Ex capite mortuo ad albedinem calcinato, sal communi more confice, & singula reserva.

Oleum Sassafras

Eodem modo attamen superfuso vino optimo, & digestis per octiduum, per Retortam seu Cucurbitam in catino cinerario per arenam, destillatur primò vinum, seorsim capiendum, postea Spiritus & oleum è ligno Sassafras, non tamen ad omnem materiæ siccitatem, ne empyreuma contrahatur nimis fœtidum.

Ultrius q. usus insignis est, ad omnes morbos Diaphoresi opus habentes, inprimis ad morbum Gallicum, Hydropem, Catarrhos &c.

Dosis olei utrius q. guttæ iij. vel iiij. in Aqua quadam appropriata vel vino.

Possunt etiam guttæ decem vel plures sacchari lib. ß. admisceri ut fiant Rotulæ, de quibus quotidiè unum atq. alterum assumere ad morbos paulatim consumendos, multùm prodest.

Spiritus Guajaci à drachm. ſ. ad drachm. j. vel per se, vel cum æquali quantitate

Spiri-

Spiritus Tartari in spiritu Vini, Aqua Theriacali, seu Carduibenedicti propinatur.

OLEUM CAMPHORÆ.

℞. Camphoræ unc. ij.
Terræ Argillaceæ purificat. M. j.

Concisâ prius Camphorâ misceantur, tamdiu malaxando, contundendoq; invicem, donec nihil de Camphora in oculos incurrat. Globulos inde formatos ad solem vel fornacem exicca. Inde in Cucurbitam cum lato Alembico, & adaptatio Recipiente destilla in modum Aquæ fortis, & primò albicans quædam materia ascendit nivis instar aliquando; mox Aqua perspicua; Exinde igne fortiori oleum fragrantissimum, f. separatio.

Cosmeticũ Talci.

Binâ vicê rectificatum per spiritum vini instar Auri pulcrum evadit. Drachmam unam aut alteram tamen facilè perdis.

Usus hujus olei ubivis obvius. Affusum super Talcum, haud vulgariter tamen pulverisatum, *ad macerandum per biduum in B. albescit, virginibusq; ad nitorem faciei egregiè inservit.*

Aurũ potabile Thurnheuserianum.

Huic simile oleum etiam absq; igne actuali præparari potest, cujus cum aliis quibusdam aromaticis debita arte mixti beneficio Calcis Auri solutio, magno, ut Crollius arbitratur ægrotantium juvamine in usum medicum perficitur,

Crollius incõstans.

de

de quo tamen alibi; Attamen sui parum conscius ille (uti sæpè aliàs) paulò inferius in Bas. Chymica, ubi de Auro Cardiaco ex professo agit, deliramentis adnumerat, & vanitatis ipsissima Experientiâ deprehensæ adstringit. Judica.

OLEUM VITRIOLI rubrum.

℞. Vitrioli ad rubedinem calcinati lib. iij.

Tere, pone in Retortam terream, luto bene obductam clausis undiq; junctur is, adaptoq; magno Recipiente in fornace ad regendum ignem rectissimè constructo destilla primo die, lentò, altero, fortiori igne, & guttatim cadere incipiet, permeantibus simul phlegmate & spiritibus. Deniq; ad tertium vel quartum usq; diem ignem subtus superq; Retortam augendo, donec & oleum & Spiritus non amplius permeant. Sine refrixari sensim, & eximе, & oleum Vitrioli, ad hoc antea mutato recipiente, habebis ad Medicinam etiam non contemnendum.

Quemadmodum enim fimus & stercora, vegetabilia quidem nidore suo interficiunt, eaq; corruptioni tradunt; semina verò omnium tresscentium Terræ, & campos reddunt feraces; Et quemadmodum Aqua vitæ vinum semicorruptū quasi libra una ejus immixta redintegrat: Ita certè Oleum hoc Vitrioli, teste etiam Bovio, intra

corpus

corpus assumtum non venena, & quascunq; impuritates solùm felicissimè solvit, sed & centuplando & millecuplando virtutes Aquæ, Vini aut cujuscunq; demum medicamenti immane quantum crescere fuit. De quo vide Bovium, qui idem Oleum hoc à scrup. ſ. ad scrup. j. in Aquæ Restæ Bovis unciis duabus tribusve pro potu exhibitum contracalculum maximoperè deprædicat. Nobis in hæmoptoysi utiliter inservit.

Ne quid nimis.

Ad externos potissimùm usus quia idoneum, in sequenti Unguento (Unguentum vitæ dicitur) ad gangrænosas partes linteolis applicamq:

℞. *Mellis virginei unc. iiij. Extracti Flor. Hyperiçonis cum Aqua vitæ facti. Liquoris Myrrhæ itidem cum Aqua vitæ extracti ana unc. j. Olei Vitrioli opt. unc. ſ. vel drachm. vj. Misce & facta scarificatione applicetur. Usurpari etiam aliquando posset, in lingue oculi & Encanthide pro medicamento Cathæretico.*

OLEUM VITRIOLI SMARAgdinum valdè elegans & utile.

℞. *Vitrioli opt. crudi lib. iij. vel quatuor. Inde in cucurbitam terream bene loricatam, & interventu craticulæ seu laminæ foraminulentæ in medio quodammodo concavæ, in fornacem ad destillandum hoc modo colloca:*

Fabri-

Fabricetur furnus cum camera in imô, in quam sine impedimento posit intrare Receptaculum. Huic incumbat pavimentum in medio tantô pervium foramine, ut transmitti posit. (Canali tubæ inversæ mediante) collum ipsius Cucurbitæ.

Jam demittatur collum cucurbitæ, sig; explet tubam, satis est, sin minus, luto impleantur inanitates, ne carbones postea accensi intercidant. Infra pavimentum Recipiens capacissimum lapidi mobili impositum transeunti Cucurbitæ inversæ committatur, juncturis benè munitis. Inde omnibus ritè peractis ignem accende circulatorem per gradus satis fortem, & ut carbonibus parcatur, tegulis vel lateribus superne ad fovendum ignem, cum pluribus ad summum & ad latera in fumibulis constructis, antitypum quasi redditum, ut fiat transudatio, quæ ipsa duabus tribusve diebus perfici solet. Delapsum liquorem filtra, & rectifica per arenam, & habes oleum Vitrioli Smaragdinum haud fucatum; cujus virtutum præstantissimarum, & natura Vitrioli &c. ipse prudens eris dispensator. Hoc enim illud Oleum Vitrioli est de quo Paracelsus in Manuali primo: Quod Vitriolum per descensum destillatum Oleum reddat viridissimū, Lac Mercurii appellatum, quodq; debeat habere magnum ignem & assimiletur Balsamo.

Sequi-

Sequitur Structura Fornacis

a. Camera in imo
b pavimentum in medio perforatum.
c pars tubæ inversæ.
d Collum ipsius Cucurbitæ.
e Focus.
f Recipiens capacissimum
g Cucurbita inversa.
h. Ostiola ad immittendos Carbones.

SPECIFICUM PURGANS Paracelsi.

Hujus Author noster in Ternario Vomitoriorum de Vitrioli efficacia mentionem fecit. De eodem Paracelsus de Specificis affirmat: quod in omnibus cujuscunq; humoris putrefactionibus, & superfluis corporis fecibus, undecunq; proveniant, non aliter purgantis munus obeat, quàm aqua in abluendis pannis lineis, & sapones in

nes in iisdem á cujuscunq; sordis nocumento clarificandis. Compositionem etiam tradit: quod ex Magisterio Tartari & Vitrioli in unum commiscendis, & postea æqualibus Essentiæ Croci partibus addendis, in℥ pelicano per mensem digerendi fieri debeat.

Attamen hæc talia, quæ de maximè duntaxat necessariis, & non nisi apud eruditos, ut ipsemet fatetur, intelligentiam relinquunt.

Propterea accurata ejus præparatio ad sequentem modum se habet:

Primò præsto sit Spiritus Tartari ita elaboratus:

Spiritus Tartari.

℞. Crystallorum Tartari, ut suprà præparat. lib. ij. Affunde Spiritus Vini rectificati Mensuram j. digere aliquandiu in loco calido, Postea destilla in lento cinerum calore, donec incipiant cadere guttæ flavæ & oleosæ; tunc tessandum. Egressum liquorem serva, & caput mortuum eousq; in igne permitte, donec Tartarus mediocriter, ad nigredinem scilicet, fuerit calcinatus. Per cohibia reaffuso spiritu prædicto & putrefactis simul iisdem per aliquot dies in Balneo, destillatio primò fiat in arena; mox per Retortam loricatam in igne Reverberii. Est℥ Tartari Spiritus ad propositum requisitus.

Secundò Oleum Vitrioli in promptu habeas, multoties cohobando super caput mortuum de-

stillatum, & sale ipsius proprii menstrui beneficio extracto per digestionem impregnatum.

Tertio, ℞. *Olei hujus Vitrioli & olei Tartari ut suprà, ana partes æquales. Stent per mensem in putrefactione, & separetur phlegma. Postea destillà, ut oleum Vitrioli, ultimò igniferti, tunc salia unà cum spiritibus egrediuntur.*

Egressa salia cum spiritibus in Balneo M. cohoba, donec spente sua repercussi in fundo apparere incipiant. Ac tum spiritibus in B. abstractis specificum purgans in fundo instar pulticulæ remanet.

Hoc cum spiritu Vini croceato per aliquot septimanas digestum, in omnibus morbis purgatione opus habentibus, paucâ dosi præstantissimum est. Inprimis in morbis Tartareis, contracturis Tartaro Hypochondriorum, Quartana & pluribus aliis, de quo Paracelsus 7. de spec. & Crollius Bas. Chym. pag. 148. Ad majorem præparationis hujus evidentiam, consule Conrad. Khunrad. Medull. destill. de Balsamo Tartari.

OLEUM CORDIALE VALDE odoriferum.

℞. Cinnamomi unc. viij.
Santali albi
Nucis Muschatæ
Caryophyllorum ana unc. j.
Cortic. Citri. minutim, incisar. unc. iiij.

Moschi

Moschi gr. x.
Aquæ Rosarum lib. iiij.
Vini Malvatici lib. j. *Infundantur per aliquot dies. Deinde destillentur per vesicam.*

Oleum ab aqua per tritorium separetur & ad usum custodiatur. Est enim guttatim exhibitum specificum cordiale præstantissimum; & si sacchari admixtione in pulverem vertas, Diaromaticum essentiale *jucundissimum. Hujus beneficio multoties apud Anglos & Hollandos, quibus nimirum vina saccharata in frequenti usu sunt, minima portiuncula Cyathum Vini integrum, aliquando nomine advertente, in continenti adeò aromaticum, & velut peregrinum feci, quam vix longo tempore pharmacopæi cum Claretis suis præstarent. De alio quodam simili consule Heurn. Meth.* Vinum Hyppocraticũ extemporaneum. Heurn. Method. ad praxin. pag. 28.

Idem eodem compendio, arbitror, efficies, per species Diaromatici *essentialis ipsius* SALÆ *in Ternario Bezoard. descripti. Hujus siquidem causa hoc in loco de oleo hoc Cordiali.*

OLEUM SULPHURIS Campanatum.

Ego quidem communi via ad hoc oleum colligẽdum utor, & nunquam non voti compos mei. Sunt tamen, qui hanc sequentem meliori nota, (quamvis ut mihi videor, ad flores colli-

gendos commodior sit, quàm ad oleum) commendant.

℞. Retortam in medio ventris latere perforatam, aut posticâ parte tubulatam. Hanc in furnum firmiter colloca, adaptato magno Recipiaculo, aquæ communis destillatæ mensura adimpleto.

Injice frustulatim de Sulphure paulatim vicibus, & vel substrato igne deflagrare facito, vel quod compendiosius, sulphur ferreô candenteq; baculo accende, clauso semper post singulam injectionem foramine. Completo hoc opere, Aquam Olei & spiritibus sulphureis plenam in B. M. abstrahe, ad aciditatem usq; quam serva.

Addo: cum fumi facilè quidem super materiam ad summitatem bocie eleventur, sed interim non libenter transeant. Itaq; cum folle posticâ parte immittendo, sufflandum est interdum, donec fumi Sulphuris in vas Recipiens propellantur.

Utilissima hæc Sulphuris aciditas est ad vermes, dissolutum stomachum, pestem, Asthma, febres & pleuritidem. Dosis est ad scrupulum s. cum vino aliisve liquoribus. Exteriùs variè prodest, & in procidentia Ani aliquando utilissimum se præstitit hoc modo:

℞. Oxymell. s. q. v. Olei Sulphuris hujus quantum ad tollerandam aciditatem sufficit.

Cum

Cum spongia in eo madefacta intestinum tange: intraq; corpus etiam per dies aliquot exhibe.

Hujus insuper Limaturæ Chalybis superinfusi operâ, quiescendo colliguntur Crystalli, mediante aquâ stillatitiâ solvendi & filtro deparadi, qui in Asthmate cum syrupis pectoralibus, & in Hydrope à gr. j. ad sex summopere excellunt.

OLEUM SULPHURIS PESTIlentiale D. Fincelii.

℞. *Sulphuris sublimati unc. ij. Furfuris tritícei uncias ij. In Cucurb. per arenam modestè destilla, donec cernas oleum. Postea clausis spiraculis æquali destillatione serva, ne vasa perfringantur, & dimidio die drachmas duas, vel tres olei sulphuris destillando comparabis. Majori enim in quantitate, Sulphur hoc in loco imponere periculo non caret.*

Arcanum hoc habent contra pestem, si ad decem guttas infectis ad sudandum in tempore exhibeatur.

Præparatio Arsenici.

Nullo non tempore fuerunt, qui *Arsenicum* æquè crudum, quàm præparatum Medicinarum salubrium censu dignati sunt. Ab ejus sussitu non abstinuit Avicenna, Alexander Trallianus Ægineta, Ætius. Et hunc ipsum quoq; Galenus

tussientibus præscribit. Dioscorides ait, ex mulso dari tussientibus, vocem expedire melle delinitum &c. Nihil dicam de junioribus Paracelsicæ sectatoribus, quorum qui variis modis illud salubre homini remedium parant, tanta ferè copia est, quàm æstate muscarum, dum caletur maximè. Attamen vulgò tritum illud & hic retineatur: ἀδὲ πάντα, ἀδὲ πάντοτε ἀδὲ παρὰ πάντων. Et exempla Authorum sæpe doctrinæ magis sunt, quibus mens exerceatur, haud imitationis, quibus manus; magis consilii, quàm præcepti. Ideoq; SALA noster in Ternario Bezoard. cap. 27. haud injuria conqueritur, de Arsenicali illo caustico, cum Nitro calcinando duntaxat præparato. Neq; enim omnis Arsenici præparatio quoquò modo medicinalis est; neq; econtra omnis nullius in Medicina usus.

Privatim enim hoc verissimum arbitror: Arsenico salium sive Nitri sive communis præsentiâ ad ferociam magis efferendam tàm stimulum addi, quàm vix illorum mixtione Mercurio sublimato, quod potu internecionem adferre lippis & tonsoribus notum est.

Cum enim Arsenicum prava in spiritibus potissimum hærente qualitate, & acrimonia salis sui lethiferum sit, velut similium additione, similia augentur, roborantur q; ; ita salis Nitri, quem nimirùm ignem subtilissimum habere, usus

sus ipsius fusorius, solutorius & separatorius in Docimastica & Aurifabrica satis ostendunt, societate ipsum, quantum malignitatis fixatione amittit, tantum ferocitatis à pungente ipsius acrimonia participare, adeoq; seipso crudelius & nocentius reddi; facilè patet.

Econtra Arsenicum quoq; salubris Medicinæ materiam esse posse, si Artis Chymicæ industriâ tractetur, abunde idem SALA docet, exemplo Magnetis Arsenicalis *sui, quem scio ab ingenio suo venenoso tàm recessisse, ut non solùm sine ulla inflammatione aut corrosione dolorifica pro Cauterio inserviat potentiali, sed & animalibus sine noxa exhibeatur. Ad quod credendum, tantò magis cuilibet author sum & hortator, quùm Parisiis non solùm fama esset certissima, sed & Tyrocinium ultimum & penitus manumissum (nunquam, quod scio, patriam evolavit) hoc in se habeat; Beguinum quoq; repetitis duntaxat sublimationibus (in ultima tantundem sulphuris miscendo) & Arsenicum ad sex octove grana; & Auripigmentum ad scrupulum semis assumenda Diaphoretica & pulmoniaca efficere absq; ulla temeritate posse.*

Magnes Arsenicalis.

Hâc utrinq; latâ acceptaq; sententiâ, animô armatiores, hanc ipsam sectionem Oleo Arsenici *ad internos etiam usus idoneo in collect. nostris D. Fabricio adscripto ditabimus.*

OLEUM ARSENICI.

Inprimis πρὸ ἔργου *hoc esto:*

℞. *Vitrioli lib. j. Ad flavedinem ferè cocto adde Boli Armeni lib. ſ.*

Borracis drach. j.

Ad calorem benè miſce, & intercedente, ſi placet, lævigatione ſuper Porphyrium calcina ad usq; rubedinem, & ſerva.

Augmentatio fiet: ſi libris tribus Vitrioli Ungarici eodem, quo ſuprà, modo cocti ante præparatum lapidem immiſcendo, calcinatione itidem ad rubedinem perrexeris, & ſic conſequenter.

Jàm ſequitur τὸ ἔργον.

℞. Arſenici Cryſtallini lib. j.

Affricetur ipſi præcedens calcinatum, & facilè in aëre ſolvetur. Adde Vitriolum Ungaricum crudum, anatica proportione, intermiſcendo parum Salis Nitri & fiat S. S. S. in tigillo, ut repleatur. Huic poſtea adaptentur quatuor vel quinq; ollæ, ea parte, quâ ſe mutuò capiunt, perforatæ.

Cæmententur primò igne moderato, in progreſſu auctiori, ut per horam integram in liquatione permanendo penitus, ſine fumo tamen, incandeſcant, & Vitriolum cum ſale Nitri, omnẽ quæ Arſenici virulentiam abſumſerunt, in fun-

do

do; Arsenicum verò instar Lapidis Crystallini sursum collectum reperietur. Hoc demum per Retortam successivè pellito, & præteritâ humiditate aqueâ, arsenicoq; albo, & levi in collum retortæ protruso, quod fixum ac Medicinale factum est, facie crystallina in fundo hærebit. Frustatim contusum putrefiat, per Mensem in Fimo Equino, postea ad modum Aquæ fortis destilla in Oleum sanguineum. Rectifica per Balneum, & aureum colorem adeptum non formidandos usus, tàm intra, quàm extra corpus præstabit. Intra corpus enim assumtum fœtidum sudorem prohibet, & alvum leniter movet.

Dosis gutt. iij. in jusculo.

OLEUM BALSAMI PERUVIani seu Balsamæleon.

Balsamum Peruvianum non præparatum, & prout in scplasiis prostat. DIASOLIN ingreditur; Miraris fortè, ad Unguentum Bezoardicum, non nisi destillatum quod assumatur, & quomodo? Viscositas quasi gummosa ipsi inest, Balsamo quæ non solùm mixtioni contumax, sed & aliorum viribus, ut ne cito penetrent, adversa. Ad hanc partim adimendam, partim attenuandam non falsò dixerim destillationem suscipi. Idq; non nisi per Retortam in Arena, & per se, sine ulla additione.

PARS SECVNDA DE MOLLIBVS

SECTIO PRIMA De BALSAMIS SEU OLEIS COMPOSITIS

Balsama conficiendi varii modi sunt. Quæcunq; verò cum lavo, Manna, vel cera parantur, partim præmaturè rancescunt, partim emplasticæ, & suasmet virtutes impedientis sunt naturæ. Vel ideoq; singula industriè præparanda sunt, vel loco istorum magma olei Macis seu Nucis Myristicæ expressi post extractionem album remanens substituendum. Apparatus talis est: Cape Magmatis olei Myristicæ seu Macis post extractionem infusione aceti, vel, si præsertim oleum antiquum fuerit, coctione cum Aqua rosarum factam, residui. q. s.

Subige tincturam Spiritu Vini extractam & inspissatam. Mox adde oleum destillatum, quantum capere potest Balsamus. Deniq; Sal post incinerationem ministerio Aquæ è suo capite mortuo

tuo prolectum; singula quidem ad calorem, non tamen dissipatorium.

Quidam ceram non infeliciter corrigi posse putant, si oleum de Been ad aliquot guttas cerae virgineae antea cum aqua Rosarū aliquoties coctae in singulorum Balsamorum concinnatione addatur. Aliis in superioris Magmatis defectu cerae aliquid Balsami peruviani, vel etiam Unguenti Pomadae Pedemontani adsumendo cū oleo & tinctura, verbi gratia, Cinnamomi vel Nucis Muschatae nō rejiciendi confiunt Balsami. Interdum etiā consistentia ex mutua ingredientium mixtura absq; alieni admixtione dependet: veluti, si misceas Moschi, Ambrae, Zibethi, ana cum oleo quocūq; odorifero, velut Rosarum &c. Quercetanus pro medio seu Corpore Mannam cœlestem optimè depuratam *sumebat, quam, sunt, qui nimis superciliosè explicant, cum tamē, si verum super hanc rem testimonium Dn. Matthaei Quercetani, illa ipsa Manna nihil aliud sit, quam Cerae albae rasura, sepius in Aqua Rosarū, ut nullam saporis alienam qualitatem referat, cocta, depuratāq;. Nec quicquam obstat, quod alii elegantiorem modum didicerint, qui beneficio Lorchae omnis qualitatis alienae expertis, tincturaeq; vitalis perficiatur, & facile postea negotio, quod singulare habeat, in tenuissimum pollinem ad multos annos durabilem redigatur.*

Manna cœlestis Quercetani.

Nam

Nam & alii, quos scio, norunt Balsamicas compositiones, ex quibuslibet Oleis facere, idq; in momento, quod non minùs singulare, absq; ullâ rei corpulentæ admixtione alienâ, soliùs Microcosmici Echeneidis usu, *absq; ullo calore, vitium perditione aut similibus.*

Num verò jure dixerim: hoc illud nuper inventum Quercetani artificium esse olea in Essentias reducendi, quamvis & is, qui primus mihi obtulit, haud aliter venditârit?

Si quid insuper est, quô ipsô Balsama Gratiis concilientur, color certè est pro ingredientium conditione cuivis analogus. Corpora ergò variis coloribus prædita in promptu semper habeantur: Viridia ex Majoranæ, Hederæ terrestris, vel petroselini succo, vel succo Rutæ pro Balsamo Rutæ; Miniata è corticibus radicis Anchusæ vel extracto extremitatum forficum Cancrorum, pro Balsamo Rosarum; Rubra ex Rubia Tinctorum Brasilio & santalo &c.

BALSAMUS CEPHALICUS.

Hunc adjungere placuit, quia in Terpario Vomitivorum suprà curat. 7. ejus facta mentio.

℞. Ceræ Virgineæ decenter præparatæ & radicibus.

Anchusæ ritè coloratæ unc. j.

Olei Amygdalar. dulc.

Nucis Muschatæ ana unc. ſ. Mi-

Misce ad calorem, Adde Olei Succini non rectificati. gutt. xxj Majoranæ Thymi, Caryophyllor. Nucis Muschatæ stillatitii. ana. gutt. xv. Camphoræ, Moschi, Ambræ, gryseæ ana. scrup. semis Misce leniſſimo igne.

Valde confert in Hemicrania, Vertigine, Cephalalgia à causa frigida, Apoplexia & Epilepsia, Vertici temporibus, & naribus singulo mane inunctum. Eodem modo semel in mense duabus post cænam horis usurpatum egregias vires præstat ad memoriam confortandam. Matricis etiam & ventris doloribus sedandis confert, si inũgantur, venter & umbilicus & Naturalia mulierum; Vel eodem pessulus in linteo ipsis indatur, odore interim ex perdicum pennis succensis naribus adhibito. Servatur commodissime in pixide argentea inaurata.

BALSAMUS SULPHURIS.

Spiritus Terebinthinæ Sulphureatus, de quo Angelus Sala in Ternario Bezoard. cap 25. nihil aliud infert, quam Balsamum sulphuris extractione primò cum Spiritu Terebinthinæ, postmodum Vini spiritu concinnatum. Spiritus Terebinthinæ Sulphureatus.

Ejus ἐγχειρήματα, quibus conficitur, undiq; velut in trivio obvia; quamvis translatio illa Tincturæ de spiritu priori in posteriorem dictu facilior, quam factu: Præterea vix Chymicæ ju-

cæ jucunditatis particeps erit, nisi vulgaribus illis præparationibus aliud quid (velut in terra purus æther) subsit, quod affatim præstet, quæ vix parcâ manu descriptiones pollicentur.

Ideoq; ad Balsamum hunc interioribus usibus adplicandum (exterior Salæ applicatio minus accuratâ præparatione contente facile est) fætor à Chymica sokertia alienus, saxis, ut tollitur, ut & illud, ne, quod cum liquidis exhibitum facere debet, non diffluat. *Hæc enim in Balsamo & Rubino sulphuris, in quantum vulgariter proponuntur, parum Chymica sunt.*

Balsamus sulphuris Rulandi verus, *si in hoc vera schola Hartmanniana, non cum Oleo Terebinthinæ, sed vel oleo Nucum vel papaveris expressitio præparatur hoc modo:* ℞. *Flor. sulphuris unc. j. Ol. papav. vel Nucum lib. ſ. vini boni unc. ij. Macerentur per 8. dies igne lenis aliquoties movendo. Postea bulliant igne carbonum, usq; dum vinum fuerit consumtum. Hinc trajice per lacinam & serva. Nolim tamen intrâ corpus præillo assumere.*

BALSAMUM BENZOINUM fragrantissimum.

℞. Storacis Calamitæ select. unc. iiij
Gummi Elemi Amygdaloidis, sive
Asæ dulcis unc. ij.

Tritis

Tritis superfunde Aquæ Vitæ rectif. ad quatuor vel sex digiterum eminentiam. Macera in Balneo per aliquot dies, postea cola separando subtile à spisso. Decolatura spiritum per balnearem destillationem abstrahe, ℔ dum residuum olei forme adpareat.

Usus internus est: quod Asthmaticis & catarrhosis guttæ quatuor vel tres cum syrupo de Betonica, vel jujubino, exhibeantur; Cum syrupo de Ceterach prodest obstructo lieni, urinas ℔ promovet. Extrà vulnera sanat, & defluxionibus resistit.

SECTIO SECUNDA
De TINCTURIS
TINCTURA CROCI.

R. *Croci optimi libram semis vel circiter, cum sindone in Alembicum collocetur, per quem destillandus Spiritus vini est in Balneo, eò us ℔ donec coloratus illè desinat fluere, & substantia Croci alba remaneat. Hunc Spiritum denuò destilla ad Tincturam us ℔. Varios hæc usus agnoscit ad lætificandum Spiritus & Cor hominis &c. Hæc dum scribo ipsius usus mihi ad Essentiam Camphoræ alexiteriam quæ sequitur:*

ES-

ESSENTIÆ CAMPHORÆ alexiteria.

℞. *Camphoræ. q. ſ, ſolve in oleo Amygdalar. dulc. in digeſtione; Colaturam poſtea cum ſpiritu Vini circulatam aliquandiu, mox q℥ ad ſeparandam Eſſentiam denuò diſtillatam; cum Tinctura Croci ad aureum uſq; calorem miſce. Guttatim intus & extus mirabilis eſt ad præcavendam & curandam peſtem item in ſuffocatione Matricis & febribus.*

TINCTURA FLORVM SOLARIUM SEU HYPERICONIS.

℞. *Summitates perforatæ pulveriſatas. Macera octiduum in Aqua vitæ rectificatâ, ut herba undiq; madeſiat vaſe clauſo. Expreſſionem inſtar ſanguinis coloratam reſidere permitte. Hinc partem puriorem decanta in urinale vitreum, & in Balneo M. aquam vitæ abſtrahe, & in fundo invenies Tincturam, Balſamum verè precioſum.*

Doſis gr. 6. 8. 10. ad ſcrupul. integrum in pluribus contumacibus affectibus, de quo vide Ternarium Bezoardicorum.

DE AVRO POTABILI.

Duplici de cauſa potiſſimum de Magiſterio ſolutionis Auri, ſeu de Auro potabili hoc in loco:

Cum,

Cum quia Author Ternariorum Auri potabilis vel â seipso adhibiti, vel ab aliis svasu suo adhibendi mentionem facit; tum etiam, quia hactenus cum viris profundè doctis, quibus ejusmodi ardua studia curæ & cordi sunt, & quid velit, & possit rerum concordia discors, sermones & res communicandi ea de re mihi non defuit occasio.

Aurum ergo potabile Dn. SALÆ quod attinet, aliud certè illud non est, quàm Aurum mediante corrosivo, Aquâ regiâ scilicet, in formam potabilem eliquatum, & postea Spiritu Vini (Aquâ regiâ ex parte remotâ) ad tutiorem usum dilatatum. Scio enim ipsum tenaciter defendere, absq; corrosivo in formam Magisterii ad usum Medicinæ Aurum adduci non posse.

Quamvis aliud mihi videatur esse: Aurum potabile Theophrasti ad certos usus certo in loco destinatum, (posset enim hoc tale nomen sortiri propter Magisterium consistentiæ adparenter solummodò mutatæ, quamvis interim liquor solummodo Auri sit) & aliud Aurum potabile verum philosophicum & Magistraliter solutum irreductile, & in quovis liquore solubile, absq; omni peregrino; sed cum menstruo universali temperato, & permanente præparatum: Quale celeberrimus & Amicus meus honorantissi-

Ex Theophr. lib. 3. de vitâ longa c. 3. lib. de Quinta Essentia.

mus Franciscus Londinensis *ad Raymundi Lullii mentem in Anglia mihi exhibuit, ejusq; ad plures doses copiam mihi fecit. Aliud item esse puto: de corrosivo loqui, ut Auri solvente & permanente menstruo, quo sine ipse Paracelsus lib. de Tart. Aurum dissolvi posse concedit; Imò alibi: Aurum ita liquidum factum, ut reductile sit in pristinam naturam in intestinis adhaerescere; Et aliud de corrosivo, ut liquore vero menstruo prævio, aperiente nimirum & attenuante firmam illam Auri compagem, ut facilior postea veri menstrui ingressus. Quod ipsum ex rei natura depromtum esse, vel ex eo patet, quòd veram veri Auri potabilis proximam materiam non vulgare illud Aurum agnoscant ut infirmissima illa partium impurarum etiam compage constitit, aurum fabrile seu monetarium; sed præparatū & attenuatum. Sive autem per ignem hoc fiat, sive per Aquam Chrysulcam, sive Sulphur, sive Mercurium, quid interest, dum singula iterum tergora vertere oporteat, & ut ipsissimet Theophrastid. l. verbis utar,* Mori & resolutione denuò per putrefactionem removeri necesse sit? *Si enim tanta vis Auri est, ut corpus servet, & ab omni ægritudine liberum reddat, neq; id corrumpi sinat; & si seipsum ab Igne Elementorum Tyranni, ut ne destruatur, servare*

potest;

potest; quantò magis seipsum, idq; citra omnem infectionem à corrosivo? Inprimis cum præter putrefactionem illam Paracelsicam nonnihil inventum sit hactenus, per aceti radicati sive etiam Crystallorum Mercurialium socialem meteorisationem, quo ipso Aurum & reliqua metalla à salibus Nitri & Armoniaci tàm purè vindicari possit, quàm caro ritè cocta ab igne est, quando jam mensæ propastu apponitur.

Concludimus ideoq;: Omninò & Naturæ & Artificum testimoniis convenire; propriâ cujusq; authoritate, & negativè quidem ab ea ratiocinando, frustrâ interpositâ: Aurum absq; corrosivo in Magisterium reverâ & constanter mutatæ essentiæ redigi posse.

Interim quamvis Aurum ex hypothesi veri Magisterii hoc modo & possit, & debeat solvi; absolutæ tamen necessitatis non est, sic, vel alio modo præparatum aurum adhiberi ad medēdū.

Admonendus tamen lector mihi est, de SALÆ *sententiâ absolutè hoc in loco nihil dictū; sed in quantum, quæ de septem planetis scripsit, ex sua potius, quàm Paracelsi opinione, prout prima fronte adparent, accipienda sunt, de quo verò si dubium intersit, dubio procul* Chrysologia *ipsius duodecim Medicinis nobilissimis velut juratis satellitibus stipata brevi proditura disertiùs commentabitur.*

AURUM POTABILE cum corrosivo.

℞. Aquæ Regiæ ex Aqua forti communi unc. xviij.

Salis armoniaci & salis Nitri cristallini ana unc. iij. mixtis simul destillatæ. q. s.

Auri purissimi in laminas ducti, & minutè concisi quantum vis.

In Cucurbita solve super lentum Cinerum calorem, (pars quædam cuprosa indissoluta manet) Digere aliquandiu in Balneo Roris. Postea guttatim affunde Aquam Tartarisatum, vel oleum Tartari Mercuriale, donec spiritus corrosivi reluctatio per ebullitionem cesset, & auro fundum petente, aqua evadat limpidissima, & rubicunda. Quod ut melius fiat, aquam calentem affunde, & paullùm resideat.

Aurum sclopetãs

Liquorem per inclinationem vel destillationem separa & reliquias multoties abluito: postea lentissimò igne, ne strepitu dissiliat, exicca, & super marmor spiritu vini Melissati rectificatissimi irrora, atq; iterum lente exicca, idq; sexies vel plures repetendo. Ad unciam pulveris hujus ad, de Croci scrupulum unum Ambræ grisea & Moschi orientalis ana grana sex & serva pro Magisterio Auri.

Magisteriu Auri diaphoreticum.

Dosis hujus à gr. iij. ad ℈. ex vino vel alio liquore conveniente.

Quod

Quod si in formam liquoris exoptes; aquam illam à Tartari infusione rubicundam in B. per Cucurbitam destilla ad consistentiam oleaginosam usq; (Satius foret ad extremam usq; siccitatem) Quam superfuso spiritu Vini rectificato additis guttulis quibusdam Olei Caryophyllorum in fimo Equino per mensem digere, & postmodum subtile à spisso liberatum odore quodammodo fragrans, nec flava colore, ut alias non radicales solutiones per corrosiva fiunt, sed sanguinea rubedine tinctum pro Auro potabili cum corrosivo præparatum reserva.

Cum vino Malvatico vel alio liquore, vel etiam syrupis exhibitum multos affectus domare dicitur, præsertim ex obstructione ortos ut sunt Melancholia Hypochondriaca, jcterus, febris alba Virginum &c. Dosis à gutt. 4. ad 10.

Expertus autem sum (quia sub nomine Diaphoretici aurei meis usibus etiam aliquando inserviit, jam frugibus inventis glandibus vesci nolo) liquidam hanc extractionem temporis provectione in fundo ad instar variorum crescentium Arborum, & plantarum hypostasin constituere, & omnem liquorem, ut ut custodiatur, tandem penitus amittere. Quodipsum aliunde fieri non arbitror, quàm à siccis calidisq; Armoniaci, Vitrioli, & Tartari salibus, quæ in copia adhuc, præsertim calcinatione forti non fugata, inhærent.

AURUM POTABILE philosophicum.

Aurum hoc potabilè quadruplici completur artificio: Primò Elementorum ad naturam igneam deductione.

II. Dissolutione in Aqua debita.

III. Elevatione in aërem.

IV. In terram compressione.

Primum fit calcinando reverberandoq́.

Secundum vero ac philosophico menstruo solvendo

Tertium per Alembicum destillando.

Quartum Igne leni coagulando. Calcinatio debet fieri in calcem usq; tenuissimam, & tùm quia factum est Naturæ igneæ, facilè solvitur; solutum ritè destillatur, iterumq; in Terram vel oleaginositatem coagulatur.

CALCINATIO SOLIS.

℞. *Sal Gemmæ, in igne Carborum fluat, sæpius agitando. Hoc impasta postea cum Aqua pluviali destillata, & tum folia Auri tere super marmor cum illo sale; semper adhuc parum ac parum irrorando Aquam illam pluvialem destillatam, vel etiam cum sale, si velis, benè terendo donec calcem videas mundissimam.*

Quo facto pone in vitrum, ut resideat ad fundum. Effunde aqueam substantiam subtiliter, affun-

affundendo aliam, donec nihil salsedinis in aqua deprehendas. Tunc calcem solarem bis in furno Reverberii reverbera, ad diem integrum, ut benè subtilietur.

Subtilem hunc pulverem amalgama, cum quadruplo Mercurii pondere, non tamen in Igne uti solent, ne solutivi Mercurii spiritus discedant; sed per putrefactionem, vel calorem letissimum, per octiduum, eximendo tamen singulis 24. horis, terendoq; benè super porphyrium, iterumq; immittendo. Absolutò octiduo, prunis admoveatur, ut à solis calce Mercurius expiret, non tamen fundatur. Et tam iterum reverbera per diem, & satis habile redditum erit ad solutionem cum Aqua vitæ nostra faciendam.

Et hoc debet fieri, quod Aurum tam fortiter naturali coctione compactum sit, ut nunquam non solutiones respuat, nisi prius per Mercurium, perq; salia acuta perfodiatur, & per ignem calcinetur.

AQUA SOLVENS PHILOsophica.

Destilla spiritum Vini ex vino rubello optimo, eumq; rectifica subtilissimè.

Postea etium destilla omne phlegma cum oleitate quæ destillare potest, donec in fundo remaneat materia nigra instar picis.

Terram hanc ad solem exicca bene, & calcina in vitro lutato, appositio Alembico ad excipiendum oleum viscosum per 3. vel 4. horas, & terram invenies acutam & igneam. Hanc dealbabis cum Aqua propria rectificata immacerando eam, destillando q3, donec terra finaliter dealbetur, & partes aliquotæ Aquæ in terram figantur. Quibus peractis pone in sublimatorium furnum, & sublimabitur alba & clara non nimis altè spondylibus vitri adhærens, quam collige & illa Sulphur illud vegetabile *est, quod in Aqua vitæ rectificata solve, iterumq3 coagula atq; iterum solve. Hâc eâdem aquâ poteris solvere calcem Auri ad Aurum potabile in Oleum rubicundissimum, quod est verissimum Aurum potabile.*

MODUS OPERANDI.

℞. *Calcem solis factam ut suprà. Superfusa Aqua nostra philosophica digere ad cineres, quousq3 in rubeum colorem mutetur. Affunde aliam, idq3 toties, quoties aquam coloratam ita abstrahere licet. Tunc calx calcinetur denuò & extrahatur color, ut prius. Postmodum à collectis his Tincturis phlegma per Alembicum destilla, idq3 cautè, ut pulvis Auri rubeus remaneat. Novam aquam philosophicam superfunde, & coagula in pulverem, ut suprà; Idq3 quinquies*

quies vel sexies, donec Sol de terra in cœlum sublimetur & fixum fiat volatile. Quod ipsum lento igne destillando ad oleaginositatem coaguletur.

Est ℥ summa Medicina ad plerasq; corporis ægritudines. Cæterum si præcedenti menstruo ad scopum pertingere difficile, quod sequitur ex Basilii Valentini Chirotechnicis desumtum nonnonnullas etiam habet rationes.

MENSTRUUM BASILII AD Aurum potabile.

℞. *Lixivii è Cineribus Sarmentitiis, cum Aqua calida facti q. s. Coquendo inspissetur, ut subrubra maneat materia. Hanc reverbera, tres circiter horas, aperto igne continuè agitando, donec materia incineretur & albescat. Dein solve in Aqua fontana & resideant feces.*

Purum destilla per filtrum, & coagula in Cucurbita vitrea, & quod remanet sal philosophorum *appellatur. Exinde spiritus ille genuina Auri clavis conficitur hoc modo:*

℞. *Spiritus vini rectificati q. s. superfunde Sali Tartari philosophico ad supereminentiam trium digitorum in phiola longissimi colli. Digere per tempus in lento calore, postmodum destilla, & si quid boni mecum nactus, Deum lauda.*

AURUM POTABILE Anglicanum.

Vera omnino est, & hinc omni applausu digna sententia: Si aliqua major, ulterior aut perfectior medicamenti Prædestinatio est, propterea inferiores aliàs minimè esse negandas. *Iccirco fiduciâ unius Auri potabilis incaute faceremus, dum omnibus aliis nuncium remitteremus. Omnis siquidem in eo genere constituta Medicina est, ut magis & minus recipere & (vel ad minimum propter præparationum varias circumstantias) aliàs optimæ, aliàs mediæ, aliàs infimæ conditionis esse possit. Quâvis ergo firma stet sententia: Superioribus in quantum celebrata sunt, minimè diffidendum esse; non tamen sequenti quoq; omnem fidem propterea præscindimus. Publicum enim in Anglia & multis Germaniæ locis examen per oculatos testes, & multiplicem Doctorum & egregiorum probationes, quod loco Auri cujusdam (si non summi philosophici quod dari, cum in unoquoq; genere ad summum aliquod ascendere oporteat, omnino non dubito) potabilis optimo jure usurpari possit, constanter sustinuit*; de quo veri Auri potabilis Adfectio Franciſci Antonii *cap. 5. & ejusdem* Apologia pro vero Auro potabili.

Descriptionem ab ipsa coram cum Authore conces-

concessa mihi collatione haud alienam hypomnemata nostra exhibent talem:

Corpus Auri solidum primò indiget præparatione longa, atq; operatione continua, ut calcinatione, quod solidum erat, solutioniq; contumax, jam discontinuum evadat, & velut impalpabile, quoad tactum.

Deinde solvatur non cum rebus corrodentibus aut naturæ humanæ infestis; Abluitiones enim licet vigesies repetitæ venenatas horum impressiones non tollunt; sed menstruò temperatô, Mercuriô scilicet philosophorum, de quo scriptum, quod ex Leonis Corde sanguinem fugat; quòd quamcunq; impressionem recipiat, velut cera: in Sphæra ignis, igneam; in Sphæra aëris, aëream, *& sic in reliquis, quod tale est:* (cti.

℞. Spiritus Orionii ex sale volatili ritè fa-
Sulphuris cœlestis simplicis ana.

Misce, inq; frigidissimum locum paucas horas colloca, & albissimam in salem coagulabuntur, qui denuò lento B. vaporosi colore in phiolâ Hermeticè clausâ spacio 20. vel 30. dierum liquorosam substantiam recipiet, propter singularem leptomeriam cum custodia asservãdam. Deniq; ad summum puritatis gradũ exaltetur, necesse est, tincturam à corpore per Alembicum elevando, ut vis δραστικὰ & potentissima in Tinctura inde clarior elucescat. PRA-

PRAXIS PRÆDICTI AURI potabilis.

℞. *Boli Orizei, in tactu impalpabilem pulverem optimè & ſ. a. redacti q. v.*

Huic Spagyrico ritu in vaſe vitreo affundatur AQUÆ cælicæ prædictæ *q. ſ. & protinus ebullire conſpicies, & in altum aſcendere in leviſſimo etiam calore. Ceſſante ebullitione, & junctura peroptimè clauſis, ne quid expiret, in temperato calore per ſeptimanas aliquot ſtatuatur; ita ſenſim aureo colore perfundetur. Quod clarum eſt, evacuatur in ampullam aliam per inclinationem, & cautè, ne turbentur faces. Alia affunditur Aqua priori ſimilis, iteratis ſemper vicibus, usq; dum ulterius non coloretur aqua. Omnes coloratas has aquas ſimul collectas per lentiſſimum B. calorem ediſtilla. Exit aqua clara, ut prius; Materia auri ſoluta ſubſidet in fundo melli inſtar, rubicunda tamen & ſolubilis in quovis liquore.*

Hoc ipſo Author per integrum annum, & amplius, optimo cum ſucceſſu in graviſſimis morbis uſus eſt, antequam in ventre venti portabilem ipſum facere potuit. Tandem verò exaltationem ipſius aſſequutus eſt, dum coloratas illas aquas non in B. deſtillavit, ut ſupra, ſed per cineres vel arenam, quæ fortiorem ſuſtinent ignitionem,

nem, idq; vel per Retortam, vel cucurbitam depressiorem. Sic enim post aliquotam menstrui partem & Auri ipsius Essentia Tincturave sub colore rubicundissimo in Caput Alembici, jucundo spectaculo ascendit, & guttatim in Recipiens vas, (terrâ nigrâ velut mortuâ, spongiosa & levi, non rejiciendâ tamen in fundo relicta) decidit.

Destillatum in hoc menstruum, & una cum Essentia Auri mixtum in Cucurbita vitrea munda, cum suo Alembico, ac Recipiente colloca in B. & aqua destillabitur clarissima. In fundo Vitri manebit Tinctura, quam optas, alternis spiritus vini subtilissimi abstractionibus Balnearibus clarissima. Quod ipsum vera Auri medita praeparatio est, & (taceo infinita Classicorum Medicorum testimonia) propriâ experientiâ in febribus intermittentibus, hypercatharsi, & cordis Melancholicis affectibus, aliquoties comprobatum remedium.

Dosis ipsius à granulari pondere ad unciale usq;. Cum enim singulas curationes roboratione, sedatione, & mitigatione potissimum perficiat, & hinc juvando neminem gravet, dosin ipsius, ut in aliis, accuratè dimetiri nimis curiosum.

LUNA POTABILIS

In superioris materiæ evolutione refert Luna

nam potabilem *quoq; attigisse, attamen id meritò perfunctorie fiet, & prout à filiis doctrinæ duntaxat capi possit, non quod nõ vera lucem fugiat claram, sed quia indirectò & secundariò solummodo huc respiciat.*

Ideoq; si Lunam potabilem *exoptas:* ℞. *Animæ Lunæ è Luna ritè calcinata, & artificiosè cum spiritu Vini extractæ & sublimatæ partes duas. Salis ejusdem crystallini part. j.*

Trita & mixta in marmore destillentur per arenam in Retorta vitrea lutata, ad substantiam cæruleam & olei formem eliciendam.

Ejus dosis à gutt. ij. ad iiij. in convenienti vehiculo in omnibus capitis affectibus; præsertim in phrenitide, paraphrenitide, Mania, Melancholia Hypochondriaca. Item in Apoplexia, Vertigine, Epilepsia, memoria deperdita, Paralysi & catarrhis.

ELIXIR PROPRIETATIS.

Explicandum hic nobis est, quid Angelus Sala per Liquorem ex Myrrha, Croco, & Aloë *ad cerebrum, stomachumq; roborandum velit in Ternario Hemet parte ultima. Mea equidem sententia nihil aliud, quàm* Elixir Proprietatis lib. 8. paradox. tit. 9. *à Paracelso obscurè descriptum. Descriptio ita se habet.*

℞. Myrrhæ

Alo-

Aloëpatici
Croci ana quartam unam:

Quæ simul in pellicanum ponantur, & in arenâ mensibus duobus ascendant lenissimè. Separâ tandem per Alembicum Oleum à fecibus præter ædustionem. Oleum hoc una cum circulato per mensem digeri permitte, pondere quidem æquali, post serva. In hac præparatione Paracelsus necessarium menstruum, quo sine fieri non potest, ut absq; empyreumate concinnetur, ut aliàs multa, studiosè præteriit, Idq; ipsemet fatetur, quando dicit: Processum hic tantùm adferimus, origine relictâ. *De Origine ergo illa seu menstruo, uti aliàs vocant, ut in re obscurâ semper variæ Autborum Opiniones; ita alius hâc, alius aliorsum suâ distrahitur sententiâ. Neq; etiam in Origine solùm definienda, sed & speciebus compositi numerandis & constituendis, & in tota præparationis serie.*

Crollius Elixir.

Crollius in Basilica Chym: species anatice mixtas, & Spiritu Vini alcolisato præhumectatas, oleo Sulphuris acido extrahit primum, postea Spiritu Vini, & feces ultimas lentè destillat. Destillatum superioribus tincturis addit, & completâ digestionis operâ Elixir componit.

Alii prædictas species acetô stillatitiô primùm

per

Elixiria quorundam aliorum.

per tempus circulant, postea destillant. Oleum ab aqua per tritorium separatum cum spiritu Vini rectificato aliquandiu in digestionem collocant & inde verum proprietatis Elixir sibi promittunt.

Nec sine ratione, cum omnia ferè gummata nisi aceto cocta in spiritum acidum potius, quàm oleum destillando redigantur, ut videre est in Oleis Asæ dulcis, styracis Calamitæ, Laudani Myrrhæ &c. Nec Chirurgi gummata in Emplastra nisi illa in aceto prius macerata, coctaq3, assumi utiliter censent. Alii compositum menstruum in medium adferunt ex oleo Terebinthinæ & Juniperino, nec non speciebus supranominatis Sulphur simul insinuant. Sunt etiam qui Theophrasti observantissimi spiritum Salis ad id muneris perficiendum unicè laudant, eoq3 ipso ad præceptoris sui mentem se propriùs accessisse arbitrantur. Ita quoq3 Salæ suo sensu abundare placet, qui, quamdiu in Belgia cum ipso viverem, nunquam non sequens hoc præ cæteris usu dignum existimabat.

Elixir proprietatis Salæ.

℞. Aloes succotrinæ
Myrrhæ Trogloditicæ ana unc. ij.
Croci optimi Anglici unc. j.
Olei Caryophyll. seu Nucis Muschatæ drachm. j.
Spiritus Terebinth. Venetæ per vesi-

cam

cam ſ. a. deſtillati absq; empyreumate ſeu rancore uncias viii.

Infundantur omnia in vitro benè clauſo, & per menſem philoſophicum ſub fimo digerantur Deinde ſeparetur ſubtile à ſpiſſo per inclinationem, & ſervetur ad uſum. Superfuſo denuò prædicto menſtruo tincturam extrahe, ac priori affunde. Reliquum deſtilla & quod prodiit, prioribus admiſce &c.

Hactenus variæ Elixiris proprietatis enarrationes, quotquot ſcilicet hoc nomine ad manus unquam pervenerunt. De Crolliano illo, ut & de illis, quorum alterum per Acetum; alterum per ſpiritum Salis conficitur, tutius arbitror eſſe, quòd ſuſpendam ſententiam, quàm quòd certi aliquid definiam. Quippe de his quæ incerta prorſus ſunt, quomodo certas rationes adferes? Nam ſive ex Elixiris Natura ea de re diſputetur, ſive ex Theophraſti ſuggeſtione, nullibi profectò, neq; confutationis, neq; confirmationis immota fundamenta.

Stet ideoq; ſententia: Parum referre, ſive Oleum Sulphuris, ſive Acetum, ſive ſpiritum ſalis, illam à Paracelſo relictam Originem ſtatuas, dummodò virtutem ex ingredientibus non numero auctâ, neq; contra Autoris mentem ſpecie commutatis, commodè & pro Elixiris hujus aſcriptâ proprietate & præſtantia eliciendarum

rum & exaltandarum origo esse mereatur.

Nec enim absurdum, aut in Chymia infrequens etiam, ad eandem Medicinam pluribus mediis & modis viam cum successu attentare. Quod hoc in loco tantò magis locum habeat; Quoniam Elixir tale parum virium præparationis beneficio acquirit, quamvis Origo ab externis sit, velut, quam Lignum aliquod in ignem projectum uritur; sed quas habet vires, ingenitas habet, & à Natura, quo in ab omnibus aliis Theophrasti Elixiriis distinguitur. Tandem, *ait ille de Elixiriis*, ponendum Elixir aliud est, *(Elixir proprietatis)* quod ex propriæ suæ Naturæ viribus ejusmodi conservationibus dotatum est; *De aliis autem in genere paulò ante dixerat*: sciendum Elixiria hæc suas operationes à Natura non habere, nec à complexione, sed mysteria fore magis, quàm specifica, *quæ etiam virtutum suarum originem habent non ex Natura, sed per compositionem & digestionem, velut aqua Vitrioli cum sale ammoniaco destillata nasci refert odorem, quorum tamen similem per se neutrum habet; vel etiam: ut Spiritus Vini cum Sale Tartari & Vitrioli destillatus fragrantissimum pomorum odorem spirat, quo tamen nullum illorum per se aliàs præditum est.*

Præte-

Præterea hac in re ita comparatum est: ut, qui mentem ejus scire audet, cujus nullus Character foràs datus, dicat quid velit, etiamsi post mediam noctem cænæ rationem ineat, ut suis pallescat probationibus, par periculum reprehensionis cum aliis; imò si paulò inverecundiùs palmam quæsierit, ignominiam aliquando, & meritò, incurrat. Φιλοσοφίδια *ergò paulò crassiuscula mihi, & quorum scripta intestina discordia laborant, qui huic vel illi ob menstrui duntaxat varietatem, quo tamen, testimonia ab exactis emperimentis supervenientibus idem perficitur, gloriosè insultant, ac si ipsis solùm datum sit nosse, quæ ex rerum Natura aliàs nemo potest.*

Quod SALÆ *modum attinet, meum illum non agnosco, etiamsi in priori editione ceu de meo ex propria mente non nemini videar scripsisse. aliud enim est* μιμηδικῶς *quædam scribere, aut* Syncriticos; *aliud* absolutè *& ut res in sua Natura comparuit. Compositio ergò illa* SALÆ, *quæcunq; sit, bona malave, laudanda vituperandave (illam enim catacrisin acrior Aristarchus faciat) equidem nec Paracelsi est, nec ad Paracelsi illam conformata.*

Primò namq; numerus ingredientium longè alius est, est & alia proportio illorum, & totus præparationis series. Insuper dicendum:

menſtruum Paracelſi appropriatum & idoneum fuiſſe pro rebus utiliter extrahendis; ſpiritus Terebinthinæ autem è ſpeciebus, non aliter quàm ſupra diſpoſitis, vix tenteſimam perfectæ neceſſariæq; extractionis partem perficiet, ſive per menſem digerantur, ſive per annum. Et hoc eſt, quod Libavius vir omnis cultioris literaturæ protomyſta in Alchymia pharmaceutica c. 4. ait: Aloen ſi præparare eſſentialiter cupias, non aſſumes Oleum Terebinthinæ. *Tantùm abeſt, ut per Alembicum ſimul à fecibus ſuis ſeparentur. Vis, ut per deſtillationem, ſpiritu Terebinthinæ ad ſiccitatem abſtracto, ſpecies torreantur prius? Tum enim affuſus ſpiritus Terebinthinæ denſam rubedinem extrahit. Verum quid virium remanebit, cum ex Paracelſi deſcriptione Oleum à fecibus ſine aduſtione ſeparandum veniat? Quare non ſum, uti viſum aliquibus, qui penitus à Theophraſto diſcedendo, Salæ compoſitionem abſolutè omnibus aliis anteponam. Et hoc idem de altero illo permenſtruum compoſitum inſtituendo (ſi enim in aliorum fallaciis judicandis ſupiniones ſimus: jam id committimus, ut illorum ſimplex error ſit culpa noſtra) perpetuò ſtatuimus.*

Uſum hujus Elixiris quod attinet celebratiſſimum, is recens natus non eſt, ſed ſi auxiliorum materiam ſpectes à multis retrò ſeculis repetendus. Nam

Nam & Ægineta cap. 36. lib. 3. de morb. popular. potionem tradidit ex Aloë, Myrrha & Ammoniaco in vino odorato triti. &c. Et pilulæ Ruffi, quas & communes appellant, quid aliud sunt, quàm hoc nostrum Elixir impræparatum? Elixir verò hoc pilulæ Ruffi essensificatæ? Loquor de pilulis Ruffi, prout Arabes retulerunt Croco substituto pro Ammoniaco. Quamvis utraq; compositio in peste insigniter præstet. Sive hoc sive illo modo composuerimus, Trincavella ait de compos. Med. lib. 1. cap. 12. Mirum est (in pestilentia) medicamentum, & à posterioribus omnibus probatum, & multis elatum laudibus. Nunquam vidi, *Rhases ait*, aliquem devorãtem hanc Medicinam, qui non liberaretur aut præservaretur ab Epidemia; & nunquam inventa est Medicina ipsi compar. *Fernelius affirmat crebro usu juvare concoctionem, nec cibum sinere corrumpi, humores atq; corpus à putredine vindicare, atq; hac ratione adversus luis pestiferæ contagia mirificè prodesse. Unde quivis facilè colligat: cum hæc de erudis encomia tot Authoribus ex omni familia constent, quid & quantum tribuendum illis sit, in subtilem & essentialem formam redactis. Nimirum singula hæc paucis effatur Theophrastus:* In eo *inquit*, virtutes omnes Balsami naturalis existunt, & virtus

Pilulæ Ruffi alio apud Ruffum aliæ apud Arabes qui referunt.

conservativa sensuum amplius, quam adsignare sit licitum; & vim & naturas ejus exprimere vix possibile.

TINCTURA RHABARBARI.

Attento nonnihil studio difficiliora hac in sectione commemoravimus; remissiore nunc animo nec non vulgaria narrentur:

℞. *Rhabarb. el. q. v. Cinnamomi acuti modicum. Concisa projice in Aquam succi Cichorei vel Rosarum. Posito colore decanta, idq; toties repete, quoties color expectandus. Tum ad dimidium circiter lento igne coagula. Addita s. q. sacchari in syrupum etiam coquitur qui injectis insuper tabulis aliquot Rhabarbari præbio j. vel ij. assumto ad pestem & vermes, etiam infantibus confert.*

TINCTURA CORALLORUM.

De Tincturis classem constituere, non tactâ materiâ Corallorum, vel eorundem Tincturâ, propè esset Regnum ponere absq; Rege, vel spreto margarito, vitrum admirari. Quanti enim Corallorum Tinctura, imò cruda etiam substantia, (alias præparationum formas Tincturâ ipsa non minores lubens prætereo) pleriq; magis notum est, quàm quod mea explicatione opus habeat. Scire ea qui satagit, legat Anshelmum Boetium de gemmis, Theophrastum, Quercetanum & alios.

Verum,

Verùm enimverò cum hoc in campo sese exercere, parum utilitatis habeat si lumine Naturæ destituti. Generationis eorundem modum penitus omittamus; Agedum primò.

DE GENERATIONE Corallorum.

Sit ergò quæstio. An, quod Dioscorides lib. 5. cap. 93. & ex eo Medici & physici catervatim referunt; Corallia intra maria mollia & planta sint, & tùm demum, ὅταν ἐκ τῆς βυθοῦ ἁλιευθῇ, *cum retibus extrahantur indurentur. Dioscorides refert matrē Corallorum esse Mare, & quidem ὁ βυθὸς ipsius. Hoc ita accipe: Mare non simplicem continere aquam, sed multifariis rerum tincturis & seminariis à prima usq; creatione instructam, & variis imò contrariis substantiis & qualitatibus permistam. Quemadmodum ergò in terra & super terram, in aere & igne, Natura nusquam otiosa & nec minis nec minus quicquam faciens, variis rerum exortibus & generationibus gaudet; ita ipsa quoque, ex Archeo maris in ejus profundo, ubi scilicet sedimentum quoddam glutinis ipsius Aquæ, vel potius eorundem principiorum substantialium separatur, ex illo ipso glutine ad proportionem materiæ, vel ideam propriam (natura enim suæ cuiq; idea est) ministrante Spiritu Salis, materiæ &*

riæ & loco appropriato, intercedente debito tempore frutices Corallorum producit & coagmentat; eo modo ut à singulari Sulphuris dispositione, vel rubedinem vel nigredinem vel albedinem; (corallium enim & album & nigrum, Antipathes dictum, reperitur) à materiæ & loci qualitate, secundum quam quævis aliæ maris plantæ, cacuminatæ, nitrosq; turgentes, fruticis vel in aqua petrefacti, vel ad aëris demum tactum petrefieri incipientis figuram assequātur.

Dixi in maris profundo; In eo nihil recedens à Dioscoride. Cujus nempe hæc non minima causa, quod ejus loci propter abyssum, internosq; recessus intensissimum frigus. Ut autem ex omnibus elementis entitas quædam frigida, & ex ea coagulationes; Ita ex illa frigidissima maris entitate, quâ nimirum gluten prædictum quod quidem ex maris digestione sua natura sedimentum inibi constituit, spiritu salis concentrato, magis q; cogitur ac coagmentatur, non minus etiam Coralli generantur, cujus rei species quodammodo videre est in Aluminibus Entalii, vitriolo, tàm in natura, quàm quum artificis manu tractantur, quamvis in Corallis natura impensè majores fecerit progressus. Hinc etiam Paracelsus lib. 2. param. Corallia frigidum coagulatum appellat.

Secundò accedit, quod agitationes & motus

in Ma-

in Maris profundo vel prorsus desinant, vel multo languidiores sint, quàm in alto vel medio ejus corpore, qui etiam status concretioni plurimum salutaris. Motus enim affert rarefactionem, quia partes differt, inde aquam motam in glaciem cogi non videmus sed quietam, sic teste Gesnero lib. 4. de ortu & causis subterran: quidam fontes, rivuli, & lacus res in lapides vertendi vim habent; succus tamen is (cujus causa illud perficitur) cum cietur, & motu agitatur non facilè compingitur, & coagmentatur, nisi admodum crassus fuerit; sed simul ac in foramina ligni aut alterius rei receptus ac dispersus quievit frigore cogitur & concrescit, atq; eas res simul mutat in lapides. Guttæ quoq; fontis Gothici prope cursus impetum sparsæ fusæq; super terram, quia moveri & agitari desinunt, ab ambiente aere densantur atq; lapidescunt.

Non minus Vicinia terræ quæ in quovis maris recessu ejus fundamentum est, huic coagulationi plurimum ministrat. Per totam naturam enim simile ad simile colligitur; ita gluten illud terrestre naturali motu ad terram inclinat, & ut humidi & frigidi beneficio congregatum est, segregatum calore (sive solis illum, sive proprii maris calorem intelligas, de quo Piccolomineus lib. Meteor. 6. 20. a quo scilicet ejusq; calidis

balitibus æstus maris) ita sicco, terrestri temperatur, & juxta illud paradoxum: frigidum humidum cum sicco frigido (à quo tamen non calidum penitus excluditur) omnium concrescentium vinculum, ad coagmentationem aptius redditur. Insuper caules & ramuli exiliores herbarum maritimarum adhæsioni materiæ corallifera occasionem præbent, in quorum corpus etiam illa ut plurimum se induit, illosq; tandem penitus simul in Corallos convertit. Cujus rei indicio est, quod quidam lithodendri hujus ramuli cavernosi, nonnunquam etiam virgulis aut juncis intexti. Deniq; per totam naturalium historiam liquidò patet: Maximas subinde elementorum & elementalium contingere mutationes & generationes, circa finitimas eorundem regiones.

Verùm in sequentibus, quando Dioscorides, cunq; illo plures alii scribunt: Corallium maris plantam, intra aquas esse mollem, durariq; dum profundo exerabitur ὑπὸ τῦ περιεχυμένυ ἡμῖν ἀέρ@, à circumfuso nobis aere, velut candens ferrum aqua mersum temperatur ac solidescit, id à naturâ & experientia est alienum. Ita enim cum Corallorum generatione comparatum revera est, uti oculis videre est, non ut auribus ali-

aliquando percipitur. Jam non solùm visum mihi, sed & antea ab oculatis testibus auditum: Corallos revera duritie dotatas è mari extrahi, sive in fundo radicibus colligati duritiem habuerint, sive ab ipsis avulsi, interea scilicet, dum in Aqua versus superficiem elati fuerint, eandem contraxerint. At verò rationi nullo modo consentaneum easdem causas, cum iisdem circumstantiis, & quæcunq; demum ad effectum concurrere possunt, nulla majoritatis aut impetuositatis ratione ullibi adparente, alicubi minutissimo temporis spacio, imò quasi ad ictum oculi, effectum reddere id, quod ne longissimo illo, ad aliquot annos sese extendente, aliàs ab iisdem perfici anteà potuerit. Si enim mare tùm causa, illud idem interea permanet, dum extrahuntur; si frigus, major ratio quod duritiem nacti fuerint in fundo; si quid aliud, jam ante dictum, nihil facilè compingi ac coagmentari, in motu quo cietur & agitatur, nisi admodum crassum extiterit, quod de Corallis si affirmatur, ratio danda, quare ob illam crassitiem non in fundo, diutina illa naturæ sollertia potuerint indurari: Hoc enim experientia & natura comparatum est, ut omne agens, dum in termino est, dum firmum est, fortius & efficacius agat, quam dum in transitu est, & motu.

Aiis

Ais multa dum matri adhærent mollia, vel lenta, veluti cornua, ossa, & ex succis lapidescentibus in terra, lapides illos osseos, quorum mehercle stupendum in vicinia exemplum præbet Caverna illa non procul ab Elbingeroda, Beaumannshöhl *incolis dicta; Item ova Gallinarum, quæ Libavius in emittendo molli membrana obducta refert, refrigerata verò ad aërem obrigescere; At à matre segregata duritiem adipisci. Primò dispar omninò ratio est, ejus, quod citò & veluti in instanti committitur, ab eo, quod non nisi sensim & sensim, mutata scilicet vel nutritionis, vel aëris vel loci excipientis, vel denique alia atq; alia rerum intervenientium, diuturna conditione; ob quas causas non minus me sciente contingit, herbas & arbores quoq; varias non solùm qualitatum & exterioris formæ, sed & speciei mutationes subire.* De quo prolixè *Lemnius 1. de occult. naturæ mirac. c. 17.*

Reliqua de ossibus, cornubus & ovis partim falsa sunt. (Invenio enim cum Marsilio occisâ Gallinâ, intus antequam adhuc calor expirârit, ovum durum, imò à viva gallina illud naturaliter exclusum, dum corpus aliud durum, vel levissimè tangendo frangitur, nativam duritiem satis probat) partim ἀπροσδιόνυσα *& à scopo aliena. Cornua enim & ossa mollia*

ali-

aliquando, aliquando dura, sed à termino à quo ad terminum ad quem, à priori ad posterius nulla interest mutatio momentanea, neq; antequam aërem passa, nec postquam aerem passa, quæ omnia si ad rem dicta fuissent, vera esse oporteret.

Accedit uberior ratio ad munimentum jam facti judicii; Quod si enim in aere duntaxat Corallorum concretio, ab aere & ejus siccitate procul dubio ejus concretionis causa. Iam quæ à sicco coagulantur, ab humido resolvuntur.

Corallia verò non ab humido, quatenus illud tale sed ab igne & quæ ejus naturæ sunt, resolvuntur. Denuò etiam mollirentur ab aqua marina, vel ad minimum quocunq; modo emolliti in eo statu retinerentur, non secus ac in sale simplici Nitro luto & aliis videre est. Id quod Experientiæ evidenter contradicit. Liquescunt enim ab igne & in aqua iterum acquirunt duritiem.

Deniq; non video, quomodo in consveta forma conspicerentur Corallia, si mollia cum impetu ita evellerentur. Dato enim eo, quod instar plantarum extraherentur, danda etiam nihilminus essent necessaria extractionis accidentia nimirum varia illa variorum flexuum, contorsionum ac convolutionum forma, cum tamen quod figuram spectat, nunquam non illâ æqualiter in altum erectâ exhibeantur? Cer-

Certum itaq; est ut quidem antiquam & vulgarem ita tamen erroneam illam opinionem esse: quod intra mare molles sint coralli; quodq; non nisi aëre tacto tanquam Medusæ conspecti capite obrigescant. Quin potius ita se res habet: Cum Coralli more plantarum sive per introsusceptionem sive superadditionem succi lapidescentis crescant aut grandescant; adeoq; in principio vel medio incremento, succi ipsius ubertate nondum ultimam formam adepti reverti sint, ubi verò finem & perfectionem nacti fuerint, is ipse succus cum tota Corallorum substantia duritiem acquisierit; modò & ut plurimum Coralli penitus soliði in & extra mare inveniuntur; modò verò sed rarò aliqua ex parte molliusculum quid intus medullæ ossium ferè analogum adhæret, (proxima scilicet eorum materia) quod in & extra aquas vel per se paulò post in corallorum consistentiam abit, vel ubi super tapidem, lignum, ferrum aut simile quid ceciderit. Hac de generatione Corallorum ὡσαυτως ἐν παρέργῳ. jam proprie ad Tincturam eorundem.

Vere & utiliter Theophrastus passim: Multum interesse non solùm rerum virtutes, *sed & virtutum processus intelligere; quippe qui æque ac illæ a Natura ipsis sanitatis conservandæ & restituendæ ergo dati & concessi.*

Quidni ergo remis velisq; in id annitamur,

ut

ut corallorum à nemine non pleno ore hactenus deprædicatorum genuinam præparationem assequamur? Eandem cum ipso plerique tribuunt Tincturæ, quam, sensu medico, verum ipsamet esse corallia, quod verò extra ipsam detur, pro rejectamento habendum; illam ipsam enim corpus quasi Corallorum Spirituale esse, quo in omnes eorum virtutes pleno consp irent. Non aliter ac in Moscho demto odore nihil est præterquam cadaver; ita Corallorum Tincturam esse totum formale ipsorum, quo habito, cætera sua quoque deque habenda.

Quâ arte verò & quomodo prædictam Tincturam comparemus hic Delio natatore opus.

Quidam succo Limonum vel Berberum viam parent; sed eo ipso insci in Magisterium, quamvis non extra præclarum in Medicina usum, non in Tincturam incidunt.

Quidam cum dimidia parte succini mixta Corallia per Retortam destillant; sed rubedo inde emanans obscura nimis, non Corallorum est, sed succini. Erubescant ergo qui scribunt succinum esse Tincturæ Magnetem.

Alii cum Vitriolo destillant rubrum oleum sperantes, quam pro Tinctura essent accepturi. Verum ut ut Corallia rubedine ita exuantur quæ etiam aliquando visa, ac si realiter in vas destillatorium, albis relictis corallis, fuisset translata;

frustrà

frustrà tamen in eo etiam laborant, dum illa ipsa in excipulum nunquam porrigetur, & tinctura si ulla ascendat, non tamen nisi destructo corpore detur, quod à vera Tinctura alienum docente Paracelso de Caduc. paragr. 4.

Quæ beneficio pumicis extrahitur multorum animos hactenus detinuit, & scio illam ab amplissima quadam schola approbatam, cui ipsemet quoq; fidem propterea habui. Donec tandem rem ipsam αὐτοχείρως aggrediendo, expertus fuerim: quod prima vice circulari igne ad aliquot dies calcinata Corallia rubedinem quidem amiserint; pumex verò ejus minus particeps factus sit; altera vice repressiori igne ad aliquot horas tantùm adhibito, primum, rubescere cæpisse pumicem, coralliis interea ferè nigricantibus, postmodum nihilomagis tincto pumice, corallia penitus albo colore fuisse suffusos. Qui utrobiq; labor propterea mere illusorius, quod ex una parte remissior rubedo in subjecto nimis quanto indigna extractione; ex altera parte mota suspicio, pumicem totius Astralis tincturæ verè non esse capacem, nec verum artificium, quo fixus corallorum color ex potentia in actum deoriè producatur, ad quod ipsum tamen principaliter eâdem actione respicitur.

Aliàs enim quantò Corallia magis rubedine exuerentur, tanto magis, (ad minimum) ipsa

in

in pumicem deponeretur, quod Experientiæ contrarium. Ne dicam ignem istum calcinatorium, naturale corallorum temperamentum frangere, proprietatesq; Specificas & Tincturam verè Astralem deprædari. Siquidem à prædatoria hac ignis facultate ne Metalla quidem solidiora Corallis tuta, id quod etiam probat Magnes qui calcinatus virtutem attractoriam omninò deperdit, nec succinum ustum vim trahendi paleas nec colorem retinebit, quod tamen cum conchis & cochleis Corallis plurimùm affine. Breviter nisi error fuerit in dispositione materiæ quod fortè contra Libavii sententiam recentia adhibuerim (cui tamen parum tribuo) aut prædictus processus omninò seductorius est, aut gradus quidam calcinationis indeterminabilis fingendus.

Corallia min9 recētia tantum calcinationem cū pumice merētur

Ultra quem citraq; nequit consistere rectum.

Hoc ergò cum non omnibus daretur, & potius casu quam arte obtineri posset; plurimi etiam absq; corrosivo (quidni etiam absq; igne, qui corrosivorum ipso actu potentissimum? (cum Turqueto Tincturam elicitam velint, laborandum sedulò, ut istiusmodi menstrua inveniantur, quæ sub mediocri acrimonia austeritate quadam prædita sint, qua quidem partem aliquam Corallorum solvendo aggrediantur, tenuissimam nempe in qua Tinctura sive Essentia

 hæret,

hæret, cumq; ea Tincturam specificam apprehendant, figant, fixamq; servata dispositione, (cum Angelo Sala enim hic facio: Tincturam Corallorum sinceram in seipsâ subsistentem non dari) de subjecto in subjectum traducant adeoq; actualem Tincturam cincilient, non verò quæ corrodant, aut corallis omninò nihil detrahant. Id quod in Melle, in ligno Quercino, deniq; in sorbo sylvestri abundantiùs reperi quam forsitan alii in quovis alio. Sapienti satis. Hic enim lampada currens trado.

TINCTURA SMARAGDI.

Corallorum Tinctura manum præbuit illi etiam, quæ ex Smaragdo à quibusdam magno cum præconio extrahitur. Ea ita passim describitur: ℞. Urinam puerorum vinipotarum recentem, destilla per alembicum in B. M. idq; cohobando repete, & prodibit spiritus cum suo phlegmate mistus; hujus sufficientem quantitatem fundo super Smaragdi pulverem, & cærulea Tinctura extrahetur. Iterum extrahe superfusa alia urinâ destillatâ, & demum abstracto per destillationem menstruo reduc in pulverem grysеum, quem de novo cum spiritu Vini extrahe in summam viriditatem. Spiritu Vini deniq; ablato ad aliqualem consistentiam, relinquitur Essentia Smaragdi in fundo. Cujus dosis

dosis gutt. 6. 7. 8. Dysenteriæ & fluxibus alvi quibuscunq; mirificè utilis, nec non cordis affectibus, palpitationi, Melancholiæ &c. medicina præsentissima &c.

Si inventis addere facile, addam pauca: Ut meritò punctum fert Aphorismus Salæ?

De lapidibus preciosis non posse separari *tincturam, liquorem, aut sal; sed ea tantùm esse resolutiones Salium externorum; ita nec hæc Smaragdi Tinctura, pura, simplex, & propria omninò æstimanda. Quin imò maxima ejus pars sali volatili urinæ accepta referenda. Id quod vel inde satis probatur, quod urina simpliciter destillata nullum colorem, etiamsi integrum annum cum ipsa relinquatur in digestione, eliciat; sed tum demum spatio unius diei id muneris absolvat, quando sale volatili suo exacerbata superinfundatur.*

Quod item remota aqua urinæ, restitante tamen prædicto sale cum pulvere extracto, spiritus Vini officium suum in extrahendo Tincturam citissimè obeat; illo ipso verò sale ablato seu ademto per edulcorationem, otiosus pentus subsistat. Quod insuper de colore viridi in grandiusculis partibus Smaragdo aut nihil aut parum decedat. Deniq; quod alijs lapidibus aut corporibus per se eodem colore minus præditis, urina vel Sal ammoniacum rite admixtum, eundem

tamen colorem afferat. Exemplum sit aquæ rosaceæ, aqua in sal ammonius solutus, cujus potissima ac potentissima pars sal urinæ volatile est, ea affusa corallii rubri, qui tamen nullum præterquam rubrum colorem obtinent, cæruleum impensè extrahit; Is autem sub se complectitur viridem. Sic Spiritus Urinæ à phlegmate liberatus, purgatusq; rite, ex argento pretiosum illum colorem cæruleum ultramarinum dictum prolicit, cum tamen nemo non causam videat dubitandi an Tinctura illa Eunæ genuina sit an vero ab urina.

Uno verbo; Tinctura hæc Smaragdi, ut ut pleno ore decantata, vera & simplex, (atq; adeò astrum sui cœli specificum & proprium) non est, sed maximam partem è sale urinæ adventitia, quod ipsum sal mirificam colorum varietatem potentia continet, secundum quam ad variam subjectæ materiæ διάθεσιν modò hunc modò alium, frequentissimè tamen viridem aut cæruleum colorem exhibet.

Ideoq; magis Elixiris quam Tincturæ vel Essentiæ nomen meretur, quippe quod medicina è pluribus sit composita.

Porrò cum duplex in Smaragdo insit Tinctura, velut etiam in Corallis, Volatica seu spiritualis una, in tenuissimis & vix perceptibilibus particulis hærens, facilè quidem trahentibus

bus morem gerens, sed sub incerta & inconstanti formâ. Non enim in constanti corpore subsistit; Altera fixa, quæ per totum corpus radicitus diffusa, nec eò usq; exaltata; Hæc ipsa trahens menstruum non sequitur, nisi particulatim & subjectivè, id est, quatenus & quousq; compages corporis simul solvitur, adeò ut ejus nihil quicquam secedat, nisi & aliquid corporis dissolutum fuerit. Id quod non solùm diminutio ponderis ipsius Smaragdi peracto opere, sed & sedimentum abstracto urinæ spiritu, corporale commonstrat.

Ne ideoq; hic laterem lavare videaris, menstruum salæ urinæ prægnantißimum adhiberi necesse est. (quamvis hoc per seipsum determinatis corporibus unitum aut conjunctum talem colorem potiùs sit oculis offundere) At sic communi illo more & modo præparatum urinoso & sulphureo fœtore tàm fragrabit, ac vix urina in matulis putrefacta, quo eodem fœtore etiam Tincturam sine dubio inficeret, res Chymico Medico prorsus indigna.

Ideoq; non solùm urinam oportebit destillare ut aquâ, sed eò modò, ut & sale volatili, eoq; ab omni fœtore correcto inde potiaris. Alioquin enim non cassa nuce emerem tanti pretii Tincturam. Quod ut rectè fiat.

℞. Urinam Oenopotæ pueri. Destilla per

alembicum in ferventi B. denuò cohobando super fæces proprias destilla, & prodibit ultimò sal volatile urinæ instar nivis seu pruinæ in alembicum, quod collige. Super hoc sal funde Spiritum Vini correctum, & eundè ab eodem leni calore evoca, qui si semper recens adjectus & per destillationem ablatus fuerit, demum omnem ejus auffert fœtorem, eidem vice versa gratum odorem conciliando. Hoc phlegmati vel etiam Aquæ Rosarum commistum pro menstruo adhibeatur.

Quod si etiam sal commune cum ipso Sale Urinæ sublimetur, omnis terrestreitas, à qua aliàs etiam sylvestris color, cum ipso fœtore tolleretur. Nec dubito sal ammoniacum depuratum benè, eandem operam præstare posse.

SECTIO III.

De EXTRACTIS.

ANtequam calamum hortemur ad Extracta, de menstruis illis inservientibus pauca, & vel perfunctoriè tantùm.

Hæc ergò menstruorum undiq; conditio est, unde scilicet, quæ in quoq; casu conveniant, exisli-

æstimemus: Quod unumquodq; debeat esse solvens, nec sine necessitate corrodens; extrahēs, nō essentiā vitians, corrigens, nihilq; coinquinans.

Hoc sensu inter omnia palmam offerrem, dummodo haberetur, Universali illo philosophorum menstruo, *valut palmario, quod omnia metalla ac lapides ab impuri puncti quaternarii coagulationis vinculo philosophice & naturaliter liberet; quod omnium specierum animas, tincturas essentias & facultates evocet, & suas illis recriprocè participet vires, non tamen inimicas; sed cuilibet analogas & appropriatas, unde & illorum operationes augeat, & impensè prosperet; quod disrumpat solidissima Auri & Argenti membra, & teneros Rosarum flores consimili attritu, eodemq; planè artificio. Quid enim plura in Artibus, ubi æquè commodè, imò longè commodius pauca sufficiunt?*

Verùm hac de realiter philosophari mihi datum non est, & sentire, quàm quòd vel ambitionibus & factionibus exercitis conjurationibus aliorsum aliis distrahentibus Sapientiâ & Φιλομαθείᾳ, quæ in medio sunt nimis lacerata, non omnia κατὰ τὸ λεγόμενον omnibus, etiamsi in Naturæ gremio foverentur, contingant; sed vel utilissima καὶ τὰ πεφῆσια turpiter abscondantur. Turpiter inquam & impiè. Sapientum enim finis, teste Scaligero, Sapientiæ com-

Φιλοσοφίας de Universali menstruo.

municatio est; & qui scientiam rei utilis habet, eam non confert in commune, secundum Paulum 1. ad Cor. 14. nec DEO placet, nec ab hominibus sapientibus commendatur; Vel quòd universale hujusmodi menstruum in rerum natura actu & realiter non magis, quàm τὸ ζῶον τὸ καθόλου, τὸ ἢ οὐδὲν ὄφιν, teste Aristotele 1. de anima cap. 1. ἢ ὕστερον, offendatur. Sive enim ipsius menstrui, sive objecti menstruo illo tractandi naturam accuratiùs mentis oculis intuearis, argumentum nullum est, quò ad credendum hoc impellaris. Neq; etiam tam universaliter finceri tractus, quo omnium rerum vires in libertatem adsertæ fuerint, absq; ulla mutationis impressa nota, testimonium perhiberi ab ullo cum veritate potest.

Imò contradictio potius est in adjecto, & σιδηρόξυλον planè ἀσυζυγὸν, Menstruum universale tanto studio prædicare. Si enim menstruum est, utiq; particulare est, quia artificis aliquod instrumentum est, quod virtute sibi communicatâ nempe per directionem & determinationem Chymici ad actionem elevatur, nec extra usum menstrui rationem habet, sed materiæ duntaxat ad menstruum huic illive usui pro Artificis ingenio parandum accommodandumve aptæ. Quemadmodum ergò Chymicis sapientia nunquam cœlitus demissa est talis, quæ omnium

rerum

terum solvendarum mistiones, temperamenta gradus & ἰδιοσυγκρασίας ad unguem perspiciat, sed ea de re magna & varia ad hunc usq; diem ut majores nostros latitavêre, ita nos indigniores adhuc latent, quæ vel omnis posteritas, si quæ futura est, nisi divinitus adjuta, nullis temporibus eruet; Ita sanè ex lubrica hac artificis directione non nisi particularem fieri menstrui κρῆσιν nemo, arbitror, inficiabitur.

Deinde num Quintæ essentiæ (cujus meritò tamen omnem paginam absolvi hic arbitrantur) ut formarum differentium numerus innumerabilis, ἄλλῳ enim εἴδει, ἄλλη ὕλη, ita complures imò innumerabiles ordines sunt, adeò ut quæ illarum uni naturalis est (quamvis omnes origine cœlestes) continuò omnibus æquè naturalis minimè sit, & amica? Et num si vinculum coagulationis liberare debet, eo ipso totius compositi harmonia & ordo, & omnes inde dependentes facultates turbabuntur & pessum abibunt, ad quas, principio scilicet illarum dissoluto, nulla neq; menstrui neq; Medici dirigentis obstetricatio, ut recolligantur, quicquam poterit? Quo certè argumento nemo in Succino vel Magnete exemplum dedit, quod Essentiæ illorum extractæ æquè paleas & ferrum traxerint, ac Magnes & succinum integrum.

Si objectum menstruo illo tractandum respicias, non solum Plantarum quod Theophrastus libri de plantis author, agnovit, sed & omnium rerum sublunarium Natura verè πολύχρος est; adeoq; impossibile, ut illa simpliciter uni hac in parte amica subditaq; compareat; quin potius, ad decantatissimum illud philosophorum axioma: Receptivum non recipere per modum imprimentis, sed per modum receptivitatis; idem qualecunq; diversis diversum sit speciebus, eodem modo, quo Scaliger subtilitatum Magister, idem movens eâdem vi vario motu diversa movere immotâ ratione dictitat. Hinc fit, ut quod alicubi acerrimum, imò Corrosivum se penitus sistit, alii vix levem mordicationem inferat, ne dicam aliquando dulcissimum præbeat alimentum; nec idem Calidum æquè calidum sit Salamandræ & Testitudini, aut pulveri Tormentario & Aquæ &c.

Quam propter anomaliam corporum Theophrastus de V. Essentia perspicuè docet: etiamsi è Metallis Quinta Essentia, & quidem cum corrosivis in apricum produci possit; longè tamen abesse hoc à corporibus sensitivis, quæ Essentiam seu spiritum Vitæ absq; γενρῶσ aut destructione non dimittant.

So wir möchten das Leben des Hertzens *in Spiritum* oder *Quintam Essentiam* ohne alle Zerstörung heraus ziehen / wie uns möglich

an den vnempfindlichē/wolte wir vngezweifselt ohne einen Tod/ ohne Kranckheit leben.

Ideoq; cum Menstruum simpliciter universale vix, ac ne vix quidem, nisi Logicè, detur; præmisso duntaxat generali aliquo in certo respectu sic dicto, ordine deinceps ad diversa genera instituto, aliis multis, exemplo illis qui non nisi verbis magni crepi sunt, in opere vero nihil aut parùm pollent, doctiorum, locum minimè denegabimus.

Quod ideoq; nos generale mēstruum appellamus, Quinta Essentia *meracia est, vel simplex vel Alcolisata, [quo etiam Sulphur cœleste Orionium, de quo suprà, pertinet] rotationis circulo in tantam simplicitatem redacta, quantum Naturæ & Arti possibile est, adeoq; proximè accedens ad naturam ætheream. Hanc enim Essentias, facultatesq; rerum omnium in genere, sartas tectasq; extrahere, ubi inprimis prævia καθαρσία accesserit, nullus dubito.*

Siquidem nec Auro, ut ut firmissima compage stabilito, ab ea pax est, dummodo prius philosophica calcinatione solutioni susceptivum, & velut impalpabile efficiatur.

Quod ordines rerum ad quos menstrua seorsim pertinet, tangit; Lapidum genera maximè appropriata sunt: Crollii Acetum radicatum, penoti Acetum Hydromelitis, Spiritus Vitrioli philosophicus, Acetum destillatum, Spiritus Guajaci rectificatus &c. Lapidū mēstrua.

In

Mineraliũ menstrua.

In genere Mineralium & Metallorum meritò laudantur: Aquæ Mercuriales, Aquæ Philosophicæ è Nitro, Vitriolo Sale; Aceta, Lixivia, Spiritus Vini Alcolisatus, nec non Olea interdum aromatica, interveniente hostili Aquæ fortis accessu exasperata, ut in Auro potabili Thurnheuseri Huseri & aliorum.

Aurum potabile Thurnheuseri.

Vegetabilium mẽstrua.

In vegetabilibus deniq; primatum obtinet: Spiritus Vini, Ros majalis destillatus, Aqua pluvialis aliquoties destillata, Aqua Tartarisata, Aqua Theriacalis. Aqua pomorum redolentium & multorum simplicium. Prout autem alia aliorum, modò ad hunc, modò ad alium usum Symbola magis ferunt; ita varia singulorum electio est, varia eorundem rejectio, secundum quod ad Artificis mentem scopi consequendi causa vel optimè congruunt, vel minimè congruunt; Instrumenta enim suo fine propriè definiuntur. *Sic ad purgantis facultatis è vegetabilibus extrahendæ rationem universali velut convenientia quadrat.* AQUA pluvialis sexies (*singula vice ad certam mensuram*) destillata; *Aqua item Tartarisata, de quo suprà. Verùm interea haud disconvenit specialiter: Aqua pomorum redolentium, Aqua Fragorum, paucis olei Tartari guttis exasperatæ ad Catharcticum è foliis Senæ præparatum; Sic Aqua Cinnamomi Agarico dicata est, Endiviæ Rhabarbaro.*

ro. *Quando è Bagridio virtutes quærimus, in cæteris picis instar lentore corripitur, solum menstruum Cydoniorum aut Spiritus Vini convenit. Pariter Saccharum non Spiritus Vini solvit, sed is ipse acetosatus primum, vel Rhodostagma. Tinctura cærulea è ligno nephritico Aquis felicius obedit, quàm Spiritui Vini. Econtra is præstantior est ad Santalum &c. Oleum Amygdalarum melius ad Tincturam è Radicibus Anchusæ, quàm Aquæ simplices vel destillatæ. Deniq; etiam Spiritus Terebinthinæ parum proliciet ex Croco, Myrrha & Aloë aliisve rebus combinationibus, nisi calcinatis & digestu, ubi tamen Spiritus Salis, Vini, Sulphuris, ad votum operantur.*

Quæ singula (plura brevitatis causa retensere nolo) αὐτοχείρως sæpius expertus sum. Specificata tamen specificis ubiq; associanda, & quæ Cephalica, cephalicis inserviant; quæ hysterica, hystericis, & sic in reliquis.

In genere etiam hoc notandum venit: quoniam menstrua quædam Sulphurea magis; quædam Mercurialia; quædam Salina: Suo quæq; generi analogo maximè esse dicata. Propterea Diaphoreticorum & confortantium extrahendis viribus convenientissimus est Spiritus Vini ut in Camphora, Croco, Benzoin, Santalo, Opio, Theriaca, Gvajaco Sassafras &c. quorum vapidas Sulphureorum menstrua.

pidas partes potissimum cupimus; Non æquè in purgantibus, quibusdam Sulphuream partem (Natura enim sua & appetit & vorat) petit, vim purgantem in Sale volatili sitam vel non extrahit optatò, vel, dum iterum destillatur, simul abripiendo infringit. Adeò enim Diagridium, ut cætera taceam, viribus fractum est, postquam spiritu Vini facta inde extractio est, ut per se ad scrupulum integrum vix granis sex octove, Diagridii seplasiorum æquivaleat.

Spiritus Vini purgantem vim frangit.

Sic Mechoacæ in vino exhibita substantia tantùm abest, ut non vitiata sit, ut vix drachmam semis ipsius in Morsulis ex uno vel altero duntaxat Diagridii granulo simul confectis alvum pluries dejecisse, quàm drachmas duas Mechoacæ cum vino datas, perspexerim.

Dosin Colocynthidos Mesues esse ait, à granis sex usq; ad decem. Si verò dupla Spiritus Vini infusione secundò ejus Extractum concilietur, adeò mitescit illud, ut vix duplo pondere assũtum ad moderate purgandum sufficiat, & hinc Diagridii aliquot granis pro stimulo opꝰ habeat.

Sic Sulphur & quæ ejus naturæ sunt, oleo solvuntur, quam tamen Aqua fortis illud solvere nequeat. Ut ut etiam Spiritus Vini substantias Sulphureas, lignosas & resinosas dissolvit: Sal tamen & saccharũ ejꝰ potestati sunt exẽpta &c.

Quorum virtus Mercurialis est, iis extrahen

dis

dis Aquæ & Liquores stillatitii descensorii commodissimè inserviunt. Mercurialium menstrua.

Hoc respectu Oleum Tartari vel sal ipsius Mercuriale ad guttas vel grana duntaxat quatuor vel sex menstruis liquoribus indita, egregiè infusionum terminos accelerant. Idem sperandum esse ab Aqua Tartarisata supra dictum est. Infusiones sesquiplasiorū.

Id quod æquè pharmacopæis illud ignorantibus, quàm ægris ignorantium manibus se committentibus; his molestias expectationes, & hinc sæpè damnum creando; illis labores & sumtus invanum multiplicando, plurimum incommodi hactenus peperit. Sic inter Gummata quæ aqueæ sunt naturæ, ut: Gummi Arabicum, prunorum, Cerasorū, aquâ commodissimè solvuntur, nō oleo aut quæ cōtrariæ sunt naturæ.

Salina quorum virtus est, uti oculi Cancri, testæ ovorum, Limacum, perlæ, Coralli, Rubini, Hyacinthi, Smaragdi, Crystalli &c. menstrua requirunt acida, nempe: acetum Vini, vel Hydromelitis vinosi, alcolisatum, mellitum, Succum Limoniorum, Berberorum, urinam, Spiritum balsamicum salis & sulphuris naturæ, spiritum Vitrioli &c. Salinorū menstrua.

A quibus dum statim eorum dissolvens separare velis (quod elegans mysterium est) exemplo Quercetani in septem Magisteriorum præparatione, operâ cujusdam Salis vegetabilis Sal vegetabile.

(*id a-*

(id aliud non est, quam liquor seu sal Tartari dissolutum) ad aliquot guttulas superinjiciendi, statim videbis Magisteria ipsa vasis fundum petere, & postea usui, absq; scilicet Salis Ammoniaci acidi & vitriolati (quod aliàs per exhalationem si fieret, relinqueretur) conjunctione valdè commodè inservire. Sic Ammoniacum, sagapenum, Galbanum & id genus alia, quævis solventia facilè respuunt, nisi cum Spiritibus salinis, cum acetoso spiritu in ipso aceto contento solutionem instituas.

Copia menstruorum.

Deniq; operæ pretium quoq; est scire: quâ copia menstruum superfundatur, ut ne deficiendo in fecibus optima pars relinquatur; excedendo, citra necessitatem sumtus crescant, aliaq; & præparationis & nauseæ incommoda inde sequantur. Non enim facultas recipitur secundum magnitudinem subjecti; sed secundum modum receptivitatis in ipso recipiente. Hinc velut Spiritus Salis, Nitri, Vitrioli &c. Auro, Argento & Antimonio superfusi non omne corpus ipsorum in qualibet quantitate solvunt; Quinpotius illa reaffusione novi menstrui opus habent; primum enim saturatum jam ab actione cessat sua, quæ nimirum in terminos ut loquuntur Philosophi, versatur; ita etiam in vegetabilium aliorumq; extractionibus quantitas menstruorum recte dimentienda est.

Qua

Quo argumento haud absurdè Beguinus asserere videtur: duas Senæ drachmas, quatuor Aquæ unciis infusas, ad purgandum æquè validas esse quam si quatuor drachmæ totidem unciis duntaxat committerentur. Unde quoq; haud obscurè colligere est: errorem minimè levem esse, licet Crollio, aliisq; magnis Authoribus familiaris sit: menstrua *tincturis aromatum onerata, speciebus ad extrahendum demum superfundere. Quæ non annotare hoc in loco velut prolegomena, quum ad Extracta felicius præparanda, omninò necessaria visa sunt, non potui.*

Paradoxon Beguini.

Error Crollii, & aliorū

NEPENTHES SIVE LAUDANUM OPIATUM.

℞. *Opii ad Quercetani mentem super laminam ferream exiccando præparati & correcti. q. v.*
Extrahe aceto stillatitio Essentiam ipsius.
Ad singulas hujus uncias adde.
Tincturæ Croci ut suprà præparatæ.
Pulveris Corallorum Vitriolatorum ana unciam semis,
Ambræ gryseæ grana xv.
Ambram terendo primùm cum Corallis, postea cum reliquis ad lentum ignem miscendo fiat Laudanum Opiatum.

Simplex quidem præparatio est; Sed & Natura simplicitatis studiosa; & multæ in hujus medicamenti compositione à Crollio aliisq; consarcinantur, quæ tamen ut exitiosa partim, partim supervacanea à Theophrasto in Specifico anodyno, à Quercetano in pharmac. rest. à VVirtzio & aliis penitus omittuntur. Quare enim innumera ad corrigēdum Opium hinc inde colligantur, cum occulta vis illius, partibus noxiis remotis, correctione nulla egeat?

Inutilis mistio cum simplicibus occultarū qualitatum.

Laudanum hoc, ut & illud è Vitrioli Sulphure Narcotico, quod à Reverendo & clarissimo Beguino habeo (sunt enim Laudana remedia generalia, & pluribus gravissimis affectibus quibuscunq; corporis nostri partibus inhærentibus accommodata) quomodo specificis extractis mixta, modo hysterica, modo antepileptica, modo hæmoptoyca, modo alexipyreta &c. fiant; reticere hoc in loco, vel medio in sermone cum sapientibus lubentius volui, quam ad Platonis sententiam cuivis vulgo artem credendo, ridiculam facere philosophiam; Interea lectori, ut spero, satisfacturus, quod prædictam descriptionem Angelo Salæ etiam familiarem, hoc in loco, ut perspicuè, ita candidè, enarraverim.

Laudanum hysterico Antepileptico Alexipyreton.

Laudabile hoc est medicamentum, quod plane suo respondeat, si Laudanum dicas.

εὐρε-

εὕρεμα πρὸς πάσας ὀδύνας. *Omnium dolorum mitigativum, ardorum consumtivum, quietis conciliativum, fluxionum restrictivum. Cujus laudibus tamen ἐν τῷ γένει, ut me abdicam, quod Theophrastus de Magnete pronunciavit, hoc ipsum ego de Laudano verius propono:*

Mich deucht kein edler Schatz seyn in der Artzney / denn eine Kranckheit behalten in jhrem *centro*, daß sie auß denselben nicht weiche / vnd daß darnach der Artzt geschickt sey / vnd sie in jhrem *centro digerire, maturire*, in jhr vollkommen Wesen. So daß geschicht / mag die Kranckheit außgehen natürlich vnd nicht vnnatürlich / gut oder böse.

Inprimis autem, pro ut mihi se præstitit, adprimè, imò ac vix aliud quid in omni auxiliorum materia, confert:

In Catarrho, & tussi sicca tenui; licet illa epidemia fuerit, aut maligna, vulgo vocant, den Ziepff oder Schafhusten / *quæ anno 1615. & 19 forte ex præcedentis anni nimis humida constitutione, totam Thuringiam, ne dicam alias etiam nationes pervagabatur.*

In profluviis alvi, sive ex hypercatharsi.

In Tenesmo.

In phtysi.

Ubi notandum illud de Trochiſcis ad univerſas paſſiones Oribaſii. Conſtabant enim ex Opio, Mandragora, Iusquiamo velut baſi: Prodeſt, inquit, ad pthyſicos; in prima potione incidit frigus, in ſecunda incidit febrem; tertia potione tamdiu ſudat, donec incidat omnem typum. Ideoq; pthyſicos Crollius diu eo ipſo foveri poſſe dicit. Idq; vel facultate fluxionum conſtrictivâ facit, quibus pthyſici plerunq; obnoxii; vel frigiditate cum humida quadam tenacitate conjuncta, (modo vera quorundam de Opii temperamento ſententia) quâ nimirum & Rhaſes & Avicennas ad impinguanda corpora, papaver, hyoſcyamum & alia impensè refrigerantia laudat; & Lucretius cicutas capris impingvefcendis adjudicat; ſive proprietate occulta, qua ad pinguefaciendum à Dioſcoride & Avicenna proponitur Sarcocolla, à Mercuriali ſemen Cannabinum &c.

In affectibus dolorificis: Iliaca, Colica, Podagra, Caduco Matricis &c. in quibus ſingulis fructus ipſius tantò major, quanto cum ſpecificis aliis felicior ejus coadunatio.

Denig; in febribus intermittentibus, Quotidiana, Tertiana & Quartana, præſertim cum ſpecificis extractis ritè commixtum. Ubi propria ab Experientia certior factus, febrium intermittentium curam tàm perfectam, quàm vix

in a-

in aliis licet famosis practicorum voluminibus quis reperiat, auxilio ipsius instituti posse adfirmo. Cum enim febres potissimum digestionibus & resolutionibus impuritatum mineralium generentur, quæ sine dubio, mira aliquando in corpore excitant symptomata; illas mirificè & intra paucas horas sedat & tollit. Id quod sequenti cum distinctione accipiendum: Quando non aliunde morti dilatatio fiat, id est, ubi materia febris tantùm unica est, & sine fluxione aliunde facta, sed solummodo in membro determinato, in ventriculo, pancreate &c. genita, & putrescente, quod ab initio febrium communiter accidit, sola purgatio febrilis per Diaceltatessaron, *à quo fortè Rosa mineralis nostra, vel specificum purgans antimoniale non diversa, omnem paginam absolvit. Quando verò morbus cum fluxione est, vel per venas, vel per totum corpus quod Galenus ait cap. 6. l. 2. de Crisibus. inquinamento aliquo putredinali Gal. 2. de differ. febrium cap. ult. περίπωμα σηπεδονῶδες vocat, post singulas accessiones in foco relicto, id quod in omnibus intermittentibus, febribus contumaciter perseverantibus obvenit, confestim duabus tribusve horis ante invasionem, hoc Opopyron Laudani sequatur. Hoc enim vi, quâ omnes ardores mitigat, fluxiones & fermentationes sistit, quâ deniq; quosdam humores*

Curatio febrium intermittentium.

Opopyrō Laudani.

alterat, quosdam penitus dissipat, febrim una cum dilatatione, id est, morbum & διάθεσιν in corpore restitantem, penitus intercipiet & profligabit. Imò dum fluxiones in singulas partes coercendo non leve robur ipsis conciliet, quicquid inquinamenti in fomite adhuc hæret, intercedente facultate partis naturali contoquet & superabit.

Addit Paracelsus 2. de vita longa cap. 5. minutionem causalem per venæsectionem. Hac autem utendum nemo sibi putet, nisi tantum sanguinis, cui simul materia febrilis mista, vitium sit; ut nisi onere aliquo levata Natura, quod peccat vincere nequeat. Gal. lib. 11. cap. 15.

In continuis febribus à Laudano aliisq; somniferis summo studio cavendum. Hoc enim nisi fiat, Crisis, turpè sæpè Medicorum probro pertimbatur &c.

Modus utendi Laudão.

Modum recipiendi quod attinet, is talis mihi hactenus, quando vereor, ut à contemtoribus animadvertatur.

℞. Laudani nostri gr. ij. iij. 4. 5. quantum pro re nata suffecerit.

Magisterii perlarum & Corallorum ana scrup. ſ.

Terendo sedulò super porphyrium fiat pulvis, & ex hoc pro libitu beneficio sacchari & Tragacan-

gacanthi in Aqua Rosarum soluti formula una aut altera.

Tempus utendi.

Quod verò Avicenna & Gal. cap. 31. lib. 3. de aliment. circa intercipientia & papaver inprimis notari voluit: eo ipso uti non licere, cum materia jam in pectus destillârit, sed antequam destillet, illud ipsum de Laudano etiam scitu cuivis valdè necessarium: Ne scilicet promiscuè fluxione in partem impactâ, ut multi non observant, adhibeatur. Nam quando agendum, indicatur ab indicante præsenti; ut vincit alia indicantia. Unde materia fluens indicat retrahens; materia fluxa indicat expectorans, evacuans. Tale non est Laudanum. Nec fluens materia tàm potiùs est, quàm fluxa. Nam materia, verbi gratia, in pulmones fluxa magis nocet, ut propterea uti liceat medicamento potius evacuante; Medicamentum autem retrahens per modum intercepti onis, ut Laudanum materiam fluxam reddit magis rebellem evacuationi.

Quare utendum est medicina intercipiente, antequam materia fluat; non ubi copiosè influxa, qualis in pleuriticis & Asthmaticis evacuante opus habet.

Ex quibus πορισματικῶς & hoc sequitur, quòd, cum per somnum materia fluat, & vigi-

liæ tempore materia fluxa expurgetur, Laudano post cænam potius utendum sit, hora autem vigiliarum evacuantibus.

Plura de Laudano & Opio, velut de temperamento ipsius &c. quum verissima sint, & satis aperta, quæ de illis Author Ternarii Laudanorum cap. 3. commentari supervacaneum duxi. Saltem parasyllogismi causâ, quem ibi à Colore opii extructum ἀκροσυλλὶς quispiam animadvertat, notetur: à colorum differentiis ad temperiem rerum arguendam nulla valere argumenta, necessariâ scilicet consequentia, attamen probabiliter & Rhetorismo quodam ad persvadendum illud, quod vel paulò antè, vel post immotâ argumentorum ab Experientia ductâ sequelâ, pro certo creditur. Qua de re prolixè Galenus lib. 4. de simpl. facult. cap. 23. his verbis: Certum tutumq; non est, de toto medicamentorum facultate ex odore conjicere. Multò minus ex coloribus de medicinarum virtutibus colligere quid valeas: quippe cum in singulis coloribus, calida frigida, humida, siccaq; reperias: quemadmodum inprimis hujus operis commentariis (lib. 2. cap. 3. ubi ridiculum argumentum vocat, & inutile & palam falsum) ostendimus. In quoq; tamen singulatim genere, aut seminis, aut Radicis, aut succi, ex colore indicationem temperamenti licet sumere: utpote Cæ-

Angeli S. argumentum ab Opii colore de ipsius temperie.

te Cepa, scilla, vinum, quantò fuerint albidiora, tanto & minus sunt calida, quæ verò subflava fulvaq; calidiora. Idem usu venit Tritico, Milio, ochris, phaselis, Ciceri, raditi Asphodeli, aliisq; compluribus. In quoq; enim genere in universum fulva, rubraq; omnia albis calidiora.

Itaq; etsi hinc quoq; de medicamentorum viribus conjectura fieri queat, tamen sermoni adjiciatur: Optimum sanè esse (ut & dictum & ostensum sæpenumero) per Experientium discretam facultates invenire; In hac enim falli non potes. E quibus omnibus abundè est, si candidus es, quod Angelum Salam in dicto argumento excuses; si niger, quod errandi occasionem videas.

Quæstio de Hyoscyamo.

His operæpretium est associare quæstionem de Hyoscyamo: An is, quomodocunq; etiam depuratus, in Laudani compositionem laudabiliter ingrediatur? Idq; propterea quod Angelus Sala hyoscyamum multis suspectum dicat, in Ternar. Laudan. cap. de Laud. Quercet. rationes tamen ejus dicterii siccò pede transeat.

Hoc ergò plurimi negant, & inter illos simpliciter quos novi ex consensu totius Collegii medici scripsisse. Esse enim, ajunt, Hyoscyamum narcoticum, adeoq; deleterium, ut non tantum in hominibus insaniam, capitis vertigines, &

veternum gignat; verum etiam, Heliano teste, pastu ipsius resolvantur Apri, unde & suilla faba appelletur; imò quod fumus ipsius gallinas præcipitio adstigat; & semen cum caseo antiquo, cochlea, farina hordeacea sive fabacea temperamentum pisces ad commodiorem capturam infatuari faciat. Fortè etiam experientiam testem habent, quod ejusmodi Laudana non rarò vel minimâ quantitate ægros damnis potentissimè auxerint, & furiosos, amentesq; reddiderint &c.

In eandem etiam sententiam plures simul descendunt, velut quod Theophrastus, VVirtzius, Quercetanus in prima Laudani descriptione; Rondeletius in cap. de Colica in suis pilulis ad colicum dolorem sopiendum; Zvvingerus, Reusnerus &c. non solum Hyoscyami additamentum negligunt, sed & quidam illorum ab aliis admisso valdè stomachantur, putantq; Laudanum ex anodyno fieri narcoticum, & per antiphrasin minimè laudandum.

Videamus autem num prædictis undiquaq; fides habenda, & quis ubiq; nexus consequentiarum, quibus non tàm simplices, quàm periti etiam capiantur.

Hyoscyamus narcoticus est:

Ergò è Laudani confectione expungendus.

Prius haud simpliciter verum; Deinde conse-

quentia

quentia etiã vitiosa est. Audiant enim Dioscoridem lib. 4. cap. 67. Ἄχρηστος εἰς θεραπείαν πανώλεθρος ὢν ὁ τρίτος. Utilis & ad medicinam placidissima tertia. Ergò de primæ & secundæ speciei Hyoscyamo (tres enim species agnoscit Dioscorides) verum dantaxat est: quod narcoticos, μανιώδη καὶ καρωτικὸς sit.

Illud tertium autem album, si propter aliorum vitia malè audiat; quare non Helleborum nigrum etiam rejicimus, propter albi venefícia?

Huc ideoq; respicit Fernelius lib. 5. M. M. cap. 17. Hyoscyamus albus, inquit, eligendus est, cui flos & semen album est, cui verò flavum aut nigrum, quòd vel insanam vel soporem inferat, fugiendum. Et quamvis dementationis causâ minus tutum prædicet, immodico tamen usu illud fieri apertè dicit.

Porro his parùm cohæret illatio: Quod ob vim narcoticam Hyoscyamus ablegandus sit. Ita enim Marcellus Virgilius interpres Dioscorideus. Intulerit fortè aliquis, tàm gravem noxam non minore bono illum rependere, optandamquè in orbe nostro plantam, quæ tàm efficaci remedio contra dolores, quibus tota aliquando petit vita hominis, pugnet.

Nec quia menti noceat, ideò doloris lenimenta, quæ

ta, quæ habet, abjicienda. Parum sapienter enim, quia malo conjunctum sit bonum, ex altero utrumq; damnatur, cum liceat distractis in diversa contrariis malo prudenter carere, bono autem feliciter uti. Adde, quod hoc nostro seculo ars perficiendi Magisteria, & essentias puras è mistis separato corpore extrahendi plurimis notissima.

Etsi illud locum mereretur, quidni Opium etiam, quo sine tamen Opiatum nullum, ad Sauromantos ablegant & glacialem Oceanum? quippe non minus (de crudo & inpræparato loquor) narcoticon & μανιώδες, quàm Hyoscyamus, Gal. lib. 2. 3. 8. de compos. medic. s. loca, eiq; assenserunt plurimi.

Quid autem reliqua mereantur maleficia, quibus Hyoscyamum longè superat? Numerantur enim à Nicandro in Opii potu, præter perfrictiones, soporem, languorem, pruriginem, & in toto corpore Opii odorem, notæ aliæ plures': pallida facies, labrorum igneus color, exigua & frigida respiratio, livescentes ungues, & concavi oculi? Et Dioscorides expresse Venenum cognominat. Quo sine dubio respexit Capivaccius, quòd, dum Galenus cap. 4. lib. 7. καλ. τῶν inter intercipientia catarrhos in Tussi proponit Hyoscyamum album & Opium, Hyoscyamum retinet; Opium autem licet fermentatum

im-

improbat. Quod item in Dysenteria ab Opio in primis cavet, in suppositoriis etiam, nihil mali suspicando ab Hyoscyamo. Sic Fernelius, qui optima & præcipua quæq; in quovis genere medicamenta selegit, cæteris ut inutilibus prætermissis, lib. 7. M. M. ex Antidoto, Requie appellata, Opium exterminat; attamen interea semine Hyoscyami albi contentus; etiamsi vulgaris ejus medicamenti compositio, aliàs minus Opii habeat, quàm omne Philonii & Opiati genq.

Deleterium esse, alicujus quidem momenti foret, & quod culpam Hyoscyami augeret. Sed exuamus hoc scenium: si Hyoscyamus totius substantiæ dissidio naturam nostram depeculare tur &c. ad morem venenorum, nunquam impune in corpus usurparetur, sine adversariis, vel venenis, vel alexiteriis. Atqui, teste Dioscoride & Ægineta, facilime curantur qui Hyoscyamum hauserunt, si copiosa potâ mulsâ illis, & lacte succuratur; imò quietem imperandam esse, nec aliter, quàm ebrii potum somno concoquunt vinum, sic etiam quiete suâ, qui hauserint Hyoscyamum. At quî hæc à deleteriorum natura non alienissima? quæ quò somno intimiùs recipiuntur, tantò citius internecionem pariunt. Quos viros nunquam satis laudatos si parvi faciunt, verecundiæ saltem ipsis sit Galeni facult. simpl. Dictatoris autheritas. Is lib. 8. Hyoscyamum

flore

flore ac femine candido ad *ſanationes vel maximè idoneum prædicat, & à deleteriis illis ſpecibus expreſsè diſtinguit, Inviſus ne adeò ſit, vim propter ſumme refrigerantem, quâ contingat, calidò extinctò innatò ſpiritus congelari; Quis autem hîc melior arbiter ipſo Galeno? qui citatò l. ex tertio duntaxat ordine refrigerantium eſſe dictitat, quem non Opium ſolùm longè excedit, veterum ſententia; ſed & ſedum, Lens paluſtris, Lactuca, & Fungi, quorum tamen noxam ignis efficacia tolli, notius eſt, etiam in culinis, quàm ut egeat narratione. Deniq; ſi neſciant, quis deleteriorum numerus, è vegetabilium proſapia ſaltem, quorum plurima tamen uſum habent in Medicina ſaluberrimum, præſertim dum Artis Chymicæ poteſtatem, ut nunc eſt, dextrè experiantur, videant Catalogum deleteriorum Matthioli in Opuſc. de ſimpl. Med. fac. ſ. loca & genera. Unde Cajus J C. Qui venenum dicit, adjicere debet: Utrum malum, an bonum.* Sed videamus & *reliqua, quod videlicet amentiam pariat, veternum, & capitis vertiginem, & quod Faba ſuilla appelletur, à ſuibus illato maleficio. Quid autem illa intereſt, cum de crudo duntaxat admittantur, de tali Amentia, quæ teſte Dioſcoride, ebrietati duntaxat ſimilis παραφροσύνη τοῖς μεθύουσιν ὁμοία, & qui eâ affecti ſunt, ἐν τῷ*

a. l. 236. de verbor. ſignif.

τῷ ἡσυχάζειν ὅσπερ οἱ τὸν οἶνον πίοντες restituantur? Si Caron faceret, imperanda non erat quies, pro remedio Hyoscyami oppositio. Fabam suillam vocatam verum esto; pro suibus autem argumentum valeret hoc, non item pro hominibus, specie diversis.

An enim quis abstineret ab amygdalis, quod esu ipsarum vulpes male habeant? Quis Avicennio omnem in nos agendi facultatem deneget; quod illud videat, ne anserulum quidem in magna licet copia & crudum quicquam affeciisse?

An omnis pestis, qua sæpè multa millia hominum intereunt, nulla pestis, quod non æquè boves & sues periclitentur? Non enim, quod Author libri de flat. tex. 20. annotavit: omni animantium generi, eadem aut non conferunt aut commoda sunt, sed sunt alia aliis magis convenientia.

Huic tamen ex adverso ponatur: cum ope ejus à dolore adindolentiam, quasi divino quodam beneficio multi restituerentur, non ultrà Hyoscyamum, fabam suillam à suibus; sed à Jove Dyoscyamum, id est, Jovis Fabam, herbam Apollinarem & pythonion dictum esse, prout idē commentator Dioscoridis pulcrè monet.

Pugnēt Authoritatibus pro sententia sua; Nos nostrā propugnaturi nō dejectiores obtrudimus

Anti-

Antiquorum videlicet & Neotericorum εἰς ὑπερβολὴν ἀρίστων: *Dioscoridis Oribasii, Galeni, Philonis Andromachi, Capivaccii, Oporini, Fernelii, Quercetani, Crollii & plurimorum aliorum; Quorum non solùm Laudana ex Hyoscyamo,* γνήσια *pharmaca, Deorumq; manus quasi; sed quibus etiam Dispensatoriorum ejusmodi compositiones acceptissimæ. Ex Hyoscyamo enim conflantur philonium Romanum, Persicum, Tarsense, Athanasia, Aurea Alexandrina, Triphera, Theriaca, Mithridatium, Trochisci de Alkakengi, Diasulphur, pilulæ de Cynoglossa & plurima alia. Imò Coryphæus illorum, qui Hyoscyamum hoc è loco perpetuò proscribunt, nonnullis affectibus velut hæmoptoysi &c. pro tutissimo æquè quàm præsentissimo remedio semen ejus in scholis suis privatissimis præstituit & optima de nota commendat.*

Neq; ἀπροσδιώνυσον hoc in loco, quod Thurnheuserus lib. 59. de urinarum probationibus de hac eadem herba magnifice profitetur: Judæis, inquit, à multis seculis planta hæc Birjahbadal *dicta est, id est, quæ fertilis sit & variis fructibus prodiga. Omnium enim terræ cressentium pro modo magnitudinis suæ semine abundantissima est, feracissimaq;, non mehercule absq; singulari Naturæ providentia. Quo etiam pertinere arbitror, quod ab ea ipsa Natura præ-*

ra prædicta semina velut ollis, operculis suis accuratissimè munitis inclusa, abscondita sint, adeò ut ne Apelles artificiosissimus ita depingere, aut quivis alius sculptor accuratius elaborare quiverit. Taceo quod arcanum longè excellentissimum, & ad hæc usq; tempora ne sapientibus quidem cognitum in duplici suo distinctis alveolis comprehenso semine, ubi alterum ἀρρενικὸν, alterum verò fœmineum, & alibi par, alibi impar, & plerumq; ad 190. & 191. numerum ascendens (quo factum, quod semina uni radici innascentia sæpe ter centena millia numeraverim) adiram aliosque cordis humani effrenes affectus jam excitandos jam sedandos, pro differentia prædictorum illorum alveolorum, quod mirum, reconditum habeat. Ideoq; à Thurnheusero in Tincturam seu Oleum elaboratur, quod ipse in prædictis intemperantiis valdè nobile deprædicat remedium.

Cum ergò antagonistæ illi tantorum Heroum, ne dicam suasmet ipsas sententias parum sui similes contemserint; adfirmativam in hac quæstione ductu illorum meritò retinemus, cum limitationibus tamen his breviter delibandis.

1. Hyoscyami species saluberrima eligatur, non illa flore, & semine nigro, luteove.

2. *Non crudus assumatur, aut tempore minus balsamico collectus, sed rite & scitè præparatus, sed à partibus noxiis, aq; sulphure venenoso, si quod habet, defœcatus & separatus.*

3. *Apponantur ipsi debita καταρθώματα, quæ frigidam retundere possint intemperiem, nervos roborare, crassos humores extenuare, & flatus discutere.*

Et hoc modo cum Hyoscyamus, non secundum omnem latitudinem in corpus agat, sed & simul in medicamentum, ita ut hostilis efficacia, si qua esset, haberet, quæ cum conflgaret, Naturæ medicatrici studeri eo ipso omnino statuimus.

Interim tamen res hæc tâm angustis terminis non cohibetur, quin Hyoscyamus nobis volentibus è Laudanorum compositionibus, præsente Opio, quod per se sufficiens tutumq; satis, omitti, invitis etiam doctis viris aliquando non omitti possit.

DE MATSLACH TURCARUM.

Sed dum exemplar propositi Laudani, & quæ ejus consectanea sunt, persequor, latius mihi circumspicienti ante omnia se offert Matslach Turcarum. Ideoq; etiam de eo aliquid, quantum ex relatu fide dignissimorum accepimus, proferatur in medium.

Ut

Ut autem decentiùs transitus instituatur, nec inutili relatione implicemur, delibemus primò paucis, quomodo animati simus in animum illum Turcarum Medicinis animatum, de quo Salæ in Ternario Laudanorum suprà. Nonnetim ἀναπτίως quis dubitaret: An verum sit.

Quæstio de medicamentis pathopoeticis.

Animum hominis remediis quibusdam animatiorem & lætiorem ad quævis obeunda conciliari posse? Videtur enim: si quis bona corporis valetudine fruatur, ad quævis objecta ipsum & hilarem & animosum sponte esse, pro modo naturæ suæ cujuslibet congruo, absq; ejusmodi Martialibus assumtis, quale Matslach Turcarũ perhibetur esse. pro qua etiam sententia inprimis perspicuum illud Hippocratis 6. Epid. part. 5. Aphor. 2: Naturam suâ sponte invenire motiones, quibus ipsum corpus regatur, quantum expedit. Videtur etiam, hoc si fieret: Corporis imperio, animæ servitio nos uti, seens quàm veritas patitur à Salustio in Catilinaria iisdem verbis expressa. Omnes siquidem Medicinæ in corpus directæ sunt, quod & unicè ægrotat & malè habet. Hinc falsò voluisse Hippocratem 2. Aphorism. 6. nisi cum grano salis accipiatur, Scaliger docet: Mentem ægrotare, cum dolorem, quo cruciamur, non sentimus. Animus autem, animæ vis & facultas propria est,

quæ tota ipsa actus est, ac proinde pati minimè nata; multò minus à corpore, quo cum genere minimè convenit. Undenam ergo fiat: re quâdam assumta in exultationem & animositatem, quæ scilicet ab animi motibus quamquam concitari, inq; ea fervidè præcipitem esse, quæ alias scitè magnopere evitârit. Præterea argumenta supra contra usum Aquæ Magnanimitatis Achilleum, idem inferre videntur; ac si nempe parùm ejusmodi remediis tribuendum.

Atqui hæc speciem tantummodo veritatis habent, non ipsam declarant veritatem. Si enim accisâ Spirituum ubertate & splendore, iis quæ materiam spirituum vel dissipant, vel impuritate contaminant, cor langueſcit, & cuncta in tristem mœrorem abripiuntur, velut sæpe contigit à Medicamentis veneficis, morsu canis rabidi &c.

Quare econtra remediis robur & tenuitatem spiritibus conciliantibus, non venustiorem hominis & lætiorem animi refectionem tribuamus? Et affectus quid aliud sunt, quam motus cordis pro spirituum & sanguinis constitutione in homine & inchoati & perfecti? Ita in tenebris pavitant Melancholici, quia spiritus atri & tenebricosi; Quando verò in corde Spiritus exactè elaborantur, lumine quodam vitali perfusi gaudii & hilaritatis authores evadunt.

Atq;

Atq; hoc sese adeò usq; extendit, ut & sacra tangat intellectionis, puta quibus initiari anima non potest, ne dum perfici, nisi hos fideles animæ satellites, spiritus legitimè temperatos habeat. Hi verò spiritus pro corporis œconomia Medicinis variè substante, augeri diminuiq; possunt.

Insuper fieri omninò potest: judicium & phantasiam hominis re quadam assumtâ adeò perverti, ut ad tempus erret, in dijudicatione objectorum, nec inter læta & tristia, vel detestabilia & apprehensibilia discernere ritè possit. Ita caninâ rabie affecti aquam timent, & hydrophobiâ laborant, citra rationem, duntaxat propter abundantiam succi atrabilarii, quo spiritus animales tenebricositatem patiuntur, & mens alienationem; Et philtra quorundam animos non rarò ita occœcant, vel potius in furorem abripiunt, secundum illud: philtra nocent animis, vimq; furoris habent, ut pulcherrimis relictis deformosissimas deperditè ament fœminas.

Quod idem etiam evidenti convincit testimonio Vinum, quo in præsens gaudium extra occursum sæpè rei lætæ, oppidò abripit hominem, mentemq; ad objectorum rationem aliàs profundâ solicitudine affectam, omni exuit mo-

lestiâ. Etenim spiritus gignit moderatos temperie & consistentiâ mediocres humore moderato perfusos, ac splendidissimo lumine emicantes; immoderatè verò assumtum subtili acrimonia Spiritus impellit, & ad quidvis agendum expeditiores reddit. Quod de se ipso usu compertum svavissimus Anacreon, vino svaviter tinctus canit:

Ubi svave poto vinum,
Subitò molesta cura, &
Operosa consilii vis
rapidas eunt in auras.

Et Horatius 1. Epist. 5. in simili confirmat: Quid non ebrietas designat? operta recludit, spes jubet esse ratas, in prælia trudit inermem, sollicitis animis onus eximit, addocet artes, &c.

Simile adfirmatur à Fioravanta de Oleo Cannabino lib. 5. de Secretis cap. 61. his verbis: Daß es die Soldaten dermassen muttig mache/ daß sie dem Feinde getrost/ vnd ohne Furcht vnter Augen gehen/ &c.

Taceo in eodem hoc negotio antiquissimos pariter, & recentiores Authores esse ὁμοφώνους, qui nimirùm plura notarunt ad vigorem animi redintegrandum reficiendumq; ; cujusmodi est Confectio exhilarans Rhasis, Electuarium

rium lætificans Galeni, Nepenthes & alia. Quibus meritò annumeratur etiam Nepenthes Anglorum & Belgarum, Tabacum, quod quantum animo conferat, cum sit κακῶν ὀπίλησον ἀπάντων, abundè explicat D. VVilliam Barclay in libello, quem Nepenthes, or the vertues of Tabacco inscribit.

Neq; illud hominum exempla duntaxat probant, sed & brutorum animalium. Sic Agallochum in pulverem reductum admixtis aliquot Garyophyllis, atq; osse de corde cervi, oleoq; Nigellæ Galli gallinacei vertici inunctum, tantam alacritatem conferre, ut Gallus cantillare, ac crocire non desinat, author est Lemnius cap. 4. lib. 2. de Complexion.

Et triviale est exteris præsertim nationibus equis suis aciem ingressuris robur cùm corporis, tùm animi, quibus sæpè incredibilia cursionum spatia sine pastu, ullave extra potum refectione, absolvunt, addere cujus etiam Philippus Cominæus Gallorum Regi à Consiliis & historiis lib. 1. comment. hâc fere sententiâ meminit: Erat mihi, inquit, tùm equus & vetulus admodum, & fractus laboribus.

Is fortè situlam vini repertam hausit, eaq; potione sic fuit recreatus, ut alacriorem antea nunquam fuerim expertus. Ejusdem argumenti sunt

quæ Theophrastus de radice Chamæleonis tempore suo balsamico effossa prodit, quòd non solum vicino vires adimat, & in quovis labore collaborantem à tergo multis parasangis relinqui faciat, sed quòd etiam ingenitum animi corporisq; robur equo ita accendat, cui illa in os indita, ut in decursionibus parem, quod exemplo probat minimè habeat. Quis dubitet Anglos Gallis suis in medio hominum consessu pro more concertantibus quippiam devorandum dari, cujus virtute fervefactis animis ad internecionem usq; saltibus visu egregiis sibi invicem insultent. Neq; etiam ab hac animos immutandi facultate Fontium quorundam Natura cessat: de quo Ovidius lib. 15. Metamorph.

Quodq; magis mirum est, sunt qui non corpora tantum,
Verùm animos etiam valeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœna Salmacis unda?
Æthiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.

Qui ergò primum illud objiciunt, minimè audiendi sunt, si de functione animi & cordis loqui velint, non unicè saltem de dispositione ad hanc ipsam functionem. Sanitas enim inepte in ipsis functionibus reponitur, cum ab iisdem etiam qui sani sunt, recedant, & quiescant; ubi certè aliquo externo, velut ingenii virtutisq; inci-

incitabulo calfacto simul refotoq; animo, si quid in eo, vel frigidæ tristitiæ, vel torpentis metus, aut verecundiæ fuerit, lætiores, atq; ad intentiones masculè capiẽdas habiliores reddimur.

Aphorismo Hipp. opponitur ejusdem alius, quando dicit: Hominis animam semper refici, usq; ad mortem &c. Quod alterum attinet, certum est animam per se divinam, sibi servientem, sibi imperantem, si à corpore absolvatur, impatibilem esse, nec quicquam à Medicina vel ipso corpore accipere; atqui implicita corpori, ἐνσώματος, per ejus officiales, atq; administras partes recipit impressiones. Fit ergò talis, qualis & illæ sunt. Hinc quorum perversa corpora, eorum item perversæ cogitationes sunt, sive, quod, Gal. authore 3. de locis affect. cap. 6. anima à partium temperamento mutetur; sive quod corporis & animæ unum esse sit, quod est esse compositi. Proinde & Aristoteles in physiognomicis dicit: ὅτι ἔπονται τοῖς σώμασι αἱ διάνοιαι, ut in ebrietatibus & morbis de quibus abundè Scaliger exerc. 265. 6. Epid. Aph. 5.

Quæ suprà de Aqua Magnanimitatis proposuimus, responsa sunt non ad præsentem quæstionem; verum duntaxat ad illam, quæ de Aqua ex Formicis discutienda mihi erat.

Fabula ergò non est, nec risu dignum: Esse quædam posse, quibus utentibus mens animusq;

non consistant solùm, ubi aliis velut vi quadam icta labascant, sed & quævis in pericula, præsertim, ubi anima vel ortu vel educatione prava, solitò multò animosiora, expeditioraq; comparentur.

An verò idem hoc de Opio affirmandum sit, quod nempe vel caloris vel frigoris magno excessu, vires haud parum dejicit, vel etiam abditâ quâdam vi Spiritus & sanguinem (quorum tenuitatem, fulgorem & motum consimiles, etiam affectus animi sequuntur) ad motus quoscunq; ineptiores & torpidiores reddit, haud parum dubito. Proinde & aliam sententiam in ipsius met Turcæ cujusdam fideli revelatione fundatam, & ob id viris doctissimis haud paucis acceptissimam breviter subjungere haud verear.

Turcarũ matslach non est Opium.

Esse scilicet Turcarum Matslach non Opium, ut Scal. Quercetanus, Bellonius & Sala voluerunt; sed pretiosum Clyssum Cervariæ, à Meizenis sacerdotibus Turcicis ex ea planta singulis duodecim annis semel in Trachonitide regione, ad radices Libani diligenti cum observatione temporis, & non nisi solis ipsis cognita præparatione factum, potimodum ad excitandum cupiditates animi & corporis maxime proficuum & nobilem. Cervaria communiter ita dicta, die schwartze oder rothe Hirschwurtz est ἔλαφος, hoc est, cauda cervi. Statim enim

enim dum in vere germinare incipit, profert à terra comam copiosam & spissam repræsentantem figurâ suâ caudam Cervi: Turcis & Arabibus dicitur Mats. Tota planta subnascitur è radice exteriùs subnigricante, sed interius subflavescente, estq; instar Mastichis odora. Caulem emittit gracilentum & cavum, & instar Ligustri articulatum. Folia ex pari internodiorum situ utrinq; æqualiter prominent, suntq; lævigata & crassa, aliquantulum rotunda, & per ambitum leniter serrata, ceu in petroselino conspiciuntur, & ex colore viridi in luteum desinunt, suntq; boni odoris. Flos est umbellosus & albicans; semen copiosum & angulosum, penè ut semen Angelicæ, odoris suavissimi saporis verò acerrimi. Gignitur in locis montosis & saltuosis, ubi præsertim ferè sylvestres gaudent, quæ lubentissimè eâ vescuntur, ut nullo modo dubium sit, hanc plantam esse eam, qua Plinio 32. cap. 8. cervæ ante partum purgantur.

Ex hac eadem planta Metslach conficitur, & præparatio istius apud Turcas vulgaris non est, sed arcana solis sacerdotibus Meizenis in secretis habita, quam ab omnibus aliis etiam domesticis singulari studiò absconditam tenent.

Colligunt singulis annis in fine Augusti vel initio Septembris, Venere præsertim vel Jove signum

signum Leonis percurrente, semen, quod magna cura asservatum, & sæpius aëri expositum ventilant, ne noxam aliquam aut mucorem contrahat. Redeunte porro præparationis solemni nempe duodecennali tempore, collectum & hactenus studiosè custoditum semen contundunt, & exprimunt, oleumq; inde expressum servant. Deinde sole mediocritatem Leonis ferè emenso magnam quantitatem istius Plantæ recentis cum tota substantia & floribus convehunt, ex radice contusa exprimunt succum; Folia caulem & flores Aqua Fluminis Iordanis coquunt, & ubi refrixit super natantem mucilaginem cautè auferunt.

Ex seminis oleo expresso, ex succo radicis & mucilagine hujus plantæ deinceps famosum illud Matslach concinnant. Recipiunt enim mucilaginis istius partes tres, olei & succi ex radice partes singulas; has invicem mistas in fiala cum operculo foraminibus hinc inde pervio insolant, eamq; per machinulam radiculis transversim infrà duplicatis supra cum asserculis cancellatis à vento instar Crotalæ trusatilem, continuò movent, donec nempe partes omnes invicem probe mistæ in succum exudatum transeant. Hujus inspissati Clysi seu Matslach drachma una apud ipsos venit viginti asperis.

Magni-

Magnitudine unius fabæ in Hydromelite solutum, & sumtum Matslach è vestigio animositatem hominis mirabiliter excitat, & furibundis similes facit, ut sumentes quasi extra se rapti, præsertim in bellis nullum periculum quantumvis maximum reformident. Facit etiam pronos in Venerem. Dosis ipsius Matslach

Verùm hujus sumtioni à teneris assvescendum ipsa ratio dictitat. Secus enim periculo non vacat. Quo modo Opii natura quoq; mutatur, quò copiosius nemo vesci potest, nisi idipsum ab ineunte ætate, consvetudine, quæ sæpe in alteram transit naturam, didicerit.

Neq; etiam vini Plato dixit prorsus temperantes nos satis tutò esse. Nam cui Libentiæ Gratiæq; omnes conviviorum incognitæ sunt, quiq; illarum omninò expers sit, si eum fortè ad participandas ejusmodi voluptates, aut voluntas tulerit, aut casus induxerit, aut necessitas impulerit, deliniri plerunq; & capi; neq; mentem animumq; ejus consistere, sed vi quâdam ictum labascere. Cuicunq; ergo Matslach istius usurpandi copia, congrediendum sibi putet, & tanquam in acie quadam cum ista Matslach licentia cominus decernendum, ut adversum illud non fugâ tutus sit, nec abstinentiâ, sed vigore animi, & constanti præsentiâ, moderatoq; & justo usu temperantiam continentiamq; tueatur.

DE OPII CORRECTIONE.

De Opii Quercetanæa illa correctione, potionem, cujus gratia primum in exigua inditur frustula, inq3 patina, orbe, quadrâve aliqua adpositè, ne se invicem attingant, collocatu eo usq3 moderatum ignem subfermendo, donc sulphure narcotico & fœtido penitus fugato Opium omnem odorem amittat, & plane siccu instar Aloës, reddatur, facileq3 in pulverem ver ti possit; quæsitum à multis est, an pro compendiosiori & præstantiori agnoscenda.

Equidem fieri facilè poterit, ut isto ingenio, medium transiliatur, anima specificaq3 facultas simul cum veneneso illo sulphure expellatur nihilq3 nisi puruni putum cadaver relinquatur Quippe & hoc in reliquis omnibus succis usu venire, cuivis satis est obvium.

Correctio autem medicamentorum Theophrasto teste, non quoad formam esse specificati sed ad ea duntaxat, quæ esse sensificati sunt, pertinet &c. l. de Carduo Angelico.

Verum enimverò tum certo constet: fœtidum illud & noxium Opii sulphur, quippe, quod vel odore ipsius tetro testante, plane excrementitium est, & ab Opii genuina essentia diver-

sum

fum; quando toſtionem ritè ſuſtinuit, omnem q malignitatem evaporando exuit, nihilominus facultates verè efficaces præſtò habere, adeoq vivâ nimis operatione, vel levi ἑτεροπράξει intercedente, plurimum negotii faceſſere, veluti ejus rei teſtimonia ſexcenta adduci poſſent, quid dubitandum de Toſtione, ſi ritè adminiſtratur, ac ſi totam Opii ſubſtantiam non exurere & exuere nequeat. Præterquam enim quod Toſtio non ſit uſtio, Philoſophorum etiam ſententiâ, qui Zonam torridam exuſtam dici non patiuntur, neque utrinque unus idemque terminus, omnis videlicet humidi expiratio, idque magis, quatenus illa in ſuccis & reſinis ad Medicinam adhiberi Artis conſvetudo hactenus obtinuit, videmus Rhabarbarum Gummi Arabicum, Coriandrum, Crocum, & plurima alia torreri, abſq eo, quod anima ſpolientur, & vires perdant ſuas. Quid quod Extracta quædam purgantia, veluti Scammoneæ, Colocynthidis &c. quorum energia tamen in tenuiſſima ſubſtantia conſiſtit, ut propriam illam, quam habent formam induant, haud vel minorem vel brevioram caloris impetum, ſuſtineant. Ais non omnem illic oeſſare humiditatem, qua in habeat Natura, quod vires ſartas tectasque ſervet? Nec hic tàm morosè Quercetanum intelligas; quando dicit: quod

ignis

ignis eò usq; continuari debeat: donec Opium omnem ferè amittat odorem, & omnino siccum reddatur instar Aloës, & facilè in pulverem vertatur; *ac si de alia loquatur siccitate, quàm potentiali; ad quam nimirum Opium satis tostum, puta ad halitus inutiles abigendos, licet adhuc rotidum satis, liquidumq; super lamina, tum demum, quando ab igne remotum, refrixumq; de facili in pulverem vertatur; de alio item odore, quàm quem paulò ante Sulphur fœtidum & narcoticum dixerat.*

Si enim de illo bono benignoq; sermocinaretur, undenam tanta Opii correcti fragrantia? Unde vires humido vinni deperdito? Odor enim ex acrea humiditate est, terrenæ naturæ exuberanti, & calore torrefactæ permixta. Sic enim Aristot. in probl. τὰ πυρέμφατα πως τῶν ὑγρότητα ἐχόντων ὀλίγην, εὐώδη γίνεται; *Ἄχυμα vero & arida prorsus non sunt odora.*

Et hanc eandem sententiam γνῶσιν fuisse Quercetani, haud obscurè desumitur ex eo: quod liquorem supersusum, clarum, & rubicundum instar granati adparere adfirmat.

Quomodo enim Opium penitus exustum examinatumq; non nigrum, vel ad minimum austerum præstaret colorem? Accedit & hoc pro munimento jam facti judicii, quod calorem mode-

ra-

deratum, cujus ope sensim exhalatio fiat, requirat; Calor verò moderatus, quid commune habet cum calore Ustionis cinefactionisve? Ideoq; adduci non possum ut credam, Quercetanum, tantum nempe Medicinæ pharmaceuticæ imperatorem, hanc correctionis speciem pro Opio elegisse, quæ omnibus primo statim intuitu absurda falsaq; videretur. Quin imò arbitror eam ipsam ejusmodi esse, quæ non minus utiliter, quàm compendiosè, quicquid in Opio displicet, auferat, adeoq; Opium tostione hâc prudenter adhibitâ, non inferioris potentiæ nobilitativve esse, quàm quod ullo alio modo præparetur.

Si quis tamen in contrarium adhuc rapiatur, vereaturq; Javam Insulam [ut exemplo utar] quia illa haud procul æquinoctiali, adeoq; torrida sit, quicquam boni productura; Cum tamen nullius rei copiâ & excellentiâ cæteris partibus Orbis cedat, propter fluminum nempe illis in locis restagnantium multitudinem; cujusmodi medio Opium etiam, ut ut res aliàs se haberet, omninò à corruptione tueri posset, sequentia ad calorem forte nimis torridum retundendum observet.

℞. Opii concisi uncias ij. tresve. super laminam ferream collocato superfunde Acetum Rosaceum vel simplex, bisterve, singula vice

tantum quantum ad Opium ſpatula inſtar paſta hinc inde agitandum miſcendumq; ſatis eſt. Accendatur ignis Carbonũ moderatus, isq; tamdiu duret, donec particula exemta, quamvis adhuc ſatis humida aut liquabilis, quando refrixerit, Aloën quaſi referat. Tunc enim ceſſa, ubi & odoris & humiditatis & efficaciæ, propter humiditatem Aceti diſſolventem, uſtionem reſtinguentem, naturamq; ipſius fixatoriam, plurimum retinueris.

Quemadmodum enim ſulphur narcoticum in Opio tenuiſſimæ maximeq; volatilis ſubſtantiæ eſt, quæ quin in coctione primo loco efferatur nullo modo poteſt; ita illud ipſum ſulphur procul dubio prædicto modo expirabit; Econtra verò facultas verè anodyna exoptataq;, puta quæ partim terreſtrioribus Opii partibus, fundum maximè occupantibus, innata & eſſentialis, ab aceto, quod & ipſum intimâ ſui parte difficulter attollitur, inviolata ſervabitur.

Ex quo, ceu Corollarii loco, admirari omninò ſubit, quod de Arcano illo Helidæi, quocunq; etiam modo hactenus vendito (plures enim & differentes ejus circumferantur deſcriptiones) quidam præclari usq; adeò præclarè ſcribant & ſentiant; Quum tamen revera, ſi res intimius ſpectetur, eâ ipsâ parte, quâ Medicinam quæſtam vel maxime expectemus, aliud nihil ſit,

quàm

quàm sulphur illud narcoticum fœtidum, pernicioſum, & deſectandum, quod omnes, quicunq; de Opio hactenus quicquam boni ſibi polliciti ſunt, ſummo ſtudio cavere, aq; vera Medicina removere ſolitt ſunt.

LAUDANUM LIQUIDUM.

℞. *Opii Thebaici ſuper laminam ferri lentiſſimo igne exiccati unc. j.*
Croci Orientalis
Macis ana unc. ſ.
Ambræ griſeæ drachm. j.
Spiritus Vitrioli albi per urinale deſtillati unc. iiij.
Aquæ Roſarum opt. unc. vi.

Infundantur omnia in vaſe vitreo, & digerantur per menſem. Deinde facta colatura, abſtractâq; Aqua Roſarum ſerventur ad uſum, quo in Arcano Helidæi è recenti Opio & nudis Allii capitibus deſtillatis minimè cedit. Doſis ejus à gutt. V. ad 10.

LIQUOR SINE OPIO anodynus.

℞. Nucis Muſchatæ
Macis
Croci Orientat. una unc. j.
Ambræ gryſeæ drachm. j.

Santali Citrini
Ligni Aloës
Cinamomi opt. ana. unc. j.
Spiritus Vini rectif. unc. xij.
Spiritus Vitrioli unc. iiij.

Infundantur sub fimo equino, vel ejus vicario per mensem. Dein colaturâ separetur liquidum à spisso.

Datur scrupulus semis in Epilepsia, suffocatione Matricu, vermibus &c. Et hoc verum Anodyni Aromatici cap. de Nepenthe aureo in Ternar. Laudan. attacti exemplum habeatur.

SULPHUR VITRIOLI anodynum.

De Sulphure Vitrioli anodyno hæc Authori nostri sententia hoc in loco non reticenda est. Esse in Vitriolo *quippiam Sulphuris naturæ & anodynum & narcoticum; proq; eo in Anatomia Vitrioli Spiritum Vitrioli acidum primum, ut & oleum ipsius suscipit. Quod veri urens sit, & Paracelsicis encomiis in tract. de Sulphure tomo 6. dignum; quod tantam habeat dulcedinem, ut à Gallinis devoretur, eaq; in somnum conjiciat absq; damno &c. ingenue nescit, ut aliàs, quos inter & nos sumus, plurimi plurima, scientes* Valerii Maximi *illam de*

repul-

repulsis γνώμῃσι: patientia quæri debere, quod gratia impetrari nequierit.

Utinam verò cap. 8. Ternarii Laudanorum, hæc ipsius sententiæ unica limitatio foret: quod pares cum Opio virtutes habeat. Nam & Paracelso hoc placet: *Addit enim: modo illud prodesse, non Opiatico, sine omni noxa, quamvis à Natura ipsa decoctum & correctum tantùm.*

Interim (quod in haud vulgarem Angeli Salæ laudem cedit) magnum veracitatis contemptusq; gloriosi spiritus signum est in quolibet, quæ prudenti experientiâ minus comprobavit, etiamsi plurimis vulgarissima, ab iis orationem abrumpere, suamq; insciitiam fateri malle, quàm quicquam gloriæ dulcedine captum temerè falsoq; adserere. Plures ab his virtutibus aversi idem non fecêre, sed jam substantiam Vitrioli cupream, pro Sulphure paregorico ipsius; jam totum Vitriolum, licet purificatum; jam Colchotar dulcoratum simplicioribus obtruserunt, inq; summos labores plures frustrà conjecerunt. Argumenta speciatim singula pertexere, ne quid viribus impar suscipiamus, intermittimus, & quæ maximè ad propositum titulo hoc ornanda visa sunt, alterum à Beguino acceptum, procul dubio è Quercetani πονηρεύω, dummodò is verum Vitrioli Sulphur potiùs vidit, quàm olfecit,

alterum è Chemotechnicis Basilii annotabimus.

SULPHUR VITRIOLI paregoricum & fixum.

℞. Limaturæ Chalybis mundiss. part. j.
Vitrioli communis elegantis, aut etiam
Vitrioli veneris. part. ij.

Trita misce indendo in cucurbitam vitream, & superfuso aceto destillato ad digitum unum, lentè ad siccitatem usq; in arena coquantur, in fine ad incandescentiam usq; urgeantur. Refrigescant, & è sicco pulvere novo aceto ad trium circiter digitorum eminentiam affusa colorem extrahe, digerendo tres ad summum dies. Decapulando filtra, & aliud affunde, donec tinctura non amplius sequatur.

In hoc aceto Sulphur Vitrioli κεένωσον delitescit. Immitte guttatim de oleo Tartari, donec Sulphur narcoticum totum ad fundum repercussum videas, quod postea, separato aceto, aquâ aliquoties affusâ, studiosè ab acrimonia eluendum & siccandum.

SULPHUR VITRIOLI DULCE ANODYNON alterum.

℞. *Vitrioli opt. q. v. solve in aquæ fon-*

tis

na, solutioni depuratæ per residentiam affunde lixivium cineris clavellatæ, & exæstuando sulphur Vitrioli petet fundum. Hoc age donec sulphur amplius deprimi nequeat, ejus aqua clara existente, magna copia habeatur. Siccatum hoc per se sublima, & fecibus rejectis, additæ ℥ dimidia salis Tartari parte per Retortam in Oleum rubicundum destilla; cui postea modicum Aceti infusum pulverem phœniceum præcipitabit, oleo Tartari in aqua restitante, qui ab omni acrimonia bene eluendus.

Essentia sulphuris Vitrioli.

Hic pulvis affuso Vini Spiritu octiduum circuletur, & optata sulphuris prædicti substantia ad superficiem instar olei Cinamomi separabitur, tritorio secernenda.

USUS.

Specificũ Lepræ.

Ad omnes corporis pravas humiditates consumendas, purificandam matricem, semen facundandum, aquam intercutem exiccandam, sanguinem coagulatum expelleudum, & denique aperienda apostemata. Dosis gr. in Aqua Melissæ petroselini &c. continuatus aliquandiu hic usus Lepram, malum aliàs δυσκατακράχητον fœlicissimè expugnat, quamvis ratione istius & Viridellus vulgaris suo modo & artificio venenum Elephanticum domare & vincere super omnia communiter nota posit.

EXTRACTUM MUMIÆ.

℞. *Mumiæ ex homino ſano, integro, ſuſpenſo vel rotâ contrito, id eſt, carnis muſculoſæ fœmoris, brachiorum, aliarumq; partium q.ſ.*

Hanc à Luna & ſole ſemel illuminatam, & conſtellatam fruſtulatim conſcinde, & adſperge pulvere Myrrhæ, vel tantillo ſaltem Aloës, poſtea imbibe, macerando aliquot dies in ſpiritu Vini Sambucino ſeu Juniperino, ſuſpendatur parum ac iterum imbibatur. Tandem in aëre fruſta ſiccẽſcant, tunc aſſimilatur carni fumo caſtigatæ ſine fœtore. Et poſtea Spiritu Vini ſeu Sambucino ſecundum artem, Tinctura rubicundiſſima extrahatur.

Spiritu deſtillatione abſtracto remanet extractum Mumiæ ſuprà in Ternario Bezoardico ad Laudani Benedicti compoſitionem aſſumptum.

Quomodo Theriaca de hoc Mumiæ Extracto contra peſtem, aliaq; venena conficiatur videre eſt apud Crollium Baſil. Chym. pag. 258.

EXTRACTUM Rhabarbari.

℞. Rhabarb. electiſſ. lib. j.
Cinamomi electi inciſi unc. ſ.
Santali rubei drachm. ij.

Omnia

Omnia simul commista digerantur cum Aqua Endiviæ, Cichorii, vel etiam Aquâ pluviali debita arte destillatâ ad extrahendam rubram Essentiam. Hoc toties facto, quoties opus est, per alembicum demum menstruum abstrahatur; & in fundo Extractum Rhabarbari ent instar sapæ rubicundissimum.

Leniter tutoq; vias communes expurgat, & proprietate peculiari, quod ajunt, veneno resistit. Cujus evidentiâ motus Zacharias à puteo Med. Venetus in clavi sua Medica rationali pag. 224. sequenti historia adstipulatur: *Equidem, inquit, fateri possumus (Dei permissu) ex frequenti ejusdem (Rhabarbari) masticatione absq; alia antidoto à sævissima pestilentia, quæ anno M. D I C. in Civitate Fluminis Sancti Viti in Liburnia grassabatur incolumes, & ab omni infectione immunes toto illius pestilentiæ tempore (quæ per sex, & plures Menses viginti) vitam protraximus, quamvis multos Lue illa infectos tangere, & cum eis commorari & diversari coacti fuimus.*

Ideoq; S A L A. non inconcinnè in casu leniter evacuandi corpus Peste infectum Rhabarbarum aliis omnibus anteferendum existimat. Cap. 2. Ternarii Bezoard.

Præterea adversus icteritiam, lumbricos & cap. 6. ejusdem *(quibus aliàs hac de causa Diaturbith cum*

Rhabarbaro in rotulis à drachm. j. ad unciam j. maximopere adversatur) & plures alios Chronicos affectus haud vulgari præstantia pollet.

An verò ad hydropem dotibus ascriptis præditum sit, non omni dubitatione caret.

Comprobare videntur Fernelius, Joh. Baptista Montanus, Heurnius, Valleriola, Zacharias à pateo, Platerus, Adolphus Ocho, & nuperrimè etiam doctiss. vir D. Heinricus Petreus Inprimis Adolphus Ocho in lib. Epist. philosoph. Medicar. ac Chymicarum à summis ætatis nostræ philosophis extractarum epist. 15. historiam ex ore proprio Baptistæ Montani refert, Hydropicum in summo periculo constitutum & à Medicis pro desperato derelictum, primò modicè Rhabarbarum sumendo, postea à drachmis ad uncias & tandem ad integras libras, fuisse restitutum, imò eundem in senio acuto gladio lethaliter sauciatum frequenti Rhabarbari usu convaluisse.

Ἐξαρνὸς δὲ Capivaccius ἐξετασικώτερον τῆς τελεωτέρας κατὰ μέθοδον ἐξεργασίας. *De Rhabarbaro, inquit Pract. Med. lib. 3. cap. 18. nihil dicimus, quia in hydrope est instar pestis, cum non bilis sed pituita sit evacuanda &c. Verum Rhabarbari usus in hydrope diversimodè con-*

dè considerandus est: Si enim adhibetur ut præservatorium, seu medicamentum vitale proportionem, & calidum innatum jecoris respiciens, vel humidam ejus intemperiem alterans, & in minore, quàm ut omnem bilem educat, dosi; laudabiles in hydrope usus obtinere omninò potest. Rhabarbarum enim teste Trincavellio lib. Consilior. 1. consil. 12. & de Compos. med. 1. cap. 16. ea ratione quâ calefacit, aperit. qua verò moderatè adstringente virtute prædictum est colligit viscera, & addit illi robur, quæ à frigidioribus & humidioribus redduntur laxa & mollia: roborat autem ventriculum, caloremq; ejus custodit, & jecur mirum in modum juvat, unde est proverbium: quod Rhabarbarum est vita jecoris & ventriculi. Prædicat etiam Averroes de ipso, quod, ut nulla egat correctione, ita alias omnes medicinas corrigat.

Si verò detur ut curatorium seu vacuans materiam, usus ejus omninò improbandus venit.

Et quod hîc de Rhabarbaro in genere edisserо, idem de Extracto ipsius intelligi haud detrecto. Cum enim purgatrix vis Rhabarbari per se satis benigna sit, fieri non potest, quin coctione ad extrahendas vires necessariâ illæ plu-

plurimum diminuantur. Imo dixerim si cum Spiritu Vini extractio fiat, omnem purgatricem vim penitus cessare, & urinalem acquiri. Proinde de hoc ejusdemq; similibus Extractis, quatenus ad purgandi scopos assumuntur, ut ut alii illa laudibus prosequantur, anguste sentio.

Παρεκβασις de Extracto Rhabarbari.

Reformidant sapores in infusionibus usitatis plerumq; à Gratiis alienos? Non est, quod ob id omnes infusiones penitus objicias. Sunt enim Infusionum exemplaria hinc inde, quibus molestissimorum purgantium gratissimè conciliantur potiones, & gratiores quàm extracta eorundem concinnari possunt.

Cujus rei unicum hoc non illaudatum, propter Chymiæ æquè in vegetabilibus, quàm metallis corrigendis præstantiam multum certa deprædicandam, non effari non volui.

RHABARBARUM ET SENA in infusionibus ingrati quæ sunt saporis, Gratiis quomodo concilientur.

℞. Foliorum Senæ. ſ. ſ. drachmas v. vel vj.
Aquæ ad infusionem convenientis
cinamomisatæ qv. ſ.
Crystallorum Tartari acidulorum
ſcrup. j.

Mace-

Macerentur per viginti quatuor horas. Expreßioni adde

Succi pomorum redolentium recens extracti unc. i. ſ.
Sacchari Candi unc. ſ.
Albuminis ovorum nō. j.

Exquiſitè prius agitata admoveantur igni ad Albuminis indurationem usq;. Colatura per manicam facta detur. Hæc potio non palato tantùm grata valdè, ſed & oculis.

Si verò conſiſtentia adeò perſpicua minus cordi tibi ſit:

℞. Foliorum Senæ & Rhabarbar. ana drachm. j ß.
Salis Tartari aciduli de quo infrà.
Spiritus Cinamomiſati ana drach. ſ.

Infunde in brodio primæ decoctionis Gallinæ vel aquâ Fragorum. q. ſ.

In colatura cum mediocri expreßione facta ſolve.
Mannæ Calabrinæ vel
Sacchar. finiſſ. unc. j. detur pro potu.

EXTRACTUM HELLEBORI.

℞. *Rad. Hellebori nigri veri, Luna infelici cum Jove vel Venere aſpectu exiſtente, collectarum, in umbra ſiccatarum, & à terra, non item à filamentis ſuis, ut quidam volunt, mundatarum. q. ſ.* Coque

Coque in vino tres circiter horas continuas, in fine augmentando ignem ut bulliant.

Expressis radicibus abjectisq; vinum leni igne, ut ne fortiter ebulliat, exhaletad consistentiam Extracti.

Dosis ipsius est à granis 8. ad gr. xv. & sæpe ad scrupulum integrum; ad mundificandum sanguinem ab adustis præsertim humoribus, ad obstructiones mensium, Vertiginem, Epilepsiam, Melancholiam, & plures alios affectus. Non inconcinnè aliquot Olei Mastichis vel Menthæ guttulas admiscueris, dummodo dosis quadamtenus auctior exhibeatur.

Radicũ Hellebori nova præparatio.

Ad eundem usum conferunt dosi semiscrupulari & ultrà præsertim cum Extracto alio per inferiora purgante Radices Hellebori nigri phlegmate Vitrioli ad calorem arenæ toties madefactæ, & siccatæ, donec non amplius cum fœtore venenositatem spirent, sed omni fœtore abacto nigricantes & boni odoris relinquantur.

Est enim ita, quod in phlegmate Vitriolato plurimorum simplicium purgantium vera lateat præparatio, quo nimirum ut & aliis atitidulis ab acrimonio & venenositate sua exquisitè corrigantur, cum aliàs tanquam venena ab usu salutari penitus abdicentur.

EX-

EXTRACTUM SCAMMONEÆ

℞. *Scammonii opt. q.v. superfunde Spiritum vini ad supereminentiam usq; quatuor digitorū, & digerendo in B. solve. Calida adhuc trajicientur per chartam ad feces intercipiendas.*

Quod transiit, infundatur in Aquam frigidam simplicem, vel rosatam, & tota Scammonii essentia soluta, ab omnibus sordibus, & visciditate quodammodo perpurgata, picis instar coagulabitur.

Exime, inq; formam malaxando redige, quam velis. Super porphyrium in pulverem verti potest albissimum atq; adeo quia aliàs digitis hærens, noxia, vere Resina Scammoneæ est, *sive Scammonium more Spagyrorum depuratum, cujus supra D. Sala in Hydrope & Catarrho mentionem fecit.* Resina Sammoneæ.

Multi certè usus est in Medicinis, præsertim cum nulla medicamentorum forma sit, quam non induat.

Quando cum succo Cydoniorum, saccharo & Spiritu Vini, vase optimè clauso maceratur, Spiritu postea decolato, purgatorium jucundum concinnabis, cujus dosis ad cochlear unum vel hue satis potens. Aqua lucida purgans.

In Spiritu solutum misce Electuario Citriorum vel Cydoniorum circa finem decoctionis ad

lentū

Electuarii purgans Cydoniorū

lentum calorem decoquendo Spiritum, & Electuarium Citri vel Cydoniorum purgans præstabebis.

Cum Tartari Vitriolati scrupulo uno mixtum ad scrupulum semis vel grana xv. pulverem reddit egregie catharcticum.

Pulvis Catharticus.

Ita acinis è baccis Sambuci vel ebuli saccharo conficiendis media crusta ex hac Resina adspersa conficiatur, si confectionem nulla cum molestia aut animadversione purgantem delicatuliq; gratissimam velueris.

Confectio saccharata purgans.

Hujus Diagridii, ad modum Paracelsi in Manuali, aliquid cum farina & Aqua Rosarum miscere liceret, & hostiam conficere purgantem.

Hic, quo majori ἐξεργασία singula lustrentur pilulas quas magnifacio, Diagridiatas ob felicem & multiplicem usum, animo deinceps incluſam non geram, sed proferam & præferam clarè, uti sequitur.

Hostia Laudis parac.

PILULÆ POLYCHRESTÆ
ex Scammoneæ Extracto compoſito

℞. *Scammoneæ puræ unc. iij.*

Colocynth. non recentis ſed ad annos aliquot reſervatæ, ſine interioribus arillis unc. vij.

Extrahe cum Spiritu Vini & aliquandi macera.

Extr a.

Postea sevocato menstruo ad extracti molliorem consistentiam usq; misce

Resinæ Scammoneæ in pulverem conversæ quantum sufficit, ad redigendum omnia in massam pilularem. Dosi granorum ab 8. ad xv. vel ad summum xviij. egregiè purgant, apteq; inserviunt ut Mercurium & Antimonium ad secessus parata excipiant. Commodissimè exhibentur cum Syrupo violarum uncia una, eandem ob causam, quâ aliàs post Diagrydiata Syrupi violarum unciam j.s. cum Aqua Endiviæ ad Scammoneæ ardorem & incendium reprimentum propinamus.

Quidam suis hisce purgantium Extractis iterum atq; iterum Spiritum Vini affundere, iterataq; semper Extractione destillare consveverunt. Quid ad hoc? Num secundo tertiove hoc extrahendi ritu frustrà (dummodo, quod quærunt eo ipso, virtutis est, non vitii) quærunt, quod in prima Extractione in manus felicius acceperunt? Interea verò Spiritus Vini purgantium vires adeò infringit, ut nisi aucta remedii mole, post sæpius quidem ejusdem factas infusiones, vix ac ne vix quidem quod voti nostri est, perficiant. Hanc ob causam vi nempe purgantium labefactatâ, ut ne longa præparationum serie peractâ, nihilominus ad eandem dosin cum Dogmaticis recurrere cogantur, quidam

Spiritus V. purgãtium vires infringit.

addere dimidiam partem pulverum crudorum solent. Sed ut illud inutile & supervacaneum; ita hoc parum est Chymicum, arguitq; in eventu præparandi ejusmodi ritus imperfectiores esse, quàm ut crudis Galenicorum rudimentis, à quibus se tamen studio prius averterant, carere possint.

Cruda purgatibus non immiscenda.

Chymia enim promittit, imo τῷ ἔργῳ scit præstare non quod vires Medicamentorum præparationis injuria dejiciat, adeo ut vi operandi nobiliori projecta ad spreta prius crassamenta refugere opus habeat, quin potius obstetricatione sua vegetiora singula præstare, inq; parvam molem, quâ per se aliàs in usum venire non poterant, contrahere.

Hac eadem reprehensione dignum est, quod sæpenumero in extractis purgantium æquè (a quo tamen in superiori Compositione singula aromata omittendo nobis meritò cavemus) ac in aliis purgantium formulis, paucis purgantibus valida multaq; calefacientia & siccantia associent, argumento, quòd & purgandi scopum complere, & quamlibet noxam medicamenti reprimendo, Naturæ intentius prospicere velint.

Multorũ Aromatum cũ purgatibꝰ commixtio parũ tuta.

Quò ipsò tamen eò usq; progrediuntur, ut si non mole, virtute tamen purgantia ab aromatibus vel superentur, vel impediantur. Hinc ergo necessariò hoc incommodum exoritur: quod

&

& moles medicamenti crescat citra necessitatem; & actio ejus nihilominus enervior evadat; Utrobiq; dum parum concitatur alvus, à leptomeria remedii metus erit, ne agitatur succi & attenuati nobilibus partibus imbibantur, penitus illapsi validius obstruant, & deniq; magis perturbent corpus quam evacuent. Quæ singula à plurium Aromatum mixtione, dum pharmaco studemus, nos absterrere meritò deberent.

EXTRACTUM CASTOREI.

℞. Castorei libr. ſ. superfuso vini Spiritu extrahe in loco calido, postea abstracto spiritu ad Extracti consistentiam redige. Hoc ipsum contra suffocationes uteri utiliter inservit, umbilico illitum, vel etiam intra corpus assumtum. Valet cum Spiritu Vini salviato dilutum contra Spasmum.

MEL JUNIPERINUM.

℞. Grana juniperi recentia & matura in mortario lapideo crasso modo contundantur. Postea superfusa aqua ebulliant, donec pulpa fuas penitus fuerit extracta. Per cribrum trajice agitando bene, vel etiam exprime fortiter.

Quod transiit, tunicis & arillis retrò relictis, coque ad mellis consistentiam. Cujus dosis drachm. j.

De usu ipsius consule Quercetanum in pharm. Beguinum de Theriaca German:

Ternar. Bezoard. cap. xvj. necnon tractat. ipsius de peste.

Accessu Aromatum quorundam velut Zinziberis, Macis, Cubebarum, Calami Aromatici & sacchari compositum magis redditum, in formam Mithridatii redactum longe praestantius existimatur de quo Conrad. Khunrath. in Med. D stil. Haud absimili modo Syrupus *ex Ebuli granis (cujus libræ Fioravanta Olei sulphuris scr. j. Aquæ vitæ unc. 1. & parum Moschi addit) coquitur, inprimis hydropicis & podagricis utilis.*

Hujus loci Mel Mercuriale *foret, de quo idem Ternarius Bezoard. cap. 2. in clysmate contra intestinorum calorem. Quia vero non, ut quibusdam visum, aliud est à vulgari, quod in Dispensatorio Colonensium describitur, de eo hic indignum se per plura diffundere.*

EXTRACTUM ESULÆ Minoris.

℞. Radicum Esulæ minoris prout in officinis prostant. q. v.

Coque lento igne cum Aquâ simplici, semper despumando, dum spumat. Aquam inde cola & serva. Interea superfundendo aliam, iterum

um coque. Evapora ad spissitudinem. Postea distempera cum Spiritu Vini, & vase clauso serva ad calorem ut Spiritus Vini leniter evaporet. Dosis eadem quæ est Rulandi, scrupulus j. &c. inprimis in Ascite.

SECTIO IIII.

De EMPLASTRO MELILOTI.

VAriæ Emplastri hujus à multis temporibus usq; proditæ sunt descriptiones. Suum Galeno est 8. de Comp. Med. s. loc. cap. 5. Suum Tralliano de quo Rendeletius in officina pharmacop. pag. 125. Cordus in vulgari illo Anisum omittit in quibus Mesues exemplaribus haud lectum &c. Sic & SALA proprium habet eodem nomine insignitum & multis aliis præferendum. Prout curat. 7. Ternarii Vomitor. fatetur.

In eo ipso Melilotus basis, omnes tumores & dolores in quocunq; corporis loco permulcet; Juvant vi emolliente & parægorica: Chamæmelon, Althæa, Fænugræcum, Ammoniacum,

Terebinth. Ficus, cera, Materiam emollitam, doloribus mitigatis, ratione λεπτομερείας, quâ altè subeunt, fortiter incidunt & attenuant. Oleum Laurinum, Nucis Muscatæ, Carvi, Spicæ, Iris, Zedoaria, Cardobened. Tartarus. Præparatam denique discutiunt Ammoniacum Oleũ Spicæ, Laurinum. Ideoq; valdè confert in omni frigidâ & crassa materia, in lentis inguinum bubonibus, tumoribus Ventriculi, Epatis, Lienis &c. Calefacit, attenuat, emollit, aperit, discutit, & suavissimè dolores mitigat. Et tale est.

℞. Meliloti, uncias decem.
Camomillæ, uncias viij.
Rad. Althææ
Fœnugræci ana unc. vj.
Tartari albissimi crudi, unc. iij.
Caricarum uncias xx.

Aquæ communis lib. x. Infunde per horas xv. Colaturam reduc ad consistentiam extracti. Hujus ℞. uncias xij. Ceræ, Sevi hircini ana uncias iiij.
Gummi ammoniaci depurati unc. ij.
Terebinth. Laricæ unc. ij.
Olei Laurini drachm. vj.
Olei Nucis Muschatæ expressi dr. iij.
Seminis Carvi destill. Spicæ ana drachm. ij.
Florum Meliloti subtilissimè pulverisat.

Zedo-

Zedoariæ
Carduibenedicti
Iridis Florent. ana unc. j.

f. Emplastrum. f. a. boni odoris & consistentiæ.

PILULÆ ANGELICÆ.

An & aliud igitur restat sub hâc sectione referendum? Imò & aliud, & alia, si modò tot onera ferendi tua, Lector, ferat patientia. At feret arbitror, si bonus es, dum id fiat tuo bono. Pilulas enim balsamicas dum recenset Author Ternarii Bezoard. agnationis jure & illas, quas moderno tempore Angelicas *appellant, sub calamum vocare non indignum. Accede igitur bono animo, has & firmiter tibi imponam, & veritatis vinculis ligabo. Sed quid Author, dum ipsi arcanæ sunt? Ab Authore non habeo, attamen jure bono, & affatim, quòd, sicut* in scenam actores prodeunt, poeta latet, *ita nomen ipsius, parum candidè olim denegantis illas, consultò omittatur.*

Compositio illarum talis est:

℞. Croci Orientalis drachm. ij.
Agaric albiss.
Costi Indici
Myrrhæ finissimæ ana drachm. iij.
Gummi Ammoniaci
Rhabarb. electiss. unc. j. f.

Ligni Aloës drachm. j.
Aloës succotrinæ unc. vj.

Solve prius ammoniacum in aceto Squillitico. Myrrham in aceto rutaceo. Aloën in succi Rosarum unc. xij. & succi Citri vel Arantiorum unc. viij. His mixtis adde Agaricum & Rhabarbarum, utrumq; Aqua Cinamomi prius adspersum, hoc in succo Cichoreæ, Pimpinellæ, Fumariæ; illud in succo Apii, fœniculi, & Absinthii. (Corrector guttulas aliquot speciei purgantis adsciat) in formam palticulæ solutum.

Tum Crocus & Lignum Aloës in Aqua Rosarum & succo Citri diluta inferantur. Demum affundantur in Cucurbita.

Aquarum Borrag.
Betonicæ
Carduibened.
Fumariæ ana unias octo.
Acrimoniæ
Arantiorum
Cinamomi.
Veronicæ ana. unc. x.

Stent in Cucurbita cum Alembico caco in B. per triduum. Postea abstrahantur Aquæ ad Balneum, ad Syrupi, & postea exsiccatione ad pilularem consistentiam.

Aloëdarium Mindereri.

Cum eandem ferè progenium habeant cum Aloëdario Marcofiano Dn. Mindereri, operæ pretium

pretium hic erit, tractatum ipsius, quid de compositione hujus, usu & dosi sentiendum sit, accuratè inspexisse.

Pilulæ Mõiales, Aquepẽdentis.

Pilulæ Aloëticæ illæ, Moniales dictæ, in Italia præsertim Patavii magni usus, simpliciores quidem sunt, attamen ad utilitatem non minus compositæ. Hinc Fabricius Aquapendens Equ. S. Marci in consultationibus aliquoties, ob multiplicem, imo ferè quotidianum usum in semet probatum, proverbii modo effabatur: Qui exoptat vivere annos Noæ, multum utatur his pilulis de Aloë. De his autem videatur Johannis Tract. de pilularum ex Aloë cum succo Rosarum utilitatibus.

PARS TERTIA DE DVRIS.

SECTIO I.

De CHRYSTALLIS, MAGISTERIIS ET SALIBUS.

SAL ABSINTHII.

R. *Sal Absinthii, seu liquorem ex Sale ipsius vulgari in cella factam. Depuretur per filtrationem Artis; postmodum exhalatio fiat, ut in frigido quando steterint aliquandiu, in crystallos concrescat. Sic Salia instar sacchari Candi fient crystalli formia. Si verò dealbationi eorundem unicè intentus sis, purificationi per filtrationem & coagulationem repetitæ sedulò studeas. Qui enim cineres cum æquali Sulphuris parte adhuc semel comburunt, indeq; extra-*

Salium Crystallii norũ nova quidem, parum tamen genuina præparatio.

extractione factâ sales vegetabilium crystallinos seu transparentes instar salis petræ, & absq; lixivioso sapore præmittunt, novi inventi specimen usq; adeò laudabile non edunt. Nam non solum salium hyparxin inde immutatur, sed & vires & ἐργασίας simplicium mistione Sulphuris perit, quæ utiq; nisi longâ observatione præsuppositâ denuò, aliorum antiquatis experientiis rejectis, constare minimè proterunt. Sulphur etiam dixerim sua pinguedine crystallisationi inimicâ obscuritatis potius causam subdere, non tollere. Ne dicam, si salia diversis rebus conspurcare nihil interfit, plurima alia fore, inter quæ Sal petræ, emplo Lunæ purgantis, de quo infrà vel etiam Spiritus Salis operi vitè intervenions non infimum haberet locum, quibus ad eadem longè melius pervenire liceret.

SAL VITRIOLI.

Sal Vitrioli nobis duplex est: Alterum Extractum, sive Excoctum: Alterum relictum, hoc est Terra Vitrioli mortua, sive Colchotar indulcatum seu insipidum. Illud sapidum seu acidum, aliquando è capite mortuo; aliquando è Vitriolo albo confectum, de quo alibi satis. De SALE Vitrioli relicto (scilicet post destillationes & extractiones) seu Terra Vitrioli mortua Lapidauntaxat loci est quædam assignare:

℞. Col-

℞. *Colchotar Vitrioli perfectum, pulverisa, affunde Aquam calentem quamcunq; bacillo exagita, postea permitte residere; Aquam remove, (Inde excoquitur Sal prænominatum excoctum, Vomitorium absterſivum non contemnendum in Vermibus, Epilepſia &c. Imò pro vere γνησίω habendum remedio in putridis & phagædenicis ulceribus, in fiſtulis. Inſperſum enim mundificat & carni ſupercreſcendæ laudabile ponit fundamentum.) Hoc toties repete, quoties in rejecta aqua vel leviſſimam acrimoniam percipis. Denicq; cum Aqua Veronicæ, in ulceribus curandis verè mirabili ebulliat ad omnimodam ferè aquæ conſumtionem, reſiduo ad lento calore deſiccandum relicto.*

δοξοκόπια Terę vitrioli. *Hoc ita planè deſiccatum, Terra vitrioli eſt ad multos uſus reſervanda. Hoc itidem enim ulcera feliciſſimè ſanat manantia & rodentia, Eryſipelas etiam ulceroſum cohibet, & nova Epidermidis arroſæ ſuperadditione partem ægram veſtit. Cum albumine ovi vel Emplaſtris debitis ſuperpoſita ſynoviam reprimit. Imò quod maximè prædicandum Iſchæmon in vulneribus ſanguinem ad ſyncopen & mortem ſtillantibus ſeu fundentibus præſtat nulli alio ſecundum. Inprimis Mumia inde ad prædictum jam uſum conficitur pleriſq; ex hoc genere anteferenda:*

℞. *Sanguinis ægri è vulnere ſtillantis, vel ſi prom-*

pronum paratum q. s. semper velis auxilium agnini vel ovilli; stare facito, donec aqua seu serum à crassamento sanguineo, ut fieri solet, secedat. Sedimentum, aquâ rejectâ desicca imò arefacito prorsus. Huic in pulverem redacto adde Tragacanth. spermatis Ranarum, Terræ benedicti hujus ana pulverisat. part. tertiam. f. pulvis vulneribus inspergendus; Emplastra q. s. santalino aut alio simili tegendus.

Emplastrum in cognitū.

PULVIS BEZOARDICUS serpentinus.

Quia & hujus meminit SALA in Præfatione Ternario Bezoardicorum præmissa, non pœnitebit illum, (qualem in usu ipsi præ cæteris esse existimo) hoc in loco annotare. Equidem pulvis serpentinus à Quercetano, Crollio & Sennerto &c. variè descriptus est, non tamen in omnibus ille cum hoc nostro consentaneus, multò minus idem. Ideo q. s. ℞. Serpentes aut Viperas in Majo vel Junii principio exclu'o veneno exuvias depone. Exime, & abjice intestina & pinguedinem, & caput detruncato. Corpus verò reliquum vino albo cum Myrrha essentificato elutum ad solem vel locum quemcunq. calidum ad arescendum suspende.

Hinc scinde in minutas particulas, atq. super cribrum vel setaceum ad perfumandum ritè colloca suffimento ita parato: ℞. *Li-*

℞. Ligni Alcès elect. unc. j.
Styracis calamitæ.
Gummi Benzoini ana drach. ij.
Perfumata jam in pulverem redige, cum cofis simul, & in quamlibet unciam j. adde:
Olei Cinamomi.
Caryophyll.
Nuc. Muschatæ ana gutt. iiij.
Fiet pulvis alexitericus excellens, dosi à scrup. j. ad drachm. j.

Inprimis excellit contra venena maximè quæ sui generis sunt, cum Extractis Bezoardicis vel Theriuca exhibitum.

Hartmannus præterea in Causode ad sudorem ciendum commendat. Idem in pleuritide maligna in hydrope; in Tabe & phtysi ab acribus fluxionibus, hic cum sale fusili mixtum, & ad quemlibet cibum assumtum; illic cum Aqua Carduibenedicti vel scabiosæ egregium deprædicat remedium.

Cum aqua Fumariæ vel similibus non parum confert in Affectibus cutaneis. Imò etiam in Psora, & ipsâ Leprâ. *Procul dubio etiam in morbis articularibus locum obtinet. Sic enim Ætius Tetra. 4. ser. j. c. 97. Quidam viperas totas extendunt, & exiccant, posteaq; terunt, ac eas in potu contra morbum articularem exhibent. &c.*

Imò dixerim in singulis morbis, in quibus salium

lium Theriacalium apud Veteres usus, cum fructu accommodari posse.

Num vero notam aliquam improbitatis aut malitiæ præ se ferat, quod quibusdam referentibus, præsumtum purgationes effætas inutilesq; reddat? De nihilo hoc non arbitror esse. Præterquam enim quod à pluribus observatum sit, à pulveris colubrini usu vel difficulter purgationes successisse, vel ad minimum à tempore purgationis pristinam [ajunt enim semel sumtum aliquot annos Alexiterii officium præstare] à Venenis prophylaxian exspiravisse, insuper à rationum quoq; momentis munimentum variis accedit. Ea enim Viperarum facultas est, ut cuncta in peripheriam corporis trajiciat, qua de causa etiam Elephantiasin curat, & cætera cutis vitia.

Et si summum Alexiterium est, ut apud Quercetanum, Crollium, Hartmannum &c. audit, contra omnis generis venena; quidni contra θερμικὰ illa purgantia vim ac facultatem aliquam obtineat? Est enim purgatrix vis vehementior media quædam potentia inter alimenta & venena, quam ut Theriaca, ita non minus etiam vipera & vincit & eluit. Quod enim Theriaca vim purgantium remediorum sistit ac impetum ruentium humo-

humorum compescit, non inde proficiscitur, quod Opium, ut quidam opinetur, omnium fluxionum aliàs restrictivum, in se recipiat. Plurima enim Theriacæ genera; licet de Opio nihil quicquam participantia, eádem virtute pollent; sed inprimis propter Viperæ ingressum, quàm à Centro ad superficiem corporis humores ciere, adeoq; vim pharmaci frænare posse nullum est dubium.

Ideoq; non immeritò Doctiss. Heurnius in Meth. ad praxin pag. 355. hanc cautionem purgantibus summittit: ne unquam dum purgare consilium est, Theriacâ utamur, nisi frænare vim pharmaci velimus; Etenim illicò restagnare à Theriaca laxiore alvi effusionem &c.

Deinde cum Hartmanni testimonio, pulvis hic Arsenici, Napelli, aliorumq; corrodentium venenâ domârit, nec non acribus & tabificis illis fluxionibus in phtysi & pleuritide auxilium fuerit, omninò arbitror, vim ipsi inesse, vel acria demulcendi, vel Naturam quasi surdam aut fatuam reddendi; insuper humores incrassandi, & coarctandi vias; quibus stipatum hunc pulverem prædicti effectus tandiu causam sufficientem dixerim, quandiu integras illas facultates & immutatas in corpore retinuerit.

Etiamsi verò hæc ita se habeant, & τὸ ὅτι, quæcunq; etiam ejus rei causa admittatur, extra dubi-

dubium versetur, deterrere tamen ab ejus pulveris usu neminem debent, cum ab eadem accusatione ne quidem Theriaca, Opium, Laudana & Aquæ Theriacales, immunitatem habeant. Quin potius secundùm regulam practicam. Naturam plures eodem tempore & contrarios motus non sustinere, tùm temporis ubi purgandi scopus est, ab Alexiterio hoc abstineant, & ubi Alexiterio utendi, cathartica relinquant. Neq; etiam subinde eodem pulvere utantur, absq; detrimento enim sanitatis illud non fieri posse plane existimo. Sed velut Virtus, Galeno de Melancholia teste, continuo Medicinarum usu sæpius languet, & torpescit, ita discolorata inde sequitur facies, sterilitas & multa alia; sed per longa temporum intervalla semel in casu necessitatis duntaxat usurpetur, nec nisi corpore vel puro antea vel præpurgato satis.

Clarissimus D. D. Johann. Jacobus Guggerus modò ἐν ἁγίοις inter γνήσια, & usu vero comprobata sua remedia dictitabat aliquando Basileæ.

BALSAMUM SERPENTUM.

℞. *Serpentes exiccatos abjectis cute, capite caudâ intestinis & pingvedine q. v. Tere, & per Cucurbitam in B. phlegma abstrahe.*

Adde Florum Sulph. per se sublimatorum unc. ß. & affusâ Aquâ vitæ tàm diu digerantur, donec Tinctura extrahatur. Aquam Vitæ in B. destilla, reliquum per Retortam in Arena propelle, & prodibit oleum cum rectificandum, tùm cum Sale è semetipso extracto in cineribus ad Balsami consistentiam usq; circulandum.

Inter destillandum dicebat in Alembico apparere nivem in imbrem tandem se solventem, cum grandine; iridem item cum multis coloribus, ut & tonitrua cum corruscatione. Ilsumq; Balsami esse in Peste, Lepra, & lue Venerea, guttatim exhibitum.

CRYSTALLI TARTARI.

℞. Tartari albissimi pulverisati lib. ij. iij.

Ebulliant cum aqua fontana in catino non metallico, ut dissolvatur. Cola per manicam Hippocr. in sartaginem terream, vel ligneum aliud receptaculum (in tali enim ob poros, quibus sorbetur aliqua salis portio, cui semper succedunt aliæ, felicius absolvitur) inq; loco frigido collige Crystallos.

Si prima vice non satis purè prodit, recenti aquâ affusâ, adhuc semel coquantur, ne tamen pluries, siquidem plus justo coquendo, de albe-

dine

dine aliquid amittitur. Crystallos coagulatos aliquoties aquâ fontana ablutos, in vase porcellanico lente exicca, & super porphyrium multùm contere. Erunt ita, propter attenuationem & ingressum aëris, nivis instar candidissimi, & subacidi saporis, unde & Acidum Tartari ab aliquibus appellatur.

Aqua residua pura, id est, in qua Crystallos hosce bulliendo liquaveris, Aquam illam Tartarisatam præstat menstruum pluribus Extractu idoneum, de quo suprà.

Crystallorum verò usus est ad incidendum, & attenuandum crassos quoscunq; humores ad omnes obstructiones aperiendas; Magis felix, quàm Cremoris Tartari. Hic enim propter subtilem nimis aciditatem valdè diureticus, in corpore impurgato, dum crassos simul humores præcipitet, tuto exhiberi vix potest. Et quis labor, quis sumtus, tantillo Cremoris totidem Tartari libras consumere, cum Crystallorum prædictorũ ad minimum vigesies plus prædicto modo præparaveris? Caute tamen sit, ne non dissolutum in pulverulenta illa substantia, vel non satis mistũ cum jusculo exhibeas. Sicut enim ex quolibet pulvere, cum humidis misto nascitur gluten; sic & hic metuendum, ne glutine facto venæ circa ventriculum & hepar obstruantur; vel etiam ceu noxia paulò post sumtionem per vomitum, ut observavi, rejiciantur. Cautio in exhibendo Tartaro.

Inde potionem leniter purgantem frequentissimè conficio, sapore nil quicquam abominabilem, interim propter securam operationem valdè benedictam.

POTIO BENEDICTA PURGATORIA EXTEMPORANEA.

℞. Extracti nostri Benedicti (ex Fol. Sennæ & Rhabarb. ana p.ij. Agarici p.j.) à scrup j. ad drachm. j.
Tartari, ut suprà, purificati scrup. j.
Mannæ Calabrinæ unc. ſ.

In Aquâ Fontanâ seu Fragorum leniter coquantur ad solutionem duntaxat, & colatura additis guttis vel sex Elixiris seu spiritus Cinamomi detur pro potu.

SAL TARTARI VITRIOLATUM.

℞. Olei Tartari per deliquiũ facti unc. iij.
Olei seu Spiritus Vitrioli unc. ferè j.

In loco calido & sicco (frigida enim & aquea huic operationi sunt contraria) hoc illi antea ab omni humiditate rectificato guttatim misceatur, & coagulum in fundo dabitur albissimum. Repone paulisper, & cum tempore major fiet residentia.

Aqua supernatans pro Diuretico inserviat; vel evaporet, & major Salis copia suppeditabitur.

Ego

Ego Sali Tartari per extractionem è calce ipsius facto purissimo, Oleum Vitrioli æquali fere proportione admisceo, & ad ignem primùm exiccando, postmodum fortiter calcinando, idem felicius obtineo. Sal Tartari Vitriolatũ aliud.

Qui nauseabundum ejus saporem aversantur, cum Spiritu Vini, digerendo scilicet & destillando, mitius præstant.

Valet pro universali ferè digestivo. Hac enim in parte Crollio adstipulari non possem, quando in omnibus tàm corporum, quàm humorum præparandorum indicationibus Universale prædicaret. Usus internus.

In morbis tamen ab obstructione ortis inprimis excellit: velut in Febribus, Melancholia Hypochondriaca, Nephritide, Hydrope (in Hydromelite Enulato) Virginum cachexia &c.

Ubi memoriâ haud indignum quod quispiam Italus de eodem hoc Magisterio: Germanica versio sic habet: Diese Transmutation ist gleichsfals also beschaffen/ daß man sich jhrer gnugsam hat zu verwundern/ vnd verhelt sich also: Mann thut des aller besten Vitriolöhls in ein enghälsig Glaß/ geust gleich so viel Weinsteinöhl drauff/ vnd wenn es zehen Tage vber einander gestanden/ vermischt man dessen ein Quintlin mit ij. Loht *Aquæ Vitæ*, vnd wäscht die hohle Geschwer damit/ Usus externus.

es heilet dieselbe in kurtzer Zeit vber die massen fein/ wie gleichfals allen vnverdawlichen Grind/ vñ andere dergleichen Schäden &c.

Sal Tartari purgans.

Si quod Mercurius vitæ solubile atq; iterum in Sal reductile habet, oleo Spirituve Vitrioli superfuso excipiatur, & in medicamẽti hujus unionem adaptetur, actu purgans oppidò deprehenderis.

SAL ARMONIACUM REGENERATUM.

Flores Salis Armoniaci

Si cum sale fuso mixtum ter quaterve sublimatur, purissimum evadit, & in febribo, Quartana præsertim haud vulgaris usus. Sed & resolutum in Aqua calida, & per chartam trajectum, postea evaporatâ aquâ secundum artem in crystallos redactum, tanto puritatis nitore splendebit, ut in pulverem subtiliter tritum, sublimationibus nihil cedat.

Spiritus Salis Armoniaci

Ex hoc cum quatuor partibus Cinerum misto destilla per Alembicum Spiritum Salis Armoniaci; qui cum æqualibus partibus Spiritus Vini mixtus & plumaceolo loco à podagra dolenti illitus confectim dolores restingvere scribitur.

CRYSTALLUM MINERALE cum Sacchar.

De Nitro præparato hoc ipsemet Author cap. 4. Ternarii Bezoardic. Verum ut ne uno-

sus

fius sapor molestiam pariat cum saccharo conficiatur hoc modo: Nitro scilicet ad SALÆ mentem liquato, per Sulphur accenso, iterumq; in Aqua Rosarum soluto decocto, inter coagulandum saccharum immisceatur anatica fere proportione, donec miscendo acquirat duritiem. Vel solve saccharum in Aqua Rosarum; postmodum etiam Sal Nitri purificatum; Coque secundum artem, ut in doliolis in cella colliganturCrystalli. Varios hoc habet usus, de quibus alibi.

In hæmorrhagia vulnerum intrò sumtum cum Aqua Cerefolii, vel fontana VVirtzius pro arcano habet lib. 4. Chirurgiæ c. 4.

MAGISTERIUM LUNÆ DEIECTORIUM, SEU LUNA purgans hydragoga.

Primò omnium habeatur menstruum hoc:

℞. Vitrioli albificati part. ij. vel lib. ij.
Salis Nitri refinati lib. j.
Destillentur in Aquam fortem s. a. Postea.

℞. *Lunæ per Saturnum à pollutione venerea, & spiritum crudi Mercurii, & Sulphuris non fixi consortio purgatæ & laminatæ unc. j.*

Aquæ fortis prædictæ unc. x. plus minusve, secundum quod spiritibus magis minusve præ-

Stent in Matracio super cinerem, donec argentum fuerit solutum & liquor evadat cæruleus.

Sal Nitri facit ad uberiorē Crystallorū collectionē.

Tum immisce salis Nitri fixi absq; additione præparati unc. ſ. vel integram. Sic enim spiritus Nitrales melius figuntur, & in pristinum corpus redeunt. Colloca in digestionem in simum equinum per Mensem philosophicum. Postea phlegma in B. M. destilla, ut vix tertia pars reliqua maneat. Utrumq; serva diligenter.

Tertiam illam partem residuam per Cucurbitam latam, non nimis altam & ad notas perfectionis discernendas (quando enim pars baculo exempta albicans fuerit, desistendum est) apertam, in arena igne secundi gradus per horas tres quatuorve destilla. Sine refrixari, & fracto vitro luto q; remoto invenies Lunam instar Alabastri aliquando totam nigerrimam, aliquando supernè candidam stellatam q;.

Lunam hanc in frustula fractam infunde parumper per horas 5. vel 6. in suo phlegmate ante abstracto in B. M. vel arena & dissolutione pulcrè defæcabitur. Separa purum ab impuro, & in loco frigido Crystallos collige. De reliquo menstruo extrahe parum aquæ, iterumq; in cellam depone, & totum illud in Crystallos confice. Hos lentè exicca & adserva.

Verum hoc est, & verius, quàm unquam hactenus

ctenus quod scio, proditum est. D. Angeli Salæ illud Magisterium Lunæ *dejectorium in Ternar. Bez. cap. de Hydrope, in diluvio Microcosmi hydragogum Specificum. Egregiè enim & suprà quam cogitari potest, omnes aquas è corpore, ad grana tria vel quatuor duntaxat cum Vino Malvatico vel Spiritu Vini dilutum, dejicere perhibetur.*

De quo vide Curationes in lib. de 7. Planetis enarratas. Cum. a. dubitare de illarum certitudine quis posset, deq; acrimonia ipsius medicamenti facilè mali quid suspicari, facere non potui, quin ea quæ nuper in Epistola ipsemet Author ad me dedit, huc transferrem.

Je protexte, inquit, devant Dieu estre vray les observations des cures, qv'en ay repportées en mon Liuret septem Planetarum &c. comme aussi je pren Dieu pour tesmoing que j'en ay prins moy mesme sans nulle offense de mon corps il y a desia 16. ans environ. *Item* en baillè a ma Famme autres mes parents, & a d'autres mes grands amys, sans nulle reproché, & heuresement, ce qui a fait & fait un Apotiquaire Medecin in Vulturena, au quel je luy aprint a le preparer. Les raisons aussi, que j'allegue au susdit liure; *Item* la consideration, q'on peut faire touchant le na-

Juramẽto cõfirmat veritatem Curationum.

Docima sia facta in seipso Uxore & aliis amicis.

Ex Theoria preparationis non convincitur esse venenu.

Ex accidēte dūtaxat malos effectus edit.

ture, del'Argent, Nitre & Vitriol, la maniere del' administrer, & autres circumstances, nous asseurét que ce n'est pas un venin, quoy qu'il soit aucunement corrosiff & acre: Il peut aussi estre, que selon la diligēce, qu'on use une fois plus, ou moins, que l'autre en le preparer, soit cause, qu'il soit une fois plus acre del' autre. En somme il faut le considerer tel qu'il est en sa nature. Comme il nous fault considerer l'Euphorbium, Tytimales & autres Medicaments acres, lesquels neaumoins estant usez par la main d'un Medecin produisent souvent des bons effects, quoy que autrement quelquefois ratione subjecti ou par autres respects ils produissent contraires effects a ce qu'on espere. Que ce Malade qui vous est mort, cela soit aduenu par raison du Medicament, je ne puis bien croire, ains par quelq'autres cause incogneue. Car es cures des Hydropiques il se represente maintez difficultez, comme que vous sauéz. J'ay ueu bailler a un Hydropique 8. goutes de Spiritus Salis auec Julep de Roses, & aromatisé auec Aqua Cinamomi qui luy fait vuider une grande quantite d'Eau par les urines, & portat grand allegement, comme il sembloit

bloit de voir, neaumoins le lendemain mourut. En somme si vous y trouuez scrupule d'en user il uault mieux de desister. Quand a moy voyant estre un Medicament contre lequel on sy peut grandemẽt opposer, pour eviter calumnie, & autres resgards je n'en ay usé il y a long temps, ny moins en use dauantage, ayant tant d'autres bõs Medicamẽts qui peuuent suppleér en sa place ce que vous pourrez faire &c.

Abstineat suspicioſus.

Ad euitãdas calumnias in uſu ãplius nõ habet.

Ideoq; stante prædicta huius medicamenti nobilitate, affirmare non vereor, Medicum istius aut Rosæ Mineralis *quæ vix minor, & D D. Sanctorii Professoris Patavini* mirabilis paracentheseos, *uti & Confortantis cujusdam Epatici, quale* Diacubebe est Paracelsi, *rite gnarũ, vel omnes Aquas inter cutem curabiles abarcere, vel quosvis alios Medicos nullas posse.*

Cura hydropica præcellens.

Paracẽthesis mirabilis.

Diacubebe Paracelsi.

Neq; illud mirum cum Argentum in Cœlo philosophico instar Lunæ terrestris reliquorum planetarum omnium influxibus maxitatum, omnium illorum vires expleat, de quo vide Paracelſ. in libr. vexat. can. 6.

Quidam ut in Gallia expertus sum; hoc idem Lunæ Vitriolum cum Spiritu Nitri solum concinnant: Lunam *scilicet purgatam, per solutionem, digestionem & Spirituum volatilium destillationem iterato facta, fixis* Nitri *Spiritibus*

bus benè augmentant; Postmodum abstracto phlegmate residuo, interveniente digestione in liquorem quasi viscosum redigunt, & in loco frigido concrescere faciunt. An tamen hoc cum nostro Magisterio idem valeat, adhuc nescio. Novi tamen hujus ipsius artifices panaceam vix magno illo Sapientum Magisterio minorem polliceri: Si Vitriolum Solis in debita proportione ipsi conjunctum, in Athanore omnium colorum Sphæras præcisè percurrerit, tandemq; in rubedine perstiterit. Aqua illa viridiuscula à Luna præcipitata quæ restitat, & Spiritibus nimis Nitrosis spoliata jam est, scabiem manuum pedumq; illita tantùm, præmissis tamen præmittendis perfectè tollit.

Nec reticere hoc in loco possum: hanc ipsam Dianam in Lucum suum cum Athletis procis suis deductam, & loci lubricitate, ut per Actæonis salutationem in deliquio cadat, deceptam, mirabile artificium, Secreti libelli testimonio, præstare. Si eam ipsam in vase vitreo à perlis obscuris destillando abstraxeris, eo modo ut ne perla una tangat aliam nitor perlis perfectissimus conciliabitur. Quidam addunt illam à sordibus purgatam, oleoso; Salis Mercurii liquari refocillatam, & in Balneo demum per sudores ab effervescentiis biliosis liberatam, omnibus al-

vi-

vi humorum q. restrictione ægrotantibus, æquè viris quàm fœminis, usu præsentissimum fore.

Sunt vicini nostris regionibus Medici, qui Aurum & Argentum *purgantia ad varios affectus summopere extollunt; vix tamen persvaderi mihi patior facultatem purgatoriam vel unicè Auro & Argento, vel æquè illis, ac vel Aquæ forti, vel Mercurio simul Meteorisato aut præparato, ascribi jure posse.*

Luna nō Lūa purgās quorundam.

Multorum etiam Lunam purgantem, nihil, quàm Mercurium dulcem, sub tali tamen nomine summè ab ipsis derisam, fuisse certis notis experior.

Nec desunt, qui dum Lunam in Aqua forti solutum; iterum q. præcipitatam cum Saturni duplo pondere admixta ad ignem confluere faciunt, & refrixari, sal Lunæ volatile album & dulce in superficie reperiri affirmant (oculorum obtutum facilè effugit) quod ad omnes Cerebri affectus, ad Hydropem, profluvia & retentiones mensium, Item Scorbutum à granis quatuor ad octo pro maximo secreto reservant. Quomodo tamen (etiamsi non vulgarem Medicinam esse, à viris peritis habeo) Sal Lunæ potius, quàm vel spirituum Nitrosorum ex Aqua forti efflorescentia, vel sal plumbi volatile sit, cum Luna eodem pondere in corpus, suo artificio, redeat, doctoribus judicandum relinquo.

Sal Lunæ volatile quorundam.

Lau-

Laudat venales qui vult extrudere merces.

MAGISTERIUM CORALLORUM & PERLARUM.

Simplicissimus ejus apparatus est:

℞. *Corallorum q. v. Aceti nostri philosophici, id est spiritus vitrioli philosophici, ad sufficientem supereminentiam. Stent per noctem in calore, ut fiat solutio. Decanta, & filtra per Chartam. Mox reliquis aliud affunde acetum, ad solvendum, eo usq; illud repetendo, donec penitus, quod reliquum est, non nisi fecibus remanentibus solvatur. Colaturæ instilletur Oleum Tartari, ut pulvis dejiciatur. Hunc secrsim positum elue aqua fontana aliquoties. Tum postquam exiccaveris, res in vado erit. Valde quidem confert ad hominis naturam roborandam, multorum testimonio à scrupulo sentis ad scrupulum integrum; Dubito tamen præsertim de perlis, cum hoc nostro tempore tam cariveneant, ne precium earundem Medicinæ juvandi promtitudinem & præstantiam longiùs excedat, quam ut alia ad hanc eandem medicamentorum classem manifestiùs pertinentia, viliori precio comparanda, his ipsis postponendi negligendiq; justam habeamus causam.*

Medicinæ è perlis præparatæ.

Quid

Quid porrò virtutum Corallia in se habeant, quando in Butyraceam & in ore liquabilem substantiam parantur, de quo non nemo inter Neotericos, parum expertus affirmare non ausus. Corallorum in Butyrum præparatio.

Quantum verò de ipsius præparandi modo conjicere est, vix aberit, quin Spiritus Vini solutioni Corallorum per alium Spiritum factæ interveniens istius coagulationis causam suppeditet. Croll. Bas. Chym. p. 164.

Nam spiritus confusi in se agunt mutuo & dissipant subtilissimas suas partes. Ideoq; corpus antea solutum ex parte à spiritu solutionem sustinente deseratur, inq; spissiorem pristinæ illius æmulam formam redeat, necesse est.

Simile namq; videmus in hoc: ℞. Corallorum unc. vj. Auri unc. ſ. Rore Solis philosophici &c. soluta confundantur, & ubi per noctem steterint, affuso Sp. V. donec Tragacanthi soluti instar crassescant, destilla per Baln. quod destillari aptum est. Materiæ infunde nigricanti Aquam affunde sæpius, ut edulcoretur. Magisterium Corall. rubrum.

Deniq; arenæ inferantur, igne ad vasorum incandescentiam usq; durante, & Corallia sanguinis instar rubicunda, tenuis admodum substantiæ, reperies.

Et huc respicit thesis Disputationis Giessæ habitæ: Humani Cerebri substantiam respondere sali perlarũ per infusum vini Spiritum coacto. siquidem

quidem indito eo Sale Spiritus Vini velut butyreſcat. Poſſet tamen idem fortaſſe à Spiritu Salis Urinæ vel Nitri proficiſci. Vidi enim in lapidis Lazuli ſolutionem hiſce factam in gelu abiiſſe, formam ſcilicet à butyracea non uſq; alienam. Sed manum de tabula.

Hoc unum ſaltem notandum; prædictum Magiſterium, etiamſi à multis pro ſale Corallorum venditetur, Sal tamen revera non eſſe; quippe quod ex toto ultra extractionem, impuritatibus duntaxat ablatis elaboratur cum Sal é calcibus extrahendus veniat ita: ℞. Corallos poſt extractionem tincturæ reſiduos (Corpus q. mortuum) cum Sulphure ritè, & ſi opus eſt, aliquoties, donec ſcilicet plane in cineres vertatur; calcina. Ex his cineribus ſuperfusa Aquâ Urticæ minoris deſtillatâ, *mediante hebdomadali digeſtione in B. poſtremo ad ebullitionem excalfactô, ſal extrahatur, à fecibus per filtrum ſeparandum & uſq; ad cuticulam evaporandum. Sic enim in frigido eleganter concreſcit, & laudatiſſimos uſus habet in morbis diſſolutis, in ventris fluxionibus & hæmorrhagiis qualibuscunq;, quibus aliàs præcedens Sal non Sal Corallorum opponitur.*

Doſis à gr. vj. ad x. in Aqua plantaginis vel Syrupo Cydoniorum.

VITRI-

VITRUM ANTIMONII hyacinthinum.

℞. *Antimonii opt. q. v. Tere & pone cum olla non vitreata super ignem lentum & incipiet fumigare. Rutabulo in extremo reflexo & prolixi manubrii, agita sedulò, ne adhæreat. In nodos forte si concrescat, iterum tere, & ad ignem denuò colloca, procedendo, ut prius, donec ad fumum non amplius evomat, nec in nodos concrescat, sed maneat in forma pulveris. Id quod octo fere horarum spatio perficitur. Refrixum in olla fusoria coloca ad furnum anemium, per tres circiter horas, ut penitus fundatur, idq; mox funde super pelvim æneam, vel modulum pro libitu effigiatum. Vidi enim Lubecæ vasculum hoc ex vitro ad modulum insufflando egregiè fabrefactum, à cujus liquore quocunq; per noctem infuso purgationes feliciter succedebant, de quo etiam Quercet. & Libavius. Usum vitri Antimonii, quamvis plurimis cane pejus & angue exosum redditum, non dici potest, quàm felicem in plurimis vomitione opus habentibus morbis expertus sum. Communiter tali formâ usui inserviebat meo.*

JULEP HEMETICUS.

℞. Vitri hujus ritè præparati drachmas ij.

Vini Hiſpanici uncias vj.
Syrupi violarum. unc. j.
Olei Tartari guttas aliquot.

Macera ita per noctem, hinc facta colatura detur doſi cochl. j. ij. Cum oleo Vitrioli, loco olei Tartari aſſumto amethiſtinum colorem conciliabit.

Verè Medicinalis Antimonii præparatio.

Cæterùm Vitro hoc Antimonii cum media parte Auri per antimonium purgati, & in tenuiſſimam calcem redacti, fuſo, & per digeſtionem virtute aceti radicati optimè defæcati. Tincturâ inde extractâ, mox poſt deſtillationem reſtitante pulvere abluto, & cum ſpiritu Vini per octiduum circulato, eoq; iterum vel ad pulverem abſtracto, vel forti igne per Retortam depreſſiorem, oleo ultimò propulſo Medicina inde habebitur paucis guttis Diaphœnetica longè excellentiſſima.

Purgat etiam ſatis promtè, ſi Baſilio credendum, additâ Eſſentiâ Rhabarbari, & Tinctura Corallorum, quodquâ ratione fiat, conſulatur idem Baſilius Valent. in Curru Triumphali.

Aurifices ſumunt Sulphuris Antimonialis hujus partes iiij.
Auri, part. j.

Conjungunt cum Aquæ Mercurialis Auri ſolutoriæ part ij. Et cum ſigillo Hermetis coagulant, & figunt ad Tincturam pro Luna & Mercurio, ut in aurum abeant, comparandam. Spi-

Spiritum etiam proliciant ex prædicto Vitro quando Vitri lib. j. cum Farinæ laterum & salis montani an. i. In globulos mixta, per Retortam loricatam, s. a. destillant &c. qui multis usibus accomodatissimus perhibetur. Spiritus ex Vitro

Hujus loci est Antimonium beneficio Aceti, quod Author Ternarii Laudanorum cap. 7. memorat, ex Hemetico Bezoardicum factum, ut sequitur.

ALEXITERIUM ANTIMONIALE.

℞. Vitri Antimonii Hyacinthini q v.

In marmore cum Aceti Spiritu forti tritum infunde aliquot septimanas in B. vel ejus vicario, affuso aceto destillato ad 3. vel 4 digitorum eminentiam, quotidie movendo, ne fundo adhærescat, atq; adeo Acetum colorem induat rubicundum. Evapora, usq; dum in fundo substantia remaneat subfusca, coagulata, acris & mordicans, facile liquabilis, nisi in vase probè obturato servetur. Reliquo vitro exiccato denuò affundendo acetum, procedendoq; ut antea, idq; toties reiterando, donec omne vitrum in dictum reduxeris Magisterium, novam tincturæ extractionem moliri poteris &c.

Huc usq; Diaphoreticum est per se, dosi à gr. iij. ad ix. vel x. in appropriatis.

Quandoquidem verò, ne liqueſcat, difficulter retineri poteſt, pro Bezoardico parabis hunc in modum

℞. *Spiritum Aceti rubrum Antimonialem ad tertias circiter, lentè decoctum, ad conſiſtentiam inſtar oleaginem. unc. ij.*

Cornu Cervi præparati unc. j.

In mortariolo vitreo miſceantur, poſtea in patina myrrhina ſuper arenam exhalent, & bene ſicca, ut in pulverem abeant, ſerventur.

Poſteris, ſi placet, aromatiſare guttis ſex, octove olei Cinamomi vel Caryophyll. & Lacrymâ Draconis jucundè coloratam exhibere à gr. 4. ad ſcrup. ſ. vel per ſe, vel cum ſucco Veronicæ in piſſato, vel etiam cum Theriaca inſtar bolı.

Conducit ad obſtructiones Hepatis & lienis inveteratas, retentionem menſium, icteritiam, Hydropem, febres peſtilentiales, putridas, malignas, morbillos & variolas, ſcabiem, malignam etiam, & lepram, ſi ſingulo manè ad horas aliquot ſudandum detur.

Inprimis hoc notatu dignum: Vitrum à prima infuſione reſiduum, vel primario etiam cum aceto montano aliquoties adſperſum, exiccatumq; iterum atq; iterum, donec ſcilicet albeſcat, egregios uſus habere in febribus ad ſequentem modum:

VOMI-

VOMITORIUM FEBRIFUGUM.

℞. Vitri ad prædictum modum albificati part. j. Sacchari albiss. part. vj.
Amyli part. v.
Pulv. Cochlearum Crollii tenuiss. part. iij.
Croci parum.

Soluto prius saccharo in Aqua Cenaurii vel Tabaci misceantur singula, & ad pultis spissitudinem redacta fiant pasta, & hinc globuli seu rotulæ inaurandæ, sigillo℥ si placet ornandæ.

Dantur adultis drachm. j. fœminis & delicatioribus scrup. ij. pueris scrup. j. vel, pro renata scrup. ſ. ingruente paroxysmo.

Hactenus de Antimonii vitrificati quibusdam præparationibus & usu; an ad Medicinam satis accuratè, alii ferant judicium. Inprimis verò de hoc, id℥ candidè: Num Vomitoriorum Antimonialium usus laudabilis quoq; sit in Variolis? *Occasio ejus quæstionis est: quod quidam cavillentur aut mordeant: plura citra judicium Medicum Dn. SALAM in arduis sæpe rebus statuisse, nec minimum ejus exemplum esse: quod usum Antimonii supra Ternar. Bezoard. c. 8. ad ciendum vomitum in variolis tantoperè deprædicârit. Causa dubitationis, cum ea de re penſiculatè cogito, has eruo.*

1. *Quod Authores classici ferè omnes in hoc cõveniant: nequaquam utendum esse medicamentis vehementioribus in variolis, consule practicos.*

2. *Quod Hippocr. 6. Epid. part. 2. Aphor. 23. hanc sententiam ponat:* Lata Exanthemata non valdè pruriginosa, qualia hyeme Simon habebat, qui sanè cum ad ignem inungeretur, vel calida lavaretur, juvabatur. Vomitiones non expediebant. Existimo si quis calefaceret, juvaretur. *Ubi & Galenus videtur consentire, atq; simul docere hujusmodi operationes contrarias esse Naturæ. Quod ipsum Valesius in Comment. prolixius explicat in sequentibus:* Vomitus certè talibus exanthematibus universim sunt inutiles, *atq; iterum, postquam illa variis modis ad internam etiam cutem secundum corporis ventres erumpere posse, & hinc periculosa symptomata effundit:* Conandum igitur est, inquit, extrorsum agere humores, non solum jàm, ne non exeant, quæ inceperint exanthemata (hoc enim aliis fortasse evacuationibus posse supplere) sed multò magis ne introrsum exeant. Ac proinde motus introrsum vitari debent, multò autem magis vomitus, quàm alvi subductio, &c.

3. *Videtur, quòd hujusmodi pharmaca, nec possint, nec debeant usurpari in hoc morbo.*

Ubi

Ubi enim usui forent in principio, nemo Medicus vocatur, sed quando fervor & ebullitio est in sanguine. Adhæc ab omnibus Medicis præceptum habemus: Movente natura nihil agendum esse, nisi illa imperfectè moveat, intelligere verò an imperfectè moveat, in initio non possumus Hip. pocr. Aphor. 11. & 20. sect. 1.

Quod ipsum tanti momenti Nicolaus Florentinus habuit, ut nec apparentibus Variolis Clysteribus utendum voluerit esse, ne iis ipsis Naturæ motus impediretur.

4. Vehementia pharmaca Antimonialia alvi profluvia excitarent, & metus esset lethalis Dysenteriæ ex humorum in alvum Διαδοχῇ & effusione. Econtra sententia SALÆ affirmativa his nititur fundamentis:

1. Necessariò vomitorium indicari, & efficax, ubi materia viscida, copiosa, impacta abundat, habens inclinationem ad superiora, vel imminutam vel abolitã, & hoc imperandũ esse, nisi vel virtus vel aliquid aliud, quod magis urget, prohibeat, & hanc ipsam conditionem in plurimis hoc morbo laborantibus præstò esse.

2. Ubi humorum infestorum secundum ipsorum momentum vacuatio facta, majorem utilitatem adfert, quàm est detrimentum, quod inde corpori immine, vacuationi omninò vacandum esse. Gal. comment 24. Aph. s. 1. Fer-

vel. 1. M. M. c. 6. *Hoc autem in variolis fieri habere.* Nam causa putredinis intercipitur, levatur Natura, & si quid aliud vitii reliquum est, celerius & tollerabilius in superficiem corporis repurgatur. *Cum alioqui periculum sit, ne ex magna putredine ardentissima consequatur febris, & natura oppressa multitudine, vel nihil exponat in superficiem, vel tantum partem vitii, quâ propter imbecillitatem oppressæ Naturæ, intrò facilè recurrente suffocetur ager. Porrò ubi in alto corporis humorum copia est & hâc neglectâ prius discutere aggrediaris, obstrues potius, quàm per cutem evacuabis.*

Idem Naturæ licat fortiter agenti contingere potest; Quidni si debilis fuerit, facilè penitus fatigabitur atq; succumbet?

3. *In omni ordinata curatione, quodcunq; causa rationem habet, illud primò excindendum &c. Exemplum esto febris Tertiana putrida, & Arthritis.* Hîc prædicto respectu venæsectio auxiliatur, teste Celso lib. 4. de re med. cap. 24. *Illic redundantia primum tollitur, postea obstructio, ultimò febris.* Gal. 10. M. M. cap. 10. *Quod autem supersuitates circa stomachum, venas, & in venis simul materia sint variolarum & ejus affluxus causa obstructionis, ex eo patet, quòd Variolæ oriantur, natura corporis profundum expurgante, maximâ expulsione, cum febre con-*

continua; & quòd sæpè liceat, videre, cadavera laborantium variolis secta, viscera, imò cor etiam & os ventriculi omninò variolis & morbis habere maculata.

4. Deniq; ut iis, quæ singulis artibus solerter sunt inventa, ipsum etiam ab eventu rei testimonium & confirmatio accedit, teste Gal. comment. 2. Aphor. 17. & hinc veritas obtinetur; ita exempla non pauca probant: Vomitoria hoc morbo confixis utile esse præsidium, cum crebrò ad ipsius usum levatio accesserit. De quo vide Salam in Ternario.

Hic utrinq; quis Polypi instar hæreat. Invalida enim surdave quis dixerit, hæc argumenta? Ideoq; absq; distinctione nulla ex parte certi quid definiendum erit. Distinctio illa triplex est. Secundum morbum, materiam & ipsa pharmaca.

Circa morbum requiritur, ut sit adhuc in principio ubi pustulæ nondum extuberarint. Et hoc Gal. subministravit 5. M. M. Ubi inquit omnes servatos ab Exanthematibus pestilentialibus esse, qui purgati antè fuerint. Circa materiam.

1. Ut ne putrida sit aut corrupta; Ea enim non vacuatur per vomitum, nisi inclinationem habeat: Tum autem quia citò pertransit, teste Gal. cap. 9. lib. ij. M. M. levi saltem opus

habet medicamento, non Antimoniali. Si autem non putrida est, & adsit inclinatio, ea q3 maximè abolita, vehementioribus, quale Antimonium est, rite præparatum uti haud disconvenit. 2. Ut ne pauca sit serosa, &c. sed viscida, copiosa & impacta, 3. ut non supra venas existat, sed circa stomachum, & proxima viscera, multò minus in superficie corporis.

Antimoniũ quãdo in variolis cõveniat.

Denique multum differunt Vomitoria à Vomitoriis. Vomitoria enim maligna, lubrica, nimis copiosa, ingrata, acria, & calida, & vel inutiliter, vel molestè, vel exuperanter vomitum pellentia; quæ q3 magis conturbent quàm evacuent, illa hoc in loco meritò exulent. Hujus autem vitii Antimonium rite præparatum (de Vitro sermo mihi non est) accusare constanter nemo poterit.

AURUM PURGATUM.

Auri purgati Chrysobezoar Authoris meminit in Ternario Bezoard. Non igitur extra testam de purgationis modo interserere aliquid; Et hoc in loco, quia sub nullo alio alias convenientius.

Sumuntur sex partes Antimonii pulverisati, & pars una Auri & simul in crucibulo funduntur.

tur. Postea præstò sit vagina ænea vel ferrea in fundo acuminata, in qua quid ceræ sit liquefactum, aut saltem sæviparum. Tùm infunditur Antimonium vulgare, cum Auro, fundendoq; leniter pulsatur, ut Aurum descendat ad fundum, & faciat Regulum.

Frigefacto vase, Regulum separa; postea Antimonium iterum funde in crucibulo (Regulô priori servatô) & cum fluxerint, immitte parùm de scobe ferri & postmodum bene fluxa in vaginam iterum effunde, ut prius, & pulsando Regulum in fundo iterum reperies, non quidem tàm pulcrum, ut prius. Sic potes tertia vice agere cum Antimonio, donec habeas Regulum Auri per Antimonium transfusum. Vocant durchgiessen.

His Regulos supra testam patentem in furno conflatorio ante follem colloca circumpositis circumcirca, superne etiam, Carbonibus, ne tamen Aurum attingatur. Postea cum folle ventilandum est, donec totum Antimonium effumârit, & Aurum penitus mundatum sit. Vocant vordem Balge verblasen/ Aurum ita secundâ vel tertiâ transfusione radiantissimi evadit coloris. Id quod in Antimonii fecibus residuum, per fusionem cum Nitro & Tartaro, ut Regulus amplius descendat, & postmodum cum folle separandum est.

Sed

Sed & compendiosior modus hujus apparatus est: quo Aurum non solùm mundum, quale hic requirebatur, sed & simile vitro mundo, (quale Apocalypsis cap. 21. vers. 21. tangit his verbis: Muri ex auro mundo erant, ut vitrum pellucidum splendente) *comparatur.*

Aurum ut vitrũ transpatens.

℞. Auri Ungarici drachm. j.
Reguli Antimonii perfectiss. unc. ij.

In crucibulo fundantur ante follem. Fusa, effusaq; & refrixa contundantur. Hinc super laminam ferream, absq; fusione tamen, calcinentur, donec fumus Antimonii cesset. Postea in crucibulo adhuc liquefactum, in patinam aeneam effunde, & Aurum dabitur ut vitrum transperans.

De hoc toto negotio Basilius Valentinus periphrasi utitur non insuetâ, vel inconcinna: Der grawe Wolff muß den Löwen fressen/ vnd dreymal von jhm verschlungen werden/ hernach wird der Wolff wiederumb von dem Löwen gefressen werden/ wenn er sich zuvor durch des Wolffes Blut gereiniget/ vnd davon seine Augen geläutert &c.

SE-

SECTIO II.

De
CROCIS
CROCUS MARTIS.

CRocus Martis duplicis sortis est: Alter per fortes calcinationes, igne Reverberii &c. perficitur; Ab hoc dum vis sulphuris & Mercurii, ablata, extincta, separata est, vel grandi igne, vel Aquâ validâ, sistuntur fluxiones, partes ꝙ roborantur.

Alter laminis ferri vel Chalybis candentibus in Magdaleonis Sulphuris immissis, vel aquarum quarundam affusione conficitur; Et hic, quia partem Chalybis abstergentem, aperientem, & repurgantem, excrementitiâ, solummodo separatâ, retinuit; aperit, attenuat, purgat, simulꝙ corroborat.

Magnâ itaꝙ circumspectione opus est, ne, quando Crocus Martis ex usu est, alter pro altero non temere solùm, sed & noxie exhibeatur.

CRO-

CROCUS MARTIS ADSTRICTORIUS.

℞. *Limaturæ ferri lib. j. Ablue bene iterati vicibus. Adde Sulphuris triti libras ij. Misce & in calore per sex octove dies digere, sæpe agitando, & fiet instar sapæ ferè. Abstrahatur humiditas ad siccitatem pulveris, quem calcina ad ignem, ut omne Sulphur inde confiagretur, ultimò forti igne, & pulvis restabit subfuscus, Ablutione hunc cum aquis convenientibus dulcora, at denuò Reverberio exanimam, idq; toties, donec asperitate & pondere penitus privetur: sic præstò tibi erit, Crocus Martis Adstrictorius.*

Pro ischæmo usus habet in pulvere Dysentérico, *in omnibus, maximè cruentis fluxionibus:*

Pulvis Dysentericus. ℞. Croci Martis adstrictorii
Corall. rubr. præparat.
Lacrymæ Draconis opt. ana unc j.
Laudani Opiati drachm. ij,
Aquæ vitæ Santali rubri tinctura imprægnatæ unc iiij. vel v.

Primò Coralli & Crocus Martis in Aqua vitæ coquantur ad siccitatem. Adde postea Lacrymas

crymas Draconis, & super lapidem in pulverem tere; Huic sensim misceas Laudanum exiccatum, & concisum, ut longo attritu in pulverem simul abeant.

Dosis exurgit à gr. iij ad scrup. ſ. & ultra.

CROCUS MARTIS APERITIVUS.

R. *Laminas è ferro vel Chalybe puro ductas, obline eas oleo, vel Spiritu Sulphuris, vel Vitrioli. Colloca in cellam, & post aliquot dies Crocus deradendum invenies, obscurè rubeum, insigne Hepatis restaurativum & deoppilativum. Vide Epist. D. Döringii. Defensivum quibusdam mirabile est in Melancholia Hypochondriaca, ubi nimirum morbi penitus deprimendi causa cum vino assumtus Emplastro Magnetico ad lienem rectà allicitur. Mera autem phantasia est hoc, & ῥημάτων ϑεῦμα. Experientia enim docet contrarium.*

SE-

SECTIO III.

De FLORIBUS

FLORES SULPHURIS.

INter Flores Sulphuris, quorum in Medicina usus agnoscendus, ingq; vicarius Sulphuri scissili, vel quodcunq; à Natura purificatum in pluribus locis, velut in Agro Cracovienſi in Polonia, in Foro Vulcani la ſolfotaria vulgò appellata, propè pozzuolo in Regno Neapolitano & alibi reperitur; vix alii ſinceriores ſunt & utiliores, quàm qui per ſe ſublimantur hoc ſequenti modo:

℞. *Cucurbitam terream mediocris capacitatis, huic duos plaresve Alembicos bene accommoda, ita ut alter poſt alterum, requirente neceſſitate adhiberi poſſit. Pone vacuam in arena, & ubi gradibus ignis paulatim fuerit exaltata, adeò ut vix manus admota in eminentiore parte ferat; Injice ſparſim Sulphuris, flaveſcentis in frusta redacti cochlearia tria vel quatuor. Alterutro alembico ſuperimpoſito, paulo poſt videbis primo liquorem ſubdulcem,*

tem, Aquam scilicet, quam Ens seu Lac Balsami vocant; mox intra dimidiæ horæ spatium flores elegantissimos circa limbum Alembici collectos.

Ignis intensior si fuerit, jactura operis oppidò sequetur. Quia sulphur liquatum effluit, nec flores amplius assurgunt. Quod si itaq; nonnihil Florum elevatum fuerit, priori Alembico sublato, substituatur alius & alius, donec omnes colligantur Flores.

Flores Resinæ Metallicæ.

Hos flores intelligo sub titulo Florum Resinæ Metallicæ, quos suprà in Ternario Bezoard. SALA in compositionem Chrysobezoar adsumsit. De usu eorundem ubertim Crollius in Basilica Chym.

Extractum Florum sulphuris cum Oleo Terebinthinæ concinnatum Ictericis insuper summopere profuturum existimo.

Inprimis Sulphur ita præparatum magni usus est, adversus phtysin, & lentos pulmorum affectus. Cujus gratia cum paucos ante annos in Anglia Medicina contra phtysin decantatissima quædam à viro, Doctore, aliàs spectatæ authoritatis, in hoc vero Mercurio magis quam Apollini Musisq; dedito, mihi offerretur, & hoc ut plurimum nomine: quòd Sulphur rite præparatum quaq; pulmoniaca hepaticaq; reciperet,

& secretissimæ, non nisi magno pretio redimenda, immane quantum, ut id hominum genus χρηματιστικὸν solet, deprædicaretur; quatuor Jacobæos (testis est nobilissimo & arte & marte excellentissimus Heinricus à Quaad) & multa sui generis alia pro illa enumerari. Medicinam non increpo; melior enim multis est aliis. Animum tamen adhuc rodit, Medici parum φιλάδελφισμὸν indignæ simultatis studium. Et propterea gratis singulis communico, prout sequitur:

CLARETUM PECTORALE

℞. Fol. Tussilag. no. v.
Endiviæ no. xij.
Acetosæ no x.
Scabiosæ no xij.
Capill Veneris M. j.
Rad. Althææ drachm. ij.
Liquiritiæ drachm. j.
Passular. enucleat. unc. ij.
Santali Citrini unc. j.

Bulliant vase clauso in libris iij. Vini Muscatellini ad libras ij. Decoctio perficitur duarum horarum spatio. De colatura detur omni mane v vj. vel. vij. cochl. secundum ægrotantium ætatem. Assumtâ hac Medicinâ superdormiat patiens, & eandem dosin repetat eundo

cubi-

subitum. Postquam autem edormivit, capiat de sequenti quoq; Electuario, ad quantitatem Nucis Castaneæ.

ELECTUARIUM PULMONIACUM.

℞. Fol. Tussilag. nō. v.
Endiviæ
Scabiosæ ana nō xij.
Acetosæ no. x.
Capill. Veneris M j.
Liquiritiæ drachm. j.
Sem. Anisi drach. j. *(fortè frigida convenientiora)*

f. pulvis subtilissimus, & cum Syrupo Capill. Veneris & Tussilaginis ana. q. s. Electuarium permiscendo extra ignem.

Ulterius æger sumat in die quater vel sexies ex rotulis ita paratis.

ROTULÆ SULPHURATÆ.

℞. Flor. Sulph. unc. s. vel quod melius
Lac Sulphuris drachm. iij.
Rad. Ireos Florent. subtiliss. pulverisat. drachm. j ß.
Sacchari Candi pulveris. unc. iij.

Misce optimè & cum mucilagine Tragacanthi in Aqua Rosarum soluti f. pasta, & inde rotulæ.

Gal. 10. Meth. Med. ca. 5. & 6.

Interea utatur cibis facilè cócoctionis, abstineat à vino, & forti cerevisia, & eorum loco commendatum sibi habeat, Decoctum terræ argillaceæ. *Ubi simul notandum: multos alios esse, qui ad pingvefaciendum corpora, laudant usum Aquæ frigidæ, & ego novi, inquit Mercurialis,* duos magnos principes hoc usu impinguefactos. *ut ideo mirum non sit, (dummodo ægri assveti sint, nec nimis extenuati, aut calore spoliati) prædictum decoctum non contemnendas vires habere hoc in casu posse.*

FLORES SULPHURIS ALBICANTES.

Lac Sulphuris apud plerosq; magni usus est & merito; Quippe quod purissimam & subtilissimam Sulphuris partem habet, & veri pulmonum Balsami, multorumq; morborum velut consumentis ignis nomen rite sustineat.

Verum enimvero præparatio illius propter fætorem nonnihil sordida, odiosaq; est, nec absq; mercatricia salis Tartari contaminatione. Ideoq; illius loco Flores sequentes, viribus nimirum & potestate Lacte Sulphuris haud minores nemini religio sit habere.

℞. Nitri purificati q. v.

Liquefac in Crucibulo igne Rotæ, postea per vices in genere Sulphur pulverisatum, idq; tamdiu,

diu, donec Nitrum indurescat in ipso igne. Ignem postea auge, operculo superaddito per horas duas ita relinque.

Tandem ubi omnia refrixerint Nitrum habebis fixum.

℞. Nitri istius part. j.
Sulphuris puriss. part. ij.

Misce & sublima igne arenæ mediocri, & Flores collige albicantes.

FLORES SALIS.

Quemadmodum e Succino destillato tandem Flos elevatur, Sal Succini volatilis dictus, omnium calculo urinarum difficultati dicatissimum remedium; Ita quando SALA Flores Salis in Ternario Bez. in pilulas Balsamicas assumit, alios intelligi non vult, quàm qui in destillatione Spiritus Oleive Salis ignis vehementiâ simul evehuntur.

Attamen eorundem non minor tibi copia erit, si Sal commune cum Sale Armeniaco misceas, & sublimes.

Varios equidem usus ad incidendum crassum phlegma corruptosq; humores à putredine vindicandum habere cum per se, tum in pilulis illis Balsamicis non nego, præsertim ubi Spiritu Vini fuerint dulcorati. Verum ut omnium Salium ad liquefactionem facilis natura est, ita Flores

hi pilularum massis subactis absq; dubio in causa sunt, quod pilulæ inde conformatæ perpetuæ mutabilitatis & diffluentiæ obnoxiæ reperiantur.

ROSA MINERALIS.

Rosa Minerals illa in Ternario Vomit: nominetus aliquoties attacta, quæreris, quam radicem habeat, & unde oriunda? Certè alia mihi sententia non est, quàm quòd nata præparataq; sit, ex Antimonii nucleo cum Mercurio essentificato in liquorosam substantiam sublimando aliquoties redacto, posteaq; cognito liquore per præcipitationem in pulverem coagulato. Ergòne, ais, illa cum Mercurio vitæ Theophr. ejusdem farinæ? Est, inquam, & quid interest? Nam frustrà aliàs S A L A curationes ea ipsa peractas pro confirmatione ipsius adduxisset, prout videre est in Hemet. Cur. 6. & 19. Taceo, quòd modus utendi & operandi ipsius per omnia idem cum Mercurio Vitæ in eodem libro descripto.

Color tamen ipsius Rosis incarnatis similis (Hinc Rosæ nomen ex parte obtenuit) nonnihil admirationis excitat. Quî enim hic, & hôc modò à Mercurio, si cum S A L A Mercuriale quid esse putes Mercurium Vitæ? Qui itidem ab Antimonio, si nostra sententia inferius proponenda palmam obtineat? imò hariolari quis

posset,

posset eam ipsam Rosam Aquilam rubram Turquetiesse, vel hanc illamve præcipitati speciem; vel forte purpureos illos Antimonii, e Minera ipsius, factos flores: vel tale quid aliud, forte etiam altioris indaginis. His enim exemptis rarissime sub tali colore in Theatrum Medicum aliquid prodit. Atqui si hanc in cultum viam insistis, & per eandem alios quoq; ducere satagis, ad scopum Authoris neq; deduceris, neq; deduces. Statua namq; Mercurialis supra posita, hanc observare oportet, nec alorsum faciem flectere. Ideoq; certo sibi quisq; persvasum habeat: Colorem hunc Rosæ non aliunde adari vel excitari, quàm vel caloris instantia in vase convertibili. Ita enim Libavius in syntagm: Album illum Mercurium vitæ revoca ad Retortam, & destilla bis, terve; Deinde Spiritu vini elabora, ut rubescat penitus. Oleum rubeum præcipita, aut alio modo coagula, habebisq; Mercurium vitæ rubeum.

Dummodo non errandi occasio hic, quod Libavius materiam hujus medicamenti putet esse Mercurium, rubri scilicet & albi habentem principia, secundum quod Philosophorum illud: Ego sum albus, & ruber; *Non item Antimonium, uti tamen revera est, quod quidem omnium colorum, facultatumque differentias in sinu suo tanquam in circuio gestitat.*

attamen fortè eâdem hâc viâ rubedinem non in apricum projicit. Vel datur etiam ex liquorosæ substantiæ illius super Tincturam è Scoriis Reguli Antimonii repetita destillatione. Ita enim Mercurii vitæ propria Antimonii tinctura prægnantis descriptio habet:

℞. *Scorias Reguli Antimonii sine Marte; aceto Vini destillato extrahe Tincturam, & in pulverem elabora, super eundem pulverem Butyrum Antimonii benè destilla, & rubicundissimi erit coloris. Vel deniq́, si neutrum priorum rem ipsam tangat, non intelligo, quomodo non color ille à Spiritu Vini santalato superfuso, iterumq́ evaporato adventitius sit. Neq́ enim inauditum, aut incompertum nobis est: idem Antimonium eodem ingenio cæruleum factum esse, & mirum quantum jucundum, per solam cum oleo Balsami Peruviani destillato, Ambra grysea, Moscho & Tinctura Lapidis Lazuli lævigationem. Quamvis Moschus, aliaq́ vehementer odorata Catharticis ad præfixum scopum parum conferant. Quemadmodum enim Paracelsi sententia 4. Chirurg. Spiritus Vini à Mercurii administratione exulare debet, ut ne Mercurius citiùs ad cor usq́ compellatur, & illud afficiat; & Camphora qualitate sua Nitro valdè analoga deprehensa est, non propria duntaxat ἀναθυμιάσει, sed & aliorum præsertim*

Moschus purgantibus noxius.

calfa-

calfacientium, Diaphoreticorum associatorum, quorum vim vapidam secum rapit, caput prænimiò replere, itaq; variis symptomatibus sæpè disturbare; Ita Moschi nullum cum Catharcticis consortium sit, cum inde Medicamentum in humores directum, Cor, caput, & uterum simul impetuosiùs feriat, spiritus resolvat, & vel syncopen, vel nauseam, vel capitis quandam molestiam intollerabilem inferat.

Adhæc ut ad rem redeamus, in opus deduxi prædictum tingendi modum aliàs cum sanguine Draconis, alias cum Santalo spiritui Vini communicatis; & vix ovum ovo tàm simile; lac lacti, quàm is ipse tinctus Vitæ Mercurius Rosæ minerali SALÆ fuit.

Sit quodcunq; sit, interea Rosa illa efficacissimum remedium est, & vere ῥιζότομον in plurimis, iisq; ad contumacissimam coagulationem destinatis morbis, de quo lege Auth. Hemet. cap. 5. & Ternar. Bezoard. cap. 18.

Adferam solummodò ego, quæ ipsemet ex opere & experientia didici, & quibus in affectibus mihi potissimum Manum DEI *se præstiterit.*

Inprimis ergò in febribus tàm continuis, & Epidemiis ab initiis, (Mann muß nicht warten/ biß ein der Tod auff der Zungen sitzet) Febrium remedium.

quàm intermittentibus, Quotidianâ, Tertianâ & Quartanâ egregiè suppetias tulit, eâq; ipsâ, juro plurimas earundem, auxiliari tamen aliquando Laudani antifebrilis beneficio (accedat & hoc: ne robore instrumentorum coctioni inservientium frustrato, quod vel fugatum est, vel consumtum semel, novi succi vitio denuò suggeratur, de quo Gal. 11. Meth. Med. cap. 15. & accuratiùs lib. 12. cap. 3.) prima statim invasione à me sublatas fuisse.

Vomitu quidem formidabilis quibusdam est, attamen sine causa; cum omnium humorum saburram potius majori cum successu ἄνω καὶ κάτω è toto corpore expurget, quàm quidvis aliud. Mitior tamen evadit, & vel secessiva tantùm, si, antequam colore induatur, cum sale communi sedulò teratur, & per allutionem, descenso pulvere, salsedo iterum eximatur; Præterquam enim quod plurimorum exemplo in minutis minor Spirituum vehementia, in Sale etiam abunde est, quod Antimonium domare possit.

Rosa mineralis fixa.

Vel si cum sale decrepitato igne Reverberii fortissimo sublimetur. Imò ex observatione, quod in iisdem etiam morbis differens ejus præparatio, modò per vomitum solum, modò per alvum solùm

solùm modo utrinq́, dixerim: neq́ sub vomitoriorum neq́ catarcticorum alvinorum censum illud propriè & unicè pertinere; sed cum materiam ταυτῇ expurget, ὅκȣ ἂν μάλιστα ῥέπῃ ἡ φύσις, διὰ τῶν ξυμφερόντων χορίων. Specifici purgantis locum facile sustinere. Ideoq́ purget quà velit, & quomodocunq́, credas equidem, malæ Medicinæ notam non esse, in centro morbi, quæ dolorem excitat & motum. Et in hoc omnes affectus præter naturam conveniunt, ut quæ difficilis passionis sunt, vel in habitu, indicent medicamentum, secundum eum modum administrandum, quô efficacissimè agat.

Es wollen je die Giganten vnnd Risen der *ægrotationum*, von keinen *Pigmæis* oder Zwerglin der *remedicorum*, sondern von stärckern Giganten vnd Gewaltigern/ als sie sind/ auß jhren Lagern verjagt/ vnd vertrieben werden.

In hydrope quoq́ excellens Hydragogum est, ne usq́ adeò periculosum cum reliquis Antimoniatis, uti Capivaccio visum. Quin imo duplo pondere hydropicis exhibitum, cum euphoria tamen, operationem perficit. Undecunq́ enim accidat, sive à loci affecti situ (si quid enim nos malè habet in jecore, per ventrem aptias excernitur,

nitur, teste Gal. com. 1. Aph. 21.) sive humorum aquo orum propria indole, & inclinatione Hipp. lib. 4 Aph. 6. 7. & 9. Sive à fixatione salium in aquis illis delitescentium, Hydropicis, Ascitico præsertim, per alvum duntaxat mirâ celeritate aquas exturbat. Id quod etiam in Paralysi & Apoplexia, fortasis ob nervosi generis stupiditatem, aliquoties observavi: Offertur à gr. j. ad sex octo & decem pro naturarum morborumq; differentia. Cummuniter tamen definitur à gr. j. ad iij. vel quatuor.

Elixir Catharticum.

Si verò cum Aqua Cinamomi & Endiviæ infusum Elixir Catharticum ut apud nonnullos usu receptum est, constituere debet, in duplo pondere assumatur necesse est.

Tartarus Vitriolatus purgans.

Acetum montanum prædicti medicamenti facultatibus per infusionem dotatum, & Tartaro Vitriolato faciendo, loco olei Vitrioli, quod alibi recipit conjunctum, ad evacuationes inferiùs perficiendas illud præstat idoneum.

SPECIFICUM PURGANS alterum.

℞. Mercurii Antimonialis optimè præparati quantùm vis,
Aquæ Philosophicæ non tamen athleticæ ana.

Digere

Digere, & phlegma lente destilla. Aquâ eâdem affusa recenter, denuò evocetur phlegma, idq; toties, donec Mercurius iste Aquæ spiritibus saturatus, ulteriorem absorbtionem respuat. Postea destilla, & diligenter observa, primò aqueam humiditatem, quæ separanda; postea liquorem ponderosum, sedulo asservandum. Hoc enim beneficio olei Tartari ab ebullitionis cessationem affusi, præcipitatum, & ab acrimonia ablutionibus vindicatum, humores quoscunq; pectantes ad tria quatuorve grana cum Extracto Scammoneæ Compositio &c. innoxiè, idq; per secessus tantùm eliminat. Quod ipsum si Crollius penitus novisset, nunquam quicquam laboris de excellentiori adinveniendo cathartico assumsisset. Quamvis Crollii votum modestè moderatèq; accipiendo, uti in seniorum scriptis interpretandis decet, non sit quod dissidentium rationum experientiæ ipsum reclamare statuamus.

Nec enim POSSE ipsius pag. 137. Bas. Chym. de potentia naturali, seu prædestinatione, quam vocant, ipsius Antimonii intelligendum est, secundum quam ex Hemetico cathartico, sive subjectivè sive transmutative, sive objectivè fieri vel non fieri posit. Unde enim scire potuisset, cum quod non sit, ἀδιάνητον quid sit & ἀνέμφατον: vix fore in rerum Natu-

ra

Crollius Antimonium cathareticum negat, sed quod non ipsi notum sit.

ra catharcticum jucundius & excellentius, adeoq; cum aliis comparationem instituere rei nullibi, nec existentis, nec quadantenus intellectæ? sed de potentia ἐπιγνωμένη cum sua, tum plurimorum Doctorum, quâ ex ignorantiæ culpâ tùm temporis potentiæ passivæ naturali in Antimonio activè respondere minimè poterant. Eodem modo, quo Galenus 1. de fac. simpl. cap. 19. acetum partim frigidum, partim calidum promptè quidem concedit; sed verò machinam seu artem, quâ sicut in lacte contrariarum partium separationem instituret, nondum inveniisse. Quò & Fornelii, illud spectat: Nullam usquam remediorum penuriam esse, sed nostram plerumq; eorum turpem ignorationem.

Curatio Quartanæ.

Quod virtutes ejus attinet, plura quàm quæ ipsemet compertus sum, testari nolo. Dedi adolescenti Quartanario, Tartaro Vitriolato prius ad purgationem præparato, cum Extracto Hellebori nigri, in die infebricitationis. Hinc purgato corpore instante paroxysmo Laudanum a-texipyretum, & à febri, non nisi lassitudine redeunte statim melius habuit. Postea verò cum singulis diebus Theriacam præscripsi, & hanc tempore accessionis cum vino calido assumendam, penitus convaluit.

FLORES ANTIMONII.

Latissi-

Latissimus hic dicendi campus, de variis Flores Antimonii jam albos, jam rubros, jam flavos & miniatos; modo ex crudo Antimonio; modo ex Regulo; modo ex Croco Metallorum vulgari; ad vomitiones solum, ad vomitiones & dejectiones simul, & ad dejectiones solitarie conficiendi modis & artificiis.

Secus enim se res habet, quam multorum judicio Crollii & hinc aliorum, velut Dn. Salæ etiam opinio tulit: quod Antimonium, ut sola per fecessus deturbandi vi polleat, præparari non possit. Antimonium solum dejectorium omnino datur.

Si enim vera physicorum regula: Ab extremis ad extrema non nisi per media fieri progressus; nec Naturam saltus committere; *Quis dubitet Antimonio à summa volatilitate, quâ vomitus ciere creditur, ad summas fixitates quibus alias fixas perficit operationes, intermedium relinqui gradum, eundemq; vel separationis vel alterationis solummodo industriâ retinendum, quo purgationes per sedes dumtaxat promoveat?*

Et his missis quid tibi aut mihi aut ulli vero bono argumēta, ubi sensus & experientia judex? *Ea enim de re quid apertius, quam quod Beguino in Tyrocinio recens edito & audio*

scri-

scribit? Quod item generosus Johannes VVood in Tractatu quem Amalgama de Capitis ægritudinibus: Inprimis, *inquit*, de lethargia, dedi Antimonium meum ad secessus præparatum, cum duobus cochlearibus vini, quod intra septem horas operabatur ad minus vigesies, ipsa (ægra) toto tempore sicut mortua (ex morbo) jacente: & circa horam quartam vespertinam desiit operari. &c. *Et de Vertigine paulo ante; idq; accuratius*: Quibus diebus accepit aut medicamentum antedictum ex Helleboro, aut parum Antimonii cum oleo Vitrioli ad secessum præparati. *Quamvis in hoc cuilibet manum injicere non usq; adeò tutum. Multi enim tituli authoritatem, pauci scientiæ certitudinem præ seferunt. Nec quicquam Chymicis magis consvetum, quàm promissis triumphare, quæ omnia tamen, ubi ad opus accedit, ultro cadunt. Neq; etiam docti & probi ab hoc vitio, dum stochasmis nimiuu confidunt, plane immunes. Neq; enim vero convenit illud Zvingeri: Si vinum Malvaticum superfundatur Mercurio vitæ, qui aliud nihil est, quam flores Antimonii albi, sentiant alii quid velint, macerenturq; aliquandiu, abstractis spiritibus & phlegmate liquorem manere secessivum tantum. Falsum, inquam, hoc de-*

Zvingerus fallitur.

pre-

prehenditur. Liquor quidem manet syrupalis consistentiæ, non autem, qui alias, quàm Mercurius vitæ vires obtinet. Multò minus succedet, quod quidam Destillator in Germanico Tract. nuper proponit: Mercurium Vitæ aceto stillatitio primò, postea etiam Spiritu Vini solutum & per Chartam trajectum &c. tale quid posse. Factu enim illud impossibile est, & longè alia ad sui solutionem requirit, nisi sub illis solventibus aquas alias validas seu Mercuriales catachrestice intelligat.

Attamen cum receptui hoc in loco canendum est, sequentibus solum præparationibus Antimonii, quas nimirum Florum Antimonii nomine.

Dn. SALA præ cæteris magnificit, & dubio procul in superioribus compositionibus, ubi eorundem florum meminit, unicè assumsit, sub hoc titulo contenti erimus:

℞. Antimonii crudi libram j.
Salis Armeniaci libr. ſ.

Subtiliter marmore trita, impone urinali fictili ad latus reclinato, in fornacula superius occlusa, absq; quod sub spiraculum tantummodo relinquatur. Superimpone vas vitreum pro Recipiente, lutatis junctur is. Hinc ignem paulatim subde, usq; dum sublimatio succedat, & absolvatur. Sal Armoniacum ab Antimonio aquâ calidâ separa, & pulverem tenuem sicca-

tumq; ſerva. Uſus eorundem ad vomitus præſto eſt, ut ſequitur:

Confectio rotularum ad vōitū.

℞. Margaritar. præpar. ſcrup. vij.
Flor. Antimonii ſcrup. iiij.
Sacch. pulv. unc. vj. ß.

Cum Tragacantho in Aqv. Roſarum infuſo f. paſta, & hinc cum guttis vj. Olei Cinamomi Rotulæ, ſigillandæ inaurandæq; Doſis ſcrup. j. ij. iij. ad iiij.

FLORES ANTIMONII ALII.

℞. *Antimonii Crudi optimi, q. v.*

Affunde Aquam fortem; ſtent aliquandiu, donec Calx in fundo alba videatur (cavendo à fumo) poſtea abſtrahe Aquem per deſtillationem, & calcem elue aquâ tepidâ, donec ſpiritus Aquæ fortis non amplius ſentiantur. Deniq; ſiccatum pulverem colloca in crucibulo clauſo in Reverberium per ſex circiter horas, & perfectè calcinabitur Antimonium, fietq; rubeum fixum.

Cujus doſis grana ij. iij. vel iiij. pro captu, æquè deorſum, quàm ſurſum felicißimè purgantia; Idq; non tàm ſuâ, quàm humoris biliosi circà ventriculum ſtagnantis naturâ.

PAM-

PANCHYMAGOGON MERCURIALE.

Si ſublimatus Mercurius cum Mercurio vulgari anatica proportione mixtus denuò, id℥ ad quartam vel ſextam vicem ſublimetur, ad 30. vel quadraginta grana ipſum exhibitum ſuaviſſime, imo prout alibi legere eſt, non magis quàm Aloë, purgare, Author Ternarii Vomitoriorum ſuprà ſerio recenſet. Hoc idem fecerunt & alii, & inter Cathartica Panacææ loco habuerunt. Ideoq; omnibus humoribus expurgandis præſcripſerunt, vel per ſe, vel in conſerva Roſarum, vel in hoſtia vel juſculo &c.

Verum enim verò nec rectè præparatus eſt Mercurius ad purgandum hoc modo, nec rectè exhibitus. Si enim toties ſublimetur, tantum abeſt, ut purgans ſit panacæa, ut omninò non purget; etiamſi in maxima præſcribatur doſi.

Neq; etiam, quòd per ſe vel cum Conſerva Roſarum vel juſculis non purgantibus exhibetur, convenit; Dulcificatus enim Mercurius, etiamſi potis ſit, humores primum reſolvere, & poſt in ventriculum attrahere, quia tamen vis incitatrix & purgatrix ipſius plane infirma,

aliter fieri non potest, quàm quod sentinâ illâ relictâ, stomachus crudis humoribus repleatur, nervi & cerebrum impetantur, & denig; fluxiones i. fauces, omnesq; corporis partes molestissimæ pernitiosissimæq; oriantur. Idg; maximè in frigidioribus & humidioribus naturis obtinet, in quibus si contingat fieri fluxiones illæ ἀθρόως plerunq; & immodicè ruunt. Propterea compertum est abundè, mulieres, quarum nimirum corpora & celerius & magis humidi trahunt à Ventre, quàm virorum, teste Hippocr. περὶ γυναικείων, non solùm Mercurium hoc modo præparatum & datum non commodè ferre, sed & sæpè in maximas inde molestias, imò non rarò in summa mortis pericula, ratione cum Cordis, tùm cruciatuum ventriculi & intestinorum incidere. Præterea sæpè & hoc in dolorem & ignominiam dat & ægrum & Medicum, quod, dum jam inde purgatio evenit, nec diminutæ nihilominus ægris naturâ potissimum biliosis varia incommoda obversentur. Mercurius enim hic ejus naturæ est ut humiditates in extremitatibus ad centrum ad se, & fortiter alliciat, prout apparet in externis affectibus. Idcoq; quemadmodum ex missione sanguinis in febribus biliosis bilis acrior & acerbior redditur, & hinc periculum ebullitionis Cholericorum imminet

Mercurius laxatio mulieribus parũ cõvenit.

Mercurius Laxativus biliosis infestus.

minet, sanguine nimirum fræno ipsius evacuato; ita humiditatibus phlegmaticis seorsim à Mercurio deductis, bilis præsertim in parte determinata superabundans, tantò magis ferocire & effervescere incipiet, quantò copiosior pituitæ successerit evacuatio. Unde, arbitror, non inconsideratè quis dixit:

Ex mercurio in biliosis, ex Antimonio in pituitosis non succedere medicationes.

Prætereo: quàm non impunè misceatur cum conservis, succis, & jusculis, quæ vel masticatione dentibus Mercurium affricando, vel liquiditate undiquaq; offundendo, haud parum detrimenti adferunt. Ideoq; non nisi sequenti aut simili stylo in usum veniat:

℞. Mercurii Meteorisati,
vivi puriss. ana. q. v.

In mortario vitreo marmoreove ad Mercurii vivi absumtionem usq; misce, & in matracio per arenam ad sex octove horas sublima. Si purum insipidumq; obtinueris, etiamsi vix prima sublimatio celebrata, acquiesce; sin minus, rejectis cauda & stercore Draconis, id est, salibus & suliginibus, adhuc semel absq; additione sublima, non alterius, & postea operatio minus frustranea erit, hoc inprimis modo:

Pilulæ Mercuriales.

℞. Extracti Scammoneæ compositi gran. viij.
Mercurij prædicti gr. xv. vel circiter.
Misce & fiant pilulæ no. vj. vel vij.

Usus ipsius est pro Helminthagogo in vermiculationibus.

In febribus putridis.

In morbis Renum, Gonorrhœa, Calculo &c. Alvi constipatione post cœnam inprimis exhibitum, & cum lenientibus potius velut Aloë præparata &c. quàm purgantibus.

In scabie, Lue venerea & ulceribus malignis, ubi externè quoq; valdè prodest, si in Aquæ salitæ lib. una, ebulliendo solvatur drachma una, & post colaturam in prædictis casibus eluendo usurpetur.

Cautio de metallicorũ usu.

Notari autem & hic, ut in plerorumq; Metallicorum usu, accuratè volo: Hunc Mercurium dulcem ad medicum gradum præparatum, recentem maximè usurpari debere; minimè obsoletum; Neq; etiam observationes à recentibus adsignatas metallicis, adultioribus ullã fidem mereri. Idq; cum ratione sui; quâ inter metallica, quæcunq; summè fixa non sunt, uti, quod operetur, nec Mercurium hunc esse decet, ad ingenium pristinum ex relicto seminario

facilè

facilè redeunt, Tum ratione salis Vitriolici, quod non nimis vehementi, neq; longo igne præparatum adhuc participat. Illud enim ita comparatum, ut se temporis protractu regeneret, & maleficium resuscitet suum, quod multæ ἐπεξεργάζεις Mercurii dulcis sequutæ sunt, de quibus, ut viris simul doctis parcam, alibi.

Hic Mercurius tantisper sublimationum cohobiis elevetur, donec in fixum abierit Crystallum, postmodum, in tempore, *ritèq; sub solis eclipsin, tempestate præsertim nubila in liquorem solvito.* Manna Mercurii.

Solutum in triplo pondere cum sole calcinato, in phiolam vitè lævigatum conjungito, ut fermentum ejus hoc ipsum fiat; Deniq; celebratâ putrefactione menstruâ, toties cohobando, donec in cucurbita instar Ceræ maneat, coagula. Ad summum Medicinæ gradum Mercurius ita deductus est, & in Epilepsia & morbis Venereis admirandæ virtutis.

Sunt etiam, qui parte ejus una projecta super decem Lunæ purgatæ in aurum illam convertere student perfectissimum.

Spiritum ex Mercurio dulci conficies Exulcerationibus Renum & vesicæ dosi guttar. ij. vel iij. quotidiana mirabiliter dicatum: Si ab illo

pulverisato Spiritum Vini aliquoties cohobando per cineres abstraxeris, donec ultimò omnia in oleum seu Spiritum albicantem prodierint.

Mercurius ad icterum specificus.

Deniq; & hoc experientia certa comprobatum est: quod ex Mercurio per Sal & Vitriolum sublimato, si in Aqua communi calida solvatur, & oleo Tartari guttatim infuso descendatur, post ablutionem Mercurius luteus diaphoreticus fiat in ictero bis terve in septimana exhibitus à gr. iij. ad vj. in Mithridatio, ad omnes obstructiones expediendas præstantissimus.

Postea additis ad libram j. istius aquæ salis exiccati unc. iij. destillatio reiteretur secundum artem, & Aqua quodammodo flava prolicietur.

In ejus unciis octo solve Auri per cementum purgati unc. j. In reliqua parte verò Mercurii purgatissimi unc. iiij. Has solutiones conjunctas per Retortam destilla, & igne aucto, aurum & Mercurius præcipitabuntur partim, partim sublimata collo Retortæ adhærebunt.

Totam illam materiam pulverisatam denuò in Aqua forti solve, & ut antea destilla, benè clausis juncturis, & ultimò per sex horas forti igne, & in fundo materia Croco similis reperietur. In collo etiam pars sublimati & argenti vivi hærebit. Idem solvendo & destillando adhuc repete, ita ut ultima ac tertia vice tota materia

teria in pulcerrimum præcipitatum convertatur. Postea (nec obstante quod interdum impuri aliquid restet) præcipitatum super ferrum ignitum candefacito, ad fugandos Spiritus Aquæ fortis superstites, & ferreo stylo sæpius misceto. Deniq; postquam cum Aquis cordialibus edulcoraveris per tres quatuorve menses in loco calido serva. Si vis potes admiscere corallos, lignum Aloës, Crocum, Rubinum, Hyacinthum, Smaragdum, omnia lævigata, item Moschum & Ambram.

Usus & dosis.

Exhibetur à gr. iij. ad vj. vel viij. cum Saccharo Rosato, etiam in ovo, vel brodio, vel in pilulis; inprimis si conjungatur cum Scammonea & humectetur Aquâ Vicæ, & comburatur desuper.

Tum enim longè melius evadit. Est domitor Vermium, Luis venereæ, petechiarum, pestis, febris Quartanæ & mille aliorum incurabilium morborum. Unde & nomen accepit, quod Hercules *appellatur. Vide plura in Tract. Bovii Veroniensis* dei Medici rationali putatitii. Tract. Bovii.

SECTIO IV.

De

TURPETHIS.

TURBITH MERCURIALE CROLLII SECRETUM.

INter modos tractandi Mecurium pro Medicina corporis, (de quorum altero sub præcedenti titulo) Crollius & hunc secretissimum recenset: Qui nimirum beneficio solius instrumenti sine ulla additione in cinnabarim redigatur rubicundissimam. *Idem de eodem Quercetanus* quod Mercurius in vase circulato ad id apto per se concinnetur in Mercurium præcipitatum, pulverem rubeum, purpureumq; *&c.*

Et Beguinus modum præparandi profitetur quamvis rudiorem pag. 133. Tyrocinii Chym. cui in fine hæc subjungit encomia: Quod admirandas habeat in Medicina facultates; Quod cathartícum præstantissimum præbeat in Lepra, blandè adeò alvum solvens, ut pueris & prægnantibus dari possit, acres humores mitigare; pituitosos expurgare, *&c.* *Taceo quæ miranda Theatrum Chymi-*

cum ex Theophrasto de eodem hoc Mercurio profitetur.

Hac laudum dulcedine velut Iynge tractus ego, non potui non in res medias ire & apparatum in in itinere acceptum meo, manibus & operi non subjicere. Ideoq; placuit, quis ille apparatus sit, & quos effectus habuerit, promere & revelare.

Crollio is secretissimus est (linguâ, si non tàm utendi rationem, quâ sæpe & à veteribus ad secretissima extenditur, quàm præparationis formam spectes, suo ævo non incongruâ.)

Etiamsi enim, Gebrum & Chymicorum Thesaurum si consulueris, is Antiquorum omninò inventum sit; ejusdem tamen dexteritatis non est, operâ scilicet subinde ad carceres & incudem redeunte. Ideoq; dum Mercurius totus volaticus sit, qui vel calore immodico totus scandat; vel totus ab imbecilli maneat in imò; haud contemnenda subtilitas est in tanta Mercurii homogeniâ, quâ Spiritus duntaxat ad rem parum fasientes, impuritatesq; facili operâ & beneficio solius instrumenti eleventur, essentialibus interim partibus subsistentibus.

Is ipse talis est.

℞. Mer-

℞. *Mercurii mediante corpore perfectissimo probè purificati unc. ij. vel iij.*

Per se, vel cum auro per amalgama mixtum, colloca in phiolam superne compressiorem, intusq; rostro cum angustissimo orificio in ventrem usq; producto; Et beneficio arenæ ad mensem integrum philosophicum per septem sphæras age, donec demum in colore omnium perfectissimo totus consistat. Quod ut melius succedat, trigesimam circiter partem jam ante præparati Homogenei misce, & igne ritè administrato, primò enim is lentus, postea ad operis finitionem fortis requiritur. Cinnabarim tandem invenies rubicundissimam.

Effectus ipsius quod attinet, aliquoties an ascriptas laudes meritò sustineat, periculum feci.

Atqui etiamsi interdum effectus dedit utiles, velut in vermiculatione aliquando, ubi vermem per ventrem deturbavit vastæ magnitudinis; illis ipsis tamen citra tumultus vomituum & sudorum, non raro ψυχῆς λειποθυμίας usq; sequutorum, frui non licuit. Insuper examen veri præcipitati, quod cum auro fortiter tritum non albedine illud inficiat, minime sustinet.

Et hoc est, quod Crollius refert Basi. Chym. p. 125.

p. 125. Præcipitavi, inquit, aliquando amalgamata Auri & Argenti seorsim, per duos annos, & quamvis pulverem rubicundum nanciscerer, tamen nondum erat debite fixus, nec in usum Medicum commodè adhiberi poterat, sine ulteriori, (puta cum oleo Vitrioli vel Sulphuris) præparatione. Hoccine autem non est apertum cum superioribus dissidium & sibi res non serebus submittere, quod poeta dixit.

Ideoq; penes authores omnia ejus sint encomia, ut & illud Theatri Chymici: Quod in Medicina propemodum idem operetur, in corpore humano in morbis incurabilibus, quod lapidi philosophorum ascribitur. Quid tamen Mercurius corporum possit, hoc eodem instrumento si tractetur, sub hanc censuram nondum expertus non accerso.

Eodem instrumento quoq; domari Mercurius Vitæ potest: ut ad alvum sollicitandam magis idoneus evadat, si nimirum in arenario fovea- Mercurius vitæ correctus.
tur, donec rubere incipiat, & Spiritus Vini sæpe inde abstrahatur.

LAPIS PHILOSOPHORUM.

Dubitavi ab initio, num Lapidem hunc Tractatulo nostro inserendo non limites excederem, dum jam dudum scilicet in Corona Medicin-

cin. Fioravanti de eo luce clarius. Verum cum ad animum revocavi, quàm non multis librorum Fioravantinorum, præsertim in hujus libelli turbulenta lectione auxilium; & quòd Dn. Sala, dum adhuc in castris viveret, ex ejus felicitate, in qua Chirurgus Castrensis unicè propemodum gestiebat, ansam potissimum acceperit Medicinæ se totum mancipandi; huic etiam Ternarii Bezoardicorum parti cap. 10. ut & Ternarii Vomitiv. c. 5. velut ad Medicinam non inutiliter inventæ, partes suas dandas existimavi.

Is ipse ergò Lapis Philosophorum *tres distinctas operationes requirit:*

Prima est destillatio Aquæ fortis:

℞. Sal Nitri depurati
Aluminis Rochæ
Vitrioli leviter calcinati ana lib. ij.

Pulverisatis admisce Salis Gemmæ uncias iiij. & destilletur Aqua fortis.

Secunda Purgatio Mercurii est:

℞. Mercurii lib. j.
Calcis vivæ ana.
Saponis nigri unc. iiij.
Cineris vulgaris uncias iij.

In mortario lapideo misce. Posteà igne valido per Retortam Mercurium inde destilla.

Tertia est ipsa Lapidis præparatio:

℞.

℞. *Aquam fortem, infunde in cucurbitam undiq; loricatam, ad tertiæ partis repletionem.*

Adde Mercurium purgatum primò; postea etiam Ferri laminati unc. ij.

Chalybis laminati unc. j.

Auri laminati pondere duorum, quos vocant, Coronatorum argent.

Subitò capitello & Recipienti aptetur, admotoq; igne omnis Aqua & Spiritus eliciatur. In fundo fractâ cucurbitâ invenies Lapidem Philosophorum *tenuissimè pulverisandum, inq; vase clauso probè asservandum. Aqua fortis inde destillando reservata ad Lapidem hunc conficiendum (dimidium materiæ sumendo) denuò usurpari potest.*

Fioravanta inde Aromaticum *conflat suum, &* Electuarium Angelicum, *in plerisq; ventriculi & viscerum morbis remedia ἐξαίρετα.*

HERCULES BOVII.

Sub hoc ipso titulo opus est, Herculem *illum coloribus suis depingere, quem nimirum* Sala *in Ternar. Vomitor. cap. 5. ex mente Bovii scriptoris Itali, omnibus aliis Catharticorum speciebus multis parasangis antecedere refert.*

Primò

Primò Aqua fortis destillanda est hoc modo:

℞. Salis Nitri purgati.
Vitrioli calcinati nō tamen ad rubedinem ana lib. ſ.
Aqv. font. unc. iij.

Destilla per Retortam primò lento, postmodum per sex ad minimum horas forti igne, donec fumi non amplius egrediantur.

PRÆCIPITATUM NOBILE
Aliud.

℞. *Mercurii p. ſs. Sublima cum sale communi & Vitrioli p. ij. tertia vice. Tunc per se sublima sexies, vel si placet, sæpius. Sublimatum reduc per Retortam cum scoria ferri pellendo; vel aqua fervente in ferreo vase coquendo. Reductum præcipita Oleo Auri, seu Auro soluto; Præcipitatum solve Aquâ philosophicâ facta ex sale Armoniaco & petræ, solutum coagula, coagulando fige. Quod fixum remanet in fundo Medicina erit non contemnenda.*

In hoc describendo tantò brevior sum, quantò ù ipse superiori adsimor, quem qui legit, facile hujus quoq; Oedipus erit.

Erat hoc, cum Argentinæ versarer Dno. Doctori Ruxingero *ejusdem Academiæ, professore*

fessore in magno usu, & cum nobilissimum juvenem Bernhardum à Flothau *à scabie maligna curaret, præcipuum, quo curationis integrum negotium absolvebat. Ideoq; quavis etiam arreptâ occasione, quamvis plurù mihi constitit, candido Lectori gratis communicare volui; Et inprimis, quòd multù inani supercilio arcanorum intumescentibus familiare esse videam:* præcipitata non amplius proprio nomine Præcipitata & Turbith appellare; etiamsi ne inter illa quidem optimæ notæ sint, sed statim Hygieiarum aurearum, argentearum; Solis purgantis, Lunæ purgantis fucatis titulis venditare. *Tolleranda enim, quantum judico, sententia illa non est. Cum nec Aurum per se purgans sit, neq; Luna, nec quid ἰδιοτρόπιον illorum, sed vel Mercurius, vel Salia aquarum fortium, quibus illa adhærent.*

Aurum non aurū purgans.

Quî enim purgaret Aurum, cum æqualem temperaturam habeat, & Naturam hominis similitudine gratâ corroborat? Neq; enim stimulando hac in parte quicquam proficiet, dum stimulo caret; Neq; similitudine substantiæ, dum eâ ipsâ Naturæ potius, humeribus præter naturam omninò contrarianti devinctum sit.

Unum autem per Essentiam unam uni tantum est, non pluribus contrariis amicum & conjunctum.

MERCURIUS DEIECTORIUS

℞. Mercurii vivi probè purgati lib. j.
Aquæ fortis q. s.

Fac stare per 8. dies in loco frigido, & coibunt in massam, quam vocant Crystallos. Hi effusâ Aquâ, suâ sponte siccentur, terantur ℥j in vase vitreo, spatula lignea, superfundendo postea Oleum Tartari per deliquium, donec, etiamsi moveatur non amplius spumam sentiat. Stent paululum, postmodum facta filtratione exiccentur. Super materiam in filtro relictam denuò superfunde Aquam pluvialem destillatam, & triduum circiter in loco calido collocentur, interdum movendo.

Postea de capulando filtra, idq; aduertiam usq; vicem. Siccatis denig; acetum affunde in arena per tres quatuorve dies. Eodem depleto, aqua pluviali edulcora & exicca.

Habebis Mercurium instar foliorum Argenti, & hinc grandiloquis Flores Argenti *appellatum. Svaviter purgat per secessum à gr. ij. ad v. vel vj.*

BEZO-

BEZOARDICUM MINERALE AURATUM.

Hactenus de Mercurialibus sub sectionem hanc pertinentibus, jam ad Antimonialia, & quomodo dicente SALA in Hemetologia cap. 6. Antimonium non solum ad vomitiones & seressus de quibus supra; sed etiam ad diaphoresin promovendam usui esse possit. Idq; pro hujus loci captu in forma Præcipitati.

Auspicabimur autem à Bezoardico Minerali aurato. *Nam falsum est Mercurium vitæ, & hinc facta Bezoardica, Mercurialia magis, quàm Antimonialia esse, licet plerique, (mirum) at & SALÆ, Bezoardico minerali propterea parum tribuentes, secus videatur.*

Bezoardica è Mercurio vitæ Antimonialia sunt.

Quis enim Mercurium Vitæ dicat & ducat aliud, quàm Regulum Antimonii à Salinis Mercurii sublimati Spiritibus mediante calore in liquamen redactum, inq; aquaritorum diffusis illis, quorum scilicet vi continuitas fluxus congregabatur, in pollinem conversus? Probat illud fixitas hujus medicamenti, & quod fusione in Regulum iterum redeat, non in Mercurium aut fumum Mercurialem. Probat etiam effectus Vomitorius, qui Antimonii est, non

SALA de Bezoardico minerali anguste sentit.

Theoria de Mercurio vitæ.

Mercurii sublimati; Et si Antimonium cum Spiritu Salis, vel flores ipsius albos cum Aqua forti inbiberis, postea destillaveris, itidem oleum ponderosum elicies, ejusdem prorsus qualitatis cum Mercurio vitæ, quod tamen à Mercurio nemo expectabit. Taceo Mercurium vivum in forma adhuc currente post finitam cum Antimonio destillationem, partim in Recipiente, partim in Collo boticæ cum Sulphure Antimonii reperiri. Quod Bezoardica ex Mercurio vitæ attinet, & illa probant, quod probatum cupimus. Eundem enim processum si cum Antimonio absq; Mercurio institueris parem effectum, & formam Medicamenti experiris; non item, si hoc idem facias cum Mercurio.

Antimonium diaphoreticum.

Cape Crocum Metallorum, qui hac in parte Mercurio vitæ respondet, p. j.

Spir. Salis Nitri part. vj: Mixta teneantur aliquandiu in loco calido, tandem in arena destillentur. Nam quod remanet, à Spiritu Nitri super Carbones liberatum, idem valet, quod Bezoardicum Minerale, & ad eandem etiam dosin extenditur cum illo, prout infra definiemus.

Pariter ex Regulo Antimonii quoq; pulverem

rem concinnabis à Bezoardico minerali haud dissormem. Magisterium Antimonii.

℞. Reguli part. j.
Nitri part. ij vel iij.

Ad ignem candefiant & statim Antimonii Regulus in pulverem abibet candidissimum & fixum.

Quæ singula tantum abest, ut à Mercurio sublimato speres, ut potius ipsum conjunctione salium hujusmodi nocentiorem tanto feceris. Mercurius ideoq; sublimatus hac in parte nihil præstat, præterquam, quòd beneficio Spirituum salinorum liquefactionem, & faciliorem Antimonii destillationem promoveat. Iam ad præparationem Bezoardici aurati: Bezoardicum auratum.

℞. *Auri, Rore Solis philosophici &c. soluti, & ab ipso per Balnearem destillationem, vel potius in Cineribus, iterum atq; iterum ad olei formem usq; consistentiam liberati. Superfuso aliquoties, destillatoq; aceto forti dulcoretur. Siquidem duo acria conjuncta se mutuò jugulant; & hoc idem sperandum foret, si siccam Auri substantiam haberemus, à Mercurio sublimato. Tandem cum Menstruo Basilij supra descripto per mensem ad extrahendam Tincturam digeratur, quæ ipsâ, abstracto per*

B. spiritu, rubicundissima habebitur. De hac auri Tinctura misce partem j. cum Liquoris gummosi Antimonialis unc. vj. vel viij. (hunc liquorem verò oportet esse solutum prius in Aqua Nitri) Ex arena spiritum Nitri semel atq; iterum per cohobia destilla, & quod restat, denique super prunis in catino plano per horam, per bacillum agitando, crema in pulverem subtilissimum.

Dosis hujus à gr. vj. ad x. in convenienti liquore vel succo, contra morbos plerosq; quibus per sudores remedendi indicatio est.

BEZOARDICUM LUNARE.

℞. Lunam, ut supra ad Magisterium Lunæ, per aquam fortem solutam, idq; sæpius, semper abstractis Volatilioribus Nitri Spiritibus. Ultima vice digere aliquandiu, postea omne phlegma leni igne destilla; utq; per mensem in Fimo steterint, atq; interim incrascessere cœperint, velut in aquam viscosam, tum misce cum solutione Butyri Antimonii cum Spiritu Nitri factæ, in subdecupla proportione, & lege a. destillando fige.

Usus

Usus ipsius laudatur in Cerebri & Matricis affectibus, dosi supra Bezoardico Solis praefixa.

BEZOAR JOVIALE.

℞. Antimonii crudi lib. j. cum pulvere ad fluxum parato ex Nitro & Tartaro fiat Regulus s. a. Iterata fusione adde ad singulas Reguli unc. iij. stanni puri unc. ij. & fiat de novo Regulus. Hujus Reguli Jovialis.

℞. Unc ij. Mercurii sublimati totidem & fiat Butyrum Antimonii s. a. Hoc rectificatum, spiritu Nitri per cohobia ab ipso destillato, decenter fige.

Sudores abundanter provocare creditur dosi gr. 4. vel vj. viij.

BEZOAR MARTIALE.

℞. Antimonii electi Nitri & Salis vulg. ana. q. v. *Tenuiter trita misceantur & per vices (secus enim nimis ebullirent) catino super ignem follium inferantur. Catinus operculo tectus relinquatur, donec liquescat materia. Sub fidentia priore hac vice factâ, novam materiam ingere & ita ad finem usq; pergendo.*

Deniq; per horæ spatium confluere sinatur, dum non amplius tàm confertim exhalet.

Eximatur catinus, & pulsetur, quò melius fundum petat Regulus. Sic aliquantò post Regulum invenies rubrum, qui à fecibus separatus, tenuiter tritus, & aquæ communi aliquoties ablutus per inferiora saltem purgare creditur.

℞. Butyri Antimonii, ex hoc Regulo & Mercurio sublimato facti prout nosti, q. v.

Eo ipso ex Croco Martis solius ignis beneficio conflato per digestionem elice tincturam; separatâ impuritate, adsumatur ad Bezoardicum cum spiritu Nitri, consveto more, faciendum. Præstantissimum perhibetur in omnibus alvi fluxibus, dosi reliquis cognatâ.

Pari modo ex limatura cujuslibet metalli, vitri, lapidis &c. cum Butyro Antimoniali, siquidem illud verè omnivorum est, Bezoardica variis morbis, pro cujusq; natura & proprietate adaptari possunt.

Bezoardica mineralia usitata dosi officium suum per se nõ faciunt.

De singulis verò, quæ hîc annotavimus, & maxime de Bezoardico minerali simplici, quod omnibus notum jam meritò omisimus, experientia hoc didici: parum de illis expectandum, eaq; minus virium habere, quam Crato cum plu-

pluribus aliis, de quibus Baubinus de Lap. Bezoar. cap. 37. Bezoar. animali tribuit, dum in febribus pestilentialibus parum sibi profuisse scribit &c. nisi dosis illorum justò hactenus moderatior, in liberaliorem transmutetur, vel ab aliis commixtis auxilium præstò habeat; Dum econtrà si dosi exhibeantur satis validâ, efficacia suâ adeò eniteant, ut & Bezoar. & Unicornu superare quis merito dixerit.

Et hoc de Unicornu tantò magis, quanto probabilius: Unicornu revera in rerum natura non existere, & nusquam unquam tale animal reperiri; sed per cornu more Hebræo vim significari, potentiamq; monarchicam, & per unicornu summam efficacitatem monarchicam, qualis tribuitur Domino JESU Christo, ac rebus ipsum aliquâ virtute repræsentantibus. Unicornu animal non datur.

Ideò & phœdro in furno Chymico Unicornu solutum vocat Margaritas præparatas confortantes summè Cor, & facultatem quoq; naturalem.

Quidni enim, si tam virtuosum quadrupes inveniretur integrum apud Regem Hispaniarum vel Turcarum, vel aliquem alium fuisset visum, & experientiâ comprobatum, sed dicen-

Propter dissensiones authorum incerta historia.

te Sanctorio in Methodo Vitandor. errorum Medic. apud neminem istorum virtutes unicornu celebrantur.

Ergo non est credendum, quod alicui inveniatur. Et Authorum ea de re scripturientium tàm discors etiam concordia est, ut ad fidem rei aliàs nullo argumento firmiter stabilitæ demerendam parum ponderis obtineant. Ergò si qua cornua raræ substantiæ aut magnitudinis passim hoc nomine exhibentur, vel lapides osseos dixerim, quorum fodinæ & in his regionibus nonnullæ; vel cornua quidem aut ossa, quæ tamen arte, cujus exemplum Delphi in Belgia ex dente Elephantico mihi monstratum, in eam formam fuerint redacta.

SE-

SECTIO V.

De APPENDICE QVORUNDAM SCITU ADhuc necessariorum.

MERCURIUS MARTIALIS.

Dandum deniq; & hoc in medium est, de Mercurio Martiali *in Chrysobezoar SALÆ in Tern. Bezoard. quid sit, nostro arbitratu.*

Ambigua enim illa locutio est, aut in verum sensum ad minimum subobscura. Annon enim quilibet eò interpretetur, ac si Mercurius Martis foret, altera illa pars Martis, in quam per coctionem seu coagulationem naturalem ex illa natus denuò resolvatur, ut ex mortuo vivus evadat, & speciem hydrargyri accipiat? Illud enim factu possibile, experimentis rerum omninò stabilitum est. Ideoq; (non diffitear) ne suspiceris aliud in hac re esse, quàm Chalybem simplicem purissimum, in acubus Hispanicis, si non aliunde, reperiendam. Mercurij Martialis revera quid sit.

Fors

Fors (nisi synechdochen dixeris) ea cum multis SALÆ sententia est: Totum metallum esse Mercurium, *adeoq; solam congelationem quodlibet metallum à suo cujuslibet Mercurio distinguere.*

Hoc enim utrinq; sensu rectè dixeris: Mercurium cujuslibet metalli (concretum) pro quolibet metallo, & Mercurium Martialem pro ipso Marte.

Quis autem chalybis tàm simplicis, quàm præparati usus sit, & hinc ad Chrysòbezoar magis prosperitandos effectus ἐνέργεια, partim satis notum arbitror esse, partim aliunde junioribus expetendum.

DE CAUTERIO ACTUali indolorifico.

Quandoquidem SALA in superioribus libris passim Escharoticorum mentionem facit, & vel optimam etiam Arsenici fixationem, quo alias multi in casibus ruptoria adhibendi, contenti fuissent, malignitatis insimulat; interim tamen non adferendo, quibus mens timida audacior, docta curiosaq; saturatior reddatur. (Causticum enim minerale cui alias multùm tribuit,

tribuit, ficco pede transit) non potui non & hic è tenebris & caligine quædam educere. Est ita quidem, quod illud ex Antimonio, de quo Solenander in Consil. Medicis; Illud item Zvingeri πυρόπυρον ex albo nihil passo, rubro, & nigro unctuoso; vel in quo celeberrimus Platerus gestiebat; singula sine dolore escharam facientia, multis aliis palmam præripiant. Atqui hæc non tàm omnibus data sunt scire, quàm vires habent ad medendum laudabiles. Ideoq; detur primò quid fit:

Pyrapyron Zvingeri.

℞. Calcis vivæ p. ij.
Minii. p. j.

Pulverisentur simul, & cum sapone nigro miscendo formentur globuli.

Aliud.

℞. Calcis vivæ libr. j.
Tartari usti unc. j.
Colcothar. Vitrioli uncias ij.

Fiat ex omnibus lixivium, quod decoquatur injustam consistentiam.

Ego

Ego cum successu nunquam meliorando cum Cineribus quibuscunq; & calce viva lixivium paravi, sæpius superinfundendo aquam, quod in vase ferreo in melleam usq; consistentiam decoxi. hoc ipso, quoties opus fuit, fonticulos excitavi absq; omni sensibilitate, ne dicam molestia vel dolore.

CAUSTICUM MINERALE ANGELI SALÆ.

℞. Aquæ fortis efficaciss. unc. iiij.
Olei Vitrioli unc. j.

Colloca in matracio in B. M. & destilla phlegma, adde Mercurii sublimati drachm. ij. (alias salis Armeniaci totidem drachm. misceat) solve conjunctim in vitro bene clauso & ad usum serva. Arcanum est ad tumores pestilentiales, Cancrum, callos fistularum, ad gangranam, & omnes carnis excrescentias, plumaceolo inunctum, Emplastro defensivo, ubi opus est, circumposito, citò, sine magno dolore, & mollem & facilè separabilem escharam facit.

Magnes Arsenicalis.

Eodem, nisi majori encomio dignum puto Magnetem Arsenicalem *de quo suprà in* Ternar, Bezoard. cap. 6. *Quia & is sine inflammatione,*

matione, aut corrosione dolorifica operationem perficit suam, & hinc magnorum virorum usibus cum laude inservit.

Placentinitamen illud in Italia à me visum, indeq; comportatum, omnibus numeris (si & hoc addas, quomodo jam factâ fontanellâ humor evocetur, aliàs enim actualia Cauteria roborant & siccant potius) perfectissimum. Nec enim in hujus adhibitione propter extremitatum vaginæ frigidiorem gravioremq; ex depressione in cubitum nonnihil stupente cute, adde miram operationis celeritatem & occultationem, vel quicquam doloris, vel exquisitè sub ustionis specie percipitur. Quam eandem ob causam nec vicinarum partium offendiculum in minimis metuendum est. Cauterium Placentini.

Fabri-

Fabrica ipsius umbratilis
hæc est:

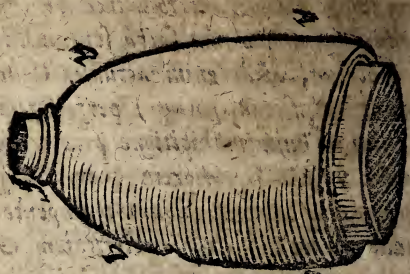

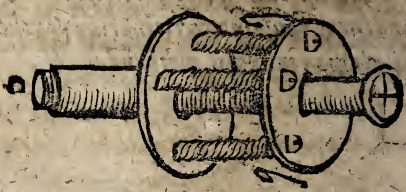

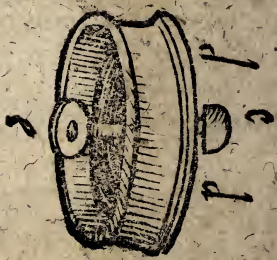

a) Va-

a) *Vagina lignea, cornea vel ferrea.*

b) *Rotulæ quæ per fila ænea complicata infigendæ sunt in propria loca inferioris laminæ cannulatæ.*

c) *Stylus ferreus ignitus escharam faciens.*

d) *Operculum foraminatum.*

e) *Clavis ferrea supra & infra lata, desinens in stylum ignitum à cujus depressione in applicatione ipse cogitur inferius.*

f) *Locus, quo egrediens stylus cutim tangit.*

Modus applicandi talis est? Quandocunq; cum festinatione, roboratione, citaq; evacuatione cauterio opus est actuali, ubicunq; etiam convenientior locus ratione partis affectæ, καὶ τῆς εὐθείας visus fuerit, stylus ferreus primum candefiat, intereaq; locus atramento accuratè notetur; postea candefactus stylus cannulæ in medio vaginæ transeunti mox injiciatur, suppositoq; operculo manu dextra destinato loco fortiter imprimendo administretur. Ita non diutius, quàm quod caput interea rotasses, inhærendo, escharam faciet, sine dolore ullave alteratione partis. Ad illam separandam & putrefaciendam *butyrum solis* cum folio Brassicæ apponas, donec cadat; Hîc à decidua crusta *pulvere primateriali metallico* adspergatur ulcus, id arcet consociationem, & evocat materiam. Deniq; rorante humiditate pila cereâ vel grano ciceris albi, vel pilâ ex argento perforato paratâ expleas, & hâc quotidiè purgatâ fontanella ritè continuabitur. *Posset hoc in loco fabrica doceri*, quomodo parvuli instrumenti impositione Venæ sectio facienda, ut nec levius, nec profundius, nec ultra citraq; venam

Butyrũ Solis ad escherã inungẽdam.

Phlebotomꝰ domesticus

nam feriendo quicquam timendum sit, res ut expedita & facilis, ita inprimis tempore pestis ad vitanda contagia valdè idoneum. Potest enim eo ipso pro arbitrio & tutò sibi quisq; aperire venam. Verum hæc & alia à me habebis, quando usu passim notiora facta, sicut & hæc, quæ hactenus vulgavi, magis pro vulgari gustu.

Nov phlebotomi utilitas.

MANTELLUM LIGNEUM sudoriferum seu Laconicum.

Nec extra Rhombum de Mantello illo ligneo, de quo Author Ternarii Bezoard. cap. de paralysi pauca. Nec enim & illud cuivis fortè obvium.

Hoc ergò siccum & humidum esse potest;

Siccum: quando ex arida Carbonum, vel silicum candentium exhalatione poros corporis laxante sudor promovetur. Humidum: quando, quod pari facilitate fieri potest, sudor vapore ex sudoriferis ex Aqua, vino, vel his remixtis in ingente

lebete coctis, intusq; in mantellum positis elicitur.

Utriusq; structura hæc est: primò machina struatur, instar urinæ seu lecti, asseribus in fundo & utroq; latere sufficienter munitis, tantæ longitudinis & latitudinis, ut virum cujusvis staturæ, aut proceritatis capere, & nihilominus pars aliquota præsertim post pedes vacua restare possit; Pars antica, capitis nimirum, & cervicis basis, sublimior fiat ex obliquè posito asse. re. In imo fundo ceu lecti stragulum; subtus caput verò cervicalia collocentur pro libitu. Postea orbes lignei semicirculares octo pluresve, penes collum tamen minores, cœlum desuper constituant ad hunc finem: ut interstitiis (linteolis) obturatis, exhalationibus intus retinendis occasio fiat, capite interim rite exerto. Possent etiam asseres glutine conjuncti instar excavati tegumenti superimponi, eo modo ut superne foramine uno vel altero perusum caloris intus concluſi moderamini rectius præsit. In postica parte fixa pedum sedes sit, postea patina seu olla capulo quodam exemptilis,

lis, in quam vel carbones vel silices candentes; vel Herbarum Diaphoreticarum decocta, commodè imponantur. Sic enim ægro intus decumbente, vapor exhalatiove totum corpus feriet, & sudorem citò existimulabit.

Ejusdem fere fabricæ lectum pro Gallica lue infectis Parisii à Clariss. D. Johan. Genan reservatum vidi; Attamen ægri funiculis cum tenuibus linteolis incumbunt, subtus camerâ in qua Carbones vel decocta ponuntur, existente. Utriusq; ergò imagines depictæ, ut & aliorum in sequenti tabula sequuntur.

DE SIGILLATIONE Hermetica.

De Sigillatione Hermetica in superioribus sæpius attacta, quoniam illa quàm necessaria, tàm à plebeis ingeniis capi difficilis, en perfunctoriè pauca: Lampada construo cum fistula inferius pone finem ventricosa, pedem sesquialterum longa, in se eminentioribus digitis ita fixa, ut extremitas ante ignis flammam termine-

tur; illaq; stante Lampade absq; contrectatione ab ore sufflatum excipiat, & ideò artifex ambabus manibus vasis vitrive tractationi præesse rectius possim. Postquam ergò ventum inspiratione excitavero, radius flammæ projicietur intensissimus, cui si collum vasis prominens sini, strâ obverto, facilè illud & excandescere, & emolliri incipiet, adeoq; cum dextrâ forcipem vel aliud concinnum instrumentum, vel bacillum vitreum artificiosè adhibeo, Colli ipsius jam liquescentis sive contorsio, sive compressio, sive glutinatio, pro orificii ipsius conditione fieri possit.

Labor tantò expeditior & facilior, quantò qui facio, ea in re sum exercitatior, collumq; vitri vel exilius, vel facilioris fusionis Artificium dubio procul à vitrariis inventum primò, & hinc ab aliis cùm necessitatis, tùm gloriæ causa acquisitum.

Venetum enim vidi, eo ipso qui mirum quantum in variis animalium, fruticum, arborum, fructuum, picturarum, machinarumq; figuris è vitreis ad id seor-

sim

ſim elaboratis bacillis ad libitum ducendis & perficiendis Apellea verè dexteritate profecerit.

Æolipila ærea, ventutũ projiciẽs.

Ad eundem finem *globus* conficitur *æneus* cum collo ad latus præcisè reflexo orificii in extremitate ſtructiſſimi in medio tamen, ubi ad infundendum S. V. amplior, rotularum beneficio exemptili. Hic quando æſtuare inceperit magno impetu datâ per roſtrum viâ, ventus eructabitur ad ſigillationem aptiſſimus.

Locum tamen inſtrumenti hujus, dum deficit, complere poterit, quòd conos vitreos variæ magnitudinis præſtò habeas, eorumq; unũ orificio vaſis arctiſſimè immittas, circumcirca rimis inſpergendo vitrum cum Borrace vel felle vitri pulveriſatum; poſteaq́; in olla foramine ſubtus pertuſo, igne carbonum liquefacias. Poſtquam enim quod paulatim fiat, refrixerit, vas Hermeticè clauſum undiquaq́; reperies, præſertim ubi ferreâ ſpathâ candefactâ oras aptè linere jungereq; non intermiſeris.

SCIAGRAPHIA QUORUNDAM
suprà memoratorum.

Mantellum Ligneum Laconicum
Englisch Kredell.

LACO-

LACONICUM PRO GALLICO morbo infectis D. Genandii Parisiensis.

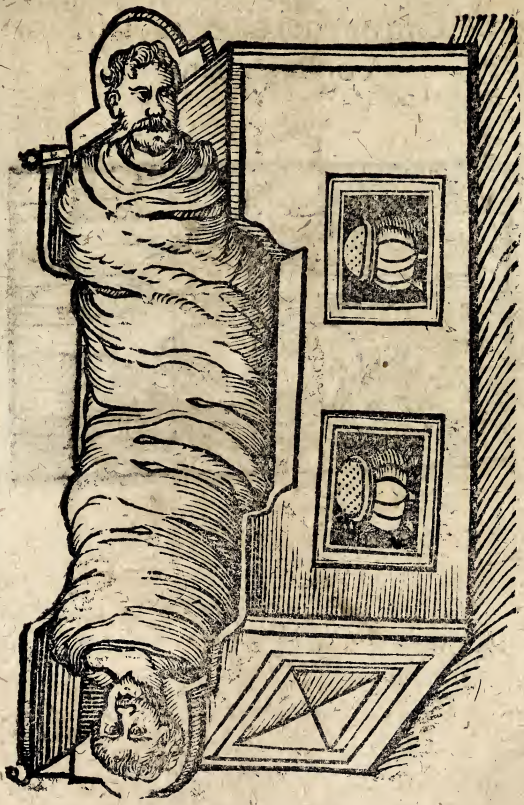

Phiola circulatoria ad Cinnabarim Mercurii conficiendam.

Glo-

Globolus æolius ad sigillationem Hermeticam aptus.

Hæc

Hæc tibi, Candide Lector, bono animo, quô impleo & facio, si quid ore aut stylo omisi, vel commisi. Verius si insultas, tu aut alius faciant, uti volent. Ego sine fraude hoc quicquid est, vulgavi, & in hoc DEO TRIVNO summo Archiatro eventus permittendo & errores si quos commisi, deprecando, sermonem finio meum.

FINIS.

107
1

41—450

c.c. 23/01/1882, S505 pt ½ R
total Δ755

I.) pp. [xvi], 366

II.) pp. [xvi], 684, [4, blank]